

Karl may

TESTAMENTUL INCASULUI

EDITURA EDEN

Consilier literar
Dr. ANTONIU POPESCU

Ediția princeps:

KARL MAY

DAS VERMÄCHTNIS DES INKA

„Union Deutsche Verlagsgesellschaft”, Stuttgart

Volumul de față reproduce textul traducerii lui Eugen Frunză, tipărită în romanul cu același titlu, *Testamentul incasului*, Editura Albatros, București, 1971.

KARL MAY
Opere – 16

TESTAMENTUL INCASULUI
Roman

EDITURA EDEN
București, 1996

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

Ediție electronică îngrijită de

I.S.B.N. 973-9141-43-9

Cuprins

1. Espada
2. Corrida de toros
3. Tata Jaguar
4. O nouă cunoștință
5. Călare prin pampas
6. Unul dintre incași
7. O eliberare nocturnă
8. Lipitorile lui Parmesan
9. Pe drumul războiului
10. Tata Jaguar povestește
11. La cambași
12. Pradă crocodililor
13. Secretul toreadorului
14. Bătălie în codrul secular
15. Doctorul Morgenstern își atinge ținta
16. Señor Sereno și musafirii lui
17. Întâlniri neașteptate
18. Testamentul incașului
- Poșta redacției

1. Espada

„*Corrida de toros, corrida de toros!*” răsuna glasul crainicilor care, împodobiți cu cocarde și panglici multicolore, străbăteau orașul Buenos Aires în lung și în lat.

Corrida de toros, lupta cu taurii, era de câțva timp evenimentul comentat cu mare lux de amănunte în toate gazetele orașului.

Corrida de toros forma subiectul de discuție în toate localurile publice și particulare.

Corrida de toros înflăcărează pe orice spaniol, ca și pe orice ins în vinele căruia curge măcar o picătură de sânge latino-american. Puțin îi pasă de adversarii distracției sale favorite, de cei care susțin că e vorba de un sport imoral și în toate privințele reprobabil. Spaniolul arde de nerăbdare să-și găsească un loc, să chiuie bucuros la vederea animalului torturat și, încântat peste măsură, să uite de sine și de tot când taurul îndârjit și fără teamă spintecă burta unui cal sau ia în coarne pe vreunul din toreadori.

Da, *corrida de toros!* De câtă vreme nu se mai văzuse la Buenos Aires *o corrida!* De când nu se mai auzise în Plaza de toros nechezatul cailor, mugetul taurilor, strigătele luptătorilor, aclamațiile mulțimii! Trecuseră ani de la ultimul spectacol de acest gen și vina o purta grava situație politică a țării.

Războiul în care Lopez, dictatorul paraguayean, târâse Confederația Argentinei, costase până atunci 40 de milioane de dolari și 50 de mii de morți pe câmpul de luptă, fără a mai vorbi de cele 200 de mii de victime ale holerei, rezultat al mizeriei provocate de război. Nimeni nu se mai gândea la petreceri. Armata Confederației se afla în permanentă inferioritate față de trupele lui Lopez. Dar, în săptămâna precedentă, un succes remarcabil îi aduse lauda

întregii țări. Izbânda fusese sărbătorită la Buenos Aires prin iluminatii și alaiuri festive. Și pentru a fi pe placul populației, Sarmiento, președintele nou ales, găsi nimerit să îngăduie organizarea unei lupte cu tauri.

Deși pregătită la repezeală, această *corrida de toros* avea să devină extrem de pasionantă datorită unui anume concurs de împrejurări, îndreptățind astfel așteptările mulțimii.

Buenos Aires număra mulți toreadori faimoși pe care nici un taur nu reușise încă să-i doboare. Mânați de invidie și gelozie, toți aceștia râvneau să-și dovedească superioritatea unul față de celălalt, să arate că ei sunt mai puternici, mai dibaci.

Când deodată se ivi acolo un străin, un spaniol din Madrid. Descinsese cu câteva zile în urmă la hotelul „Labastie” și, din primul moment, ceruse permisiunea de a concura la întrecere. Când își rosti numele, domnii din comitet aprobară bucuroși, căci bărbatul cu pricina nu era nimeni altul decât însuși señor Crusada, cel mai vestit *espada* din regatul spaniol.

Suficient pentru ca întreaga populație a orașului să se pună în mișcare! Și totuși avea să se întâmple ceva și mai senzațional. Adică se mai prezentară doi señores ale căror oferte stârniră la culme interesul mulțimii. Unul era posesorul unor mari cirezi de vite. Investise cu câțva timp în urmă sume considerabile pentru achiziția unui număr de bizoni nord-americani în vederea încrucișării lor cu vite de rasă autohtonă. Dar bizonii se dovediseră atât de sălbatici, de neîmblânziți, încât stăpânul lor îi meni exterminării. Oferi deci în mod gratuit pe cel mai masiv dintre acești bizoni pentru *corrida* ce avea să se desfășoare. Animalul urma să lupte în arenă alături de taurii obișnuiți.

Celălalt señor era proprietarul unei *hacienda*^[1] din regiunea San Nicolas. Peonii, adică argații lui, săpând șanțuri circulare și pândind apoi cu dibăcie, avuseseră

norocul unic să prindă de viu și nevătămat un jaguar ce dădea târcoale turmelor de oi. Fiara n-au omorât-o, nădăduind s-o vândă unui eventual cumpărător. Și acum stăpânul *haciendei* propunea să aducă jaguarul în oraș și să-l ofere în dar comitetului.

E lesne de imaginat că toate aceste împrejurări, prezența faimosului *espada* madrilez, ca și perspectiva înfruntării cu bizonul și cu jaguarul, atrăgeau în chip deosebit atenția publicului și, în primul rând, a luptătorilor băștinași. Aceștia se numesc de obicei *toreadores* sau *toreros*, cuvânt care provine din *toro*, taur pe spaniol este și se împart în mai multe categorii, având fiecare o anume sarcină și specialitate. Primii sunt *picadorii*, care se avântă călări și hărțuiesc taurii cu sulile. Apoi *chulos*, numiți și *banderilleros*, care, mânuind eșarfe viu colorate, atrag atenția taurilor asupra lor și le înfig în ceafă niște vergele cu cârlig ascuțit la capăt, în sfârșit *espadas*, adevărații luptători, care încearcă să răpună taurul cu spada, de unde și numele. În plus mai sunt și *matadorii* — de la *matar*, a măcelări. Aceștia nu fac parte de fapt dintre luptători. Sunt un fel de argați ai arenei. Când taurul nu a fost lovit mortal, ci numai doborât la pământ, ei aleargă și îi dau lovitura de grație.

Așadar, crainicii străbăteau străzile din Buenos Aires vestind lumea că spectacolul va avea loc a doua zi. Din când în când se opreau din mers ca să anunțe cu glas tunător programul și alte amănunte. Negustorii care și-o puteau îngădui trăgeau repede oblonul, închideau prăvăliile și se duceau la restaurant, la cafenea, la *confiteria*, ca să comenteze acolo evenimentul. *Confiteria*, ca și la noi, nu oferă decât înghețată și prăjituri.

„Café de Paris”, cel mai elegant local de întâlnire din Buenos Aires, gema de consumatori; nu mai era nici un locșor liber. O mare animație domnea la toate mesele, dar mai ales la una din ele către care se îndreptau privirile celorlalți clienți. Căci în jurul ei ședea cei trei *espadas*

argentinieni care aveau să-și arate a doua zi măiestria în arenă.

Cu toată invidia ce-i învrăjbea, dumnealor erau unanim de acord că membrii comitetului săvârșiseră o greșeală gravă acceptându-l pe spaniol. Își propuneau chiar să facă tot posibilul ca să-i întunece faima de care se bucura. Unul, mai ales, care conducea discuția, dădea depline asigurări că va doborî din prima lovitură bizonul nord-american și întru aceasta era gata să pună rămășag cu oricine și pe oricât.

În preajma lor, la o altă masă, ședeau patru domni îmbrăcați cu mult gust, dintre care unul atrăgea în mod deosebit atenția. Era de statură aproape uriașă. Deși nu părea trecut cu mult peste cincizeci de ani, avea capul cărunt și o barbă albă ca zăpada, lungă și deasă. Din pricina obrajilor arși de soare putea fi luat drept un *gaucho* sau, în orice caz, drept un om dedat vieții în aer liber, într-o pampa sau chiar în sălbăticie. Dar eleganța costumului său croit după cel mai nou model parizian sugera contrariul. Comesenii, trei la număr, aveau chipuri la fel de bronzate. Unul din ei vorbi:

— L-ai auzit pe palavragiul ăsta, Carlos?

Bărbosul confirmă din cap.

— Și ce zici?

Cel numit Carlos ridică din umeri și un zâmbet rece, superior, îi apăru în colțul gurii.

— Sunt cu totul de părerea ta, reluă primul. Nu e joacă să răpui cu spada un taur de pe-aici înainte de a-l istovi de tot. Tu, care ai trăit atâția ani în America de Nord și te-ai ocupat ce vânătoria de bizoni, știi prea bine ce înseamnă un asemenea animal. Nu văd cum *espada* ta ar putea să-și țină făgădui ala.

— Cred și eu. Nu se omoară bizonii cu gura.

Rostise aceste cuvinte mai tare decât ar fi vrut. *Espada* îl auzi și țâșni de pe scaunul lui. Se apropie de masa celor patru și zise pe un ton aproape poruncitor:

— Señor, n-ați vrea să-mi spuneți cum vă cheamă?

Uriășul cu barba albă îl măsură din ochi cu mare indiferență, apoi răspunse calm:

— De ce nu?! Însă după ce voi fi cunoscut mai întâi numele dumitale.

— Numele meu e vestit în lung și în lat. Mă cheamă Antonio Perillo.

Ochii străinului licăriră o clipă foarte ciudat, dar, coborându-și pleoapele, omul vorbi pe același ton liniștit:

— Numele meu nu e chiar atât de faimos. Mă cheamă Hammer.

— Nume nemțesc?

— Da.

— Sunteți neamț?

— Desigur.

— Atunci păziți-vă gura când ie vorba de chestiuni locale! Eu sunt un *porteno*, ați înțeles?

Rostise cuvântul apăsător, plimbându-și privirea trufașă pe chipul interlocutorului său.

Portenos își spun locuitorii băștinași ai țării, spre deosebire de imigranți.

Perillo crezuse că astfel va face mare impresie, dar se înșela. Uriășul părea că nici nu cunoaște semnificația acestui termen. Drept care *espada* continuă pe un ton și mai arogant:

— V-ați referit cu dispreț la persoana mea. Vă retrageți cuvintele?

— Nicidecum. Am spus că un bizon nu poate fi ucis cu gura și, pentru că așa mi-e felul, nu susțin decât ceea ce știu.

— *Carracho!* Asta-i bună! Eu, cel mai de seamă luptător din această țară, să rabd batjocura unui neamț! Mă rog, ce-ai spune dumneata dacă ți-aș cere să ne măsurăm cu spada?

— Nimic, nimic n-aș spune, fiindcă nu m-aș sinchisi deloc, răspunse Hammer, sprijinindu-se de speteaza

scaunului și aruncând celuilalt o privire care însemna orice în afară de teamă.

Aceasta îl stârni și mai mult pe argentinian. Cu ochii scăpărând, făcu încă un pas, ridică brațul ca pentru a lovi și strigă:

— Cum, nu retragi ofensa și nu-mi dai satisfacție?

— Nu.

— Bine! Atunci ești un infam, un laș. Na!

Și își porni pumnul către obrazul lui Hammer. Dar acesta pară lovitura cu brațul ridicat. Țâșni în picioare, îl prinse pe agresor de ambele mâini, îl imobiliza și, ridicându-l ca pe o minge, îl izbi de perete, încât îi trosniră oasele.

Toți cei de față se ridicară de la locurile lor, curioși să vadă urmarea. Perillo, ca de altfel și ceilalți consumatori, nu purta haine obișnuite în pampa și nu era de așteptat să aibă vreo armă sub costumul lui franțuzesc. Totuși, după ce-și reveni din zdruncin, băgă mâna sub veston, scoase la iveală un cuțit lung și urlând de furie, se repezi la uriaș. Acesta nici nu se mișcă din loc, ci doar îl țintui pe adversar cu privirea și, fulgerător, îi apucă brațul înarmat răsucindu-l în așa fel, încât agresorul țipă de durere și scăpă din mână cuțitul. Apoi Hammer îl somă:

— Astâmpără-te, Perillo! Cu mine nu-ți merge! Ne aflăm la Buenos Aires, nu în Salina Mare del Condor. Ai înțeles?

Vorbind, îl pironea cu privirea de parcă ar fi vrut să-i pătrundă până în fundul inimii. Perillo se dădu îndărăt și îl măsură speriat. Era palid, de-o paloare cadaverică. Teama îi tulburase ochii, glasul și tremura.

— Salina del Condor? întrebă el. Ce-i cu asta? Nu cunosc.

— Lasă că știi tu prea bine. Ți se vede pe față.

— Nu înțeleg nimic. Nu am avut nici o legătură cu dumneavoastră...

— Ai și motive temeinice să nu pricepi, Antonio Perillo! Deci fii atent!

Băgă mâna în buzunar, zvârli pe masă câteva bancnote pentru consumație, își lua pălăria din cuier și se îndreptă spre ușă, fără ca nimeni să cuteze a-i sta în drum. De cum se ridică în picioare, toți își dădură seama că n-ar fi plăcut lucru să te încaieri cu acest Goliath. Cei trei însoțitori plecară și ei.

Abia după ce ușa se închise în urma lor, Perillo își regăsi curajul. Căută să-și prezinte înfrângerea într-o lumină mai favorabilă, căci unul dintre amici îl cam lua în râs:

— Măi ce rușine, Antonio! Ți-ai găsit nașul!

— Poftim, aleargă tu și măsoară-te cu el! Ăsta-i uriaș, dom'le, cine se încumetă...

— O fi, însă te-a tutuit. Și cu ce dispreț! Iar tu? După ce că înghiți gălușca, îi mai și vorbești cu dumneavoastră ca la început.

— Nici n-am băgat de seamă că m-a tutuit.

— Și cu Salina del Condor, mă rog... Ce-a vrut să spună?

— Știu eu? Vreo idee fixă. Toți nemții sunt niște aiurați, niște lunatici. Hai să vorbim de altele.

Poate că totuși discuția n-ar fi conținut dacă în acel moment nu și-ar fi făcut apariția un personaj care atrase toate privirile asupra sa. Era un *gaucho* roșcovan, mic, pirpiriu, cum nimeni nu mai văzuse până atunci. Omulețul purta pantaloni albi, foarte curați și exagerat de largi, care-i ajungeau numai până la genunchi și o *cheripa* roșie de bumbac, un soi de pled pe care locuitorul din pampa și-l înfășoară la șold și îl ridică în față și la spate în jurul pieptului, fixându-l cu ajutorul unei centuri. Mânele cămășii — albă, curată ca și pantalonii — micul *gaucho* și le suflecăse până deasupra coatelor. De centură își legase o eșarfă roșie cu capetele atârând într-o parte. Bustul îi era învelit într-un *poncho* roșu de lână, o pătură cu deschizătură la mijloc și trecută peste cap. Purta veritabile cizme de *gaucho*, confecționate cam în felul următor: de îndată ce tai un cal, până a nu se răci leșul, îi jupoi picioarele dindărăt. Pielea, așa cum se află, o ții în apă

fierbinte ea să poți răzui mai ușor părul de pe ea. Apoi, umedă încă, o tragi pe picior ca un ciorap. După ce se usucă, pieile acestea se strâng în jurul gambelor și alcătuiesc o încălțăminte trainică la intemperii. Firește că asemenea încălțări nu pot fi scoase niciodată. Trebuie să le porți până se rup de-a binelea și se desprind de pe picior. De fapt ele nu acoperă decât pulpele și gleznele. Talpa rămâne goală, degetele se ițesc în afară. Deci un *gaucho* astfel încălțat umblă, într-un fel, desculț. Numai că acești oameni rareori calcă pe pământ și atunci mai ales în interiorul colibei. Altminteri își duc veacul în șa. Încălțăminte fără talpă îi ajută la folosirea scărilor — atât de înguste încât nu încap în ele decât degetul gros. Cu atât mai falnici însă le sunt pintenii. Chiar și sfrijitul care își făcu apariția în local poseda niște pinteni impresionanți, cu roți mari, zimțate, cât monedele de 5 mărci. Pe creștet trona o pălărioară de pâslă, cu ciucure, îndesată peste o basma de mătase roșie cu capetele aduse sub bărbie și legate strâns. Orice *gaucho* poartă asemenea basma, ca să-și apere ceafa de soare. Ș-apoi, la călărit, basmaua îi flutură în jurul capului provocând o boare plăcută. La brâu, sub eșarfă, odihnea un cuțit lung și un pistol cu două țevi. De cureaua lată, petrecută peste umăr, atârna o flintă tot cu două țevi și nu cu mult mai scurtă decât stăpânul ei. În mâini omulețul ducea două cărți.

Acest ultim amănunt atrăgea îndeosebi atenția. Un *gaucho* cu cărți! Așa ceva nu se văzuse de când lumea. Unde mai pui că era și proaspăt bărbierit, fapt care de asemenea bătea la ochi.

Omul stătu o clipă în prag și, lucru cu totul surprinzător în acele împrejurări, salută cu un sonor *Buenos dias* — bună ziua! Se îndreptă spre masa eliberată tocmai atunci, luă loc, deschise amândouă cărțile și, de parcă s-ar fi aflat singur cuc, începu să le cerceteze, afundându-se avid în lectură. Erau două tomuri de E. d'Alton și Weiss, editate de Academia Regală de Științe din Berlin.

Larma de până atunci se făcu tăcere adâncă. Micul *gaucho* îi deconcertase pe toți. Nu știau ce să creadă. Omulețul însă nu se sinchisea de nimic; părea că nici nu observă lumea din jur. Citea impasibil și nu se întrerupse nici când zarva și discuția în jurul corridei se învioră din nou. Abia când un chelner tinerel, mărunț ca și dânsul, veni să-l întrebe ce dorește, năstrușnicul client își ridică privirea și rosti în cea mai curată spaniolă:

— Bere aveți? Vreau să spun *cerevisia*, pe latinește.

— Da, señor, avem. Șase taleri sticla.

— Atunci adă o sticlă, o *ampulla* sau *lagna*, pe latinește.

Chelnerul, după ce-l privi mirat, aduse o sticlă cu bere și un pahar pe care-l umplu vârf. Dar oaspetele nu-l mai luă în seamă și nu-și săltă nasul din cărți.

Până la urmă nimeni nu-i mai dădu nici o atenție, afară de un singur ins și anume Antonio Perillo. Aproape că nu-l slăbea din ochi. Părea să nu se preocupe decât de noul venit. Abandonase orice discuție. La un moment dat se ridică, păși spre masa străinului, se înclină și vorbi pe un ton exagerat de politicos:

— Scuzați, señor, mi se pare că ne cunoaștem?!

Micul *gaucho* se trezi mirat din lectură, se sculă de pe scaun și răspunse la fel de politicos:

— Regret, señor, dar trebuie să vă declar că greșiți. Nu vă cunosc.

— Atunci aveți probabil oarecare motive să afirmați acest lucru. Eu, unul, sunt convins că ne-am întâlnit sus, pe râu.

— Imposibil. N-am fost niciodată sus. Mă aflu abia de o săptămână aici și n-am trecut nici măcar cu un pas dincolo de Buenos Aires.

— Îmi dați voie să vă-ntreb de unde sunteți?

— Din Jüterbogk, care se scrie și Jüterbog sau Jüterbock. Până acum nu s-a stabilit încă ortografia exactă. Eu înclin pentru Jüterbogk, deoarece îmbină două noțiuni: „bog” de la „biegen”, a îndoi și „Bock”, adică berbec.

— Iată o localitate de care n-am auzit. Sunteți amabil să-mi spuneți și numele dumneavoastră?

— Cu plăcere. Morgenstern, doctorul Morgenstern.

— Și ocupația?

— Savant, mai bine zis om de știință amator.

— Specialitatea?

— Lucrez în zoologie, señor. Am venit în Argentina ca să dau de urmele glyptodonului, megatheriumului și mastodontului.

— Nu pricep. Aud pentru prima oară asemenea denumiri.

— M-am referit la niște specii uriașe de armodial, brasypod și elefant.

Espada făcu o mutră amețită, privi cu bănuială pe omulețul din fața lui și întrebă apăsător:

— Vorbiți serios, señor?

— Firește.

— Păi unde vreți să le căutați?

— Bineînțeles în conformația pampasului. Din păcate nu se știe încă precis dacă stratificarea s-a petrecut înainte sau concomitent cu diluviul.

— Diluviul? Señor, m-am lămurit! Umblați cu vorbe aiurea ca să-mi dați a înțelege ca vă stingheresc.

— Pardon, nu sunt deloc vorbe aiurea. Am aici două volume ai căror autori sunt foarte competenți în ce privește istoria diluviului: Weiss și d'Alton. Cu siguranță că ați auzit de ei...

— N-am auzit nimic. Nu-i cunosc pe acești domni. Dar pe dumneavoastră pot susține fără greș că vă cunosc și încă foarte bine. Mărturisiți, señor, că veșmintele astea nu sunt decât un deghizament.

— Deghizament? Hm! Ca să fiu sincer, trebuie să spun că nu prea intră în obiceiul meu să arăt ca un *gaucho*.

— Și totuși s-ar părea că știți călări de minune!

— Eu? Eroare, señor! Ce-i drept, am avut în câteva rânduri prilejul să încălesc un cal, un *equus*. Dar *equo vehi*,

cum zice latinul — adică arta călăriei, îmi e străină în proporție de nouă zecimi.

Perillo nu-și putu reține un zâmbet suspicios. Totuși se înclină diplomatic și vorbește:

— Nu are rost să vă mai tulbur, señor. Fiecare cuvânt al dumneavoastră e o dovadă în plus că vă ascundeți identitatea. Iertați-mi, așadar, stăruința de-acum. Sunt convins că va veni vremea când o să lepădați masca.

Acestea zise, Perillo se întoarce la masa lui. Omulețul roșcovan clătină din cap și se așază pe scaun bombănind:

— Masca! S-o lepăd! Acest señor trebuie să fie grozav de distrat.

Se aplecă din nou asupra cărților. Însă avea să fie iarăși deranjat, de astă dată de chelnerul cel tânăr, care stătuse prin preajmă și trăsesese cu urechea. Tânărul se apropie de masa clientului și îl pofti stăruitor:

— Señor, nu beți? E păcat, se răsuflă berea.

Ciudatul *gaucho* îl privi și, smulgându-se parcă din gânduri, luă paharul, sorbi o înghițitură și spuse pe un ton amical:

— Mulțumesc, señor. Să ne obișnuim a îmbina plăcutul cu utilul. De pildă, băutura, *potio* pe latinește, e și plăcută și folositoare.

Dădu să reia lectura, dar, observând că tânărul nu se mișcă din loc, întreabă:

— Mai aveți să-mi spuneți ceva, señor?

— Aș avea, dacă nu vă supărați. Vorbeați mai înainte de Juterbogk. Sunteți cumva german?

— Exact, dovadă și numele meu: Morgenstern. Dacă aș fi roman, m-ar chema *Jubar*.

— Mă bucură tare mult, señor! Îmi permiteți să vorbesc nemțește?

— Zău? Ești și dumneata german?

— Ei și încă fain de tot! Că doar mă trag din Strahlau, de lângă Berlin. Care vasăzică de-al dumneavoastră, dom' doctor, parcă așa v-am auzit adineauri, sunteți doctor.

— Din Strahlau? Cine-ar fi bănuir? Te credeam localnic get-beget. Și cum de-ai trecut încoace, peste ocean?

— Precum calul de apă, căruia îi mai spune și libelulă. Adică știți dumneavoastră, cum ar veni și chestia cu peștii, da, migrațiunea. Doar am trăit și eu lângă lac, la Rummelsburg. Acolo te înveți cu apa și te ții de ea. Și uite că am ajuns la Hamburg, apoi mai departe în America de Sud.

— Și cu ce gând ai venit aici?

— Păi ziceam să mă-mbogățesc.

— Și?

— Ei, tocmai asta-i buba. Cu îmbogățirea nu merge cum credeam. Ba mai dai și de vremuri grele și tragi mâța de coadă. Și dacă te ține mult așa, degeaba visași milionul, că nu-l mai pupi.

— Ai rude în patrie?

— N-am. Altminteri rămâneam acasă. M-aș fi dus la militarie, că deh, am și eu inimă de patriot, dar m-au găsit cu doi țoli prea scurt și nu m-au primit. Ziceau că-s bun de reformă. Asta m-a cătrănit tare rău, așa că am pornit-o în lume să văd dacă și alții mă găsesc neputincios.

— De când ești aici?

— De cinci ani. Iar dacă-i adaug la vârsta ce-am avut-o când am plecat de-acasă, ies taman douăzeci și cinci de primăveri.

— Și cu ce te-ai ocupat în timpul ăsta?

— Cu te toate, lucru cinstit, însă n-am prea scos-o la capăt. Acuma sunt chelner aici, adică ajutor de chelner și numai pentru ziua de azi, că se așteaptă patronul la mulți clienți. Ultima oară am lucrat în port.

— Ai umblat și prin țară? Vezi că nu te-ntreb fără rost.

— Vă spun pe cinste. M-am dus de două ori până la Tucuman, ca îngrijitor de cai.

— Vasăzică știi să călărești?

— Ca un cavaler din Ordinul Leului de la Freiligtath. Asta se învață aici în doi timpi și trei mișcări.

— Bine, foarte bine. Și acum ce-i mai important din toate: se găsesc multe oase aici în Argentina?

— Oase? O grămadă.

— Splendid! Asta caut.

— Cum adică? Oase? Pentru ce?

— În interesul cauzei.

— Așa? Iacă un interes de care n-am mai auzit. Dar fiți pe pace. Dacă duceți lipsă de oase, vă aduc eu un vapor întreg.

— Antediluviene?

— Asta ce-o mai fi?... Vă pot spune atât: se găsesc de toate felurile.

— De mastodont?

— De orice vită, cât poftiți.

— Te întreb de mastodont, adică...

— Vita asta n-o cunosc, scuzați.

— Normal. Elefanții uriași au trăit încă înainte de potop...

— Atunci s-au dus dracului de mult și nu mai au oase. De după potop se găsește, dar numai oase de boi, cai și oi.

— Nu mă-nțelegi. Eu caut oase de animale preistorice, ca de pildă cele care se află aici la muzeul de istorie a naturii.

— Aha, m-am lămurit. Alea zac în pământ, trebuie dezgropate. Le-am văzut eu. Se găsesc în toată pampa. Vasăzică din astea căutați? Ați vrea să le scoateți la lumină?

— Da, mă gândesc să angajez în acest scop niște *gauchos*. De aceea m-am și îmbrăcat așa, să le fac impresie bună. *Primo*, am nevoie de un servitor pe care să mă pot bizui. Dumneata îmi placi. Ai un obraz cinstit, ești ager și nu pari să suferi de prostie, de *vecordia*, cum spune latinul. N-ai vrea să te angajezi la mine?

— De ce nu? Dacă-s bine ținut...

— Atunci vino mâine dimineață să punem lucrurile la punct. Îl știi pe bancherul Salido?

— Îl știu. Are biroul pe-aproape, dar locuiește în *quinta* lui, afară din oraș.

— Ei, acolo stau și eu. I-am fost recomandat și îi sunt oaspete. Dar acum lasă-mă să citesc!

— Prea bine, dom' doctor, citiți în pace. Mă prezint mâine și cred că iese o afacere bună pentru amândoi, Scot eu ciolanele din pământ, oricât ar fi de mari.

Morgenstern părea să mai mediteze asupra discuției. Citea mai puțin atent și nu uita de băutură.

În timp ce savantul amator își golea sticla, Antonio Perillo se ridică de la masa lui, plăti și ieși. Peste puțin Morgenstern părăsi și el localul, după ce achită 6 taleri. Aparent o sumă considerabilă, dacă nu știm că un taler de hârtie valorează doar 16 pfenigi germani. Totuși 96 de pfenigi pentru o sticlă de bere nu e chiar un fleac. Băutura asta importată din Europa era pe atunci un lux mai mare decât acum.

De la cafenea Morgenstern o luă la stânga pe o stradă ce ducea drept, fără nici o curbă, spre *quinta* bancherului. Ocupat cu înaltele-i gânduri, nu observă cele două siluete rezemate de stâlpii unei porți de peste drum: Antonio Perillo și încă un tip cu care fusese în cafenea. Acesta din urmă era mai înalt, mai athletic decât *espada*, trădând o forță neobișnuită. Fața rasă, tăbăcită de vânt și de ploaie, vădea că omul trăise în pampa sau în munți. Era, în genere, o apariție neplăcută. Nasul subțire, încovoiat îți amintea fără să vrei de ciocul unui uliu. Sub sprâncenele îmbinate jucau niște ochi pătrunzători. Buzele, strânse, incolore îi sporeau și mai mult asemănarea cu o pasăre de pradă. Era îmbrăcat ca băștinașii. Pe cap avea un sombrero cu boruri largi.

În lumina ce bătea din ferestrele cafenelei, acesta recunoscuse imediat figura savantului german și îi șopti lui Perillo:

— El e! Nici o îndoială, oricât ar tăgădui.

— Și-a tăiat barba și s-a travestit într-un *gaucho*. Numai că pe de-alde noi n-are să ne ducă de nas. Trebuie să aflăm unde stă. Ia-te după el!

— Nu vii și tu?

— Ar putea întoarce capul! M-ar recunoaște și ar intra la bănuieli. Așa că mai bine nu mă duo. Aștept în *confiteria* asta din dreapta până te întorci.

Perillo intră în cofetărie. Celălalt se furișă pe urmele savantului. După cum am spus, strada era dreaptă. De altfel, Buenos Aires e un oraș construit cum nu se poate mai simetric: cvartale pătrate cu străzi care se întretaie perpendicular. Planul orașului poate fi asemuit cu o tablă de șah.

Împrejurimile sunt cu totul terne. Solul nu prezintă nici o variație, nici dealuri, nici văi, nici crânguri, nici păduri. O dată ieșit din oraș, te afli în plină pampa; cerul și pământul par a se contopi fără nici o linie de demarcație între ele. Portul e în stare proastă. Apa estuarului La Plata, murdară, de culoarea lutului, nu conferă orașului nici un farmec deosebit.

Buenos Aires ocupă o suprafață aproape egală cu a Parisului. Ne putem închipui, așadar, cât de întinsă e capitala Argentinei. Întâlnești destule străzi și piețe foarte atrăgătoare, dar, cum ieși din centrul orașului, dai peste barăci părăginite, bordeie strâmbe și maidane pline cu gunoi. E drept că există și unele străzi laterale cu aspect luxos. Acolo se înșiră vilele bogătașilor. O asemenea vilă se cheamă *quinta*.

În centrul orașului și în cartierele mai animate se înșiră clădiri de câte două, trei sau chiar patru etaje. Altminteri casele au numai parter și nu se avântă spre înălțimi. Se desfășoară mai mult în lățime și adâncime. Din acoperișurile de olane se ițesc mici foișoare numite *miradores*. Acoperișurile sunt plane, însă ușor înclinate, pentru ca ploaia să se scurgă în hârdaiele din ogrăzi. Numai nevoiașii dispun de o singură curte. Clădirile mai

arătoase au de jur-împrejur câte trei, patru și chiar mai multe rânduri de curți. Privind prin dantelăria porții de fier forjat a unei asemenea clădiri, poți zări un șir întreg de curți pardosite cu marmură, împodobite cu fântâni țâșnitoare și cu brazde de flori. De altfel, marmura e aici materialul preferat de oamenii înstăriți pentru construcția caselor.

Dacă te întrebi de ce la Buenos Aires acoperișurile sunt plane, răspunsul e cât se poate de simplu. În primul rând, acoperișurile înalte, povărnite și țuguiate necesită o cantitate mare de material. Acestea sunt obișnuite numai în regiunile cu ploi dese, abundente. La Buenos Aires însă plouă mult mai puțin decât la noi. Totodată acoperișurile și frontoanele înalte oferă unui *pampero* — acel uragan pustiitor ce se abate dinspre Cordilieri — o țintă prea prielnică. În sfârșit, acoperișul plan îți procură plăcerea de a te putea plimba seara pe propria-ți casă inhalând aer mai răcoros, mai curat.

Cine își închipuie că pe străzile din Buenos Aires va întâlni cete de *gauchos* călărind în galop se înșală. Mai curând va avea impresia că se află într-un oraș european. Toată lumea se îmbracă după moda franceză. De altminteri, numărul europenilor stabiliți aici este foarte mare. Doar jumătate din locuitori sunt indigeni. În vremea de care vorbim, orașul număra 4.000 de germani, 15.000 francezi, 20.000 spanioli și 50.000 italieni, bașca o mulțime de englezi și încă mai mulți elvețieni. Acest amestec de naționalități a dus la o neobișnuită răspândire a diverselor limbi. Oameni — chiar și copilandri — stăpânind la perfecție trei, patru sau chiar mai multe limbi, se găsesc aici în număr mai mare decât la Paris, Londra sau New York.

Cât despre numele orașului, se poate spune că nu-l merită pe deplin. Buenos Aires e un soi de plural al lui „aer bun”. Dar când soarele verii încinge acoperișurile joase, atunci zăduful devine cumplit. Orașul duce lipsă de arbori,

adevărați purificatori ai aerului, ca și de altă vegetație în sensul cunoscut la noi. Lămâii și portocalii nu ajung până aici; palmierii și mai puțin. Pentru meri, pruni, cireși și alte soiuri de pomi, clima este prea fierbinte. Nu găsești decât viță de vie, ceva peri, piersici și caiși. Dar fructele lor sunt într-adevăr foarte bune. În partea de răsărit a țării pădurile lipsesc cu desăvârșire. Cel mult dacă, ici și colo, câte un gospodar mai cuprins, stăpânul unei quinte, își încropește o mică livadă la umbra căreia te mai poți răcori.

Una din cele mai frumoase vile aparținea bancherului Salido, bărbat extrem de ospitalier, amator de arte și științe și întreținând o vastă corespondență cu diverși europeni. Printr-o astfel de scrisoare îi fusese recomandat doctorul Morgenstern, căruia bancherul îi oferise o bună primire. *Quinta* se găsea la marginea de miazăzi a orașului, încât savantul german avea drum lung de străbătut. Antonio Perillo trebuia deci să aștepte cam mult până la întoarcerea complicei sale.

Dar nu se plictisea. Se aflau și aici, în cofetărie, mulți clienți pentru care lupta cu taurii constituia un inepuizabil subiect de discuție. Perillo nu știa pe nici unul din ei și nimeni nu-l cunoștea. Oamenii vorbeau de señor Crusada, toreadorul străin. Sustineau cu toții că nici un *espada* localnic nu-l va putea întrece, fapt care îl supăra grozav pe Antonio Perillo. Dar se ferea să spună că este și el unul din luptătorii vizați. Discuția se referea bineînțeles și la jaguar și la bizon, părerea unanimă fiind că luptătorii vor avea mult de furcă.

— Va curge sânge, nu glumă, comentă cineva. Numai că va curge și sânge de om. Las la o parte bizonul, căci n-am mai văzut asemenea animal. Însă jaguarul e o bestie grozavă, extraordinar de iute și rezistentă. Nici gând să-l răpui din prima lovitură.

Aici Perillo nu se mai putu reține și replică:

— Jaguarul e un laș. Asta e! Mă fac forte să-l înfrunt numai cu cuțitul.

— Ca să te sfâșie pe loc, nu? râse celălalt.

— Vorbesc foarte serios. Nu știți că jaguarul fuge de om? Unii *gauchos* se pricep chiar să-l prindă, cu lasoul.

Atunci un bărbat mai în vârstă, ars de soare, care stătuse tăcut în colțul său, interveni brusc:

— E drept seșor, jaguarul se teme de om. Uneori îl poți prinde și cu lasoul. Dar ce anume fel de jaguar? Jaguarul de râu.

— Păi există și alte soiuri?

— Soiul propriu-zis e același, însă comparați-l pe jaguarul care trăiește lângă râu cu cel care cutreieră pampa ori își duce veacul prin văgăunile munților. Râul oferă hrană din belșug, mii de porci de apă, cu care jaguarii se hrănesc în toată tihna. Doar nu le vine greu să vâneze asemenea creaturi idioate. Se îndoapă cu ele și devin trândavi, fricoși. Cum zăresc un om, cum o iau la sănătoasa. Altceva e cu jaguarul din pampa, care nu trăiește atât de comod, căci are de luptat cu vite mari, cu cai voinici și, când vrea să răpească o oaie, dă peste ciobanii înarmați care tabără asupra lui. Acest jaguar nu e deloc fricos. Dacă viețuiește în munți, atunci umblă după lame sălbătice, mai sprintene decât el și greu de dibuit. Adeseori nu-i rămâne decât să flămânzească și foamea îl scoate din fire. Un asemenea jaguar de munte atacă în plină zi chiar și oameni înarmați. Iată, seșor, ce am ținut să lămuresc.

La care Antonio Perillo rosti în bătaie de joc:

— Se pare că vă pricepeți grozav în materia asta, seșor. Mă întreb însă dacă ați trecut vreodată de barierele orașului?

— Din când în când.

— Și până unde, mă rog?

— Până în Bolivia și dincolo, în Peru. Am fost și în Gran Cacho.

— La indienii sălbatici?

— Exact.

— Și nu v-au mâncat precum jaguarii porcii de apă?

— Poate că nu le-am părut destul de gras, señor. Sau le-o fi fost frică să se apropie de mine. Cred că hotărâtor a fost acest din urmă motiv fiindcă, de când mă știu, nu prea sunt omul care se lasă mâncat ca un bleg. Chiar și acum, la bătrânețe, mă simt în stare să astup botul oricărui ins care se încumetă să mă ia peste picior. Rețineți acest lucru!

— Oho, nu te înfierbânta, venerabile señor. N-am vorbit cu nici o intenție rea, se domoli Perillo, care devenise mai prudent după pățania de la Café de Paris. Nu voiam decât să-mi susțin părerea că jaguarul nu e un adversar periculos.

— Ba e periculos pentru oricine, afară doar de un singur om.

— Cine anume?

— Asta v-o puteți imagina. Toată lumea a auzit de el. De altfel și porecla ce i s-a atribuit confirmă spusele mele.

— Vorbiți de Tata Jaguar?

— Întocmai.

— Se zice că luptă neînarmat chiar și cu cea mai sălbatică din aceste fiare. Eu însă nu cred.

— În schimb eu cred totul. L-am văzut cu ochii mei.

— L-ați întâlnit cumva în Gran Chaco?

— Întâlnit e puțin spus. Am și călărit împreună. E șeful nostru. Mă aflu și acum în subordinea lui.

Nu termină bine vorba și în jurul lui izbucniră exclamații de uimire, de surpriză. Oamenii se ridicară de la locurile lor ca să-i strângă mâna. Voiau să apropie mesele, să le pună cap la cap. Îl rugau pe bătrân să se așeze lângă ei și să le povestească din isprăvile faimosului bărbat al cărui nume se afla pe buzele tuturor. Dar el refuză:

— Nu-i place să se vorbească de faptele sale. Așa e Tata Jaguar. Ne-a interzis categoric. Așa că, señores, v-aș ruga să nu-mi luați refuzul în nume de rău.

— Dar cum arată? se interesă Perillo.

— Ca orice om.

— Și câți ani să aibă?

— Vreo cincizeci.

— E băstinaș?

— Încă nu i-am cercetat actul de naștere, señor.

— Am fi curioși cu ce se ocupă de fapt? Unii pretind că ar fi *yerbatero*, alții că e căutător de aur sau *sendador* din aceia care călăuzesc caravanele peste Anzi... Se spune chiar că ar fi un aventurier politic și că-i susține cu arma când pe unul, când pe altul dintre rebeli.

Yerbateros sunt culegătorii care scotocesc pădurile seculare în căutarea vestitului ceai de Paraguay. Munca lor e legată de mari primejdii. *Sendador* înseamnă ghid, deci exact ceea ce în America de Nord se cheamă *scout*.

— Ce fel e omul și purtarea lui vă pot descrie foarte exact, răspunse bătrânul. E un bărbat, señores, bărbat dintr-o bucată, căruia rar îi găsești seamăn. Nu s-a pus nicicând și nici nu se va pune în slujba vreunei liote de bandiți. Amicul celor buni și vrăjmașul celor răi, asta e! De pildă dumneavoastră, dacă nu sunteți oameni de omenie, feriți-vă din calea lui!

— Constat că vi-e limba din ce în ce mai tăioasă, venerabile señor! V-a supărat oare atât de mult faptul că am calificat jaguarul drept un animal laș?

— Asta nu, însă afirmația că-l puteți înfrunta numai cu cuțitul m-a făcut să vă bănuiesc de lăudăros ori ignorant, iar eu nu sufăr asemenea inși. Jaguarul pe care-l vom vedea mâine s-ar putea să fi trăit lângă un râu, nu zic ba, dar tot așa se poate să fi fost adus din pampa. Ne va lămuri chiar el prin purtarea lui. În privința asta nu sunt deloc curios. Mă interesează mai curând acel *espada* care va îndrăzni să-și încerce puterile cu bizonul.

— Cu bizonul? Toți vor îndrăzni. Vă asigur că toți.

— Vom vedea. Un asemenea animal, când îl stârnești, devine un monstru sângeros. Asta o știu de la Tata Jaguar, care a răpus bizoni cu sutele.

— În pampa? întrebă ironic Perillo.

— Nu, señor. În preriile Americii de Nord, unde vâna pe vremuri.

— Și pe acolo a umblat? Înseamnă că nu e un perteno, ci un venetic?!... Iată un amănunt prea puțin simpatic.

— Aida de, mă cam îndoiesc că Tata Jaguar o să-și facă griji în legătură cu simpatia sau antipatia dumneavoastră.

— Fiindcă nu mă cunoaște. Dacă mi-ar afla numele, s-ar simți onorat să-i întind mâna.

— Zău? Și care-i numele dumneavoastră atât de faimos?

— Perillo.

— Sunteți vasăzică Antonio Perillo, luptătorul care va ieși mâine în arenă?

— Chiar așa!

Se uită la bătrân cu semeție, trufaș, așteptând parcă un gest de surpriză, de respect, dacă nu și un elogiu. Dar îi fu dat să audă cu totul altceva:

— Ei bine, señor, în fond ce vă face să luptați cu taurii?

— Ce întrebare! Ca să-i dobor, firește. Îi străpung cu spada și îmi dovedesc măiestria.

— Grozavă măiestrie, nimic de zis. Și ce ispravă eroică să răpui un taur după ce a fost hărțuit până la istovire! Înțeleg să omor animalul pentru carnea lui, ca să-mi asigur hrana, dar să-l răpun pentru o glorie îndoielnică și încă după ce l-am chinuit înțepându-l, hăituindu-l, scoțând sufletul din el! Asta e treabă de *desollator*, de jupuitor. Nici n-ar trebui să vi se spună *espada*.

Ca împins de un resort, Perillo sări de pe scaunul lui, gata să se repeadă la bătrân. Din fericire ușa se deschise chiar. În acea clipă și complicele său intră în local. Antonio se răzgândi, se așeză la loc și se mulțumi să mârâie:

— Văd eu că-mi căutați pricină, dar nu mă simt jignit! Sunteți mult prea mărunț în comparație cu mine ca să mă puteți atinge barem cu un deget.

— La fel zicea și țânțarul către leu, țiuind în văzduh. Dar a venit o păsărică și l-a înghițit.

Perillo se prefăcu a nu auzi. Noul venit se așeză lângă el și îl muștră:

— Iarăși hartă? — Bagă-ți mințile în cap! Acțiunea noastră cere prudență. Nici cu zece prieteni n-ai să repara ceea ce îți poate strica un singur dușman.

— Taci! Flecarul ăsta bătrân n-are cum să ne strice. Mai bine spune-mi ce-ai aflat.

Firește că vorbeau în șoaptă ca să nu fie auziți. Totuși complicele își mai roti o dată ochii prevăzător și nu răspunse decât după ce constată că nimeni nu le dă atenție:

— Nici o îndoială. Absolut sigur că-i el. Și știi unde locuiește? La Salido, bancherul.

— *Todos demonios!* Pe toți dracii! La Salido? Cine ar fi bănuț! Asta-i cum nu se poate mai rău.

— Din păcate. O să-i povestească totul. Ești sigur că te-a recunoscut?

— Sunt în stare să jur. Dar de ce se preface? Ca să mă cred în siguranță...

— Dacă-i așa, va trebui să-l reducem la tăcere.

— Hm! Înțeleg: o lovitură de cuțit, un glonte în cap. Și asta fără să pierdem vreme. Măine dimineață poate fi prea târziu. Nu trebuie lăsat să ajungă la poliție. De-am ști ce cameră ocupă...

— Am dibuit eu. Am pândit până a intrat în casă, apoi am sărit gardul în grădină. Noroc că *quinta* asta n-are nici curți, nici ziduri împrejmuitoare. E chiar în mijlocul grădinii; poți să te apropii ușor. Ei și după ce a dispărut pe ușă, s-a luminat o odaie în partea dindărăt a casei. Aprinsese lampa.

— Putea să fie altcineva...

— Ba nu. L-am surprins când a închis una din ferestre. Am văzut foarte clar.

— Câte ferestre are odaia?

— Două.

— A coborât obloanele?

— Nu.

— E vreo scară pe-aproape?

— M-am gândit și la asta. La capătul grădinii e un pom de curând tuns, iar scara stă și-acum sprijinită de el. O scară înaltă, tocmai bună ca să te cațări până la geam.

— Perfect. Însă nu ne apucăm de treabă imediat. E prea devreme. Străzile sunt pline de oameni. Ne-ar putea zări careva.

— Așteptăm până către miezul nopții. Dar dacă e treaz și-atunci?

— Treaz-netreaz, tot un drac. Îl facem să nu apuce ziua de mâine. Dacă nu doarme, îi expediem un glonte pe geam. Dacă doarme, ne strecurăm înăuntru. Ei, gata, acum s-o ștergem! Nu-mi prea place aici.

Perillo plăti consumația și amândoi indivizii decise să distrugă o viață de om ca să împiedice dovedirea unei crime din trecut părăsirea cofetăria.

În acea seară străzile și localurile publice erau populate mai mult ca de obicei. Lumea din Buenos Aires trăiește retrasă și se culcă devreme, dar acum trecuse de orele unsprezece când ultimul client părăsi Café de Paris. Micul chelner își primi simbria de ziler și ieși din local. Afară, în fața ușii, se opri. Pe străzi mai circulau oameni. Tânărul privi la seara aceea frumoasă, caldă, a începutului de decembrie. Încă nu-i venea să se culce. Se tot gândea la viitoarea lui slujbă și bucuria de a-și fi găsit un stăpân de același neam cu el îi alunga oboseala. Hotărî să se plimbe puțin. Instinctiv își îndreptă pașii în direcția ce i-o indicase Morgenstern. Acțiunile oamenilor sunt determinate uneori de imbolduri lăuntrice de care nici nu sunt conștienți. Astfel, tânărul ospătar, spre propria lui mirare, se pomeni drept în fața quintei bancherului.

Aici, departe de forfota din centru, dădu de un întuneric opac. Felinarele erau stinse. Doar stelele dacă-și mai picurau licărul difuz. Nu se vedea decât la o distanță de câțiva metri.

Chelnerul tocmai vroia să se întoarcă din drum, când i se păru că aude un zgomot de pași furișați. „Suspect lucru — își zise în gândul lui. De ce așa pe tăcute? Când ai conștiința curată, calci firesc, apăsas.” Se lipi deci de gard și așteptă.

Un om traversă strada. Se opri. Un al doilea, venind din urmă, se opri lângă el. Își spuseră ceva în șoaptă. Se apropiară apoi de gard și, dintr-un salt sprinten, săriră dincolo.

„Vasăzică hoți!”, își zise chelnerul.

Dar ce aveau de gând să fure? Fructe din grădina bancherului? Sau era vorba de o spargere? Trebuiau urmăriți. Chelnerul sări și el gardul, având grijă să nu fie auzit. Dincolo, iarba înăbușea zgomotul pașilor. Se furișă pe lângă vila, lipit de un perete lateral. Deodată zări la colț pe unul din bărbați și stătu să-l observe. După un răstimp acesta dispăru în dosul casei. Chelnerul se târî într-acolo și îl surprinse cum scruta de jos cele două ferestre luminate de la etaj. Complicele său veni din altă parte aducând o scară pe care o propti de zid, în așa fel, încât să ajungă în dreptul uneia din ferestre.

„Ce-or fi vrând? se întreba chelnerul. Doar nu te-apuci, ca spărgător, să intri într-o casă luminată! Nu cumva e vorba de o farsă? Te pomenești... Dar atunci ar fi o prostie să dau alarma”...

Totuși nu-i slăbea din ochi. Acum unul ținea de scară, iar celălalt se cățara. Ajuns sus, acesta din urmă privi pe geam, apoi coborî nițel și îi șopti ceva tovarășului său. Chelnerul parcă zări în mână lui un obiect metalic. Auzi apoi un declic dublu, ca de pistol cu două țevi.

Înfiorat, tânărul se furișă până mai aproape de scară.

Cei doi continuau să șușotească. Nu-l puteau vedea, căci se afla în întuneric. Și astfel chelnerul auzi următorul dialog:

— Șade și citește.

— În ce poziție?

— Cu umărul stâng spre geam.

— I se vede fața?

— Da. Își sprijină capul în palma dreaptă.

— Atunci îl pocnesc drept în tâmplă. E cel mai sigur.

Prin urmare, se pregăteau de un omor! Chelnerul se sperie în așa hal, încât, preț de câteva clipe, stătu înlemnit.

Și iată că individul de pe scară urcă din nou până la fereastră și îndreptă pistolul spre interior.

Aceasta îi oferea chelnerului posibilitatea să intervină. Scoase un strigăt puternic, sări la scară și îl împinse la o parte pe cel ce o sprijinea. Astfel, tocmai în clipa când apăsa pe trăgaci, individul de sus, se prăbuși cu scară cu tot. Pistolul detună lugubru. Chelnerul se aruncă asupra banditului, încercând să-l imobilizeze.

— Dă-mi drumul, câine, că te-mpușc! scrâșni acesta.

Și trase într-adevăr. Tânărul simți o arsură în brațul stâng. Era rănit și nu-l mai putea reține pe celălalt. Banditul țâșni de sub el și dispăru în întuneric. Complicele său fugise de mult.

Cele două împușcături sculaseră casa în picioare. Odăile se însuflețiră subit. Una din ferestrele luminate se dădu în lături și doctorul Morgenstern își scoase capul, strigând supărat:

— Care-i criminalul de trage în mine? De ce nu-mi dă pace să citesc?

Chelnerul se sperie din nou și bâigui:

— Maică Fecioară! Dumneavoastră sunteți, dom' doctor, cel care trebuia omorât?

— Dar dumneata cine ești? Parcă te-aș cunoaște după glas.

— Păi eu, dom' doctor, eu sunt Fritze Kiesewetter.

— Fritze Kiesewetter? Nu cunosc!

— Ba da! M-ați cunoscut azi la Café de Paris. Ziceați să mă angajez la dumneavoastră pentru ciolanele alea.

— Aha, chelnerul! Dar bine, bre, cum de ți-a venit să tragi în mine?

— Eu? Asta-i bună! Eu să trag?!
— Păi care altul? Sau mai ești cu cineva?
— Sunt singur, domnule, cum ar spune Schiller:
„Singura omidă aici în grădină”.
— Și ce naiba cauți aici?
— Caut să vă salvez. Și iaca, după ce că v-am scăpat de la moarte, mă mai credeți și ucigaș. Îmi plânge sufletul, dom' doctor.

Dar nu numai doctorul se înșelase în privința lui, ci și ceilalți locatari ai vilei, care alergaseră la fața locului cu lumânări și lanterne, cu tot felul de arme, ca să-l prindă pe bandit.

Nimic nu-i ajută chelnerului, nici explicații, nici rugăminți. Fritze Kiesewetter fu imobilizat și adus în casă, nu fără niscăi argumente tari ale căror urme avea să le simtă o bună bucată de vreme. Vădă să anunțe poliția, să-l aresteze; dar el îi rugă să-l asculte mai întâi în liniște și cu calm. Doctorul acceptă chibzuind în felul următor:

— Omul e o ființă rațională. Așadar, fiind oameni, trebuie să raționăm. Eu nu i-am făcut ăstuia nici cel mai mic rău. Dimpotrivă i-am propus să-l angajez în serviciul meu. Poate fi acesta un motiv ca să mă împuște? Nu. Și nici n-are nutra de ucigaș. Pare mai degrabă un om cinstit. Și chiar dacă s-ar preface, încă nu e cazul să-i vârăm pumnul în gură. Propun deci să-i îngăduim a-și formula apărarea, *defensio* pe latinește.

Bancherul, mânios peste măsură, era de fapt contra, însă ceda din condescendență pentru musafirul său. Astfel Fritze povesti ce și cum s-a întâmplat, cerând să se controleze urmele. Ceilalți îi făcură pe plac și, într-adevăr, se convinseră că Fritze nu minte. Descoperiră urme nu numai în locul unde bandiții escaladaseră gardul la început, dar și în cealaltă parte, pe unde fugiseră după eșecul lor. Găsiră, de asemenea, în spatele casei, pălăria unuia din ei, pierdută fie în timpul căderii de pe scară, fie în încăierarea cu Fritze. De altfel, chelnerul mai sângera și acum. Îi

cercetară rana. Nu era nimic grav. Glontele îi zgâriase ușor brațul.

Era deci clar pentru toată lumea că doi indivizi se furișaseră în grădină ca să-l împuște pe doctorul Morgenstern și că numai grație intervenției lui Fritze glontele fusese deviat de la țintă. Dar cine să fi fost atentatorii și ce motive să fi avut pentru a omorî un om aflat în țară abia de o săptămână și care nu intrase în conflict cu nici un ins?

— Ai putea recunoaște măcar pe unul din ei? întrebă bancherul.

— Nu prea, răspunse Fritze. Totuși, la lumina ce răzbătea din odaie, am zărit o clipă fața celui cocoțat pe scară, exact când se pregătea să tragă în dom' doctor. După mine, parcă aducea cu Antonio Perillo.

Astfel afacerea se complica și mai rău. Perillo era, ce-i drept, un tip cu reputație îndoielnică, dar nimeni nu-i credea capabil să comită un omor. Și ce motiv ar fi avut să-l înlăture pe doctor? La cafenea i se adresase destul de politicos. Totuși faptul că îl confundase cu altcineva dădea de gândit. De aceea bancherul socoti necesar să înștiințeze poliția.

Aceasta se înfățișă prin doi funcționari superiori ai echipei de *vigilantes*, îmbrăcați în uniforme albastre. Cercetară urmele, cumpăniră toate faptele și, în concluzie, își exprimară părerea că ar trebui aflat unde se găsea Perillo în momentul săvârșirii atentatului. Oricum, nu se putea întreprinde nimic înaintea *corridei* de a doua zi. Antonio Perillo era un *espada* de neînlocuit și arestarea lui ar fi indignat publicul în cel mai înalt grad.

Cât despre Fritze Kiesewetter, nimeni nu se mai îndoii că intervenise ca să-l salveze pe doctor. Drept care acesta: îl angajă imediat, oferindu-i condiții din cele mai bune. I se îngădui chiar să rămână la vilă.

2. Corrida de toros

A doua zi dimineată, lumea se înghesuia să-și asigure un loc la spectacol. Casa de bilete era pur și simplu asaltată. Bancherul reținuse patru locuri: pentru el, pentru soție, pentru doctorul Morgenstern și pentru un tânăr nepot aflat în vizită la *quinta* lui.

Soția bancherului de origine germană, avea un frate care locuia la Lima, capitala statului Peru. Acest Engelhardt era tată a doi fii care urmau să moștenească odată averea bancherului lipsit de urmași direcți. Iată motivul pentru care acesta propusese ca unul din nepoți să vină la el și să stea în preajma lui mai multă vreme. Băiatul, pe nume Anton^[2], era cel mai mic dintre fiii lui Engelhardt. Număra șaisprezece ani. Călătoria fusese pentru el o corvoadă, mai ales traversarea oceanului pe la Capul Horn. De aceea, la întoarcerea acasă, urma să evite vaporul și să ia drumul pe uscat, peste Anzi. Nu mai rămânea decât să aștepte un prilej nimerit. Căci a străbate America de Sud înseamnă a risca mari primejdii și privațiuni și nu poți încredința un asemenea băiat de viitor primului catârgiu ieșit în cale.

Lupta cu taurii urma să înceapă la ora treisprezece precis. Dar Plaza de Toros, adică arena, fusese ocupată până la refuz încă de la ora unsprezece. Nu mai găseai nici un locșor liber. Doar lojile președintelui și ale altor oficialități mai erau goale.

Pe niște placarde uriașe puteai citi programul *corridei* scris cu litere de-o șchioapă. Câteva fanfare cântau alternativ. Matadorii, înarmați cu greble și mături, nivelau nisipul de pe teren. Din când în când se deschidea o ușă și apărea câte un luptător pestriț costumat. Urca pe estradă și se împăuna căutând să atragă atenția publicului.

Între arena propriu-zisă și spectatori se ridica un gard de scânduri, destul de gros ca să poată rezista izbiturilor unui taur, dar nu prea înalt spre a permite luptătorilor să-l escaladeze la nevoie. În față era poarta prin care urmau să treacă taurii; în spate, o altă poartă rezervată Jaguarului. Se spunea că, în ce privește bizonul nord-american, s-ar fi luat măsuri de siguranță cu totul excepționale. Deocamdată animalul nu putea fi văzut. I se auzea însă mugetul gros, care părea să anunțe că nu avea de gând să cedeze eu una cu două.

Locurile aflate jos, lângă gard, erau cele mai ieftine. Acolo ședea și Fritze Kieseewetter, căruia noul stăpân îi cumpărase un bilet de intrare. Locurile de sus erau cu mult mai scumpe și rezervate oamenilor avuți, printre care și bancherul cu nevastă-sa, cu nepotul și cu savantul cel pirpiriu. Întâmplător, domnul cu barba albă care, la Café de Paris, se recomandase Hammer, ocupa împreună cu prietenii lui câteva locuri învecinate. El însuși se nimerise chiar lângă doctorul Morgenstern, care tocmai se străduia să demonstreze tânărului Anton caracterul absurd și condamabil al corridei.

— Ai mai asistat vreodată, tinere seșor, la o asemenea luptă? se interesează el.

— Nu, răspunse Anton Engelhardt.

— Atunci află că torturarea animalelor nu e un lucru nou. Se practica încă pe timpul vechilor greci și anume în Tesalia. Și la romani, sub cezari. Dar toți aceștia erau păgâni. Aveau, prin urmare, o scuză. Noi însă, creștini fiind, ar trebui să ne abținem de la astfel de atrocități.

— Păi bine, seșor, totuși ați venit și dumneavoastră să le vedeți...

Observația băiatului îl puse în vădită încurcătură. Până la urmă găsi un răspuns evaziv:

— Și dacă n-aș fi venit?! Oare s-ar fi contramandat spectacolul?

— Asta nu.

— Atunci nu mi se poate imputa nimic. Și, în plus, mă aflu aici pentru studii. Am deci o dublă scuză, *excusatio* pe latinește. Sunt zoolog și ceea ce urmează este un spectacol în primul rând zoologic — deși descoperirea unei relicve importante din vremea diluviului mi-ar fi cu mult mai plăcută, ca să zic așa.

— Să fi avut loc lupte cu animale și înainte de potop? întrebă Anton, abia stăpânindu-și un zâmbet provocator.

Doctorul, suspicios, îi aruncă o privire piezișă:

— Asta e o problemă la care nu se poate răspunde printr-un simplu da sau nu. Se vorbește de omul antediluvian sau chiar și mai vechi. Dacă a existat într-adevăr și dacă ținem seama de înapoierea morală de atunci, e de presupus că acest om ațâța saurienii să se încaiere între ei și pe mastodonți împotriva megateriilor. Lucru foarte regretabil! Dar asta se petrecea într-o epocă prea depărtată ca să mai putem schimba ceva. Ne-am...

Se întrerupse, căci fanfarele intonară un imn măreț. Președintele apărură în loja lui și, cu mâna, făcu semnul așteptat pentru debutul spectacolului. Dacă până atunci vocile mulțimii sunaseră ca un vuiet nedeslușit, acum se lăsă o liniște adâncă. Auzeau până și răsuflarea vecinului! Atotputernicul președinte mai făcu un semn cu mâna, drept care muzica intona un marș. Se deschise o poartă pentru a lăsa să intre în arenă picadorii. Aceștia călăreau pe niște cai de duzină, pentru a nu expune primejdiei animale mai de soi. Veniră apoi, pe jos, cuveniții *banderillos* și *espadas*, făcând un tur în arenă. Picadorii luară poziție la mijloc, în fața porții prin care aveau să treacă taurii, pentru a-i putea respinge sau ataca. *Banderillos* și *espadas* se retraseră îndărătul unor stâlpi, în nișele special amenajate.

Acum președintele făcu al treilea semn, ceea ce însemna să fie introdus primul taur. Bariera fu ridicată și animalul pătrunse în arenă.

Era un exemplar negru, cu coarne ascuțite, încovoiate în față. Scos pe neașteptate din țarcul strâmt în care stătuse

închis, taurul dădu să se bucure de libertate, alergând, în salturi mari. Dar, zărindu-i pe picadori, se propti o clipă pe picioarele dindărăt și se năpusti în direcția lor. Călăreții se răspândiră imediat. Totuși taurul reuși să surprindă calul unuia din ei și să-i spintece burta. Picadorul încercă să sară din șa, rămase însă agățat de scară și se lăsă purtat de calul rănit. Părea pierdut, căci taurul, cu capul aplecat, se și încorda pentru a doua lovitură. Atunci banderillerii săriră în ajutorul camaradului lor. Cât ai clipi, aruncară pe capul taurului trei, patru văluri de mătase colorată, astupându-i vederea. Animalul șovăi. Astfel picadorul avu răgazul necesar să se salveze. Calul însă, cu măruntaiele scoase afară, se mai târî o vreme fornăind și gemând, până se prăbuși. Totul se petrecuse atât de fulgerător, încât cu greu ai fi putut distinge fiecare fază.

Picadorii purtau veșminte de cavaleri spanioli. Banderillerii erau îmbrăcați tot spaniolește, însă în costume moderne, împodobite cu multe fireturi și panglici. În mâini nu aveau decât eșarfe și acele bețe cu cârlig pomenite mai sus și numite *banderille*.

Taurul cel negru își scutură capul ca să scape de pânzele ce-l îmbrobodeau, dar, neizbutind, scoase un muget de furie. Era de prevăzut că următorul său atac va fi și mai violent.

Deodată, din spatele banderillerilor, răsună un glas puternic:

— Faceți loc! Lăsați-mă pe mine!

Era Crusada, luptătorul din Madrid. Banderillerii ezitară mai întâi, căci riscul la care Crusada voia să se expună era extrem de serios. Dar la un al doilea ordin, se dădură înapoi. Ca să-l întărească pe taur, *espada* îmbrăcase haine de catifea roșie, croite firește în stil spaniol. În mâna stângă ținea muleta — o fâșie de mătase lucioasă agățată de o vergea — iar în dreapta o spadă scânteietoare. Astfel înarmat, se apropie la zece pași de taur, lucru extraordinar de primejdios, dat fiind faptul că animalul mai era în plină

forță, neistovit. Dar Crusada încerca, încă dintru început, să-i umbrească pe colegii localnici printr-un act de bravură senzațional.

Taurul reuși în sfârșit să-și elibereze vederea și, din prima clipă, își aținti ochii asupra vrăjmașului care flutura provocator muleta în fața lui. Aplecându-și capul, se năpusti furios, hotărât să-l străpungă pe adversar. Crusada însă nu se clinti din loc până ce vârfurile coarnelor ajunseră la câțiva centimetri de el. Atunci abia se feri ușor într-o parte și, cu o siguranță și o dezinvoltură uluitoare, înfipse spada în pieptul taurului dezlănțuit. Animalul mai făcu câțiva pași și căzu. Era mort. Luptătorul trase spada din pieptul taurului, apoi, în aplauzele și ovațiile mulțimii vrăjite, o ridică sus, deasupra capului. Dăduse dovadă de o mare măiestrie.

Acum veniră matadorii. Cu mișcări repezi scoaseră din arenă taurul ucis, precum și calul care încă mai gemea. Președintele făcu semn să fie introdus al doilea taur. Și acesta, după ce răni un banderiller și un *espada*, căzu la rândul lui răpus de luptătorul spaniol.

Taurul următor doborî doi cai și îl răni ușor pe Antonio Perillo. Crusada interveni din nou și îl doborî ca și pe ceilalți. Spaniolul îi eclipsase pe toți concurenții localnici și fu literalmente acoperit cu flori și batiste pe care doamnele i le aruncară în semn de omagiu. Perillo, atins la un picior, trebui să se retragă. Părea extrem de mânios.

Urma la rând numărul de senzație al programului și anume lupta dintre jaguar și bizon. Învingătorul avea să încheie spectacolul înfruntându-i pe toreadori.

Se deschise mai întâi poarta prin care țâșni în arenă jaguarul. Nu putu ajunge prea departe, fiind legat de un lasou lung prevăzut la capăt cu un cârlig de fier. Fiara încercă zadarnic să se elibereze și, suflând zgomotos, sfârși prin a se culca pe nisip. Stătu așa un răstimp, dând impresia că nici nu-i pasă de publicul din jur. Nările îi fremătau larg deschise. Răbdase de foame câteva zile și

acum adușmeca lacom mirosul sângelui scurs în arenă. Era un exemplar neobișnuit de vânjos și încă destul de tânăr.

În sfârșit se dădu în lături și poarta din față. Te-ai fi așteptat ca bizonul să năvălească orbește, dar el intră cu pasul rar, de parcă știa că ochii mulțimii stau ațintiți asupra lui. Era un uriaș al soiului său, lung de aproape trei metri și foarte bine hrănit. Cântărea pe puțin treizeci de chintale. După câțiva pași se opri și, scuturându-și coama lungă ce-i atârna până peste ochi, îl descoperi pe jaguar.

Lumea stătea eu sufletul la gură. Ce va urma? Jaguarul se ridică în picioare și începu să urle. Dacă ar fi vrut să sară asupra dușmanului, lasoul l-ar fi ținut în loc. Bizonul, cu capul aplecat, îl măsura dintr-o parte. Părea să cumpănească dacă face să se măsoare cu o asemenea făptură. Ca să ajungă în fața jaguarului, trebuia mai întâi să-l ocolească. Acesta îl lăsă să se apropie și se încordă, gata de atac. Bizonul își plecă fruntea arătându-și în prim-plan coarnele și grumazul puternic. Mugi amenințător. Atâta fu de ajuns. Jaguarul se trase repede îndărăt. Bizonul tropăi în jurul lui, dar cu multă prudență, astfel ca, în trecere, să-l aibă mereu înaintea ochilor. Împotriva oricărei așteptări, jaguarul nu făcea nici o mișcare. Era timorat.

În timpul acestui fel de armistițiu dintre cele două sălbătăciuni, savantul amator îi explica tânărului său vecin:

— Bizonul din America de Nord, împreună cu zimbrul european denumit și bour, formează de fapt o subdiviziune a rasei bovine. Sunt adică rude ce boul, bos pe latinește. Această grupă se distinge printr-o țeastă foarte boltită, frunte lată, coarne scurte, încovoiate, cocoasă, coamă stufoasă pe grumaz și pe piept. Toracele e foarte dezvoltat. Bizonul are capul mai gros decât zimbrul, coama mai deasă și picioarele mai scurte. În fond e un animal sociabil, ceea ce latinul ar numi *congregabilis* și...

Restul prea competentei sale comunicări fu acoperit de strigătele și exclamațiile tumultuoase ale publicului care,

plăcut de comportarea pașnică a celor doi adversari, cerea ca jaguarul să fie ațâțat împotriva bizonului.

„*Tirad los buscapies, tirad los buscapies!*” Dați drumul la rachete, dați drumul la rachete! urlă unul din spectatori și toți ceilalți îl imitară.

Președintele ridică mâna, semn că aprobă dorința mulțimii.

Unul dintre însoțitorii bărbatului cu barba albă, cel care ședea în dreapta lui, îl întreabă amical:

— Crezi, Carlos, că vor reuși să-l înfurie pe jaguar? Am impresia că se teme de bizon mai mult decât de focul rachetelor.

— Ba eu cred că se poate întâmpla o nenorocire, răspunse Hammer. Nu vezi că a prins în bot funia lasoului? Dacă izbutește să o roadă, atunci scapă la larg. Și n-o să se repeadă la bizon, ci la oameni.

Fiara, culcată pe nisip, mesteca mereu lasoul între colții ei ascuțiți, fapt pe care îngrijitorii arenei nici nu-l luau în seamă. Aflați la adăpost sigur, trăiseră câteva rachete spre jaguar. Una din ele îl atinse, animalul sări în sus și scăpă lasoul din bot. Funia era mâncată aproape în întregime. Rachetele luară foc și, începură să împrăște scânteii. Jaguarul urlă de spaimă și făcu un salt disperat. Lasoul se întinse și se rupse. Fiara era liberă.

Întâmplarea neprevăzută fu salutată de public cu chiote de bucurie. Toți erau convinși că jaguarul se va folosi de libertatea dobândită ca să-l atace pe bizon. Și într-adevăr, acesta se repezi în direcția bizonului, dar când își văzu mai de aproape adversarul încornorat și pregătit de luptă, găsi mai nimerit să se dea în lături, Străbătu arena din câteva salturi, se mai întoarse o dată, apoi se ghemui la pământ și, rotindu-și ochii dilatați, cercetă cu luare-aminte mulțimea spectatorilor.

— *Estad atento!* Băgați de seamă! strigă Hammer. Va sări peste gard.

— *Por amor de Dios!* Pentru numele lui Dumnezeu, să nu facă una ca asta! exclamă doctorul Morgenstern. Bestia mă fixează pe mine. Uite-o! Parcă vrea să mă înghită.

Și fără a mai sta pe gânduri, micul savant sări de la locul lui. Încercă să fugă. Dar în înghesuiala de-acolo era imposibil să evadezi.

În schimb, mișcarea bruscă a omulețului în haine roșii atrase într-adevăr atenția jaguarului asupra sa. Fiara se propti mai întâi pe picioarele dindărăt, scoase un urlet scurt, răgușit, și, în salturi lungi, se năpusti spre gardul despărțitor. Dintr-o săritură se prinse cu labele din față de marginea gardului și se trase în sus.

Într-o clipă amuțiră toți. O tăcere grozavă se înstăpâni. Nu se auzeau decât ghearele animalului cum zgârie gardul de lemn. Era limpede pentru toată lumea că jaguarul pusese ochii pe micul savant roșcovan. Însă pericolul îi amenința și pe cei din preajma lui.

Ce carnagiu puteau să provoace ghearele și colții acestui animal sălbatic și flămând în rândurile atât de compacte ale spectatorilor! Toți erau convinși că jaguarul nu va întârzia să facă saltul următor. Dar nu-l făcu. Rămase agățat de gard. Căci atenția îi fu atrasă de un nou subiect și anume de señorul cu barbă albă, care se recomandase Hammer.

Pe când jaguarul se pregătea de saltul decisiv, acesta sărise de la locul lui și îi smulsese micului savant *poncho*-ul de pe umeri și cuțitul de la brâu. Înarmat astfel, își înfășurase *poncho*-ul în jurul brațului stâng și se urcase pe speteaza scaunului. Totul se petrecuse cât ai clipi.

— *Punto en boca!* porunci el cu glas tunător. *Ninguno menease!* Tăcere, nimeni nu mișcă!

Se săltă apoi pe paravanul care despărțea primele două rânduri, spre marea spaimă a spectatorilor respectivi care nu știau cum ar face să dispară sub pământ. Încă un pas și Hammer se afla în picioare, în dreptul locurilor din rangul

întâi, atât de aproape de jaguar, încât l-ar fi putut atinge cu mâna.

Fiara urmărise cu ochii aprinși mișcările omului acela uriaș și renunță la saltul următor așteptat cu groază de public. Simțea primejdia unui atac, dar nu îndrăznea să sară asupra vrăjmașului.

Se ținea de gard în trei labe, cu o labă din față ridicată sus, cu botul căscat, cu ghearele pregătite de luptă.

Astfel, om și fiară statură ochi în ochi timp de câteva secunde. Deodată Hammer vârî cuțitul între dinți ca să aibă mâna liberă și îi repezi jaguarului un pumn atât de puternic, încât acesta își pierdu echilibrul și labele dindărăt îi alunecară de pe gard. Animalul încercă să-și mențină poziția cu ajutorul labelor din față, cramponându-se din răspuțeri și scuipându-l cu furie pe adversar. Se pomeni însă cu încă un pumn năprasnic în bot și căzu înapoi în arenă.

Hammer nu se mulțumi cu atât. Urcându-se pe gard, sări — spre groaza spectatorilor — după jaguar. Un strigăt unanim umplu văzduhul când bărbatul acesta neînfricat ateriza drept în fața jaguarului, care, urlând fioros, își încorda trupul în vederea unui salt nimicitor.

Și atunci se petrecu un lucru pe care nimeni nu l-ar fi crezut cu puțință. Hammer scoase cuțitul dintre dinți, își propti în față piciorul stâng și întinse spre animal brațul apărat de *poncho*. Să fi hotărât totul atitudinea dârză a bărbatului sau poate forța magică a ochilor săi cenușii, larg deschiși, pe care jaguarul îi simți ațintiți asupra-i? Destul că fiara nu numai că nu sări la el, dar se și trase îndărăt, umilă și supusă. Și pe măsură ce se retrăgea, Hammer o urmărea pas cu pas fără s-o slăbească din ochi. Asemenea unui câine bătut, jaguarul își trase coada între picioare și se târî tot mai iute înapoi, sfredelit de privirea vajnicului bărbat.

Ca la un semn, se porni din toate colțurile arenei același strigăt entuziast:

— *Que maravilla! Este caballero es el padre jaguar! Ce minune! Acest domn e Tata Jaguar!*

Faimoasa poreclă stârni o furtună de aplauze și ovații cum rareori se pot auzi. „*El padre jaguar, el padre jaguar!*” repetau spectatorii.

Era un uriaș amestec de glasuri, de exclamații în toate registrele vocale. Acest vacarm îl intimidă și mai tare pe jaguar. Dacă până atunci se trăsesese îndărăt, acum se întoarse și o luă la goană spre poarta prin care intrase la începutul spectacolului. Dar o găsi închisă. Hammer veni cu pași mari din urmă și, acoperind cu vocea lui sonoră larma din jur, porunci:

— *Abrid la puerta, presto, presto!* Deschideți poarta, repede, repede!

Peonul, care avea această sarcină și stătea ferit în adăpostul lui, ridică repede trapa și, după ce jaguarul trecu, o coborî la loc. Orice pericol fusese înlăturat.

Un nou ropot de aplauze se dezlănțui. Tata Jaguar veni până la mijlocul arenei, se înclină spre dreapta, spre stânga, se îndreptă apoi spre gardul ocrotitor unde îl înfruntase prima oară pe jaguar, sări de partea cealaltă și, călcând din spetează în spetează, ajunse iarăși la locul lui. Restitui savantului *poncho*-ul și cuțitul, spunând:

— Mulțumesc, señor! Și scuzați că n-am avut vreme să vă cer mai întâi permisiunea.

— Nu face nimic... Deși, o dată eu *poncho*-ul, mi-ați smuls și pălăria cu basma cu tot, răspunse mărunțelul. În ce privește cuțitul, știu la ce v-ar fi putut folosi, dar explicați-mi, vă rog, de ce v-a trebuit și pătura asta.

— Ca să-mi apăr brațul de colții și ghearele jaguarului. Un fel de scut.

— Señor, sunteți un erou, ceea ce în latinește, împrumutat din greacă, se cheamă *heros*. Vitejia dumneavoastră sau, în termeni curat latinești, fără nici un amestec elin, *fortitudo*, *virtus bellica* și chiar *strenuitas*, o

admir din toată inima. Ați supus dihania ca pe o pisicuță. Dar ce-o să se întâmple acum cu acest *bison americanus*?

— Nu trebuie decât să vă întoarceți ochii spre arenă și veți vedea.

Bizonul se lungise pe nisip și stătuse așa, liniștit, calm, chiar și în timpul când Hammer se aflase în arenă. De o luptă între bizon și jaguar nu mai putea fi vorba. De aceea publicul striga insistent să vină toreadorii care aveau să-l înfrunte pe bizon. Această dorință a mulțimii se manifesta atât de furtunos, încât trebuia urgent satisfăcută.

La început nu se prezentă decât un singur luptător și anume Crusada din Madrid. Abia după câteva minute apăru și Antonio Perillo. Șchiopăta din cauza rănii — de altfel foarte ușoară — dar socotea o chestiune de onoare ca, în ciuda accidentului suferit, să ia parte la competiție.

Bizonul fu mai întâi împresurat de picadori. Rămase totuși culcat pe nisip ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Unul din călăreți aruncă sulița, care pătrunse câțiva centimetri în cocoșa bizonului. Față de aparenta lui nepăsare, picadorii găsiră că nu e nevoie să se retragă imediat după acest prim atac. Dar se înșelau. Cum simți împunsătura, animalul sări în sus cu o ușurință de care, dată fiind masivitatea lui, nimeni nu l-ar fi crezut capabil și se repezi la unul din agresori. Fără a-i da timp să se ferească, își înfipse coarnele în burta calului, îl ridică și îl azvârli cât colo. Picadorul fu prins dedesubt. Cu aceeași repeziciune animalul făcu o mișcare laterală, gata să se arunce asupra altui călăreț. Acesta porni în galop, dar calul se dovedi mai puțin sprinten decât bizonul, care se avântă după el fără a ține seama de sulițele și vergelele celorlalți picadori menite să-i întoarcă atenția spre alt obiectiv. Ajunse din urmă calul și îi repezi un corn în coastă. Bietul animal se prăbuși. Călărețul căzu din sa. Bizonul însă nu se mulțumi cu atât. Se vede că avea ce avea cu omul, mai mult decât cu calul. Până a se ridica de jos, picadorul se pomeni luat în coarne, proiectat în aer, prins din nou în coarne,

tăvălit și călcat în copite. Victima urla după ajutor. Colegii încercară să-l salveze, dar animalul nici nu se sinchisea de intervenția lor, de sulilele ce-i găureau pielea groasă. Nu-l slăbi pe picador până nu-l transformă într-un cadavru inform. După care se dădu câțiva pași înapoi și scoase un muget înfiorător pe lângă care urletul jaguarului ar fi părut un scâncet de copil.

Răsunară aplauze din toate părțile. Spectatorii care mai rămăseseră cu vreo floare, în mână i-o aruncară bizonului victorios. Larma, entuziasmul general, făceau o impresie năucitoare asupra puținilor inși care simțeau oroare și dezgust în fața unei scene atât de sângeroase.

Bizonul se scutură de sulilele ce-l pișcau. Se uită apoi în jur căutând o nouă victimă. Și o găsi numaidecât. Primul picador fusese scos de sub cal de câțiva banderilleri. Ar fi vrut să fugă, dar nu putea, căci își scrântise un picior. Pentru a fi salvat trebuia dus din arenă. Trei banderilleri îl ridicară de jos și porniră fuga spre ieșire. Însă animalul fu și de, astă dată mai ager. Ceea ce urmă se petrecu mult mai repede decât se poate povesti. Spectatorii văzură cum bizonul dă iama în acești oameni și îi zvârle care încotro. Împărți lovituri în dreapta și-n stânga, tropăind din picioare sălbatic, dezlănțuit. Unul din banderilleri reuși să scape, doi rămaseră morți pe teren. Picadorul fu și el ucis. Un tânăr și curajos banderiller smulse lancea din mâna unui picador și sări din spate asupra bizonului cu intenția de a-l lovi apoi în piept. Dar animalul îl observă la timp, se întoarse cu iuțeala fulgerului și își plecă fruntea, gata să izbească. Vârful sulitei ricoșă pe spațiul dintre coarne, dur ca fierul și, cât ai clipi, temerarul luptător se pomeni în aer, ca să cadă apoi la pământ sub copita învingătorului.

Pe urmă bizonul o porni în galop prin arenă. Mugea în căutare de noi victime. Toreadorii fugeau înspăimântați. Se salva care cum putea, fie prin poanta deschisă în grabă, fie sărind gardul despărțitor. Picadorii descălecau din goană, părăsindu-și caii, numai ca să-și găsească un adăpost.

Câțiva cai scăpară prin poartă. Ceilalți căzură spintecați. Și toate acestea se petreceau în urletele de entuziasm ale mulțimii. Un astfel de *toro* nu se mai văzuse la nici o corrida. Că furia și forța lui gigantică vărsaseră atâta sânge, nimeni nu regreta. Toți erau cuprinși de o delirantă satisfacție.

Mai mult, publicul nici nu se mulțumea cu cele întâmplate și zbiera din răsuputeri: „*Los espadas, los espadas! Fuera adelante los espadas!*”, adică „*Espadas, espadas!* Să vină pe teren, să iasă!”

Cum spuneam, până atunci nu apăruseră în arenă decât doi *espadas*: Antonio Perillo și faimosul Crusada din Madrid. Ceilalți refuzaseră din capul locului să se măsoare cu acest bizon. Între timp Crusada se refugiase prin poartă, iar Perillo, rănit la un picior și neputând să fugă destul de repede, se cățăraseră sus, pe gard. Acum ședea acolo mâhnit, abătut. Auzind strigătele spectatorilor, izbucni:

— *Este bufalo es un demonio, el diablo debe combatir contra este bestia, mas ya eso no!* Bivolul ăsta e un diavol, să lupte dracul cu așa o bestie, nu eu!

Îi răspunse un râs unanim, disprețuitor. Și mulțimea îl chemă pe Crusada. Spaniolul era teafăr, nevătămat și își dădea seama firește că-și va pierde bunul renume dacă se va purta ca un laș. Totuși nu îndrăznea să se angajeze singur în lupta cu bizonul. Îi trebuia o echipă de ajutor pentru ca, în caz de primejdie, să abată atenția animalului către alți adversari. Dar nimeni nu se oferi până nu se promise o recompensă importantă. Abia atunci se anunțară trei banderilleri gata să împartă cu Crusada riscul acelei acțiuni. Pășiră tuspatriu în arenă, salutați cu nesfârșite urale.

Bizonul nu se calmase deloc. Umbla printre caii sfârtecați, printre oamenii zdrobiți, răsturnându-i cu coarneau, mirosindu-i ca și cum ar fi vrut să vadă dacă mai dau vreun semn de viață. Sângera din mai multe răni, dar acestea nu erau nici adânci, nici primejdioase.

Zărindu-i pe noii vrăjmași, își îndreptă spre ei capul mișos, bătători pământul cu copitele și scoase un muget amenințător.

— Ce crezi, Carlos? Ce-o să se întâmple? îl întreabă vecinul de scaun pe Tata Jaguar.

— Cine n-o va lua la sănătoasa va pieri. E o adevărată crimă să-i trimiți pe acești oameni în coarnele bizonului.

— Ți se pare de neînvins?

— Nu, dar aici se află doar un singur om în stare să-l înfrunte.

— La cine te gândești? Nu cumva la tine?

— Poate...

Crusada se apropia de animal cu pași înceți, cam șovăielnici. Ținea muleta în mâna stângă și spada în cea dreaptă. Statura lui frumoasă, puternică, scoasă și mai mult în relief de costumul bogat împodobit, îndreptățea nădejdea mulțimii că va ieși învingător și din această nouă bătălie.

În timp ce banderillerii se furișau de partea cealaltă, bizonul — fără să-i ia în seamă — privea țintă la Crusada, în care presimțea inamicul principal.

Animalul nu era numai grozav de tare și curajos, dar și foarte viclean. Părea să studieze intențiile adversarului și nu se clintea din loc. Stătea dârz, atent, cu capul încă neplecac, așteptând să vadă de unde va pomi atacul. Crusada reuși să se apropie de bizon până la cinci pași, ceea ce născu în el speranța într-o victorie rapidă. Avea drept în față pieptul lat al animalului — țintă ce nu putea fi ratată. Flutură deci cu stânga muleta viu colorată, ca să devieze astfel atenția acestuia și, în aceeași clipă, făcu saltul hotărâtor.

Era un salt în hăurile morții. Bizonul nu se interesa de muleță, ci de om. Când spada porni către pieptul lui, el își aplecă fulgerător capul și lovitura nimeri între coarne. Apoi o mișcare scurtă, abia perceptibilă a capului — și unul din coarne se înfipse adânc în trupul lui Crusada. Spaniolul fu

aruncat în sus și căzu în spatele bizonului. Cei trei banderilleri se năpustiră într-acolo, dar animalul, întorcându-se ca să-l mai înșface o dată pe inamicul doborât, îi zări și luă din nou poziție de atac. Atunci banderillerii o luară la picior, ținând ca din gură de șarpe. Bizonul îl ridică iarăși pe Crusada, îl purtă în coarne și îl zvârli în sus. Apoi îl pisă cu copitele.

— *Vaya, quita, sogá! Que cobardia, que bajeza, que infamia!* Huo, ce rușine, ce lașitate, ce mișelie! îi apostrofa mulțimea pe banderillerii care îl părăsiseră pe Crusada într-un chip prea puțin eroic. Drept care cei trei viteji se întoarseră în arenă, prea târziu însă pentru Crusada, care murise între timp.

În noua situație animalul le acordă mai multă atenție ca până atunci, arătându-se hotărât să-i ia în coarne. Banderillerii o zbughiră pentru a doua oară. Dar animalul parcă știa dinainte ce are de făcut: le tăie drumul, postându-se în fața porții. Singura lor scăpare ar fi fost să sară gardul despărțitor. De aceea o luară la goană către gard. Bizonul însă, observând manevra, se îndreptă în aceeași direcție. Primul dintre banderilleri reuși să se cațere sus, al doilea de asemenea. Scăpaseră nevătămați. Ultimul însă, mai puțin sprinten, o păți. Se agăță, ce-i drept, de marginea gardului, dar, până să-și facă vânt dincolo, bizonul îl ajunse și îl izbi cu cornul în coapsă. Noroc că animalul se retrase nițel pentru o nouă lovitură, timp în care omul, mânat de groaza morții, își adună puterile într-un efort suprem și — deși rănit, însângerat — reuși totuși să treacă gardul. Bizonul lovi cumplit. O scândură crăpă ca tăiată de secure. Animalul știa unde-i sunt vrăjmașii. Se repezi din nou în gard, dar într-un loc întărit de un stâlp rezistent. Stâlpul se cutremura sub loviturile repetate ale animalului. Gardul trosnea din încheieturi. Dacă bizonul nu se lăsa păgubaș, avea să-l dărâme de-a binelea, ceea ce ar fi însemnat ca oamenii dindărătul gardului să fie pur și simplu sfârtecați.

E ușor de înțeles panica teribilă care cuprinse acea parte a tribunei și care, se răspândi din om în om cu iuțeala fulgerului. Totul era țipăt, răcnet înfricoșat. Care cum putea, încerca să se salveze. Oamenii săreau peste scaune și paravane, căutându-și un refugiu mai în spate, într-o înghesuială de nedescris. Călcau unii peste alții, urlând, înjurând. O catastrofă părea iminentă.

Deodată un glas uriaș acoperi zgomotul mulțimii:

— *Quedad sentando!* Stați pe loc! Nu e nici o primejdie! Mă ocup eu de bizon!

Cel ce rostise acest îndemn nu era altul decât Tata Jaguar. Își scoase haina, ca să nu-l stingherească la mișcări, mai smulse o dată cuțitul de la brâul doctorului Morgenstern și, pentru a doua oară în acea zi, își tăie drum până la gard și sări în arenă.

De fapt nu acolo era locul primejduit. Bivolul ataca în partea opusă. Hammer alergă de-a lungul arenei, strigând ascuțit ca indienii când se află la vânătoare sau în luptă. E un fel de „hiiii”, prelung, scos din gâtlee și vibrând ca o coardă metalică datorită unui anume joc al degetelor pe buze, din ce în ce mai rapid. Se produce astfel un țipăt undulat, insistent, pătrunzător, imposibil de redat fonetic.

Bizonul, originar din preriile nordice, cunoștea acest semnal vânătoresc. Îl auzise desigur nu o dată din gura indienilor. De aceea se întoarse brusc. Îl zări pe Tata Jaguar și, depărtându-se de gardul în suferință, se pregăti să-l întâmpine pe noul adversar.

Dar Hammer nu se arăta deloc grăbit să atace. Ținând cuțitul în mână dreaptă, se opri în mijlocul arenei. Jur-împrejur, unde cu puține clipe în urmă domnise cel mai haotic vacarm, se lăsă acum o tăcere adâncă. Nu se auzea decât un nume — șoptit, reluat, repetat mereu: Tata Jaguar. Să se încumete acest om, înarmat numai cu un cuțit, în lupta cu bizonul? Doi uriași față-n față! Dar ce înseamnă forța unui bărbat, fie chiar atlet, comparată cu a bizonului

și încă a unui gigant din neamul său! Închipuiți-vă, așadar, cât de încordați erau nervii spectatorilor.

Animalul îl țintuia pe Tata Jaguar cu o privire cruntă, piezișă. Dar și acesta îl sfredelea cu ochii săi mari, cenușii, exact cum făcuse cu jaguarul. Încet, cu pași mari, rari, bizonul se puse în mișcare, stăpânit de o extremă prudență, ca și când ar fi știut că de astă dată are de-a face cu un adversar neobișnuit de periculos. Hammer înainta la fel de încet. Se apropiară câte puțin până la o distanță de vreo doi-trei coți.

Aici animalul își pierdu răbdarea. Înălță capul, mugind grav, și-l aplecă apoi iar, gata de atac.

Toată lumea credea că Tata Jaguar va sări în lături, ceea ce însă, spre mirarea mulțimii, nu se întâmplă. Omul rămase pe loc. Bizonul aproape că-l ajunse. Nu mai avea decât să-l lovească în plin. Părea că Hammer paralizase de frică. Fu luat în coarne și aruncat în sus. Mii de voci izbucniră într-un singur strigăt disperat. Dar ce-a fost asta? Hammer, după ce zbură prin aer drept ca o lumânare, reveni pe pământ la fel de drept. Stătea acum în picioare, la spatele bizonului, calm, imperturbabil, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Animalul se întoarse nedumerit și îl luă iarăși în coarne. Dar se pomeni și de astă dată cu inamicul în spatele lui. Se răsuci furios și scena se repetă aidoma.

Acum era limpede că Tata Jaguar provocase intenționat, cu o uluitoare îndrăzneală și îndemânare, acest joc teribil. De câte ori bizonul, cu capul aplecat, se repezea împotriva-i, de atâtea ori Hammer — nici cu o clipă mai devreme sau mai târziu — îi proptea piciorul între coarne și se lăsa zvârlit în sus. Descriind un arc, revenea pe pământ, în picioare, la spatele animalului.

Uimirea spectatorilor nu mai avu margini. Câtă dibăcie, câtă forță și siguranță în mișcări! Era un joc de-a viața și moartea. Și totuși omul zâmbea. Fiecare gest vădea o ușurință și o precizie formidabilă. Și apoi calmul său absolut! Parcă ar fi fost vorba de o distracție inofensivă.

Cu cât Hammer se mișca mai detașat, cu atât mai tare se agita bizonul. Îl înfuria eșecul, faptul că se trezea mereu cu vrăjmașul în spate, același și neatins. Mugea de ciudă. Salturile, întoarcerile deveneau tot mai grăbite, mai nesigure. Sângele îi năvălise în ochi, încetșându-i vederea. Se întâmpla chiar, ca din această pricină, să se repeadă cu coarnele în gol.

Era tocmai lucrul pe care miza Tata Jaguar. Se lăsă din nou aruncat în sus și reveni, iarăși la spatele bizonului. Dar de astă dată nu mai stătu pe loc. Se feri repede. În lături și sări înainte. Animalul, dând să se întoarcă, se expuse o clipă din profil. Un salt îndrăzneț, elastic și Hammer ședea pe spinarea lui. Cuțitul fulgeră, lama pătrunse exact, la rădăcina grumazului, între vertebre. Bizonul rămase încremenit câteva secunde, poate chiar un minut. Apoi se cutremură din toată ființa sa uriașă. Fără un geamăt măcar, căzu la pământ ca trăsnet. Își dăduse suflarea. Și în aceeași clipă, Tata Jaguar lunecă de pe spinarea animalului, scoțându-i cuțitul din grumaz. De atâta încordare, spectatorii păreau pur și simplu împietriți. Nici o șoaptă nu se auzea. Toată lumea se aștepta ca bizonul să-și salte iarăși trupul masiv și să se avânte în luptă.

Tata Jaguar făcu un semn în sus către locurile unde ședeau însoțitorii săi. Sărind din spetează în spetează, cum făcuse și Hammer mai înainte, cei trei fărtați își tăiară drum până în arenă și îi aduseră haina. Se arătară și ei atât de sprinteni și abili în mișcări, încât ai fi zis că sunt acrobați la circ, nu ditamai domni eleganți îmbrăcați după ultima modă. Hammer își puse haina și tuspătru ieșiră din arenă prin poarta destinată publicului.

Acum abia îndrăzniră câțiva campeadori să pătrundă pe teren. Vedeau bizonul răpus, întins la pământ, dar se apropiau cu mare prudență, căutând să se asigure că e mort cu adevărat. Toreadorii refugiați în dosul gardului le urma ră exemplul.

Spectatorii încă nu se încumetau la vreo mișcare, atât de impresionați erau de felul cum se petrecuseră lucrurile. În cele din urmă președintele întrebă din loja lui:

— *Esta el bufalo muerto?* E mort bizonul?

— *Si, vuesta Merced, esta muerto.* Da, excelență, e mort.

— *Esta en verbad muerto, todo muerto?* Mort de tot, mort de-a binelea?

— *Completamente difunto, indudablemente finado.* Mort cu desăvârșire, fără nici o îndoială. *For medio de un golpe de cuchillo en la nuca.* Datorită unei lovituri de cuțit în grumaz.

Acest schimb de cuvinte risipi vraja sub care se aflate publicul. În locul tăcerii se iscă o hărmălaie de nedescris, urlete, aplauze, tropăieli, încât ai fi zis că se dărâmă tribunele.

— *Donde esta el padre Jaguar? Aca, venid aca, entre el padre Jaguar!* Unde-i Tata Jaguar? Să vină Tata Jaguar! strigau sutele și miile de voci laolaltă.

Dar cel căutat dispăruse.

3. Tata Jaguar

Tata Jaguar deveni eroul zilei. Numele lui trecea din gură-n gură. Chiar și târziu, după ce arena devenise pustie, nu se putea ca doi oameni, întâlnindu-se pe stradă sau la vreo masă de cafea, să nu vorbească de Tata Jaguar și să nu-și exprime admirația pentru vitejia lui. Dar ca să-l revadă, nu era chip. Nimeni nu știa unde se află.

Firește că și în casa Salido se dezbătea cu aprindere același subiect. Doar Tata Jaguar salvase de la moarte sau, cel puțin, de la grave răni și mutilări pe membrii familiei bancherului.

— Am comis o mare greșală, o eroare de neiertat, rosti doctorul Morgenstern. Dumnealui mi-a mulțumit pentru pătură și cuțit, iar eu nu i-am exprimat deloc mulțumirile mele, *gratiae* pe latinește, deși dihania de jaguar își ațintise ochii tocmai asupra mea. Bună părere și-o fi făcut despre mine! Aproape că nu există animal care să nu fie înzestrat cu simțul recunoștinței, abstracție făcând de unii indivizi și chiar unele specii care, așa cum a dovedit zoologia și în special studiul insectelor, moluștelor, viermilor și bacililor, par să fie lipsite, cel puțin în parte, de această frumoasă însușire. Dar omul, *anthropos*, pe grecește și *homo*, la romani, nu poate fi mai prejos decât ființele care, în ierarhia organismelor vii, se află pe o scară inferioară de dezvoltare. Tata Jaguar mi-a salvat viața. Prin urmare, la prima ocazie, îi voi mărturisi deschis recunoștința mea. Căci simplul fapt că mi-a restituit cuțitul încă nu mă scutește de...

În acel moment se înfățișă un servitor cu o carte de vizită pe care nu era scris decât un nume: Karl Hammer. Bancherul trecu în cabinetul său și nu mică îi fu mirarea ca și bucuria de a recunoaște în persoana vizitatorului pe...

Tata Jaguar. Se repezi la el, îi întinse amândouă mâinile și exclamă:

— Dumneavoastră, señor, dumneavoastră! Omul atât de căutat și de negăsit în tot orașul! Dați-mi voie să vă strâng mâna și să vă urez bun venit în casa mea. Ce drăguț și amabil din partea dumneavoastră că ne dați prilejul de a vă arăta măcar în cuvinte cât de adânc și sincer vă suntem îndatorați.

Un zâmbet ușor însenină chipul grav al lui Hammer când răspunse:

— Vă rog, señor, să nu credeți că acesta e motivul pentru care am venit. E vorba într-un fel de o chestiune de afaceri care mă obligă să vă răpesc un minut.

Drept care Hammer scoase un portvizit și din el o hârtie pe care o dădu bancherului. Acesta o despătură și o citi dintr-o ochire:

— Un ordin de plată din partea asociatului meu de la Cordova. Suma vă stă de pe-acum la dispoziție, deși — din pricina luptei cu taurii — biroul meu e astăzi închis.

— Nu e nici o grabă. Am crezut indicat să mă prezint pentru a obține aprobarea dumneavoastră ca să ridic banii în zilele următoare.

Se înclină și voi să se retragă, dar bancherul îl prinse de braț:

— Mai stați, señor. Nu se poate să plecați așa. Doar ne-ați salvat viața. Îngăduiți-mi să vă prezint soției mele.

— Nu, nu. Vă rog să mă scuzați, señor. Tocmai recunoștința de care vorbiți îmi închide ușa casei dumneavoastră. Nu vreau, să-mi fac un merit din ceea ce a fost o simplă întâmplare.

I se ghicea pe față și din felul de a vorbi că era stăpânit de o modestie sinceră, nu de circumstanță.

— Señor, se pare că vă prețuiți propria faptă cu totul altfel de cum o prețuiesc eu, observă Salido. Vă promit însă că nu veți auzi din gura mea și nici din partea familiei mele

cuvântul „mulțumesc”. Sper ca, în aceste condiții, să vă schimbați hotărârea.

— Da, în aceste condiții sunt gata să accept amabila dumneavoastră invitație.

Fericit peste măsură, bancherul îl conduse în salon, unde apariția lui stârni surpriză și entuziasm. Cel mai emoționat era micul savant. La început păru că n-o să-și mai revină din stupoare, dar mai apoi se grăbi să-i întindă mâna zicând:

— Señor, mă copleșește bucuria, pe latinește *gaudium* sau *laetitia*. Mă felicit să vă pot saluta între noi și mai ales să-mi pot face datoria de a vă mulțumi...

— Stați! îi tăie bancherul vorba. Señor Hammer a acceptat să rămână la noi numai cu condiția de a nu i se adresa nici un fel de mulțumiri. Rog, așadar, ca acest cuvânt să nu mai fie pronunțat în prezența domniei sale.

— Îmi interziceți să-mi arăt recunoștința? Atunci despre ce alta să vorbesc?

— Despre orice. V-ați putea referi de pildă la fauna antediluviană.

Salido glumise, dar micul doctor Morgenstern profită imediat de ocazie ea să atace tema lui de predilecție și rosti grăbit pentru ca nimeni să nu i-o ia înainte cu vreo altă chestiune:

— Just, foarte just. Spuneți, señor Hammer, ați văzut vreodată un megatherium sau un mastodont?

— Nu o singură dată, răspunse acesta.

— Unde? Cum? Vorbiți, vă rog!

— În pampa. Cine are ochiul format, descoperă ușor asemenea relicve, nu trebuie să caute multă vreme.

— Zău!? Și Dumneavoastră aveți ochiul format?

— N-aș susține în mod categoric... Dar mi s-a ivit uneori prilejul să servesc de călăuză unor savanți.

— Așa! Păi asta înseamnă să posezi o anumită pricepere pentru investigația paleontologică, să depistezi locurile unde se află urme de plante sau de animale preistorice.

Fosilele antediluviene, fie faună, fie floră, se păstrează în cele mai variate stări.

— Bineînțeles, aprobă Hammer zâmbind. Doar s-au petrecut procese de carbonizare, încrustare, pietrificare, chiar și de mulaj.

Mărunțelul se dădu puțin înapoi și îl măsură surprins pe uriașul cu barbă albă:

— Ah, señor, vorbiți ca un profesor de paleontologie, știința mea preferată. Intenționez să scriu o lucrare mai vastă despre animalele care ar trebui retrodatate până în perioada siluriană.

— Au existat și înainte o mulțime de animale, căci numai din perioada de care vorbiți ne sunt cunoscute circa zece mii de specii.

— Zece mii...

De mirare, omulețului i se opri vorba în gât. Abia reuși să continue:

— ... de specii. Și pe asta o știți? Ce fel de specii?

— Zoofite, echinoderme, viermi, artropode, moluște și, în straturile de sus, chiar vertebrate, de pildă rechini. Găsim insecte și reptile în perioada carboniferă, în triasic, jurasic și cretacic.

— Dar mamiferele? întrebă savantul, plin de nerăbdare.

— În triasicul superior există deja marsupiale, în jurasic apare prima pasăre. În terțiar păsările joacă rolul dominant, care revenea până atunci reptilelor.

— Dar omul? Când se ivește omul?

— Cel mai devreme în preterțiar.

Mititelul sări în sus și exclamă cu entuziasm:

— Extraordinar! Și încă aici, în Buenos Aires! Sunteți un adevărat Gibel, profesorul care a elaborat studiul despre fauna preistorică. Luați loc, vă rog, stați nițel. Trebuie să vă pun câteva întrebări extrem de importante cu caracter zoopaleontologic...

— *Valgame, Dios!* Ajută-mă, Doamne! exclamă bancherul, astupându-și urechile cu ambele mâini. Vă rog,

señores, luați în considerare că nu ne aflăm în era dinaintea potopului, ci în casă la mine și că, din păcate, nu pricep nimic din toate lucrurile astea. Fie-vă milă și păstrați această temă, interesantă desigur, pentru mai târziu. V-aș fi foarte recunoscător.

Tata Jaguar râse și se declară de acord. În schimb, micului savant nu-i plăcu deloc intervenția gazdei.

Se aduse vorba despre lupta cu taurii consumată în aceea zi, drept care doctorul Morgenstern găsi nimerit să plaseze câteva observații despre istoria culturii. Pomeni de gladiatorii romani și, în legătură cu ei, nu pierdu ocazia de a-i adresa lui Hammer un compliment:

— Ați fi fost un excelent luptător în forum, señor. Ați fi realizat mari performanțe atât sub retiari, veliți și secutori, cât și sub gali, traci și hoplomahi. Mare păcat că n-ați trăit în acea vreme.

— De ce? întrebă Hammer, amuzat.

— Fiindcă ați fi fost fără îndoială menționat cu elogii în „Tablouri din istoria moravurilor Romei” de Friedländer și în „Administrația romană de stat” a lui Marquardt.

— Vă mulțumesc, señor. Dacă trăiam pe-atunci, acum eram mort de mai bine de o mie de ani. Prefer să trăiesc și să nu fiu citat în cărțile acestor domni.

— Se poate. Dar de citare nu veți scăpa în nici un caz. Numele dumneavoastră va figura în lucrările despre corrida, drept al unuia dintre cei mai mari toreadori. Ia spuneți, cum de-ați reușit să doborâți acest uriaș *bison americanus* cu o singură lovitură, de cuțit?

— Totul nu se datorează decât experienței. Am ucis până acum mulți bivoli în același fel.

— Mi se pare însă că aici, în Argentina, nu există bizoni. Sau poate că știința, de altminteri infailibilă, să se fi înșelat în acest caz?

— Nu s-a înșelat. Bivoli de care vorbesc i-am doborât în Statele Unite.

— În Statele Unite? Ah, atunci îngăduiți-mi să vă întreb dacă știți de faimoasa peșteră a mamutului de la Kentucky. Poate ați văzut chiar un mastodont?

— Să lăsăm asta pe altă dată, scumpul meu seșor. Aici nu se cade să mai vorbim despre chestii antediluviane.

— Așadar, să nu pomenim nici de recunoștința ce v-o purtăm, nici de fauna veche. Atunci dați-mi voie: despre ce să vorbim? Eu, ca german, sunt obișnuit să dau din gură...

— Sunteți german? întrebă Tata Jaguar.

— Bineînțeles. V-o spune și numele meu, Morgenstern, ceea ce probabil că ați sesizat. Sunt savant amator și studiez epoca preistorică.

— Iar eu sunt un profan și studiez lumea contemporană. Mă numesc Hammer și acest nume vă poate lămuri că suntem compatrioți.

— Cum, tot german? Eu sunt din Jüterbogk. Dar dumneavoastră, dacă mi-e îngăduit să întreb?

— M-am născut la Mainz, orașul de aur.

— Aha, Mainz, acel *moguntiacum* construit de Drusus! Cetatea se află de cealaltă parte... Și ce v-a făcut să veniți în America de Nord?

— Dorul de aventură, de acțiune.

— Și aici, în Sud?

— În această privință prefer să fiu discret.

La aceste cuvinte, chipul lui Hammer, foarte prietenos altminteri, se întunecă brusc. Bancherul, spirit pătrunzător, intuit de îndată că vestitul bărbat fusese atins într-un punct vulnerabil și încercă să dea conversației o altă turnură.

— Ați fost căutat pretutindeni, seșor, vorbi el pe un ton politicos. S-ar părea că nu stați la un hotel unde să puteți fi găsit.

— Avem prieteni în Buenos Aires, la care locuim netulburați, răspunse Hammer, zâmbind.

— Și rămâneți mai multă vreme aici?

— Nu. Voi pleca în curând în Anzi.

— Pe ce rută?

— Cred că peste Tucuman, spre Peru.

Bancherul deveni foarte atent:

— Vă duceți și la Lima?

— Probabil.

— Aflați, señor, că aceasta călătorie a dumneavoastră mă interesează în chip deosebit. Se află la mine un nepot care nu așteaptă decât o bună ocazie pentru a pleca la Lima, peste Anzi.

— Vârsta?

— Șaisprezece ani.

— Atunci e preferabil să stea pe loc.

— Totuși trebuie să plece. Ar fi făcut-o mai de mult dacă i-aș fi găsit un *sendador*, o călăuză capabilă și de nădejde. De altfel, pentru anii lui, e foarte bine dezvoltat atât fizic cât și spiritual.

— Dar gândiți-vă, señor, la primejdiile ce-l pândesc pe călătorul care străbate acest drum.

— M-am gândit. Pericolul e cu atât mai mic, cu cât călătorul e mai sigur de sine și mai încercat. Așadar, o să treceți Anzii... Mai că-mi vine să vă adresez o întrebare și apoi o rugămintă.

Glasul lui vădea stăruință și nerăbdare. Dar cum Hammer privea tăcut în gol, bancherul adăugă:

— Bineînțeles că, pe măsura mijloacelor de care dispun, voi ști să răsplătesc un asemenea serviciu.

Tata Jaguar clătină ușor din cap:

— Așa ceva nu se plătește. Eu, unul, am fost *yerbatero*, căutător de ceai în Gran Chaco, *gambusino*, căutător de aur în Peru, am fost și *chinchilero*, vânător de piei de cincila în Anzi și *cascarilero*, culegător de chinchina în Brazilia. Tovarășii mei m-au însoțit peste tot. Și nu mi-e teamă de primejdii, căci le putem depăși atâta vreme cât suntem numai noi împreună. Dar prezența unui străin, care trebuie ocrotit, mai ales a unui tânăr lipsit de experiență, ne-ar răpi liniștea sufletească și siguranța în fața dușmanului. Încât ne-ar fi greu să justificăm nădejdea ce s-ar pune în noi.

— Vorbiți ca un om prevăzător și cu simțul răspunderii. Dar să știți că nepotul meu Antonio nu e chiar atât de novice în materie. Călărește, trage de minune cu pușca și a trecut până acum de două ori peste Anzi, în Bolivia. Ca să nu mai vorbim de călătoria cu vaporul din Peru până aici. E voinic, rezistent, harnic, fără pretenții și nu-l sperie oboseala sau privațiunile. Uitați-vă la el. Stați de vorbă. Părinții lui sunt de asemenea germani. Cred că acest lucru va cântări în favoarea propunerii mele. Antonio, vino mai aproape! Acest seșor urmează să treacă dincolo, în Peru. Ai vrea să pleci cu dumnealui?

— Mai bucuros decât cu oricare altul! exclamă Anton, fericit.

Era într-adevăr un tânăr neobișnuit de viguros și de plăcut la înfățișare. Chipul lui bronzat sugera voință și bărbăție. Avea părul brun, dar ochii de un albastru deschis anunțau de departe originea lui germană. Atât înfățișarea cât și răspunsul lui entuziast îi plăcură Tatii Jaguar. Acesta îi întinse mâna, îl trase mai aproape și îl mângâie pe cap.

— Te-ar bucura într-adevăr să mergi cu mine? Dar oboseala, greutatea, drumul lung, mereu călare și iar călare?

— O, asta nu-i nimic, îmi place grozav.

— Totuși gândește-te la Gran Chaco, la indienii și jaguarii de acolo.

— Nu mi-e frică. Știu să mânuiesc pușca și cuțitul, făcu băiatul cu ochii aprinși, cu obrații îmbujorați.

— Așa! Vasăzică suntem curajoși. Și ce mai știm, ce-am mai învățat, viteazul meu seșor?

Întrebarea îl cam puse în încurcătură pe băiat, dar își reveni fără întârziere:

— Știu, seșor, că tinerii din Germania progresează mai repede la vârsta mea și că-și ating țelurile mai ușor decât aici, deoarece au școli și profesori mai buni. Totuși sunt și eu elev la Institutul de arte și meserii. Și pentru că voi fi cândva succesorul unchiului, tata s-a îngrijit de un

meditator german care se ocupă de mine și de fratele meu. Pe urmă sper să ajung student la o universitate germană. Dacă doriți, examinați-mă! Sunt gata să răspund.

— Bravo, îmi plăci. Școlarii care șed în ultima bancă nu vorbesc așa. Din păcate nu am vocație de pedagog, dar în ce privește drumul prin pampa peste Anzi, vei găsi cu siguranță dascăli buni printre noi. Și zici că ești german? Probabil numai la obârșie.

— Ba nu, seșor, sunt german și cu sufletul. Deși m-am născut în altă parte, consider Germania drept patria mea. Doar nu e neapărat nevoie să locuiești acolo. Ajunge să-i auzi graiul și mai cu seamă liedul cel nespus de frumos.

Rostise acestea din adâncul ființei sale. Drept care savantul cel pirpiriu și roșcovan desfăcu brațele declamând:

— "Unde graiul nostru sună, Dumnezeu un lied, înstrună." Da, da. Sunt versurile lui Ernst Moritz Arndt, născut în 26 decembrie 1769 la Schoritz pe insula Rügen și mort în 9 ianuarie 1870 la Bonn. Au fost puse pe muzică de numeroși compozitori. Melodia mea preferată aparține lui Heinrich Marschner. Do major, cor bărbătesc, patru voci. Aflați, seșores, că sunt membru al societății corale „Lira Germană” din Jüterbogk. Bas-prim! Urc de la si bemol de jos până la mi de sus! La concerte distribui partiturile în calitate de bibliotecar al societății. He-hei!... „Unde graiul nostru sună”...

Mărunțelul vorbea cu patimă, mândru, înfocat, producând o impresie cât se poate de hazlie. Tata Jaguar făcu semn băiatului și îi spuse amical:

— Uite cum li se topește inima oamenilor mai vârstnici când aud vorbindu-se de patria lor. Dumneata, dragul meu seșorito, pari un băiat de treabă. Voi chibzui asupra propunerii unchiului dumitale. Să vedem dacă o pot accepta.

— Vă rog, seșor, vă rog să acceptați, insistă Anton. Am să vă ascult din toată inima și în orice condiții.

— Da, faceți-mi acest serviciu, interveni și bancherul. Mi-ați da un ajutor foarte important.

— Nu depinde numai de mine. Mai sunt și tovarășii mei, răspunse Tata Jaguar. O să ne sfătuim. În orice caz, nu trebuie să vă temeți pentru nepotul dumneavoastră. De la Santa Fé, unde începe drumul călare, vom fi douăzeci și patru de inși, tot oameni de nădejde unul și unul. Călătoria va decurge firește altfel decât vă imaginați, mai ales în privința duratei. De n-ar fi decât să-l trecem pe nepotul dumneavoastră peste Anzi, n-ar însemna mare lucru. Dar mai avem de rezolvat în Gran Chaco niște treburi care nu suferă amânare.

— În Gran Chaco? sări de la locul său micul savant. Există acolo fosile?

— Ba bine că nu! Mai multe ca în oricare alt ținut. Prin pampa s-au făcut cercetări cam peste tot, dar în Chaco nu se încumetă nimeni. Specialiștii își păzesc pielea. Se tem de indieni. Eu, unul, cunosc locuri unde nu ai decât să sapi nițel ca să descoperi relicve din cele mai prețioase.

— Ura! Atunci las naibii pampa și merg cu dumneavoastră în Gran Chaco! Doar n-am să scap un asemenea prilej. E un avantaj serios, un beneficiu, un *fructus* sau *commodum* pe latinește.

— Nu vă grăbiți, señor. De la Buenos Aires până în sălbaticul Chaco nu se merge ca de la Jüterbogk la Berlin. Și nici nu te întâmpină în drum niscăi asociații corale. Ba s-ar putea să fiți pus în situația de a vă cânta singur prohodul cu frumoasa dumneavoastră voce de bas.

— Ei, și? Dacă indienii îmi dau partitura, solfegiez la prima vedere. Sper că mă luați cu voi.

— Sperați? mormăi Tata Jaguar. Și eu vă sfătuiesc, dragă señor Morgenstern, să mai chibzuiți dacă e într-adevăr cazul să riscați o astfel de aventură!

— Când e vorba de un mastodont sau un glyptodont, atunci nu-mi mai pasă de nimic. Îmi risc și viața. Doar n-o

să-l refuzați pe un compatriot al dumneavoastră din Jüterbogk.

— De ce nu? Trebuie neapărat să renunțați la această idee!

Nu i se putea reproșa lui Hammer că, ținând seama de primejdiile călătoriei, căuta să pornească la drum doar cu oameni puternici și temerari. Era vădit că propunerea îi dispăcea. Drept care bancherul, prevenitor, interveni și schimbă tema discuției.

Musafirii întârziară până după cină. La despărțire bancherul avu tactul convenit ca să nu mai amintească de dorința sa. Știa că Hammer va reveni să-și încaseze banii promiși. Atunci vor putea să mai discute în legătură cu Anton. În schimb doctorul Morgenstern era mai puțin diplomat. Îl apucă pe Hammer de braț și îl întrebă pe un ton care nu admitea replică:

— Așadar, seșor, câți cai să-mi cumpăr?

— Cai? Pentru ce?

— Păi pentru călătoria noastră. Doar îmi trebuie cai, sape, cazmale...

— Și altceva nimic? întrebă Tata Jaguar, cam enervat.

— Ce anume?

— Un mărfar, domnule, un tren de marfă. Sau crezi cumva că, după ce-l scoți la suprafață, mastodontul își ia picioarele la spinare și dă fuga până la Jüterbogk ca să se înscrie în asociația „Lira Germană”?

Cu acestea, Hammer se îndreptă spre ușă, lăsându-l pe micul savant cu gura căscată. Bancherul îl însoți până la ieșire. Când să-și ia rămas bun, sosi polițistul care anchetase tentativa de omor asupra doctorului Morgenstern. Concluzia era că Antonio Perillo trebuie scos din cauză fiind în măsură să-și dovedească nevinovăția printr-un alibi foarte solid.

Domnii mai discutară un timp cazul. Un peon lumina cu o făclie puternică. Nici nu bănuiau că sunt spionați.

Când polițistul cotise în strada unde locuia bancherul doi bărbați îl urmăriseră atât de hoțeste, încât omul legii nu-i simțise deloc. Acum pândeau de peste drum. Seara se așternuse întunecoasă. Dar și pe lumină cu greu ar fi putut să fie zăriți, căci se tupilasera sub un gard de leandri. Erau cei doi indivizi care încercaseră să-l omoare pe bietul doctor Morgenstern.

— Bănuiam eu că *vigilantul* ăsta se duce la bancher, șopti Antonio Perillo către însoțitorul său. Deci nu l-am urmărit degeaba. Sunt curios ce i-o fi spunând.

— Asta o știu cu precizie, veni răspunsul la fel de încet. Îl asigură că tu nu vii în considerație ca făptaș, pentru că... Tempestad — mii de tunete! Dar cine-i omul de colo?

— Care?

— Uriașul ăla de lângă bancher.

Lumina făcliei tocmai cădea pe obrazul lui Hammer.

— Nu-l recunoști? se miră Antonio Perillo. Aha, uitasem că n-ai fost astăzi la *corrida*. E Tata Jaguar, nemernicul care ne-a făcut pe toți de răs, *el diablo se le lleve*, lua-l-ar dracu'!

— Ta-ta Ja-gu-ar, repetă celălalt, care era mai în vârstă decât Perillo.

— Înseamnă că ai auzit de el?

— Mai e vorbă! Ani de-a rândul mi-am dorit să-l văd la față și soarta sau mai bine zis norocul meu idiot n-a vrut să-mi împlinească dorința. Și iată-l aici! Din fericire dânsul nu mă poate vedea. Auzi dom'le, ce mi-a fost dat să aflu!... Acesta e... Tata Jaguar! Formidabil!... Colosal!...

Vorbea încet, lungind silabele, de parcă s-ar fi aflat în transă. Perillo, neputându-și explica purtarea complicelui său, întrebă:

— Ce-i cu tine? Ce tot bați câmpii? Cine-i acest Tata Jaguar?

— Lasă că-ți spun eu. Doar cunoști și tu povestea. Omul ăsta era poreclit de indienii nord-americani „Metana Mu”.

— Nu înțeleg.

— Vânătorii care vorbesc engleza îi zic *Lightning-hand*.

— Nu ştiu nici engleza.

— Atunci fii atent: mexicanii de limbă spaniolă l-au botezat *El mano relampagueando*, mână-fulger.

— Cum? Să fie cu putinţă? întrebă mirat Perillo. Adică e fratele ăluia... pe care l-ai...

— Da, da... pe care l-am... Acest *Lightning-hand* se află de multă vreme aici sub numele de Tata Jaguar. A venit în Argentina imediat după... Se vede că mi-a mirosit urma şi s-a luat după mine ca să răzbune moartea fratelui său... Dar nu m-a găsit până acum. Chestie de întâmplare... Nici eu nu l-am văzut...

— E clar. Dânsul trebuie să fie. Păzeşte-te!

— Asta şi fac. Bine că ştim de unde mă paşte primejdia. Până acum nici n-o bănuiam. Las' că-l agăţ eu în felul meu. Dumnealui m-a căutat şi nu m-a găsit, iar eu l-am găsit fără să-l caut. Nu-mi scapă el, n-avea grijă.

— Vrei să-l...

— Păi!

— Ca pe frate-său?

— Exact. Doar n-o să-l cruţ pentru ca pe urmă să cad în labele lui. Întrebarea e ce-o fi căutând la Salido, unde şade şi caraghiosul ăla roşcovan travestit în costum de *gaucho*?

— Curios. Îmi dă şi mie de gândit.

— Să fie oare prieteni? Piticul şi uriaşul? Trebuie să dispară amândoi. Mă ajuţi?

— Cum altfel?! Se înţelege că-ţi stau la dispoziţie cu braţul, cu pistolul şi cuţitul. Suntem fârtaţi, avem aceleaşi interese.

— Atunci trebuie să aflăm mai întâi unde locuieşte Tata Jaguar. Ascultă!

Poliţistul îşi luă rămas-bun repetând cu glas tare, spre bucuria lui Perillo, cum că *espada* nu e vinovat. Apoi, după ce schimbă cu bancherul câteva formule de politeţe, plecă şi Tata Jaguar.

— Hai după el! șopti complicele lui Perillo. Trebuie să vedem unde stă. Să nu-l scăpăm din ochi.

4. O nouă cunoștință

După vreo paisprezece zile un vapor venind din Rozariu acosta la debarcaderul din Santa Fé. Pasarelele fură întinse și călătorii se grăbiră să coboare pe uscat. Pe chei se plimbau mai mulți oameni. În monotonia vieții acestui oraș debarcarea străinilor oferea un spectacol binevenit.

Ultimii doi pasageri care părăsiră vaporul erau ambii de statură mică, purtau costume roșii de *gauchos* și se asemuiau atât de mult, încât puteau fi ușor confundați. Aveau fiecare câte două pistoale cu mânerle ieșite din cingători, câte un cuțit și câte o pușcă.

Ofițerii, zărind această pereche, părură foarte surprinși. Unul din ei, un căpitan, se adresă celorlalți:

— Ce-i asta? Iată-l pe colonelul Glotino și, pe deasupra, deghezizat! Oare vrea să nu fie recunoscut sau îi dăm onorul?

— Să așteptăm. Vom vedea dacă ne acordă vreo atenție, fu de părere un locotenent.

Cei doi călători îmbrăcați în veșminte roșii se apropiară agale de grupul ofițerilor. Aceștia își pocniră călcâiele cu pînteni zornăitori și salutară militărește.

— *Buenos mananas!* Bună dimineața! răspunse micul savant, căci dânsul venea în frunte. Își duse apoi dreapta la borul pălăriei și salută cu două degete. Slujitorul său, Fritze Kiesewetter din Stralau, procedă la fel.

— Frumoasă vreme, señores, nu-i așa?

— Hotărât lucru, răspunse căpitanul. Sper că ați voiajat agreabil. Rămâneți astăzi aici, domnule colonel?

— Poate. Caut un adăpost.

— Îmi permiteți să vă însoțesc, domnule colonel?

— Cu plăcere, dar nu sunt colonel.

— Să trăiți, am înțeles! Misiune diplomatică sau inspecție inopinată. Cu ce titlu îngăduiți să ne adresăm excelenței voastre?

— Vreți să spuneți cu ce nume? Doctor Morgenstern din Jüterbogk. Sunt zoolog.

— Prea bine! Un nume străin, greu de pronunțat. Cu atât mai mare e misterul care învăluie persoana ce călătorește incognito. Și señorul de lângă dumneavoastră?

— Fritze Kiesewetter, servitorul meu, din Stralau, de lângă lacul Rummelsburg.

— Și mai greu de pronunțat, deci și mai misterios. Permiteți să vă conduc spre Cuartel.

Grupul se puse în mișcare: în față savantul, la stânga și puțin în urmă căpitanul, apoi Fritze Kiesewetter flancat de ceilalți ofițeri.

Cuartelul din Santa Fé era o clădire cu câteva etaje și cu un turn, datând încă din vremea spaniolilor. Ferestrele și chiar balcoanele erau prevăzute cu gratii groase de fier. În față străjuiau câteva tunuri. Soldații ședeau ori stăteau în picioare pe lângă uși. Numeroși arestați se zgâiau din dosul ferestrelor zăbrelete.

— Ia te uită! exclamă în nemțește savantul, adresându-se servitorului său, asta-i închisoare. Te pomenești că ne iau drept tâlhari sau hoți, în latină *expilator* sau *vulturius*.

— Aș! răspunse Fritze. După ce ne-au primit cu ploconeli și politețuri doar n-o să ne bage la zdup. Ba mi se pare că o să se poarte chiar fain de tot. Hai să intrăm, dom' doctor, că de ieșit ieșim noi, n-aveți grijă. O ștergem într-un fel dacă vedem că nu e chip.

Soldații salutară după regulament și domnii pășiră în clădire. Cei doi civili fură conduși printr-o curte interioară, apoi, urcând o scară cu câteva trepte, ajunseră la niște încăperi destul de frumos mobilate, în dreptul cărora ofițerii își luară rămas bun. Până a se retrage, căpitanul raportă:

— Gustarea va sosi numaidecât. Vă trimit și un subofițer care să stea la dispoziția dumneavoastră. Astăzi îi țin locul domnului maior comandant, plecat la Parana. Mai aveți

vreun ordin de dat, domnule colonel? Scuzați, vreau să spun zoolog...

— N-am nici un ordin, dar aş avea o rugămintă. Puneți pe cineva să se informeze dacă alaltăieri sau ieri a sosit la Santa Fé un *yerbatero* care face și treabă de *sendador*. I se spune Tata Jaguar. Trebuie să știu unde s-a instalat.

— Trebuia să vină cu vaporul, excelența voastră?

— Da, din Buenos Aires.

— Atunci sper să vă pot raporta până-ntr-o jumătate de ceas.

Plecă și, peste puțin, se prezintă un subofițer detașat în serviciul personal al oaspeților. Aduse friptură, pâine, fructe și o sticlă de Bordeaux, vin foarte căutat în La Plata.

— Așa mai zic și eu, observă Fritze. În armată traiul e trai. Nici acum nu mi-a trecut necazul că m-au respins la vizita medicală. Cu firea și cu glagoria mea aş fi avansat, he-hei! Purtam azi ditamai sabie și fireturi... Luați, dom' doctor! Să vă torn un păhărel.

Fritze umplu paharele. Mâncară și băură, șezând comod unul lângă altul, fapt din care subofițerul trase concluzia că Fritze Kiesewetter nu poate fi servitor, ci vreun militar de rang înalt. Fritze degusta bucatele senin și fără grijă. În schimb doctorului i se părea că nu e lucru curat la mijloc.

— M-a făcut colonel, vorbi el, nedumerit. Pe mine care nu sunt decât un pasionat al științelor pašnice și nu am nimic comun cu armata argentiniană... Ciudat. Cum de i-a venit ideea?

— S-a repezit și dumnealui ca un pudel care ia castravetele acru drept cârnat. Dar fiți pe pace, dom' doctor. Dinspre partea mea, facă-vă și ghinărar, că eu rămân ce-am fost și îmi pun la cale burta. Încolo...

— Totuși, Fritze dragă, nu crezi că am fost confundat cu un ofițer? Greșeala asta, *error* în latinește, poate să ne producă multe neplăceri.

— Deocamdată ne-a produs o gustărică și n-aș spune că-i neplăcut, dom' doctor.

— Dar la urmări nu te gândești? Fritze, Fritze, se pare că ești înzestrat cu ceea ce latinul numește *levitas*, nechibzuință.

— Asta nu se potrivește, dom' doctor. Adică romanii, când erau flămânzi și îi poftea cineva să mănânce, nu se atingeau de mâncare?

— N-aș crede.

— Atunci nici un roman n-are dreptul să mă facă de *levitas* dacă mă așez și eu la masă, ca omul.

În clipa aceea se ivi căpitanul și, luând poziție de drepti, raportă:

— Tata Jaguar a sosit ieri după-amiază și a pornit azi-dimineață spre laguna Porogos împreună cu douăzeci și trei de bărbați și un băiețandru.

— Călare?

— Da. Douăzeci din însoțitorii săi l-au așteptat aici câteva zile.

— Trebuie să-l ajung din urmă. Puteți să-mi procurați niște cai?

— La ordin! Câți, domnule colonel?

— Doi, plus doi de rezervă, deci patru.

— Îi rechiziționăm sau luăm din caii regimentului?

— Să nu-mi dați de la regiment. Nu știu să călăresc cai cazoni.

— Am înțeles, de rechiziție, făcu ofițerul, zâmbind cu tâlc. Când ordonați să-i pregătim?

— Până într-un ceas.

Căpitanul se depărtă salutând. După puțin, subofițerul aduse țigări și se apucă să strângă resturile de mâncare. Morgenstern îl întrebă:

— N-am putea, dragă, să ajungem în posesia lucrurilor noastre? Știind că vaporul pleacă de aici abia după prânz și necunoscând locul unde vom trage, ne-am lăsat până una alta bagajul pe bord. E o simplă legăturică, sarcina pe latinește, în care se află niște unelte, apoi un pachet învelit în piele, o așa numită *fascis*. Conține cărți.

— Le aduc imediat, señor colonel!

Subofițerul făcu stânga-mprejur și părăsi odaia.

După un sfert de oră reapăru căpitanul și anunță că toți patru caii sunt gata de drum.

— Cât costă? întrebă Morgenstern.

— Firește, nimic, excelența voastră, zâmbi ofițerul.

— Dar eu vreau să-i plătesc.

— Un zoolog nu trebuie să plătească.

— De ce?

— Așa-i obiceiul în această țară, señor.

— Ciudat. O țară civilizată de spanioli, care, la rândul lor, au moștenit limba și obiceiurile de la romani; n-am citit nicăieri ca învățații romani să fi primit cai pe degeaba. Voi consulta mai târziu cărțile de specialitate. Doar e vorba aici de un aspect cultural-istoric de cea mai mare importanță. Probabil că Argentina e singura țară unde s-a mai păstrat acest frumos obicei. De altfel, capacitatea ei de a conserva se vedește și în altă privință. Numai în pampa de aici se mai găsesc mărturii antediluviene. Fac abstracție de mastodont și de megatherium, dar mă interesează, señor, dacă n-ați avut cumva prilejul și norocul de a vedea un om din epoca terțiară...

— Terțiară? bâigui încurcat căpitanul. N-ar vrea excelența voastră să-mi ordone după ce semnalmente să identific, ca să zic așa, un om din epoca terțiară?

— Eu nu ordon, eu rog. Fapt e că s-au descoperit în straturile pliocene mai vechi urme de foc și unelte de piatră. Mai târziu au fost scoase la iveală trei schelete omenesti. Așadar, pampa era populată de oameni încă în epoca terțiară mijlocie. Și, curios lucru, aceștia aveau sternul perforat și treisprezece vertebre în loc de douăsprezece. Posibil ca după câteva mii de ani să rămânem numai cu unsprezece, zece sau chiar mai puține vertebre. Nu m-ar mira deloc.

Și dacă mai judecăm nițel, interveni foarte serios Fritze în limba spaniolă, s-ar putea ca oamenii de mai târziu să fie

numai din carne, fără os.

— Nu-i exclus, încuviință doctorul. Metamorfoza materiei vii își urmează drumul neîntrerupt, chiar dacă nu izbutim încă să ne imaginăm formele viitoare. Să luăm un exemplu interesant: dinții ursului de peșteră. Ați văzut vreodată un asemenea dinte, señor căpitan?

— Nu, excelența voastră, clătină din cap ofițerul, care nu mai știa ce să creadă despre acest „colonel”.

— Dintele, mai exact măseaua, prezintă...

Fu întrerupt. În odaie intrară niște soldați cu bagajele celor doi musafiri. Le așezară pe podea și ieșiră imediat. Una din legături conținea, lăsate la vedere, două târnăcoape, două sape și două săpăligi. Din cealaltă, care se desfăcuse pe drum, curseră afară o mulțime de cărți. Căpitanul se aplecă serviabil, le ridică și le așeză pe masă. Cu acest prilej privirea îi căzu pe un tom având titlul cules cu litere groase de tipar *Nuestros predecesores de los Pampas* — Predecesorii noștri în pampa. Pe una din copertele interioare scria: Doctor Morgenstern, Jüterbogk. Ofițerul deschise repede încă trei cărți la rând. Toate purtau aceeași semnătură. Atunci căpitanul întreabă intrigat:

— Cum ziceți că vă cheamă, señor... zoolog?

— Sunt doctorul Morgenstern din Jüterbogk.

— Acesta e numele dumneavoastră adevărat?

— Firește.

— Mi-o puteți dovedi?

— Foarte ușor.

— Cu ce?

— Cu pașaportul meu.

— Ia să-l văd!

Glasul lui deveni aspru, poruncitor. Micul savant scoase portvizitul și din el pașaportul pe care-l înmână ofițerului. Acesta, de îndată ce văzu ce scrie în document, exclamă:

— *Que yerro y que desvergüenza! Mas aun que semejanza! Sois bribonest sois embusteros!* Ce confuzie și

ce obrăznicie! Dar și ce asemănare? Sunteți niște nemernici, niște impostori!

— Nemernici? Impostori? Noi? se indignă Morgenstern. Señor, sunteți bun să ne lămuriți cum ați ajuns la un asemenea calificativ cu totul neîntemeiat, inaniter, cum ar spune latinul.

— Ia mai slăbiți-mă cu latineasca! Vă întreb cum de-ați cutezat să mințiți în așa hal și să vă dați drept colonelul Glotino, cumnat cu generalul nostru Mitre?

— V-am mințit eu? se răsti la rândul său Morgenstern. Îndrăzniți să mă faceți mincinos pe mine, cetățean german?

— Gura! Știți că vă pot aresta imediat?

— Ei, da, puteți, dar nu aveți nici o justificare. Iar eu, unul, nu mă las închis fără ca pe urmă să-l trag la răspundere pe vinovat!

— V-am tratat cu toate onorurile, ca pe un colonel. V-am oferit de mâncare și de băut. Soldații mei au dat iama printre *gauchos* ca să procure cai. Și acum vă dovediți un *gringo*, un vânture-lume, un neamț, șoarece de bibliotecă.

Morgenstern se arătase mai energic decât ar fi fost de așteptat din partea lui. Fritze tăcuse mâlc toată vremea. Dar acum se repezi și el:

— Stați ușurel, señor, altminteri veți fi nevoit să aflați că un mare învățat, pe care-l faceți *gringo* și șoarece de bibliotecă, nu e chiar de ici de colea. Ș-apoi lasă că sunt printre dumneavoastră niște capete cu care n-am face schimb nici în ruptul capului!

— Nu cumva vă referiți la mine? întrebă tăios căpitanul.

— Asta-i treaba mea. N-am de gând să vă dau raportul. Dacă ați înghițit gălușca, mă rog! Dar mă miră de ce vă răstiți așa. Ne-ați luat drept alții și ne-ați poftit încoace. Nouă nici prin vis nu ne-a trecut să umblăm cu păcăleli. Mâncarea, ce mai, v-o plătim dacă vreți. Cât despre onoruri, suntem chit: doar v-am întors și noi salutul! Iar caii puteți să-i dați înapoi proprietarilor. Ne cumpărăm noi alții.

Vasăzică scurt: cât costă mâncarea și vinul? De altfel, nici nu e Bordeaux adevărat. Se simte de la o poștă.

Scoase portofelul ca să plătească. Dar căpitanul izbucni:

— Ceee!? Să primesc bani de la un servitor? Te-ai scrântit la cap, țopârlane?

Aci Fritze făcu un pas înainte, amenințător:

— Țopârlan? Eu? Pe mine mă cheamă Friedrich Kiesewetter! Înțeles? Iar pe cine vrea să mă tutuiască n-are decât să bea cu mine brudărșaft, ș-apoi ne spunem tu!

— Obrăznicătură! Să știi că te dau pe mâna soldaților mei și o să am grijă să-ți învinețească dosul pe un an întreg!

— Ei, hai! Îndrăznește! Crezi că regele Prusiei, al cărui supus mă aflu, n-o să-ți vină de hac?

Aceste cuvinte aprinseră și mai mult mânia ofițerului. Se repezi la ușă, unde stătea ordonanța, o dădu în lături și strigă:

— Veniți încoace! Luați-l pe sus și aruncați-l pe scări până la poartă! Dar să nu-mi umblați cu mânuși, înțeles?

Erau aceiași soldați care aduseseră bagajele de pe vapor. Auzind scandalul dinăuntru, așteptaseră după ușă, curioși. Acum năvăliră în odaie ca să execute ordinul. Era o desfătare pentru ei să arunce în stradă un străin, chiar dacă — numai cu câteva minute în urmă — îl crezuseră ofițer.

Fritze apucă pușca, dar fu destul de rezonabil ca să renunțe la un asemenea mijloc de apărare. Și-o săltă deci pe umăr și rosti:

— Să nu vă atingeți de mine! Merg de bunăvoie. Hai, señor doctor!

Acestea zise, ridică de jos legătura cu unelte, și-o zvârli în spinare și porni. Sfrijit cum era, nimeni nu l-ar fi crezut în stare să ridice ca pe un fulg coșcogea greutate. Dârzenia și vigoarea lui făcură impresie asupra ostașilor. Se dădură în lături și îi lăsară trecerea liberă spre ușă. Dar căpitanul se rățoi la ei:

— Asta înseamnă să-l aruncați afară, măgarilor? Umflați-l imediat, că de nu, carcera vă mănâncă!

Ostașii executară ordinul, în timp ce căpitanul se întoarse către savant:

— Ați văzut, seșnor, ce pătești când îi refuzi unui ofițer considerația și respectul cuvenit. Ce-ați face dacă v-aș pune sub stare de arest?

— Aș sesiza, prin intermediul reprezentantului nostru diplomatic, pe însuși președintele Argentinei, răspunse calm Morgenstern. Atunci ați fi dumneavoastră arestat și ați afla ce pătești când îi refuzi unui supus străin considerația și respectul cuvenit.

— Cred că vorbiți cu prea multă trufie. Situația în care vă găsiți nu e deloc plăcută.

— A dumneavoastră și mai puțin. Ați acostat pe un necunoscut spunându-i colonel și excelență, pentru ca pe urmă să-l arestați. Asta înseamnă că v-ați compromis grav. Sper că discuția noastră s-a terminat. Cărțile rămân aici. Voi trimite după ele ulterior. Salut, stimabile!

Se îndreptă spre ușă și ieși fără ca ofițerul să facă vreun gest de împotrivire. Coborând scările, auzi de jos din curte o larmă de nedescris. Apoi zări un grup compact de soldați ținându-se pe urma lui Fritze. Ridicaseră pumnii să-l lovească, dar nu cutezau, căci Fritze, scoțând pistolul, amenința că-i culcă la pământ dacă se ating de el. Se mulțumiră deci să-l înjure și să-l mâne din spate. Ajunseră astfel până la poartă, unde Fritze se împiedică și căzu cu povară cu tot. Atunci soldații îl înșfăcară, îi smulseră pistolul din mână și îl luară la pumni. Sărmanul se apăra cum putea, cu mâinile, cu picioarele, lovind curajos în dreapta și-n stânga, până ce Morgenstern, apropiindu-se, îmbrânci pe câțiva dintre agresori cu patul puștii.

— Înapoi, ticăloșilor! răcni el. Ați uitat că sunt colonel? Căpitanul vostru se vede că și-a ieșit din minți dacă îndrăznește să vă asmuță împotriva însoțitorului meu. Hai,

fuga la *medico militar*! Îi ordon să-l caute pe căpitan și să-l supună unui tratament sever!

Vicleșugul avu efect imediat. Soldații se retraseră speriați, iar unii dintre ei o luară chiar la goană ca să-l anunțe pe medic. Fritze sări în picioare, mai împărți câțiva ghionți zdraveni, își săltă din nou bagajul pe umăr și îl urmă pe micul savant, care se depărta cu pași mari spre oraș. Când ajunse în dreptul lui, începu să suduie:

— Ptiu, haită de lași! Haidamaci netrebnici! Asta se cheamă să fii soldat? Halal vitejie! Treizeci contra unu! Și unde mai pui că aveam bagajul în spate! S-au apucat să mă cotonogescă!

— Te-au lovit tare? întrebă îngrijorat savantul.

— Nici nu știu. Trebuie să mă pipăi, dom' doctor. Deocamdată nu simt nimic. Numai de nu m-ar durea mai pe urmă.

— Slavă Domnului că n-a ieșit mai rău! Am fost într-adevăr ușuratici de-am riscat o asemenea primejdie, periculum adică. Hai să căutăm un hotel.

Străbătură câteva străzi și se opriră în dreptul unei clădiri purtând firma: „*Posada por pasajeros*”. Bineînțeles că hanul nu era deloc îmbietor. Construit dintr-un soi de chirpici, nu avea decât un singur nivel, cu o ușă largă, joasă și cu două deschizături fără geam în loc de ferestre. Curtea era împrejmuită de un zid în spatele căruia se azeau tropăituri și nechezat de cai. Fritze dădu să intre.

— Vrei să tragem aici? întrebă doctorul, făcând o mutră acră.

— Păi da! confirmă Fritze scurt.

— Dar arată ca o speluncă.

— Asta-i floare la ureche. Las' să fie speluncă, numai să nu ne arunce în stradă și să mai pățim nu-ș' ce.

Abia înăuntru constatară că „hotelul” se compunea de fapt dintr-o singură încăpere. Mese și scaune nu existau, în schimb erau numeroase paturi suprapuse și scăunele joase. Pe unul din ele ședea hangiul, un om uscățiv, murdar, care,

după multe plecăciuni, se interesă de dorința celor doi señores. Fritze lepădă bagajul pe podeaua de lut bătătorit și se grăbi să răspundă în locul stăpânului:

— Poți să ne faci rost de patru cai, doi de călărie și doi de povară?

— Îi doriți cu chirie?

— Ba nu. Îi cumpărăm.

— Dar încotro vi-e drumul, dacă-mi permiteți?

— Spre Gran Chaco, la Tucuman, poate și mai departe.

— Am de vânzare niște cai foarte buni. Binevoiți, excelențele voastre, să veniți cu mine până afară.

Deschise o ușă laterală care dădea în curte. Cei doi îl urmară. Pe unul din paturile suspendate sta lungit un bărbat. Noii veniți nici nu-l observaseră. Când auzi de vânzarea cailor, acesta sări jos și se luă după ei. Afară moțăiau douăsprezece gloabe costelive, aproape leșinate de foame. Arătau atât de jalnic, încât doctorul, care habar n-avea de cai, dădu din cap contrariat:

— Țștia-s cai? Parcă ar fi niște caper sau hircus, cum ar zice latinul.

— Ce-i aia? întrebă hangiul, nedumerit.

— Capră, țap.

— Atunci nu mai avem ce vorbi. Caii mei nu sunt țapi.

Le întoarse jignit spatele și dădu să intre din nou în casă. Atunci apăru și străinul care stătuse lungit pe pat. Îi măsură pe străinii cei mărunți cu o privire curioasă. Purta și el veșminte roșii, asociate însă cu niște cizme înalte care îi treceau de genunchi. Barba deasă nu lăsa să i se vadă decât nasul și ochii. Părul îi atârna de sub pălăria îndesată peste basma, căzându-i până pe umeri. Făcea totuși impresia unui om de care nu trebuie să te ferești. Se înclină și vorbi:

— Señores, aud că vă duceți în Gran Chaco. Poate că v-ar fi de folos vreun sfat al meu. De unde veniți?

— Din Buenos Aires, răspunse doctorul.

— Locuiți acolo?

- Nu. Sunt străin.
- Străin. Din ce țară?
- Germania.
- Vasăzică german. Și profesia? Vă rog să nu-mi luați întrebările în nume de rău. Nu am decât intenții bune.
- Sunt om de știință, adică savant amator, zoolog, în Gran Chaco mă interesează fauna antediluviană. Vreau să fac săpături, să dezgrop...
- Aha, vreun mastodont?
- Să sperăm.
- Sau un megatherium?
- Cunoașteți denumirile acestor strămoși?...
- Firește! Ați dat peste un coleg de-al dumneavoastră.
- Cum? Cercetător, om de știință? se miră Morgenstern, deoarece străinul arăta ca un *gaucho* autentic, nicidecum ca un savant.
- Exact, exact! se bătu celălalt în piept cu mândrie.
- Nu cumva chiar zoolog?
- Și asta, căci am studiat de toate. De fapt sunt un cirujano, chirurg, dacă n-aveți nimic împotriva. Medic, nu-i așa. Dați-mi voie să mă prezint — de altfel sunt cunoscut pretutindeni, dar, ca străini, probabil că n-ați auzit încă de mine și de faima numelui meu — mă numesc doctor Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante.
- Mulțumesc. Sunt doctorul Morgenstern, iar aci de față e servitorul meu Kiesewetter.
- Două nume foarte frumoase, dar îmi îngădui să afirm că al meu e mai armonios și mai lesne de pronunțat. Mă trag dintr-o nobilă și veche familie castiliană. Ce-ați zice dumneavoastră de amputarea unui picior, făcându-se mai întâi o incizie și dislocându-se apoi femurul din cavitatea bazinului? Simplu de tot.
- Femurul, *os femoris*... Bazinul, *pelvis*... Nu înțeleg, señor. E vorba de un accident, de un rănit la picior? A suferit poate o arsură?
- Nicidecum. Piciorul e perfect sănătos.

— Atunci de ce să-l amputați?

— Cielo, cerule! Omul e întreg și sprinten, n-are nimic. Doar nu m-am referit la un caz concret. Pun doar chestiunea: dacă ar trebui să-i tai cuiva un picior. Înțelegeți? Ați fi de acord să susțineți metoda mea?

— Cu plăcere, señor, cu plăcere. Totuși sunt foarte bucuros că puneți chestiunea în general. Credeam că vreți să vă asist, să țin piciorul nenorocitului.

— Nici n-ar fi nevoie. Lucrez fără ajutor și atât de rapid, de abil, încât pacientul habar n-are de nimic. Abia când se scoală din pat observă că a rămas cu un singur picior. Și asta o aplic nu numai la picioare, ci și la celelalte membre. Retez totul, señor, absolut totul!

Și, ridicând brațul, tăie văzduhul cu atâta energie încât Morgenstern exclamă speriat:

— Doamne! Sunt perfect sănătos. N-aveți grijă de mine. Nici o amputare, vă rog!

— Păcat, mare păcat, că nu suferiți de ceva. Barem de-ați avea o drăguță de carie osoasă! Ați fi regește ocrotit de arta mea. În doi timpi și trei mișcări v-aș reteza osul în cauză. Port cu mine întotdeauna instrumentele necesare. Ce părere ați avea bunăoară de o intervenție la cot cu ajutorul ferăstrăului? Ați mai văzut o asemenea operație admirabilă?

— Nu și vă asigur că ambele mele coate sunt cu desăvârșire intacte.

— O, señor, n-ar fi nici o tragedie dacă le-ar găuri niscai gloanțe sau dacă vreo luxație veche le-ar anchiloza. V-aș opera cu ferăstrăul și ați fi pur și simplu încântat. Pe urmă v-ați mișca brațele ca mai înainte.

— Nu mă îndoiesc, señor, dar prefer să n-am nevoie de ferăstrău.

— Sunteți un om cult, se-nțelege, totuși nu aveți destul curaj ca să vă dăruiți științei. Și e regretabil, fiindcă eu tai totul, absolut totul.

— Admirația mea, señor! Din nefericire nu am timp să stărui asupra unei teme atât de interesante. Știți, eu caut niște cai pentru călătoria mea și, cum n-am găsit aici ceea ce trebuie, mă grăbesc, nu-i așa...

— Nici o grijă, îl întrerupse chirurgul. Sunt cu totul la dispoziția dumneavoastră.

— Da? Știți cumva unde aș putea să cumpăr patru cai sănătoși, rezistenți?

— Nu numai că știu, dar sunt și eu pe punctul de a-mi cumpăra unul.

— De unde?

— De la o mică *estancia*, la jumătate de ceas depărtare de oraș. Dar nu chiar acum. Putem încheia târgul abia mâine dimineață. Am aflat că proprietarul e plecat și că sosește diseară.

— Atunci trebuie să mă interesez în altă parte. N-am timp de pierdut.

— De ce? Doar n-o să fugă scheletele antediluviene.

— Trebuie să ajung un grup de bărbați care au luat-o spre Laguna Porongos.

— Cine anume? ciuli chirurgul urechile. Nu cumva vorbiți de Tata Jaguar și ai lui?

— Ați ghicit. Îl cunoașteți?

— Ca pe mine însumi. Fac și eu parte din anturajul lui. Trebuia să ne întâlnim cu toții aici. Eu însă, fiind reținut la Puerto Antonio, am sosit prea târziu. Plecaseră. Dacă aveam un cal bun îi ajungeam firește din urmă, dar în orașul ăsta nu găsești decât gloabe. De aceea prefer să aștept până mâine dimineață ca să-mi fac rost de un fugar zdravăn care să nu se năruie sub mine.

La început doctorul Morgenstern se cam speriasse de acest om care „taie totul, absolut totul”; acum însă era bucuros că-i ieșise în drum. Întrebă:

— Credeți că ați putea să-l ajungeți din urmă pe Tata Jaguar?

— Bineînțeles. Cunosco la perfecție ruta pe care a pornit.

— Bravo, asta-i bine. Oare ne-ați da permisiunea, concessio, pe latinește, să ne alăturăm domniei voastre?

— Din toată inima, seňor, doar suntem slujitori ai științei, prin urmare colegi, fapt care mă bucură nespus. Și-apoi, s-ar putea să am prilejul de a vă demonstra cu câtă siguranță știu să amputez, oricât de dificil ar fi cazul. Sper să dăm de niște indieni belicoși, ceea ce ar însemna că măcar unii dintre noi se vor alege cu oasele zdrobite. Ei, atunci să vedeți chirurgie! Îi trag cu ferăstrăul de zboară scânteii. Căci, după cum spuneam, seňor, eu retez totul, absolut totul!

Vorbind astfel, tăia văzduhul cu brațele și arăta cum „zboară scânteii”, adică frânturi de os și bucăți de carne. Bărbatul acesta părea să aibă o extraordinară pasiune pentru aspectul sângeros al chirurgiei. Totuși pe Morgenstern nu-l mai încerca repulsia și teama de adineauri. Nici nu se mai simțea intimidat. Își dădea seama că are de-a face cu o idee fixă, cu un caz patologic, însă deloc primejdios. Așadar, îi răspunse zâmbind:

— S-a făcut, seňor. Rămânem cu dumneavoastră până mâine. Ce facem între timp? Unde ne adăpostim?

— Îl rugăm pe hangiu să ne împrumute niște mârtoage și mergem la estancia, de unde i le trimitem înapoi cu un peon. Acolo mâncăm, bem, fumăm și ne odihnim.

— De acord. Însă cu fumatul nu mă împac.

— Mare minune! Aici toată lumea trage din țigară — bărbat, femeie, cățel și purcel. Dumneavoastră de ce nu fumați?

— Mă tem de o intoxicație cu nicotină. Cercetările au dovedit că inhalarea intensă a fumului poate produce amauroza, altfel spus *gutta serena*.

— Păi atunci ar trebui să înghițim țigările, să ni le vârâm pe gât cu lopata. De altminteri, o parte din fum ajunge oricum în stomac. Dar, mă rog, nu ne-ar lăcrima ochii. Eu, unul, n-aș putea trăi fără să fumez. Țigara stimulează nervii, mărește vioiciunea, îndeamnă la acțiuni bune și

frumoase, dă mâinii siguranță deplină, încât ești în stare să execuți cele mai grele amputări fără cel mai mic risc. Mai aveți vreo treabă aici, în Santa Fé? Sau pornim îndată?

Morgenstern îi relatează pe scurt pățania cu ofițerul și îi spune că n-ar avea decât să-și ia cărțile ca să fie gata de drum.

— Vi le aduc numaidecât, señor, îl asigură chirurgul Parmesan.

— Dumneavoastră? Mi-e penibil, señor, să accept un asemenea serviciu.

— O, nu face nimic. Îmi plătiți doi taleri și rezolv imediat problema. Soldații și ofițerii mă cunosc. Altuia firește că nu i-ar da cărțile.

Așadar, bărbatul acesta, care își zicea „doctor” și purta un nume castilian lung și armonios, era gata — pentru doi taleri de hârtie, adică treizeci și doi de pfennigi — să facă pe hamalul.

Primind de la Morgenstern suma respectivă, Parmesan pleacă și se întoarce în scurt timp cu cărțile. Apoi ieși din nou în oraș ca să cumpere foiță de tutun, pentru care scop se înarmă cu o pungă de piele. Reveni curând cu punga plină vârf. Nu exagerase deloc afirmând că aici toată lumea fumează, căci rareori vei întâlni în pampa un om care să nu țină între dinți o țigară răsucită cu mâna lui.

Hangiul era bucuros să le împrumute, contra unei sume modeste, caii necesari. Le dădu și un peon ca însoțitor. Unul din cai fu încărcat cu calabâlăcul lui Morgenstern, apoi bărbatii încălecară și porniră spre estancia. Mergeau la pas. Cotind în prima uliță, dădură de un cârd de copii care, recunoscându-l pe chirurg, se refugiară repede într-o casă alăturată. Strigau care mai de care: *„El carnicero, el carnicero! Huid, huid, de la contrario os amputa! Măcelarul, măcelarul! Fugiți, fugiți, că vă taie!”*

Părea că stimabilul chirurg ajunsese o sperietoare pentru copii. Faptul însă nu-l supăra defel. Ba dimpotrivă.

— Îi auzi, señor? se adresa el lui Morgenstern. Sunt cunoscut pretutindeni pentru meșteșugul meu. Peste tot în La Plata. Ca un cal breaz.

Drumul îi duse pe lângă Cuartel, unde Morgenstern jucase scurtul său rol de colonel argentinian, apoi prin curtea bisericii și prin câteva ranchos. În sfârșit, călăreții ieșiră din oraș. La stânga se zărea Rio Salado, semănând cu un lac întins; în față câmp larg, sterp, punctat de dealuri. La dreapta micului râu Saladillo se afla estancia de care vorbise „măcelarul”. Nu era prea mare, dar peste tot pășteau cirezi de vite și turme de oi, sute și mii de capete, păzite de câțiva *gauchos*. Iar grajdurile erau pline de cai suficienți pentru un întreg escadron de cavalerie.

Călărețul care străbate pampa sau *campo*, câmpul, deosebește trei feluri de așezări. Mai întâi acele *ranchos* (pronunță „rancios”), mici colibe construite din lut bătătorit și acoperite cu paie sau stuf. Adeseori sunt chiar bordeie săpate în pământ, adânci de mai multe picioare. Mobilă, în înțelesul modern al cuvântului, nu există. Până și hamacul e un obiect rar. Mâncarea se pregătește pe o vatră de lut. Piatra lipsește. Coliba sau bordeiul nu are hodgeag. Fumul iese prin niște deschizături care țin loc de ușă și fereastră. Acestea nu se pot închide, nu au geam, nici pervaz. Cel mult dacă sunt astupate cu o foaie de hârtie muiată în ulei.

În aceste *ranchos* locuiesc oamenii mărunți, servitorii, argații haciendelor și estanciilor, așa-numiții *gauchos*.

Cuvântul e împrumutat de la indieni. Cele două vocale alăturate, a și u, nu formează un diftong și se pronunță separat, așadar „gaucio”. *Gauchos* se recrutează mai ales din rândul metișilor. Aceștia, ce-i drept, se consideră albi sută-n sută și sunt foarte mândri de numele lor, dar adevărul e că se trag din indiene și din spanioli imigrați mai de mult. Sunt semeți ca și spaniolii și viața ce o duc vădește o mare dragoste de libertate. Orice ins se crede un *caballero*, extrem de políticos și tot pe-atât de pretențios față de oamenii cu care vine în contact. Celui mai prăpădit

dintre ei, chiar și cerșetorului, i se spune „înălțimea voastră”. Străinul care, bizuindu-se pe averea și pe cultura sa, crede că se poate uita de sus la un *gaucho*, e repede pus la punct și vindecăt de propria-i trufie. Aroganța e plătită cu cel mai grosolan răspuns, iar dacă acesta nu ajunge, se apelează și la cuțit. În schimb, dacă îl iei pe un *gaucho* cu frumosul și îl tratezi ca pe un om egal în drepturi cu tine, atunci afli în el un prieten credincios, plin de abnegație. Demnă de laudă e îndeosebi cinstea lui. Așa cum nu părăsește nicicând estancia stăpânului, tot așa nu se coboară la furtișag. Dacă găsește un obiect pierdut nu se lasă până nu-l restituie păgubașului. De pildă, un *gaucho* sărac lipit pământului, care nu avea nici măcar un scăunel pe care să șadă și se folosea în acest scop de o tidvă de cal, a găsit în pampa un ceas care căzuse din buzunarul unui călător străin. S-a interesat din om în om cine ar fi putut să piardă ceasul și, auzind de călătorul cu pricina, s-a dus călare pe urmele lui. L-a găsit abia după două zile de drum. Dar când păgubașul i-a întins niște bani drept recompensă, inimosul *gaucho* i i-a zvârlit la picioare, întorcându-i spatele cu dispreț.

Deprinși din copilărie cu caii, oamenii aceștia sunt călăreți cum nu se poate mai iscușiți și tenaci. În această privință nu-i întrece nimeni, nici westmanii sau indienii Americii de Nord. E de neînchipuit ca un *gaucho* să facă barem o sută de pași pe jos. Cum iese din colibă, se și urcă în șa. Copii de doi ani gonesc chiuind prin pampa, cocoțați pe cai încă nu complet domesticiți. Chiar și femeile merg călare, nu cu picioarele atârând pe o coastă a calului, ci la fel ca bărbații. Nu o dată bărbat și femeie se urcă pe un singur cal. Femeia șade cu fața spre coadă, fără alt reazem decât spinarea bărbatului. Și totuși nu cade, fie galopul cât de nebunesc.

Acești *gauchos* au însă un defect și încă mare. Sunt cu totul nesimțitori față de cai. Își înfig pintenii uriași, tăioși în carnea bietelor animale, provocându-le răni adânci, fără a

se gândi o clipă la suferința lor. De aceea cailor li-e teamă de ei și se zbat grozav când, fugăriți cu lasoul din herghelie, urmează a fi încălecați. Dacă se prăbușește vreunul, deși încă viu, e lăsat pradă vulturilor și stăpânul își alege altul în loc. Având în vedere numărul mare de herghelii, calul e atât de ieftin la preț, încât moartea lui nu face nici o impresie. De aici și puzderia de schelete pe care le întâlnești peste tot. Se poate spune fără exagerare că pampa e semănată cu ciolane de cai.

Viața neobișnuită pe care o duce un *gaucho*, lipsa totală de școli și de alte mijloace de instruire, ca și contactul permanent cu animale aproape sălbatice — iată cauzele care îl fac în multe privințe insensibil și dur. La aceasta se adaugă proastele stări politice din țară. Un istoriograf spunea că în La Plata nu trece anul fără să se producă măcar o mică rebeliune. Și într-adevăr, de când se știe, rebeliunile și revoluțiile se țin lanț. Aceasta îi înăsprește pe oameni. Un *gaucho*, vrăjmaș al vieții tihnite și călit prin îndeletnicire lui, este oricând gata să se alăture unui pronunciamento — termenul obișnuit pentru răzvrătire. Cu cât aceasta se repetă mai des, cu atât mai anarhic devine omul. Drept urmare, locuitorii acelor districte care se ridică mereu împotriva ordinii publice capătă însușiri deosebite față de semenii lor din alte părți. De aici și diversitatea de păreri în legătură cu specificul populației din pampa.

Al doilea fel de așezare se numește *hacienda*. Un *haciendero* practică și agricultura și creșterea vitelor. De aceea nu are îndeobște cirezi mari.

În al treilea rând vine *estancia*. Un *estanciero* nu se ocupă cu agricultura. E specializat exclusiv în creșterea vitelor, pe care le vinde la abator. Există *estancieros* care posedă mai multe sute de mii de capete.

Animalele trăiesc, atât vara cât și iarna, sub cerul liber. Deși supravegheate de *gauchos* călări, se întâmplă adeseori să evadeze din țarc și să ajungă în cireada primului vecin, dacă nu chiar și mai departe. Pentru a evita pierderile,

fiecare proprietar își are semnul lui cu care înfierează animalele ce-i aparțin. Semnul e înregistrat de autorități. În felul acesta fiecare își cunoaște vitele proprii și restituie celui în drept exemplarele ce s-au rătăcit pe terenul său. La vânzarea unui cal, sau a unei vaci semnul se anulează prin aplicarea în același loc a unui semn identic, dar inversat, operație dureroasă căreia vitele i se împotrivesc din răsputeri.

O asemenea ștampilare a unor junci este tocmai în curs când drumeții noștri apărură la *estancia*. Un număr de *gauchos* călări mânau juncile în câmp și, apoi în *corralul* pregătit pentru acest scop. Prin *corral* se înțelege aici un țărc înconjurat cu tufe ghimpoase de cactus.

Vitele presimt că le așteaptă ceva neplăcut când sunt mânate spre *corral*, de aceea refuză să intre. Astfel și acum: fugeau, încercau să scape, dar călăreții, extrem de abili, știau cum să le vină de hac, folosind cu măiestrie lasoul sau *bola*.

Bola e un fel de praștie constând din trei bile de plumb sau de fier prinse fiecare în parte de câte o curea groasă și rezistentă. Capetele curelelor sunt înnodate într-un mănunchi. Gaucho-ul reține una din bile, iar celorlalte două le face vânt de câteva ori în jurul capului.

Apoi lansează *bola* spre animalul pe care vrea să-l prindă. O face cu atâta îndemânare, încât cureaua se încolăcește în jurul picioarelor dinapoi ale calului sau boului și îi trânteste jos.

Animalele cunosc aceste praștii și se tem de ele ca și de lasou. De câte ori încearcă să evadeze, uneltele cu pricina le pun la respect. Acum veneau supuse, de ambele părți, mânate de călăreții ce răcneau din răsputeri. Câmpul răsuna de tropot. La intrarea în *corral* vitele se opriră brusc. Dar când un buhai bătrân, care știa că pentru el nu mai e nici o primejdie, pași tacticos în țărc, celelalte vite îl urmară și *corralul* fu închis.

Deodată cei câțiva *gauchos* îi zăriră pe drumeții care, strunindu-și caii, se apropiau la pas. Majordomul — titlu purtat de administratorul fermei — îl recunoscă pe „doctorul” Parmesan și exclamă râzând:

— *Cielo!* Cerule, ăsta-i *el carnicero*, măcelarul! Bun venit, señor! Nu cumva cauți să ne retezi câte ceva? Din păcate suntem sănătoși cu toții. Așa că pune-ți instrumentele la păstrare.

Această primire păru să-l supere pe faimosul chirurg.

— Lasă glumele când te adresezi unui *caballero!* se oțărî el. Și-apoi cum de îndrăznești să-mi spui măcelar? Îți interzic! Strămoșii mei, castilieni get-beget, trăiau în palate și castele și luptau victorioși împotriva maurilor, pe când ai dumitale... nici nu se știa de ei. Mă numesc Don Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante. Bagă la cap!

— În regulă, don Parmesan, am băgat la cap. De altfel nici prin gând nu mi-ar trece să te jignesc. Doar știi și dumneata de câtă prețuire te bucuri aici. Încât scuză-mă dacă, din bucuria de a te revedea printre noi, n-am găsit cuvintele potrivite.

— Așa mai vii de-acasă. Căința găsește în mine totdeauna un suflet generos. Te iert, căci știu că-mi admiri iscusința chirurgicală. De aceea îngăduie-mi să te informez că la trepanații nu se mai folosește acum vechiul trepanum circular, ci un soi de daltă ca să spun așa. Vasăzică...

— Despre asta mai târziu, te rog, îl întrerupse administratorul. Știi desigur cu câtă plăcere ascultăm lecțiile dumitale, dar vād aci de față și alți señores și nu se face să fim nepoliticoși discutând așa, în doi, despre chestiunea trepanațiilor. Permiteți, înălțimile voastre, să vă întreb cum vă cheamă?

— Acești señores, interveni Parmesan, sunt proaspete cunoștințe ale mele și doresc să plece în Gran Chaco. Savanți, oameni de mare cultură, drept care numele lor sunt cam încâlcite și mi-e imposibil să le pronunț.

— Mă numesc Morgenstern, iar însoțitorul meu se cheamă Kiesewetter, lămuri micul savant. Am venit să cumpărăm niște cai. Sper să aveți câteva exemplare de prisos, ceea ce latinul ar numi *supersum* sau după împrejurări, *reliquus*.

— Ei, relicve nu prea sunt caii noștri. Dar patronul vă va vinde desigur câțiva. Din păcate târgul s-ar putea face abia diseară căci stăpânul e plecat. Până una alta binevoiți a fi oaspeții noștri. Dacă vă amuză, asistați la însemnarea vitelor.

— Cu cea mai mare plăcere. N-am mai văzut așa ceva.

— Atunci poftiți. Să vă arăt mai întâi camera.

O luă călare către clădirea cu locuințe și îi conduse într-una din odăi. Peonul care îi însoțise de la Santa Fé își primi plata și se înapoie cu caii în oraș.

Proprietarul fermei era fără îndoială un om bogat. Totuși locuința lui nu se putea compara nici cu cea a unui simplu muncitor german. Patru pereți goi, din lut, netencuiți și, ca mobilier, o masă veche, două scaune și mai vechi, câteva scăunele. O ghitară atârna într-un colț. Asta era tot.

Majordomul îi pofti să ia loc și se duse la bucătărie să prepare ceaiul de mate, băutură care se servește în mod obișnuit musafirilor.

Maté, ceaiul de Paraguay, se produce din frunzele și tulpina unei plante numită de botaniști *Ilex paraguayensis*. Planta e zdrobită până se prefăce într-un praf gros. O priză din acest praf se pune într-o tidvă mică, fără alt conținut și se opărește cu apă clocotită. Ceaiul nu se bea propriu-zis, ci se sugă din tidvă printr-un, tub subțire de metal numit *bombilla*. Deoarece bombilla se înfierbântă foarte tare, străinii neavertizați își frig buzele și limba până se deprind cu acest fel de a bea.

Un astfel de maté fu servit celor trei musafiri. Chirurgul sugă cu prudență băutura; și Fritze, trăind de câțiva ani în acele locuri, învățase că trebuie să fie atent; numai doctorul Morgenstern aduse ceaiului mate tributul pe care

de regulă îl aduc străinii. Bombilla era fierbinte foc, iar el supse cu toată nădejdea, frigându-se într-un chip disperant. Totuși nu scuipă lichidul, ca să nu se arate necuviincios. Drept care își fripse și gâtlejul și, strâmbându-se de durere, izbucni:

— Vai de capul meu! Buzele, cerul gurii, gâtlejul, cum s-ar zice *labia, palatum, gluttus!* Asta-i băutura dracului pentru osândiții din iad. Le-o fi turnând-o pe gât ca să le ardă măruntaiele. Apă de Ilex... Mulțumesc frumos!

— Așa mi-am spus și eu la prima încercare, îl consolă Fritze. Cum sugi mai zdravăn, parcă iei foc pe dinăuntru. Însă nu ține mult. Doar până te deprinzi ce arșița naibii. Mai beți, dom' doctor!

— Nici gând! Cred că gâtlejul meu e numai bășici.

Nu era de convins în nici un fel să mai ia o înghițitură. Ceilalți doi aproape că-și goliseră calabazurile, adică tidvele. Apoi tustrei fură invitați în *corral* să asiste la prea interesantul spectacol al ștampilării vitelor. Don Parmesan își lepădă *poncho*-ul, basmaua de cap și ciripa, toate roșii. Întrebat de ce, chirurgul se miră:

— Oare n-ați aflat încă, señor, că vitele semisălbaticе reacționează violent când văd roșu? Cu haine roșii pas de te apropie de un taur.

— Credeți? se îndoi Morgenstern. După câte știu, numai curcanii suferă de idiosincrasie în această privință. E stabilit științific. Ce-i drept, se afirmă ici și colo că și boul, bos pe latinește, posedă aceeași aversiune, dar nimeni n-a dovedit faptul, cu exemple categorice. Ca zoolog, găsesc un prilej minunat să observ cum stau lucrurile și să culeg material pentru un studiu asupra temei în discuție. Aș păcătui net împotriva științei dacă mi-aș lepăda hainele mele roșii.

— Dar vă expuneți unei mari primejdii, señor.

— Un adevărat slujitor al științei nu trebuie să șovăie când e vorba să dezlege o problemă de prim rang ca aceasta. Prin urmare, nu scot nimic. Rămân cum sunt.

— Și eu! se asocie Fritze. Mă aflu în slujba unui zoolog, deci boul nu poate fi pentru mine decât ceva științific, dom' doctor.

Pășiră în curte. Intrarea în *corral* era închisă, dar se puteau strecura unul câte unul printr-o deschizătură laterală. Cei trei oaspeți pătrunseră astfel înăuntru. Majordomul rămase afară.

Rodeo, cum se numește împresurarea unei cirezi în *corral*, era în toi. Vitele stăteau înfricoșate în fundul țarcului. Însă cele ce veneau la rând pentru a fi marcate cu fierul roșu goneau cu disperare prin *corral*, urmărite de *gauchos*. Vita trebuie mai întâi prinsă și legată strâns ca să nu se poată opune în nici un fel. Treaba asta o făceau aici cinci oameni. Alții întrețineau focul în care „pecetea” se înfierbânta până la incandescență.

Lucrurile se desfășurau în felul următor: vita cu pricina era mai întâi separată de celelalte. Fugărind-o prin țarc, un *gacho* arunca lasoul în urma ei. Lațul i se încolăcea fără greș în jurul gâtului, îi tăia respirația și o culca la pământ. Cât ai clipi ceilalți patru călăreți, înarmați cu zbilțuri, îi imobilizau picioarele.

Caii, având prinse de șei capetele zbilțurilor, știau foarte bine ce au de făcut: fiecare trăgea în direcția lui, astfel încât vita rămânea cu picioarele desfăcute și țepene. Atunci un al șaselea *gacho* se repezea cu pecetea înroșită în foc și i-o aplica pe coapsa stângă. Apoi vita era eliberată. Bietul animal sărea, se învârtea în loc, alerga, gemea de durere și spaimă până ce, găsind ieșirea, se întorcea la cireada lui.

Dar lucrurile nu mergeau totdeauna perfect. Uneori lasoul nu se strângea destul de bine și vita opunea rezistență, se apăra. Era nevoie de un dublu efort sau de ajutor din afară. Atunci se petreceau scene tari însoțite de strigăte și exclamații care l-ar băga în sperieți pe un european. Animalul chinuit se zbătea mugind; celelalte îi țineau isonul și, agitându-se, o luau la goană, se împrăștiu până erau din nou adunate de *gauchos* cu ajutorul

lasourilor și al bolasurilor. Se întâmpla chiar ca vreun bou îndârjit să treacă la atac, iar călărețul amenințat să se salveze doar datorită dibăciei sale.

— Asta, ce să mai zic, e grozav! rosti Fritze cu entuziasm, adresându-se, după o asemenea scenă, stăpânului său. Doar am șezut și eu în șa, însă atâta sprinteneală, măi, măi! N-aș fi în stare. Cred că primul bou mai acătării m-ar da peste cap. Pe dumneavoastră nu, dom' doctor?

— N-aș putea răspunde cu precizie matematică, făcu doctorul, gânditor. Îmi lipsește experiența necesară și, precum ne învață știința, orice opinie trebuie susținută cu dovezi. De altfel, mă interesează mai puțin această problemă decât afirmația de adineauri cum că un rumegător ca boul ar avea o atât de mare aversiune față de culoarea roșie. Sper că ai să mă ajuți; vreau să facem o încercare în această privință.

— Bucuros, numai să nu ne alegem cu niscai oase rupte.

— Nici o grijă.

— Zău? Amintiți-vă de taurul de la corrida.

— Acela era un *bison americanus*, pe câtă vreme aici avem de-a face cu niște simple cornute argentinienne. Intenționez să fac o încercare și anume sub două aspecte. Suntem amândoi îmbrăcați în roșu; eu mă apropii de un bou, tu de o vacă. Astfel vom afla nu numai dacă vitele în general au această repulsie, ci vom găsi și răspunsul la întrebarea: care anume genus e mai sensibil — *masculinum* sau *femininum*?

— Bine, bine, dar dacă-mi pică mie un genus mai al dracului decât toate?

— Asta nu cred, pentru că de bou — genus bărbătesc — mă ocup eu. Or, după cât se știe, diversele caracteristici ale speciei, așadar probabil și aversiunea față de culoarea roșie, sunt mai pregnante la sexul bărbătesc decât la cel femeiesc, adică la sexul slab, cum i se mai spune.

Vasăzică ești dispus?

— Da, de dragul dumneavoastră o să mă ocup și eu cu această problemă de zoologie.

— De fapt nu e vorba de zoologie în general, ci de o ramură specială: zoopsihologia.

— Tot un drac. Parcă nu-i totuna dacă te ia în coarne zoologic sau zoopsihologic. Dar pentru dumneavoastră, hai să-ncerc.

— Atunci vezi de vaca aia pe care o ștampilează acum.

Și micul savant arată spre animalul care tocmai zăcea la pământ, strâns legat, în așteptarea torturii. Cei doi musafiri stăteau lângă îngrăditura țarcului, în spatele câtorva inși care întrețineau focul. De aceea animalele încă nu descoperiseră culoarea roșie a îmbrăcămintei lor.

Supus, Fritze porni în direcția vacii care, chiar în acel moment, fu slobozită din legături. Văzându-l, oamenii începură să strige din toate părțile:

— *Arredro, arredro! Que demencia, que locura!* Înapoi, înapoi! Ce nebunie, ce aiureală!

Fritze nu se dădu bătut. Își continuă mersul. Ultimul lasou desfăcut, vaca sări în picioare pregătindu-se de fugă. Deodată, zărindu-l pe Fritze cel imprudent și, stârnită de culoarea roșie a costumului său, își plecă fruntea gata de atac. Dar durerea din coapsă o făcea să șovăie. Stătu câteva clipe în loc, cu coarnea amenințătoare, apoi își dădu capul pe spate și își văzu de drum.

— Mare noroc! se mirară cei de față. Înapoi, señor, repede! Treceți dincolo de gard! Nu știți că vitele astea se înfurie când văd roșu?

— Nu eram sigur, voiam să mă conving, răspunse Fritze, depărtându-se agale.

— Să nu mai repetați figura, señor. S-ar putea să nu vă priască.

Nu vorbeau numai din grijă pentru el. Erau și supărați că neamțul, fără aprobarea lor, îndrăznise să se apropie de vacă și s-o ațâțe.

Mândru de izbândă, Fritze se întoarse lângă Morgenstern și rosti:

— Ei, sunteți mulțumit? Cred că proba a ieșit destul de fain.

— Absolut, confirmă doctorul, dând din cap. Vaca voia să se repeadă la tine, dar s-a răzgândit. De aici concluzia că i-a displicut culoarea roșie, dar nu în asemenea grad, încât să o determine la agresiune, pe latinește *aggressio*. Așadar, *genus femininum* posedă o repulsie da grad redus. Iar eu voi căuta un *masculinum* pentru a produce dovada comparativă.

În timpul acestei scurte convorbiri câțiva *gauchos* aleseră din cireadă o altă vită ca s-o prindă cu lasourile. Junca respectivă se tot ținea în preajma bătrânului buhai care intrase primul în *corral*. Până atunci buhaiul stătuse liniștit. Dar cum auzi un lasou vâjâind pe lângă el, se crezu amenințat și încercă să evadeze din *rebano*, din cireadă, galopând și mugind prelung. Apucă exact în direcția focului. Cei câțiva *gauchos* aflați acolo ridicară brațele în sus și se porniră pe niște strigăte grozave ca să-l întoarcă din drum. Dar buhaiul nu se opri decât la un pas de ei, privindu-i cu ochii holbați, rătăciți. Unul dintre *gauchos* apucă un tăciune aprins și-l zvârli în capul animalului. Acesta se depărta nițel dând impresia că vrea să plece. Dar se opri iarăși scoțând un muget mânios. Motivul era doctorul Morgenstern care îi tăiase drumul. Acum stăteau la vreo patru pași unul de altul.

— *Lugar, lugar!* La o parte, la o parte! strigau văcarii.

Buhaiul se și repezise asupra micului savant. Noroc că acesta, dând ascultare avertismentelor, sări iute la dreapta. Numai așa reuși să evite coarnele animalului care. Trecu în goană prin stânga lui. Dar se întoarse imediat ca să-l ia din nou în primire.

— *Lugar! Lugar!* strigară iarăși văcarii într-un glas.

În același timp apărură și călăreții în dreptul buhaiului. Căutau să-i atragă atenția asupra lor și să-l îndepărteze de

micul savant.

Morgenstern scăpă și de astă dată, deși vârful amenințător al coarnelor trecuse numai la vreo trei țoli de trupul lui. Acum abia îl fulgeră gândul că se vârâse într-o mare primejdie și teama de moarte îl făcu să acționeze pe cât de subit pe atât de ciudat. Pericolul îl reprezentau coarnele. Or, ca să te ferești de ele, trebuia să fii mereu în spatele atacantului. Omulețul puse repede în aplicare ideea lui. Sări la coada buhaiului întărâtat. Acesta stătu o clipă locului. Nu-l mai vedea pe adversar. Se întoarse și îl zări. Încercă să-l ajungă. Dar savantul, iute ca o sfârlează, schimbă și el direcția. Era din nou în spatele inamicului. Manevra se repeta cu o asemenea viteză, încât călăreții tot amânau să arunce bolasurile și lasourile pentru a nu-l prinde în laț chiar pe năstrușnicul lor musafir. Totuși Morgenstern simțea că nu va rezista multă vreme acestui joc și că va obosi curând. Oare nu exista o scăpare, un sprijin, un ajutor? Firește că exista și chiar în imediata lui apropiere. Apucând cu ambele mâini coada buhaiului, se ținu strâns de ea. Cât timp va reuși să se mențină, buhaiul nu va putea să-l ia în coarne.

Când animalul simți că e tras de coadă — lucru la care nimeni nu se încumetase până atunci — rămase câțva timp uluit, dezorientat. Zvârli apoi din picioarele dindărăt ca să scape de vrăjmașul ce i se agățase de coadă, dar nu reuși. Morgenstern se cramponase acolo pe viață și pe moarte. Zdruncinat astfel în convingerile și experiența sa, buhaiul găsi că e mai cuminte să abandoneze partida, chiar de ar fi să-și piardă coada cu acest prilej. Scoase un muget jalnic și porni în fuga mare spre cireadă.

Dacă până atunci văcarii urlaseră din fundul rărunchilor ca să abată buhaiul de la victima lui, acum se porniră pe un râs la fel de zgomotos, căci priveliștea era într-adevăr dintre cele mai amuzante. Buhaiul părea să-și fi ieșit cu totul din fire; în disperarea lui făcea niște mișcări extraordinar de comice, săltându-și dosul în fel și chip.

Mugetele cumplite vădeau spaima de care fusese cuprins. Nici un *gaucho* nu mai auzise până atunci asemenea timbru bovin. Morgenstern alergia cu înrâncenare. Dar la un moment dat nu mai putu, pământul începu să-i fugă de sub picioare, i se lăsă târât până-l părăsiră puterile și scăpă coada din mâini. Drept care făcu o tumbă spectaculoasă cum nu mai făcuse nicicând în viața lui.

Râsul argaților izbucni și mai intens, ceea ce spori și mai mult panica buhaiului. Bietul animal dădu năvală printre semenii săi și se opri gâfâind tocmai în fundul țarcului. În sinea lui probabil că jura solemn să nu se mai înfrunte vreodată cu un zoolog din Jüterbogk.

Morgenstern scăpase nevătămat. Se ridică de jos, își pipăi mădularele și se întoarse la locul lui. Văcarii, stricându-se de râs, veniră să-l felicite. Numai șeful lor vorbi cu gravitate:

— Ați fost foarte imprudenți, señores. Și se pare că nici acum nu vă dați seama ce primejdie vă păștea. Ce v-a venit să intrați acolo, să vă băgați în coarnele vitelor?

— E o chestiune de zoopsihologie, răspunse micul savant.

— Nu înțeleg.

— Voiam să aflu dacă într-adevăr culoarea roșie provoacă furia în familia dumneavoastră de rumegători.

— Aha! Și pentru asta v-ați riscat viața? Păi nu puteați să aflați mai ușor? Să ne fi întrebat pe noi, că vă dădeam cu plăcere orice informație.

— Sunteți zoolog?

— Nu, sunt *gaucho*.

— Înseamnă deci că mărturia dumneavoastră n-ar fi fost concludentă. Aici contează numai dovada unui specialist.

— Señor, chiar dacă nu mă număr printre specialiști, sunt totuși un caballero! răspunse omul, jignit. Credeți că v-aș fi spus baliverne?

— Firește că nu. Mi-ați fi comunicat ceea ce știți dumneavoastră. Dar adevărul adevărat nu poate fi stabilit

decât de autorități în materie.

— Nu sunt savant și nici nu vreau să-mi închipui — de vreme ce vă găsiți aici ca musafir — că ați avea intenția să mă ofensați. Dumneavoastră, ce-i drept, sunteți specialist și mă bucură că astăzi, pe baza unei verificări proprii, ați descoperit adevărul pe care noi îl știam de mult. Dar imprudența dumneavoastră ne-a pus și pe noi în pericol. Probabil că nu știți ce înseamnă *estampeda*.

— Nu.

— Estampeda e o cireadă de vite sau o herghelie de cai stârnită, dezlănțuită, care o ia nebunește la goană. Din pricina dumneavoastră s-ar fi putut să fim cu toții striviți, sfârtecați. Sper ca măcar în această problemă să nu vă îndoiiți de afirmația mea și vă rog să aveți bunătatea ca de aici încolo nici dumneavoastră personal, nici hainele dumneavoastră roșii să nu ne mai încurce treburile.

Îi întoarse spatele. Ceilalți *gauchos* îi urmau exemplul. Se simțeau jigniți pentru faptul că șeful lor nu fusese recunoscut ca o „autoritate”. Cei doi germani înțeleseseră situația și se depărtară ieșind prin deschizătura laterală din *corral*.

Dincolo de îngrăditură, Fritze comentă:

— Ce să zic, am pornit într-un ceas bun. Nici nu ne-am făcut rost de cai și gata, într-o singură zi, ne-au dat afară de două ori. În schimb avem și noi o mângâiere, că doar am stabilit ceva științific: nu numai curcanul se supără când vede roșu.

— Exact, confirmă doctorul. Voi trimite Academiei de științe o comunicare în acest sens. De azi înainte lucrul e întru totul dovedit: vitele nu suferă culoarea roșie.

— Și asta fără deosebire de sex.

— Întocmai, numai gradul diferă. *Masculinum* e mai iritabil decât *femininum*.

— Dar de ce le-o fi zgândărind așa culoarea roșie, dom' doctor? Mie, unul, mi se pare faină de tot.

— Asta n-o putem descifra acum. Faptul e stabilit, cauza mai trebuie cercetată. Poate fiindcă roșul din spectrul solar, în atingere cu o prismă, se reflectă cel mai slab. Razele lui vibrează numai de cinci sute de bilioane de ori pe secundă.

— Să fi dibuit buhaiul treaba asta?

— Violetul, de pildă, vibrează în același interval de opt sute de bilioane de ori, ceea ce înseamnă o diferență de trei sute de bilioane vibrații, suficient ca să izbească și ochiul unui rumegător. Dar și aici e nevoie de aprofundări. Deocamdată mi-am atins scopul propus și am descoperit încă un lucru care, dacă l-aș face cunoscut prin scris, ar entuziasma pe orice proprietar de menajerie.

— Zău? Ce-ați mai descoperit?

— O metodă infailibilă pentru îmblânzirea chiar și a celui mai sălbatic animal. Te agăți pur și simplu de coada lui. Ce-i drept, poziția nu excelează prin confort, dar asta nu-i va împiedica pe dresori să-mi urmeze sfatul.

— Hm! Chestie de gust! Eu, dom' doctor, nu mi-aș dori să atârn de coada unui leu sau a unui șarpe din aceia uriași...

În timpul savantei lor discuții cei doi musafiri înaintaseră o bucată bună, fără să-și dea seama că chirurgul se ținea după ei. Acum îi ajunse din urmă și rosti:

— Señores, alde *gauchos* sunt foc și pară împotriva dumneavoastră. V-am prevenit, însă n-ați ținut cont de sfatul meu și v-ați expus primejdiei. Din păcate buhaiul s-a speriat.

— De ce din păcate? se miră Morgenstern.

— Da, din păcate. Altminteri aș fi avut ocazia să vă demonstrez măiestria mea.

— Cum adică?

— V-ar fi găurit cu coarnele sau v-ar fi frânt câteva oase, iar eu aș fi fost de-a dreptul fericit să vă pot arăta că sunt într-adevăr un as în tratarea oricărui fel de răni sau de fracturi. Extrag aşchia cea mai îndărătnică fără a spori

hemoragia; nu mă dau în lături nici de la cea mai dificilă operație.

Ca să vadă caii pe care urmau să-i primească, musafirii trebuiau să se deplaseze până la imaș. *Estancia* nu aparținea, precum s-a mai spus, unui mare bogătaș, totuși era de mirare ce număr imens de vite pășteau aici.

Bogăția de căpetenie a statelor din La Plata sunt animalele. Fermele cresc cai, bovine și oi. Calul european a fost introdus aici în 1536 de către Mendoza, oaia a fost adusă la 1550 din Peru și vaca la 1553 din Brazilia. Se întâmplă rareori să călărești pe-aici un ceas fără să dai peste niște *majados*, adică turme, cirezi, herghelii. Se calculează că un imaș pătrat având laturile de câte o leghe poate hrăni 20.000 de oi sau 300 de cornute mari care, în anii buni, se pot înmulți până la 800 de capete.

Oilor, în vederea obținerii unei cât mai mari producții de lână, li se afectează imașul cel mai bun și li se acordă multă atenție. De vite și de cai oamenii se ocupă mai puțin. Sunt lăsați în paza argaților și a câinilor, iar proprietarul își amintește de ei numai când urmează a fi însemnați sau vânduți. O iapă obișnuită costă cel mult 16 mărci, iar un cal de călărie rareori peste 60. Pentru un bou vândut la *saladero* se obține de obicei sub 50 de mărci. *Saladeros* sunt marile abatoare unde se taie vitele în masă. Cuvântul se trage din spaniolă — *salar*, a săra. Acolo se argălesc pieile și se produc cantități imense de seu. Unul din cele mai mari *saladeros* este cel de la Fray Bentos, vestit pentru extractul de carne de Liebig. Aici se taie zilnic până la 900 de vite. Mușchii sunt secționați și aleși cu ajutorul unor mașini. Capacitatea de lucru a fiecărei mașini este de 200 de vite pe oră. Un cogeamite bou nu dă decât trei kilograme de extract.

După ce constatară că aici se găsesc cu totul alți cai decât la hanul de la Santa Fé, cei trei bărbați se înapoiară la *estancia*. Ștampilarea vitelor se terminase între timp. *Corralul* fu deschis și animalele, fericite că au scăpat,

năvăliră afară, în câmp liber. Două vaci fuseseră reținute pentru sacrificare. Călătorii se apropiară de *corral* ca să observe procedeul. Priveliștea ce li se oferi era de-a dreptul oribilă. Presimțindu-și sfârșitul, vacile mugeau înspăimântător. Ca să li se „înfierbinte” sângele — fiindcă orice *gaucho* susține că astfel carnea capătă un gust mai bun — animalele fură hăituite un timp în *corral* și apoi, exact ca la operația ștampilării, prinse și doborâte cu ajutorul lasourilor. După ce le străpunseră beregata, oamenii se năpustiră asupra lor — deși erau încă vii și se zbăteau cu disperare — tăind fâșii lungi de carne aburindă, zvâcnitoare, cu piele cu tot. Horcăitul vacilor, ca și strigăte voioase, lacome ale oamenilor acestora cruzi erau imposibil de suportat pentru o ureche civilizată. Morgenstern și Fritze se depărtară numaidecât. În schimb chirurgul rămase pe loc. Scoase un cuțit ca să-și taie și el o porție. Sângerosul spectacol îi era familiar.

Alde *gauchos* înfig carnea în frigărui de lemn sau în vârful cuțitului și o țin deasupra flăcării. Pe măsură ce se frige, o duc la gură și mușcă din partea bună de mâncat; restul îl pun din nou la foc. *Asado*, așa numesc ei această friptură în sânge. Dacă și pielea, în spaniolă *cuero*, rămâne lipită de carne, atunci se obține cea mai mare delicată a lor și anume *asado con cuero*, asado cu piele.

Focurile odată încinse, toți *gauchos* și ceilalți argați se așezară în jurul lor ca să se înfrupte cu mâncarea favorită. Nu acordau nici o atenție celor doi germani. Precum spusese chirurgul, erau supărați. În schimb dumnealui își găsi loc printre ei. Mânca și trăncănea de zor, deși nu prea era luat în seamă. Grandomania lui de chirurg fără egal îl făcea să nu sesizeze faptul că era tratat mai mult ce ironie decât cu respect.

Doctorul Morgenstern s-ar fi simțit cu totul stingher dacă administratorul n-ar fi crezut de datoria lui să se ocupe de musafiri. Le dăruie deci câteva sferturi de oră din

cele libere, având totodată grijă să nu se facă risipă de mâncare și băutură.

Seara, sosi și estanciero, proprietarul fermei, care conveni pe loc să vândă străinilor cinci cai la prețul curent. Era bucuros să vadă europeni, mai ales că unul din ei, sosit abia de curând, putea să-i relateze cele mai noi evenimente petrecute dincolo de ocean. Toți *gauchos* ședeau afară, la focurile lor și înfulecau întruna. Căci un astfel de ins poate consuma hartane întregi de carne, condimentându-le cu glume tari, cu povestiri pasionante și cântece vitejești acompaniate la gitară. Rar se găsește un *gaucho* care să n-aibă o gitară a lui.

Estanciero aflase încă la sosire despre cele petrecute în *corral* și clătinase din cap foarte uimit de faptul că cineva poate să ațâțe anume un buhai pentru a se convinge dacă este sau nu sensibil la culoarea roșie. Acum, discutând cu Morgenstern, își dădea din ce în ce mai mult seama că avea de-a face cu un tip original, cam trăsnit ce-i drept, însă foarte cumsecade, care nu se gândește decât la specialitatea lui, neștiind mai nimic despre viața de toate zilele și despre aspra ei realitate. Un asemenea om s-ar potrivi oriunde, numai în pampa nu. Și, mai ales, în Gran Chaco, unde călătorul este pândit zi și noapte de tot soiul de primejdii. Așadar, după ce, primi răspuns la toate întrebările, gazda găsi nimerit să-l avertizeze într-un fel.

— Scumpul meu señor, vorbi estanciero, credeți într-adevăr că vă veți realiza planul scăpând viu și întreg din sălbătăcia de acolo? Nici nu bănuți ce vă așteaptă în Gran Chaco și în Cordilleras!

— În privința asta sunt pe deplin lămurit, răspunse micul savant. Am citit volumul „*Excursion au Rio Salado et dans Chaco*” de Amédée Jacques.

— Nu cunosc cartea, știu însă că lectura unui volum nu poate nici pe departe să-l călească pe cititor, fie el și savant, pentru a face față atâtor pericole și privațiuni. Sau poate vă puneți nădejdea în acest don Parmesan?

— De ce nu? E un om cultivat.

— E nebun și nimic altceva.

— Păi nu e chirurg cu mare faimă?

— Nici gând! Chirurgia e ideea lui fixă. Acest seșor încă n-a tăiat nici un fir de păr din capul vreunui pacient, nici o unghie, deși sacul lui e plin cu instrumente pe care le cară cu el prin toată țara.

— Adică nimic decât o idee fixă? Parcă nu-mi vine să cred.

— Vă rog să n-aveți nici o îndoială. Am întâlnit mulți oameni care suferă de monomanie. Cunosc, de pildă, unul care caută oase aparținând unor animale de dinaintea potopului. Dacă Noe ar fi știut că astfel de relicve vor căpăta oarecare valoare după atâția ani, desigur că le-ar fi luat cu dânsul în arcă.

— Îmi dați voie, seșor, aceasta nu înseamnă idee fixă. Dimpotrivă, omul de care vorbiți trebuie să fie un savant, un zoopaleontolog, cum sunt și eu! exclamă Morgenstern. Mai trăiește?

— Deocamdată...

— Unde îl pot găsi? Aș vrea să-l cunosc.

— Să-l cunoașteți? Nu e nevoie de nici un efort. Îl știți de mult, căci e vorba chiar de dumneavoastră.

— De mine? Ooo! spuse micul savant, căscând gura. De mine vorbeați? Deci, după opinia dumneavoastră, sufăr de o idee fixă, maladivă?

— Absolut. Nu mi-o luați în nume de rău, seșor, dar așa este, pe onoarea mea. La ce vă pot folosi șopârlele preistorice?

— La ce-mi pot folosi? Păi una singură din aceste șopârle, pe latinește lacerta, mă poate face renumit.

— Nu înțeleg, însă vreau să vă dau crezare. Totuși, ce folos de renume dacă veți pieri în drum? De altfel, din câte observ, nu sunteți deloc echipat pentru o călătorie spre Gran Chaco.

— Ba da. Sunt înarmat, am cărți, sape, lopeți. Iar caii necesari mi-i vindeți dumneavoastră. În plus, contez pe señor Parmasan, care cunoaște bine locurile.

— Și eu vă spun că nu cunoaște nimic. Cel mult dacă s-a deplasat o dată până la frontieră.

— Dar face parte din anturajul Tatii Jaguar!

— S-o creadă alții. Tata Jaguar nu se înconjoară cu nebuni.

— Atunci ce motiv ar avea să mintă?

— Vă explic și asta, señor. Omul acesta umblă ziua năuc și noaptea visează la chirurgia lui. Aleargă dintr-un loc într-altul după fracturi sau leziuni. Dumneavoastră i-ați spus că mergeți în Gran Chaco, iar lui i s-a năzărit numaidecât că acolo va găsi sumedenie de oase fracturate, oameni înjunghiați, împușcați și așa mai departe. De aceea s-a oferit să vă însoțească. Dar la vreo primejdie nu cumva să contați pe el.

Estanciero era de bună credință. Morgenstern rămase pe gânduri, tăcut, cu ochii în pământ. Atunci interveni Fritze, care ședea alături:

— Señor, nu ne mai speriați degeaba. Doar nu suntem niște pui de găină. Eu, unul, am mai fost prin Tucuman și cred că vom ajunge cu bine și mai sus.

— Mă rog, cum vreți, răspunse gazda. E vorba de pielea voastră, nu de a mea. Parcă o să mă doară pe mine când veți fi jupuiți? Din parte-mi n-am decât să vă urez succes.

Se ridică de pe scaun și îi întrebă dacă vor să-și vadă paturile. În acele locuri lumea se culcă de timpuriu ca să se scoale în zori. Oaspeții se lungiră pe niște piei moi și adormiră în zvonul cântecelor ce răsunau afară.

Când se deșteptară, soarele tocmai mizea la răsărit. Toți *gauchos* erau în picioare, sprinteni, voioși, deși se culcaseră mult mai târziu.

Chirurgul dormise într-unui din micile ranchos. Estanciero era și el treaz. Pe vatră, într-un cazan, fierbea *punchero*, un amestec de carne, știuleți de porumb,

manioca, slănină, varză și morcovi. Ca băutură fură serviți cu ceai de mate din care însă doctorul Morgenstern, ca să nu se mai frigă, nu gustă deloc.

După dejun lumea porni la câmp, unde se aflau caii. Deși Fritze îl cam pusese la punct, estanciero se arată destul de generos și îi oferi lui Morgenstern patru din cei mai buni cai pe un preț total de două sute de mărci — dacă socotim în valută germană. Față de chirurg nu se purtă la fel de amabil. Nu părea să-l simpatizeze. Acesta trebui să-și caute singur un cal, iar alegerea lui numai fericită nu se putea numi. A încerca să plătești pentru găzduire și fruct ar fi însemnat o jignire. Don Parmesan cumpără de la inul din *gauchos* o șa veche. Celor doi germani gazda le dăruie două samare și două șei dintre cele numite aici *recado*. E vorba de o combinație specială, cu multe elemente demontabile care, la nevoie, pot fi folosite la un popas nocturn.

Pregătirile terminate, cei trei călători porniră la drum.

— *La enhora buena de la vuelta!* Drum bun, cale bătută! le strigă estancierul din urmă. Fiți atenți la indienii din Gran Chaco, señores! Aceștia trag cu săgeți otrăvite, mult mai primejdioase decât glonțul.

Sfatul lui era și sincer și bine întemeiat. Într-adevăr, indienii Americii de Sud mai folosesc și astăzi săgeți scurte, ascuțite, pe care le lansează suflând în niște tuburi lungi. Otrava o prepară din sucul arborelui *strychnos* și al unui soi de liane numite de ei *maracuri*. Acestui suc i se adaugă piper, ceapă, boabe de cocculus și alte plante necunoscute nouă. Se fierbe totul până la îngroșare și efectul ucigător se păstrează ani de-a rândul, deși în stare proaspătă otrava e mai violentă. Cea mai mică zgârietură provocată de o astfel de săgeată otrăvită determină invariabil și sigur moartea omului sau a animalului. Totuși otrava, ca și în cazul șarpelui, nu afectează organismul decât dacă pătrunde nemijlocit în sânge. De aceea indienii, după ce răpun vânatul, îl mănâncă fără nici un pericol pentru ei. De fapt substanța cea mai virulentă din această mixtură e

curaninul, un alcaloid obținut din scoarța numitelor plante, care ucide, paralizând mușchii pieptului și blocând circulația sângelui. Acțiunea lui e atât de puternică, încât un jaguar, abia atins de o asemenea săgeată minuscule — pe care nici nu o simte măcar — se prăbușește după două minute.

5. Călare prin pampas

Calea urmată de doctorul Morgenstern și însoțitorii săi ducea drept spre nord, printre Rio Salado și Rio Saladillo, îndărătul cărora se întind codri deși. La mai puțin de o oră trecură primul din cele două râuri peste o punte de lemn și dădură de colonia Esperanza, locuită în majoritate de germani. Voind să-l ajungă din urmă pe Tata Jaguar, nu făcură nici un popas, ci mânăra pe șosea spre Cordova.

Goneau — căci pentru Morgenstern și Fritze era o adevărată goană — deși chirurgului viteza i se părea destul de obișnuită în acele locuri și nu-i cerea prea mult efort. O luase înainte și cei doi germani abia se țineau după el. În Argentina străbați cu diligența în medie douăzeci de kilometri pe oră; dar un călăreț face pe puțin cinci kilometri în plus. De cal nu-i pasă; nu se întreabă cât va rezista. Nici chirurgul nu-și punea o asemenea problemă. Nu se gândea că trec printr-un ținut care nu-ți scoate în cale nici o estancia unde, contra plată, să poți schimba calul istovit pe unul odihnit. Pintenii săi mușcau pur și simplu din burta bietului animal și, de câte ori ceilalți căutau să-l îmblânzească, izbucnea în râs și își maltrata iapa cu și mai multă sălbătăcie. De altminteri părea un călăreț bun și tenace.

Fritze Kiesewetter se ținea și el destul de bine în șa. De când trăia aici se obișnuise întrucâtva, cu călăria. Ceea ce din păcate nu era și cazul micului zoolog. Urcase în șa, ce-i drept, cu destulă dezinvoltură; acum însă făcea o mutră de parcă s-ar fi înălțat călare în nori. Își dădea osteneala să-și păstreze echilibrul, ceea ce de bine de rău izbutea, totuși fața lui crispată arăta că nu prea se simte în apele lui. De altminteri calul său avea pasul lin, regulat și, cum mergeau mai ales în galop de cursă, animalul dovedea certe calități. Cu toate astea, după o oră de călărie de la Esperanza,

bravul doctor Morgenstern era atât de sfârșit, încât își struni calul și strigă:

— Stop! Calul meu nu mai poate. Îl lasă picioarele, îi trebuie, cum s-ar zice, puțin repaos, adică *tranquilitas*.

— Fie! aprobă Fritze și se opri la rândul lui. Mi-ar prii și mie un bob de odihnă.

Dar chirurgul se împotrivi:

— Trebuie să ajungem încă azi la Fort Tio și mai avem o sută de kilometri până acolo. Numai așa putem atinge mâine seară Laguna Porongos. Eu merg înainte.

— Pentru numele lui Dumnezeu! protestă Morgenstern, coborând anevoie din șa pentru a se lungi în iarba moale a câmpiei. Dacă vreți să scoateți sufletul din calul dumneavoastră, n-aveți decât. Dar pe urmă cum vă descurcați? De unde luați altul? Uitați-vă în ce hal l-ați adus în aceste două ore! I-ați rupt burta cu pintenii. Sângerează. Zău că sunteți de o cruzime înspăimântătoare, *atravitas* sau *crudelitas* și chiar *immanitas* pe latinește, dacă nu *duritas* sau *saevitas*.

— Ce fac eu cu calul mă privește. L-am plătit cu banii mei, seșor.

— În chestia asta nu zicem ba, interveni Fritze, deși am putea întoarce vorba și altfel: banii dumneavoastră nu vă dau și dreptul să-l chinuiți.

Și Fritze se lungi lângă stăpânul său. Chirurgul mai bombăni în barbă supărat, socoti totuși că-i mai convenabil să rămână cu ei decât s-o pornească singur mai departe. Dar după numai o jumătate de oră stăruii din nou să continue drumul și ceilalți se lăsară convinși.

Următorul *campo* ce-l aveau de străbătut era neted, întins, acoperit numai cu iarbă. Nici un desiș, nici barem un copac; păduri și tufișuri nu se găsesc decât în preajma cursurilor de apă.

Merseră un răstimp și deodată auziră un zgomot confuz în spatele lor. Întoarseră capetele nedumeriți. Era diligența

pentru poștă și pasageri, care făcea cursa între Santa Fé și Cordova.

O deplasare cu diligența în acele locuri e cu totul altceva decât voiajul comod într-un onorabil poștalion german. E o diferență ca între dulcea boare de mai și vijelia sălbatică numită aici *pampero*.

Se vorbește sau se vorbea și în statele din La Plata de șosele. Dar să nu vă imaginați că aceasta înseamnă drumuri ca în palmă, cu șiruri de copaci pe ambele părți. Șosele naționale sau drumuri pietruite nu există, căci lipsește materialul de construcție. Lemnul e o raritate și piatră nu e deloc. În diligență sau călare, oamenii călătoresc către țintă peste câmpul vast, chiar dacă se abat cu câțiva kilometri la dreapta sau la stânga.

Ceea ce numesc ei șosele înseamnă de fapt unui sau mai multe rânduri de urme, alcătuind niște drumeaguri, când mai înguste când mai largi, care taie în fel și chip pampa. Uneori trebuie să treci prin coclauri, prin mocirle sau peste pâraie mici, cu maluri abrupte; alteori rătăcești mult și bine fără să dai măcar de o baltă sau de un curs de apă mai mărișor.

La fel de prost arată și stațiile pentru schimbul cailor cel mai adesea niște *ranchos* sărăcăcioase unde călătorul nu găsește nici cel mai elementar confort.

Ce să mai vorbim de vehiculul însuși, de poștalion! Acesta pare a fi fost construit într-o vreme când omul se bătea pe burtă cu urșii din bârlog. E atât de primitiv și de o formă atât de greoaie, încât aspectul lui inspiră groază călătorilor civilizați, nevoiți să-l folosească. Înăuntru se înghesuie opt pasageri, dar locuri — după optica noastră — nu sunt decât patru. Unde mai pui că fiecare călător trebuie să-și țină bagajul lângă el! Pe capră, lângă vizitiu sau *mayoral*, cum i se spune, mai sunt două locuri.

Sus, pe acoperișul trăsurii, se încarcă atâtea colete poștale și alte calabalâcuri încât s-ar părea că hardughia nu-și va menține echilibrul cu nici un preț și că se va

răsturna încă la pornire. Și totuși se întâmplă ca o seamă de pasageri supranumerari să-și găsească loc tocmai în vârful acestui turn.

Trăsurile sunt deservite de câte opt cai — patru rotași, doi mijlocași, un înaintaș pe care călărește surugiul și un al optulea „căluț” neînhamat, purtând în spinare un peon care mână pe de lături și are sarcina de a îndemna caii ceilalți și de a culege de jos obiectele căzute în drum.

Hamurile arată cât se poate de meschin. Caii de ham sunt legați peste burtă cu o chingă de piele prinsă la rândul ei de trăsură prin intermediul unui lasou.

Mayoralul posedă o țepușă cu care împunge caii rotași. Pentru cei din față se folosește de un bici lung. Surugiul din frunte și peonul de pe margine au și ei câte un bici. Deci nu se poate spune că ar lipsi mijloacele cuvenite pentru „duioasa” mângâiere a cailor. Adeseori pe unul din mijlocași călărește un *gaucho* înarmat și el firește cu un bici.

Acești patru inși aflați în serviciul diligenței arată, prin comparație cu poștașii de la noi, ca niște tâlhari cărora nici pentru o clipă nu le-ai încredința averea și viața. Totuși sunt oameni de treabă, cinstiți, știu ce au de făcut și își îndeplinesc sarcina într-un fel de-a dreptul năucitor.

Să presupunem de pildă că diligența e încărcată. Pasagerii și-au ocupat locurile. S-au instalat cum au putut și așteaptă plecarea știind bine că nu vor avea mult de așteptat. De altfel *mayoralul* a și scos un răget ca de tigru și împunge rotașii cu țepușa lui, drept în rănile rămase de la ultima cursă. Biciul şuieră în văzduh de parcă ar vrea să-i croiască pe cei de față. Călărețul din mijloc, surugiul înaintaș ca și peonul urlă din răputeri și dau bice cailor. Aceștia se pun în mișcare. Hardughia se smucește din loc într-un salt nesigur, se înclină pe dreapta, pe stânga, trasă din răputeri de caii înțepați și biciuiți. Pornirea bruscă face ca pasagerii, lovindu-se cap în cap, să-și piardă pălăriile. Bagajul le cade în poală sau pe picioare. Întind

brațele ca să se sprijine reciproc, ba câte unul îl apucă de barbă pe vecinul său care, la rândul lui, îl trage de lanțul ceasornicului.

— Ce aveți cu barba mea, señor?

— Dar dumneavoastră de ce mă trageți de lanț?

— Scuzați, venerabile, am făcut-o fără intenție.

— Atunci vă cer și eu scuze, señor. Departe de mine gândul să mă leg de barba dumneavoastră.

Și astfel diligența a luat-o din loc. Deodată se aude în spate o bufnitură.

— Stai, mayoral! Oprește! strigă peonul. Pe sfântul Jago, trebuie să oprim.

Mayoralul strunește caii și urlă:

— Ce mă privește pe mine sfântul Jago! Eu conduc diligența, nu-mi arde de rugăciuni. Vezi să nu-mi mai încurci treburile.

— A căzut o ladă. Uite-o jos.

— Ridic-o și fă-i vânt pe acoperiș.

— Mi se pare că a crăpat.

— Și ce vină am eu? De ce nu ne dă lăzi mai acătării, din lemn tare! Ce-i înăuntru?

— Stai să văd.

Peonul descalcă și aduce lada. I-a sărit capacul, pe care scrie adresa unui profesor de la universitatea din Cordova. Lada conține sticle. Câteva s-au spart. Un lichid roșu se scurge din ele, gâdilind plăcut nasul peonului.

— Vin roșu, pe legea mea! exclamă aceasta. S-au spart patru sticle. Noroc că numai la gât.

— Scoate-le, bre! Câte una de fiecare! Doar n-om lăsa bunătatea de băutură să se scurgă în pământ.

După ce sticlele în cauză sunt golite, peonul leagă lada cu o curea și o prinde cu sfoară sus, pe coviltir. Și călătoria noastră continuă și pasagerii se ciocnesc iarăși între ei.

— Scuzați, venerabile, acesta e piciorul meu! exclamă unul.

— O, iertați-mă seňor. Credeam că-i al meu și voiam să-l trag de sub pachetele astea. Dar unde vă e pălăria?

— Pe capul dumneavoastră. V-ați pus-o chiar acum. A dumneavoastră a zburat...

— Dumnezeuule, a zburat pe fereastră? Atunci s-a dus. De unde să iau alta? Ce mai tevatură cu diligența!

Din fericire pălăria nu „s-a dus”. Peonul a zărit-o zburând, s-a întors și, fără să coboare de pe cal, i-o aduce înapoi păgubașului. Aruncând-o înăuntru prin fereastră, ține să atragă atenția domnilor călători:

— Țineți-vă bine pălăriile, seňores, sau legați-le! N-avem vreme să ne ocupăm cu de-alde astea.

Apoi își vede de celelalte treburi, chiuie și îndeamnă caii ai biciul. Dacă răsare în drum vreo albie secată sau un pârlăiaș, atunci se coboară în galop și se urcă iar cu toată viteza. Numai peonul sare de pe cal și își umple buzunarele cu prundiș (altă piatră nu se găsește nicăieri în pampa). Apoi încalecă din nou și ajunge din urmă diligența. Dacă, la nevoie, biciul se va dovedi insuficient, atunci dumnealui va deschide un bombardament cu pietre asupra cailor.

Acest peon e un maestru al călăriei, surugiul din față îl întrece uneori. Sarcina lui e să țină direcția. Cu ochi ageri el scrutează terenul ca să descopere din timp locurile ce trebuie ocolite. Deoarece se merge mereu în galop, treaba asta cere o mare experiență. Adeseori, ca să evite un loc primejdios, trebuie să cotească brusc. Atunci omul zbiară ca turbat, mayoralul răcnește la rândul lui, dă cu biciul și împunge caii, iar călărețul din mijloc și peonul de pe margine chiuie de mama focului. Pasagerii, cuprinși de panică, strigă și ei. Vehiculul, cârmit cu violență, se înclină pe o parte, lucru cu atât mai periculos cu cât înaintașul trebuie să forțeze menținerea pe direcție. Dacă vrea ca trăsura să se abată cu zece grade, el descrie un unghi de treizeci de grade în sensul dorit. Și dacă trebuie să mai cârmească o dată la fel de brusc în partea opusă, mânând în zigzag pe o porțiune de numai câțiva metri și cu o

înclinare de şaizeci de grade, atunci bietului călător i se face părul măciucă şi îi sare inima din piept.

Se realizează astfel până la douăzeci şi cinci de kilometri pe oră, dar numai cu cai odihniţi care şi ei, după o goană atât de înverşunată, oboresc curând şi viteza scade treptat.

Când diligenţa se apropie de o staţie unde urmează să-şi schimbe caii, peonul o ia înainte ca să-i înştiinţeze pe oamenii de acolo. Societăţile de transport au contracte cu acei estancieros, hacenderos şi rancheros ale căror posesiuni se află în preajma drumului respectiv. De îndată ce soseşte peonul, caii din staţie sunt mânaţi în *corral* ca să poată fi prinşi. Sunt apucaţi de dârlogi şi li se pun chingile. Ştiind ce eforturi şi bătaii îi aşteaptă, caii se opun din răspuţeri. Se produc astfel din nou scene de la care un european îşi întoarce cu oroare capul. Animalele care şi-au încheiat cursa sunt lăsate libere şi, nechezând de bucurie, o iau din loc. În schimb, caii pentru care calvarul abia începe, se cabrează, fornăie, zvârle, până ce sunt înhămaţi cu chiu cu vai şi goana continuă.

În anotimpurile cu iarbă grasă caii se hrănesc mai bine şi suportă mai uşor eforturile. Dar când iarba e puţină, când pampa e uscată peste tot, atunci bietele animale suferă de foame şi trag anevoie carele supraîncărcate. Şi dacă mai sunt forţate la un galop nebunesc, atunci îşi pierd ultimul strop de vlagă şi se prăbuşesc în toiul cursei. Dar nu face nimic. Există cai de schimb. Celui căzut i se scoate hamul, apoi e lăsat în voia sorţii. Mai trăieşte, dar e atât de stors, de istovit, încât nu se mai poate ridica. Zace şi răsuflă spasmodic. Picioarele îi zvâcnesc. Sângele îi năvăleşte în ochi şi limba îi atârnă, lungă, cu botul întredeschis. Vulturii care rotesc ca nişte cohorte negre şi de care nimeni nu se atinge — fiindcă ei alcătuiesc poliţia sanitară — coboară şi-i smulg bietului animal fâşii de carne din trup. După puţine ore nu mai rămâne decât un schelet cu totul despuiat. Iată de ce aproape la fiecare pas întâlneşti oase înălbite. Pentru *gauchos* viaţa unui cal nu

prețuiește nimic. Și dacă încerci să le atragi atenția asupra laturii morale a comportamentului lor față de o creatură a Domnului, se miră și râd zgomotos. Așa ceva nu intră în calculele lor.

O astfel de diligență venea deci pe urma celor trei călăreți. Înainta cu mai mare viteză decât ei, așa că îi ajunse curând. În trecere peonul le strigă:

— Încotro, señores?

— Spre Fort Tio, venerabile, răspunse chirurgul.

— Și noi la fel. Să vă rețin niște locuri pentru odihnă?

— Da, vă rog chiar, señor!

Și diligența, în goana ei sălbatică, dispăru peste puțin dincolo de linia orizontului.

— N-am mai pomenit una ca asta! clătină Fritze din cap. La noi, dacă s-ar găsi asemenea oameni, ar fi scoși din meserie, pe când aici li se mai spune și „venerabile”! Ce ziceți, dom' doctor, cum își cotonogesc animalele?

— Ce să zic? Doar că acești oameni ar trebui tratați după felul cum își tratează ei caii. Poate că atunci ar ajunge și ei la ceea ce latinul numește *intelligentia* sau *perspicientia*.

Morgenstern dorea de fapt un popas, nu atât de dragul calului cât pentru el însuși. Animalul, care nu era ostenit, își continua drumul în galop voios. În schimb savantul nu arăta la fel de bine dispus. Călăria îl supunea la eforturi mari. Își dădea toată silința să nu se observe acest lucru, totuși, după-amiază fu nevoit să facă un popas mai lung. De aceea călăreții ajunseră la fort abia pe înserate. Nu le-a fost greu să se orienteze, căci urmele diligenței constituiau o călăuză fără greș.

Despre un fort la granița indiană a Argentinei nu trebuie să ne facem o imagine ca despre ceea ce se înțelege la noi sub acest cuvânt. Fort Tio constă dintr-un teren înconjurat de un șanț și năpădit de cactuși ghimpați. Pe toată întinderea fortului se aflau doar câteva ranchos adăpostind

vreo douăzeci de soldați sub comanda unui sublocotenent. Intrarea era larg deschisă.

Cei trei drumeți pătrunseră călare în fort, întâmpinați de ofițerul cu pricina.

— Bun venit! îi salută el. Ne bucurăm, señores, să vă...

Se opri la mijlocul frazei. Îl recunoscuse pe chirurg. Râse.

— *El carnicero!* Bine că ne mai vedem uneori! Ce operații ați mai efectuat de când ne-am văzut ultima dată la Rosario?

Vorbise oarecum ironic. Don Parmesan se simți lezat și răspunse pe un ton sever:

— Îmi place ca de activitatea mea chirurgicală să se informeze numai cei operați de mine sau cei pe care urmează să-i operez. Doriți cumva să vă tai un braț, un picior? Sau poate ostașii dumneavoastră?...

— Nu, señor, din fericire suntem cu toții zdraveni.

— Atunci să nu mai discutăm pe această ternă, deși m-ar interesa de pildă cam ce părere aveți despre amputarea maxilarului inferior. Ar putea oare pacientul să trăiască fără el?

— N-am căderea să mă pronunț. Știu doar că, în ce mă privește, nu mi-aș dori să trăiesc fără maxilar. Dar vă rog, permiteți să întreb cu cine am onoarea în afară de dumneavoastră?

— Doi savanți germani, dintre care unul e servitorul celuilalt. Numele să și le spună singuri. Limba mea nu-i în stare să le pronunțe.

Morgenstern își rosti numele, prezentându-l și pe Fritze. Drept care amândoi fură conduși la ranchoul ofițerului în timp ce Parmesan se amestecă printre soldați. De altfel comandantul îi și așteptase, anunțat fiind de către peonul care trecuse cu diligența și se ținuse de cuvânt.

Soldații aveau la dispoziție cai și vite. De-a lungul zilei animalele pășteau în libertate, seara erau mânite în fort. Ele serveau și la aprovizionarea regiunii. Așadar, came din

belșug. Oaspeții fură serviți cu niște porții de friptură imposibil de dovedit.

În cursul discuției, ofițerul se lămuri repede cu ce aiuriți avea de-a face. Un om care se aventurează în pampa și încă în Gran Chaco, în căutare de oase antediluviene, trebuia — după părerea lui — să fie barem pe jumătate nebun. Dându-și seama că n-are nici o șansă de a le scoate din cap această idee, renunță să mai stăruie și rosti:

— În tot cazul, cred că veți rămâne câtva timp la noi în așteptarea unor tovarăși sau slujitori care să vă însoțească, nu-i așa?

— Nu. N-am decât un singur tovarăș, pe seňor Parmesan și un singur slujitor, Fritze Kieseewetter, răspunse micul savant.

— Cum? se miră ofițerul. Adică n-o să vină nimeni să vă aducă cele necesare în Gran Chaco?

— Absolut nimeni. Am luat cu noi tot ce ne trebuie.

— Greșiți, seňor. Ce-o să mâncați? V-ați luat făină?

— Nu.

— Pastramă, slănină, untură?

— Nu.

— Cafea, ceai, cacao, tutun?

— Nici.

— Pulbere, chibrituri și toate mărunțișurile de care un om civilizat nu se poate lipsi? Haine, încălțăminte, foarfeci, scule de tot felul?

— Nimic. Doar hainele de pe mine și pulbere — o pungă plină.

— Nu-i suficient. Și apoi câte altele... Ce-o să beți? Ați luat vase pentru gătit?

— Ce nevoie am de vase! Nu gătesc nimic. Beau apă și mănânc carne.

— Dar astea nu se află peste tot.

— Ba dimpotrivă. Apă există pretutindeni. Carne îmi procur din vânat.

— Sunteți vânător cu experiență?

— Fritze trage grozav.

— Atunci ascultați-mă pe mine: apă nu există peste tot. După ce treceți Rio Salado, intrați în *Montes impenetrabiles sin aquar* în codrii virgini și lipsiți de apă. Cât privește carnea, dacă nu sunteți un bun vânător, va trebui să flămânziți.

— N-aș crede. Am citit undeva că sute de vânători și puitori de capcane din America de Nord trăiesc din vânat. De foame, pe latinește *fames*, nu vom suferi.

— America de Sud nu e America de Nord. Și apoi indienii!

— Cu ăștia n-am grijă: nu mă dau la ei, nu se dau nici ei la mine.

— Vă înșelați. Noi suntem nevoiți să le plătim, la date fixe, un anume tribut — firește că-i spunem „cadou” — în cai, vite și oi. Asta ca să nu ne rărească ei turmele și cirezile. Și totuși trec adeseori înapoi, fură sute de vite și le mână peste graniță. În plus iau și ostatici, pe care îi duc la Chaco și nu-i eliberează decât în schimbul unor sume de bani. Și asta o fac pe față: intră în oraș, se prezintă la autorități și reclamă fără jenă prețul răscumpărării.

— Ar trebui să nu le dați nici un ban și să-i pedepsiți.

— Asta nu se poate. Dacă, am pedepsi pe vreunul din ei, atunci ostaticii albi de care vă spuneam ar fi pierduți. Ce ne-am face dacă și dumneavoastră ați cădea în mâinile lor?

— Nu mă prind ei pe mine! Sunt mult prea abil și prevăzător, ceea ce latinul ar numi *astutus* și *cotus* ori *prudens*.

— Mă rog, nu vreau să insist. Dar hainele astea? Cât credeți că o să țină? Prin sălbăticia de-acolo vă pomeniți în zdrențe cât de curând.

— O să le menajez.

— Și încălțămintea? Văd că purtați botfori de *gaucho*, fără tălpi. Credeți că așa veți înfrunta măcăcinii, scaieții și toată vegetația ghimpoasă din Gran Chaco?

— Păi merg călare!

— Calul poate pieri.

— Avem și cai de rezervă. Da, da, m-am gândit eu la toate. De altfel nu ne bizuim numai pe noi. Vom îi împreună cu niște prieteni.

— Ce fel?

— Tata Jaguar cu echipa lui.

— Ah! Îl cunoașteți?

— Da. Ne-am întâlnit la Buenos Aires. A plecat mai din timp. O să-l ajungem din urmă.

— A trecut și pe-aici. Spunea că merge la Laguna Porongos, unde va sta două zile.

— Atunci îl găsim cu siguranță. Dacă pornim mâine în zori, suntem către seară la Laguna.

— Dânsul știe că umblați după oasele alea?

— Desigur. Mi-a și spus că se găsesc unele în Gran Chaco.

— Și v-a invitat să-l urmați până acolo? întrebă ofițerul, neîncrezător.

— Asta nu. Am vrut să-l însoțesc, însă n-a fost de acord.

— Mi-am închipuit, señor. Dumnealui are altele de făcut decât să caute ciolane de dinaintea potopului. V-ați luat deci după el fără să știe?

— Da, în taină, mai bine spus *clandestinus* sau *furtinus* sau *latito*, pe latinește.

— Mă tem că sunteți mai sigur de latina dumneavoastră decât de buna primire ce vă așteaptă din partea faimosului bărbat. Întoarceți-vă, señor! Faceți săpături în pampa, dacă vreți musai oase străvechi. Asta e mai puțin primejdios decât drumul prin Chaco, unde în dosul fiecărui copac pândește un jaguar sau un indian.

— V-am mai spus că nu mă tem de indieni. Și în plus am descoperit un mijloc minunat să pun pe fugă orice sălbăticiune, deci și un jaguar.

— Mi-ar plăcea să cunosc și eu acest mijloc.

— Deocamdată e secret, ca să zic așa. Dar fiindcă ne-ați primit atât de amabil, o să vi-l împărtășesc. Când vă atacă o

sălbăticiune, agățați-vă de coada ei, *cauda* pe latinește. Până și cel mai sângeros animal o ia imediat la goană.

Ofițerul căscă gura, dar nu scoase nici un cuvânt, mărginindu-se să-l privească pe Morgenstern drept în ochi.

— V-am uluit!? zâmbi doctorul. Așa-i că nu v-ați așteptat la asta?

— Într-adevăr, nu m-am așteptat, răspunse ofițerul izbucnind într-un hohot de râs.

— Nu râdeți. Vorbesc cu toată seriozitatea.

— Să apuci un jaguari de coadă! Ce idee, señor!

— O idee foarte ingenioasă. Și totuși atât de simplă, încât îți amintește de oul lui Columb. Dacă mă aflu în spatele ei, atunci bestia nu mă poate mușca din față. E clar.

— Dar jaguarul se întoarce cât ai clipi și vă sfâșie.

— Nici gând! Va urla speriat și o va rupe la fugă. Sunt sigur de ceea ce spun. Astfel fiara devine cu mult mai inofensivă chiar și decât unii oameni, cum ar fi de pildă căpitanul de la Santa Fé, care nici una nici două a dat să ne închidă, să ne aresteze.

Sublocotenentul își ascuți urechile și întrebă:

— Un căpitan de la Santa Fé? Când s-a întâmplat?

— Ieri.

— Ieri nu se găsea acolo decât căpitanul Pellejo. Și a vrut să vă aresteze?

— Întocmai.

— De ce?

— Din cauza unei confuzii de care nu mă știu cu nimic vinovat. Să vă povestesc cele petrecute?

— Vă rog chiar, răspunse ofițerul, care devenise brusc foarte interesat și atent.

Fără nici o prudență, micul savant relatează neplăcuta lui aventură. În timp ce vorbea, ochii ofițerului se încărcău treptat cu răceală și gravitate, iar la sfârșit omul rosti pe un ton schimbat, mai aspru ca până atunci:

— Regret, señor, căpitanul Pellejo e șeful meu direct. Totodată țin să vă informez că astăzi domnia sa se află la

Fort Uchales, iar mâine va fi aici. Din fericire, la sosirea lui, dumneavoastră ne veți fi părăsit. Evitați să mai dați ochii cu el!

— Fiți pe pace în ce mă privește. Nu mă tem deloc.

— În fond mie îmi e totuna dacă aveți sau nu motive să-l ocoliți. Dar ca subaltern răspund în fața lui pentru toate acțiunile mele și, dacă află că v-am primit aici, va fi desigur supărat. Ziceam să dormiți la mine, dar acum mă văd obligat să vă trimit la un alt rancho.

Se ridică și ieși din odaie. După puțin apăru în schimb chirurgul, care îi chemă să le arate unde își vor petrece noaptea.

— Sublocotenentul nu mai dă pe-aici? întrebă Morgenstern.

— Nu se întoarce până nu plecați, señores. S-a schimbat brusc și pare să fie pornit împotriva dumneavoastră. V-ați certat cumva?

— Nu, dar evocarea mea, *comemoratio* sau *oratio* pe latinește, parcă să nu-i fi plăcut. Hai la culcare, ca să putem pleca în zori!

Chirurgul îi conduse la un alt *rancho*, eliberat anume pentru ei. Nimeni nu le mai dădu vreo atenție. O lumânare de seu înfiptă într-un dovleac micuț răspândea razele-i palide prin coliba de chirpici. Așternutul era din iarbă uscată. Toți călătorii noștri dormiră mult și bine, ca pe puf. La ivirea zorilor, pe când ostașii mai dormeau, săriră tustrei în picioare. Prinseră caii, îi înșeuară, deschiseră poarta care stătuse închisă peste noapte și ieșiră călare fără să-și mai ia rămas-bun.

Fritze cunoștea precis direcția în care se află Laguna Porongos dacă pornești de la Fort Tio. De altfel și chirurgul mai fusese pe acolo. Așadar, nu era de temut să se rătăcească.

De astă dată drumul călare i se păru lui Morgenstern cu mult mai ușor. Rezistă până la prânz. Apoi făcură o pauză, nu numai în interesul lor, ci și al cailor care fură lăsați să

pască. Apă nu era. În schimb iarba proaspătă și zemoasă le ținea animalelor și de sete.

Între timp li se făcu foame și domnilor călători, cu care prilej constatară că afirmațiile din ajun ale sublocotenentului nu erau lipsite de ternei. În tot cursul dimineții, în afară de vulturi, nu zăriră nici o altă vietate și cu atât mai puțin una comestibilă. Noroc de spiritul gospodăresc al chirurgului, care se aprovizionase cu o halcă de carne cumpărată de la un soldat. „Don” Parmesan se arătă destul de generos: tăie carnea în trei porții egale și oferi două din ele tovarășilor săi de drum. Totuși nu uită să le ceară plata în bani. Drept care ceilalți înțeleseră cu ce fel de camarad vor avea de-a face.

Încinseră un foc din ierburi uscate și puseră carnea la fript. Porțiile se dovediră exact pe măsura cuvenită. Se saturară și porniră din nou la drum. Mergeau și scrutau întruna împrejurimile, doar-doar vor zări niscai vânat. Fritze și chirurgul își țineau armele pregătite. Grijă pentru stomac începuse să-i frământa pe tustrei. Se temeau ca nu cumva să se culce seara flămânzi.

După-amiaza trecu și amurgul se lăsa fără ca ei să fi zărit vreo sălbăticiune bună de mâncat. Foamea porni să-i roadă din nou. Deodată chirurgul exclamă bucuros:

— L-am dibuit, l-am văzut! Să știți că o să avem ce mânca.

— Ce anume? Ce-ați văzut? Întrebă savantul.

— Un *bizcacha*, un iepuraș de pampa. Îl scoatem noi!

— De unde?

— De-acolo, din stânga. Era afară, dar cum ne-a zărit, s-a vârât iar în adăpost.

Un *bizcacha* e mai mare decât iepurele sălbatic de la noi, cu care seamănă ce-i drept — de aici și denumirea iepuraș de pampa — dar nu ține de iepuri, ci de rozătoarele *cincila*. Se mănâncă numai când n-ai altceva de îmbucat. Adăpostul, ușor boltit, și-l amenajează chiar la gura unei movile scobite, specifică regiunilor cu pământ argilos. Într-

o asemenea vizuină trăiesc de obicei mai multe familii. De aceea, pe lângă intrarea principală, vizuina e prevăzută și cu alte căi de acces.

Așa și aici. Erau patru găuri bine camuflate. În timp ce caii pășteau cu nesaț, Morgenstern și chirurgul răscoleau movila, iar Fritze stătea cu pușca la ochi pândind clipa când vreun bizcacha ar fi încercat să fugă afară. Ceea ce era complet greșit. Un vânător cu experiență an fi procedat cu totul altfel. Totuși izbutiră. Nu trecură nici cinci minute — între timp sapele pătrunseră la câteva picioare adâncime — când Fritze, strigând de bucurie, trase două focuri la rând. Ceilalți își ridicară repede nasurile din movilă și văzură doi bizcacha împușcați mortal. Era suficient. Agățară din nou sapele de șei, suiră pe cai cei doi iepuri mari și grași, apoi își continuară drumul.

Iarba deveni curând și mai succulentă, pământul mai moale, mai afânat. La nord se zăreau pomi izolați, semn sigur că intraseră în ținutul Lagunei Porongos — nume ce înseamnă lacul sau mlaștina lămâilor sălbatici. Soarele cobora dincolo de orizont și cei trei călăreți zăriră lucind în fața Ion apa lagunei.

Merseră în asfințit pe urmele lăsate de numeroși călăreți, ceea ce îi făcu să presupună că aveau în față echipa Tatii Jaguar. Ar mai fi înaintat cu plăcere, însă umbrele serii, coborând grăbite, îi deciseră să se oprească pentru popas.

Descălecară și scoaseră șeile de pe cai. Îi priponiră apoi, legându-le picioarele din față cu lasourile, ca să poată paște fără a se depărta prea mult. Caii din pampa trăiesc în herghelii și se țin mereu împreună. Prin urmare, nu era de temut că a doua zi vor trebui căutați în locuri diferite.

Pe urmă strânseră vreascuri pentru foc. Lămâii sălbatici le ofereau din belșug. Flacăra se înălță vioaie și cei doi bizcacha fură jupuiți, secționați. Carnea le ajungea pentru cină și pentru dejunul de a doua zi. Cu setea însă călătorii o

duseră mai prost: apa din lagună, fiind sărată, nu era bună de băut.

După cină drumeții se înfășurară în *ponchos*-urile lor și se culcară lângă foc. Făcuseră în acea zi peste o sută de kilometri și drumul îi obosise destul de mult; încât nici răcoarea ce se lăsa în cursul nopții nu-i putu trezi.

Dimineața găsiră caii chiar în preajmă. Carnea rămasă, după ce o fripseră, fu consumată la dejun. Apoi porniră mai departe.

Călăreții înaintau pe partea de est a lagunei, unde — venind din nord-est — curge Rio Dolce. Numele i se trage din faptul că la izvoarele sale conține apă dulceagă, plăcută la gust. Dar străbătând deșerturi, absoarbe sare, încât pe cursul inferior al râului apa nu mai poate fi băută.

Urmele descoperite în ajun continuau însă o bucată dincolo de lagună. Apoi echipa Tatii Jaguar probabil că făcuse un popas, căci pământul era bătătorit, iarba călcată și mâncată de cai pe un perimetru larg. În plus, se vedeau rămășițele câtorva focuri. Dar când anume se întâmplase aceasta? Pentru călătorii noștri, cu lipsa lor de experiență, lucrul era greu dacă nu imposibil de stabilit. Nici unul din ei nu avea simțul de orientare al vânătorilor de pădure sau de prerie.

De aici urmele duceau spre nord-est. Chirurgical se opri și întreabă cu o nuanță de îngrijorare în glas:

— Señores, credeți într-adevăr că acestea sunt urmele călăreților conduși de Tata Jaguar?

— Da, răspunse Fritze Kiesewetter. Echipa lui numără douăzeci și patru de oameni și urmele arată cam tot pe-atâția.

— Just, însă Tata Jaguar cică merge spre Gran Chaco, situat la nord și nord-vest, pe câtă vreme urmele se îndreaptă spre nord-est.

— Atunci pesemne că s-a mai abătut... O fi având și el niște socoteli.

— Hm! Așadar, venerabile seșor, dumneavoastră propuneți să ne luăm după aceste urme?

— Păi cum?! Doar nu cred să mă-nșel. Tata Jaguar a trecut fără îndoială pe-aici. Avem în față un singur soi de urme, așa că nici vorbă că sunt ale lor. Lăsați că mă pricep eu. Am citit cândva o poveste cu indieni plină de urme, dăre, semne și în tipărituri.

O apucară deci spre nord-est. Drumul ducea peste un șes întins, numai cer deasupra și iarbă dedesubt. Urmele se vedeau foarte deslușit. Către prânz dădură de un izvor limpede. Totul arăta că aici se oprise presupusa trupă a Tatii Jaguar ca să-și astâmpere în sfârșit setea, să adape caii și să-i lase odihnei. După un ceas și mai bine porniră din nou.

Doctorul Morgenstern purta legată de lanțul ceasornicului o mică busolă. Consultând-o, văzu că urmele iau tot mai mult direcția est. Nu mai duceau spre nord-est ci spre est-nord-est. Chirurgical intră și mai tare la bănuială. Clătină din cap:

— Dacă mai mergem așa, nu ajungem în Chaco nici până la capătul zilelor. Cred că nu greșesc, seșores, afirmând cu, după opinia mea, ne îndreptăm spre acea porțiune a lui Rio Salado unde se află Paso de las Canas sau chiar Paso Quebracho. Și mă-ntreb dacă cei din față noastră sunt într-adevăr oamenii Tatii Jaguar... Aș prefera să ne întoarcem sau să o luăm spre stânga.

— Eu, unul, prefer să mă țin exact după aceste urme, replică Morgenstern. Unde sunt urme sunt și oameni; și unde sunt oameni e și de mâncare.

Raționamentul făcu o bună impresie asupra lui „don” Parmesan. În consecință acesta se învoi:

— Aveți dreptate, firește. Probabil că astăzi vom răbda încă de foame, fiindcă nu am zărit nici un vânat în afară de vulturii ăștia care se găsesc peste tot și care, din păcate, nu sunt comestibili. Să ne ținem după urme!

Porniră iar. Era pe la mijlocul după-amiezii când chirurgul, arătând cu degetul înainte, spuse pe un ton coborât, ca și cum s-ar fi temut să nu fie auzit și de alții:

— *Un avestruz, un avestruz!* Un struț, un struț!

Ceilalți doi se uitară în direcția respectivă și, în pofida depărtării, văzură într-adevăr un struț care tot izbea cu ciocul în pământ și scormonea. Întors cu spatele la ei, struțul nu-i observase.

— Asta înseamnă carne, nu glumă! adăugă Parmesan. Ne săturăm cu toții.

— Dar numai după ce-l găbjim, obiectă Fritze. Am auzit că struțul e greu de vânat.

— Aici nu greșești deloc, venerabile. Cred că ne scapă.

Deodată Morgenstern duse degetul la frunte și rosti pe un ton important:

— Seșnor, am găsit! Asta-i! Știința te scoate din orice impas. E fapt dovedit că struțul își vâără capul în pământ. Să facem deci ca să și-l vâre. Atunci, neputând să ne mai vadă, îl răpunem ca David pe filistenii.

— Ia spuneți, seșnor, se zbârli chirurgul, aveți de gând să vă bateți joc de mine?

— Nici prin vis nu mi-a trecut. Vorbesc foarte serios.

— Da? Păi duceți-vă la struț și rugați-l să-și vâre capul în pământ!

— Mă tem că ar avea efectul contrar.

— Cred și eu. Atunci cum să procedăm?

— Treaba dumneavoastră, seșnor. Eu am făcut o propunere. Dacă nu știți cum s-o aplicați, vă privește — deși regret profund faptul că va trebui să mai răbdăm de foame.

Parmesan era gata să-i dea o replică usturătoare, dar Fritze interveni prompt:

— Nu vă mai ciondăniți. Am găsit eu un clenci mai bun. Credeți, seșnor Parmesan, că...

— Don Parmesan, nu seșnor! îl întrerupse chirurgul cu semeție.

— Fie! Credeți, don Parmesan, că struțul fuge din fața calului?

— Ba dimpotrivă. Se întâmplă de multe ori să vezi un struț pascănd laolaltă cu caii sau cu vitele.

— Bun. Eu cobor și mă întind în iarbă cu pușca alături. Dumneavoastră amândoi o luați călare, unul la dreapta, celălalt la stânga, într-un ocol larg, depășiți struțul și încercați să-l goniți spre mine. Cu nițel noroc s-ar putea să-l pocnesc.

Ideea găsi ecou și fu pusă imediat în aplicare. Morgenstern o luă la dreapta, Parmesan la stânga, descriind un arc în așa fel încât să poată goni pasărea către Fritze.

Struțul american sau *nandu* se prinde cu *bola*, care i se înfășoară în jurul picioarelor. De împușcat e greu, fiindcă vânătorul, ca să poată ochi, e nevoit să-și oprească din mers calul, timp în care struțul, foarte rapid în mișcări, fuge și iese de obicei din bătaia puștii.

Ca să nu piardă timp și să-i taie retragerea, cei doi călăreți executară manevra în cea mai mare viteză. Struțul părea că nu-și vede decât de ocupația lui. Izbea cu ciocul, scormonea cu picioarele-i lungi, vânjoase, înzestrate cu câte trei gheare, se învârtea mereu în jurul propriei sale axe, fără să dea nici o atenție celor doi călăreți sau calului liber ce păștea mai de o parte.

„Mi se pare că-și pregătește cuibul pentru ou. Vrea să se ouă”, murmură pentru sine Fritze, lungit în iarbă.

Călăreții ajunseră în spatele struțului și întoarseră caii spre el. Acesta, adâncit în munca lui, îi observă abia după ce se apropiară la cel mult două sute de coți. Făcu deodată un salt mare și o luă la goană chiar prin fața lor, în direcția unde pândea Fritze. La un moment dat zări calul liber și stătu puțin în loc. Apoi își continuă fuga. Calul nu i se părea primejdios.

Fritze își simți inima zvâcnind de bucurie. Se sprijini în cotul stâng. Ca să nu-i tremure arma, o fixă bine în umăr.

Pasărea nu mai avea de făcut decât vreo șaizeci de salturi până să-l ajungă. Atunci Fritze apăsă pe trăgaci. Pușca detună. Struțul sări drept în sus, se bălăbăni de câteva ori prin aer și căzu la pământ.

Chiuind, Fritze se ridică din iarbă, apucă repede calul de frâu și fugi către locul cu pricina. Călăreții se apropiară și ei.

— L-a dat gata. Minunat! exclamă don Parmesan și, sărind din șa, dădu să se aplece asupra struțului. Dar nandu încă nu murise. Încordându-și ultimele puteri, îi repezi chirurgului o lovitură cu ciocul, atât de cruntă și violentă încât îi sfâșie *poncho*-ul și îl răni la braț.

— Ah, cerule, grijană! exclamă Parmesan, sărind un pas înapoi. Diavolul mai trăiește! Din rana asta s-ar putea să și mor.

— E vina dumneavoastră, seňor, îl dojeni Fritze. Nu te zgâiești la un animal atât de puternic înainte de a ști că a crăpat de-a binelea.

Apropie a doua țeavă, încă nedescărcată, de capul struțului și apăsă iar pe trăgaci. Se întoarse apoi spre chirurg, să vadă cât de serioasă e rana. Nu era nimic primejdios. Brațul, ce-i drept, sângera din belșug. Totuși struțul nu făcuse decât să-i smulgă un cocoloș de carne, cât o alună, care se mai afla și acum în ciocul păsării. Fritze îl scoase și îl restitui păgubașului, zicând:

— Iată ce ați pierdut, șeilor. În calitatea dumneavoastră de chirurg fără pereche n-o să vă fie greu să lipiți la loc un flecușteț de carne de vită.

— De vită?! sări don Parmesan în timp ce încerca să-și oprească hemoragia. Sper, onorabile, că veți retrage cuvântul, altminteri va trebui să ne batem pe viață și pe moarte!

— Bine, îl iau înapoi și-l înghit. Scuzele mele! Credeți că o să crească la loc?

— Ar fi o jucărie pentru mine să-mi fixeze carnea exact unde trebuie, dar în acest scop am nevoie de ambele mâini.

Vreți să mă ajutați?

— Bucuros.

— Atunci băgați „flecustețul” adânc în cavitatea răni, așa cum a fost înainte. Pe urmă strângeți-mi eșarfa cât mai tare în jurul brațului.

Morgenstern dădu și el o mână de ajutor. Astfel mica rană fu repede pansată. În sfârșit putură să examineze pasărea. Era o femelă de aproximativ un metru și jumătate lungime. Greutatea probabilă șaiszeci de funți. O încărcară pe unul din caii de samar și, urcând iarăși în sei, norocoșii vânători își continuară drumul întrerupt. Trecând pe lângă locul unde o dibuiseră la început, constatară ca pasărea lucrase într-adevăr la un cuib ca să se ouă în el. Scobise în pământ un lăcaș cât o oală, nu departe de urmele vizibile ale unui trecător. Ceea ce nu constituia un certificat de prea mare inteligență pentru ea.

După puțin, urma pe care călăreau drumeții coti ușor pre nord-est, apoi spre nord.

— Ei, venerabile, sunteți mulțumit? spunea Fritze către chirurg. Ne aflăm exact pe direcția Chaco.

— Cu atât mai rău, se strâmbă Parmesan, căci îl durea brațul. Asta înseamnă că dăm de Monte de los Palos Negros, pădure despre care am auzit că ar fi aproape de nepătruns. Dacă o luam adineauri mai spre stânga, n-am fi avut decât câmp deschis.

— Ați trecut vreodată Rio Salado?

— Vă mai îndoiiți?

Răspunsul voia să pară indignat, superior, dar avea o nuanță de incertitudine care dădea de bănuț că un „nu” curajos ar fi fost mai sincer.

După câțva timp călăreții, care își simțeau burțile ghiorăind, zăriră un tablou menit să-i electrizeze. Înaintea lor, puțin mai la dreapta, pășteau niște căprioare de pampa. Printre ele și un cerb. Fără a se mai sfătui, tustrei dădură năvală spre locul cu pricina, uitând că e absolut imposibil

să răpui astfel vreunul din aceste animale atât de iuți de picior.

Cerbul, observând primejdia, o luă la fugă urmat de întregul cârd. Dar nu fugea prea repede, știa bine că nici un cal nu-l poate ajunge. Păstră la început aceeași distanță între el și vânători, până aceștia își zoriră și mai mult caii. Atunci își lungi și el pasul, iar familia i se alătură sprintenă, grațioasă, depărtându-se din ce în ce mai mult.

Totuși cei trei continuară urmărirea până se ivi la orizont liziera întunecată a pădurii către care goneau sălbăticiunile. Cât ai clipi acestea dispărură printre copaci. Călăreții se opriră la oarecare distanță de pădure. Un ochi de apă lucea la marginea ei.

— Ne-a scăpat friptura, oftă Parmesan. Un mușchiuleț de căprioară e în orice caz mai bun. Decât carnea de struț. Ați mâncat vreodată struț, señores?

— Eu nu, răspunse micul savant. Ce gust are?

— Ca talpa de cizmă. Nici nu poți să muști din ea. Trebuie s-o înghiți nemestecată. Numai foamea ți-o împinge pe gât.

— Cum, nu se moaie nici dacă o prăjești în unt, butyrum pe latinește? Ar trebui s-o frigem înăbușit în propria ei grăsime.

— Grăsime de struț? Credeți că struțul are vreo urmă de grăsime?

— Cred, firește. Doar e lucru dovedit că orice corp animal conține grăsime, adică *adeps*. Ori struțul e un asemenea corp și nu mă îndoiesc că, prin oarecare stăruință, vom descoperi cel puțin un pic din ceea ce am numit chiar acum *adeps*.

— Ei și dacă veți frige matahala asta de struț într-un „pic” de *adeps*, veți obține o uscătură ca speteaza unui scaun de paie. Să lăsăm deci! Avem altele de făcut. Vorba e: încotro mergem? Ne-am depărtat de urmele acelea. Să le căutăm din nou?

— E prea târziu acum, fu de părere Fritze. Iaca, nu mai e mult până diseară. Aici încalte avem iarbă pentru cai; mai încolo, la pădure, găsim apă. Așa că mai bine stăm aici. Cât privește urmele, vedem mâine.

Naivul Fritze nu se gândea că iarba călcată își va reveni peste noapte și că, până a doua zi, urmele vor dispărea complet.

O luam deci spre pădure. Acolo descălecară și scoaseră harnașamentul de pe cai. Pădurea era deasă de tot. Creșteau aici arbori de quebracho, cactuși înalți, precum și mistol, chanars, binals și alte *leguminosa*. Chiar la marginea ci țâșnea un firicel de apă. Se prelingea ușor, alcătuind — numai la vreo zece coți depărtare — un iaz limpede, miniatURAL. Drumeții deciseră să înnopteze aici. Lemn de foc aveau cu prisosință. Flacăra se înalță curând și fârtății noștri se apucară de gătit. Să încerci a jumuli struțul ca pe o găină ar fi fost lucru în zadar. Îl jupuiră deci ca pe un animal îmblănit. Apoi îl despicară. Stomacul conținea resturi de plante, nisip, pietre, un mâner de cuțit din corn și un pinten de călărie cu roata cât un taler — căci struțul înghite tot ce-i cade sub ochi. Carnea nu arăta deloc rău și se lăsă destul de ușor tăiată. Într-adevăr, pasărea avea nevoie urgentă să-și facă un cuib. Purta într-însa ouă, de la mărimea unui bob de mazăre până la aceea a unui pumn bărbătesc. Ouăle mari fură coapte în cenușă fierbinte. Gustul lor se dovedi destul de plăcut. Drumeții încercară apoi carnea de la piept, friptă asemenea mușchiului de vacă. Fritze mușcă cel dintâi, o strânse între dinți, dar scuipă cât colo, adresându-se stăpânului său:

— Ptiu! Chiar că-i talpă! N-are pic de zeamă, nici gust. Nu poți s-o mesteci. Luați și dumneavoastră, dom' doctor!

Savantul păți la fel. Carnea era atât de tare, încât, lihnit de foame de-ai fi fost, tot n-ai fi putut s-o mănânci.

— S-o batem! propuse Fritze.

Puse o bucată jos și o bătu cu patul puștii, ea s-o moaie. Părea că se mai frăgezise, însă la foc se întări din nou.

— Ca să vezi cum o brodește natura! bombăni el. Potârnichele și sturzii, păsări atât de gustoase, înțelegi, cresc cât o nimica toată, pe când cele care cresc mari de-a mai mare dragul, nu-s bune de mâncat. Zău dacă nu-mi pare rău de pulberea cheltuită. Să fi știut ce încăpățânată-i dihania, nici nu-mi mai făceam păcatul cu ea. Vorba-i însă ce mâncăm?

Deodată auzi un foșnet în spatele lui. Fritze se răsuci și văzu în copac o ființă lunguiață, asemănătoare șopârlei.

— Pst! făcu el. Nici o mișcare. Dacă izbutim, gata friptura.

Pușca și-o încărcase din timp: o țeavă cu alică, alta cu glonț. Apucă atent arma. Focul părea să fie un fenomen neobișnuit pentru creatura din copac. Stătea pe o cracă, lungită ca șarpele, sprijinită în labe și cu ochii ațintiți asupra flăcării. Fritze duse pușca la ochi. Ținti o clipă și trase. Împușcătura trosni. Animalul dispăru de pe cracă.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? tresări Morgenstern, care, ca și chirurgul, ședea întors cu spatele la copac.

— Un iguan, răspunse Fritze.

— Un iguan? se miră Parmesan sărind în sus. Un iguan! Păi asta-i cea mai mare delicată de pe fața pământului! L-ați nimerit, seșor? Sper că da.

— Nu știu. Să vedem.

Se ridică să dea ocol copacului.

— Fiți atent! îl preveni chirurgul. Iguanii mușcă al dracului. Dacă n-a murit, nu cumva să puneți mâna pe el!

Între timp Fritze ajunsese la copac și scoase un chiot de bucurie. Nu greșise ținta. Iguanul zăcea nemișcat. Prudent, Fritze nu se aplecă asupra lui până nu-l izbi de câteva ori cu patul puștii. Chirurgul îi veni în ajutor și cărară vânatul până la foc.

Iguanul, numit și leguan, e o șopârlă mare din America de Sud. Are capul lătareț, colții înșirați ca un tiv la marginea botului, coamă ghimpoasă pe spate și coada foarte lungă. Degetele picioarelor — acestea extrem de

puternice — sunt de asemenea lungi. La gât îi atârână o gușă groasă. Iguanii sunt excelenți înotători și se cațără cu multă ușurință în copaci. Mănâncă ouă de pasăre, insecte, muguri, frunze și flori fragede. În apărare sunt curajoși și au o mușcătură formidabilă. Iguanul obișnuit atinge o lungime de un metru și jumătate, din care coada constituie două treimi. I se întind capcane numeroase, carnea lui fiind deosebit de bună la gust, moale și ușor de mistuit.

Animalul arată cât se poate de urât, ceea ce îl făcu pe Morgenstern să se strâmbe:

— Mda, sunt convins, e un iguan. Dar vreți dumneavoastră să mâncați într-adevăr o asemenea scârboșenie?

— Bineînțeles! răspunse chirurgul. Nimic mai delicios decât carnea de iguan, friptă cu tot cu piele și cu solzi. Nu știți?

— Ce întrebare? Doar știința ne învață că iguanul posedă carne, iar practica spune că se și consumă... Dar pe mine vă rog să mă scutiți. Prefer să mănânc, precum chinezii, râme prăjite în zeama lor, trepanguri, holothurii, decât să mușc dintr-o astfel de șopârlă.

— Până la urmă, venerabile, sunt sigur că n-o să rezistați. Eu, unul, îmi și tai o porțioară.

Și Parmesan scoase repede cuțitul ca să treacă la fapte. Fritze însă interveni:

— Ia stați, seîor! Cine a împușcat iguanul?

— Dumneavoastră, firește.

— Păi! Prin urmare, eu mi-s stăpânul. Cine vrea o ciozvârtă, plătește pe loc. Scoateți banii!

— Bani? Cum de v-a venit o asemenea idee ciudată, seîor?

— Doar mi-ați cerut parale pentru carnea de vită, nu?! Unde mai pui că iguanul e mult mai gustos! Așa că, uite, în seara asta funtul de iguan vă costă cincizeci de taleri de hârtie.

— Glumiți, seîor...

— Ba să mă iertați! Când pretinzi bani de la camarazii tăi, atunci să nu te aștepti la dărnicie.

Tăie o bucată bună de carne, o înfipse într-o țepușă de lemn, pregătită din timp și o ținu deasupra focului.

— Hm! făcu Morgenstern. Nu miroase rău. Chiar îți face poftă, ca să zic așa. Dacă i-o fi și gustul pe măsura mirosului...

Fritze nu răspunse. Continua să se ocupe de friptura lui. Mai mâncase carne de iguan și îi cunoștea calitățile. Când o scoase din frigare, parcă întreg văzduhul se umplu de un miros îmbietor. Fritze își tăie o bucată și începu să mestece cu evlavie, puțin răutăcios, insinuant. Se pricepea nemțisorul la de-alde astea. Don Parmesan nu se mai putea stăpâni. Întrebă rugător:

— Permiteți, venerabile, oare n-ați vrea să-mi dăruiți măcar o felioară?

— Nu.

— Doar atâtica.

— Nu.

— Subțire și numai cât palma de lată...

— Nimic.

— Și cât costă, mă rog, o porție pe săturatele?

— Sunteți un mâncău lacom. Așa că scoateți o sută de taleri.

— *Que carestia!* Și cât ar costa să zicem vreo zece îmbucături?

— Zece? Las' că știu eu cum îmbucați! Asta ar fi un funt, adică cincizeci de taleri.

— *Cuanto costa eso!* Grozav de scump! Luați în considerare că sunt un biet rănit...

— Păi iau, cum să nu iau! Un rănit trebuie să țină regim, venerabile, să nu mănânce câteva zile.

— Asta-i cu neputință când simți aromă de iguan fript, señor. Amintiți-vă de pilda atâtor bărbați cuvioși. Sunt gata să vă restitui banii ce mi-ați dat.

Și scoase punga din buzunar.

— Lăsați! refuză Fritze. Nu-mi trebuie nimic. Dar acum vedeți și dumneavoastră ce urâtă treabă e să ceri bani pentru o bucățică de carne unor fârtăți cu care ai de împărțit griji, necazuri, poate chiar primejdii de moarte. Se înțelege că eu n-am să fac așa. Ce-i al unuia e și al celorlalți. Uite iguanul: tăiați după pofta inimii și mâncați.

Don Parmesan nu așteaptă să i se spună de două ori. Băgă punga la loc în buzunar și își tăie repede un bucățoi de carne. Fritze își tăie și el încă o porție. Morgenstern îi măsură un răstimp, apoi întrebă:

— Ia spune adevărat, Fritze, e chiar atât de bun?

— Grozav, pe cinstea mea.

— Atunci ce-ar fi să încerc nițeluș? Nu de alta, dar ca să pot zice și eu că am mâncat iguan.

— Asta va trebui s-o spuneți oricum. Ce-ar gândi aia din Jüterbogk despre dumneavoastră dacă ar afla că, fiind în America de Sud, n-ați mâncat șopârlă? Să vă frig de poftă?

— Da, te rog.

Fritze vârî o bucățică în țepușă, o ținu pe foc, apoi o întinse stăpânului său. Acesta mușcă mai întâi cu oarecare teamă, dar numaidecât porni să mestece savurând și arcuindu-și sprâncenele a surpriză. Înghiți, se apropie de foc, scoase cuțitul, își tăie o halcă zdravănă și vorbi:

— Cine ar fi crezut! Șopârta asta merită, ca să zic așa, să fie trecută într-o clasă de animale mult superioare. Nu există pește, nici pasăre, nici mamifer care să aibă carne atât de fragedă. Voi cita faptul și voi insista chiar asupra lui în lucrarea mea viitoare. Voi pune să se culeagă cu litere groase, precum că iguanul e excepțional de gustos, *sapidus* pe latinește.

Astfel drumeții se ospătară îndelung. Fusese o zi cu două feluri de carne: struț și iguan. Când isprăviră de mâncat, struțul era întreg; din iguan nu mai rămăsese în schimb decât coada, pe care o păstrară pentru dejun. Priponiră apoi caii după metoda cunoscută și se culcară înveliți în pături.

Trezindu-se în zori, Fritze și Morgenstern îl surprinse pe chirurg în timp ce întetea focul și se ocupa de coada iguanului.

— Stați, seșnor! îi strigă Fritze. Lăsați-mă să împart. Doar avem dreptul la porții egale.

Abia acum, la lumina zilei, observară că iazul era plin de pești. Și ce mai pești! Și mari și mulți. Problema era însă cum să-i prinzi. Nu aveau nici plasă, nici undiță.

— Știu eu cum le venim de hac! exclamă Fritze. Îi alungăm din apă cu un *poncho* și punem mâna pe ei. Vreți să mă ajutați, don Parmesan?

Chirurgul se declară de acord. Intrară în apă cu un *poncho* pe care îl țineau fiecare de câte un capăt. Iazul nu era adânc. Scufundară pătura până jos, pe fund și, înaintând astfel, goniră peștii către mal. Chiar din prima încercare izbutiră să mâne câțiva până pe uscat. Repetară manevra și strânsară provizii cât să le ajungă pe două zile.

Pe când cei doi prindeau peștii și îi înfășurau în frunze verzi, Morgenstern își aținti privirea către un loc din preajma iazului, unde iarba arăta foarte sfrijită, rară, gălbuie. Dar ceea ce atrăgea mai mult atenția era forma perfect circulară a aceluia loc. Și încă un fapt curios: pe o margine a cercului era un petic de nisip pe care nu creștea nici un fir de iarbă. Chiar și numai peticul ăsta de nisip pe un teren argilos putea să ridice semne de întrebare.

Morgenstern se sculă și porni către locul cu pricina. Voia să-l examineze mai îndeaproape. Observă mai întâi că arată ca o ceașcă răsturnată cu fundul în sus.

„Circular și convex, chibzui el. Foarte ciudat. Și de ce n-ar crește aici iarbă? Terenul e același, tot argilă. Să fie oare piatră dedesubt sau poate un strat steril care nu îngăduie rădăcinii să absoarbă hrana necesară?”

Ca să-și verifice presupunerile scoase cuțitul și îl înfipse în pământ. Lama pătrunse până la cel mult cinci țoii și se izbi de ceva tare. Probă și în alte locuri obținând exact același rezultat. Cercul acesta straniu avea, cum s-ar zice,

un fundament foarte dur, acoperit cu o pătură pe pământ, groasă de vreo cinci țoli. De aceea iarba se alimenta cu greu. Creștea puțină, pipernicită, galbenă, bolnavă. Dar cum se făcea oare că stratul de deasupra era la fel de gros pe întreg cuprinsul cercului? Cauza trebuia să fi fost cu totul neobișnuită.

Și de unde peticul acela de nisip tocmai aici, într-un peisaj lipsit cu desăvârșire de așa ceva? Morgenstern se aplecă, vârî cuțitul în nisip și începu să sape.

Ceilalți doi îl priviră de departe, mirați. Apoi Fritze se apropie și întreabă:

— Ce se-ntâmplă, dom' doctor? Ce tot vârâți cuțitul? Vreți să ne spintecați pământul nostru cel darnic și bun?

— Ia lasă-te de glume? îl repezi micul savant. E vorba de o chestiune foarte serioasă. Ai auzit vreodată de inelul ielelor?

— Ba bine că nu. Astea-s niște tăpșane rotunde pe care cică vrăjitoarele țopăie de zor în noaptea valpurgiei.

— Prostii! Inelele astea se datorează unor anume soiuri de ciuperci al căror mycelium se înmulțește centrifugal. Dacă se stârpesc ciurpercile, atunci dispar și cercurile.

— Înțeleg. Și ați găsit pesemne și aici vreun inel al ielelor.

— Da, însă foarte ciudat. În timp ce inelele cunoscute au pe margine verdeață din belșug, aici situația e cu totul alta. În schimb crește iarba în interiorul cercului, ceea ce nu e de fel cazul în alte părți. Și apoi de uncie nisipul? Doar nu mai e nicăieri de jur împrejur!

— Hm! Și mie locul ăsta îmi dă de gândit. Nu cumva se află dedesubt o comoară? Zău dacă nu mi-ar plăcea mai mult decât dacă am găsi vreo namilă de dinaintea potopului.

— O namilă de dinaintea potopului, repetă Morgenstern, plăcut surprins. Fritze, poate că ai nimerit-o de astă dată.

— Cu namila sau eu comoara?

— Cu amândouă, omule? Dacă dăm să zicem de un mastodont, asta înseamnă pentru mine o adevărată comoară și nici tu nu rămâi păgubaș.

— „Uite că aud!” se bucură surdul când primi o palmă de-i țiură urechile, răspunse Fritze, glumind. Dar să vorbim serios, dom' doctor. Un inel ca ăsta, în plină sălbăticiune, nu-i lucru întâmplător. De aceea să nu ne grăbim. Scoatem frumușel nisipul deoparte și îi dăm de rost.

— Perfect. Adă sapele, târnăcoapele și lopețile! Ne apucăm de treabă!

Fritze execută. Pe când dislocau nisipul, don Parmesan se apropie grăbit, intrigat, îndemnând la plecare pentru a-l putea ajunge încă în acea zi pe Tata Jaguar. Dar se luminează imediat la față, dat fiind argumentul lui Morgenstern:

— Dacă dăm aici peste un megatherium sau peste un alt uriaș de același soi, atunci vă remit o mie de taleri. Cadou!

— Așa? Păi sunt gata să vă ajut, señores. Poate să dureze și o săptămână.

Și apucând repede o sapă, chirurgul se alătură celorlalți. O mie de taleri de hârtie, ceea ce însemna o sută șaizeci de mărci germane, ar fi atârnat greu în punga lui.

În timp ce Parmesan și Fritze săpau în stratul de nisip, Morgenstern, cu lopata, curăța de pământ și iarbă o anume porțiune de pe suprafața cercului. Deodată zări dedesubt un soi de carapace, netedă, opacă. Morgenstern ciocăni. Nu se produse decât un sunet sec, fără rezonanță. De bucurie, micul savant sări în sus și exclamă:

— Evrika, evrika! Am găsit! O masă netedă ca sticla și dură ca un blindaj! Am găsit!

— Ce-ați găsit? întrebă Fritze, ridicându-și privirea de la lucrul său.

— Namila, dragă! Un glyptodont, un uriaș! Nici nu încapе îndoială.

— Cine vreți să vă înțeleagă?! Spuneți-i pe nume ca la noi, la Stralau sau Jüterbogk.

— Un armadil gigantic sau, în germană, „Riesenpanzertier”, un țestos din cei mari, antediluvian.

— Adică, să se fi înecat în timpul potopului? Ce mai soartă, dom' doctor! Zău dacă nu mi-e milă! Și e mare?

— Cât un tapir sau un hipopotam. Lungimea, un metru și jumătate.

— Vasăzică, nici să-l iei în brațe, nici să-l duci în palmă. Dar nu face nimic. Îl scoatem noi.

— De scos trebuie scos, finește. Însă cu multă atenție, ca nu cumva să crape. Cea mai mică zgârietură sau fisură, laesia pe latinește, scade valoarea epocalei descoperiri.

Fritze și Parmesan continuară să sape. Morgenstern puse și el mâna, răzuind cu mare zel crusta de pământ ce acoperea monstrul preistoric. Ochii îi străluceau, fața îi ardea, mâinile îi tremurau. Parcă ar fi fost cuprins de friguri. Totodată se apucă să țină înaintea celorlalți un adevărat curs în legătură cu erele străvechi și fauna lor. Fritze și Parmesan aruncau nisipul la dreapta și la stânga. Sapele pătrundeau din ce în ce mai adânc. Pe neașteptate însă nisipul cedă. Fritze scoase un țipăt și dispăru. Chirurgical sări repede în lături ca să nu se scufunde și el.

— Dumnezeule! se sperie Morgenstern. Ce s-a întâmplat? Să nu iasă vreo nenorocire, *infortunium* pe latinește.

— A dispărut, s-a dus la fund, răspunse Parmesan. I-a fugit pământul de sub picioare.

Doctorul se apropie prudent de craterul ce se deschisese și strigă:

— Fritze, Fritze dragă, ești viu?

— Viu și cu sufletul voios, se auzi din adânc răspunsul lui Fritze.

— Cum s-a întâmplat? Unde te afli?

— Mi-am pierdut direcția în secolul nouăsprezece și am alunecat înapoi la potop.

— Ești rănit?

— Ba. Dihania blindată se poartă cuviincios. Stă nemișcată. Nu se dă deloc la mine.

— Atunci ieși repede afară! S-ar putea să fie gaze otrăvitoare la fund.

— Dimpotrivă. E plăcut de tot. Coborâți și dumneavoastră. Mai am două locuri de vânzare în preistorie. Pofțiți, domnilorrrr!

Cu buna lui dispoziție, micul servitor risipi toate temerile doctorului. Și cum Morgenstern fierbea de curiozitate, dorind să afle și să vadă totul cu ochii săi, dădu curs invitației lui Fritze și coborî cu mare băgare de seamă în crater. Acesta număra inițial vreo patru picioare adâncime, după care o cotea într-un unghi ascuțit. Așadar, Fritze nu căzuse drept pe verticală, ci alunecase în pantă. Acum i se auzi glasul ce venea mai din adânc:

— Așa, uite că v-am și zărit pingecele! Sunteți chiar lângă burta dihaniei. Stați nițel să vă trag în jos.

În aceeași clipă Morgenstern se simți apucat de picioare. Lunecă ușor și, spre mirarea lui, se pomeni șezând lângă Fritze într-o hrubă scundă, luminată destul de clar prin deschizătura de sus. De formă ovală, hruba nu era mai înaltă de aproximativ doi coți. Ar fi încăput aici trei persoane stând comod una lângă alta. Bolta scobită, însă nu prea mult — cam cât o farfurie — era de culoare tulbure, închisă, mată. Fundul, neted, era, în parte, acoperit de nisipul căzut în timpul săpatului. Pe alocuri se putea observa că e din lut tare, uscat.

Când Fritze îl văzu pe stăpânul său alături, i se adresă râzând:

— Uite-așa coborî din tărâmul de sus în cel de jos și din prezent în vechime. Cum vi se pare această frumoasă casă de mamut?

— Mamut? Exclus! Foarte probabil că ne aflăm în trupul unui glyptodont, deci al uriașului care se mai numește și armodial, după cum îți spuneam adineauri.

— Să fi fost animalele astea nu din carne, ci din lut?

— Firește că nu. Dar judecă o clipă: trupul s-a descompus treptat, n-a rămas decât blindajul în care ne aflăm acum. Acesta e indestructibil.

— Vasăzică ședem în blindaj?

— Exact. Înainte vreme s-a crezut în mod eronat că asemenea blindaje ar fi ale megatheriumului, fiindcă s-au găsit în apropierea lor niște oase aparținând acelui animal. Dar, ca specialist, dă-mi voie să nu confund, pe latinește *permuto*, un glyptodont cu un megatherium, care avea și el capul rotund și teșit, iar molarul prezenta o apofiză descendentă. Blindajul ce-l îmbrăca de la gât la coadă, neavând decât o deschizătură la burtă, nu era format dintr-un singur tot, ci din plăci separate, hexagonale, ce se îmbucau ca niște zale de nepătruns. Coada se adăpostea într-un soi de tub, blindat și el, pe care îl vom găsi cu siguranță. Trebuie mai întâi să scoatem carapacea. Dacă stabilim care-i partea dinainte și care-i dosul, atunci dăm ușor și de tubul respectiv.

Fritze clătină neîncrezător din cap:

— Dacă dihania era dezgolită la burtă, s-ar cuveni ca blindajul să fie desfăcut dedesubt. Ș-apoi coastele or fi fost și ele apărute, nu? Ori aici nu vedem decât capacul de deasupra, încolo numai pământ.

— Păi s-a mai scufundat din cauza greutateii. Dăm pământul la o parte și o să vezi cum apar și flancurile. Hai să ți-l trimit pe chirurg! Voi curățați aici marginile, iar eu am să curăț sus, ca să scot la vedere glyptodontul. În felul acesta lucrăm coordonat și, până la asfințitul soarelui, *crepusculum* pe latinește, suntem gata.

Se cățara afară și îl trimise în schimb pe don Parmesan, înarmat cu sapă și hârleț. Pe când fărtații lucrau jos, micul savant mânuia de zor târnăcopul, scurma pământul și îl răscolea ca să scoată la iveală carcasa.

De atâta efort obrajii îi erau scăldați în sudoare. Muncea cu încordare, gândind la faima ce-l așteaptă dacă va izbuti să reconstituie acasă la el un armadil uriaș. Că dăduse de

un glyptodont, aceasta îi părea indiscutabil. Dar către prânz constată că blindajul nu era cilindric. Semăna mai degrabă cu un înveliș boltit deasupra peșterii și sprijinit pe pereții ei de lut. Săpând întruna, Fritze și don Parmesan înaintau prin acești pereți în vreme ce micul savant, tăindu-și drum cu târnăcopul, venea, de afară, în întâmpinarea lor. Astfel nu dură mult și o porțiune a învelișului care avea forma unei cești răsturnate se a ivită vederii. Fritze și chirurgul ieșiră din adânc.

— Ei, vedeți că ați încurcat-o, dom' doctor, vorbi Fritze. Nu-i blindat pe laturi, înseamnă că nu-i armodial. În schimb are o carapace pe spate.

Deceționat, Morgenstern stătu câțva timp cu ochii în pământ, dus pe gânduri. Dar deodată chipul i se luminează triumfal. Răspunse:

— Fritze dragă, iar mi-ai luat o piatră de pe inimă. Eram gata să cred că totul a fost în zadar. Însă cuvintele tale mă conving de contrariul. Ai exprimat purul adevăr. E vorba de o carapace, da, o carapace rotundă ce o purta în spinare. Carapace, pe latinește *clypeus*. Poți să-mi citezi un animal cunoscut de toată lumea, care poartă ceea ce se cheamă un scut?

— Da.

— Ei?

— Scutierul.

— Nu vorbi prostii! Mă refer bineînțeles la broasca țestoasă, *testudo* pe latinește. Așadar, animalul de-aici nu e un armodial, ci o broască țestoasă, de dimensiuni uriașe. Ce noroc, dragul meu, ce noroc! Ce glorie mă așteaptă când savanții de pretutindeni vor afla că am descoperit fosila unei asemenea broaște-colos.

— Numai de-ar fi.

— Ei, da. Voi examina îndată.

Aduse apă în pălărie și, cu un șomoiog de iarbă, spălă o porțiune de blindaj.

— Vezi că tot am dreptate?! zise el, bucuros. E din corn. O placă de corn, groasă, convexă. Deci nu poate fi blindajul unui armodial, ci carapacea unei broaște uriașe, *Chelonia Midas*.

— M-aș bucura din tot sufletul, dom' doctor, dacă n-ați greși iar. Nu care cumva armodialul de adineauri și chelonia de față să se schimbe într-un brotac preistoric... așa, ca să nu ne apuce plictiseala! Pare-mi-se că broasca are două carapace, nu?

— Firește, una pe spate și alta sub pântec, jos.

— Păi asta de-aici n-are decât una. Să se fi rătăcit ailaltă, ora s-o fi pierdut broasca la vreun joc de noroc?

— Te-am mai rugat, Fritze, lasă bancurile! Carapacea inferioară trebuie să existe și ea. Masa de carne ce se afla între ele a putrezit. De aci și hruba care se cască sub ochii noștri. Fundul ei trebuie să fie de fapt cea da a doua carapace. Las' că vedem imediat. Numai s-o curățăm.

— Asta parcă s-ar. Mai potrive, dom' doctor. Când ședeam înăuntru, auzeam fundul hrubei sunând a gol.

— Adevărat? Păi vezi, Fritze, că am raționat cât se poate de just?! Ședeai pe carapacea inferioară, de sub burtă și era normal să sune a gol, *cavus* pe latinește. Hai să dezgropăm!

— Stați nițel, că s-a făcut amiază și mi-e foame. Să mâncăm olecuță. Doar avem pește berechet. Îl putem frige sau prăji.

Morgenstern, euforizat de marea lui descoperire, nici că mai simțea nevoia să mănânce și ar fi renunțat bucuros la această pauză. Nu-i ardea deloc să contribuie în vreun fel la pregătirea mesei. Scormonea mereu și răzuia lutul de pe carcasă, ciocănea să-i verifice tonul, să se convingă pe deplin că sună a gol, ceea ce era și cazul de fapt. Nu se alătură celorlalți decât în clipa când peștii îi așteptau gata fripți. Don Parmesan și Fritze se apucară de mâncat, sănătos, pe îndelete. Morgenstern ciuguli o nimica toată și se ridică din nou:

— Nu-mi vine să mănânc. Nu pot avea liniște câtă vreme n-am verificat carapacea inferioară. Stomacul, adică *ventriculus* sau *stomachus*, mi s-a strâns ca o pungă. Refuză, nu primește nimic.

— Asta nu-i bine, observă Fritze. Omul trebuie să mănânce. Eu, dom' doctor, când am vreo bucurie, înfulec cât doi. De aceea mă mir că...

— Ce-i de mirare? Descoperirea asta e ceva grandios, epocal, fără pereche. Te și poți îmbolnăvi de bucurie. Și pe urmă grijile, înțelegi — pe latinește *cura*.

— Asta chiar că n-o mai înțeleg. Eu, ca să fiu drept, nu mi-am făcut niciodată griji din cauza broaștelor. Dar pe dumneavoastră, dom' doctor, ce gânduri vă rod?

— Multe. Înainte de toate mă gândesc ce nume o să-i dau...

— Păi n-are nume? Îi zice broască țestoasă. Ori nu-i înscrisă așa la primărie?

— Acesta e numele ei vulgar. Trebuie să-i găesc unul științific, latinesc.

— Și din asta vă doare capul? Las' că găsim noi unul științific, în doi timpi și trei mișcări. Cum ziceți că se cheamă broasca țestoasă pe latinește?

— *Testudo*. Dar există specii numite *cistudo*, *emys*, *chelydra*, *trionhida*, *sphargis* și *helonia*. *Helonia Midas*, de pildă, e țestoasa-colos.

— Atunci i-am și găsit numele. Doar broasca noastră e un colos, nu?

— Exact. Dar nu putem să-i zicem așa, fiindcă *Helonia Midas* se cheamă de fapt cele care mai trăiesc și azi, ori a noastră e antediluviană și mult mai mare decât exemplarele de-acum.

— Ce-i drept e drept. E un adevărat Goliath, un gigant, un...

— Stai, stai! îl întrerupse Morgenstern. Am găsit. L-ai și botezat în acest moment. Ești dat dracului, Fritze. Gigant și *helonia*. O combinație fericită. Iată deci numele uriașului:

gigantohelonia. Poate mai târziu, când voi fi sărbătorit, să i se adauge și numele meu, ceea ce, din modestie, nu vreau să fac de pe-acum. Da, fosila asta se va chema *gigantohelonia*. Îmi notez imediat numele și ziua istorică în care am realizat această performanță fără egal.

Își scoase carnetul și notă pe o pagină numele și data. Fritze însă dădu din cap, nemulțumit:

— Domnii ăștia învățați sunt cam într-o ureche, zău așa. Să ai la îndemână un nume frumos, german și să născocești musai unul latinesc! Doar dihania a trăit pe vremea lui Noe până a dat potopul. Atunci de ce n-am boteza-o simplu: Broasca lui Noe? Ar fi pe înțelesul tuturor. Dar ce să mai vorbim... Păcat că nu are pic de carne pe ea. Ce mai supă ar ieși!

— Desigur, dacă observi la ce distanță se află carapacele una de alta, îți poți face o idee cât de mare și de gros trebuie să fi fost trupul animalului. O masă enormă de carne, *caro*, pe latinește. Ei, dar acum cred că v-ați săturat. Haideți! Trebuie să dezgropăm carapacea inferioară. Dumneavoastră o despresurați jos, iar cu continui să curăț partea de sus.

Fritze și Parmesan coborâră din nou în hrubă ca să execute dispozițiile primite. Morgenstern își reluă și el lucrul întrerupt. Muncea cu atâta zel, încât nimic altceva nu-l interesa în afara descoperirii sale. De aceea nici nu observă că era obiectul unei supravegheri care putea să aibă consecințe foarte supărătoare pentru dânsul personal ca și pentru însoțitorii săi.

La răsărit de „șantierul” lor apăruse un eșalon de vreo cincizeci de călăreți care, după toate aparențele, aveau ca țintă iazul din vecinătatea faimoasei *gigantohelonia*. Totodată, dinspre sud, veneau alți cinci călăreți. Datorită distanței, aceștia abia de se zăreau ca niște puncte mișcătoare.

Primul grup se afla mai aproape: toți indieni, în afară de doi albi. Indienii purtau arcuri, săgeți, sulite lungi și tuburi

pentru lansarea săgeților. Unul singur, probabil conducătorul lor, avea pușcă. Cei doi albi, purtând veșminte de *gauchos* și înfășurați în *poncho*-uri vărgate, roșu și albastru, erau înarmați cu pistoale, cuțite și puști cu două țevi. Unul dintre aceștia răspundea la un nume binecunoscut cititorilor: Antonio Perillo, toreadorul din Buenos Aires. Celălalt era bărbatul mai vârstnic care, împreună cu Antonia, pândise pe Tata Jaguar în fața vilei bancherului, seara, după acea memorabilă corrida.

Veneau la trap pe lângă liziera pădurii. Apropiindu-se, îl zăriră pe doctorul Morgenstern, care, întors cu spatele la ei, lucra cufundat în ipotezele sale. Cei doi călăreau în frunte alături de căpetenia eșalonului. Deodată cel mai vârstnic făcu semne de oprire, își struni calul și, adresându-se căpeteniei, rosti:

— Ce-i asta? Nu suntem singuri. Îl vezi pe omul acela de lângă iaz? Parcă sapă.

Indianul privi în direcția respectivă și răspunse într-o spaniolă cam stricată, dar curgătoare:

— *Holà*, un alb la izvorul nostru! Ne-a descoperit ascunzătoarea! Da, da, sapă la *escondite...* *Vaya!* Pe el!

Dădu să-și îndemne calul, dar albul îl prinse de braț.

— Stai, nu te grăbi! Lasă-l să ne vadă mai întâi, că de scăpat tot nu ne scapă. Doar e singur, fără ajutor.

— Că-i singur sau are vreo haită cu el, puțin îmi pasă! spuse el, *brazo valiente*, adică Braț-Viteaz. Sunt căpetenie din neamul abiponilor și nu cunosc ce-i teama de dușman.

— Știu. Dar mai întâi să-l pândim. Sunt curios cine poate fi și prin ce trădare a descoperit acest almacén de polvora, depozitul de pulbere. De altfel să știi că nu e singur: am numărat cinci cai care pasc lângă apă.

— *Quedo!* Liniște! interveni Antonio Perillo. E mărunțel și îmbrăcat în roșu. El să fie oare? Dacă ochii nu mă-nșală, atunci vă anunț că facem o captură grasă de tot. Cred că e colonelul de la Buenos Aires, care s-a dat drept savant german.

— *Demonio!* Vorbești serios? întrebă cel mai vârstnic.

— Gata, m-am convins. Aș putea să și jur. Gândește-te numai: de unde până unde un biet șoarece de bibliotecă din Germania să dea tocmai peste depozitul ce l-am pregătit în secret pentru aliații noștri indieni, ca să aibă cu ce trage la momentul oportun? Limpede ca lumina zilei! Acesta e colonelul Glotino, bestia care se pune de-a curmezișul planurilor noastre. La Buenos Aires am greșit ținta, însă aici îl lichidăm pe loc.

Și, hotărât, scoase pistolul de la brâu.

— Calmează-te! îl sfătui celălalt. Nu trebuie să ne pripim și să-l omorâm. Să aflăm mai întâi ce caută aici și cum ne-a dibuit ascunzătoarea. Dacă-l împuști, mă rog, scăpăm de un ticălos. Însă dacă-l prindem de viu și îl facem prizonier, atunci folosul poate fi cu mult mai mare. Dar cine-s ăia de colo? Nu cumva niște călăreți?

Arătă spre sud, unde cele cinci puncte crescuseră între timp și deveniseră mai vizibile. Indienii scrutară la rândul lor depărtarea.

— Nu poate fi decât căpitanul Pellejo, cu care speram să ne întâlnim aici, răspunse Antonio Perillo. Înseamnă că vicleșugul a reușit. L-au trimis să inspecteze granița. Cum s-ar zice, au lăsat oile în paza lupului! De-acuma vom fi stăpâni pe frontieră și pe așezările din jur. Iar la momentul potrivit deschidem indienilor noștri toate porțile pentru contrabandă. Da, da, trebuie să fie Pellejo. Fără îndoială că-i el. Cât privește individul de colo, n-ar fi cazul să-l lăsăm pe mâna căpitanului. Mai bine o luăm înainte și îl prindem noi. Ia uitați-vă, mizerabilul! Coboară în depozit! Hai să împresurăm locul! Câțiva de-ai noștri să pună repede mâna pe cai. Pe urmă nu ne mai scapă canalia.

Trupa se îndreptă imediat către depozitul de pulbere pe care micul savant îl luase drept lăcașul de veci al unui animal preistoric.

Fritze și chirurgul deblocaseră între timp fundul hrubei. Loviturile de sapă și târnăcop stârneau un ecou surd,

înfundat, dovadă că dedesubt mai era încă o adâncitură. Mai coborâră puțin și, spre surpriza lor, dădură peste un eșafodaj de lemn, grinzi groase fixate una lângă alta și susținând fundul de lut al hrubei. Dislocară câteva din aceste proptele și, prin deschizătura ce se căscă, priviră mirați înăuntru. Era o cavernă mult mai spațioasă decât cea de sus, care adăpostea o mulțime de butoiașe, fie culcate, fie în picioare, precum și niște pachete lungi — toate acoperite cu piei muiate în rășină, pentru a împiedica pătrunderea umezelii. Fritze îngenunche și dădu să ridice un astfel de pachet. Însă acesta se dovedi cam greu, încât fu nevoie de ajutorul chirurgului. Când îl traseră sus și Fritze îi tăie legăturile de piele, ieșiră la iveală câteva puști perfect întreținute.

— Ia te uită! se minună Fritze. Arme! Păi atunci înseamnă că butoaiile sunt pline cu pulbere și plumbi! apoi îi strigă în nemțește compatriotului său care lucra afară: Dom' doctor, ia veniți jos! Am dat aici peste o dandana.

— Dandana? Carapacea unei gigantohelonia poate fi ceva foarte important, foarte interesant, dar nicidecum o dandana, îl corectă Morgenstern. Ați dezgropat-o?

— Păi să vedeți, în loc de carapace am găsit un alt soi de blindaj. Zău, dom' doctor, fiți drăguț și faceți-ne o vizită.

Savantul puse sapa deoparte și dădu curs amabilei invitații. Acesta fu momentul când Antonio Perillo exclamă: „Ia uitați-vă, mizerabilul! Coboară în depozit!”

— Poftiți! îl îndemnă Fritze pe micul savant. S-ar zice că înainte de potop existau puști și butoaie cu pulbere. Asta-i găselniță mai grozavă decât gigantohelonia.

Morgenstern privi stupefiat, cu ochii holbați, cu gura căscată. Sprâncenele i se înălțară a supremă uimire.

— Pu-u-ști? Pu-u-ști? bâlbâi el. Puști în toată regula. Or e lucru stabilit că nici în silurian, nici după și cu atât mai puțin înainte n-au existat arme de foc. Prezența lor aici, sub testul gigantoheloniei, nu se poate datora decât unor indivizi care foarte probabil că aparțin epocii noastre și

care habar nu aveau de zoopaleontologie. Altminteri și-ar fi dat seama că, introducând arme postdiluvienne într-un spațiu cu relicve antediluvienne a căror semnificație pentru studiul preistoriei...

Restul frazei îi rămase în gât. Un tropot puternic de cai îl readuse din preistorie în actualitate. Se auziră voci stridente și, când Morgenstern își scoase afară capul roșcovan ca să vadă ce se petrece în preajmă, zări mai mulți indieni, unii ocupați cu dezlegarea cailor, alții însușindu-și armele lăsate lângă hrubă. Doi ațintiră pistoalele asupra lui și unul din ei strigă pe un ton poruncitor:

— Ieșiți imediat împreună cu oamenii dumneavoastră, señor! Avem de schimbat o vorbuliță.

— Antonio Perillo! exclamă savantul, recunoscând pe insul care vorbea.

— Da, chiar eu. Executați ordinul și veniți mai aproape, că de nu, vom fi obligați să folosim forța.

— Nu e nevoie de nici o forță. Am conștiința curată și mă pot înfățișa înaintea oricui.

Se cățara afară și cei doi fărtați se iviră la rândul lor. Zărindu-l pe chirurg, Antonio Perillo zise mirat:

— *El carnicero!* Ce căutați aici și în societatea asta, señor?

— Îi conduc pe dumnealor spre Gran Chaco, răspunse Parmosan.

— Cu ce scop?

— Ca să dezgropăm niște animale.

— Să dezgropați animale? Ce fel?

— Antediluvienne, primitive...

— Și vreți s-o cred, señor Parmesan? Știam eu, nu-i vorbă, că sunteți un tip cu gărgăuni, dar nu și un subversiv care se ocupă de politică. Acum trebuie să-mi schimb părerea.

— Politică? Ce mă privește pe mine politica? Sunt chirurg și îmi ajunge știința mea. Știți doar că operez cu

cea mai mare dexteritate. Tai orice, retez!

— Se pare însă că de astă dată nu mânuiți nici scalpелul, nici bisturiul, ci un veritabil pumnal. Cunoașteți ori nu că domnii aceștia sunt niște suspecți politici și încă foarte primejdioși?

— Primejdioși? Nu se poate. Sunt savanți germani. Caută relicve străvechi și n-au nimic cu politica.

— Dacă sunteți convins de aceasta, înseamnă că v-au dus de nas. Noi însă știm mai bine cum stau lucrurile. Din fericire jocul acestor onorabili señores s-a terminat: i-am prins asupra furtului.

— Furt? protestă Fritze. Noi, domnule, nu suntem hoți! În schimb am putea să vă acuzăm pe dumneavoastră de o faptă mult mai gravă decât furtul.

— Nu zău, zise Perillo, batjocoritor. Ce faptă?

— Ați vrut să-l împușcați pe stăpânul meu, la Buenos Aires.

— Așa? O să vă cadă cam greu să dovediți. Noi însă avem dovada că v-ați băgat în niște chestii care vă vor scurta zilele. Prin urmare, vă declar arestați!

— N-aveți nici un drept. Sunteți de la poliție?

— Asta nu vă privește. De altfel, cazul vostru nu e de competența instanțelor civile, ci a Tribunalului Militar. Veți fi împușcați conform legii marțiale. Iată și ofițerul care va face ancheta!

Cei cinci călăreți, venind dinspre sud, tocmai își struniră caii în fața lor; patru cavaleriști conduși de căpitanul de la Santa Fé, care, după ce îi primise pe Morgenstern și pe Fritze, dăduse ordin să-i scoată afară. Căpitanul sări din șa, făcu un anume semn indienilor, strânse mâna toreadorului ca unui vechi prieten, îl salută și pe însoțitorul său, apoi, înclinându-se solemn, vorbi pe un ton de condescendență:

— Sunt foarte onorat că mă aflu din nou față-n față cu *el gambusino maestro*, cel mai renumit căutător de aur al țării. Observați că m-am ținut de cuvânt și m-am prezentat la timpul convenit. Dar ce fel de oameni văd aici? Păi

acesta e neamțul meu faimos care, semănând leit cu colonelul Glotino, m-a făcut să-l întâmpin cu onoruri, pentru ca pe urmă...

— Asemănare ați spus? Numai asemănare? îl întrerupse *gambusino*, care până atunci stătuse tăcut. Nu vă lăsați înșelat de îmbrăcămintea ce-o poartă! E chiar Glotino. Unde l-ați mai întâlnit?

Căpitanul Pellejo povesti pe scurt întâmplarea de la Santa Fé, la care celălalt spuse apăsător:

— Iată o dovadă în plus că avem de-a face cu colonelul Glotino. La Buenos Aires a stat în *quinta* bancherului Salido, cunoscut ca un adept al generalului Mitre; venind de la Santa Fé, s-a dus direct la Cuartel ca să inspecteze garnizoana; pe urmă a întins-o călare până aici ca să ne golească depozitul. Trebuie să scoatem de la el cum a aflat de acest loc, cine ne-a trădat.

— Nu a trădat nimeni nimic, ripostă micul savant. Mă numesc Morgenstern și sunt din Germania. În drum spre Gran Chaco, unde urmează să dezgropăm animale preistorice, am poposit aici și am descoperit întâmplător, *fortuito* pe latinește, carapacea superioară a unei uriașe broaște țestoase pe care am denumit-o *gigantohelonia*.

— Carapacea unei broaște! Și unde-i, mă rog?

— Chiar aici, răspunse mărunțelul, arătând în direcția presupusei lui descoperiri. Veți recunoaște și dumneavoastră că nu poate fi vorba decât de carapacea unei broaște-gigant.

— Ia ascultă, señor, dumneata ne crezi nebuni? sări furios *gambusino*. Doar știi foarte bine cum se construiesc asemenea depozite secrete și cum se apără de umezeală printr-un acoperiș de lut impregnat cu rășină. Îți închipui că suntem atât de proști, încât să acceptăm ideea că ai luat acest acoperiș drept carapacea unei broaște țestoase?

— Dar, señor, acesta e adevărul adevărat. Ipoteza că avem de-a face cu un acoperiș de lut îmbibat cu rășină e complet eronată. Ca specialist pot să vă asigur că în fața

noastră se află relicvele unei existențe străvechi. Vă rog să aveți deplină încredere, pe latinește *fidus*, în afirmația mea.

— Hai, nu te mai preface ca un caraghios! Te învățăm noi o latină care o să-ți cadă greu la pronunție... Señor căpitan, luați-i în primire pe acești prețiși germani! Cu măcelarul n-avem ce face; n-ar fi decât să ne încurce pe drum. Dați-i calul și armele, să plece unde vrea.

Nimic n-ar fi putut să-l bucure mai mult pe don Parmesan decât această hotărâre. Potrivi repede șaua pe cal, își luă pușca și încăleacă. Dar nu știa încotro să apuce.

„Ciudată poveste, își șopti el în barbă. Adică neamțul care umblă după oase să fie colonelul Glotino?! Nici gând de așa ceva! N-a făcut decât să confunde depozitul cu mormântul unui animal străvechi. Iar indivizii ăștia care ne-au surprins cred că vor să-i atragă pe indieni într-o rebeliune împotriva guvernului. Niște mizerabili! Auzi, cică să-l împuște! Și ce om cumsecade, micuțul! Trebuie salvat. Mă duc, poate îl găsesc undeva pe Tata Jaguar.”

6. Unul dintre incași

Dacă treci Rio Salado, cam la vreo douăzeci de kilometri spre nord de locul unde s-au petrecut întâmplările de mai sus, dai peste laguna Tostado. Acel Monte impenetrabile despre care am mai vorbit — de fapt niște codri deși de nepătruns — își trimite ramificațiile până la țărmul lagunei. Codrii coboară de-a lungul lui Rio Salado în direcția nord-vest și nu pot fi călcați de om decât în anume luminișuri apărute în urma unor dezastre sau convulsiuni ale naturii. Aceste breșe servesc indienilor din Chaco drept puncte de adunare și de pornire în campaniile lor de jaf îndreptate asupra părților locuite din ținutul respectiv.

În după-amiaza acelei zile doi oameni mergeau încet pe la marginea pădurii, de parcă ar fi căutat ceva. Primul, cel din față, era un bărbat foarte în vârstă, cu chipul mai mult decât zbârcit. Părea numai os și piele. Totuși mișcările lui repezi, sigure, precise aminteau de un om încă tânăr și viguros. Purta pantaloni lungi de piele fină și un fel de scurtă din același material, încinsă mai jos de mijloc cu o centură îngustă din care se ițea mânerul unui cuțit. Încălțările, de forma unor papuci sau sandale, se vedea cât de colo că fuseseră confecționate chiar de mâna lui. De cureaua petrecută peste umeri atârnavă un corn mare pentru pulbere, o pungă pentru plumbi și o bilă de fier. Umbla cu capul gol sau, mai bine spus, acoperit cu coamă de argint — păr des, lung, strălucitor, care-i cădea până jos, la centură. Nu avea barbă. Pe spate ducea un soi de tașcă de vânătoare, din piele de puma; în mână o pușcă grea cu o singură țeavă.

Celălalt purta exact aceeași îmbrăcăminte, aceleași arme, aceeași tașcă; părul îi cădea la fel de lung până la centură; dar altminteri cu greu i-ai fi găsit vreo asemănare cu cel dintâi.

Era un flăcău sub optsprezece ani, nu prea înalt, însă puternic, bine legat și uimitor de sprinten în mișcări, cu părul negru ca pana corbului, cu obraji proaspeți și ușor îmbujorați de drum. Ca și bătrânul, părea să fie indian; totuși câte un amănunt zdruncina această primă impresie. Ochii întunecați nu erau oblici, pomeții nu ieșeau în afară; avea buzele subțiri și nasul mic, deloc răsfrânt ca la indienii Americii de Sud, ci ușor acvilin, nobil, distins. Pielea feței, deși arsă de soare, părea să fi fost cândva, în copilărie, mai albă, mai deschisă la culoare decât a indienilor.

Pășeau amândoi între apa lagunei și liziera imensei păduri scrutându-i atent adâncimea. Deodată tânărul ridică dreapta și, arătând înaintea lui, rosti în dialectul calciaki al limbii checiua:

— Vezi, Anciano, acesta pare să fie copacul. Știu precis că era un ombu la fel de înalt.

Faptul că vorbea în această limbă constituia o dovadă certă că tânărul nu se născuse aici. Ombu-ul, numit de botaniști *phytolacca dioeca*, e un arbore masiv ale cărui frunze seamănă mult cu cele de dud. Ceea ce îl caracterizează e mai ales trunchiul, de proporțiile unui stejar solid, care se desface jos într-un evantai de rădăcini puternice, întortocheate, întinse o bună bucată peste pământul din jur până ce, în cele din urmă, se înfig în adânc. Pe aceste rădăcini poți să te așezi la umbra vastă a copacului. Dar trunchiul, deși maiestuos, e atât de moale, încât lemnul lui cedează și se frânge la cea mai slabă lovitură. De aceea ombu-ul nu e folosit la nimic, nici măcar ca lemn de foc. Nu se plantează decât pentru umbra lui generoasă.

— S-ar putea să ai dreptate, stăpâne, răspunse bătrânul în același dialect. Seamănă aidoma cu ombu-ul sub care ne-am îngropat lucrurile înainte de a trece pe pământul spaniolilor. Să vedem!

Bătrânul i se adresa tânărului cu „stăpâne”, uzanță cu totul străină indienilor. Acești doi oameni păreau să se afle

în raporturi cel puțin neobișnuite.

Se îndreptară spre arborele cu pricina, se opriră la umbra lui, își lepădară gențile și armele. Apoi bătrânul cercetă terenul de jur împrejur. Arătând un anume loc unde iarba era mai mică, rosti:

— Ai vorbit cu temei, stăpâne. Acesta e locul. Pentru că am săpat și am întors brazdele, iarba n-a mai crescut înaltă. Îngăduie-mi să caut. Să sperăm că nimeni n-a descoperit ascunzătoarea.

Îngenunche, scoase cuțitul și se apucă să scormonească pământul de sub el. Tânărul voi să-l ajute, însă celălalt îl opri:

— Lasă stăpâne! Ești făcut să domnești nu să lucrezi laolaltă cu supușii tăi.

— Totuși vreau să te ajut, dragă Anciano. Știi că o fac cu plăcere. Doar sunt tânăr pe când tu ești bătrân.

Drept care Anciano îl împinse ușurel deoparte:

— Bătrân? Mai e până atunci. Să treacă mai întâi anul peste o sută, deși străbunii mei au atins vârste cu mult mai înaintate. Și, săpând repede, adăugă: Da, cu mult mai înaintate! Tatăl meu a trăit o sută zece ani, bunicul o sută unsprezece, iar străbunicul după tată a ajuns chiar la o sută douăzeci. Părintele lui și-a scăpat strămoșii din mâinile spaniolilor care, după ce îl omorâseră pe marele incaș Atahualpa, gândiră să-i stârpească neamul întreg. Haucaropora se chema străbunul tău cel sfânt și acest nume a trecut asupra ta. Era fiul mezin al lui Atahualpa și se născuse hăt departe, încât Pizarro, ucigașul, nu știa de el. Întinsa noastră țară a fost trecută prin foc și sabie, datorită vicleniei, înșelăciunii și trădării. Azi lumea crede că incașii s-au stins toți, până la unul, dar tu trăiești, tu, cel din urmă dintre fiii soarelui! Și va veni o vreme când îi vei pedepsi pe spanioli. Și îți vei redobândi țara.

Haucaropora se lungise jos, în iarbă. Cu capul sprijinit în palme, asculta vorbele bătrânului. Chipul său devenise

melancolic, trist. Așteaptă să termine Anciano, apoi răspunse oftând:

— Asta mi-ai spus-o de multe ori, însă eu nu cred. Îți dau crezare în toate, numai în asta nu.

— Cum? Nu crezi că te tragi din neamul incașilor, ca ești un fiu al soarelui? Întrebă bătrânul, mirat.

— Ba da, căci mi-ai dovedit-o. Și chiar eu însumi simt în mine un glas care-mi șoptește că nu sunt asemenea celorlalți. Dar că patria strămoșilor va reînvia într-o zi, asta nu pot crede.

Atunci bătrânul își dezdoi genunchii, se ridică și vorbește solemn:

— Trebuie să crezi, căci este o dreptate mai presus de om, care pedepsește păcatul și nelegiuirea întorcând celui năpăstuit ceea ce i-a fost furat. Vei întemeia din nou țara străbunilor. Ți-o spun eu și cuvântul meu e totdeauna jurământ. Nimeni nu știe cine ești. Am păstrat cea mai adâncă taină. Doar când suntem singuri, între noi, vorbim graiul părinților noștri și îți zic „stăpâne”. În fața altora eu nu sunt decât un biet indian, iar tu nepotul meu. Dar o să sune odată ceasul când taina se va dezvălui.

— N-ar avea nici un rost, taică. Mi-am dorit să văd țărilor și orașele spaniolilor, iar tu, scoțându-mă din singurătate, m-ai făcut să le văd acolo în răsărit. Am cercetat orașele, câmpiile, oamenii de-acolo și acum, după ce ne-am întors, știu bine că nădejdea noastră nu se va împlini nicicând.

— Cum așa? De ce?

— Fiindcă ei sunt prea isteți și puternici, iar noi nu avem cu ce lupta ca să-i biruim.

— Isteți și puternici? repetă bătrânul în bătaie de joc. Își arată puterea mâncându-se între ei. Iar istețimea lor nu e decât viclenie care nimicește pe propriul ei stăpân. Oare nu e plină țara de oropsiți? Așteaptă numai și o să vezi cum vor tânji după un mântuitor. Și acesta vei fi tu, stăpâne!

— De unde să iau oștirea cu care să izbândesc?

— Toți bărbații roșii te vor urma.

— Și banii pentru ducerea războiului? Oamenii noșii sunt săraci.

— În schimb ești tu bogat ca nimeni altul.

— Eu? întrebă tânărul, contrariat.

— Da, ești bogat, nesfârșit de bogat, sublinie bătrânul. Și lovind cu palma tașca de piele, adăugă: Am aici testamentul incașului și tu ești singurul moștenitor de drept. Îl port cu mine încă de la moartea tatălui tău și, la timpul potrivit, îl voi deschide... Dar să vedem ce-i în groapă, stăpâne. Uite armele pe care le-am ascuns!

Dădu pământul la o parte și scoase din groapă două tolbe cu săgeți, două sulite lungi și două arcuri dintre care unul din corn transparent și lucrat după un meșteșug străin de acele locuri. La urmă de tot scoase și un buzdugan negru ca din fier lăcuit. Își luă fiecare câte o sulită, câte o tolba și câte un arc, cel din corn lung de aproape trei coți revenind tânărului incaș. Acesta primi și buzduganul pe care și-l atârna de brâu, în partea stângă, acolo unde ofițerii noștri poartă sabia. După felul cum îl ridicase, buzduganul părea de o greutate apreciabilă.

Stând în picioare și privindu-l solemn în ochi, bătrânul se adresa tânărului:

— Acest arc și *humanciuay-ul* sunt singurele lucruri care au trecut de la fiii soarelui asupra ta. Să le iubești și să le cinstești, stăpâne! Ziceai adineauri că ești sărac, de aceea vreau să-ți mărturisesc ceva despre care nu ți-am pomenit până acum. Toți fiii soarelui care aveau rang de căpetenie în oștire — chiar și incașul — purtau pe lângă celelalte arme și un asemenea buzdugan greu și crestat, numit *humanciuay*. Războinicii de rând aveau baltaguri de bronz, căpeteniile de argint, pe când al incașului era de aur curat. Acest *humanciuay* care atârna la șoldul tău a fost cândva al unui incaș și e din aur.

— Din aur? se miră tânărul, desprinzând buzduganul de la brâu și examinându-l cu atenție. Dar e negru, parcă ar fi de fier!

— Asta fiindcă e acoperit cu un strat subțire de vopsea. O armă de aur, care ispitește prin strălucirea ei, nu e bine s-o arăți. Mai târziu însă va scânteia în mâna ta puternică, luminând drumul luptătorilor. Acest buzdugan a fost salvat pe când strămoșii tăi luaseră calea pribegiei.

— Poate să fie și de aur, că tot nu mai e primejdios pentru dușman, vorbi tânărul, clătinând sceptic din cap. Acum se folosesc cu totul alte arme. Ce putere pot avea fie și o mie de buzdugane față de cincizeci de puști ori un singur tun? De când ai cumpărat la Montevideo aceste două flinte, îmi dau seama cât de slabe sunt armele noastre strămoșești.

— Să nu crezi asta. Pușca detună și te trădează dușmanului; în schimb săgeata e tăcută. Până să descopere vrăjmașii locul de unde tragi, poți să dobori o mulțime din ei... Dar acum să mergem, stăpâne! Trebuie să poposim diseară lângă o apă, să ne stingem setea.

Părăsind cu luni în urmă acele locuri sălbatice, își ascunseseră acolo toate armele în afară de cuțite. Acum le scoaseră din ascunziș. Groapa n-o mai astupară, o lăsară deschisă și își continuară drumul. Cai nu aveau. Se întorceau pe jos în depărtata lor patrie.

Se distanțau de lagună ținând mereu marginea pădurii. Deși destul de împovărași, înaintau repede, cu pas ușor. Bătrânul, care împlinise suta de ani, mergea ca un bărbat în floarea vârstei, alături de tânărul său stăpân. Acesta îi spunea „Anciano”, cuvânt spaniol care înseamnă om încărcat de ani, adică moș. E fapt cunoscut că printre indienii din Cordilieri se găsesc adesea persoane care au în urma lor peste un secol de viață.

Pe unde treceau acum pădurea se depărta de Rio Salado și valea se lărgea treptat, căptușită cu iarbă fină, prielnică mersului pe jos. Căutau de fapt unul din acele luminișuri de care am mai vorbit, ca să poată coti în altă direcție. După vreun ceas găsiră un asemenea luminiș care părea că-i va

conduce spre nord. Era destul de îngust, numărând cel mult patruzeci de pași în lățime. Apucară pe acest drum.

Dar încă nu pătrunseră adânc în pădure, că incașul — care avea ochi mai ageri — îl prinse repede de braț pe Anciano și îl trase în lături pitindu-se sub copaci.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă bătrânul. Ai zărit ceva? Poate vreun animal bun de vânat, să mâncăm și noi carne proaspătă?

— Nu numai unul, ci mai multe, răspunse celălalt. Am zărit chiar în fața noastră niște cai și călăreți.

— Cine să fie? Ce-or fi căutând aici? Sunt mulți?

— Asta n-aș putea spune. Nu i-am văzut decât o clipă și m-am ascuns.

— Foarte bine ai făcut, stăpâne. Aici e ținutul abiponilor. Trebuie să fim cu ochii-n patru. Și ce fac? Merg înainte ori vin spre noi?

— Nu merg în nici un fel. Stau pe loc.

— Atunci mă strecor până acolo, să mă lămuresc.

— Lasă-mă pe mine, Anciano! E foarte primejdios. Or tu cu bătrânețile tale...

— Nu sunt prea bătrân, stăpâne, în schimb tu ești prea tânăr pentru așa ceva. Și pe urmă cum aș putea să stau aici și să te las pe tine în gura lupului? Doar am o răspundere...

— Atunci să mergem amândoi.

— Nu. Ajunge unul singur. Doi ar fi prea mult.

Se mai ciorovăiră un timp, fiecare voind să ia riscul asupra sa. În sfârșit, bătrânul, grijuliu, își impuse punctul de vedere și plecă.

După o jumătate de ceas veni înapoi furișându-se cu mane atenție.

— Sunt într-adevăr abiponi. Am numărat cincizeci de cai și tot pe-atâția oameni.

— Și caii de unde i-or fi având?

— Furați, desigur.

— Cu ce sunt înarmați?

— Cu sulițe, arcuri, săgeți și suflătoare.

— Vasăzică săgeți otrăvite. Trebuie să ne păzim. Ei, ce facem? S-ar putea trece?

— Nu. Luminișul e prea îngust.

— Atunci ocolim la adăpostul copacilor.

— Nici așa nu-i bine. Pădurea e prea deasă și lianele parcă-s un zid de nepătruns. Chiar și mergând pe-aici n-am reușit să mă strecur până în preajma taberei; cu mare greu i-am numărat.

— Adică nu-i chip deloc să trecem?

— Deloc. Trebuie să facem cale întoarsă și să căutăm alt luminiș. Haide, stăpâne!

Se întoarseră deci din cale și ținură iarăși marginea pădurii care, la un moment dat, cotea spre nord. Apoi tăiară cotul printr-o prerie de forma unui semicerc. După-amiaza era în declin. Soarele cobora din ce în ce mai grăbit spre orizontul vestic.

În timp ce străbăteau preria, deodată, la stânga lor, așadar la sud și pe direcția râului, apăru un călăreț ce se apropia în galop. Totodată drumeții noștri observară jos, în iarba din fața lor, o dâră neagră și lată ce ducea spre nord-vest și după care călărețul părea să se orienteze. Se opriră nedumeriți.

— Ce facem? întrebă incașul. Să-l ocolim?

— Asta nu-i cu putință, răspunse bătrânul. E călare și ne-ar ajunge numaidecât. De altfel n-avem de ce ne teme, că doar e singur.

— Nici dacă-i abipon?

— Nici atunci. Până să-i cheme pe ceilalți, noi am fi departe. Dar uite, stăpâne? După câte văd, pare să fie un alb.

Bineînțeles că și călărețul îi zărise la rândul lui. Grăbi calul, se opri în dreptul lor, salută și spuse în limba spaniolă:

— Îmi dați voie, señore, să vă întreb de unde veniți?

— Dinspre Parana, răspunse politicos Anciano în aceeași limbă.

— Și încotro?

— Vrem să ajungem în munți prin Gran Chaco.

— Cine sunteți?

— Suntem indieni care nu ținem partea nici unui partid și trăim în pace cu albi.

— Asta mă bucură. Eu sunt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardianta.

— Un nume foarte lung. Și foarte nobil, bănuiesc!

— Într-adevăr. Mă trag din vechea Castilie, unde strămoșii mei trăiau în cetăți și castele. Dar cum dumneavoastră vreți să urcați în munți prin Gran Chaco, iată că mă bate un gând... Nu cumva sunteți oameni de-ai Tatii Jaguar?

— Tata Jaguar? Bărbatul acela vestit? Oare se află pe- aici?

— Desigur. De aceea îl și caut. Urmele astea cred că sunt ale lui. Vasăzică nu aveți nimic comun?

— Nimic, însă ne-ar bucura să-l vedem. Cu siguranță că ne-ar primi în rândurile sale. Și ziceți că urmele astea ar fi ale lui?

— Așa cred. Le-am mai întâlnit noi, însă nu ne-am luat după ele. Am întârziat lângă un animal preistoric și, apoi, când le-am căutat din nou, dispăruseră. Abia mai încolo am dat de un loc unde a poposit Tata Jaguar. Acum urmele se văd limpede.

— Dacă-i pe-așa, ne-ați îngădui oare să mergem împreună?

— Cu plăcere. Numai să nu vă mișcați prea încet, căci sunt grăbit.

— Mergem repede.

— Atunci hai!

Chirurgul porni destul de repede. Ceilalți, obișnuiți cu mersul pe jos, țineau pasul cu el. În cursul drumului don Parmesan îi observă cu mai multă atenție.

— Îmi cunoașteți numele și nobila mea origine, señores, li se adresă el, în sfârșit. Îngăduiți-mi să întreb și eu cum vă

cheamă.

— Eu sunt Anciano, iar nepotul meu răspunde la numele Haucaropora. Cui i se pare prea lung, îl mai scurtează și zice Hauca.

— Așa voi face și eu. Retez trei silabe, operație plăcută de altfel. Pentru că eu, señores, sunt chirurg! Ce ați zice bunăoară de o extracție a osului la genunchi? Credeți că pacientul ar mai putea umbla?

— Cam greu, señor.

— Greu? Ba foarte ușor, stimat señor Anciano. Trebuie numai să te pricepi la o asemenea operație, să știi cum procedezi. O incizie în momentul optim și executată fără greș. Asta e! Mie mi-ar reuși cu siguranță. Se știe doar că eu retez totul, absolut totul.

Bătrânul își dădu în lături părul de pe frunte și se uită cu mirare la călăreț. Nu știa ce să creadă și ce să răspundă. Chirurgul băgă de seamă și întrebă:

— Poate nu mă credeți? O, am efectuat operații magnifice. E o desfătare să auzi cum cântă osul sub ferăstrău. Ce părere aveți de un picior strâmb? Ar putea fi îndreptat printr-o intervenție chirurgicală?

— Îmi pare rău, dar în treburi din astea nu știu ce să vă răspund, señor.

— Nu señor! În calitatea mea de nobil pretind să mi se spună „don”. Adică scurt: don Parmesan. După cât se pare, venerabile, dumneavoastră îl știți pe Tata Jaguar?

— Îl cunosc. Nu numai că l-am văzut, dar am și vorbit cu el.

— Asta-mi face plăcere. Așadar, sunteți cunoscuți. Credeți că va binevoi să salveze doi señores germani?

— Germani? Ce-i aia?

— Adică niște oameni din Germania.

— Nu știu unde vine acest ținut.

— Atunci se pare că stați prost cu geografia, señor Anciano. Germania e o țară situată dincolo de ocean, la vest de Spania, la nord de Rusia, la est de Anglia și la sud de

Italia. Iată-i deci granițele. Oamenii ei se dau în vânt după animalele preistorice și le caută cu încăpățănare. Ei și tocmai la o treabă din asta am fost surprinși de abiponi.

— De abiponi? Unde s-au petrecut lucrurile?

— Între Rio Salado și Laguna Porongos.

— Erau și acolo abiponi? Ciudat. Câți la număr?

— Vreo cincizeci.

— Taman câți am văzut și noi.

— Unde?

— Chiar aici în pădure, la spatele nostru.

— Asta nu miroase a bine. N-or fi urzind ceva? Numai de l-aș găsi pe Tata Jaguar ca să-i scape cât mai curând pe germanul acela latin și pe servitorul său.

Și don Parmesan îi puse la curent în felul lui cu aventura prin care trecuseră. Între timp se apropiară iar de pădure și, ținând urma ce ducea într-acolo, dădură de o răspântie. Aici se opriră surprinși: într-o mică pajiște pășteau vreo douăzeci de cai și cam tot atâția oameni stăteau lungiți pe jos, răspândiți în diverse grupuri. Erau bine înarmați și toți, fără excepție, îmbrăcați în haine de piele. Zărindu-i pe noii veniți, săriră repede în picioare și unul din ei, de statură gigantică și purtând barbă deasă, albă, deși în întâmpinarea lor.

— Iată-l pe Tata Jaguar, îi șopti bătrânul lui don Parmesan.

Acum bărbatul cu pricina se înfățișa cu totul altfel decât la Buenos Aires, unde, în costumul lui fin de croială franțuzească, ce-i stătea ea turnat, atrăgea atenția tuturor. Îmbrăcat în haine de piele și încălțat cu cizme înalte, prestanța și masivitatea lui ieșeau și mai mult în evidență. Ziceai că nici nu i s-ar potrivi alte veșminte.

La început nu-l luă în seamă pe chirurg, ci se adresă plăcut surprins celorlalți doi, întinzându-le mâna:

— Anciano, Hauca! Ia te uită! Aici, în Chaco? Ce împrejurare v-a scos din munții voștri? Ce vânt v-a adus?

Își strânsesă, mâinile, după care Anciano rosti:

— Cât despre asta, mai târziu, señor, căci vreau să vă fac cunoscut un lucru ce nu suferă amânare. Trebuie salvați doi oameni care au căzut prizonieri.

— Cum? Să salvăm doi prizonieri? Asta miroase a păruială. Despre cine-i vorba?

— Să vă spună don Parmesan.

Abia atunci Tata Jaguar își întoarse privirea spre chirurg. Îl măsură cam mirat cu coada ochiului:

— Don Parmesan? Parcă am auzit de numele acesta. Cred că v-am și văzut undeva. Nu vi se spune și *El Carnicero*?

— Exact, răspunse chirurgul, însă nu tolerez această poreclă. Eu sunt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Cast...

— Bine, bine! îl întrerupse Tata Jaguar. Spune-mi cine sunt oamenii care au nevoie de ajutorul meu.

— Doi señores germani.

— Germani? Cum așa?

— Intenționau să vă ajungă din urmă și să facă săpături în Gran Chaco. Știți, umblă după animale din alea vechi...

— Vreți să spuneți preistorice? întrebă Tata Jaguar, încruntând nemulțumit din sprâncene.

— Da, preistorice. De fapt au și găsit o *gigantohelonia*.

— Nu cunosc denumirea, dar latineasca mea îmi spune că trebuie să fie o țestoasă uriașă, o broască-gigant.

— Just, señor. Am fost surprinși tocmai la carapace, când...

— Cum îi cheamă pe germanii aceia?

— Dracu' să mai țină minte asemenea nume! Unul e doctor, iar celălalt e servitorul lui.

— Doctorul Morgenstern?

— Da, da, cam așa.

— Și Fritze Kieseewetter?

— Întocmai, Kiese... precum ați spus.

— Ce oameni! Cred că s-au luat după mine de la Buenos Aires.

— Nu chiar. Mai întâi au călătorit cu vaporul, pe urmă și-au continuat drumul călare de la Santa Fé. Doctorul ăsta Mor... Mor... naiba să-l ia, pare un seînor foarte cumsecade, însă are sticleți. Nu-l interesează decât scheletele animalelor. Oase și iar oase. Nu-l scoți dintr-ale lui. De chirurgie nici să-i pomenești. Și doar ista e domeniul cel mai interesant din câte există. Ce ați zice bunăoară de o intervenție asupra cancerului limbii complicat cu polipi nazali? Ar fi un caz...

— Lăsați cancerul și polipii, îi tăie vorba Tata Jaguar. Mai bine povestiți-mi pe scurt ce s-a întâmplat.

Chirurgul se supuse numaidecât. În vreme ce povestea, oamenii Tatii Jaguar se apropiară să-l asculte. Erau bărbați viguroși unul și unul și se vedea că trecuseră prin multe încercări fără să-i sperie vreo primejdie sau vreun efort. Cei trei însoțitori ai lui Hammer la Buenos Aires se aflau și ei de față. Arătau de asemenea mult schimbați datorită ținutei.

Când don Parmesan isprăvi de povestit, se lăsă o tăcere adâncă. Nimeni nu cuteza să ia cuvântul înaintea șefului. Acesta stătu câțva timp pe gânduri, apoi, adresându-se unuia dintre oamenii săi, întrebă:

— Tu ce părere ai, Geronimo? Bănuiești ce se întâmplă?

Acest Geronimo era un bărbat nu prea înalt dar spătos, cu barbă deasă, neagră și nas mare, vulturesc. Putea îi luat drept un cap de bandă, dar în realitate era om cinstit și mâna dreaptă a Tatii Jaguar. Ridică ușor din umeri și răspunse:

— Mai întâi depinde ce intenție ai: să-i lăsăm pe acei gură-cască în plata Domnului sau să-i salvăm?

— Trebuie să-i scoatem din capcana în care au căzut. Sunt compatrioți de-ai mei. I-am spus doctorului Morgenstern și i-am repetat de cel puțin cincizeci de ori că nu accept să meargă cu mine. Nici nu-mi trecea prin minte că se va lua după noi. De aceea găsesc că o mică lecție n-are să-i strice. Totuși trebuie să-l eliberăm. Altminteri,

asemănarea lui cu colonelul acela — pe care eu, unul, nu-l cunosc — îi poate fi fatală.

— Atunci se pune întrebarea dacă abiponii mai sunt acolo. Dacă da, înseamnă că putem porni călare împotriva lor.

— Nu mai sunt, interveni Anciano. Iertați, señores, că mă amestec și eu. Dar am temeiuri să cred în ceea ce spun.

Anciano relatează cum îi descoperise pe abiponii din pădure, ce văzuse și pe unde se furișase.

— Erau și albi printre ei? Întrebă Tata Jaguar.

— Nu.

— Și totuși sunt convins că ambele grupuri de indieni merg mână-n mână. Foarte probabil că e vorba de o rebeliune. Abiponii au fost instigați. Au fost pregătite ascunzători pentru arme și muniții. Doctorul Morgenstern a confundat acoperișul unui asemenea depozit cu carapacea unei grozave *gigantohelonia*. Chiar dacă se vor fi convins că nu e dânsul colonelul, totuși — după ce a văzut depozitul lor secret — nu vor pregeta să-l reducă la tăcere. Aici viața unui om nu prețuiește nimic. Și cu atât mai puțin viața unui străin. Așadar, era de față și Antonio Perillo? Înseamnă că acest toreador și ticălos notoriu face parte din bandă. Va trebui să-i spun un cuvânt! Da și căpitanul Pellejo — un trădător! Și al treilea? Cine era?

— Nu știu cum îl cheamă, răspunse chirurgul. Nu i s-a pronunțat numele.

— Dar cum arată?

— Înalt, vânjos, chiar dacă nu ca dumneavoastră, señor Jaguar.

— Tânăr ori bătrân?

— Mai în vârstă decât ceilalți.

— Ce rol părea să joace? Subordonat?

— Nu, nicidecum, părea chiar mai mare peste ceilalți. Vorbea pe un ton cam, poruncitor.

— Și ce-o fi de meserie: ofițer, *estanciero*, *gaucho*? N-ați ghicit?

— Deh, arăta într-un fel ca un om care se mișcă tot timpul sub cerul liber, poate un *yerbatero*, un *cascarillero* sau un *gambu*...

Se întrerupse. Parcă își amintise deodată un lucru important.

— Ei, ce este? Vorbiți! Ați vrut să spuneți *gambusino*?

— Da, da, *gambusino*. Țin minte că, salutându-l, căpitanul i-a spus „cel mai renumit căutător de aur”.

— Nu cumva e Denito Pajaro, căruia i se spune el *gambusino maestro*? interveni Geronimo.

— Posibil, acceptă Tata Jaguar. Nu l-am întâlnit încă, dar știu din auzite că ar fi înalt și voinic. În sfârșit, vom afla cu cine avem de-a face. Sunt ferm hotărât să-i pun la punct pe acești señores care pregătesc o rebeliune împotriva generalului Mitre, un om căruia îi acord stima și prețuirea mea. Fie și numai din acest motiv și încă ar merita o lecție. Dar se mai adaugă și faptul că au ridicat mâna asupra compatrioților mei. Sper că sunteți de acord cu mine și că n-o să mă părăsiți.

— Sigur! Se-nțelege! strigară toți făcând cerc în jurul lui.

— Atunci ascultați cum îmi închipui eu lucrurile. Ambele grupuri fac parte din același detașament. Indienii care i-au capturat pe germanii noștri se vor alătura celorlalți foarte probabil chiar în cursul zilei de azi. Vor poposi deci și ei în pădure, acolo pe unde a trecut señor Anciano. Firește că-i vor aduce și pe prizonieri. Noi vom lua-o călare în direcția respectivă și vom ajunge odată cu căderea serii. Luminișul îl găsim și pe întuneric. Apoi ne orientăm după focurile de tabără. Cum vom proceda la fața locului ca să-i eliberăm pe prizonieri, n-aș putea spune încă; dar, după ce mă voi furișa până în preajma lor, ca să studiez situația, vom ști ce avem de făcut. Așadar, sus, pe cai!

7. O eliberare nocturnă

Soarele cobora la orizont când oamenii Tatii Jaguar se pregătiră pe drum. Anciano și Hauca incașul, care veniseră pe jos, trebuiră să încalece la spatele altor doi călăreți.

Anton, nepotul bancherului Salido, se simțise din prima clipă atras de tânărul și frumosul indian. Acum se apropie și îi spuse cu o politețe specific spaniolă.

— Señor, sunteți nevoit să parcurgeți drumul în doi pe același cal. N-ați vrea să-mi faceți plăcerea de a vă urca pe calul meu?

Pe chipul incașului, învăluit de obicei într-o gravă melancolie, proprie indienilor din sud, se ivi un zâmbet cald, prietenos. Răspunse:

— Am să vă fiu o povară, señor. Totuși primesc bucuros invitația dumneavoastră. Poate că voi avea prilejul să vă întorc într-un fel acest serviciu. Mă cheamă Hauca. Îngăduiți să vă întreb și eu de nume?

— Numele meu e Anton. Și nu e vorba de nici o povară; dimpotrivă, mă bucur că vom merge împreună. Fără îndoială că sunteți mai dibaci și mai sprinten, de aceea vă rog să mă lăsați pe mine în șa.

Încălecă, iar Hauca sări la spatele lui. Anciano se întovărăși cu alt călăreț. Astfel porniră, ținând marginea pădurii. Mergeau exact pe drumul străbătut în sens invers de cei doi călători pedestri. Soarele asfințea și, curând, seara luă locul amurgului efemer.

Bătrânul Anciano și tovarășul său de călărie se aflau în frunte, alături de Tata Jaguar. Urmau Anton Engelhardt și tânărul incaș, însoțit de Geronimo. Se străduiau să evite orice zgomot, favorizați fiind de terenul moale, acoperit cu iarbă. Pașii cailor sunau stins, fără ecou. Nu puteau fi auziți de departe. Doar în răstimpuri se deslușea câte un furnăit.

Merseră așa lungă vreme până ce Anciano se opri și, cu voce joasă, se adresă tânărului incaș în limba spaniolă spre a fi înțeles și de ceilalți:

— Cred că ne-am apropiat de răspântie. Ce părere ai, nepoate?

— Tocmai voiam și eu să-ți atrag atenția, bunicule, răspunse cel întrebat. Deși e întuneric, totuși zăresc aici, la stânga noastră, un dafin înalt pe care l-am remarcat pe când ieșeam din luminiș. Înseamnă deci că nu-i departe.

— Atunci ar trebui să descălecăm și să lăsăm caii ceva mai în urmă. Altminteri, ne-ar putea trăda cu nechezatul lor, mai ales că nici nu știm dacă grupul cu prizonierii a și sosit ori se află abia pe drum.

Bătrânul indian dovedea astfel nu numai perspicacitate, dar și un dezvoltat simț de prevedere. Tata Jaguar nu avu nici o obiecție, încât oamenii se întoarseră o bucată înapoi și, descălecând, se apucaseră să-și lege caii de copacii mărginași. În timpul acestei operațiuni se auzi vocea reținută a lui Hauca:

— Liniște, señores, aud ceva!

Nimeni nu mișcă. Tânărul se culcă pe burtă și își lipi urechea de pământ.

— Se apropie niște călăreți, constată el. Aveți grijă să nu fornăie caii!

Alergară toți la caii lor ca să le acopere nările cu palma. Da, se apropiau într-adevăr niște călăreți. Veneau din dreapta, dinspre râu și se îndreptau spre pădure. Mai întâi se auzi un tropot surd, înăbușit, apoi o voce:

— Oare ne scoți exact la țintă, Brazo Valiente? Nu e deloc ușor să găsești noaptea un luminiș prizărit.

(„E Antonio Perillo, îl recunosc după glas”, șopti Tata Jaguar lui Geronimo.)

— Cunosc ținutul ăsta ca pe mine însumi, se auzi vocea unui alt călăreț, care vorbea într-o spaniolă stricată dar inteligibilă. Suntem pe drumul cel bun. La răspântie se află un dafin înalt. O să-l vedem acuși.

Se apropiară atât de mult, încât, în ciuda întunericului, puteau răzbate cu privirea până la locul căutat.

— Iată că am atins pădurea, uite și dafinul! Observă cel de-al doilea călăreț. Am mers drept ca pe o sfoară întinsă. Câțiva pași la dreapta și dăm în luminiiș.

Cotiră și dispărură imediat. Nu mai puteau fi văzuți nici auziți.

— Bine că nu ne-am oprit la dafin, remarcă Geronimo. Ne-ar fi surprins. Ce facem acum?

— Așteptăm, răspunse Tata Jaguar. Nu putem acționa până nu se întâlnesc cu grupul celălalt și își organizează popasul de noapte. Ai recunoscut cel de-al doilea glas?

— Mi se pare că l-am mai auzit undeva, însă nu știu al cui o fi.

— Atunci să-ți spun eu. Cel care vorbea cu Antonio Perillo și cunoaște atât de bine drumul e căpetenia abiponilor supranumit *El brazo valiente*, *Braț-Viteaz*.

— *Caramba!* Acum îmi amintesc. E Braț-Viteaz. Doar a vorbit de câteva ori cu mine. Vasăzică dânsul i-a prins pe cei doi germani! Nu-i eliberează el de bunăvoie.

— Clar. Pe vremuri eram prieteni. Atunci i-ar fi eliberat de dragul meu. Acum însă nici vorbă de așa ceva.

— Prin urmare, trebuie să-l silim.

— Deocamdată nu. Să nu folosim încă forța. De ce vărsare de sânge dacă putem acționa mult mai ușor, mai sigur și fără pierderi?...

— Adică să-i eliberăm pe ascuns?

— Vom încerca. Totul depinde de poziția taberei și de felul cum și-o organizează.

— Și dacă reușim, ce facem pe urmă?

— Ne vedem liniștiți de drum.

— Așa? Nu te gândești la *pronunciamento*, la rebeliunea ce o plănuiesc?

— Asta, de fapt, nu ne privește.

— Ba da! Doar suntem credincioși președintelui nostru. Să privim nepăsători cum rebelii îl răstoarnă sau chiar îl

ucid?

— N-ajung ei până acolo. Încă nu știu cine o fi în fruntea lor, dar în nici un caz nu cred să se poată măsura cu Mitre.

— Adevărat. Foarte probabil că așa este. Însă și în cazul că rebeliunea va suferi un eșec, ea va costa viața și averea multora. De aceea nu ni-e îngăduit să stăm deoparte. Trebuie să dăm derbedeilor o lecție aspră, să le treacă pofta de aventuri.

— Înseamnă să folosim armele...

— Ei, da, vom doborî câțiva inși.

— Nu. Asta n-o fac. Eu nu trag în nimeni dacă nu e strict necesar.

— Iarăși una din acele idei și credințe pe care ni le-ai adus din nord. Ți pare rău de soarta pieilor roșii, de dispariția lor jalnică. Mă rog, în ce privește indienii din nord, s-ar putea să ai dreptate. Ar fi într-adevăr păcat de atâția bărbați viteji și mândri, după cum ni i-ai descris. Dar indienii noștri din sud nu posedă astfel de calități. Dimpotrivă, sunt lași, fricoși, mârșavi. Năvălesc noaptea, ocrotiți de întunecimea codrilor, ca să prade și să ucidă oamenii în somn. Când se izbesc însă de o apărare serioasă, ori sunt atacați la rândul lor, atunci o rup la fugă ca niște potăi. Cum să-i stimezi, cum să-ți fie milă de niște indivizi care folosesc săgeți otrăvite? Zău că mă mănâncă-n palmă să le arăt ce se întâmplă când îi scoți din sărite pe Tata Jaguar și pe oamenii lui!

— Lasă să te mănânce. Acuma să fim mulțumiți dacă reușim să salvăm doi oameni nevinovați. Pe urmă mai vedem.

— De câți oameni ai nevoie?

— Deocamdată numai de tine. Ceilalți să stea pe loc. Cu cât suntem mai puțini, cu atât mai greu ne vor simți.

Deși discuția, purtată cu glas destul de tare, fu auzită și de ceilalți, totuși nimănui nu-i trecu prin gând să se opună acestei hotărâri. Grupul nu avea de fapt un conducător oficial, toți având drepturi egale, dar Tata Jaguar — care-i

domina nu numai prin statura lui uriașă, ci și prin spirit — părea să se bucure în mod tacit de recunoașterea tuturor drept șef căruia îi datorează ascultare.

Astfel tăcerea lor însemna o aprobare și un acord. Doar bătrânul Anciano avu ceva de obiectat.

— Señor, interveni el, de ce să mergeți numai doi? Luați-mă și pe mine împreună cu Hauca. Ne cunoașteți. N-o să vă facem greutate.

Tata Jaguar reflectă un moment, apoi răspunse:

— Da, vă cunosc. Dumneavoastră știți ademeni lama sălbatică, știți să scoateți condorul chiar din cuibul lui, ca să spun așa. Ce-i drept, n-am văzut încă felul cum vă furișați printre oameni ca să nu vă simtă, dar e noapte și abiponii sunt mai puțin ageri ca siucșii, apașii sau comanșii Americii de Nord. Și în plus, cunoașteți locul taberei. Deci pregătiți-vă, mergeți cu noi!

— Luăm puștile ori sulițe și săgeți?

— Cuțite și nimic mai mult. Nu tragem nici un foc. Iar pentru apărare, în cazul că suntem atacați, ne ajung cuțitele.

Cei doi indieni își lepădară celelalte arme, chiar și gențile, ca să se poată mișca mai ușor.

— Dar cu pletele voastre cum rămâne? zise Tata Jaguar. O să ne târâm printre tufișuri, smârcuri și liane. Să nu rămâneți agățați...

Drept răspuns Anciano își apucă părul jumătate din dreapta și jumătate din stânga, îl aduse în față și îl înnodă sub bărbie. Hauca făcu la fel. Apoi plecară.

Anciano mergea în frunte. Ajunseră în dreptul dafinului și apucară la stânga spre luminiș. În timp ce păseau tiptil prin întuneric, Hauca îi șopti Tatii Jaguar:

— Credeți, señor, că vom izbuti să-i eliberăm pe oamenii aceia?

— Sper. Dacă nu acum, pe ascuns, atunci, mai târziu, cu forța.

— Înseamnă că ne-ar mai trebui ceva.

— Ce?

— Niște cai.

— Mă așteptam să te gândești la asta, tinere viteaz, într-adevăr, ne trebuie patru cai.

— Da, patru. Adică doi pentru prizonieri și alți doi pentru Anciano și pentru mine. Ocupați-vă dumneavoastră și Geronimo de eliberarea oamenilor, iar eu și Anciano punem mâna pe cai.

— Să nu ne grăbim cu împărțirea sarcinilor. Deocamdată mergem împreună. Abia pe urmă vom vedea ce și cum.

Merseră neauziți mai departe. După un răstimp sclipi în fața lor o dâră de lumină, ceea ce le impuse firește și mai multă prudență. Se ținură deci cât mai strâns de marginea luminișului, unde copacii aruncau umbre adânci.

Am mai spus că aceste intrânduri seamănă cu un fel de breșe înguste. Dâra de lumină venea însă din dreapta, dintr-o mică poiană împresurată de arbori și tufăriș. Chiar la intrarea în poieniță, mai spre dreapta, în fund, pășteau caii. La stânga poposeau oamenii, în jurul câtorva focuri, căci se făcuse răcoare. Diferența de temperatură dintre zi și noapte se ridică în aceste regiuni până la zece grade, uneori chiar până la douăzeci.

Tata Jaguar și însoțitorii săi se culcară cu burțile la pământ, continuându-și drumul târâș, pe mâini și pe vârful picioarelor. Acum nu mai mergea în față Anciano, ci Tata Jaguar. Îmbrăcămintea lor vânzolită în arșiți, în ploaie și vânt nu contrasta cu întunericul din jur. Doar părul alb al bătrânului, dacă ar fi fost vorba de o expediție împotriva indienilor sau a braconierilor albi în America de Nord, ar fi putut să-i trădeze. Aici însă nu era vorba de adversari înzestrați cu asemenea ochi pătrunzători.

În fine ajunseră la cotitură. Cel mai apropiat dintre cai păștea la nici șase pași depărtare de Tata Jaguar. Deși probabil că-i văzuse ori îi simțise pe străini nu dădea nici un semnal de alarmă. Nu făcea decât să miște din coadă și din urechi.

— Proaste făpturi! îi șopti Tata Jaguar lui Geronimo. Un căluț de-al comanșilor s-ar apuca să necheze și s-ar zbate atât de tare, încât ar scula toată tabăra împotriva noastră. Pe de altă parte indivizii ăștia nici nu văd barem că animalul își mișcă urechile și coada într-un fel neobișnuit. Va fi o treabă ușoară.

— Așa cred și eu, aprobă celălalt. Observi cum se prezintă situația?

— Cum să nu observ! Focurile ard vâlvătaie. Poți să frigi câte un bou la fiecare foc.

Era într-adevăr atâta lumină, încât puteai distinge ca în plină zi tot ce se petrecea în mica poiană.

Abiponii erau cam o sută la număr, înarmați cu tuburi de suflat, cu sulițe, arcuri și săgeți. Unii aveau și puști provenind desigur din depozitul secret unde doctorul Morgenstern „descoperise” faimoasa lui *gigantohelonia*. Ardeau șase focuri. În jurul unuia ședeau albi și un indian; lângă celelalte cinci, restul indienilor. Printre cei dintâi se vedeau clar chipurile indianului, al lui Antonio Perillo, al căpitanului Pellejo și ale încă doi militari. Alți soldați ședeau întorși cu spatele, iar Gambusino stătea lungit, cu pălăria trasă peste ochi ca să nu-l supere lumina. Oamenii din primul grup sosit acolo părea să fi cinat mai demult; în schimb, noii veniți mestecau anevoie pastrama adusă cu ei. Mâncau și discutau fără nici o reținere încât — atunci când nu li se învălmășeau vocile — puteai să înțelegi totul, cuvânt cu cuvânt.

Focul lângă care se aflau albi era cel mai apropiat de marginea luminișului și aceasta nu întâmplător, căci acolo se înălțau doi arbori învecinați, nu prea groși, de care fuseseră legați cu lasourile micul doctor Morgenstern și Fritze, servitorul său. Stăteau înțepeniți, fără să-și poată mișca membrele.

După ce se lămuri asupra situației Tata Jaguar făcu semn celorlalți trei să se ascundă și mai bine sub rămuriș.

Apoi, întorcându-se cu fața la ei, ca să fie mai ușor auzit, șopti:

— Avem toate șansele. Oamenii ăștia nici nu bănuiesc că s-ar găsi cineva pe-aproape. Chiar și în doi am fi putut să-i eliberăm pe captivi. Totuși nu e rău că Anciano și Hauca se află și ei de față. Aveți o aprinzătoare?

— Avem amnar de-al nostru.

— Bun. Acuma stai și ascultă! Vreau să-i sperii pe domnii ăștia și să-i zăpăcesc. Ai lepădat multe, Anciano, dar văd și îmi pare bine că ți-ai păstrat totuși cornul pentru pulbere. Nu cumva e gol?

— Ba e plin de tot.

— Atunci întoarceți-vă și, după ce ieșiți din lumina focurilor, faceți un ocol și vă furișați în partea cealaltă. Odată ajunși acolo, tu, Anciano, te streкори încet până la marginea luminișului. Vezi iarba aceea înaltă, uscată, rămasă de anul trecut? Dacă-i dai foc, arde ca hârtia. Vasăzică te apropii cât mai mult de tabără, apoi te retragi ușurel presărând iarba cu un strat subțire de pulbere. Adică semeni o dâră, mă-nțelegi? După ce ai golit cornul, dai foc ierbii și fugi repede la Hauca. Între timp el o să pună mâna pe patru șei, ceea ce nu-i prea greu de făcut. Uite-le cum zac toate fără nici o pază! Pe urmă o luați la sănătoasa și...

— Lăsați pe mine, señor, îl întrerupse bătrânul. Am să mă descurc fără greș. Până ce flacăra va atinge dâra de pulbere, eu, unul, voi fi departe, nevăzut și neauzit. Nici n-o să se știe de unde a pornit focul, căci va izbucni dintr-o dată în sus. Și o să sară toți ca să-l stingă... Pricep eu planul, señor!

— Văd că pricepi. În timp ce tu presari pulberea și Hauca pune mâna pe șei, Geronimo se ocupă de cei patru cai. Eu stau ascuns printre copaci. Când se aprinde iarba cu flăcări mari, atunci, cum bine spuneai, toată lumea sare să stingă focul, iar eu mă folosesc de zăpăceala din tabără

și tai repede legăturilor celor doi prizonieri. Apoi ne întoarcem fuga până aici, punem fiecare șaua pe cal și...

— Însă doi dintre ai noștri ar trebui să ia pachetele alea, observă tânărul incaș.

— Ce fel de pachete? întrebă Tata Jaguar.

— Când señor Carnicero ne istorisea pățania tovarășilor săi, țin minte că a pomenit și de două pachete de-ale doctorului, ce cărți și cu alte lucruri! Uitați-le colo! Trebuie să fie ale lui, căci altele nu se văd. De aceea zic să avem grijă ca să i le dăm înapoi când va liber.

— Dacă timpul ne îngăduie, mă rog, s-o facem și pe asta — deși nu e prea plăcut să te cari cu cărți și cu alte cele tocmai în Gran Chaco. Ei, gata, la lucru! Știți fiecare ce aveți de făcut.

Se întoarse și porni târâș. Nu era o treabă ușoară, căci intra tot mai mult în lumina focului amintit și, ca să nu fie văzut, trebuia să umble numai prin tufărișul de pe margine, încâlcit și des.

În sfârșit, ajunse la țel. Culcat pe burtă sub cei doi arbori de care stăteau legați Morgenstern și Fritze, auzea fără greutate discuția celor așezați în jurul focului. Vorbeau despre întâmplarea din acea zi.

— De fapt ați greșit, lăsându-l pe Carnicero în voia lui, rosti căpitanul Pellejo. O să spună peste tot ce a văzut.

— Și ce strică? întrebă Antonio Perillo. Parcă o să-l creadă cineva?! Și chiar dacă l-ar crede! Nu ar fi decât spre fala mea să știe lumea că am reușit să-l prind pe colonelul Glotino.

— Dacă planul nostru se realizează, da. Altminteri însă, numai fală nu va fi, ci mai mare rușinea.

— Trebuie să se realizeze. Nu uitați că prietenul nostru indian, care și-a cucerit faimoasa poreclă de Braț-Viteaz, ne-a promis câteva mii de abiponi.

— Ce-am făgăduit rămâne bun făgăduit, confirmă căpetenia. Numai să vă țineți și dumneavoastră de cuvânt.

— Ne ținem, cum să nu.

— Adică o să ne arătați toate ascunzătorile voastre de arme și o să ne dați tot ce se află într-însele?

— Da.

— Și o să mă ajutați de îndată împotriva cambașilor, dușmanii noștri de moarte, chemând ostașii de pe graniță ca să se întâlnească lângă *lago* cu ai mei?

— Bineînțeles, îi îndreptăm spre lac. Am și trimis câțiva curieri sus, la El Bracho, ca să adune cât mai mulți ostași cu putință.

— Atunci îi vom lovi sănătos. Cambașii îl sprijină pe regentul alb și, știind că noi îl dușmănim, ne cășunează pagube peste pagube. Dacă-i izbir și le luăm avutul, atunci ajungem bogați și toate triburile vor merge cu noi. O să am la războinici de-o să tremure regentul alb în fața mea.

Discuția lăncezi un răstimp.

Cele auzite erau pentru Tata Jaguar — vrednic și încercat cunoscător al țării — de cea mai mare însemnătate. Ar fi vrut să asculte și mai mult, însă nu avea răgazul, mai ales că nu putea ști cât va mai dura pauza intervenită. Ar fi vrut de asemenea să-l vadă la față pe bărbatul lungit lângă foc și care, mai mult ca sigur era vestitul căutător de aur supranumit „El *gambusino* maestro”. Toată lumea îl cunoștea, toată lumea îl văzuse. Numai Tata Jaguar nu-l întâlnise nicăieri. De acum nu mai putea să aștepte până ce omul se va scula de jos ori își va sălta măcar pălăria de pe ochi. Din moment în moment focul pus de Anciano avea să izbucnească și nu era exclus ca prizonierii să facă vreo prostie, să reacționeze greșit. Trebuiau deci instruiți în prealabil ca să știe ce au de făcut. Tata Jaguar se târî până aproape de cei doi arbori alăturați, se ridică din tufișul care-l masca și, stând în spatele captivilor, șopti în limba germană:

— Domnule doctor, nu mișcați. Am venit să vă salvez.

Morgenstern nu avea calmul omului experimentat pentru ca, într-o asemenea situație, să nu facă nici o mișcare. Tresări și își răsuci capul cât putu mai mult. Fritze

tresări și el, însă mai puțin vizibil. Știa să se strunească mai bine decât stăpânul său.

— Liniște, nici o vorbă! Stați așa, nemișcați, nu întoarceți capul! porunci Tata Jaguar. Să nu-mi răspundeți decât prin „da” sau „nu”. Pentru „da” ridicați ușor umărul drept, iar pentru „nu” umărul stâng. Eu sunt Karl Hammer, adică Tata Jaguar, pe care l-ați cunoscut în casa bancherului Salido din Buenos Aires. Ați înțeles ce-am spus?

Cei doi ridicară umărul drept.

— Nu cumva curelele vă strâng prea tare și vă provoacă dureri?

Mișcară din umărul stâng, deci „nu”.

— Vasăzică sângele circulă normal și o să vă puteți mișca repede în cazul că vă tai legăturile?

Captivii confirmară înălțând umărul drept.

— Atunci e în regulă. Eu stau cu cuțitul pregătit. Un tovarăș de-al meu va da foc dincolo, la marginea luminișului. Va aprinde niște pulbere. Iarba înaltă și uscată va arde cu flăcări mari. Aștia de-aici vor da cu toții buzna să stingă focul și preț de câteva clipe nimeni nu vă va supraveghea. Înțelegeți ce spun? întrebă iarăși Tata Jaguar, deoarece vocile din jurul focului se înțețiseră.

Mișcară din umărul drept, semn că au înțeles.

— În aceste clipe de zăpăceală eu vă tai legăturile, vă iau de mâini și o zbughim tustrei la dreapta spre caii ăia patru care, după cât observ, au și fost aduși de un alt tovarăș al meu. În vecinătatea cailor, uitați-vă, sunt patru șei! Apucăm fiecare câte o șa, pe urmă...

Nu mai continuă, căci în locul unde-l trimisese pe bătrânul Anciano scăpară deodată o luminiță. Se auzi un fâsâit și în aceeași clipă țâșni drept în sus ca o perdea de flăcări, lungă de vreo zece coți.

În primul moment tabăra încremeni într-o spaimă mută. Apoi indienii și albi săriră toți de la locurile lor strigând

care cum putea mai tare. Doar căpetenia își păstră calmul cuvenit.

— Înăbușiți focul cu *poncho*-urile! porunci el cu glas ferm.

Toți se grăbiră să execute ordinul, dar lucrul nu era chiar atât ele ușor, căci iarba uscată și înaltă ardea într-adevăr ca hârtia. Abia stingeai flacăra într-un loc și iar țâșnea încă și mai puternică în alt loc. Înfricoșați, caii prinseră a necheza, însă nimeni nu-i lua în seamă. Nimeni nu se mai gândea la prizonieri.

La primul strigăt de spaimă al abiponilor Tata Jaguar se și apucă să taie legăturile celor doi captivi. Îi luă apoi de mână, pe unul de-a dreapta, pe celălalt de-a stânga sa și îi conduse cât putu mai repede în direcția celor patru cai. Geronimo se ivi dindărătul cailor și rosti scurt:

— I-am legat. Luați șeile și haideți după mine!

Sări în spinarea unuia din cai și porni cu tuspătru deodată. Tata Jaguar, cu forța lui athletică, umflă două șei cu accesorii cu tot.

— Cărțile, cărțile mele! se bucură doctorul apucând un pachet din mâna incașului.

— Uite și târnăcoapele, sapele! exclamă la rândul lui Fritze, săltându-le pe umeri.

Anciano și Hauca își luară câte o șa. Privindu-i, Tata Jaguar spuse mulțumit:

— Bun, vasăzică avem patru șei. Mai multe nici nu ne trebuie. Și acum haideți! Țineți-vă strâns după mine!

Aruncă o privire înapoi asupra taberei. Acolo oamenii mai luptau cu focul; nimeni nu observase cele petrecute în partea cealaltă. Fugarii se depărtară grăbiți. Dar nu ajunseră prea departe că o voce de bas răsună ca un tunet în tabără:

— *Tormenta!* Unde-s prizonierii? Au dispărut!

La auzul acestei voci, Tata Jaguar se opri numaidecât. Trase cu urechea. Ceilalți făcură la fel.

— Au evadat! se auzi după câteva secunde aceeași voce. I-a eliberat cineva, le-a tăiat legăturile. Se vede după lasouri.

— Cine-o fi? se întrebă Tata Jaguar, îngândurat. Glasul ăsta mi-e cunoscut de undeva. N-o fi oare...

Dar nu termină vorba. Dinspre tabără se auzi din nou:

— Focul e stins. Luați-vă armele, repede! Aici, în stânga, nu poate să fie nimeni. Mai degrabă, dincolo, unde a ars. În pădure nu e chip să pătrundă, e prea deasă. Trebuie s-o fi luat spre dreapta. Fuga după ei! Douăzeci rămân la cai, ceilalți merg cu mine!

De departe nu se vedea decât o învălmășeală. Nu puteai deosebi om de om.

— Hai s-o ștergem! zise Geronimo. De ce mai stai, Carlos?

Geronimo se oprise și el din pricina unuia din cai ce se cabra năvălaš.

— Glasul ăsta, omule, dădu să explice Tata Jaguar. Parcă-mi sună nu știu cum...

— Eh, lăsări să strige cât poftesc! Să fugim, altminteri ne ajung din urmă.

— Dar trebuie să-l văd, trebuie...

Bărbatul acesta, îndeobște atât de socotit, era gata să lepede șeile, dar Geronimo îl luă la rost, desigur pentru prima oară de când se cunoșteau:

— Ce-ți veni? Ți-ai pierdut mințile? Dacă vrei să-ți riști viața, n-ai decât. Dar nu ne vâri și pe noi în bucluc! Eu, unul, te las și plec.

Și pomi hotărât împreună cu tuspătru cai. Ceea ce îl făcu pe Tata Jaguar să se trezească din gânduri.

„Are dreptate, murmură el ca pentru sine. Probabil că mă-nșel, totuși n-am să las lucrul necercetat. Acuma însă trebuie să-i dăm zor.”

O întinse, așadar, cu pașii lui uriași, încât ceilalți abia de reușiră să nu-l piardă din ochi, mai ales că trecuseră brusc din lumină la întuneric.

Micul savant căra pachetul cel mai greu: cărțile. Gâfâia sub povara lui. Puterile îl părăseau. Până la urmă îl lăsă jos și se adresă lui Fritze:

— Dragă, nu mai pot. Parcă ar crește mereu în greutate. Hai să schimbăm. Dă-mi mie uneltele.

— Mă rog, răspunse acesta. Luați dumneavoastră cheile de la preistorie, iar eu o să duc știința tipărită. Dar grăbiți-vă, că vin ăia valvârtej!

Zoriră pe cât le permiteau bagajele. Totuși era prea încet. La ieșirea din pădure primii dintre urmăritori se și apropiaseră considerabil. Trosni un foc de armă, apoi încă unul. Noroc că gloanțele nu-l atinseră.

Dându-și seama în ultimul moment că Anciano și incașul o cotiseră spre dreapta, cei doi apucară aceeași direcție. Dar se pomeniră cu o voce de bas care îi somă din beznă:

— Stați că trag, ticăloșilor!

— Gambusino, șopti doctorul gâfâind. Ne-am ars.

— Ba nu! Fugiți cât mai iute! îl îndemnă Fritze. Vă scap eu, că doar trebuie să vină pe-aici și o să-i arunc ceva în cale.

Fritze rămase pe loc și îl lăsă pe Morgenstern să treacă înainte. Când statura înaltă a lui Gambusino se ivi din întuneric, micul slujitor îi aruncă în drum pachetul cu cărți și o luă la fugă. Omul se împiedică și căzu, dar se ridică imediat voind să-și continue urmărirea. Deodată îl întâmpină un glas sever:

— Stai! Aici este Tata Jaguar cu oamenii lui! Cine se apropie îl împușcă!

Gambusino se opri nedumerit. Nu cumva vor să-l sperie folosindu-se de numele faimosului bărbat? Ghemuit la pământ, se mai târî câțiva pași. Surpriză! Înaintea lui desluși într-adevăr un grup de bărbați. Privită de jos și profilată pe cer, orice formă devine vizibilă chiar și în întunericul cel mai dens. Astfel că Gambusino constată că se găsește în fața unor oameni îmbrăcați în haine de piele și purtând pălării cu boruri largi, ceea ce în pampas și în

regiunile din preajmă constituie o raritate. Recunosc deci peste cine a dat.

„Mii de trăsnete! blestemă el în sinea lui. E chiar Tata Jaguar. Dacă merg înainte, mă împuşcă. Deci trebuie să măntorc... Lasă că-i plătesc eu păcăleala de azi! E pentru prima şi ultima oară.”

Se târî o bucată de-a-ndoaselea, se ridică apoi în picioare şi, alergând în ocol, dădu iar de oamenii lui cărora le-o luase înainte mânat de dorinţa de a-i prinde pe fugari.

— Înapoi! ordonă el. Nu mai e nimic de făcut.

— Cum nimic? întrebă Pellejo care se afla în acest grup. De ce?

— S-au dus, i-am pierdut, cel puţin pentru ziua de azi.

— Adică?

— Ştiţi voi cine-i bestia care i-a eliberat? Tata Jaguar!

— Imposibil. Te-oi fi înşelat.

— Ba deloc. Erau oamenii lui. I-am auzit şi glasul. Hai repede, să ne sfătuim. Trebuie luate măsuri ca să nu-i cădem în labe. Nemernicul ăsta e în stare să ne atace încă acum, în cursul nopţii.

— Cam greu de crezut.

— Şi de ce n-ar face-o?

— Pentru că n-a vrut decât să-i scape pe indivizii aceia. Dacă plănuia un atac, ne lua prin surprindere de la bun început.

— Se poate, însă n-am încredere. Eu îl cunosc mai bine decât voi. Şi dumnealui mă cunoaşte ca să zic aşa... mai de mult. Îmi ştie glasul. Dacă mi l-a recunoscut, atunci pot să pun rămaşag o sută contra unul că se va ţine scai de mine.

— Aveţi vreo răfuială veche?

— Da şi încă una serioasă. Gata! Nu avem timp de pierdut.

Se întoarseră repede în tabără. Gambusino porunci să se pună şeile pe cai şi să se stingă toate focurile, căci aveau să pornească imediat.

— Plecăm? se miră Antonio Perillo. Trebuie?

— De, trebuie s-o luăm din loc, să ne depărtăm măcar o bucată, pentru ca să nu ne mai găsească aici în timpul nopții.

— N-are el curajul să se apropie.

— Ei, aș! Eu vă spun că are. Și nu numai să se apropie — asta nici n-ar însemna curaj pentru el — ci să și atace.

Aici interveni căpetenia abiponilor și îi dădu dreptate lui Gambusino:

— Dacă prizonierii au fost sloboziți într-adevăr de Tata Jaguar, atunci s-o ștergem. Doar îl cunosc și eu! Ș-apoi nu văd pe nimeni altul care să-i fi putut răpi. O fi venit cu mai mulți de-ai lui și i-o fi pus să aprindă niște pulbere. Noi ne-am repezit să stingem focul și n-am mai luat seama la prizonieri, timp în care dânsul i-a eliberat. Cu Jaguar asta noi ne dușmănim pe viață și pe moarte, așa că nu-i de glumit, trebuie să plecăm. Aici nu-i chip să ne apărăm ca lumea. Trebuie să ne mutăm într-un loc potrivit și să vedem ce se mai poate face.

Față de această explicație nimeni nu mai obiectă nimic. Înșeură caii și observară abia acum că lipsesc patru din ei, cu harnașamente cu tot, precum și cele două pachete ale prizonierilor. Noroc că aveau cai de rezervă.

După ce stinseră focurile călăreții porniră în șir indian, adică pe un singur rând, unul în spatele celuilalt.

Drumul ducea tot mai adânc în luminiș, lărgindu-se din ce în ce mai mult. Dacă nimereau într-o fundătură, atunci nu mai scăpau de Tata Jaguar. Dar Braț-Viteaz, căpetenia ahiponilor, cunoștea prea bine locurile ca să se poată rătăci.

— După vreo două ore de drum pădurea se deschise de ambele părți și călăreții dădură într-un câmp larg. Aici mai galopară preț de un sfert de ceas, apoi descălecară pentru o scurtă consfătuire, făcură cerc în jurul abiponilor și al lui Braț-Viteaz. Aceștia luară loc în mijlocul cercului.

— Chiar dacă Tata Jaguar ne-a urmărit cât am mers prin pădure, vorbi căpetenia abiponiilor, aici nu ne va găsi. E

întuneric și nu poate vedea pe unde am apucat. Binevoiască deci señores a chibzui asupra celor de trebuință.

— Sfat lung și dezlânat — după obiceiul vostru — n-o să ținem, răspunse Gambusino. Vom fi scurți. Pe urmă vom pleca. Trebuie să ne depărtăm cât mai mult de Tata Jaguar.

— Adică vă așteptați să vină într-adevăr și să ne caute?

— Dacă mi-a recunoscut glasul, atunci e sigur că va veni.

— Eu zic că v-a recunoscut.

— *Demonio!* De unde poți să știi una ca asta?

— Păi nici n-avea nevoie să vă audă glasul, că doar v-a văzut cu ochii lui în timp ce-i dezlega pe prizonieri.

— Nu se poate. Stăteam lungit și-mi acoperisem fața că pălăria.

— Dar nu vă știe după statură, señor?

— Mă știe, totuși oameni cu asemenea statură sunt mulți. Și apoi, a trecut vreme de atunci, eram și altfel îmbrăcat. Ca să mă recunoască, trebuie ori să-mi fi zărit fața, ori să-mi fi auzit glasul.

— Și credeți că v-a auzit?

— Da. Din păcate am strigat prea tare. Dacă aș fi bănuir că-i vorba de dânsul și că se află pe-aproape, firește că aș fi tăcut mîlc. Sunt convins că o să mă urmărească nemernicul.

— Și dacă nu pe dumneavoastră, atunci pe noi.

— Voi din ce v-ați luat la harță?

— Am năvălit asupra cambașilor în vreme ce Jaguar se afla acolo. Dânsul a venit să ne îndemne la pace, noi însă n-am vrut cu nici un chip să înapoiem prăzile. Ba i-am cerut încă și mai mult. Așa că, văzând el cum stau lucrurile, a plecat mânios. Atunci unul de-ai noștri i-a suflat o săgeată otrăvită în spinare. Numai că săgeata s-a oprit în haina lui de piele, că-i groasă de nu poți s-o găurești. Pe urmă am omorât două căpetenii de-ale cambașilor și o mulțime de războinici, bașca bătrâni și copii, iar femeile și fetele le-am luat cu noi. Drept răspuns, Jaguar s-a pus în fruntea celorlalte triburi de cambași și a tăbărât asupra noastră.

— Și cine a învins?

— El a învins. Când pune mâna pe armă, nu e chip să-l dobori. O grămadă de abiponi au pierit atunci de mâna lui, iar cambașii nu numai că și-au luat înapoi toate prăzile ce le făcusem, dar ne-au jefuit și de avutul nostru. Și uite-așa s-a făcut că-i dușmănim de moarte și așteptăm de la dumneavoastră puști și pulbere ca să le-o plătim cu vârf și îndesat. Războinicii mei ard de nerăbdare să-i pedepsească. Dacă ne ajutați, veți găsi în noi sprijin credincios.

— O să primiți totul după făgăduială. Doar depozitele se află chiar în drumul nostru. Dacă lucrurile stau așa cum spui, atunci sunt convins că ne va călca pe urme în curând.

— Și chiar de n-ar fi așa, încă s-ar ține de capul meu, interveni Antonio Perillo. Știți ce a făcut la Buenos Aires! Ne-a compromis și pe mine și pe ceilalți *espadas*. Ai, de mi-ar cădea în mână! Zău că nu l-aș menaja, mai ales că e omul lui Mitre.

— Mi-au ajuns și mie la ureche multe isprăvi de-ale individului acesta, însă niciodată n-am avut de-a face ce el, se amestecă în vorbă căpitanul Pellejo. Prin urmare, persoana mea nu-l interesează. Totuși, după cele ce am auzit aici, sunt și eu de părere că se va ține pe urmele noastre. Numai că n-o să-i fie prea ușor, señores.

— De ce? întrebă Gambusino.

— Urmele se mai încurcă, se mai pierd.

— Hm! Se pare că nu aveți o idee prea exactă despre arta citirii urmelor. Aflați señor, că un Tata Jaguar descoperă orice urmă care îl interesează și n-o poate pierde decât atunci când adversarul său e la fel de iscusit — cum ar fi de pildă cel care vă vorbește în clipa de față. Căci sunt convins că nimeni dintre dumneavoastră nu ar fi în stare, ca mine, să-i strice socotelile sau cel puțin să-l ducă de nas.

— Totuși drumul nostru trece prin deșert, prin păduri, peste mlaștini și râuri. Ar fi peste putință cuiva să se țină de noi pe tot parcursul drumului, fără să ne piardă urma barem o singură dată.

— Nu-i trebuie decât să fie istet și experimentat, seînor — două calități pe care Tata Jaguar le posedă din plin. În sfârșit, n-are rost să ne certăm aici dacă poate sau nu poate să ne urmărească. De fapt nici nu e obligat să se țină după noi căci știe dinainte încotro mergem.

— Imposibil! Cine să-i fi spus? Printre capii mișcării noastre nu sunt trădători, iar gloata nu știe nimic.

— M-am gândit la toate astea și mi-am amintit de discuția ce-ați purtat-o până a nu izbucni focul. Eu personal am tăcut, după câte știți. Or, acea discuție trebuie să ne fi trădat. Cu siguranță că a ascultat-o și el pe când ne pândea din întuneric.

— Ei, și? Parcă am vorbit mare lucru?! Nu-mi amintesc de nici un cuvânt din care să reiasă că...

— Ba da. V-ați referit la depozitele secrete. Ați pomenit și de curierii trimiși la graniță ca să-i îndrepte pe ostași către Iago.

— Bine, bine, dar numele lacului? L-am pronunțat cumva?

— Nu.

— Ei, lacuri sunt multe. N-are decât să-l caute pe cel cu pricina.

— Uitați că prizonierii se află acum la Tata Jaguar. Din păcate am fost prea siguri de noi și am vorbit în prezența lor mai mult decât s-ar fi convenit. S-au spus lucruri ce nu trebuie cunoscute de alții și cu atât mai puțin de un asemenea om periculos.

— Adică să fi înțeles ei cum se cheamă lacul?

— Cât se poate de clar. Doar i-ați amenințat că-i veți duce acolo și îi veți îneca.

— Fir-ar' al naibii să fie! Neplăcut, într-adevăr. Dar cine putea ști că o să scape așa tam-nisam? Înseamnă că o să plece direct spre Lago de Los Carandayes.

— Firește că ar face-o dacă nu m-aș băga eu pe fir.. Am să-i trag o păcăleala. Ascultați: noi am venit înapoi

trecând râul dinspre sud, ca să apucăm spre nord sau nord-vest. Hai să ne întoarcem și să trecem râul înapoi.

— Ce idee! Ar fi să ocolim nu știu cât până să...

— Nu-i vorba de nici ocol. Plecăm imediat, căutăm alt drum prin pădure, ieșim iarăși în câmp deschis, iar mâine în zori tăiem râul și tunde-o la galop!

— Deci încă o zi pierdută, la un loc două.

— Ce contează două zile pierdute dacă astfel ne descotorosim de Tata Jaguar!

— Și o să izbutim?

— Nici vorbă. Dânsul nu poate începe urmărirea decât mâine. Ori atunci noi vom fi atins râul, pe când el, obligat să călărească încet ca să nu piardă urma, îl va atinge abia către seară. A doua zi seara s-ar putea să ajungă la punctul unde noi vom face întoarcerea proiectată, dar nu-l va descoperi fiindcă urmele se vor fi șters între timp.

— Credeți? Asta n-ar fi deloc rău. Dacă aș ști că planul reușește, l-aș susține bucuros.

— Reușim cu siguranță.

— Atunci am putea merge la Fort Tio să ne îmbroscăm proviziile.

— Desigur. Sunt de acord.

Antonio Perillo nu avu nici el nimic de obiectat, iar căpetenia abiponilor declară:

— *Gambusino* a chibzuit foarte bine planul. Îl păcălim pe Tata Jaguar și scăpăm de umbra lui. Câți oameni o fi având?

— Asia n-o știu precis. Era întuneric. Pe cât mi-am dat eu seama, să tot fie între douăzeci și treizeci.

— Pentru el ajung și atâția. E drept că ai noștri sunt de zece ori zece la număr, însă oamenii lui mânuiesc mai bine armele. De aceea trebuie să nu dăm piept cu el până nu ni se alătură și alte pâlcuri de abiponi. Haidem, dar, să-l păcălim cât mai curând. Cunosce eu, nițel mai sus, încă o trecere prin pădure, care ne scoate la râu.

Urcară în șei și cotiră pieziș spre pădure. Sărmanii lor cai aveau să treacă prin eforturi uriașe.

8. Lipitorile lui Parmesan

Bărbatul la care Gambusino și ai lui se gândeau ce atâta stăruință — Tata Jaguar — nu-și prea bătea capul atunci cu existența acelor oameni, căci, în ciuda temerii lor, dânsul dormea comod și pașnic de parcă s-ar fi aflat într-un pat moale la Buenos Aires sau la Montevideo.

După ce Gambusino fugise înapoi în tabără, Tata Jaguar se strecurase în luminiș ca să mai tragă cu urechea, îl auzise vorbind cu ceilalți, dar, fiind prea departe, nu înțelesese nimic. Cu auzul său fin înregistrase și plecarea lor din tabără. Chemase pe urmă doi dintre oamenii lui de nădejde și le dăduse sarcina să stea de veghe cam la o sută de pași mai încolo, unul pe dreapta, celălalt pe stânga luminișului. Trebuiau să fie foarte atenți și, la cel mai mic gest al dușmanilor îndreptat împotriva lor, să tragă în plin.

Era convins că făcuse astfel tot ceea ce rațiunea și prudența îi cereau. Nici prin gând nu-i trecea să organizeze un atac; în orice caz nu în acea noapte. Și apoi n-ar fi vrut cu nici un chip să le strice odihna camarazilor săi atât de trudiți. Aceștia trebuiau să doarmă, să prindă puteri pentru a doua zi, care putea să le ceară eforturi mari.

Se întoarse pe urmă la trupa sa. Și prima lui grijă se îndreptase asupra lui Morgenstern și Fritze. Vorbise cu ei în limba spaniolă ca să priceapă și ceilalți.

— Señor, nu știu ce să cred despre dumneavoastră, i se adresase el doctorului. În ce mă privește, am obiceiul să fiu políticos, mai ales față de un om atât de instruit și plin de cunoștințe. Însă dați-mi voie să vă spun cinstit: mai bine rămâneți la Buenos Aires.

— Ce să fi făcut acolo? întrebă micul savant. Îmi trebuia un glyptodont, un megatherium, un mastodont. Oare găsești așa ceva în Buenos Aires, señor?

— Puteați să vă duceți în pampas.

- Păi asta am și făcut.
- Credeți că ne aflăm aici în pampas, omule?
- Desigur, șesul e mărginit de un râu și o pădure, fluvius și silva.
- Și de ce ați luat-o tocmai pe urmele mele?
- Ca să vă întâlnesc, señor.
- Dar nu v-am spus eu că n-am nevoie de prezența dumneavoastră? Mi-ați și încurcat socotelile. V-ați băgat într-un mare bucluc. Primejdie de moarte!
- Sunteți sigur? Domnii aceia ne-au tratat neamical numai datorită unei erori de care și-ar fi dat seama în curând.
- Asta să v-o scoateți din cap. Viața dumneavoastră atârna de un fir de păr.
- Viața mea, *vita* pe latinește? Nu-mi vine să cred.
- Fiindcă sunteți un crăpcean cumsecade, blând, inofensiv, care habar nu are câte știuci îl pândesc în apă. Locul dumneavoastră e oriunde, numai în Gran Chaco nu.
- Iar eu sunt convins că dimpotrivă. Chiar dumneavoastră mi-ați dat a înțelege că se găsesc aici relicve din fauna preistorică.
- Dacă veți căuta însă aceste creaturi de mult răposate tocmai în depozitele de muniții ale diverșilor șefi de partide, atunci se poate întâmpla să săriți nițeluș în aer. Am aflat de la bravul don Parmesan, căruia și datorați salvarea voastră, felul în care ați fost prinși. Relatați-mi, vă rog, cele petrecute ulterior.
- Ulterior? N-ar fi de spus mare lucru, señor Hammer. Au astupat iarăși locul unde descoperisem *gigantahelonia* mea — asta după ce au scos conținutul ca să-l împartă între ei — apoi ne-au urcat pe cai, bineînțeles legați și ne-au dus în luminișul acela. Le-am vorbit ea de la inimă, cerând permisiunea să iau cel puțin carapacea superioară a *gigantoheloniei*, dar m-au refuzat net.
- Prin urmare, mai credeți și acum că era o broască țestoasă?

— O, sunt convins, señor. Și încă una de dimensiuni colosale! Dar să vă spun mai departe: am mers prin pădure, am trecut un râu nu prea adânc, am, mai călărit o bucată și, traversând din nou râul, am pătruns în luminișul unde se aflau ceilalți indieni. Aici ne-au dat, mie și lui Fritze, câte o porție de friptură și am mâncat. Pe urmă ne-au legat de copacii aceia și am stat așa până ați venit dumneavoastră. Asta-i tot. O poveste cât se poate de simplă și prozaică.

— Asta numiți dumneavoastră simplu și prozaic? râse forțat Tata Jaguar.

— Natural. N-am sesizat nici urmă de poezie. În repetate rânduri am încercat să creez o atmosferă mai intimă între noi, abordând problema diluviului, a urșilor din peșteri, a mamuților. Am atins și alte subiecte simpatice, însă degeaba: nu-i interesa deloc.

— Cred. Și v-au rugat să vă țineți gura?

— Nu m-au rugat propriu-zis, Mi-au poruncit să tac, nu-i așa, într-un fel cam tăios și categoric.

— E limpede, señor. Să ne oprim deocamdată aici. Ce discutau oamenii aceia între ei?

— Nimic important. De aceea nici nu le-am acordat prea multă atenție. Vorbeau de rebeliune, de cavalerie, de tunuri, de niște atacuri ale indienilor, tot lucruri care pe unul ca mine nu-l pot pasiona.

— Rebeliune, cavalerie, tunuri, atacuri? Și dumneavoastră găsiți că acestea sunt lucruri minore? Aflați, señor, că sunt de cea mai mare importanță.

— Poate pentru dumneavoastră. Pentru mine nu. De altfel n-am reținut nimic din vorbele lor. Mă gândeam mereu la carapacea *gigantoheloniei*. Dacă vă interesează amănunte, întrebați-l pe Fritze al meu. Ca profan în materie de paleontologie, dânsul trebuie să fi ascultat cu mai multă atenție flecăreala din tabără.

Până atunci Fritze nu scosese nici un cuvânt, dar, auzindu-se citat nominal, își dezlegă imediat limba și vorbește în germană:

— Asta cam așa e, dom' Hammer. Am ascultat totul cu urechile mele și vă pot servi ca pe tavă orice amănunt. Dar îngăduiți, vă rog, să istorisesc în limba mea maternă. Când stau de vorbă cu un german pe spaniolește, parcă mă doare uite-aici în inimă.

— De acord, cu plăcere, zâmbi Tata Jaguar. Putem traduce apoi în spaniolă pentru ceilalți. Așadar, spune-mi mai întâi dacă ai aflat ce caută albiile aceia printre indieni.

— Da, vă servesc pe loc. Dumnealor, crezând că nu mai putem să le jucăm nici un renga, trângăneau despre toate secretele lor, fără nici o fereală, știți, ca să ne facă în necaz. Planul lor e ăsta: se duc în Chaco, îi stârnesc pe abiponi împotriva guvernului și îi mână la luptă. Dar căpetenia abiponilor Brazo Valiente e un vulpoi bătrân. Le-a pus anume condiții. Dânsul vrea să năvălească mai întâi asupra cambașilor, pe care cică i-ați condus dumneavoastră în luptă. Și pentru asta cere să fie ajutat cu arme și soldați.

— Aha! Și albiile au promis să-l ajute?

— Mai încape vorbă! De soldați face rost căpitanul Pellejo. Îi duce de nas pe superiorii săi, care l-au trimis să controleze posturile de-a lungul graniței. De fapt, dumnealui nici nu se duce acolo, ba din contra, a trimis în taină niște curieri poruncindu-le să-i îndrepte pe ostași spre Chaco. De altfel a și hotărât data și locul întâlnirii cu abiponii. Urmează ca împreună să-i atace pe cambași.

— Ce mai plan! Adică soldații vor fi puși la dispoziția căpeteniei abiponilor. Și cu armele cum stau?

— Totul e pregătit mai de mult. Au depozite secrete cu arme și muniții. Hrubă aceea cu broasca e un depozit de acest fel. Acuma dezgroapă armele și le împart abiponilor pentru lupta cu cambașii. După ce se răzbună, cum ziceau, vor să treacă granița — mai multe mii de oameni — și să sprijine din răputeri acel pronunciamiento.

— Da, da, prin urmare avem de-a face cu un plan odios. Ce ticăloșie să angajezi mii de indieni îndemnându-i să omoare, să devasteze, să dea foc, numai pentru ca o mână

de oameni să-și asigure ranguri înalte și averi stoarse din sângele compatrioților! Cine stă în capul acestei acțiuni?

— Asta n-o mai știu. Însă, după câte am înțeles, cel mai mare peste toți ar fi Gambusino. Îl ascultă ca pe un amiral-comandant de escadră.

— Nu i-ai aflat cumva numele? Din ce țară e? Ce hram poartă? Ceva despre viața lui?

— Prea multe întrebări în aceeași oală. Să vedem dacă voi putea să le scot afară una câte una. Vasăzică numele: îl cheamă Benito Pajaro. Cum s-ar zice Pasăre, adică Benedict Vogel pe limba noastră. De unde se trage, nu știu și nici ce hram poartă.

— De mine au pomenit cumva?

— Ehei! La fiecare al doilea cuvânt. Tata Jaguar în sus, Tata Jaguar în jos. De altfel, au pus ochii pe dumneavoastră. Dacă le cădeți în mâini, e de rău.

Hammer tăcu o clipă îngândurat. Apoi continuă cu întrebările:

— Ai înțeles, poate, în ce loc urmează să se adune soldații?

— Da. E vorba de un lac, *Lago de Los Carandayes*, adică Lacul palmierilor.

— Unde se află?

— N-am auzit.

— Nici eu. Să mă interesez.

Îi întrebă pe tovarășii lui, îl descusu și pe moș Anciano, pe tânărul incaș, până și pe chirurg. Însă nimeni nu auzise de lacul respectiv și cu atât mai puțin unde se află.

— Să fie oare undeva în deșert? spuse Hammer, nedumerit.

— S-ar putea, interveni Fritze, că și dumnealor vorbeau de depozite ca și cum ar fi presărate în pustiu. Abia după ce treci de ultimul depozit, ajungi la Lacul palmierilor. Le știu pe toate la rând.

— Așa? Cum le zice?

— Stați nițel! Sunt numai izvoare, patru la număr, trei cu câte un animal în coadă, iar ultimul cu... gemeni. Ia să vedem. Aha, le-am găsit: *Fuente de los pescados*, adică Izvorul peștilor, *Fuente de los sanguijuelas*, cum s-ar zice Izvorul lipitorilor, *Fuente de los crocodilos*, iar ultimul *Fuente gemela*, Izvorul gemenilor.

— Bravo, excelent! se bucură Tata Jaguar. Cunosoc și eu toate numele astea. Am și fost în locurile cu pricina. Dar și dumneata cunoști unul din ele, *Fuente de los pescados*. Doar ați pescuit acolo când cu broasca voastră de pomină! Al doilea izvor e de partea cealaltă a pădurii, lângă *Lago honda*. Se scurge printr-o albie plină cu lipitori, de unde și numele. Al treilea se află tocmai la capătul unei păduri virgine, într-o lagună măloasă, populată de crocodili. Iar al patrulea constă de fapt din două firicele de apă ce se unesc aproape de obârșie. De aceea i se spune Izvorul gemenilor. Toate izvoarele se înșiră în linie dreaptă la o distanță de o zi și jumătate unul de celălalt — mergând călare firește. Pe această linie ce duce spre nord-vest trebuie neapărat să ajungem la Lacul palmierilor, pe care noi nu-l cunoaștem și unde urmează să se adune ostașii. Am procedat cu cap indivizii plasând depozitele lângă aceste izvoare, pentru că se poate circula între ele prin pustiu fără ca animalele să sufere prea mult de sete. Mulțumesc, Fritze! Acum planul meu s-a conturat precis. Trebuie să ajungem la izvoare înaintea indienilor și să le golim depozitele. Apoi o luăm direct spre Lacul palmierilor și îi împresurăm pe soldați. Locul pare foarte bine ales, deoarece acolo se află cele mai multe și mai bogate așezări ale triburilor de cambași. Deci *Gambusino* și abiponii lui, ca și soldații albi, ar putea să se aleagă cu prăzi serioase. Numai că noi le vom strica socotelile.

— Da, le vom strica, întări bucuros Fritze. Recunoașteți, dom' Hammer, că și o *gigantohelonia* e bună la ceva. Fără broasca asta uriașă n-ați fi găsit cheia secretului. La început nu voiați să mergem împreună, dar. Acum, știindu-

vă delicat și simțitor, mai că m-aștept să ne dați și nouă câte un locșor în inima dumneavoastră.

— Bine. Veniți, cu noi. Însă dacă nu veți găsi nimic din vremea potopului, să nu dați vina pe mine. O să vă procur în schimb cea mai mare broască din câte au existat pe pământ, de la Noe încoace.

— Iar eu, sări entuziasmat Morgenstern, voi înregistra de-acum înainte orice cuvânt privitor la rebeliune, la crimă și jaf. Recunosc că astfel se poate ajunge la mari descoperiri paleontologice.

— Perfect, scumpul meu compatriot. Dar până una alta e bine să vă culcați. Aveți nevoie de odihnă. Mâine ne sculăm în zori. Apoi ne așteaptă o călătorie foarte grea, mai ales pentru dumneavoastră. Ei, până a vă ura noapte bună, aflați că mă bucur de a vă fi salvat și uneltele. S-ar putea să ne fie de mare folos, căci vom avea de săpat la depozite.

Această subliniere îl umplu de mândrie pe micul savant. Drept care îi șopti lui Fritze:

— Ai auzit? Are nevoie și de mine personal și de instrumentele mele. Clar, nu-i așa? O să te convingi din ce în ce mai mult cât de indispensabilă e pentru orice om știința, scientia pe latinește.

Astfel doctorul Morgenstern adormi mai împăcat cu sine ca oricând. Ceilalți se lăsară de asemenea în voia somnului și dormiră adânc. Numai că din două în două ore câte unii din ei trebuiau să se scoale ca să facă de strajă.

Nu se crăpă bine de ziuă, că ultimele străji și dădură semnalul de deșteptare, căci se putea ca Gambusino și abiponii să se mai afle în luminiș, așteptând această oră prielnică unui atac. Fără să mai piardă timp cu dejunul, Tata Jaguar porunci oamenilor să încalece și să mâie în direcția luminișului. Deși aproape convins că dușmanii evacuasera tabăra în cursul nopții, consideră totuși necesari, ca măsură de precauție, să trimită înainte câțiva cercetași pedestri.

Aceștia, folosind cu grijă orice acoperire în teren, se strecurară până la fosta tabără a indienilor. Găsind locul părăsit, făcură semn celorlalți să înainteze, apoi se deplasară cu toții, în galop, până la capătul pădurii.

Aici se înșirau urmele indienilor, ducând afară, în câmp. După vechimea lor se vădea că dușmanii părăsiseră pădurea încă din ajun. Dacă urmaseră constant aceeași direcție, nu se știa deocamdată; putea să fie și un șiretlic. În orice caz trebuia luată în considerare perspectiva unui drum prin deșert. Deci era nevoie de apă. Din fericire Tata Jaguar cunoștea un izvor nu prea depărtat a cărui apă, după ce se prelingea puțin la suprafața pământului, cobora din nou în adânc. Cine trăiește în mijlocul unui peisaj sălbatic memorează ușor asemenea locuri și nu le mai uită nicicând. Băură pe săturate, își adăpară caii și porniră la drum împăcați cu gândul că nu vor mai găsi de băut timp de o zi și jumătate.

Merseră bineînțeles pe urmele, încă vizibile, ale abiponilor și, nu după mult, ajunseră într-un loc unde aceștia se opriseră pentru popas. Tata Jaguar se opri la rândul lui ca să cerceteze terenul. Geronimo examinează și ei iarba călcată. Apoi rosti:

— Au stat aici până la revărsatul zorilor. Deci n-au plecat de prea multă vreme. Însă, lucru curios, au luat-o înapoi, spre pădure. Mă întreb de ce?

— Există două posibilități, răspunse Tata Jaguar. Ori întoarcerea lor e un vicleșug menit să ne inducă în eroare și să ne abată de la urmele lor, ori e o măsură tactică în vederea unei răzbunări pentru eșecul de-aseară.

— Ce fel de măsură tactică?

— Poate că vor să treacă prin pădure într-un alt loc și să ne cadă în spate, să ne atace prin surprindere.

— S-ar putea și asta. Or fi căutând să se revanșeze. Iar dacă mai cred și acum, ca proștii, că micul tău concetățean este colonelul Glotino, atunci vor face totul ca să-l prindă

din nou. De aceea nu e deloc exclus să pregătească un atac. Mă rog, n-au decît! M-ar bucura chiar. Am avea ce secera.

— Şi totuşi sunt convins că n-o să ne atace. Fireşte că trebuie să contăm şi pe cealaltă eventualitate, însă eu unul cred că s-au întors din drum ca să le pierdem urma. Vor să ne bage în cap că au renunţat să mai meargă la Lacul palmierilor. Dar nu vor reuşi.

— Vrei, aşadar, să continuăm drumul în direcţia pe care am pornit şi să nu ţinem seama de urmele lor?

— Ba deloc. Vom ţine seama, însă nu aşa cum se aşteaptă dumnealor. Trebuie să le ghicesc intenţiile. De aceea voi merge înainte după aceste urme până mă lămuresc. Hai şi tu! Ceilalţi să rămână aici.

Orândui străjile şi porni, însoţit de Geronimo, în galop întins prin iarba călcată de caii abiponilor. Peste puţin descoperiră rariştea prin care inamicii trecuseră înaintea lor şi ţinând acelaşi drum, ieşiră din pădure pe partea cealaltă. Acolo câmpul se deschidea larg. Urmele abiponilor, cât se poate de clare, tăiau câmpul în curmeziş către râu.

Tata Jaguar îşi struni calul.

— Exact cum am bănuît, constată el. Dacă ar fi avut de gând să ne urmărească, atunci coteau aici la stînga pentru ca, ţinînd marginea pădurii, să ajungă în locul unde credeau că ne aflăm noi. Faptul că n-au făcut aşa, că s-au îndreptat spre râu, arată că e vorba de un simplu joc menit să ne inducă în eroare.

— Păi cum să ne păcălească dacă avem atâtea urme sub ochii noştri?

— Nu-i chiar aşa. Tocmai fiindcă trebuie să ne concentrăm mereu atenţia asupra urmelor, nu putem înainta cu destulă viteză, iar seara suntem nevoiţi să oprim pentru a nu le pierde din ochi din cauza întunericului. În schimb ei, dacă nu poposesc noaptea, câştigă un avans serios, încât a doua zi urmele vor fi mult mai greu de recunoscut. Fireşte că n-o să ne lăsăm păcăliţi. Ştim că se

îndreaptă spre Lacul palmierilor, deci mergem și noi într-acolo.

Se întoarseră la oamenii lor și apoi, împreună, porniră în direcția *Lago de los Carandayes*. Primul țel, după cum s-a mai spus, era *Fuente de los sanguijuelas*. Izvorul lipitorilor situat spre nord-vest, la o zi și jumătate de mers călare.

Terenul se întindea neted, lin, acoperit cu iarbă, ca toate șesurile Americii de Sud. Dar pe măsură ce se depărtau de albia râului, iarba se rărea până dispăru de tot. Pământul, din ce în ce mai nisipos, începu să semene cu un deșert lipsit de viață. Din fericire, nisipul nu era adânc și nu influența cu nimic viteza cailor.

La început, Tata Jaguar avusese oarecare temeri în legătură cu doctorul Morgenstern, care, nefiind călăreț rutinat, ar fi putut să le dea de furcă și să-i țină în loc. Însă teama se dovedi nejustificată. Micul savant își adunase toate puterile ca să facă față acestui drum. Ce-i drept, sedea cam strâmb în șa, totuși rezista destul de bine și abia către seară se plânse de oboseală. Când trupa opri în plin deșert pentru popasul de noapte, se vădi cât de îndârjit fusese micul savant și cu cât stoicism suportase greutățile călătoriei. Căci bietul om înțepenise atât de rău, încât au trebuit să-l coboare din șa și să-l culce pe nisip. Aproape că nu se mai putea ține pe picioare.

Tata Jaguar se bucură de ambiția lui Morgenstern și îl muștră pe un ton amical:

— De ce nu mi-ați spus că vă istovește drumul? Am fi putut călări ceva mai încet.

— Mulțumesc, señor Hammer! răspunse doctorul. Mi-am dat seama că, mergând repede, suportați drumul mai ușor. De altfel sunt hotărât să nu vă fiu povară și n-am să mă plâng da nimic. Mi-ați promis ajutorul dumneavoastră ca să descopăr un exemplar antediluvian. Cu cât ajungem mai degrabă la locul respectiv, cu atât mai bine. Picioarele mi-au înțepenit, ce-i drept, parcă nu le mai simt. Însă cred că

nu va dura mult, adică vine ceea ce se cheamă ameliorarea, pe latinește *emendatio*.

Această speranță se împlini curând, astfel că micul savant putu să refuze net serviciile pe care chirurgul se grăbi să i le ofere.

Din păcate nu se găsea în acea parte a locului hrană pentru cai, iar oamenii fură nevoiți să rabde de sete. Mâncaseră doar câte o felie de pastramă, apoi se declară somnului ca să-și poată continua drumul în zori.

Porniră deci odată cu răsăritul soarelui și meraseră ca și în ajun, prin nisip, până către amiază, când apăru la orizont o dungă întunecată. Tata Jaguar îi lămurii.

— Acolo e Izvorul lipitorilor. E adevărat că numele nu prea sună frumos, dar vom găsi apă din belșug, bună, curată, precum și arbori și tufăriș. De altminteri, vedeți că iarba devine din ce în ce mai deasă.

Gran Chaco avea înainte vreme reputația unei regiuni sterpe, lipsită de vegetație. Și într-adevăr există porțiuni destul de mari care seamănă cu deșerturile nisipoase ale Africii. Dar în preajma lor se dezvoltă o floră bogată, ba chiar luxuriantă. Râurile se umflă în noiembrie și acoperă cu apă suprafețe mari. Apoi se retrag, lăsând în urmă destulă umezeală pentru ca plantele să poată crește din abundență și să reziste multă vreme în anotimpul secetos. Păduri întinse însoțesc râurile, semănând cu codrii seculari ai Braziliei. Până și în plin deșert întâlnești numeroase ape stătătoare ce alimentează vegetația și atrag totodată regnul animal.

O asemenea apă era și Fuente de los sanguijuelas. Acolo, în deșert, în mijlocul unei oaze având un diametru de câteva mii de pași, dormita un lac mititel cu apă dulce, întreținut de un izvor destul de bogat. Cum izvorul țâșnea din pământ la marginea oazei, apa avea de parcurs până la lac o distanță apreciabilă, croindu-și drum pe un teren cu foarte puține pante. Acest vad era pe jumătate umplut cu resturi de plante putrede. Iar pe fundul mâlos nenumărate

lipitori își găsiră o matcă propice dezvoltării lor. De aici și numele izvorului. Vietățile se aflau mai mult în vad decât la izvorul propriu-zis, așa că apa putea fi băută fără grijă. De altfel nici lacul, destul de puțin adânc, nu conținea lipitori, în schimb avea pește mult, oferind călătorilor, indieni sau albi, o hrană binevenită.

În jurul lacului și de-a lungul ambelor maluri ale pârâului se întindeau porțiuni largi acoperite cu arbori și arbuști, mai cu seamă arbori cu mult frunziș, în care zburda un păsăret neastâmpărat. Și chiar mai încolo, în nisip, până unde ajungea umezeala, creșteau ierburi care se răreau din ce în ce. Iarbă grasă, bogată — adevărat ospăț pentru cai — se afla numai în preajma copacilor.

Aici poposiră călăreții noștri. Mai întâi băură pe săturate, apoi își duseră caii la izvor, lăsându-i să se adape în sfârșit după ce răbdaseră o zi întreagă de arșiță și sete.

Don Parmesan îndurase firește, ca și ceilalți, toate vicisitudinile drumului, totuși, mai mult decât apa, îl încântau lipitorile.

— Ce minunăție! se adresă el doctorului Morgenstern. Aici poți scoate într-o jumătate de ceas o mie de litri de sânge de la o mie de bolnavi de friguri. Nu vă pasionează și pe dumneavoastră aceste făpturi drăgălașe?

— Dacă ar fi mamuți sau mastodonți m-ar pasiona, răspunse micul savant. Însă lipitoarea, *hirudo* pe latinește, nu mă interesează.

— Asta pentru că trăiți cu gândurile mai mult înainte decât după diluviu, señor. Dar, să zicem că ați suferi ele o contuzie. Păi e o fericire să ai la îndemână niște lipitori! Orice umflătură poate fi înlăturată cu ajutorul câtorva duzini din aceste creaturi atât de utile. Să zicem că vi s-ar umfla limba sau gingiile. Atunci v-aș umple bucuros gura cu vreo douăzeci-treizeci de exemplare...

— Vă foarte mulțumesc, señor.

— Don, don Parmesan, nu señor! îl corectă chirurgul cu asprime.

— Într-adevăr, scuzați don Parmesan! Vă mulțumesc pentru plăcuta ofertă de a-mi introduce în gură lipitori... Și chiar douăzeci! Nu, niciodată!

— Nu? V-aș ura sincer să vi se umfle limba cât o broască-bou americană. Atunci să vedeți plăcere, când simțiți lipitoarea în cerul gurii.

— Trebuie să observ, don Parmesan, că urarea dumneavoastră nu e deosebit de umană. Doar nu-i dorești unui prieten să i se umfle limba cât o broască-bou! De altfel ne și lipsesc dovezi certe că lipitorile de-aici sunt bune pentru a fi folosite în scopuri medicale.

— Sunt! Vă dovedesc imediat.

Rupse o cracă din copac, răscoli apa și, după puțin, aduse în pălăria lui niște lipitori. Când prinse una între degete, aceasta se strânse ghem. Parcă semăna cu o bilă.

— Vedeți că e veritabilă? triumfă chirurgul. Când se strânge așa, înseamnă că e bună de folosit în scopuri medicale. Și încă o dovadă: scoateți, vă rog, limba! Voi depune pe ea lipitoarea și veți constata că mușcă.

— De ce să mi-o puneți tocmai pe limbă, don Parmesan?

— Fiindcă e partea cea mai bogată în sânge de care dispuneți în momentul de față.

— Atunci vă rog cu respect să experimentați pe propria dumneavoastră limbă, adică *lingua*, nu-i așa.

Și Morgenstern îl părăsi brusc.

— Nu pricep, clătină din cap chirurgul, cum poate unui naturalist, unui zoolog, să-i fie scârbă de asemenea ființe simpatice. Mă voi folosi de prilejul binecuvântat și voi prinde câteva lipitori ca să le păstrez. Întâmplător am văzut la unul din oamenii noștri niște sticle goale de vin. Vrea să le umple cu apă. Dar îl voi convinge să mi le dea mie în vederea nobilului scop.

Drept care don Parmesan vorbi cu omul în cauză și obținu cele dorite. Își scoase apoi cizmele, se așeză pe marginea apei și își înmuie picioarele în ea. Imediat

năvăliră o sumedenie de lipitori. Chirurgul le desprindea de pe picioare și le vâră în sticle, tacticos, una câte una.

Între timp, Tata Jaguar împreună cu câțiva oameni cutreierau oaza și cercetau cu grijă terenul. La o margine, lângă tufăriș, descoperiră un loc unde iarba era mai săracă. Tata Jaguar lovi cu piciorul și constată că pământul dedesubt sună a gol.

— Pun rămășag că aici e depozitul căutat de noi! făcu el către ceilalți.

— Asta-i și părerea mea, îl susținu Fritze. Arată aidoma cu cel de dincolo, cu *gigantohelonia* noastră. Iarbă mică, fără vlagă, exact la fel.

— Bine, hai să săpăm. Du-te, Kiesewetter și adă uneltele!

Fritze aduse uneltele și dădu să se apuce de lucra, însă Hammer îl opri:

— Stai, nu așa cum ați făcut voi la Izvorul peștilor!

— Păi cum altfel?

— Ați răscolit pământul până jos de tot?

— Firește. Doar voiam să scoatem la vedere dihania. Trebuia și o groapă pe măsura ei.

— Asta n-o mai repetăm. E adevărat că ați dat de un loc nisipos?

— Păi, acolo era, cum s-ar zice, intrarea la secret.

— Ei, acum vom debloca numai intrarea ca să putem cobori în depozit. Și vom lucra cu băgare de seamă, încât nimeni să nu observe că am pătruns aici.

— Și când or vrea să scoată armele, să le sară ochii din cap!

Tata Jaguar se aplecă și, cercetând totul, palmă cu palmă, găsi repede locul nisipos pe care iarba crescuse și mai rară decât în jur. Se apucară de lucru, săpând cu mare atenție, mai întâi cu lopata, pe urmă cu cazmaua, din ce în ce mai adânc. Tata Jaguar porunci să fie întinse alături niște *ponchos* pe care să răstoarne brazdele. Nu trebuia să

cadă pe iarbă nici un firicel de pământ care să trădeze că mai umblase cineva la depozit.

Când ajunseră la câteva picioare adâncime, fundul gropii se prăbuși, iar nisipul, ca și la Izvorul peștilor, căzu înăuntru. Lărgiră spărtura cât se cerea pentru ca Hammer să poată coborî. Jos, Tata Jaguar se pomeni într-o mică hrubă asemenea celei care îi speriasse atât de rău pe Morgenstern, Fritze și don Parmesan.

Acum trebuia dislocat fundul hrubei. Lucrul terminat, văzură cu toții ce conținea depozitul: butoaie cu pulbere înfășurate în piei ca să le apere de umezeală, puști, cuțite și o mulțime de alte arme.

Le scoaseră pe rând la lumină. Erau o sută de puști și un număr dublu de cuțite, apoi sulite și vârfuri de săgeți.

— Toate astea le-ar fi prins bine abiponilor, făcu bucuros Tata Jaguar, dar le vor prinde și mai bine cambașilor, prietenii noștri. Hai să astupăm la loc!

Răsturnară în groapă pământul de pe *poncho*-uri, în așa fel ca nici o fărâmbă să nu cadă alături. Apoi îl bătătoriră frumos, îndreptară iarba și o stropiră cu apă ca să-și revină.

În timp ce o parte din oameni duseră la bun sfârșit aceste treburi, alții, pescuind în lac, dobândiră o pradă bogată. Pampasurile dispun de foarte puțin vânat în comparație cu preriile Americii de Nord; în schimb au destul pește în lagune și în numeroasele lacuri mici cu apă dulce. De aceea vânătorii din pampas sunt întotdeauna echipați cu undițe și plase de pescuit.

Pentru prepararea peștilor oamenii aprinseră câteva focuri, dar nu în perimetrul oazei, ci afară, pe nisip. Acolo urmele focului puteau fi ușor înlăturate, pe câtă vreme iarba, arzând, le-ar fi păstrat cu îndărătnicie. Mirosul de pește fript umplu repede întreaga oază. Toată lumea frigea de zor, căci trebuiau făcute și provizii pentru a doua zi, când nu prea erau speranțe să le iasă în cale vreun vânat. Abia la Izvorul crocodililor se așteptau să mai prindă câte ceva.

Toată după-amiaza caii păscură din belșug, iar stăpânii se ospătară așijderea. Până la urmă se dovede că prada fusese atât de bogată, încât mai rămânea pentru cinci prânzuri. Peștele îl frigeau cât se poate ele simplu, înfășurându-l în stuf uscat și dându-i foc. Până ardea învelișul, peștele era gata fript, încât îi desprindeai foarte ușor carnea de pe oase.

După ce coborî seara, oamenii mai stătură o vreme la taifas în jurul focurilor. Germanii, adunați laolaltă, vorbeau în limba lor — ceea ce nu-i supăra deloc pe argentinieni. Printre aceștia din urmă se afla și un tânăr vesel, simpatic foc prin verva și glumele sale. Cum deschidea gura, cum râsunau hohote de râs. Era cel mai mucalit dintre toți. De aceea nici nu i se spunea pe nume, ci El Picaro^[3], sugubățul.

Într-un târziu hotărâră să se culce. Deși nu aveau a se teme de vreo surpriză, totuși rânduiri câteva străji. Caii nu trebuiau nici păziți, nici priponiți, căci și așa n-ar fi trecut dincolo de oază schimbând pășunea cu nisipul sterp.

Dimineața începu cu un scurt dejun. Rezerva de pește fu învelită cu grijă în pături, iar armamentul capturat fu distribuit în așa fel, încât să nu împovăreze peste măsură nici unul din cai. Aceasta, conform dispozițiilor lui Hammer. Șterseră apoi urmele și părăsiră oaza.

Drumul ducea tot spre nord-vest. Mânau întruna prin deșertul nisipos, ceea ce aveau să facă de altfel întreaga zi. În câteva rânduri trecură pe lângă niște lacuri mici cu apă sărată și cu plante pirpirii răspândite ici, colo în jurul acestora.

La prânz se odihniră timp de un ceas, iar seara își instalară tabăra în mijlocul deșertului, bineînțeles fără să aprindă nici un foc, pentru că nu aveau la îndemână materialul necesar. Până a se lumina de ziua porniră iarăși la drum.

Era interesant de văzut câtă atenție acorda chirurgul lipitorilor sale. În fond le luase cu el fără nici un scop precis. Dar erau cum s-ar spune ființe terapeutice, iar dânsul — care se considera un as în medicină — voia să facă impresie asupra tovarășilor săi. Sticlele nu le astupase ermetic, altminteri lipitorile s-ar fi sufocat. Rupsesese câteva fâșii din basmaua lui de cap și legase cu ele gâturile sticlelor. De asemenea, pentru ca micii lui protejați să fie feriți de zguduituri prea bruște, își vârâse sticlele în cingătoare, de unde acestea alunecau mereu obligându-l să le tot tragă la loc. Neavând mâinile libere ca să țină bine frâul, iar calul nefiind dintre cei mai cumsecade, bietul chirurg îndură un chin și un zdruncin de pomină. Când ajunse în sfârșit la Izvorul crocodililor, se simțea cu totul istovit. Coborî din șa greoi, dărâmat și se trânti în iarbă cu sticlele alături.

Acest izvor își merita pe drept cuvânt numele. În mijlocul deșertului se alcătuia o lagună mare, cu apă cât se poate de tulbure și plină de mâl, încinsă cu un brâu larg de stuf, înconjurat la rândul lui de tamarini și de arbuști înalți din familia cactușilor. Brâul acesta era întrerupt în câteva locuri de fâșii bogate în iarbă, care ofereau cailor nutrețul atât de râvnit. Apa izvora dintr-o asemenea fâșie de pământ și se scurgea nu prea departe în lagună. Acolo își pierdea imediat limpezimea, se tulbura. Și asta pentru că laguna era veșnic agitată de crocodili care se vânau între ei sau goneau după alte prăzi, răscolind nămolul. Aproape că nu-ți venea să crezi ochilor câte fiare de acest fel, urâte, scârboase, mișunau aici. Cum le văzu, doctorul Morgenstern exclamă speriat:

— Extraordinar! Să fie oare cu puțință? Ia te uită: treizeci, patruzeci, cincizeci! Și cum se mai năpustesc unul asupra celuilalt! Ce zici, Fritze?

— Ce să zic? Stau cu gura căscată și am s-o închid numai când mi-o intra un crocodil în ea. Tare aș vrea să știu eu ce își potolește ăștia pofta de mâncare.

— Fiți atenți și o să vedeți curând, observă Tata Jaguar. Ne-am apropiat iarăși de Rio Salado, care inundă în fiecare an această regiune. Atunci e timpul cel mai prielnic pentru crocodili, căci găsesc hrană pe săturate. După inundație însă dau de greu. Se mai hrănesc cu pești și alte viețuitoare ce pătrund cu apa râului în lagună, iar când și acestea dispar, atunci foamea îi obligă să se mănânce unii pe alții. Cei mari îi înghit pe cei mici.

— Și când se isprăvesc cei mici? Ce mai fac ăi mari?

— Atunci n-au încotro și... Priviți! exclamă Tata Jaguar. Veți vedea îndată. Atenție!

Nu departe, lângă mal, se încăieraseră doi crocodili. Săreau unul asupra celuilalt și se zbăteau răscolind apa și mâlul, stropind în jurul lor. După o scurtă luptă își înfipseră reciproc dinții în maxilarele ghimpoase, așa de tare încât părea că nu se mai pot despărți. Deodată se ivi alt crocodil și, smulgând un picior unuia din adversarii încheștați, dispăru cu prada. Monstrul rănit scoase un soi de răcnet înfiorător, imposibil de descris. Drept care, alți crocodili se repeziră la el, dar nu ca să-l ajute, ci ea să-l sfâșie la rândul lor. Îl rupseră pur și simplu în bucățele fără ca spinarea blindată să-l fi putut apăra cât de cât.

— Ei, ați văzut cum se hrănesc? făcu Hammer. Dacă un crocodil, fie el oricât de mare și puternic, este rănit, atunci s-a terminat cu el. Îl mănâncă ceilalți. Și apoi bestiile astea sunt de-o lașitate fără seamăn. Vă arăt imediat.

Își scoase pușca de pe umăr și trase un foc. Auzind detunătura, toți crocodilii dispărură ca la un semn. Apa se încreți pentru câteva clipe, apoi se liniști ca și când totul ar fi fost lipsit de viață. Doar de pe mal, cârâind, își luă zborul un stol de păsări cu picioroange care, în lipsa crocodililor, cântaseră hrană prin nămol. Iar de pe crengi se înălțară, țipând, niște papagali.

Fritze duse pușca la ochi; vru să tragă în ei. Dar Hammer îl opri:

— Ce te-a apucat? Vrei să-ți irosești pulberea în vânt?

— În vânt? Ziceam că, pe lângă pește, n-ar strica și o pasăre friptă.

— Lasă-te păgubaș! Dacă n-ai dinți de crocodil, degeaba. Papagalul poate atinge o vârstă foarte înaintată și, chiar tânăr fiind, are o carne ca de toval. Nu e bună de nimic.

— Cam cum ar fi și frumosul ăla de struț din care am încercat să mâncăm? V-am istorisit eu.

— Cam așa. Să ne mulțumim deci cu peștii noștri. Mai încolo, lângă pădurile cambașilor, vom trăi mai bine.

Caii fură deșeuai, adăpați și lăsați să pască. Oamenii mâncară de prânz, apoi totul se repetă aidoma ca în ajun la Izvorul lipitorilor: căutară depozitul de arme, îl găsiră, îl goliră și astupară groapa la loc. Între timp se înseră. Aprinseră câteva focuri. El Picaro își debita glumele, iar germanii ședeau laolaltă sporovăind.

Mai târziu fu organizat schimbul de străji care, de astă dată, primiră și sarcina de a întreține focurile, căci se cam răcorise și lumea se pregătea de somn.

Înainte de a se înveli în *poncho*-ul său, don Parmesan își mai controlă o dată lipitorile, căroră le schimbase apa de două ori în cursul după-amiezii. Puse grijuliu sticlele între ei și Fritze, care îi era vecin, apoi se lungi pe o parte ca să doarmă.

Noaptea se consumă fără tulburări. Nimic neobișnuit nu se petrecu, afară numai dacă lucrul ce-l făcu dis-de-diminează una din străji se poate numi neobișnuit. De schimb în acel ceas era El Picaro. Tocmai ațâțase din nou focul și, în loc să-și facă rondul regulamentar, se furișă tiptil până la don Parmesan, care sforăia fără grijă. Așteptă o clipă atent și, văzând că nimeni nu mișcă, puse mâna pe cele trei sticle cu lipitori, le scoase pânza de la gură și dădu ușurel la o parte pătura sub care sforăia chirurgul. Don Parmesan purta, cum s-a mai spus, cizme foarte înalte. Însă ele data asta nu-și întinse carâmbii până sus de tot. Îi ajungeau doar până la genunchi și erau căscați ca o pâlnie. Aici El Picaro deșertă conținutul a două sticle, apoi trase

pătura la loc. A treia sticlă o păstră pentru Fritze Kiesewetter. Și acesta dormea vârat sub un *poncho*. El Picaro îl dezveli încet și goli asupra-i sticla cu lipitori. Pe urmă legă gâturile sticlelor exact cum fuseseră la început și le așază iarăși lângă chirurg. Lucrul terminat, șmecherul se strecură până la celălalt străjer.

— Ei, cum a mers? întrebă acesta.

— Strună! răspunse flăcăul, chicotind.

— Ha, ha, bravo! Ce comedie o să mai iasă când lipitorile, în loc să plutească frumos în sticlele lor, se vor apuca să sugă sânge!

— O să fie nostim de tot, mai ales că am legat sticlele exact cum le-am găsit. N-o să priceapă defel cum de au ieșit afară drăciile.

— Le-ai scos pe toate?

— Nu chiar pe toate, deși am golit sticlele până-n fund. E al naibii de greu să mai scoți o lipitoare după ce verși apa. Se ține lipită de pereții sticlei. I-am pus și celuilalt câteva.

— Care celălalt?

— Frederico ăla, neamțul cu nume încâlcit, servitorul savantului.

— Aha, înțeleg. Dar nu trebuia. E băiat cumsecade.

— De fapt nici nu aveam de gând s-o fac până nu l-am văzut cum doarme ca un mieluşel lângă chirurg. Atunci parcă m-a apucat un fel de gâdilici și i-am turnat și lui o porție.

— Cât le-o fi trebuind oare lipitorilor până să-i înțepe?

— Știu și eu... Nu-s doctor și nu le-am văzut încă la treabă. Până se târăsc, până una alta, poate că trece un ceas. Ar însemna ca tocmai când se crapă de ziuă să putem vedea spectacolul.

Cei doi mai șușotiră și mai râseră un timp. Apoi se despărțiră. Erau în ultimul schimb. Se apropia clipa când trebuiau să-i scoale pe ceilalți. Peste puțin se iviră primele semne ale dimineții. Dar fărtații noștri încă nu dădură

semnalul, ci, ascunși după doi arbori, așteptau să vadă cum vor reacționa victimele farsei lor.

Încet, încet lipitorile își făcuseră drum pe sub pături și se apucaseră de supt. Chirurgical și Fritze simțiseră oarecum atacul îndreptat împotriva integrității lor corporale, dar, cufundați în somn adânc, nu reușeau să se trezească. Se răsuceau ba pe o parte, ba pe alta, se scărpinau de zor pe mâini, pe picioare, se frământau și mormăiau aiurea.

Acum abia El Picaro și tovarășul său vestiră, deșteptarea. Oamenii săriră din somn. Morgenstern se uită la Fritze și întrebă mirat:

— Ce-ai pățit, dragul meu? Ce ai pe față? Credeam că ne aflăm aici la Izvorul crocodililor, nu al lipitorilor!

— Păi chiar așa, răspunse Fritze. Avem plăcerea să ne aflăm la crocodili.

— Dar pe față ta nu văd crocodili, ci o lipitoare, *gena* pe latinește. Iar pe nas încă una, strivită. Ia pipăie-ți falca dreaptă! Acolo mai atârână una. Și ce mai exemplar! Ți-a supt tot sângele.

Fritze, ascultător, ridică mâna, dar rămase cu ea în aer, exclamând mirat:

— Ce naiba! Văd că spânzură aici o făptură ciudată care nu face parte din mâna mea. Să fie un polip sau o pară friptă?

Se uită lung la lipitoarea, care luase într-adevăr forma unei pere. Fritze scutură mâna, însă „para” nu se clinti din loc.

— E o lipitoare, explică Morgenstern. Iar cea de pe față e mai mare, mai groasă.

Fritze își pipăi obrazul, dădu de lipitoare, o strânse între degete și o azvârli cât colo. Bineînțeles că locul înțepat începu să sângereze.

— Lipitori! Pe legea mea că sunt lipitori! Ptiu, scârba dracului! strigă flăcăul. Astea-s de la izvorul celălalt.

Argentinienii râdeau cu poftă, deși nu înțelegeau nimic din ceea ce se vorbește. Fritze mai avea o lipitoare pe gât și

alta după ureche. Mai în spatele lui, don Parmesan se ridicase cu două lipitori în bărbie. Nu le simțea. Sesizând însă despre ce-i vorba, se apropie grăbit de Fritze:

— Aveți niște *sanguijelas* pe gât și după ureche, señor. Vi le scot eu, n-aveți grijă, că mă pricep. Stați liniștit, n-o să vă doară.

Dădu să apuce lipitoarea de pe gâtul lui Fritze, dar acesta izbucni în râs:

— Vedeți mai întâi de dumneavoastră, don Parmesan! Vă atârnă două brelocuri de bărbie.

— Mie? se miră chirurgul.

Duse mâna la locul indicat și simți „brelocurile”.

— Asta-i bună! exclamă el, bucuros. Se vede că s-au urcat pe mine când stăteam cu picioarele în apă. Le-am adus încoace fără să știu. Am să le scot ușor, să nu se vatăme și am să le bag în sticlă alături de celelalte. Așteptați puțin, señor. Pe urmă mă ocup de dumneavoastră.

Apucă atent lipitorile de pe bărbie și, cum acestea erau pline și sătule, nu-i fu greu să le desprindă. Apoi se aplecă, ridică una din sticle și o privi năuc. Mai ridică una, controlează și pe a treia.

— Goale! Toate trei sticlele sunt goale! observă el, consternat. Unde s-au dus lipitorile mele?

Îi răspunse un hohot de râs. El Picaro făcuse camarazilor săi un semn discret, avertizându-i asupra celor întâmplute. Erau deci lămurii. De aceea Geronimo îi răspunse chirurgului, care nu-și revenea din stupeoare:

— Unde s-au dus... deh, asta ar cam trebui să știți dumneavoastră, don Parmesan, că doar vi s-au înfipt în carne. De altfel și scumpul señor Frederico ar trebui să controleze dacă nu cumva, pe lângă cele vâdate, mai sunt și altele ce râvnesc la persoana lui.

Se apropie de Fritze, îi desfăcu cingătoarea, îi descheie cămașa la piept și adăugă, abia ținându-și râsul:

— Nu spuneam eu!? O colonie de lipitori! Ca să vedeți, señor, de ce simpatie vă bucurați.

— Mulțumesc de așa simpatie! replică supărat Fritze în timp ce dădea să-și smulgă lipitorile de pe piept.

Însă don Parmesan îl apucă de amândouă brațele și, ținându-l strâns, porunci îngrozit:

— Stația seșnor! Sticlele sunt goale. Prin urmare aceste *sanguijelas* sunt ale mele și nu vă permit să le maltratați. Le voi scoate personal una câte una și cu grija cuvenită.

— Ce-mi pasă mie ale cui sunt, scârboșeniile dracului! făcu supărat Kiesewetter. Doar n-o să mă las mâncat și răpus fără să mă apăr. Jos cu ele!

Voi să treacă la contraatac, însă chirurgul nu-i dădu drumul și îl rugă cu duioșie:

— Nu, nu, seșnor! Vă rog din suflet să m-ascultați. Vi le scot eu, chiar dacă le-ați cules pe toate...

— Toate? Asta ar mai lipsi! Nu-mi ajunge câte am? Păi dacă...

Tăcu brusc și făcu o mutră de parcă ar fi descoperit un fapt surprinzător. Apoi, smulgându-se din strânsoare, începu să și bată coapsele și alte părți ale trupului. Furios la culme, înjură:

— Maica mă-si! Zău c-au năvălit toate asupra mea! Simt, ca să zic așa, pe propriul meu hoit.

— Și eu și eu! scânci don Parmesan.

Își trecu mâna sub surtuc pentru a se convinge de prezența lipitorilor, pe care acum le simțea și el.

— M-au năpădit peste tot, se lamentă la rândul lui Fritze. Brațele, picioarele, spinarea, pieptul. Sunt plin de lipitori.

— Și eu și eu!

— Bestii sângeroase, vampiri! Am să le omor pe toate, am să le strivesc, am să...

Don Parmesan îi apucă din nou brațele, strigând:

— Opriți-vă! Stați un pic! Îmi ucideți lipitorile, le zdrobiți, le distrugeți. Aveți puțină răbdare! Vi le scot cu atâta ușurință, încât o să vă facă plăcere, seșnor.

— Răbdare? Nici nu mă gândesc! se răsti Fritze, luptându-se cu chirurgul. Să piară, să crape, să...

— Nu, nu, nu! Fie-vă milă! Vi le scot pe toate. Și dacă vreuna se opune, o lăsăm așa până se satură, că pe urmă cade de la sine.

— Adică să rabd până se satură! Să rămân fără sânge! Ia te uită ce căpcăun! Plecați de-aici! Dați-mi drumul, că de nu...

— Señor, venerabile señor, nu uitați că orice știință cere sacrificii. Fiți drăguț și...

— La o parte, vă spun! Și mai dați-le dracului de sacrificii! Sunteți ȋicnit, nebun de legat. Nu mă jertfesc eu de dragul lipitorilor dumneavoastră.

Trăgând unul de altul, se împiedică de sticle și căzură. Fiecare încerca să se elibereze din strânsoarea celuilalt, însă nici unul nu ceda. Se rostogoleau, se tăvăleau, se ridicau în picioare și iar cădeau, timp în care Fritze îl înjura pe chirurg de mama focului, iar don Parmesan îi implora mila față de știință și lipitori. Argentinienii și chiar micuțul savant râdeau în hohote. Bătrânul Anciano și incașul își păstrau, ce-i drept, aerul grav, însă ochii le cam râdeau în cap și numai ce greu izbuteau să-și păstreze atitudinea demnă, specific indiană. Cât despre Tata Jaguar, acesta îi arunca lui El Picaro priviri muștrătoare, însă nici el nu se putea sustrage hazului general. Ca să-și salveze lipitorile, don Parmesan lupta eroic fără să-și dea seama că tocmai în felul acesta le strivește și le distruge.

În cele din urmă, când cei doi viteji încăierați erau pe punctul să se rostogolească în apa izvorului, Hammer interveni totuși, îi despărți și le spuse:

— Hai isprăviți odată! E vorba de o glumă și nu e cazul s-o luați în serios.

— Cum! Adică s-o iau drept glumă când acest señor, acest măcelar care retează totul, pune cinci sute de lipitori să-mi bea sângele în timpul somnului?!

— Cinci sute? protestă don Parmesan. Numai nouăzeci, nici una mai mult. Câte treizeci în fiecare sticlă.

— Și nu ajunge, mă rog? Cică „numai”! Nouăzeci de lipitori înfipite în carnea mea, ca să-mi sugă viața, să-mi golească vinele, să se îngrășe cu sângele meu german!

Dacă socotesc doar câte o jumătate de funt de fiecare, înseamnă că am pierdut în noaptea asta patruzeci și cinci de furați!

— Exagerezi, Fritze. Corpul uman nu conține mai mult de zece funți de sânge, pe latinește *sanguis*, interveni cu competență Morgenstern.

— Da, zece funți de *sanguis* latinesc, dar eu mă trag din Rummelsburg și acolo sângele are altă greutate. Cine-mi întoarce paguba vă-ntreb?

Din nou se amestecă Tata Jaguar, căutând să-i împace:

— Veniți cu mine în tufăriș să vedem ce pagube v-au produs aceste făpturi lipicioase.

— Bine, mergem, acceptă Fritze. Veți vedea cum mi-au dat cep și m-au golit ca pe un butoi cu bere.

— De acord, să controlăm, aprobă și chirurgul. Dar evaluăm nu numai paguba pe care lipitorile mele i-au cășunat-o lui, ci și răul pe care dânsul le-a făcut.

Cei trei se depărtară și dispărură după tufiș. Curând se auziră strigăte și răsteli grozave, după care Fritze apăru pe jumătate gol și mânios la culme:

— Uitați-vă aici, señores! Mai sunt eu om? Sau am ajuns o piele de reclamă pentru negustorii de lipitori?

Se ivi și chirurgul, gol până la brâu. Strigă:

— S-au dus toate, absolut toate! N-a rămas măcar una în viață. Priviți cum arăt, señores! Uitați-vă și la ucigașul ăsta! Le-aș fi scos cu cea mai mare ușurință și pe ale lui și pe ale mele. Nu trebuia decât să mai rabde un pic până s-ar fi săturat. Dar le-a zdrobit și s-a tăvălit cu mine prin iarbă de le-a făcut terci. Ei, cine-mi întoarce acum paguba, frumusețe de lipitori?

— Dar mie sângele?! se oțărî Fritze. Și cine mă curăță, cine mă spală de scârboșenia asta? Cine mă face iarăși om dintr-o piele găurită?

— Don Parmesan, cine altul! îl consolă Tata Jaguar, care venea încet în urma lui.

— Așa, da! În sfârșit, aud și cu un cuvânt serios.

— Dar pe mine cine mă ajută? reclamă la rândul lui chirurgul.

— Eu, se anunță El Picaro. Am s-o fac din respect pentru drăguțele de lipitori care au trebuit să moară în cele mai frumoase clipe ale vieții...

— Ia vezi să nu te pun eu la respect în cea mai frumoasă clipă a vieții tale! îl repezi Tata Jaguar. S-ar zice că nu mai poți de bucurie.

Se oferă și ceilalți să dea o mână de ajutor.

Donatorii de sânge fără voie fură băgați în apă, spălați și frecați cu temei. Câte au îndurat în timpul acestei operații a rămas taina lor, însă era lesne de ghicit după cum își strâmbau fețele, căzniți, chinuiți. După ce se termină totul, Fritze îi întinse mâna lui don Parmesan și îi spuse râzând:

— Hai să dăm mâna și să ne împăcăm, că doar am pățimit laolaltă. Dacă legați mai bine sticlele, nu păteam ce-am pățit...

— Nu puteam să leg mai strâns, răspunse chirurgul în timp ce apuca mâna lui Fritze. Mă-ntreb totuși cum de-au ieșit...

Tăcu brusc. Privirea i se opri întâmplător asupra sticlelor. În graba lui de mai înainte nu observase decât lipsa lipitorilor. Acum însă constată cu mirare că sticlele erau legate la gât așa cum le lăsase el. Luă pe rând câte una, cercetă cu atenție, apoi rosti adânc nedumerit:

— Ce-o mai fi și asta? Sunt legate totuși. Să aibă cumva niște găuri?...

Le suci, le răsuci și clătină din cap. Nu se vedea nici o găurică.

— Să nu vă mire, seňor, interveni El Picaro. Explicația e cât se poate de simplă: prima lipitoare, după ce a ieșit, a dezlegat frumușel pânza, iar ultima a legat-o la loc.

Râseră cu toții copios. Chirurgul îl privi gânditor și deodată parcă-i trecu pe față un fulger. Vorbi grav:

— Nu cumva dumneavoastră, seňor, ați fost acea ultimă lipitoare? Sper să mai aflu câte ceva despre cele întâmplare și atunci va trebui să-mi dați socoteală!

— Cu multă plăcere, don Parmesan. Însă nu acum. Văd că Tata Jaguar înșeuează calul.

9. Pe drumul războiului

Deplasarea din acea zi decurse la fel ca în ziua precedentă. Petrecură noaptea într-un ținut nisipos, dezolant, iar în amiaza următoare ajunseră la *Fuente gemela*.

Cum s-a mai spus, locul acesta își trăgea numele din faptul că două șuvoaie, izvorând foarte aproape unul de altul, se reuneau apoi într-o singură matcă. Era deci așa-numitul „izvor geamăn” ale cărui ape, după ce străbăteau o distanță apreciabilă, formau pârâul ce se vărsa într-un lac de o minunată limpezime. Lacul, aproape circular, avea un diametru de vreo mie de pași.

Eroii noștri constatară că, deplasându-se pe direcția nord-vest, se apropiaseră cu câteva grade de ecuator, căci împrejurimile lacului se bucurau de o vegetație aproape tropicală. Malurile parcă erau tivite cu trestie de tacuaras atingând până la zece metri înălțime. Apoi se întindea o pădure de dafini printre care, din loc în loc, răsăreau arbori de cribo. Existau și palmieri de Caranday, iar ceva mai încolo, unde pământul era mai puțin umed, se profilau siluete fantastice de aloe, înalte cât copacii din preajma lor. Iarba, extrem de deasă, ajungea până la burta calului. Rămurișul arborilor foia de păsări variate, în special colibri. Jos, în iarbă, se vedeau urme de patrupede și nu trebuia decât să te apropii de lac ca să-ți dai seama că e plin de pești.

— Aici n-o să mâncăm numai pește, spuse Geronimo, descoperind urmele unui cerb. Poate împușcăm și niscai vânat de soi.

— Urmele astea dovedesc că ne aflăm la limita deșertului, observă Tata Jaguar. Cerbul nu se avântă prea adânc în pustiu. Ceea ce înseamnă, pe de altă parte, că trebuie să fim prudenți, pentru că acolo unde există

asemenea vânat, e de presupus că există și animale de pradă. De care firește, noi, ăștia, nu ne prea temem, adăugă el zâmbind. De la Buenos Aires până aici nu mi-a mai ieșit, în cale nici un jaguar... Cât privește jaguarul din arenă, acela era un băiețaș fricos.

Scoaseră șeile de pe cai și îi lăsară să pască. Se împărțiră apoi în două echipe, una mai numeroasă, căreia îi revenea sarcina pescuitului și alta mai restrânsă, în frunte cu Tata Jaguar, care porni în căutarea depozitului secret al rebelilor. Vegetația luxuriantă le ușură cercetările și aceasta prin contrast, fiindcă pe locul depozitului nu creștea nimic. Se orientară deci imediat, deși oaza era cu mult mai întinsă decât celelalte două unde poposiseră până atunci. Pătrunseră în depozit la fel ca în cele anterioare, îl goliră și astupară groapa la loc.

Astfel numărul depozitelor lichidate se ridicase la trei. Strânseseră atâtea arme și muniții, încât transportul lor implica serioase greutate. Era într-adevăr mult pentru bieții cai, care purtau în spinare și pe călăreți. În cazul cel mai bun, ritmul deplasării trebuia încetinit.

Grupul de pescari obținut o recoltă bogată, dar nu opri decât peștii cei mai mari și mai gustoși. Ceilalți, contându-se și pe alt vânat, fură aruncați înapoi în apă.

— Pe aici trăiesc numeroși colibri obișnuiți să zboare din floare-n floare, se apucă să explice Tata Jaguar. Toamna și primăvara pleacă, ce-i drept, însă numai în ținuturi unde hrana e suficientă. Se găsesc aici și patrupede. Acestea însă nu pătrund decât rareori în pustiu și își duc veacul mai ales prin preajma codrilor. De aceea cred că zona pustiei propriu-zis trebuie să fi rămas în urma noastră. Chiar dacă nu vom da imediat de regiuni împădurite, putem să ne așteptăm totuși la câmpii verzi, bogate în flori. Señor Morgenstern și Kiesewetter au înțeles din discuția purtată de bandiți că, pentru a ajunge la Lacul palmierilor, trebuie să traci de cele patru izvoare — al peștilor, al lipitorilor, al crocodililor și al gemenilor. Înseamnă că avem toate

șansele să ne atingem ținta cât de curând. Numai că va trebui să fim de două ori mai atenți și mai precauți ca până acum.

— De ce? întrebă Geronimo.

— Păi n-ai auzit că stimabilul căpitan Pellejo a chemat soldații de la frontieră? Poate că au și ajuns la locul de întâlnire. Dacă nu-i descoperim la timp, s-ar putea să ne atace prin surprindere. Dar sunt aproape convins că încă n-au sosit.

— Ce te face să fii convins?

— E distanța prea mare.

— Eu nu cred. Distanța nu e mai mare decât cea parcursă de noi. De când cu afacerea de la Izvorul peștilor au trecut cinci zile, timp suficient pentru ca ostașii să se deplaseze din Matara, Cachipampa sau chiar din Miravilla până în regiunea unde, după câte știm, se află Lacul palmierilor.

— Foarte just. Însă nu uita că acestea nu sunt singurele locuri de unde pornesc. Mai sunt soldați și la Cruz Grande și, îndeosebi, la Candelaria. Or, pentru ei, drumul e mai lung.

— Țștia poate că vin mai târziu. Ceilalți însă trebuie să fi sosit.

— Ba nu. Nici un ofițer nu dă o asemenea dispoziție. Doar n-o să aducă o parte din ei ca să stea și să-i aștepte pe ceilalți într-o regiune atât de izolată și, în plus, lângă granița pândită de inamici! În orice caz presupun că a dat ordinul de marș în așa fel ca toate eșaloanele — de altminteri cu efective reduse — să ajungă la destinație în același timp. De la pichetele depărtate vor fi pornit mai devreme, din cele mai apropiate mai târziu.

— Hm! Adică, să fim fără grijă...

— N-am spus asta. Deocamdată am vorbit numai de soldați. Or, de ăștia mă tem cel mai puțin. Prin cuvântul „pichet” înțeleg eu totul altceva decât ceea ce se înțelege lângă Rio Salado. Sunt posturi ale căror efective nu se

ridică decât la zece sau chiar la cinci persoane. Înseamnă că ne putem aștepta la vreo treizeci de inși, cu care terminăm repede. Dar mă gândesc la indieni. Cine ne asigură că nu s-au adunat de pe-acum la Lacul palmierilor? Sunt convins că-i și așteaptă pe albi ca să ia în primire armele promise. Poate că le ies chiar înainte, ca să preia cu un ceas mai devreme pulberea, plumbii, cuțitele, securile și puștile destinate lor.

— Într-adevăr, Carlos, trebuie să fim pregătiți pentru a-i întâmpina încă azi și chiar în locul acesta.

— Sau să contăm măcar pe această posibilitate. Iată de ce am hotărât să organizăm tabăra aici, în partea de nord a lacului, deși dincolo se pare că ar fi mult mai plăcut. Seara nu vom aprinde nici un foc; ne-ar putea trăda. Peștii îi vom frige ziua și la foc mic, să nu scoată prea mult fum.

— Și totuși măsurile acestea s-ar putea să nu ne fie de folos. Mă gândesc că izvoarele se află de partea asta și indienii, căutând apă de băut, vor da peste noi.

— E drept, însă am uitat să spun că dincolo, pe celălalt mal, e un izvor și mai bogat. Deși locul își trage numele de la Izvorul gemenilor, totuși cel din partea opusă e mai căutat fiind și mai la îndemână. Și pe urmă acolo se întinde o pajiște mare unde încap cu mult mai mulți oameni și cai decât aici.

— Bine, Carlos. Totuși trebuie să cumpănim fiecare lucru. Aici, în partea noastră, e depozitul unde au stat ascunse armele. Deci indienii vor veni neapărat încoace.

— Nu. Albii desigur că s-au ferit să le dea în vileag poziția depozitelor.

— Aici nu se poate să nu-ți dau dreptate. Dar ia stai! Ce-a fost asta? N-ați auzit nimic?

Era un sunet scurt, ascuțit, parcă alcătuit din trei tonuri îngemănate, la care toți cei de față se simțiră cuprinși de un fior foarte ciudat. Totul nu dură mai mult de o secundă.

— Aria! exclamă Tata Jaguar în timp ce se pipăia să vadă dacă-și mai poate mișca gâtul și capul.

— Aria! Confirmară ceilalți, pipăindu-se și ei la ceafă.

Ce înseamnă aria? Nimeni n-ar fi putut explica precis. E un fenomen care se produce de cele mai multe ori cam așa: stai la masă, la un pahar cu vin sau la o ceașcă de ceai și deodată, ca din senin, simți o înfiorare scurtă, stranie, dar nu și neplăcută. Concomitent sticla, paharul, ceainicul, ceașca scot un pocnet dureros. Te uiți la ele și constăți că au crăpat fără ca nimeni să le fi atins. Animalele, dacă sunt transpirate, se pomenesc eu picioarele țepene pentru o bucată bună de timp. Chiar și oamenii se pot alege cu grumazul țepăn și să umble așa zile în șir. Aceasta e aria, un fenomen electric, după cum susțin unii oameni de știință și călători experimentați. Cel atins de curent caută să se convingă imediat dacă își mai poate răsuci capul.

De unde venise însă sunetul acela scurt, ascuțit? Începură să cerceteze. Don Parmesan păstrase în cobur sticlele destinate simpaticelor sale lipitori. Șaua se afla chiar alături. Deschise coburul și constată că toate sticlele crăpaseră la mijloc. Din fericire aceasta fu singura pagubă provocată de aria, căci grumazurile nu avură de suferit.

Doctorul Morgenstern nu auzise până atunci de acest fenomen și îl chestionă curios pe Tata Jaguar. Acesta îi răspunse ridicând, din umeri:

— Regret, însă nu vă pot da vreo lămurire. Nu înțeleg nici eu. Știu doar din experiență că, în acest anotimp, aria e urmată adeseori de o ploaie torențială.

Vorbind, își ridicară ochii spre cerul înalt și senin care nu anunța deloc ploaie. Nu adia nici un vânticel, iar apa lacului era calmă și limpede ca de cristal.

În sfârșit, oamenii pregătiră totul pentru popasul de noapte. Nu aprinseră nici un foc. Mâncară zdravăn, apoi se lungiră pe iarbă și se dădură odihnei. Câțiva mai întârziară tăifăsuind și printre ei firește că El Picaro juca rolul principal.

Mai deoparte, izolați de toată lumea, ședeau Anton Engelhardt și tânărul incaș. Făcuseră cunoștință abia de

puține zile, dar se împrieteniseră repede și din tot sufletul. Explicația trebuia căutată, desigur, în temperamentele lor diferite, care se completau reciproc.

Anton avea sânge fierbinte, era ușor irascibil, sincer, impetuos. Pe chipul lui juca totdeauna veselia. În schimb, peruvianul era calm, grav, cumpănit, reținut și o umbră de melancolie învăluia statornic trăsăturile-i frumoase, tinerești. Așadar, două firi opuse. Și e lucru știut că, de obicei, contrariile se atrag.

Din prima seară călăriseră alături, iar în tabără aveau culcușuri învecinate. Discutau bineînțeles foarte mult, însă conversația o întreținea mai ales Anton. Îi povesti incașului despre averea sa, îi etală toate cunoștințele și îl făcu părtaș la plinul inimii sale. Haucaropora asculta mai mult în tăcere, îl întreba din timp în timp câte ceva sau răspundea monosilabic. Dar studiindu-l, ai fi observat cum ochii lui adânci și umbroși se opreau, nu rareori, cu căldură și prietenie asupra tânărului său interlocutor.

Personajul principal, care revenea mereu în discuțiile lor, era Tata Jaguar. Anton vedea în el un erou fără seamăn și își dorea mult să ajungă odată la înălțimea lui. Și Hauca vorbea cu cea mai mare stimă ba chiar cu venerație despre Hammer; din păcate însă nu putea satisface curiozitatea lui Anton, care ar fi vrut să afle cât mai multe din biografia teribilului bărbat.

— Tu l-ai întâlnit cu mult înaintea mea, stăruie tânărul german și trebuie să-i cunoști mai bine viața.

— Nu știu nimic, răspunse incașul. Când a fost oaspetele nostru, a vorbit cu tata, nu cu mine. Și când vorbesc bătrânii cei încercați, atunci băieții trebuie să stea deoparte. Așa e obiceiul la noi.

— Dar tu din care neam ești, din care trib?

— Din nici unul.

— Păi trebuie totuși să fii într-un fel...

— Neamul meu s-a stins. Trăim, laolaltă cu câteva familii sărmene, sus, în munți, unde țipă condorul.

— Acolo nu crește nici un pom, nici o tufă. Cum de puteți trăi așa?

— Bem apă de izvor și mâncăm carnea sălbăticiunilor pe care le vânam chiar și cu prețul vieții.

— Atunci sunteți niște eroi. Mi-aș schimba bucuros traiul meu cu al vostru. Hai, povestește-mi despre ai tăi, cum o duc și ce fac.

— Cum o duc și ce fac... Hauca duse mâna la frunte. Privirea i se umbri și mai tare. Apoi adăugă: Poate... adică nu, cu siguranță că am să-ți povestesc cândva despre toate astea. Dar nu astăzi, nu aici. Doar o să vii cu noi în munți și o să afli la fața locului... nu numai din auzite.

Se ridică și silueta i se pierdu apoi printre copaci, întrebările lui Anton atinseseră o rană dureroasă. Reveni abia la căderea nopții când toată lumea era culcată și, ca de obicei, se întinse alături de Anton. Acesta întârziase mult, gândindu-se ce anume îl tulbura pe incaș și adormise asupra acestor gânduri.

Nu își dădu seama cât a dormit, când cineva îl atinse ușor cu mâna. Era incașul, care-i șopti la ureche:

— Pst! Să nu vorbești tare! Ziceai că vrei să ajungi viteaz ca Tata Jaguar. Ai acuma prilejul să arăți ce poți. Mergi cu mine?

— Încotro?

— Îți spun eu mai pe urmă. Lasă armele aici, ia numai cuțitul și lasoul. Haidem târâș prin iarbă să nu ne vadă străjile!

Hauca se târî până în afara taberei, urmat de Anton. În ultimul timp nopțile păreau semănate cu stele, dar acum domnea un întuneric opac. Secera lunii apusese și ea. Nu vedeai nici la zece pași. Chiar și lacul, atât de clar și lucios în cursul zilei, abia de se ițea în stânga lor ca o taină mohorâtă. Se furișară încet, pe tăcute, ținând marginea stufărișului. La un moment dat Hauca se ridică și vorbi cu glas reținut:

— Am trecut de străji, așa că putem să ne ridicăm în picioare. Ia uită-te dincolo, peste lac. Vezi ceva?

— Nu, răspunse Anton după ce privi cu atenție.

— Simți vreun miros?

— Nimic.

— Anciano și cu mine trăim în Cordilieri, sus de tot, laolaltă cu condorii, de aceea simțim ca vulturul. Dincolo de lac poposesc niște oameni.

— După ce cunoști?

— Miroase a fum și se vede lumină. Un alb nu vede și nu simte așa. De fapt trebuia să le-o spun celor mai bătrâni ca noi, dar pentru că ziceai că te ispitesc isprăvile mari, i-am lăsat să doarmă.

— Și acum ce vrei să faci? Întrebă Anton.

— Mai întâi trec dincolo, aflu cine sunt și ce vor. Pe urmă văd eu dacă mă-ntorc înapoi în tabără sau dacă trebuie să rămân. Dă mâna să te conduc. Am ochii mai ageri decât ai tăi.

Îl luă de mână și porniră încet mai departe. Nu era prea ușor, căci trebuiau să se strecoare printre arbori și tufe. Deodată pădurea dispăru dinaintea lor. Nu se mai zărea nici un copac. Haucaropora stătu o clipă locului chibzuind. După care spuse:

— Aici brâul ce înconjoară apa e rupt. Cârmind și mergând iarăși prin pădure, ar însemna să întârziem mult din pricina întunericului. De aceea mă gândesc s-o luăm tot la dreapta pe marginea brâului acesta păduros. Așa putem merge mai iute și avem cerul deschis deasupra noastră. Oricum, e mai multă lumină decât sub copaci.

— Oare, nu ne depărtăm prea tare, ținând dreapta?

— Nu, dragă. Fâșia de pădure e destul de îngustă. Și apoi oamenii aceia se află desigur la izvorul de care vorbea Tata Jaguar. Când ajungem dincolo, n-avem decât să mergem pe firul apei și dăm de ei.

Își continuară drumul mai repede ca până atunci. Tabăra lor se găsea la jumătatea mâlului nordic. Ocoliră curând

partea superioară, adică cea dinspre vest, unde începea din nou pădure deasă, o fâșie neagră și lată de vreo câteva sute de pași. Ajunseră astfel pe malul sudic al lacului. De aici, lăsând pădurea la stânga, se grăbiră în direcția est. Deodată însă, tânărul incaș se ghemui la pământ. Pândea încordat. Un vânt aspru le bătea drept în față.

— Auzi ceva? întrebă Anton.

— Da. Cred că sună un clopot.

— Clopot? Păi aici nu-i nici o localitate să aibă biserică.

— Nu e vorba de asta. Hai încă o bucată și o să pricepi.

Mai înaintară puțin, însă ce mare prudență. Curând se auzi limpede sunetul metalic adus de vânt.

— Ascultă! șopti Anton. Sună. Parcă ar fi un clopot de madrina.

„Madrina” e o expresie specifică în spaniola Americii de Sud. Înseamnă o iapă care, fie în gospodărie, fie în deplasare, joacă rolul de călăuză al celorlalte animale. Herghelii întregi urmează sunetul tălângii care-i atârnă la gât.

— Da, confirmă tânărul incaș, nu poate fi altceva decât o madrina.

— Să se afle oare pe-aproape niște arrieros, catârgii?

— Nu se află, sunt sigur că nu. Prin locurile astea nu trec caravanele negustorilor. Trebuie să fie indieni.

— Din ce trib?

— Nu știu, dar cred că o să mă lămuresc.

— În tot cazul se pare că sunt foarte neprevăzători. Am auzit că triburile de-aici trăiesc într-o veșnică dușmănie. Atunci cum de leagă clopote la gâtul animalelor ca să se audă până departe?

— Pesemne că oamenii ăștia se simt atât de siguri, încât nu se sinchisesc de nimic. Și apoi trebuie să-și lase caii să pască, nu-i poți ține legați. Fără o madrina, dobitoacele s-ar împrăștia care încotro.

— Nu înțeleg. Doar caii noștri se țin mereu laolaltă.

— Asta-i altceva. Indianul nu e crescător de cai. El îi fură de unde poate. Așa că animalele sunt străine între ele și, nefiind ținute în grajd, nu ajung să se împrietenească. Dacă au în vedere o bătălie cu mulți călăreți, atunci indienii trebuie neapărat să se îngrijească de o madrina. Numai așa își pot ține caii la un loc. Toți ascultă de glasul tălângii. Bine că o auzim și noi, ne va sluji de călăuză.

Avea dreptate. Pe măsură ce înaintau, talanga se auzea mai clar. Curând fură nevoiți să-și încetinească pașii, căci sunetul se intensificase mult și fâșia de pădure apăruse iarăși din întuneric. Un număr de focuri ardeau în dosul copacilor, scoțând în, relief siluetele lor.

— Vezi cât de ușor am descoperit tabăra? șopti Hauearopora la urechea lui Anton. Înaintea noastră, pe imașul de lângă pădure, pasc caii. La stânga, imașul se prelinge printre copaci ca o buclă și închipuie un luminiș. Acolo e izvorul. Prin urmare, caii se află drept în fața noastră, iar călăreții în stânga, după copaci.

— Vrei să mergem într-acolo?

— Mergem, însă nu chiar acum. Trebuie să fim cu mare băgare de seamă. Mai întâi să vedem dacă nu cumva caii sunt păziți. Așteaptă aici până mă întorc.

Se depărtă tiptil. Anton îl așteaptă mai bine de un sfert de oră, dar nu-l îngrijoră soarta incașului, căci avea din ce în ce mai multă încredere în dibăcia lui.

Deodată, acesta reveni și îi spuse în șoaptă:

— Nu-i nici un paznic, iar caii nici că simt vreo primejdie. Am și mângâiat pe câțiva. Pasc liberi cu toții, numai madrina e cu picioarele din față legate ca să nu se depărteze de ceilalți.

— Câți or fi?

— N-am putut să-i număr, sunt prea mulți. I-am găsit cu capetele îndreptate spre madrina și mi-a părut bine.

— De ce?

— Fiindcă acesta e semn că o ascultă și o urmează. Dacă oamenii de acolo sunt indieni vrăjmași de-ai noștri, adică

abiponi, m-aș prinde să le iau caii.

— Vorbești serios? Doar nu suntem decât doi. Cum să luăm atâția cai?

— Mare lucru! Dacă-o scoatem pe madrina, ceilalți se țin după ea.

— Și indienii? Dacă aud talanga, își dau seama imediat că iapa se depărtează.

— În somn nu auzi nimic. Și credința mea e că oamenii o să doarmă buștean.

— Bine, dar trebuie să fie și paznici rânduți anume.

— Desigur. Numai că, simțindu-se în siguranță, cred că n-au rânduit paznici mulți. Aflăm noi îndată. Hai, ține-te după mine! Acum nu mai putem merge în picioare. O luăm târâș ca să nu ne dibuie.

Se culcară la pământ și înaintară cu cea mai mare prudență, apoi cotiră spre stânga pentru a ajunge, cât mai repede sub ocrotirea copacilor. Curând își atinseră scopul. Se aflau acum la marginea luminișului unde incașul bănuia că se găsește tabăra. Luminișul nu era prea mare. Focurile îl despuiau de întuneric, de la un capăt la altul, încât se vedea fiecare amănunt. Băieții stăteau lungiți în spatele a doi arbori învecinați și cercetau cu atenție priveliștea din fața lor.

Era vorba de o ceată numeroasă de indieni care își organizaseră acolo popasul de noapte. Pe partea unde luminișul dădea în câmp deschis, un izvor țâșnea din adâncuri ca să se verse mai apoi în lac. De ambele părți ale pâriiașului ardeau opt focuri în jurul cărora forfoteau vreo optzeci de indieni căutându-și fiecare un culcuș cât mai potrivit. Dincoace de pârau, între două focuri mari, zăceau șase inși ce păreau legați. Cinci purtau veșminte indiene. Al șaselea, judecând după port, putea fi luat drept un alb. Zăceau pe spate, cu creștetele îndreptate spre băieții noștri, încât aceștia nu-i puteau vedea la față.

Indienii aveau arme de-ale lor, tradiționale. Își înfipseră sulițele în pământ, agățaseră de ele arcurile și tolbele cu

săgeți, iar de lănci își sprijiniseră tuburile de suflat ale căror mici proiectile, dacă sunt otrăvite, provoacă moartea fulgerătoare a victimei. Mai încolo, sub un copac, se afla singurul ins înzestrat cu pușcă. Ședea pe un *poncho* și își ținea arma culcată lângă el. Părea să fie căpetenia, fiindcă ceilalți îi ascultau instrucțiunile și se grăbeau să le execute imediat. Vorbea într-un grai ușor cântat din care Anton nu înțelegea nimic. De aceea îl întrebă în șoaptă pe tânărul incaș:

— Ce limbă e asta? Nu e nici checiua, nici alta din câte cunosc.

— Așa vorbesc abiponii. Eu înțeleg puțin. Căpetenia le-a poruncit cum să-și rânduiască odihna și garda de noapte în trei schimburi. Fiecare schimb va fi alcătuit din doi oameni: unul la cai și celălalt la prizonieri.

— Deci ăia șase sunt prizonieri. Cine să fie oare?

— Stai nițel, poate aflăm. Nu-l cunosc pe șef, nu l-am văzut niciodată, dar, după grai, atât el cât și oamenii lui trebuie să fie abiponi. Vasăzică, sunt dușmani de-ai noștri.

— Atunci prizonierii s-ar putea să ne fie prieteni.

— Da. Cine-i împotriva abiponilor înseamnă că e cu noi.

— Eh, de-am putea să-i eliberăm! Crezi că am izbuti?

Incașul tăcu o vreme, plimbându-și privirea și scrutând tabloul din fața lor. Apoi răspunse:

— Cred că se poate și sunt gata să încerc. Tu ce zici?

— Minunat!

De bucurie, Anton fu cât pe ce să-și dea drumul la voce. Se stăpâni însă și adăugă tot în șoaptă:

— Să vedem cum procedăm căci suntem numai doi și, pe deasupra, fără puști.

— Puștile mai mult ne-ar strica decât ne-ar folosi. Ai auzit și tu ce spune Tata Jaguar: cel mai adesea istețimea face mai mult decât o armă. Vom lucra deci după sfatul lui.

— De acord. Numai că tot nu știu în ce fel vom lucra.

— Așteaptă un pic. Întâi și întâi să adoarmă toți. Până atunci nu-i cu putință. O să ne dăm seama pe urmă dacă

paznicii sunt destul de ageri, dacă sting sau nu focurile.

Căpetenia trecu dincoace de pârau ca să-i controleze personal pe captivi. Îi apostrofă cu niște cuvinte tari, pline de dispreț și îi lovi cu piciorul. Ferindu-se de lovituri, unul dintre prizonieri — cel îmbrăcat europenește — își schimbă poziția și astfel băieții putură să-i vadă chipul. Era într-adevăr un alb. Apoi se mai răsuci încă unul ca să evite loviturile și, pentru o clipă, se întoarse cu fața la băieții care pândeau. Timp suficient ca ochiul vigilent al incașului să-l recunoască.

— E căpetenia cambașilor, făcu el în șoaptă către Anton. Albii îi spun *El Craneo duro*, adică Țeastă-Tare. Îl știi cumva din auzite?

— Nu.

— Porecla i se trage de la o încăierare când, izbit în cap cu patul puștii de vreo opt sau zece ori, a rămas totuși în viață. Dușmanii, crezându-l mort, se depărtară, iar dânsul se ridică de jos, își freca nițeluș capul și porni după ei ca să se răzbune. Erau abiponi și au pierit toți de mâna lui.

— Îl cunoști, se vede.

— Chiar mai mult decât atât: mi-e prieten. Am fost la el în ospetie și dânsul a fost la noi nu o dată. Mare noroc că am simțit de departe fumul și am zărit focurile! O să-l eliberez, fie și cu prețul vieții.

— Și eu! hotărî Anton cu înflăcărare. Spune-mi numai ce am de făcut. N-o să mă dau în lături de la nimic.

— Deocamdată n-ai decât să taci chitic și să stai ascuns după copac în așa fel, încât nici o fărâmbă de lumină să nu cadă asupra ta.

Abiponii se culcară în jurul focurilor cu picioarele la căldură. Se înveliră cu câte o pătură, unii chiar cu câte două. Căpetenia trecu din nou de cealaltă parte a pâraului și se culcă la rândul lui învelit într-un *poncho*. Nu rămaseră de veghe decât doi străjeri, dintre care unul se duse pe imăș, la cai, iar cel de-al doilea se plimba liniștit do colo până colo. Din cauza vântului din ce în ce mai aspru se

înfofolise cu două *poncho*-uri. Unul îi cădea pe umeri ca o fustă, celălalt, înfășurându-i capul și grumazul, atârna lung pe spate. Până și fața și-o acoperise cu grijă. Numai ochii, lăsați liberi, îi sticleau în noapte.

Pășea în sus și în jos, cătând uneori la prizonieri ca să vadă dacă au adormit. Aceasta în prima jumătate de oră. Tabăra nu prea era ferită de vânt. Din timp în timp, câte o rafală puternică spulbera scânteile și le juca deasupra celor adormiți. Ca să nu se pârlească păturile sau chiar să se aprindă, străjerul mergea de la foc la foc și mai potolea vâlvătaia. Alte vreascuri nu puneă, deci focurile aveau să se stingă curând, afară de unul singur pe care omul totuși îl alimenta pentru ca să-și poată îndeplini sarcina lui de străjer. Era unul din cele două focuri între care zăceau captivii.

Să tot fi trecut un ceas de când se culcaseră indienii. Lui Anton îi venea greu să tacă atâta amar de vreme, de aceea îi șopti incașului, care în acest răstimp nici nu mișcase măcar:

— Cred că dorm destul de adânc și n-ar fi cazul să mai așteptăm. Gândește-te ce griji o să-și facă ai noștri când vor vedea că am dispărut.

— O să se sperie în prima clipă și atât, răspunse Hauca. Pe urmă Anciano, care îmi cunoaște firea prevăzătoare, o să-i asigure că n-am pățit nimic. Totuși e bine să ne apucăm de lucru. Mai întâi să-l atrag pe paznic încoace.

— Crezi că poți?

— Pot.

— Cum?

— Las' că afli îndată. Tu bagă de seamă dacă vreunul din cei care dorm se mișcă la zgomotul ce-o să-l fac. Pentru ca să iasă totul bine trebuie ca nimeni să nu se trezească.

Își duse mâinile la gură și scoase un cârâit ușor, plictisit, cum cârâie papagalii când li se tulbură somnul.

Nimeni în tabără nu se mișcă, doar străjerul se opri și privi atent în direcția de unde venea sunetul.

— Îl vezi? A auzit! șopti tânărul incaș. Pesemne că o să vină încoace. S-a trezit careva?

— Nu.

— Nici eu n-am dibuit vreo mișcare. Acum târăște-te până după al treilea copac din spate și stai acolo liniștit. Altminteri te poate zări când se apropie.

Anton făcu întocmai. Hauca mai cârâi o dată. Străjerul porni într-adevăr spre ei. La cel de-al treilea cârâit se strecură printre copaci, iar când sunetul se repetă, omul își încovoie spinarea și, cu privirea încordată, apucă ușor, atent, spre locul suspect pe care îl reperase.

Incașul desprinsese de la cingătoare măciuca lui grea și cârâi din nou. Când străjerul ajunsese în dreptul copacului unde pândea Hauca, acesta sări fulgerător și lovi. Dintr-o singură izbitură, indianul căzu și rămase lat.

— Dumnezeule, l-ai ucis! se sperie Anton, apropiindu-se în grabă.

— Cred că-i mort... Totuși s-ar putea să nu fie. Rămâi lângă el. Dacă dă vreun semn de viață până mă-ntorc, bagă-i cuțitul în inimă. Doar nu-ți lipsește curajul, așa-i?

— Când e vorba de luptă, fac orice, dar să ucid un om fără apărare...

— Păi suntem în luptă! Iar dacă își revine, atunci nu mai e fără apărare. Strigătul lui poate fi o armă dintre cele mai cumplite... De aceea fă cum îți spun!

Incașul, de obicei taciturn, devenise foarte comunicativ în timpul acțiunii, căutând să-l instruiască pe tânărul său prieten. De data asta se manifestă însă și în alt fel: ca stăpân și căpetenie. Deși abia șoptit, cuvântul său nu admitea replică.

Luă în grabă cele două *poncho*-uri ale străjerului și se înfășură cu ele aidoma cum făcuse celălalt. Ieși apoi încet, sigur de sine, de după copaci și se plimbă un răstimp ca și paznicul în sus și-n jos. Cine nu știa ce se întâmplase n-ar fi putut bănuși absolut nimic.

Anton, rămas pe loc, ținea cuțitul pregătit. Se uita ba la indianul doborât, ba la tânărul și curajosul său prieten, a cărui purtare îl cam descumpănise în primul moment.

— După ce imită un timp atitudinea și mersul paznicului, Hauca se deplasă cu pas măsurat de la un foc la altul, dar nu pentru a le ațâța sau potoli flacăra, ci pentru a se convinge că nimeni nu mișcă. Și, într-adevăr, nimeni dintre indienii adormiți nu se trezise. Incașul se apropie de captivi și se așeză pe vine lângă ei. Erau treji. Poziția incomodă nu le îngăduia să doarmă. Pe Hauca, înfășurat așa fel, încât nu i se vedeau decât ochii, îl luară firește drept paznicul lor indian. Spre a fi înțeles și de captivul alb incașul trebui să vorbească în spaniolă. Își dădu puțin la o parte *poncho*-ul de pe față, nu atât ca să fie recunoscut dar suficient ca să fie auzit. Vorbi în șoaptă:

— *El Craneo duro* e trist, dar în curând va fi vesel. Dacă vrei să-mi răspunzi, vorbește încet.

Căpetenia zăcea pe o coastă. Se întoarse cu fața spre Hauca și spuse încet, cum i se poruncise:

— De ce-mi grăiești și o faci pe prietenul? Vrei să-ți bați joc...

— Nu-i adevărat. Îți vorbesc cu toată cinstea. Să nu faci nimic care ne-ar putea trăda! Am venit să vă eliberez.

— Tu, un abipon?

— Nu sunt abipon. Mă numesc Haucaropora, băiatul lui Anciano, prietenul tău.

— Cum? Haucaro...

De mirare, restul numelui îi rămase în gât.

— Chiar eu, stărui tânărul. Poți să te convingi daca vrei.

Dădu la o parte *poncho*-ul, ca să i se vadă toată fața. Captivul alb urmărea scena fără să se miște. Cambașii îl recunoscuseră de îndată pe incaș, care își acoperi repede fața la loc. Nimeni nu scoase un cuvânt. Doar un fior trecu prin trupurile imobilizate, un zvâcnet, o rază a neașteptatei bucurii.

— M-ați recunoscut? îi întrebă Hauca.

— Da, firește, gemu căpetenia, ești nepotul prietenului nostru și tu însuși prieten. Mare minune! Cum de-ai ajuns printre abiponi? Nici nu te-am zărit până acum.

— Nu fac parte din ceata lor, nici n-am fost la ei. Mă aflu abia de câteva ore în pădure și îi pândesc pe acești dușmani înrăiți. M-au atras focurile de aici pe când eram în tabără, dincolo de lac, împreună cu Anciano, cu Tata Jaguar și cu încă vreo douăzeci de bărbați albi. Atunci, însoțit de un tânăr prieten, m-am furișat înapoi. Ai noștri nici n-au băgat de seamă că am plecat. Voiam să știu cine a aprins focurile și astfel i-am dibuit pe abiponi și te-am recunoscut. Așa că trebuie să vă eliberez.

— Ce curaj nemaipomenit! Dar unde-i străjerul?

— Zace doborât sub un copac, iar eu m-am înfășurat în păturile astea ca să semăn cu el.

— Ce minte deșteaptă! Hai, taie legăturile! Repede, cât mai repede!

— Graba strică treaba. Vi le tai fără îndoială, dar trebuie să rămâneți culcați ca și până acum.

Scoase cuțitul și începu să taie legăturile în așa fel, încât nici un abipon, dacă s-ar trezi cumva, să nu poată sesiza vreo schimbare.

— Toate focurile sunt stinse afară de unul singur, șopti tânărul incaș. De aceea nu-i prea vedem pe dușmani. În schimb, noi am putea fi zăriți. Așa că se cere multă atenție. Eu mă scol în picioare și mă plimb iarăși de la un copac la altul, băgând de seamă la cei care dorm. Dacă văd că nimeni nu mișcă, atunci tușesc și voi, unul câte unul, veniți târâș după mine. Lângă copaci așteaptă prietenul meu Antonio. După ce ajungem la el, punem mâna pe cai.

— Dar acolo nu-i nici un străjer? se interesă căpetenia.

— Ba da, este unul.

— Dacă-i așa, n-avem de ce ne teme. Oi fi eu cu mâna goală, dar îl sugrum pe loc.

— Nu, nu, lăsați-l în seama mea. M-ați înțeles? Fac eu totul până la capăt. Voi să nu vă amestecați. Veți avea și

arme. Se găsesc aici o grămadă: sulite, arcuri, săgeți, suflători.

Pentru întâia oară vorbi și albul:

— La ce mi-ar folosi arcurile și săgețile? Mie îmi trebuie pușca mea! E o armă excelentă.

— Și unde-i pușca?

— Mi-a luat-o căpetenia abiponilor. O ține lângă el. Mă furișez până acolo...

— Nu te cunosc și nu știu dacă ești destul de priceput la o asemenea treabă. Las' că ți-o aduc eu.

Aici, interveni *El Craneo duro*:

— Să nu-l tutuiești pe acest seňor, dragă! E ofițer și obișnuit cu viața în sălbăticie. Știe dânsul cum să-și ia pușca înapoi.

— Și cartușele! completă albul, scrâșnind din dinți. Câinele ăla mi-a furat și ceasul și busola. Dar n-o să-i fie de nici un folos. Îl așteaptă somnul cel lung! Auzi îndrăzneală! Să calce în picioare un ofițer!

Incașul își vârî cuțitul la loc. Se ridică și porni din nou în patrulare. Merse de la foc la foc și se convinse că toată lumea doarme. Se apropie și de șeful abiponilor. Acesta sforăia ca din butoi. Pușca însă nu se mai vedea. O ascunsese sub pătură.

În sfârșit, Hauca trecu din nou de cealaltă parte, se opri la marginea luminișului și făcu semn celorlalți. Veniră cu toții târâș, mai întâi Țeastă-Tare, apoi cei patru cambași urmați de ofițer. Incașul arătă spre sulitele înfipite în pământ și, în timp ce cambașii se grăbeau să pună mâna pe arme, se adresă ofițerului:

— Căpetenia și-a vârât pușca sub pătură.

— Nu-i nimic, o scot eu fără să-i cer voie. Și plecă imediat. Se strecura cu dibăcie și cu mare viteză. Hauca îl văzu cum se aruncă asupra căpeteniei, zăbovind apoi timp de un minut. Nu se auzi nici un zgomot. În sfârșit, ofițerul se ridică și se întoarse la fel de iute, ținând pușca în mâna stângă și în dreapta un cuțit din care picura sânge.

— Mi-am luat totul înapoi! anunță el, încrâncenat. Pușca și cartușele, cuțitul, ceasul, absolut tot. Iar dumnealui n-o să mai dea niciodată cu piciorul în ofițeri. Ei, gata! În ce direcție apucăm?

Incașul îi conduse până la Anton, care urmărise emoționat întreaga scenă. Abiponul doborât nu dădea nici un semn de viață. Bineînțeles că-l lăsară în plata Domnului și făcură cale întoarsă până se auzi iarăși talanga madrinei. Incașul se opri:

— Așteptați până îl culc la pământ și pe străjerul ăsta!

— Nu tu! se împotrivi Țeastă-Tare. Asta-i treaba mea.

— Ba-i a mea! sări ofițerul. Căinii ăștia voiau să mă arunce mâine în lac. Și uite că acum aș putea să-l arunc eu pe șeful lor! Lăsați-mi-l și pe străjer să-i fac felul.

Hauca nu era de acord, însă ofițerul, îndârjit peste măsură, o și luă din loc. Ceilalți rămaseră să-l aștepte.

Ascultară atenți în liniștea nopții. Nu se auzi nimic. Totuși, după cel mult două minute, ofițerul apărură din nou:

— În regulă! Flăcăul n-a scos nici păs. Acum să ne alegem câte un cal.

— Nu așa, replică Hauca. Îi luăm pe toți.

— Pe toți? Cum naiba îi scoatem de aici?

— Păi este și o madrina. O să vină după ea.

— *Que pensiamiento!* Bine chibzuit! Băiatul ăsta nu e prost deloc. Așa da! Vasăzică Tata Jaguar își are tabăra de partea cealaltă a lacului? Puteți să-l găsiți?

— Desigur, făgădui Hauca.

— Atunci încalecă tu madrina și ia-o înainte, iar noi mânăăm caii în urma ta.

Avea în felul lui, de a vorbi ceva aspru, poruncitor, care ar fi putut să jignească. Hauca îl suportă totuși cu calm, se apropie de madrina, îi dezlegă picioarele din față, încalecă și porni la pas. Caii, simțind că iapa se depărtează, o urmară imediat. Ofițerul și cei cinci cambași săriră pe ultimii cai pentru a mână din urmă *tropa*, adică întregul

grup. Numai Anton, care încălecaseră și el între timp, se ținea în frunte lângă incaș. Nu-l prea înghițea pe ofițer.

Înconjurată astfel lacul pe jumătate, dar nu mergând prin desișul pe unde se strecuraseră cei doi tineri venind înapoi. Bezna ce domnea în pădure ar fi făcut drumul impracticabil pentru cai. De aceea îl ocoliră, știind că și în felul acesta se poate ajunge la tabără.

Acolo situația nu mai era atât de calmă ca înaintea plecării lui Hauca și Anton. Tata Jaguar organizase străji ce se schimbau din oră-n oră și, de câte ori se trezea din somn, inspecta personal posturile. Întâmplarea cu sticlele crăpate îl făcuse atent asupra unor eventuale tulburări atmosferice. De altfel, până a se culca, observase deja norii îngălăbiți pe cer. Apoi, când grijile îl deșteptară, văzu bolta neagră de tot și simți bătaia unui vânt foarte aspru și uscat. Experiența îl învățase că acestea sunt semnele premergătoare ale uraganului obișnuit în Gran Chaco și care se abate însoțit de averse de ploaie atât de puternice, încât doboară oamenii la pământ. Ce trebuia făcut? Să rămână sub copacii care atrag trăsnetele și pot cădea frânți de furtună? Nu era bine. Dar a înfrunta uraganul în câmp deschis sau în deșert era cel puțin tot atât de primejdios. Tata Jaguar își trezi oamenii ca să se consulte cu ei. Cu acest prilej observă lipsa lui Anton și a incașului.

Îi strigară, dar nimeni nu apărură, nimeni nu răspunse. Anton fusese încredințat Tatii Jaguar. Ușor de înțeles neliniștea și îngrijorarea celui din urmă când constată dispariția inexplicabilă a protejatului său. Se născură tot felul de supoziții, dar nici una nu se dovedea valabilă. Până ce Tata Jaguar, judecând foarte simplu și firesc, hotărî să cerceteze cu ajutorul unei făclii aprinse urmele celor dispăruți. Doar se cunoștea locul unde băieții se culcaseră seara.

O cracă rășinoasă le servi drept făclie. La lumina ei constatară că cei doi prieteni se furișaseră prin pădure. Făclia se stinse însă și Tata Jaguar, Geronimo și Anciano,

care porniseră tustrei la drum, se pomeniră în întuneric. Îi strigară pe băieți în repetate rânduri și nu primiră nici un răspuns.

— Mare nechibzuință, făcu supărat Hammer. Când am venit încoace, v-am atras atenția că pe aici s-ar putea să fie jaguari. Închipuiți-vă ce nenorocire s-ar putea întâmpla dacă le cad în gheare. Nici nu și-au luat puștile cu ei, n-au cu ce să se apere.

— Nechibzuință? Hauca nu e un ușuratic, răspunse Anciano. Știe totdeauna ce are de făcut și pentru ce face un anume lucru. Iar faptul că nu și-a luat armele dovedește că le-a socotit de prisos sau că l-ar fi împiedicat într-un fel.

— Într-o noapte ea asta pușca nu poate fi de prisos, observă Geronimo.

— Dar poate să te stingherească, stăruie Anciano. Te împiedică la mers prin pădure sau, dacă te furișezi la dușman, atunci...

— Aha, dacă te furișezi la dușman, interveni Tata Jaguar. Asta trebuie să fie! Să știți că asta e! Curajoși cum sunt, băieții și-au dorit o aventură care ar putea să-i coste viața.

— Să-i coste viața? Cum așa? Bănuiți unde s-au dus?

— Nu bănuiesc. Știu precis. Uitați-vă la dreapta peste lac! Parcă arde o luminiță. Da, fără nici o îndoială, e un foc. Băieții l-au zărit și, în neastâmpărul lor, s-au dus într-acolo să facă și ei o ispravă după exemplul bărbaților maturi.

— Chiar așa, se vede un foc, încuviință Anciano. S-ar putea să fi trecut dincolo. Dar atunci de ce să ne îngrijorăm? Hauca al meu e foarte prevăzător. Am toată încrederea în el.

— Asta o știu. E mai priceput chiar decât un bărbat cu experiență. Dar e vorba și de Antonio pentru care răspund și de aceea...

Tăcu brusc. Tocmai ajunseseră din nou în tabără. Un tropot de cai se deslușea din ce în ce mai aproape. Apoi două siluete se iviră din beznă. Doi oameni veneau spre ei cu pași grăbiți. Erau Anton și Hauca.

— Ne-ați căutat? Iată-ne! strigă Anton către Tata Jaguar. Radia de bucurie în timp ce Hauca se opri tăcut lângă Anciano, de parcă n-ar fi fost el eroul principal al aventurii abia consumate.

— Voi sunteți? Slavă Domnului! Dar pe unde ați umblat?

— Am fost dincolo, la abiponi.

— La cine? Ați dat de abiponi?

— Da.

— Și ați îndrăznit fără permisiunea mea să...

— Ei, da, șase captivi eliberați și o mulțime de cai răpiți! rosti cineva din întuneric.

Tata Jaguar se întoarce și-l zări pe cel în cauză care se apropiase între timp. Se dădu un pas înapoi și, încruntându-se nițel, exclamă:

— Dumneata, sublocotenent Verano? Cum ai ajuns la Izvorul gemenilor?

— Ca de obicei, când merg undeva: fie pe jos, fie călare, señor!

— Știi desigur că mă așteptam la un alt răspuns! Dar să-ți mai pun o întrebare: încotro vrei s-o apuci de aici?

— Înapoi la abiponi ca să le-o plătesc. Firește că mă veți însoți împreună cu oamenii dumneavoastră. Câinii aceia trebuie uciși până la unul!

— Găsești, precum văd, foarte normal să merg cu dumneata. Eu însă nu.

— Doar e cât se poate de logic să mă susțineți. Trebuie!

— Trebuie? Află, te rog, că nu trebuie decât ceea ce vreau eu. Dar cine mai e cu voi?

Chipul i se însenină. Îl văzu pe Țeastă-Tare, care venea spre el cu mâna întinsă.

— Eu sunt, señor, răspunse acesta plin de respect într-o spaniolă stricată. Nu e nevoie să auziți din gura mea cât de mult mă bucură întâlnirea noastră. O știți, cred și fără s-o spun. Acum că sunteți și dumneavoastră aici, nu mai avem nici o teamă.

— Dar ce primejdie vă paște?

— Abiponii se pregătesc să ne atace din toate părțile. Acest seîor, eu însumi și patru oameni de ai mei, care se află acum în pădure cu caii răpiți de noi, am căzut azidimineață în mâinile vrăjmașilor. Ne-au adus încoace, la Izvorul gemenilor și au plănuit să ne înece mâine în lac. Haucaropora și celălalt băiat ne-au izbăvit de la moarte.

— Ȑștia doi? Și dincolo, cam ce număr...

Se opri în mijlocul întrebării. Pe cerul întunecat, spre miazăzi, observase o pată stranie, galbenă ca pucioasa.

— Câți abiponi sunt dincolo? reluă el, grăbit.

— De șapte sau de opt ori câte zece, răspunse Ȑeastă-Tare. Și tot atâția sunt caii pe care i-am luat. S-au ținut toți după madrina.

— Iată o ispravă pe care trebuie să mi-o povestiți în amănunt, însă acuma nu avem timp pentru așa ceva. Vezi colo la miazăzi o pată galbenă? Știi ce înseamnă?

— Am zărit-o mai de mult, seîor. Se apropie un hurican care doboară arborii și aruncă valuri de foc din văzduh. Îl simt și caii, sunt tulburați, nu-și găsesc astâmpăr.

— Da, e primejdios. Dacă rămânem aici, s-ar putea să ne strivească arborii, iar dacă plecăm, uraganul ar putea să ne măture peste câmp ca pe niște fire de nisip. Eu, unul, nu cunosc împrejurimile. În două ore furtuna se va năpusti asupra noastră. Trebuie să luăm iute o hotărâre.

— Eu cunosc ținutul, seîor. Pornim călare și, dacă mânăăm vârtos, ajungem la adăpost sigur, până să izbucnească furtuna.

— Și care-i adăpostul acela?

— I se spune *Asiento de la mortandad* (locul pierzaniei)... E un sat.

— Ce nume înfricoșător. N-am mai auzit de el, căci n-am depășit niciodată Izvorul gemenilor. Dar despre asta mai târziu. Speri, vasăzică, să ajungem acolo până la izbucnirea furtunii?

— Da.

— Și n-o să ne rătăcim pe întunericul ăsta?

— Nu ne rătăcim, señor. De altfel, știți și dumneavoastră că întunericul n-o să țină mult. Cerul va fi ca o vâlvătaie de flăcări.

— E drept. Să ne pregătim deci și să plecăm de în dată. Și atenție la puști, să nu sufere nimic!

Apoi Tata Jaguar, însoțit de Țeastă-Tare, plecă să vadă caii capturați. Aceștia abia mai puteau fi stăpâniți de cei patru cambiași. Simțeau apropierea furtunii. Mulțimea asta de cai putea să le fie de mare folos mai târziu. Dar pentru moment Tata Jaguar ar fi preferat să renunțe la ei. Aveau, ce-i drept, căpestre însă, lipsiți de șei, nu puteau fi utilizați.

— Îi luăm cu noi, hotărî totuși Tata Jaguar în cele din urmă. Dar să nu ne încurcăm prea mult cu ei. Dacă vor să meargă, bine; dacă nu, atunci n-au decât să rămână în voia lor.

Cei cinci cambiași și sublocotenentul Verano se săltară pe câte un cal, oferindu-se să mai ducă de dârlogi câte două animale.

Tocmai atunci ofițerul dădu cu ochii de puștile pe care le încărcău oamenii Tatii Jaguar. Se interesa de proveniența lor.

— Le-am dezgropat, explică Geronimo.

— Unde?

— Pe drum, în câteva locuri.

— *Tiempo tonitroso!* Atunci sunt puștile pe care le caut eu! Le confisc!

— Cu ce drept?

— Sunt ale noastre. Au fost furate din arsenal.

— Zău? Asta sună ca un basm de adormit copiii. Spune-i și Tatii Jaguar. Vei primi răspunsul care îmi stă și mie pe limbă.

— Vă îndoiiți cumva de spusele mele, señor?

— Eu nu cred decât ceea ce văd cu ochii. Poftim, adă-mi încoace arsenalul și pe haimanalele care l-au prădat și atunci voi vedea ce trebuie să cred. De altfel avem acum altă treabă. I-auzi ce se petrece dincolo!

Arătă cu mâna spre malul opus al lacului de unde veneau niște strigăte înfricoșătoare. Abiponii descoperiseră, în sfârșit, moartea căpeteniei lor, precum și dispariția cailor și a prizonierilor.

Tata Jaguar nu avu timp să se ocupe de ei, căci primejdia furtunii creștea clipă de clipă. Astfel începu deplasarea lor nocturnă. În frunte călăreau cei cinci cambași.

Călăuzele se îndreptară spre nord, unde Tata Jaguar crezuse că se întinde un pustiu vast. Nu se mergea la galop, ci la trap întins. Caii abiponilor nu-i încurcau deloc. Îi urmau de bunăvoie. Simțeau din instinct că furtuna venea dinspre miazăzi și că salvarea trebuia căutată la nord.

Când, după vreo jumătate de oră, își încetiniră mersul ca să nu obosească prea mult caii, pata de pe cer era mult mai mare, mărginită jos de o dungă lată, de un roșu aprins, ce destrăma întunericul nopții. Încă o jumătate de oră și pata se lăți în sud, pe toată întinderea orizontului, alcătuiind un triunghi cu un punct negru la mijloc și cu vârful proiectat în zenit. Triunghiul era atât de luminos, încât crea jos imaginea unui crepuscul. Se vedea până departe, la câteva sute de pași.

— Asta-i gaura pe unde va năvăli furtuna, zise Tata Jaguar, arătând lui Morgenstern și Fritze punctul negru de la mijloc.

— Credeți că prezintă vreun pericol? vru să știe micul savant.

— N-aș putea să prevăd cât de periculos e pentru noi, dar stricăciuni va produce cu siguranță. Un astfel de uragan ridică valuri cât munții, taie părții prin codrii cei mai viguroși și năruie casele cele mai solide.

— Și noi să ne adăpostim tocmai într-o așezare omenească, în niște case? Păzească Cel de Sus! Vom fi îngropați sub dărâmături și o să ne găsim sfârșitul, pe latinește exitium.

— De fapt cam așa ar trebui să se întâmple, dar mă bizui pe căpetenia cambașilor. Dânsul cunoaște și forța uraganului și condițiile în care ne vom adăposti.

— Ce folos de condiții dacă ne face harcea-parcea, se amestecă în vorbă Fritze. Am mai apucat eu câte un pampero, dar huricanul e cu totul altceva. Din clipa asta nu mai dau doi bani pe zilele mele. Ia uitați-vă sus! Asta se mai cheamă cer? Seamănă a iad, oameni buni! Când cerul e senin și frumos, jos pălăria; însă așa, negru, arămiu, galben — mă trec florii, pe legea mea. Și nici în satul ăla al cambașilor nu prea am încredere. Hm, locul pierzaniei! La ce ne putem aștepta într-un asemenea loc?

Nimic de mirare că până și Fritze, acest incorigibil optimist, care nu se pierdea ușor cu firea, era înfricoșat. Cerul arăta într-adevăr lugubru. Triunghiul tindea mereu spre nord lățindu-se la bază. În curs de un ceas și jumătate cuprinsese o mare porțiune a orizontului.

În semiobscuritatea ce se înstăpânise oamenii vedeau destul de bine terenul dedesubt acoperit cu iarbă joasă și alcătuind, din loc în loc, niște dâmburi care se înmulțeau și creșteau treptat. Cele mai multe aveau formă ușor rotunjită; altele însă erau înalte și povârnite asemenea unor stânci.

— Asta mă liniștește, observă Tata Jaguar. Cel mai bun paravan îl constituie latura nordică a unei stânci solide. Și cum oamenii care se stabilesc aici cată să țină cont de condițiile specifice, așadar și de furtunile acestea pustiitoare, înseamnă că și așezarea spre care ne îndreptăm trebuie să se afle într-un loc ferit.

Raționamentul lui avea să se confirme curând. Pătrunseră într-o vale largă ocrotită la sud de un șir de stânci înalte, alăturate, iar la nord de mici dealuri acoperite cu păduri. În vale creșteau tufe și iarbă bogată. După șirul de stânci se înălțau șase clădiri izolate ce aparținuseră unei vechi colonii.

Asemenea așezări se găseau, cândva, multe în Gran Chaco. Ruinele lor mai dăinuie și azi. Albii, năvălind în ținuturile indienilor, se instalaseră acolo de-a binelea, arogându-și dreptul de proprietari, fără a se gândi la plata vreunei recompense sau despăgubiri. Firește că-și aleseseră locurile cele mai bune, mai pitorești, mai fertile. Indianul care ar fi îndrăznit să-și revendice dreptul uzurpat era ucis fără multă vorbă. Dar, izolați fiind și într-un număr restrâns, coloniștii nu puteau rezista lungă vreme maselor de indieni. De aceea ori se retrăgeau la timp, ori — dacă se încăpățâneau să rămână pe solul răpit — erau stârpiți până la unul. Pământul cultivat recădea în paragină. Vântul împrăstia semințele prin clădiri. Semințele încolțeau acolo, răsăreau tufe, creșteau copaci, făcându-și loc prin acoperișuri. Plante agățătoare invadau pereții, grinzile, clădeau straturi groase de frunziș umed sub care lemnăria putrezea treptat.

Dar nu la fel se întâmplase cu acest „loc al pierzaniei”. Așezarea, construită mai recent, se păstrase neobișnuit de bine. De altfel, nici materialul folosit la construcția clădirilor nu era cel obișnuit. Pereții închegați din bârne solide, adânc înfipți în pământ, acoperișurile groase din stuf împletit cu funii de rafie le asiguraseră trăinicia prin ani. Aceste funii ca și stuful rezistaseră tuturor intemperiilor. Datorită elasticității, ele se mulau după vânt. Nici cea mai năprasnică furtună, care ar fi spulberat orice alt acoperiș, nu putea să le distrugă sau să le miște din loc. Zăplazurile de lemn erau la fel de trainice. Rămăseseră intacte, deși năpădite de liane și buruieni. Se formase astfel un soi de zid ocrotitor prin care nu trecea nici vântul, nici ploaia. Ferestre sau uși nu existau. În fața clădirilor și în jurul lor creșteau arbuști și arbori masivi. Aceștia trecuseră prin multe încercări, dovadă crăcile groase smulse din trunchiuri și putrezind jos, pe pământ.

Când călăreții noștri o cotiră după stânci și zăriră cele șase clădiri, căpetenia cambașilor, călăuza lor, exclamă:

— Am ajuns, señores! Dați drumul cailor și apoi fuga în adăpost. Aici huricanul nu poate să ne facă nici un rău.

— Nu, nu așa! obiectă Tata Jaguar. Caii nu trebuie lăsați liberi. Ar putea s-o ia razna din cauza uraganului. Să-i băgăm înăuntru. Dar mai întâi să curățăm încăperile.

— De ce să le curățăm? întrebă sublocotenentul Verano.

— Nu știți de ce? O să vedeți îndată.

Postă câțiva dintre oamenii lui în spatele fiecărei clădiri, cu sarcina de a striga, de a face gălăgie, de a trage focuri de armă. Ordinul executat, își dădură cu toții seama ce înțelegea Tata Jaguar prin „curățare”. Amurgul era destul de luminos pentru ca oamenii să poată vedea mulțimea de vietăți speriate de zgomot și împușcături, care o zbugheau prin toate ieșirile. Chiar și o puma se afla printre ele.

— Acum probabil că au mai rămas înăuntru niscai șerpi de care trebuie să ne ferim, observă prudent Tata Jaguar. Băgați mai întâi caii în cele patru clădiri de colo. În astelalte două ne adăpostim noi. Apoi strângem vreascuri pentru foc. Dar repede, căci uraganul pare să se apropie.

Vântul izbea din când în când furios, umplând valea cu huietul lui și împrăștiind stropi grei de ploaie, deocamdată izolați. Oamenii alergau care încotro. După nici zece minute dispozițiile lui Hammer erau îndeplinite. Caii, deșeuai, fuseseră adăpostiți în clădiri, iar îngrijitorii aprindeau focuri lângă intrările respective. Focuri ardeau și în cele două clădiri destinate oamenilor. Era și timpul, căci furtuna se dezlănțui brusc, cu o violență ce desfide orice descriere.

Cerul, mai adineauri gălbui, deveni dintr-o dată negru; un fel de geamăt, un bubuit și un huruit sinistru răscoli valea. Uraganul băntuia cu toată urgia. Clădirile se cutremurau din temelii, dar rezistau datorită elasticității materialului. Deodată se auzi un plesnet grozav, de ai fi zis că se prăvale un munte. Pornise ploaia, care cădea nu în picături, ci în mase compacte, ca o revărsare oceanică.

Ploaia mugea ca o cascadă uriașă. Totuși trăsnetele îi acopereau zgomotul. Fulgere săgetau bezna nopții,

spintecau avalanșele de ploaie. Dar „fulgere” mi se pare un termen prea puțin potrivit, căci era vorba de niște trâmbe colosale și bulgări de foc rostogoliți prin văzduh. Și astfel se succedă bubuiturile, trăsnetele, talazurile, timp de o oră întreagă și chiar mai mult. Era cu neputință să vorbești cu cineva. Nimeni nu înțelegea nimic. Oamenii ședeau tăcuți pe pământul bătătorit și nu puteau comunica între ei decât prin semne.

Mai greu o duceau însă cei rămași lângă cai. Bineînțeles că nu putuseră să imobilizeze toate animalele, neavând destule curele și funii. Doar o parte din cai fuseseră legați, încât — pe lângă fornăieli, nechezaturi și tropote — se stârni o învălmășeală și o agitație cumplită.

Urmă apoi încă un trăsnet, cel mai puternic din toate, dar și ultimul. Părea că cerul și pământul ard de-a valma, închipuind o mare de foc. Și deodată, ca la un semn, se lăsă o liniște stranie, neverosimilă. Nimeni nu cuteza să sufle un cuvânt. Cei mai mulți credeau că asaltul elementelor se oprise doar pentru o clipă ca să reînceapă din nou. Dar nu era așa. Tata Jaguar se ridică de la locul lui, trecu pe lângă foc, se apropie de ieșire, privi afară unde apele goneau ca un fluviu imens, cuprinzând toată valea și rosti:

— A trecut. Cerul e plin de stele. Slavă Domnului!

— Slavă Domnului! îngână ușurat și doctorul Morgenstern, prinzându-și în mâini obrazul alb ca varul. N-am mai trăit așa ceva. M-a cuprins o spaimă teribilă. Când tuna, mi se părea că aud un zbieret colosal, *rugitus* sau și *mugetus* pe latinește. Fulgerul semăna cu un adevărat pârjol, *incendium*, care amenința să mistuie lumea.

— Chiar așa, confirmă Fritze. Mă mir că nu ne-a pârlit pe toți! După ce că fulgera ca din gura iadului, mai ardeau și focurile astea, șase la număr...

— Apropo, științific vorbind, orice foc atrage fulgerul. E un miracol că nu ne-a lovit.

— De asta nu trebuia să ne temem, observă Tata Jaguar căci pădurea de colo e un excelent paratrăsnet. Dar să

vedem dacă nu li s-a întâmplat ceva cailor.

Ieși din clădire și își croi drum prin apa ce-i ajungea la genunchi — deși înainte locul fusese perfect uscat. Caili mai clădeau semne de neliniște, dar se aflau la locul lor. Nu se vedea nici o stricăciune mai importantă. Nimeni nu crezuse că vor scăpa atât de ușor.

Când Hammer se întoarse din control, sublocotenentul Verano tocmai istorisea cele întâmplate înainte de a fi fost eliberat.

— Ați venit la timp, señor, i se adresă acesta. O să vă explic ce drepturi am eu asupra puștilor însușite de dumneavoastră.

— Însușite? Nici vorbă de așa ceva. Le-am luat în păstrare provizorie, răspunse Hammer, cât se poate de calm.

— Pe ce bază, dacă mi-e permis să întreb?

— Ați spus foarte bine: „dacă mi-e permis”. Cu ce drept mă întrebați?

— Sunt împuternicitul generalului Mitre.

— Sunt gata să vă cred dacă mi-o dovediți.

— În ce fel?

— Arătați-mi un ordin scris.

— Ce pretenție! Cine poartă asupra lui asemenea documente prin Gran Chaco!

— Totuși e necesar dacă vrei să ți se recunoască rolul și autoritatea de împuternicit.

— Vă dau cuvântul meu de onoare, señor. Sper că suficient, făcu Verano, supărat. Dacă nu, atunci...

Și sublocotenentul duse repede mâna la cuțit.

— Lăsați jucăria în teacă! Cine scoate cuțitul face cunoștință cu pumnul meu. Aflați că iau drept bun cuvântul dumneavoastră de onoare, pentru că — deși sunteți cam violent — nu am auzit încă să fi săvârșit vreo faptă reprobabilă.

— Atunci ne-am înțeles?

— Da și nu. Aș vrea să nu mă înțelegeți greșit. Ca să vă cred că sunteți împluternicitul generalului, îmi ajunge firește cuvântul dumneavoastră de onoare. Mă întreb însă cu ce fel de împluterniciri ați fost învestit.

— Am ordin să găsesc puștile furate.

— Ei și după ce descoperiți hoțul?

— Raportez.

— Și pe urmă?

— Pe urmă?... Pe urmă va dispune domnul general..

— Perfect. Acuma suntem într-un tot de acord. Trebuia să găsiți puștile furate, să raportați și să așteptați dispozițiile de rigoare. Or puștile le-am găsit eu, dacă sunt într-adevăr cele...

— Vă rog, seșnor! îl întrerupse ofișerul. Acestea sunt puștile! În lipsa dumneavoastră am examinat câteva exemplare. Sunt exact cele sustrase din arsenal. Generalul a descoperit lipsa și, în strict secret, a pus la cale cercetări minușioase. Rezultatul a fost surprinzător. Foarte probabil că șeful arsenalului s-a lăsat mituit. A predat sute de puști, precum și muniție unor oameni care plănuiesc o rebeliune. Conducătorul lor n-a fost încă identificat, însă mai mult ca sigur că toreadorul Antonio Perillo e amestecat în treaba asta. Pușin după comiterea furtului, deci acum câteva luni, individul a trecut Rio Salado însoțit de niște muncitori care cărau arme, unelte și alt bagaj. Când s-au întors, muncitorii nu mai aveau asupra lor decât uneltele. Armele nu le-a vândut și nu le-a încredințat nimănu. Înseamnă că le-a îngropat undeva, altminteri pentru ce ar fi luat cu el hârlețe și lopeți? Trebuia, prin urmare, să aflăm unde le-a ascuns și, cum eu cunosc bine Gran Chaco, mi s-a dat ordin să traversez Rio Salado și să mă apuc de cercetări. Abiponii sunt actualmente ostili guvernului. Era deci normal să-mi îndrept atenția asupra lor. Dar mai întâi i-am căutat pe cambași și l-am întâlinit pe Țeastă-Tare însoțit de patru luptători de-ai săi, dintre care unul zărise niște albi la Izvorul gemenilor. El Craneo duro s-a declarat imediat gata

să meargă cu mine. Pe drum ne-a întâmpinat o ceată de peste optzeci de abiponi care, după cum aprecia Țeastă-Tare, păreau să vină dinspre Lacul Palmierilor. Abiponii au tăbărât asupra noastră. M-am apărat și am rănit mortal pe câțiva dintre ei, dar până la urmă micul nostru grup a fost covârșit de numărul mare al dușmanilor. Ne-au dezarmat, ne-au jefuit și ne-au dus până în preajma lacului, unde urmau să ne înece azi-dimineață. Noroc cu băieții aceștia care ne-au salvat. Iată adevărul. Acuma știu de unde aveți armele și sunt convins că mi le veți pune la dispoziție.

— Nu, señor! Raportați generalului și mă voi conforma deciziei sale. Pentru moment nu puteți dispune nici de arme, nici de muniții, fiindcă îmi sunt absolut necesare.

— În ce scop?

— Trebuie să-i înarmăm pe cambași și, cu ajutorul lor, să-i înfrângem pe inamicii generalului. Aflați că eu sunt mai informat decât dumneavoastră. Vă voi pune la curent.

Și Tata Jaguar îi povesti sublocotenentului cele petrecute până atunci. Astfel ofițerul, bătaios și cam grosolan, însă animat de cele mai bune sentimente patriotice, se declară de acord să renunțe la pretențiile lui. Îi ceru chiar Tatii Jaguar permisiunea să i se alăture, ceea ce fu acceptat cu condiția să execute întru totul ordinele sale. Acum abia putură asculta în liniște relatarea isprăvii celor doi amici, Hauca și Anton, sarcină ce-i reveni celui din urmă, căci incașul era timid și taciturn. În timp ce mai comentau aventura, bătrânul Anciano îl trase deoparte pe tânărul său învățăcel, îl îmbrățișă și, uitând de taina lor, îi spuse în spaniolă:

— Viteazule, ai dovedit cine ești — *El Hijo del Inka!*

Hammer, care se afla lângă ei, auzi aceste cuvinte și își spuse în sinea lui: „Ah! Deci bănuiala mea se confirmă, ceața se risipește. Hauca e un urmaș al vechilor domnitori peruvieni. *El Hijo del Inka*, fiul incașului!”

10. Tata Jaguar povestește

După uraganul ce bântuise noaptea veni o dimineață cu cer senin. Apa se scursese, codrul aburea. Jos în vale se legăna printre tufe iarba succulentă și înaltă ca un lan de grâu. Caii fură scoși din clădiri și lăsați să se desfete în natură. De plecare încă nu putea fi vorba, căci animalele trebuiau să se mai odihnească după marșul din ajun.

Oamenii, după ce îmbucară câte ceva din rezervele lor, se așezară în cerc la taifas. De remarcat că sublocotenentul Verano acorda bătrânului Anciano o atenție deosebită. Aproape că nu-l slăbea din ochi, încât acesta întrebă în cele din urmă:

— Vă uitați mereu la mine, señor. Aveți vreun motiv special?

— Da, răspunse ofițerul.

— Pot să știu și eu care? Vă par cunoscut? M-ați mai văzut undeva?

— Pe dumneavoastră personal nu vă cunosc. Mă uit însă la părul dumneavoastră lung și alb care îmi amintește de un scalp văzut cândva.

— Scalp? Ce e aia?

— Indienii din America de Nord au obiceiul să jupoaie capetele dușmanilor uciși și să păstreze pielea ca pe un semn al vitejiei și al izbânzii. O astfel de piele se cheamă scalp. E același lucru cu ceea ce noi în limba spaniolă numim *Piel del cranéo*.

— Și ce legătură e între mine și o astfel de piele?

— E vorba de o asemănare. Scalpul de care vorbesc avea părul la fel ca al dumneavoastră: lung, des și alb.

Anciano deveni numai urechi. Pe fața lui se citea încordare. Întrebă:

— Avea părul la fel cu al meu? Asta-i de-a dreptul ciudat. Nu prea cred ca un alb să poarte părul cum îl port eu.

— Nici n-am spus așa ceva. Scalpul aparținuse unui indian.

— Din America de Nord?

— Ba de-aici.

— Din ce trib?

— Asta n-o știu. M-am interesat și eu din ce trib era victima, însă cel cu scalpul mi-a răspuns cam în doi peri.

— Unde l-ați văzut?

— La Buenos Aires.

— Cum îl cheamă?

— Toreadorul Antonio Perillo. L-am vizitat cândva împreună cu un amic. Odaia lui era împodobită cu tot soiul de trofee printre care și scalpul cu pricina.

— Antonio Perillo, *espada*! Probabil că ne vom ciocni de el. Se spune că a fost de mai multe ori în vest. V-a spus cumva de unde are scalpul?

— Cică s-ar fi bătut pe viață și pe moarte cu un indian și l-ar fi învins. Dorind să păstreze o amintire din această luptă grea și primejdioasă, l-a scalpat pe adversar.

— Și unde s-au bătut? Spuneți-mi repede, vă rog, insistă Anciano pe un ton extrem de agitat.

— La sud, în pampas. Mai mult n-am putut afla.

— Vasăzică acolo? Atunci nu-i ce am crezut.

Oftă din adânc, parcă ușurat. Chipul îi deveni iarăși calm, învăluit în acea stranie umbră a indiferenței. Dar se schimbă din nou la față când ofițerul adăugă:

— Părul era într-adevăr splendid, chiar mai frumos decât al dumneavoastră și prins într-o agrafă. Trebuie să fie fost un om tare bătrân și sărac.

— O agrafă! exclamă Anciano, foarte surprins. Cum arăta? Și de ce credeți că a fost sărac?

— Fiindcă agrafa era din fier. Or indienii avuți, dacă își pun astfel de podoabe, caută să fie din metal prețios. Catarama avea în față forma unui soare cu douăsprezece raze.

— Douăsprezece raze, repetă Anciano, sărind de la locul lui. Señor, catarama nu era de fier, ci din aurul cel mai curat. Omul o vopsise dinadins ca să arate neagră, să nu trezească lăcomia privitorilor.

— De unde știți? Ați cunoscut vreun bărbat care purta un asemenea giuvaer?

— O, l-am cunoscut, desigur. Și ce bine l-am cunoscut! Era stăpânul meu, domnitor peste...

Anciano părea răvășit până în adâncul ființei sale. Ochii îi scăpărau. Își scoase cuțitul de la cingătoare și mâna îi zvâcnea de parcă ar fi vrut să spintece un dușman nevăzut. Poate ar fi vorbit mai mult, poate că și-ar fi dezvăluit întreaga taină, dar Haucaropora se ridică de jos îi puse mâna pe braț și-l înfrână:

— Fii liniștit, moșule. Omul era un indian și atât. Totuși ar trebui să aflăm dacă a fost răpus în luptă dreaptă. Dacă nu, atunci vai de ucigaș! Cu toată vârsta lui înaintată, indianul era destul de puternic și de sprinten ca să nu se lase doborât. Să cred oare că l-a biruit Antonio Perillo? Nu pot să-mi închipui. Omul a fost ucis mișelește.

— Fără îndoială, fără îndoială! aprobă bătrânul. Și nici nu e nevoie să căutăm cine-i ucigașul. N-a spus chiar Perillo că l-a omorât? Va veni el înapoi și îmi va cădea în mâini. O să-i cer socoteală!

— Bine, să-i ceri. Dar de plătit i-o plătesc eu!

Incașul își roti buzduganul deasupra capului ca să arate în ce fel i-o va plăti. Era parcă și mai furios decât Anciano, dar se stăpâni repede văzând că cei de față îl privesc mirați. Își reluă masca nepăsătoare, se așeză la loc și puse buzduganul alături.

De fapt, nu numai Anciano și Hauca fuseseră adânc impresionați ascultând spusele ofițerului. Mai exista și un al treilea personaj care înregistrase povestea cu maximă încordare, arborând totuși un calm desăvârșit. Acesta era Tata Jaguar. De cum veni vorba despre scalp și până în ultima clipă, urmărise cu cea mai mare atenție relatarea

ofițerului. Șezând lângă incaș, ridică buzduganul acestuia ca să-l examineze mai îndeaproape. Arma parcă era dată ce un firnis negru. O cercetă cu mare interes, o puse apoi la loc și, fără să se trădeze cu nimic, zise:

— Nu cred că trebuie să vă tulbure prea mult istoria cu scalpul, cel puțin nu acum. Deocamdată nici nu știți dacă e într-adevăr vorba de scalpul omului cu pricina. Las' că aflăm noi mai târziu.

— Ba știu precis, răspunse Anciano. Agrafa e o dovadă că nu mă-nșel.

— Și totuși în momentul de față avem lucruri mai importante de discutat, stăruie Hammer, îndemnându-l și cu privirea să părăsească acest subiect. Trebuie să ne sfătuim încotro apucăm.

— În orice caz, spre Lacul palmierilor, fu de părere Verano. Doar asta v-a fost intenția de la bun început. Or acum e și mai necesar, de vreme ce bandiții au de gând să se întâlnească acolo.

— Nu prea cred că vreunul din ei a și sosit la fața locului, totuși e mai bine să ocolim acest lac. S-ar putea să descopere mai târziu că am fost pe-acolo și asta mi-ar da peste cap întreg planul.

— Vasăzică ai un plan? Întrebă Geronimo.

— Oarecum. Dat fiind că abiponii pregătesc un atac împotriva cambașilor, poate că am izbuti să-l înăbușim încă în fașă. Spun dinadins „poate” căci mi-e teamă să nu fim prea slabi.

— Asta-i și părerea mea. Abiponii sunt, ce-i drept, niște fricoși care nu atacă pe față, dar știu întotdeauna să se ferească noaptea de vrăjmași. Iar în ce privește săgețile lor otrăvite, îmi scot pălăria. Trebuie să facem rost de întăriri și asta numai apelând la cambași.

— Exact. Întrebarea e însă dacă ei bănuiesc ce-i așteaptă.

— Ai noștri nu se așteaptă la nimic, interveni Țeastă-Tare. Suntem în dușmănie cu abiponii, dar nimeni nu

bănuiește că vom fi atacați. De aceea trebuie să-i anunțăm cât mai repede, să-i pregătim. Dușmanul o să năvălească asupra celui mai mare și mai bogat dintre satele noastre.

— De unde știi?

— I-am auzit vorbind pe când zăceam legați în tabăra lor. Aveau de gând să ne înece azi-dimineață, așa că nu vedeau în noi nici un pericol.

— Unde se află satul cu pricina? Departe?

— E lângă o apă pe care albiu o numesc Arroyo cloro (pârâul limpede). Cam la trei zile călare, fără popas.

— Și cum arată ținutul prin care va trebui să trecem? E locuit?

— Pădure și câmp deschis. În drum sunt și câteva sate ale abiponilor pe care trebuie să le ocolim. Asta în cazul că o luăm de-a dreptul. Dacă trecem însă pe la Lacul palmierilor, atunci avem de mers mai multă vreme prin meleag vrăjmaș.

— Hm! mormăi în barbă Tata Jaguar. Stătu o clipă pe gânduri, apoi reluă: Și totuși cred că e mai bine să mergem întâi spre Lacul palmierilor. La început voiam să-l evit. Acum însă, după ce știu încotro se vor îndrepta dușmanii, mi se pare necesar să văd cu ochii mei acest drum. Și mai am un motiv. Rezervele noastre de carne sunt pe sfârșite, iar ca să ne ținem de vânătoare trei zile în șir, ar însemna să pierdem o mulțime de timp. Dacă mai punem la socoteală și popasurile, atunci cele trei zile pot deveni lesne cinci sau șase. În schimb abiponii, după câte știu, au vite multe și am putea să răpim câteva. Astfel ne-am asigura hrana fără prea multă bătaie de cap. Ce distanță e de-aici până la Lacul palmierilor?

— O jumătate de zi călare.

— Bine, pornim pe la amiază și ajungem diseară. De fapt, nici nu e nevoie să mergem chiar până la lac.

Nimeni nu avu nimic de obiectat. Numai doctorul Morgenstern puse pe tapet problema ce-l obseda:

— Toată cinstea pentru intenția și planul dumneavoastră, dar am și eu intenții și planuri pe care țin să le reamintesc. În ce direcție se află acel „Pârâu limpede”?

— La nord-vest, răspunse căpetenia.

— E un ținut muntos?

— Sunt și munți.

— Atunci mă opun, señores. Știți doar că nu de dragul cambașilor am venit încoace, ci pentru săpături. Animalele pe care le caut eu, sub formă de relicve, bineînțeles, n-au trăit în munți, ci la câmpie. Cu cât urc mai sus, cu atât îmi pierd nădejdea de a mai găsi ceva. Mă opun, așadar, refuz, sunt contra — pe latinește *contradico* sau și *repugno*.

— Numai că opoziția dumneavoastră va fi, din păcate, fără succes, răspunse Tata Jaguar. Doar n-o să-i lăsăm pe cambași să fie prădați sau chiar uciși de dragul unor săpături.

— Nici eu nu pot renunța de dragul lor la ceea ce mă interesează: un mastodont sau un megatherium. Știința trebuie să primeze.

Teastă-Tare asculta cu atenție. Nu prea înțelegea vorbele micului savant, dar își imagina câte ceva. De aceea căută să se lămurească mai precis:

— Aud că domnia sa vorbește despre animale și săpături. N-o fi cumva din albii aceia ciudați care sapă în pampas, dezgroapă oase și apoi le duc în orașele lor ca să le lipească la loc?

— Într-adevăr, ai ghicit, confirmă zâmbind Hammer.

— Atunci ce nevoie să le caute pe-aici ca să-l prindă sau să-l ucidă abiponii? Știu eu unde se găsesc asemenea oase.

— Unde, spune?! Se precipită micul savant.

— Cunoscut mai multe locuri. O să și trecem pe lângă unul din ele, adică Pantano de los Huesos (mocirla oaselor). Chiar și după nume se vede că puteți găsi acolo ceea ce căutați.

— Adevărat? O mocirlă cu oase? se interesă zelos Morgenstern. De la ce animale provin?

— Nu prea știu. Ș-apoi nici nu mă pricep. După câteva clipe de tăcere urmă: Dumneavoastră ați venit să ne ajutați împotriva dușmanilor. Așa că, drept mulțumire, să vă spun unde se află o dihanie uriașă care nu cred să aibă pereche în lume. Am văzut-o întâmplător cum zace vârată în pământ. Ne-am gândit să o vindem unui alb care caută oase. Dar pentru că dumneavoastră ne ajutați în luptă, o să v-o dăruiesc.

— Cum? O dihanie fără pereche? turui într-un suflet Morgenstern. Ce fel? Poate un clyptodont?

— Deh, știu eu? Nu cunosc.

— Ce mărime? Înaltă? Lungă?

— N-am văzut decât o parte din ea.

— Așa? Doamne, atunci or fi numai oase, fără trup.

— Ba e întreagă. Am săpat până a ieșit la iveală spinarea.

— Și apoi? Probabil că ați răvășit totul...

— Aflasem noi că un animal din ăsta fărâmat nu prețuiește cât unul întreg. De aceea l-am lăsat în pace și l-am acoperit cu pământ. Nici nu ne-am atins de oase.

— Bravo, bravo! Ați făcut foarte bine. Ați lucrat cu cap. S-ar părea că indienii nu sunt chiar atât de mărginiți cum îi descriu o seamă de autori. Trebuie să pun mâna pe acest exemplar. Unde se află? Când ajungem? Vreau să-l văd cât mai repede.

— Se află dincolo de satul nostru. O zi călare de aici.

— Asta nu-mi place, nu-mi place deloc. Propun, señores, să pornim imediat. Nu înțeleg de ce am mai pierde vremea.

— Ușurel, ușurel, râse Tata Jaguar. La început cereați să mai stăm, iar acum vă scapără călcâiele. Adevărul e că nu putem pleca înainte de amiază. Mai sunt o mulțime de lucruri de făcut.

— Ce-i de făcut? Ce anume? Nu văd.

— Gândiți-vă la caii ăștia mulți și la câte avem de cărat cu ei. Trebuie să pregătim samare.

— Samare? Păi de unde piele sau alt material?

— Material se găsește berechet. Ne adaptăm împrejurărilor. Din crengi, frunziș, stuf și iarbă se pot face samare care să reziste chiar mai mult de trei zile. Din plante cățărătoare putem împleti funii pentru a fixa samarele și pentru a lega caii laolaltă. Dacă-i strângem astfel la un loc, atunci ne deplasăm mai ușor și mai repede. Haidem la treabă!

Sub conducerea Tatii Jaguar, oamenii porniră să taie ramuri, iarbă și stuf, confectionând poclăzi, samare, legături. După ce caii se odihniră suficient, le așezară poverile în spinare și, adunându-i într-un grup compact, îi legară laolaltă. Acum se putea porni la drum. Era tocmai ora prânzului. Părăsiră deci locul acela cu nume lugubru, care totuși le oferise adăpost și îi apăraseră de uraganul pustiitor.

Prima țintă era Lacul palmierilor, situat în direcția sud-vest. Țeastă-Tare și cei patru cambași ai săi călăreau în frunte. Pe urmă veneau caii încărcăți cu poveri — un eșalon lung, ordonat și supravegheat pe ambele părți de către călăreți. Înălțimile pe lângă care trecuseră noaptea rămâneau acum în stânga lor. Ținutul, deși în plin Gran Chaco, semăna totuși cu o câmpie. Era neted, întins. Doar ici și colo printre pajiștile moi se ițea câte un petic sterp. Mai târziu însă călăreții dădură de pământ nisipos care, după cum spunea căpetenia cambașilor, avea să țină până la Lacul palmierilor.

Tata Jaguar călărea în coada convoiului. Făcu semn lui Anciano și lui Hauca să vină mai aproape, apoi se adresă celui dintâi:

— Azi-dimineată era cât pe ce să te ia gura pe dinainte. N-a lipsit mult să te trădezi.

— Credeți că ascund vreo taină? Ce aș avea de ascuns? întrebă Anciano.

— Nu știu, dar bănuiesc: Haucaropora nu ți-e nici fiu, nici nepot.

— Cum de vă trece prin gând una ca asta, seňor? Doar nu l-ați cunoscut altminteri decât ca nepot al meu.

— Simțeam de mult că alta e legătura dintre voi. Iar azi-dimineață, tulburat cum erai de spusele ofițerului i-ai spus că agrafa aceea nu era de fier, ci din aur curat. Mai sunt și alte lucruri care par să fie de fier, deși sunt de aur.

— Ce lucruri, seňor?

— Bunăoară buzduganul pe care îl poartă Hauca la cingătoare.

— Buzduganul, seňor? Păi atunci am fi oameni bogați...

— Aida de! Nu te mai prefac. Doar eu vă sunt prieten și nu aveți ce vă teme de mine. N-aș vrea să stărui prea mult, dar băgați de seamă: ca să păstrați o taină, trebuie să fiți mai prevăzători. Hauca l-a pălit pe indianul acela cu buzduganul. Se vede însă că a dat de ceva tăios, colțuros, din care pricină stratul de deasupra s-a cojit într-un loc. Uitați-vă cum lucește aurul!

Haucaropora scoase buzduganul, îl examinează o clipă, se roși la față și-l agăță iarăși de brâu.

— Ei? făcu zâmbind Tata Jaguar. Și neprimind nici un răspuns, continuă: Cine avea dreptul să poarte buzdugan de aur, adică un *humanciay*, dacă nu însuși regele și stăpânul vostru? Prin urmare, acest buzdugan dovedește că Hauca se trage din incași.

— Greșiți, seňor, îngăimă Anciano.

— Nu greșesc. Degeaba cauți să-mi ascunzi adevărul. Știu să păstrez o taină cum o păstrează propria-ți inimă. De altfel, nici nu e nevoie să faceți din obârșia lui Hauca un secret.

— Ba da! Gândiți-vă cât am pătit.

— Voi? Nu știu de așa ceva. Strămoșii voștri au fost urmăriți cu focul, cu sabia și otrava. Asta-i adevărat însă de atunci vremurile s-au schimbat. Nimeni nu v-ar primejdi viața din cauza obârșiei voastre.

— Așa credeți, serios, dar noi știm că-i altminteri.

— Atunci trebuie să aveți un alt motiv care vă face să păstrați taina. Faptul că Hauca se trage din incași încă n-ar fi deloc primejdios, însă dacă e vorba de altceva...

— Ce anume, señor?

— Dacă pe temeiul obârșiei sale, ați nutri speranțe ce nu se pot împlini.

— Niciodată?

— Niciodată, v-o spun deschis! Voi trăiți cu amintirile și vă legănați în visuri fără să cunoașteți mersul și schimbarea lumii. Lăsați visul să rămână vis, căci aieva nu poate fi. N-aș vrea și nici nu am căderea să stărui prea mult în această chestiune. Dar spune-mi altceva: ce-i cu agrafa? Sunt convins că l-ai cunoscut într-adevăr pe bărbatul al cărui scalp se află acum la Perillo. Cine era?

Anciano întârzie cu răspunsul. De aceea Tata Jaguar adăugă:

— Întreb cu un anume scop, nu din simplă curiozitate. Dacă-mi spui adevărul, va fi probabil în folosul tău.

— Ca să răspund ar trebui să vă dezvălui taina noastră.

— Nu v-ar strica defel. Spune-mi măcar unde a fost ucis.

— Nu cunosc chiar locul.

— Nici ținutul?

— Ba da, însă n-o să-l știți dumneavoastră.

— Află că am cutreierat mai multe meleaguri decât îți închipui.

— Atunci, poftim: ați auzit vreodată de *Barranca del Homicidio*?

— Râpa omorului? Nu numai că am auzit dar am și fost acolo în două rânduri. Veneam dinspre Salina del Condor.

— Da, dinspre Salina del Condor. E aproape de tot. Am trecut și eu, nu o dată, pe acolo.

— Și ești sigur că omul tău și-a găsit moartea în acel loc?

— Da.

— Ce te face să crezi?

— L-am însoțit până în apropiere, apoi am stat să-l aștept. Așa voia dânsul, așa mi-a poruncit.

— A, ți-a poruncit? Porunca vine de la stăpân și supusul ascultă de ea. Și l-ai așteptat degeaba?

— Da. L-am așteptat două zile întregi. Apoi, îngrijorat, am luat-o pe urmele lui până la locul unde ar fi trebuit să ajungă. Nu l-am găsit. Am cutreierat văile, văgăunile și munții. Nimic. Atunci m-am întors acasă și, adunându-mi prietenii, am pornit iarăși în căutarea lui. Dar totul a fost în zadar. Ne-am pierdut săptămâni și luni în șir fără să descoperim cel mai mic semn. „O fi căzut în vreo prăpastie”, îmi spuneam. Abia azi-dimineață m-am lămurit. A fost ucis mișelește.

— Zici mișelește fiindcă altminteri îl știai de nebiruit? Sau te gândești și la altceva?

— Da, mă bate un gând...

— Hai spune!

— Purta asupra lui niște lucruri care puteau aprinde lăcomia celorlalți.

— Ce lucruri, zi-i!

— Asta nu mi-e îngăduit.

— Nici nu-i nevoie. Știu și așa. Omul purta asupra sa niște lucruri de pe vremea incașilor, meșterite din aur și argint.

— Cum de-ați aflat, seșnor?

— Voi fi mai sincer decât ești tu cu mine. Iată!

Descheindu-și pieptarul de piele, scoase la iveală un mic obiect lucitor, ca de aur, atârnat cu o sforicică de gât. Îl dezlegă și-l dădu lui Anciano. Era un vas de o rară finețe artistică și având un diametru de cel mult trei țoli.

— Un potir pentru rouă! exclamă uluit Anciano. În potirul acesta se strângea dimineața roua de pe florile templului și se aducea jertfă soarelui însetat.

— Vezi, asta n-o știam, adică rostul potirului.

— E un lucru sfânt, seșnor, tare sfânt.

— Înțeleg. Dacă vorbești cu atâta convingere, înseamnă că strămoșii tăi erau peruvieni.

— Așa e, mărturisi bătrânul.

La care Hauca ținu să adauge:

— Ai mei au domnit peste întreg poporul, iar eu sunt singurul lor urmaș. Doar câțiva oameni de credință cunosc adevărul.

— Mi-am închipuit. Vasăzică, ești și stăpânul comorilor ascunse de străbunii tăi.

— Cum de vă gândiți tocmai la comori?

— Mi-o spune vasul acesta.

— De unde îl aveți? se interesă Anciano. În ce fel a ajuns în mâna dumneavoastră?

— L-am găsit.

— Unde?

— Între Salina del Condor și Barranca del Homicidio.

— Acolo... Vasăzică acolo! Grozavă descoperire! Și când l-ați găsit?

— Acum cinci ani.

— În ce pătrar era luna? Vă mai amintiți?

— Știu precis. Trecuse tocmai o zi după luna plină.

— Așa e. Stăpânul meu cobora la peșteră numai în noaptea când se îplinea luna pe cer.

Aceste ultime cuvinte le adresase tânărului incaș. Hauca voi să vadă și el potirul, îl examinează îndelung, îl sărută și, cu ochii înlăcrimați, spuse:

— Iată potirul pe care îl purta la el incașul dinaintea mea în clipa morții. Señor, nu vi-l mai dau îndărăt. Lăsați-mi-l mie. Vă voi răsplăti cu ceva mult mai mare și mai de preț.

— Păstrează-l și nu-mi da nimic în schimb, căci și-a găsit în tine stăpânul cel adevărat.

— Vă mulțumesc. Oare pe lângă potirul acesta n-ați mai găsit și altceva?

— Ba da. Însă ceva îngrozitor. Ești destul de tare să m-ascuți?

— Vorbiți, señor. Sunt tare. M-am obișnuit de mult cu gândul că părintele meu e mort...

— Atunci îți spun: am găsit leșul lui.

Incașul stătu multă vreme tăcut, nemișcat cu ochii în pământ. Chipul lui, pe care nu tresărea nici o fibră, deveni palid, aproape livid. Anciano își trecu de câteva ori palmele peste ochi și se scufundă la rându-i în tăcere. Călăriră astfel un timp alături până ce bătrânul, cu glasul sugrumat, i se adresă Tatii Jaguar:

— Nu mai era nici o urmă de viață în el?

— Nu, își dăduse sufletul.

— Dar cum s-au întâmplat lucrurile? N-ați văzut nimic? Oare a fost ucis mișelește sau doborât în luptă cinstită?

— N-a fost nici o luptă. E vorba de o crimă, de un asasinat banditesc. A fost împușcat pe la spate.

— Și părul, părul lui frumos, strălucitor, cu mult mai lung decât al meu?...

— Nu mai avea păr. Fusesse scalpat.

Nici Hauca, nici Anciano nu scoaseră măcar un oftat. Se refugiară din nou în muțenia lor, stăpânindu-și jalea. Abia într-un târziu bătrânul vorbi:

— Povestiți-ne, vă rog, cele petrecute. Trebuie să știm totul, până la cel mai mic amănunt!

— Nu sunt multe de povestit. Am poposit atunci la Salina del Condor — eu și catârul meu — deoarece, fiind lună plină, mersesem aproape toată noaptea. Catârul se apucase de păscut iarba săracă de prin partea locului, iar eu mă așezasem să mănânc niște pastramă. Deodată aud un tropot în spatele meu. Întorc repede capul. Un călăreț, venind de sus, tocmai cotea pe după o stâncă. M-a văzut la rândul lui, s-a oprit o clipă, apoi a dat pintoni calului și a trecut în galop chiar pe dinaintea mea.

— Și n-a spus nimic, nu v-a salutat?

— Nimic. Mi s-a părut ciudat ca, în trecere, și-a întors fața de la mine, de parcă s-ar fi ferit să-l văd.

— Și nu l-ați văzut deloc la față?

— Doar vreo două-trei secunde, până a cotit. Apoi, cum spuneam, a întors capul. Era îmbrăcat ca băştinaşii şi înarmat cu puşcă. La spatele şei legase o pătură groasă, bine înfăşurată, în care se vedea cât de colo că ascunsese nişte obiecte destul de mari. Dar ce anume, fireşte că n-am putut dibui.

— A trecut aproape de dumneavoastră?

— Nu. Cred că ne despărteau vreo cincizeci de lungimi de cal. Omul îmi făcuse o impresia atât de neplăcută, încât eram bucuros să nu-l mai văd. Către prânz, după ce catârul se odihni, mi-am continuat urcuşul spre Barranca del Homicidio şi, cam la jumătatea drumului, am dat peste victima care zăcea într-o baltă de sânge, cu ţeasta jupuită. Arăta îngrozitor. Am examinat cadavrul şi m-am convins că ucigaşul nu putea să fie altul decât călăreţul acela ciudat pe care îl văzusem trecând în galop.

— Ce veşminte purta mortul?

— Haine de piele, ca mine şi ca tine.

— Da, da. Purta într-adevăr astfel de haine, fiindcă cele uşoare se rup repede când umbli prin desiş. Mai avea ceva la el?

— Absolut nimic. Fusesse prădat. Dar, întorcându-l pe o parte şi pe alta, ca să-l cercetez mai în amănunt, am zărit un obiect care lucea în balta de sânge de sub el. Era potirul acesta. De atunci l-am purtat mereu asupra mea.

— Şi ce-aţi făcut cu mortul?

— Nu puteam să-l las aşa. L-ar fi mâncat fiarele. De aceea l-am culcat în scobitura unei stânci şi l-am acoperit cu pietre. Peste balta de sânge am turnat nisip. Apoi am plecat în urmărirea ucigaşului.

— Dar nu l-aţi mai ajuns, aşa-i?

— Nu. Când îl văzusem, era devreme, dar cadavrul l-am descoperit abia după câteva ore, către prânz. Oricât m-aş fi grăbit, nu puteam ajunge în acea zi decât înapoi la Salina sau puţin mai încolo. I-am dibuit ce-i drept urmele şi m-am ținut de ele până după asfinţitul soarelui. Dar apoi, numai

la raza lunii, era imposibil să le mai disting, pământul fiind și pietros, pe deasupra. Când s-a crăpat de ziuă, am pornit mai departe. Ardeam de nerăbdare să-l prind pe asasin, dar trebuie să recunosc că era cu neputință. Închipuindu-și probabil că voi găsi leșul, banditul călărise toată noaptea, fără popas, ca să-și asigure un avans cât mai mare. Iar ca să nu lase urme vizibile, mersese anume pe făgașul acela pietros. Cu experiența ce-o am și, încordându-mi toată atenția, m-am străduit să mă orientez cât mai corect. Dar asta cerea timp. În câteva rânduri a trebuit să descalec și să mă întorc înapoi pentru că apucasem greșit. Astfel, până la căderea serii, nu am izbutit să depășesc distanța pe care îndeobște o fac într-o jumătate de zi. Noaptea slabele urme aveau să dispară cu totul. Mi-am dat seama că nu-l pot ajunge și am abandonat.

— Păcat, mare păcat, señor. Dacă-l aduceați la Salina, m-ați fi găsit pe mine acolo și l-am fi judecat cum trebuie. Dar așa, după ce s-au șters toate urmele faptei, nici noi n-am mai descoperit nimic. Credeți că am putea găsi locul unde ați înmormântat victima?

— Da.

— Auzeam că vreți să urcați în munți. Pe ce drum?

— De fapt voiam să-mi continui drumul spre nord, însă, dat fiind cazul, un mic ocol n-are importanță. Vă conduc până acolo.

— Mulțumim din inimă, señor. Mortul nu se cade să rămână așa. Trebuie înmormântat după obiceiul și datina strămoșească.

— Recunoști, prin urmare, că era spiță de rege?

— Da. Ar fi necinstit să v-o mai ascundem.

— Și avea o comoară tăinuită?

— Așa e. Fugind de urgia spaniolilor, străbunul lui împreună cu ai mei și cu câțiva oameni credincioși au izbutit să salveze multe lucruri de preț. Le-au ascuns în Barranca del Homicidio. Pe urmă, neamul lor și-a dus veacul în munți. Din timp în timp incașii coborau la

ascunzătoare să ia niscai aur și să-l vândă, altminteri n-ar fi avut din ce trăi. Dar nu mergeau decât în nopțile cu lună plină. Așa făcea și stăpânul meu până a nu se mai întoarce din ultimul său drum.

— Cunoști ascunzătorea?

— Cunosc.

— Ai mai fost acolo de-atunci?

— Am fost, dar n-am deschis-o. Nu mi-e îngăduit.

— Nici Hauca n-are voie?

— Deocamdată nu. Abia când pământul își va fi încheiat drumul în jurul soarelui, atunci va putea să preia moștenirea. Asta se întâmplă peste două săptămâni.

— Dar cum se face că a intrat totuși în stăpânirea buzduganului de aur?

— I l-a lăsat în păstrare tatăl său înainte de a pleca ultima oară la Barranca. Mai aveam și alte lucruri mai mici, dar le-am vândut ca să facem rost de bani pentru călătoria din care ne întoarcem acum. Nici n-am bănuir că vom afla cu acest prilej, cine-i ucigașul. Spuneți, señor, nu cumva aveți vreo răfuială cu Antonio Perillo?

— Nu.

— Atunci poate vreunul din însoțitorii dumneavoastră?

— Cel mult señor Morgenstern, pe care Perillo a încercat să-l omoare.

— Omulețul acela nu cred să râvnească la sângele lui Perillo. Dacă ne cade odată în mâini, lăsați-l pe ucigaș în seama noastră señor. Vă rog mult.

— N-am nimic împotriva. Numai să nu-l scoatem vinovat pe nedrept.

— Dacă are scalpul stăpânului meu, atunci el a ucis. Iar acest ofițer Verano nu cred să mintă.

— Sigur că nu. De altfel, încă înainte de a afla povestea ce scalpul, eram convins că Perillo e autorul crimei. L-am zărit atunci doar câteva secunde. Și totuși, după trecerea a cinci ani, când l-am revăzut întâmplător la Buenos Aires, mi-a sărit imediat în ochi.

— I-ați spus ceva?

— I-am pomenit în treacăt de Salina del Condor și a tresărit.

— Las' că o să-i pomenim și noi de Salina del Condor... rosti Hauca, încrâncenat.

11. La cambași

Călăriseră cu toată viteza, încât Țeastă Tare, cu două ore înainte de a cădea întunericul, îi vesti că, foarte curând, vor ajunge la Lacul palmierilor.

— Nu mergem drept spre lac, hotărî Tata Jaguar. S-ar putea ca abiponii să fi sosit înaintea noastră și nu vreau să ne vadă. Nici nu trebuie să bănuiască măcar că ne așteptăm la prezența lor acolo. Cât mai e până la prima lor așezase?

— Dacă mănăm tot așa, ajungem la căderea nopții, răspunse căpetenia cambașilor.

— Minunat. Îi depășim deci pe întuneric, iar popasul îl facem abia pe urmă.

Își continuară drumul părăsind direcția sud-vest și cârmind spre nord-vest. Mai călăriră preț de un ceas prin deșertul nisipos, apoi se deschise în fața lor un imaș cu iarbă din ce în ce mai opulentă. De ambele părți era pădure cu arbori înalți. Țeastă-Tare îi călăuzea orientându-se cu o siguranță uimitoare.

Seara cobora senină, cu cerul înstelat, fapt care le ușura drumul, căci în întuneric ar fi fost greu să țină caii laolaltă.

Să fi trecut trei sferturi de ceas de la asfințitul soarelui când, deodată, auziră dinspre dreapta niște sunete stranii, aduse de vânt. Părea un fel de miorlăit amestecat cu pocnituri, cu izbituri, ca atunci când se scutură covoarele.

— Ce-o mai fi și asta? se adresă Fritze lui Morgenstern. Nu seamănă a glasuri omenești.

— Oricum, sunetele provin de la niște creaturi vii, răspunse Morgenstern cu prudență. Mă întreb numai cărei specii vor fi aparținând. Dacă nu mă-nșel în ce privește intensitatea și timbrul, atunci aș înclina să cred că într-adevăr nu emană din gâtlejuri omenești.

— E o impresie falsă, îl corijă Tata Jaguar, care călărea acum în preajma celor doi germani. Ceea ce auziți sunt cântece de luptă ale abiponilor.

— Și ce pocnește așa, mă rog? se interesă Fritze.

— Tobe de război.

— Deh, aş vrea să văd și eu o tobă din astea.

— Nici că se poate un instrument mai simplu: un dovreac golit peste gura căruia se întinde o piele. Acuma știm că sunt informați de sosirea albilor și că se pregătesc de atac. Asta-i în avantajul nostru. Să vedem totuși cam câți războinici se află în sat.

Porunci eşalonului să se oprească și trimise înainte doi cercetași, pe Geronimo, ajutorul său de nădejde și pe El Picaro, șugubățul, foarte priceput în asemenea treburi. La stânga se înălța peretele întunecat al pădurii, la dreapta era câmp și tufăriș, după care se zărea licărul unui foc depărtat.

Cele două iscoade zăboviră aproape o oră în căutarea urmelor, după care se întoarseră, dar nu singuri. Însoțitorii lor erau... două vaci. Fiecare adusese câte o cornută. După ce că-i spionaseră pe abiponi se mai și îngrijiseră de hrană. Satul nu era mare, număra cam o sută de suflete, cu tot cu femei și copii. Totuși numai războinicii aflați în el se ridicau la cel puțin o sută — ceea ce însemna că mai veniseră luptători și din satele învecinate.

— Perfect, făcu mulțumit Tata Jaguar. Asta dovedește că suntem pe drumul cel bun. Iar vacile ne-au picat tocmai la timp. Că le-am luat fără plată, nu-i nimic, doar și abiponii le-au furat desigur de la prietenii noștri. Ei, haidem!

Mai merșeră o jumătate de oră, apoi opriră și își organizară tabăra în dosul unui braț de pădure. Acolo puteau aprinde focul fără primejdia de a fi văzuți. Vacile fură tăiate, carnea tranșată spre a fi distribuită oamenilor în porții egale. Trebuia să le ajungă pe trei zile. Dădură drumul cailor să pască. Deși madrina, cu talanga ei, făcea ca animalele să nu se împrăstie, totuși Hammer puse și doi

paznici. Mai târziu, după ce se ospătară, oamenii stinseră focul și își văzură de somn.

Când se crăpă de ziuă, porniră mai departe. Peisajul era tot mai variat, însă de o varietate ce se repeta în chip monoton: pădure deasă, ici și colo cu unele intrânduri, apoi pajiști și iar pajiști, mai întinse, mai mici, cu sate pe marginea lor.

Erau așezări alcătuite din colibe de pământ cu câte o singură încăpere și cu acoperișuri de stuf sau din alt material înrudit. În preajmă se aflau petice de ogor semănat cu porumb, mei, mandioca, fasole, quinoa, pătlăgele roșii, arahide, cartofi, pepeni și dovleci.

Bineînțeles că trupa lui Hammer se ținu departe de aceste așezări. Noroc că nici atunci, nici în ziua următoare, nu întâlneau vreun abipon, deși firește n-ar fi ezitat să-l prindă și să-l ducă cu ei. Unele sate păreau fără viață. Pesemne că, din pricina iminentei campanii, locuitorii se retrăseseră în locuri mai ferite.

A doua zi seara ținutul abiponilor rămăsese în urmă, iar dimineața Tata Jaguar și oamenii săi atinseră primul sătuleț cambaș. Imediat îi înștiințară pe locuitori de primejdia ce-i pândește. Țeastă-Tare trimise câțiva curieri în direcții diferite ca să mobilizeze bărbații buni de luptă și să-i dirijeze din localitățile lor spre satul cel mare de lângă Pârâul limpede. Așezările depărtate nu aveau să se teamă de vrăjmași, dar alta era situația celor care stăteau în drumul abiponilor în cazul când aceștia ar fi hotărât să dezlănțuie un atac. Ele trebuiau evacuate, iar populația cu avutul ei sărăcăcios trebuia să-i urmeze pe războinici spre Pârâul limpede.

În dimineața celei de a treia zi grupul de călăreți ajunse la un curs de apă lat, însă nu prea adânc și cu malul mocirlos. Pe porțiunile mai solide creșteau arbori și arbuști, încolo numai stuf și trestie care atingeau uneori până la cinci metri înălțime. Țeastă-Tare se întoarse către micul savant și, arătând spre apă, rosti:

— El *Pantano de los Huesos*, mocirla oaselor de care v-am vorbit, señor.

— Asta e? făcu omulețul, extaziat. Pot să văd oasele?

— Multe au putrezit, însă cele descoperite mai de curând trebuie că mai sunt întregi.

— Atunci să le văd! Opriți! Hai, señores, stați!

Își struni calul. Strigase atât de tare, încât glasul lui se auzi până în coada eşalonului.

— Nu se poate! refuză Tata Jaguar. Doar n-o să ne irosim timpul atât de prețios pentru niște ciolane bătrâne!

— Ah, ciolanele astea sunt mai prețioase decât timpul de care vorbiți. Dacă nu vreți să opriți, atunci vă ajung din urmă, după ce le văd. Nu mă urnesc de-aici nici dacă mă trageți cu o pereche de elefanți!

Hammer chibzui că e preferabil să se arate mai îngăduitor. Zise:

— Bine, atunci rămâneți aici, dar nu mai mult de o jumătate de oră; apoi dublați viteza ca să ne ajungeți din urmă. Să vă dea căpetenia un însoțitor dintre ai lui.

Morgenstern se declară mulțumit. I se alătură unul din cei patru cambași, care cunoștea tainele mocirlei și știa unde se află oase la vedere. Firește că Fritze rămase și el cu stăpânul lui. Ceilalți se depărtară.

Cambașul se îndreptă călare spre apă. Știa să evite locurile amăgitoare, primejdioase. Apoi descălecă și, priponindu-și calul de un arbust, le spuse ceva celor doi albi, din care aceștia nu înțeleseseră nimic fiindcă vorbea un dialect necunoscut. Constatară cu acest prilej că omul se descurcă în ce privește „mocirla oaselor”, dar din toată spaniola nu știe decât o vorbă-două. Părea că pofteste să descalece și ei.

— Poate c-o brodim într-un fel, glăsui Fritze în timp ce cobora de pe cal, cu intenția să-l priponească și apoi să-și ajute stăpânul. Cum s-ar zice, știm noi chineza, numai că dumnealui, cumătrul nu prea știe turcește. Tare-s curios ce-o să mai iasă de-aici.

— O să ne înțelegem prin semne, prin pantomimă, îl asigură micul savant. Cu asta te descurci peste tot. Romanii îi spuneau *peritia*. Am încercat-o adeseori. Nu va trebui decât să te uiți la mine și să faci la fel. Atunci mici noi, nici cambașul n-o să avem nevoie de cuvinte.

După ce își legară cail, cambașul le făcu semn să-l urmeze și pătrunse în stufăriș. Mai trecuseră și alții pe-acolo, se vedea clar. Indianul arată spre dreapta, spre stânga și bâlbâi:

— *Precaucion, crocodilos!* Atenție, crocodili!

— Cum? Crocodili? se bucură Fritze. Păi atunci să-i vedem. Mie nu mi-e teamă de ei.

Dar nu sfârși bine vorba, că și sări în lături țipând, căci chiar în apropierea lui se ivise capul unui asemenea monstru. Se uită țintă la Fritze cu ochii lui mărunți și fălcile îi pocneau îngrozitor de parcă două scânduri s-ar fi lovit între ele.

— Are dreptate cambașul, făcu Fritze după ce se văzu în siguranță. Nu cumva să ne lăsăm noi oasele aici până să le găsim pe cele de dinaintea potopului.

— Nu-ți fie teamă, îl liniști Morgenstern, care, în ardoarea lui paleontologică, uita și de primejdii și de tot. Animalele astea sunt prea trândave ca să ne facă vreun rău. Doar că miros urât, altceva! Nimic.

— Deh, nici botul, nici colții ăia nu-s prea drăguți. Eu, unul, decât să mă înghită, aș prefera mirosul chiar dacă-mi mută nasul din loc.

Mergând prin stuf, ajunseră la un fel de peninsulă terminată într-un vârf ascuțit. Părea că dedesubt e pământ tare căci creșteau copaci și arbuști, iar malul abrupt arăta destul de solid. Pe alocuri, pământul răscolit scotea la iveală ceea ce căuta micul savant: oase de toate formele și mărimile, unele întregi, altele macerate parțial, deși încă tari și rezistente.

— Evrika! exclama Morgenstern, aruncându-se avid în grămada de oase. Vin, Fritze, privește mărturiile și

vestigiile unei epoci care habar nu avea de tine!

— Găsesc că e frumos din partea ei, ca să zic așa, replică neamțul din Stralau. Dacă ar fi avut habar de mine, atunci m-ați descoperi dumneavoastră acum și m-ați lua drept o *gigantohelonia* și v-ați apuca să-mi lipiți mădularele ca să, iasă un broscoi întreg.

— Nu fi prost și nu mai trăncăni aiurea, îl mustră doctorul Morgenstern în timp ce, încântat, lua os cu os, îl pipăia, îl cerceta. Ni se deschide aici o privire asupra etapelor de dezvoltare a formelor de existență. Ia uită-te la acest fragment de cap. Pun rămășag că e ceea ce se cheamă *os occipitis* al unui megatherium. O să strângem toate astea și o să le ducem cu noi. Apoi le studiem și le clasăm încă azi la Pârâul limpede. Hei amice, nu știi, vestigiile au fost găsite chiar aici, sau sunt aduse din altă parte?

Întrebarea fusese adresată cambașului, dar acesta nu mai era lângă ei. În schimb îl auziră strigând.

— Ne cheamă, zise Fritze. Să mergem.

— Nu, încă nu, se împotrivi Morgenstern. N-am văzut decât o parte...

— Atunci mă duc singur, să vedem ce vrea, că de înțeles nu-l prea înțeleg.

Porni în direcția de unde se auzise chemarea cambașului. Doctorul nici nu se uită după el. Fascinat de comoara lui, nimic pe lume nu-l mai interesa. Sta și scormonea întruna prin grămada de oase, le alegea, le sorta. Deodată se pomeni iarăși cu Fritze în spatele lui.

— Lăsați oscioarele astea, dom' doctor. Dincolo se găsește ceva mai acătării. V-am adus și o probă. Ia vedeți!

Morgenstern își ridică privirea și văzu în mâinile lui Fritze un femur cu adevărat uriaș, foarte bine păstrat. Sări în sus, îi smulse osul din mâini, îl examinează cu ochi dilatați, stătu o clipă mut de fericire, apoi izbucni:

— Știi, Fritze, ce-i asta? Știi?

— Cum să nu! Firește că știu. Dacă nu mă-nșel, drăcia asta se cheamă os.

— Ești un idiot, un catâr! Oase și iar oase! Ce alta vrei să fie decât un os! Dar ce fel? Asta-i întrebarea! Închipuie-ți, dragă, e un os de cliptodont, un *os femoris*. Senzațional! Cu mult mai important decât toată grămada de aici.

— Așa? Păi atunci ne-am procopsit, că dincolo se mai găsesc multe din astea.

— Ce vorbești! Unde?

— Dincolo, unde, am fost...

Fritze arată cu mâna în direcția respectivă.

— Aha! Mă duc fuga, hotărî doctorul și porni val-vârtej.

— Stați! strigă după el flăcăul din Stralau. Nu drept înainte. Cotiți spre stânga.

Dar micul savant, mânat de apriga sa chemare, nu voia să piardă nici o secundă. Trebuia să ajungă imediat la fața locului. O luă deci drept înainte prin stuf. După câteva clipe se auzi un plescăit asupra semnificației căruia nu te puteai înșela, apoi glasul înfricoșat al lui Morgenstern implorând ajutor. Fritze se luase după micul savant, însă pe drum cotit. Indianul stătea pe partea cealaltă și îi făcea semn să se oprească. Totuși credinciosul Fritze, auzind iarăși strigătul stăpânului său, nu se mai gândi la primejdie, ci năvăli orbește în stufăriș. După vreo cinci sau șase pași un tablou cumplit i se înfățișă ochilor. Apa săpase un soi de golf îngust și atât de bine mascat cu trestie, stuf și papură, încât Morgenstern nu putuse să-l observe și căzuse în el. Mâlul îi ajungea până la gât. Dar asta încă nu era lucrul cel mai rău. Mult mai dramatic era faptul că un crocodil, atras de zgomot, își croia drum spre golfulețul care, din fericire, nu depășea dimensiunile unui șanț. Lipsa de spațiu făcea ca monstrul să se apropie cu mare încetineală, totuși se strecura metodic și înainta cu râvnă lacomă. Când apărură Fritze, fiara se găsea la numai trei metri distanță de bietul savant, care, strigând după ajutor, se zbătea, dădea din mâini, din picioare, ca să scape de groaznicul pericol, dar

se afunda tot mai adânc în mîl. Fritze nu se pierdu nici un moment cu firea. Noroc că avea pușcă, pe când Morgenstern și-o lăsase pe a lui lângă cai. Flăcăul scoase arma de pe umăr, își croi repede drum până la locul dezastrului, ținti între ochii bestiei și apăsă pe trăgaci. În aceeași clipă crocodilul sări în sus, mai înaintă puțin, dar apoi rămase nemișcat, Fritze descărcă și a doua țeavă drept între ochii fiarei și, răsuflând ușurat, exclamă:

— S-a făcut, dom' doctor! Taman ca în povestea aia cu reghimentul patru. Și balena, uite-o, a înțepenit! Acu' să-l scoatem afară pe Ionas. Țineți-vă strâns de pușca mea. Vă trag eu în sus de mai mare dragul.

Morgenstern se agăță de patul puștii și Fritze trase vîrtos de țeavă. Dar mîlul perfid nu voia să restituie prada cu una, cu două. Atunci veni și cambașul și dădu o mîna de ajutor. Cu forțe unite izbutiră până la urmă să-l salveze pe nefericitul savant. Dar vai, cum arăta! Numai mîl și duhnind îngrozitor! Fritze, totdeauna gata la datorie, își scoase *poncho*-ul de pe umeri, *poncho*-ul lui curat, de un roșu superb și, bodogănind în felul lui, se apucă să-l șteargă și să-l curețe pe Morgenstern:

— De ce dracu' v-ați băgat în apă, dom' doctor?! Doar n-au intrat zilele în sac. Parcă-i musai să te agăți de un prilej oarecare și dă-i și dă-i?! Nu v-am strigat eu să nu mergeți drept înainte, ci la stînga?

— Păi mă chemase indianul, se scuză bravul paleontolog, stînd cu brațele larg desfăcute și cu toate zece degetele răsfirate.

— V-o fi chemat el, însă nu ca s-o luați așa razna. Parcă ziceați că vă puteți înțelege cu oricine prin pantomimă și uite în ce hal ați ajuns. Acuma nu-mi rămâne decât să vă spăl, să vă clătesc, să vă storc, să vă agăț la soare și să vă stropesc cu apă de colonie ca să reveniți la normal și să nu mai miroșiți așa de urât. Știți ce spun?

— Ce, dragul meu Fritze? întrebă doctorul cu jumătate de glas.

— Purtăm îmbrăcăminte la fel și semănăm la statură. Așa că-mi dați costumul dumneavoastră și îl îmbrăcați pe al meu.

— Asta nu se poate, Fritze. Al meu e ud și murdar, pe latinește *udus* și *limosus*.

— Ei, și? Dacă stăpânul e ud, se cade oare ca servitorul să umble uscat? Frumoasă treabă, ce să zic! Dincolo, unde am fost adineauri, apa e curată. Las' că scăpăm noi de mâlul ăsta. Până acum v-am ascultat eu. Acum vă rog să mă ascultați și pe mine o daltă.

Îl trase până la limba aceea de pământ și acolo schimbară hainele între ei. Curând stăteau alături victorioși: Fritze în costumul curățat, însă îmbibat de apă al doctorului, iar acesta în costumul uscat al lui Fritze.

Abia acum Morgenstern găsi răgaz să cerceteze mai atent crocodilul. Strânse mâna bravului slujitor și rosti:

— Îți datorez viața, Fritze. Sper să te pot răsplăti cândva.

— Ei, răsplată... Când o fi să cad și eu în vreo mocirlă, mă pescuiți și suntem chit. Dar ce facem ce ciolanele alea pentru care era să vă prăpădiți?

— Ciolanele... ah, da, firește că vreau să le văd, chiar dacă deocamdată ar trebui să renunț la transportarea lor.

Această precizare și tonul cu care a fost rostită vădeau că entuziasmul său scăzuse considerabil. Întâlnirea cu botul căscat al crocodilului se consumase totuși fără urmări tragice.

Fritze îl conduse la locul respectiv, unde doctorul descoperi o priveliște menită să-i risipească pe loc vremelnica timorare. Întrebă totuși neobișnuit de calm:

— Crezi că umblă pe aici indivizi care ținesc să pună mâna pe oasele noastre?

— Cine să umble! Pe-aici nu sunt decât indieni. Parcă le trebuie lor asemenea oase?

— Atunci nu le iau încă. Dar o să mă-ntorc, nu singur, ci cu mai mulți oameni, care vor scoate oasele la suprafață și

totodată voi avea grijă să nu mai pătesc ce-am pățit. Să mergem, Fritze. Am depășit cu mult jumătatea de oră.

Se duseră împreună cu indianul la caii lor, apoi mânăra repede, încât nu dură nici două ore până ajunseră din urmă eșalonul condus de Tata Jaguar. Micul savant amator nu pomeni nimic de accident și nici devotatul său Fritze nu scoase o vorbă. De ce să-l necăjească pe „dom' doctor”, dezvăluind cele întâmplate?

Pe la ceasul amiezii configurația terenului se schimbă brusc. Apărură niște movile prelungi, vălurite, înșirate pe diverse direcții și dând impresia că s-ar fi aflat aici cândva mici lacuri și bălți după dispariția cărora n-ar mai fi rămas decât malurile și zăgazurile vechi acoperite acum de tufișuri, în timp ce pe albiile de odinioară crescuse iarba huzurind. Acest ciudat peisaj continua cu o pădure aparent nesfârșită, dar care se termina printr-un intrând, exact în dreptul lui Țeastă-Tare, ghidul eșalonului. La dreapta și la stânga, cât vedeai cu ochii, pădurea se întindea pe terenul neted și vast. Dar în față urca pe neașteptate invadând parcă un deal. Acela era intrândul pomenit mai sus. Când îl zări, Tata Jaguar se adresă căpeteniei:

— De ce n-am rămâne în câmp deschis? O fi având dealul vreo trecere?

— Da, răspunse cel întrebat. Dealul e rotund și scobit. Înăuntrul lui se ascunde valea numită *Valle del lago desecado*, Valea lacului secat. Așa că avem pe unde trace. Încolo pădurea e atât de deasă și plină de liane, încât nici un călăreț și cu atât mai puțin un convoi întreg, nu o poate străbate. Chiar mergând pe jos, trebuie să-ți croiești drum cu securea sau cu cuțitul și tot nu faci într-o zi cât ai face altminteri într-un sfert de oră.

— Și dacă am ocoli?

— S-ar putea, însă e drum lung. Ne-ar lua o zi întreagă. Pe când așa, trecem valea într-o jumătate de oră, apoi o luăm de-a dreptul prin pădure și ieșim iarăși în larg.

— Și de acolo cât mai e de mers până-n satul tău?

— Până spre seară.

— Vasăzică cine vrea să ajungă în sat fără să ocolească trebuie să treacă prin Valea lacului secat?

— Da.

— Asta-i bine, foarte bine.

— De ce?

— Îți spun eu după ce văd totul eu ochii mei. Mi se pare că vom putea folosi de minune poziția văii împotriva dușmanilor noștri.

Privind de departe, ai fi zis că dealul e străbătut de un tunel. De ambele părți copacii își împreunau coroanele, alcătuind un acoperiș boltit deasupra intrării. Dar de aproape se vedea ca o gură a unui cazan alungit, de fapt interiorul dealului.

Odată ajunși, Tata Jaguar își struni calul și se uită roată în jurul lui. Era foarte probabil că pe locul acela fusese cândva un lac. Mai exista și acum o mică gârlă care se scurgea dindărătul vechiului mal, închipuind un iaz a cărui oglindă lucea în mijlocul văii. Malul dinspre partea de unde veneau călăreții fusese mâncat de apele ce se revărsaseră peste câmp; apoi pădurea din jurul lacului se întinsese treptat coborând în vale, împresurând-o din ce în ce mai mult. Pădure deasă, în care cu greu se putea pătrunde.

Tata Jaguar le spuse celorlalți să aștepte și dădu ocol văii ca să-și dea seama exact de poziția ei. La întoarcere grăi bucuros:

— Nici nu se putea un loc mai potrivit. Va fi o victorie ușoară.

— Cum așa, seșor? se miră sublocotenentul Verano. Vreți să-i așteptăm aici pe dușmani?

— Întocmai.

— Ar fi cea mai mare pros... vreau să spun greșeală...

În sinea lui, ofițerul recunoștea de fapt priceperea și curajul lui Hammer, însă nu-i prea convenea rolul de subaltern. Ca militar, se credea mult superior. Făgăduise

ce-i drept ascultare, totuși temperamentul său impulsiv și voluntar răbufnea nu o dată.

— Mă bucură că n-ați isprăvit cuvântul, seșnor, făcu Tata Jaguar, cât se poate de serios. Nu sunt obișnuit să mi se vorbească în acest fel. Mi-am exprimat opinia și n-am nimic împotrivă să v-o expuneți pe a dumneavoastră. De ce considerați că ar fi o greșeală?

— Fiindcă am fi căsăpiți.

— Nu pricep.

— Nu pricepeți? E la mintea cocoșului.

— Atunci probabil că greșeala mea se trage din faptul că nu posed minte de cocoș! Veți avea, sper, bunătatea de a-mi ajuta slaba înțelegere.

Sublocotenentul, căruia ironia nu-i scăpase, răspunse stăpânindu-se cu greu:

— Valea e înconjurată de înălțimi. Dacă inamicul cade asupra noastră și pătrunde în vale, suntem pierduți.

— Așa! Dacă pătrunde. Notați cuvântul *dacă*! Și dacă nu pătrunde? Intrarea văii, după cum vedeți, nu îngăduie trecerea decât a cel mult șase sau șapte oameni deodată. În plus, avem aici destui arbori ca să ne punem la adăpost de gloanțele și săgețile vrăjmașilor. Cu cincizeci de flăcăi viteji putem împiedica pătrunderea oricărei trupe inamice chiar dacă ar număra o mie de luptători. Recunoașteți acest lucru?

Ofițerul nu răspunse. Tata Jaguar continuă:

— Ați spus că suntem înconjurați de înălțimi. Dar credeți că acestea se dau în lături în fața dușmanului? Oare nu-l împresoară și pe el în egală măsură? Și-apoi cine a ocupat primul poziția, acela este în avantaj. Nu-i așa? Ori ați fi de părere să mai studiem tactica și strategia?

Verano ridică din umeri, încurcat.

— De altfel, urmă Tata Jaguar, nu am deloc intenția să împiedic pătrunderea dușmanilor în această vale. Mai curând i-aș lăsa să intre.

— Dar pentru ce, Doamne-iartă? sări agitat ofițerul. Ar însemna să cădem cu toții în mâinile lor.

— Ba deloc. Ar cădea ei în mâinile noastre. Bănuiți cumva când vor sosi abiponii în regiunea asta?

— Nimeni nu poate bănuî.

— Și de ce nu? E greu de ghicit? Albii cu care ne-am întâlnit au dat dispoziții ca soldații să se adune la Lacul palmierilor. Înseamnă că ei înșiși nu vor sosi acolo nici mult mai devreme, nici mult mai târziu decât cei pe care i-au chemat. Chestie de logică, nu? Dumnealor au făcut cale întoarsă peste Rio Salado ca să nu le dăm de urmă. Treaba asta i-a costat două zile. Chiar dacă ar fi călărit cu aceeași viteză ca noi, încă ne rămâne un avans de două zile. Dacă socotim că au mai pierdut o zi cu odihna, cu mobilizarea indienilor rebeli, cu sfatul — iată că numărul crește la trei. Nouă, cu caii noștri iuți și mai mult decât îndestulători, ne-au trebuit trei zile până aici. Abiponii însă cam duc lipsă de cai. Pe lângă cavalerie, efectivele lor vor fi având și pedestrași. Acestora le trebuie cel puțin patru zile până să ajungă la țel. Așadar, putem să-i așteptăm peste patru zile, termen destul de lung ca să facem toate pregătirile spre a ne ușura lupta și a izbândi.

— Cum ușurare, cum izbândă dacă-i lăsăm să intre aici?

— Eh, dumnezeule, nu înțelegeți că e vorba de o cursă?

— Cursă?! se miră ofițerul. O fi, dar pentru noi.

Tata Jaguar voi să-i răspundă, dar interveni doctorul Morgenstern:

— Scuzați, señor Verano, dumneavoastră sunteți ofițer și nu pricepeți ce spune domnul Harnmer? Cursa ori capcana respectivă, pe latinește *lagneus*, e foarte ușor de imaginat.

— Oho, ți-o imaginezi dumneata? se zbârli ofițerul. Atunci fii bun și explică-mi și mie.

— Cu plăcere, señor. Să zicem că ne ascundem printre copacii din jur, îl lăsăm pe inamic să intre, apoi ocupăm intrarea și ieșirea văii. Astfel l-am atras în cursă și e pierdut, căci noi — aflați la adăpost — nu suntem

vulnerabili, pe când el — neavând acoperire — e pur și simplu expus gloanțelor noastre. Sper că acum înțelegeți. Clar, nu-i așa? Pe latinește *perspicuus*.

Sublocotenentul turba în sinea lui. Lecția micului savant constituia pentru el un fapt și mai grav decât felul în care îl tratase Tata Jaguar.

— Ce tot îndrugi! răcni el. Ți-am cerut eu sfatul?

— Desigur, ați cerut să vă explic situația.

— N-am cerut nimic. Și în viitor scutește-mă te rog de lămuririle dumitale. Știu eu mai bine ce și cum.

— Se pare totuși că nu știți, îl puse la punct Tata Jaguar. Dar, decât să ne certăm, ia să ne continuăm drumul. Prima noastră țintă până diseară e Pârâul limpede.

Eșalonul se puse imediat în mișcare. Ofițerul se ținea îmbufnat în urmă. Îl necăjea grozav faptul că el, împuternicitul generalului Mitre, primise un asemenea bobârnac.

Dealul care, văzut din față, părea ținut ca un con, se prelungea destul de mult în spate. Semăna cu o virgulă imensă pe coada căreia curgea gârla pomenită mai sus. Aceasta izvora din punctul cel mai înalt, apoi panta cobora lin și se pierdea contopindu-se cu șesul.

Pădurea îi mai însoțea de ambele laturi străjuind câmpul până departe. Dar nu mai era atât de deasă. Părăsind malul îngust al gârlei, puteai să treci călare printre copaci. Eșalonul dădu într-o pășune largă. Aici caii, lăsați în voia lor, se avântară la galop.

La început, Morgenstern îndurase călăria ca pe o caznă, dar cu timpul se antrenase binișor. Acum se ținea solid în șa. Călărea lângă Fritze Kiesewetter, devotatul servitor, care avea grijă să nu se depărteze prea mult de stăpânul său.

— Cum stai cu hainele? întrebă micul savant. Or fi încă ude, vezi să nu răcești.

— Nici o grijă, făcu Fritze, bine dispus. Nu se prinde răceala de mine. Ș-apoi, când l-ați ars pe ofițerașul nostru,

mi s-au uscat și hainele de bucurie.

— O să-mi poarte pică, nu?

— Asta-i sigur, l-am dibuit eu. Dar să nu vă pese. Niște persoane ca noi, vreau să spun oameni însemnați care se ocupă de fiarele antediluviene, nu se sinchisesc de purici.

Doctorul rămase o clipă pe gânduri, apoi rosti:

— Fritze, parcă am comis totuși o greșeală.

— Cu ofițerașul?

— Nu. Cu animalul acela gigant, cu oasele din mocirlă. Nu trebuia să le las acolo, trebuia să le iau cu mine.

— De ce să le luați?

— Fiindcă mă tem că o să dispară. Ai auzit că abiponii vin după noi. Se vor opri și ei la mocirlă și atunci am pierdut frumusețe de material.

— Nu prea cred. Ce să facă abiponii cu ciolanele?

— Ei nu, dar mai sunt și albi...

— Hm! Și bănuți că...

— Exact. Soldații știu ce valoare au asemenea oase pentru știință. Le vor ridica de-acolo.

— Nu, vă asigur că nu. Chiar dacă ar vrea să le șterpească și încă n-or s-o facă imediat. Le vor lua la întoarcere.

— Totuna, dragul meu. Hai înapoi, să le aducem înapoi!

— Aș!

— Nu vrei?

— Păi ne-ar prinde ăia.

— Nicidecum. Tata Jaguar spunea că vor sosi abia peste patru zile. Avem timp destul.

— Mă rog, dar tot nu merge. Nu ne-ar da voie Tata Jaguar.

— Lasă, fac eu într-un fel să nu-i cer permisiunea. Mergi cu mine, Fritze?

— Cam peste mână...

— Sper că-mi ești credincios?

— Credincios, dom' doctor, mai încape vorbă.

— Prin urmare vii, dacă te rog?

— Vad, dom' doctor, pentru mine porunca dumneavoastră e lege, darmite când mă rugați. Mi-ar crăpa obrazul să nu vă ascult.

— În regulă. Asta zic și eu devotament, pe latinește *fidelitas*.

— Dar cum cărăm oasele?

— Habar n-am. Tu, cu inteligența ta...

— Ehei, dacă inteligența mea ar fi o roabă sau o căruță, le-aș încărca în ea și... mână, băiete! Numai că aici nu se găsesc de nici unele. Doar să folosim niște cai de povară...

— Care, din păcate, lipsesc.

— Cum lipsesc? N-am șterpelit noi optzeci de cai?

— Aștia nu ne aparțin.

— Zău? Cine a spus? Doar am fost și noi de față la furtișag, avem și noi partea noastră, pe puțin patru cai. Credeți că m-aș sfii să-i scot frumușel de-aici? Asta nici nu e furt, că-i aducem înapoi. Îi luăm cu tot cu samare și, gata treaba.

— Dar drumul îl mai ții minte? Nu cumva să ne rătăcim.

— Nici o grijă, dom' doctor. Pe unde am călcat o dată, s-a zis. Cunoscut drumul ca pe propriul meu buzunar. Dar mă cam tem de altceva.

— Și anume?

— Crocodilii, vă rog. Pentru că dumneavoastră, când e vorba de oase, nu mai țineți cont de nimic. Ei și dacă se întâmplă să dați peste o namilă din alea? Și dacă eu, de pildă, nu vă pot ajuta?

— Voi băga de seamă. Îți promit.

— Bine. Atunci spuneți când pornim și gata.

Discutând astfel, mai lăsară în urmă o bună bucată de drum. Din loc în loc întâlneau acum crânguri mărunte. Se vedea că fuseseră plantate de om. În depărtări se înșirau ogoare și colibe singuratice. Eșalonul înainta printre mici așezări cambașe. Către seară străbătură o rariște nu prea întinsă. Apoi zăriră un lac scânteietor și pârâul care îl alimenta venind din pădure. Pâlcuri de colibe îi străjuiau

malurile. Era Arroyo claro (Pârâul limpede). Ajunseseră deci la țintă: sediul principal al cambașilor.

Pe lac picoteau câteva bărci cu pescari. În spatele colibelor, în grădini și lanuri pașnice, lucrau laolaltă femei, bărbați, chiar și copii. Alții, după ce-și terminaseră probabil treaba, ședeau ori stăteau în picioare în fața locuințelor. Acest tablou idilic se schimbă însă ca la un semn după ce primul cambaș îi zări pe noii veniți. Acesta scoase un țipăt strident, reluați și repetat din gură-n gură. Pescarii traseră iute bărcile la mal. Oamenii de pe câmp dădură fuga în sat, se răspândiră prin colibe și cât ai clipi se năpustiră afară înarmați.

Dar Țeastă-Tare scoase și el un strigăt lung, ascuțit; drept care sătenii se opriră. Fără să-l fi văzut la față, îl recunoscuseră imediat după semnal. Chiuind și agitându-și armele, dănțuind, salutând, veniră în întâmpinarea oaspeților.

Potrivit obiceiului, aceștia stătură în loc pentru a primi urarea de bun sosit. Ceremonia însă nu putea începe, fiindcă nu toți locuitorii satului erau prezenți. Mulți se aflau în pădure și trebuiau anunțați, ceea ce se și făcu repede cu ajutorul unui instrument de bambus, gros, rudimentar, având la capăt un muștiuc dintr-un lujer subțire, scobit. Instrumentul produse un sunet urât, difuz, dar, care probabil că se auzea până la mari depărtări, căci imediat îi răspunseră o mulțime de voci venind parcă din altă lume. Curând se iviră și oamenii, câte unul sau în grup. Veneau cu sufletul la gură — dovadă că semnalul acesta se folosea numai în caz de mare urgență.

În scurt timp se strânseră la vreo trei sute de bărbați. Se înșirară pe două rânduri în fața noilor veniți. Femeile stăteau îndărătul bărbaților, iar copiii, mai deoparte, ca spectatori.

În sfârșit bărbații, fără a se mișca din loc, porniră un dans al mâinilor și capului. A doua figură, la care participară și femeile, consta dintr-un pas înainte și unul

înapoi. Urmară apoi jocul sulițelor, al țevelor de suflat și al cuțitelor, acompaniate de un straniu cor feminin în falset. La un moment dat dansul părea să se fi încheiat. Căpetenia arătă spre Hammer și rosti cu glas tare: „Tata Jaguar!” Preț de o clipă domni tăcere. Probabil că erau foarte surprinși de prezența în mijlocul lor a vestitului bărbat. Dar apoi se porni un vacarm și o hărmălaie, să-ți spargă timpanele nu alta. Bărbații și femeile săreau ca niște posedați, copiii le urmau exemplul. Mulți se apropiau de Hammer să-i atingă mâna sau măcar să-l pipăie. Tata Jaguar nu mai fusese la „Pârâul limpede”, dar se știa că-i ajutase pe cambașii altor triburi să iasă biruitori din lupta cu abiponii.

După ce agitația se mai potoli gazdele se rânduie ca să-i conducă pe oaspeți în sat. Bărbații mergeau în față câte trei, urmați de copii, apoi veneau străinii. Căpetenia se afla în fruntea tuturor.

Satul cuprindea cam optzeci de colibe clădite din pământ bătut și învelite cu stuf. Aveau grădini cu flori, iar pe câmp, în afară de cereale, creșteau tot felul de legume, hrana preferată a acestor oameni, nu prea carnivori. În spatele ogoarelor și a pădurii se deschidea un izlaz destul de mare unde pășteau vreo șaiszeci de cornute și cel mult treizeci de cai, însumând tot avutul obștei.

Descălecară. Țeastă-Tare le vorbi oamenilor despre cele întâmplate, prevenindu-i că se apropie dușmanii abiponi, iar Tata Jaguar îi anunță că vrea să le distribuie caii capturați și un număr de arme drept cadou din partea lui.

Bineînțeles, că această comunicare fu primită cu chiote de bucurie. Sublocotenentul Verano își îngădui, ce-i drept, să protesteze afirmând că nimeni n-are căderea să dispună de acești cai, dintre care un număr ar trebui să-i revină chiar lui și nici să înstrăineze armele. Dar Hammer nu-l luă deloc în seamă.

Începea să se întunece. Despovărară caii, îi duseră la pârâu să se adape, apoi la izlaz, unde puteau să pască din belșug. Cambașii tăiară câteva vite în cinstea oaspeților,

aprinseră focurile și, la lumina lor, se puseră pe fript și pe frupt. Se comportau cu toții în așa fel, de parcă nici nu le păsa de abiponi. Aflaseră că aceștia mai sunt încă departe și, în plus, îl vedeau aici pe Tata Jaguar, a cărui simplă prezență avea darul să le alunge orice griji.

Carnea fu preparată și devorată exact ca la *gauchos*. Băură o licoare fermentată de „chanar”, plantă cunoscută în botanică sub denumirea de *prosopis dulcis*. La urmă consumară un soi de cozonac făcut din mălai și alte făinuri și copt în cenușă fierbinte.

După cină se ținu sfat cu participarea lui Țeastă-Tare și a tuturor albilor. Aici Tata Jaguar își dezvoltă planul.

A doua zi dimineață cambașii aveau să primească arme și să fie instruiți în mânuirea lor. La timpul convenit războinicii urmau să se deplaseze până în Valea lacului secat, să pătrundă acolo și o sută dintre ei să se ascundă în pădure de o parte și de alta, pândind bineînțeles sosirea abiponilor. Trebuiau să aștepte liniștiți până ce dușmanul va fi intrat în vale, apoi să iasă din ascunzătorile lor și să blocheze ieșirea, ca nimeni să nu mai poată da îndărăt.

Ceilalți cambași vor sta pitiți chiar în vale după copaci și, la un semn, vor dezlănțui atacul numai din partea aceea. Firește că amănuntele nu puteau fi cunoscute de pe-acum. Important era ca oamenii să se țină aproape unul de altul, pentru a-și putea transmite în șoaptă ordinele Tatii Jaguar și să le urmeze întocmai.

Toată lumea fu de acord în afară de sublocotenentul Verano. Acesta așteaptă până ce-și dădură cu toții asentimentul, apoi se adresează Tatii Jaguar:

— Señor, planul dumneavoastră ar fi destul de bun dacă ar izbuti. Dar mă îndoiesc.

— Asta rămâne de văzut, răspunse Hammer, calm.

— Ce să mai rămână de văzut? Forța ostașului se demonstrează în atac, nu în pândă și așteptări. Cel ce atacă are avantajul de partea lui, lucru pe care îl ignorați, se vede.

— Ba îl știu ca și dumneavoastră, seňor.

— Păi atunci de ce nu atacați imediat?

— Pentru că vreau mai întâi să-l prind pe dușman în cursă.

— Greșit. Nu trebuie lăsat să ajungă atât de departe. Trebuie să-i ieșiți în întâmpinare și să-l loviți oriunde ar fi. Sau poate nu îndrăzniți? Dacă-i așa, treceți-mi mie comanda. Eu știu cum să duc asemenea operații la victorie.

— Ei, da, cu preț mare, desigur, cu multă vărsare de sânge. Tocmai asta vreau să evit.

— Greșiți din nou. Acești câini de abiponi trebuie nimiciți. Dacă se poate, să nu scape nici unul.

— De ce, seňor?

— Mai întrebați! Nu sunt ei dușmanii noștri? Nu ne jefuiesc fără scrupule?

— Dar dumneavoastră ce faceți? Aveți oare dreptul la o singură palmă din pământul lor, din țara în care vă aflați? Oare dumneavoastră, sau înaintașii dumneavoastră, ați plătit cinstit indienilor pentru câte le-ați luat? Dar să nu ne certăm pentru asta. Numai să meargă lucrurile cum doresc eu și atunci nu va curge nici un strop de sânge. O singură privire, un pic de chibzuială și abiponii vor înțelege că, dacă se angajează în luptă, sunt pierduți. Le voi vorbi și le voi pune condiții omenești. În felul acesta vom încheia cu ei o pace cinstită.

— Pace? Pace cu acești rebeli? Dați-o dracului, seňor! Vă puteți asuma o asemenea răspundere?

— Și cine, mă rog, va îndrăzni să-mi ceară socoteală?

— Generalul, președintele...

— Aida de, nu suntem aici la Buenos Aires, ci în Gran Cacho. Ținutul acesta aparține cambașilor. Președintele n-are nici un cuvânt de spus.

— Atunci aflați că voi fi contra!

— Adică veți acționa împotriva voinței și ordinelor mele?

— Exact. Nu cunosc aici pe nimeni care ar avea dreptul să-mi ordone.

— Uitați că grație nouă ați scăpat de moartea rușinoasă ce vă aștepta? Dar să vă mai spun un lucru. Fiți atent: dacă din vina dumneavoastră și împotriva voinței mele va curge un singur strop de sânge, vă trag un glonț în cap.

— Vorbiți aiurea, señor! sări ca ars ofițerul. Știți cine sunt eu?

— Un simplu ofițeraș, nimic mai mult și pe deasupra unul violent și sângeros. Iar eu sunt Tata Jaguar, pentru care un indian cumsecade prețuiește mai mult decât un alb ticălos. Ce-am spus rămâne buni spus. Jur!

Se sculă de la locul lui și se depărtă. Sublocotenentul mai proferă în spatele lui niște vorbe „tari”, însă Geronimo, mâna dreaptă a șefului, își scoase cuțitul de la brâu:

— Gura, señor! Dacă mai aud un singur cuvânt necuviincios la adresa Tatii Jaguar, vă spintec și vă iau piuitul! Credeți că ne topim în fața gradului dumneavoastră de sublocotenent?!

Hammer se plimba între două colibe de-a lungul unor grădini. Umbla numai ca să-i treacă enervarea, contemplând secera subțire a lunii ce-și arunca lumina nesigură asupra izlazului. Deodată observă un lucru ciudat: caii aflați pe izlaz se strângeau cerc, cu boturile alăturate și cu crupele în afară. Cornutele la fel, însă cu capetele în afară. Așadar, animalele luau poziție de apărare — caii ca să poată lovi cu picioarele dindărăt, cornutele ca să poată împunge. Pesemne că simțiseră în preajmă vreo sălbăticiune și încă una fioroasă de tot. Cum nu avea pușca la el, Hammer strigă din răspuț: „*Ciudad, señores! Aduceți armele! Se apropie un jaguar!*”

Nu de frică strigase. Că nu-i era teamă nici fără pușcă; o dovedea faptul că-și continuă liniștit plimbarea. Își scoase însă cuțitul, ca să-l aibă la îndemână în orice moment. Vocea lui puternică se auzi nu numai în sat, ci și în împrejurimi, ajungând astfel și la urechile a doi inși cărora comportarea neobișnuită a animalelor le scăpase.

Aceștia erau Anton Engelhardt și Hauca. Prietenia celor doi tineri devenise în ultimele zile și mai strânsă. Aproape că nu-i vedeai unul fără celălalt. Anton îi vorbise incașului despre patria sa — nu de Peru, ci de Germania, de unde se trăgeau părinții — de locuitorii ei și de felul lor de viață. Se bucurase de o educație atentă și se instruisese la rândul lui, încât era în măsură să-i explice prietenului său o mulțime de noțiuni. Vorbiseră de credințele diverselor popoare, de formele de guvernământ, de suverani și de prerogativele lor, de forțele armate și de pustiirile pe care noile arme le pot provoca. Ca cât asculta mai mult, cu atât incașul devenea mai tăcut, mai îngândurat. Începea să întrevadă că planul său grandios nu era decât o himeră.

La sfatul care tocmai se încheiase, cei doi amici, știindu-se încă prea tineri, nu luaseră parte. Ieșiseră să se plimbe un pic. Și astfel, trecând de izlaz, ajunseră la marginea pădurii. Puști nu aveau, nici nu se gândiseră să le ia. Anton era înarmat cu un cuțit și un pistol. Incașul dispunea și el de un cuțit și purta la brâu buzduganul de care nu se despărțea niciodată. Primul sporovăia ca de obicei, în timp ce Hauca îl asculta curios, aruncând din când în când o întrebare în dorința de a afla cât mai multe. Deodată auziră un glas tunător venind dinspre izlaz: „*Ciudado, señores!* Aduceți armele! Se apropie un jaguar!”

— Acesta-i Tata Jaguar, constată Anton, oprindu-se în loc și scoțând instinctiv pistolul. Să fi pătruns fiara în sat?

— Nu, răspunse Hauca. N-ai auzit că strigătul venea de dincolo, de la izlaz? Suntem cam departe aici. Hai să ne întoarcem.

Porniră spre sat. În drum, observând vitele, incașul rosti:

— Trebuie să ne grăbim. Vitele s-au pregătit de apărare. Boii stau aplecați cu coarneau în pământ. Înseamnă că jaguarul nu dă târcoale, ci chiar se apropie de noi.

Grăbiră pașii. Vreo șase, șapte cai, întorși cu spatele și cu capetele împreunate, formaseră un cerc de apărare.

Fornăiau și tropăiau neîncetat. Hauca o luă la stânga, pe când Anton, voind să scurteze drumul, apucă la dreapta. Abia coti după grupul de cai, când observase nu departe de el, în iarbă, ceva negru. Ce să fie? Nu putea să-și dea seama. Luna pâlpâia slab, neputincios. Bănuind că e vorba de un vițel sau de un mânz rătăcit, Anton dădu să treacă înainte. Dar făptura din iarbă se ridică și Anton o recunoscuse numaidecât: era un jaguar încordat, gata să sară asupra lui. Fuga ar fi fost cea mai rea soluție, de aceea băiatul se opri în loc, puse degetul pe trăgaciul pistolului și cu mâna stângă trase cuțitul din teacă. Nu-i era propriu-zis frică; trăia însă un moment de supremă tensiune greu de definit.

— Hauca! strigă el. Jaguarul!

Tânărul incaș venea tocmai dinspre grupul de cai, de cealaltă parte. Cât ai clipi, jaguarul făcu un salt în direcția lui Anton. Acesta trase un foc, dar fiara îl și doborî la pământ. Îi simțea greutatea trupului și mirosul urât. Se aștepta ca din moment în moment bestia să-l sfâșie cu ghearele și cu colții ei ascuțiți. Dar, deodată, se auzi un trosnet de parcă cineva ar fi lovit cu securea într-un butuc. Jaguarul se ridică pe jumătate, apoi, fără a scoate barem un răcnet, se rostogoli într-o parte. Anton se simți eliberat de apăsarea fiarei, dar, buimăcit de cele întâmplate, rămase întins la pământ.

Incașul se aplecă și întrebă plin de îngrijorare:

— Ești cumva rănit, Antonio? Te-a atins jaguarul cu colții ori cu ghearele?

— Nu cred, răspunse Anton. Nu mă doare nimic. Jaguarul zace lângă mine. Ce-i cu el?

— Și-a dat duhul. L-am ucis cu *humanciuy*-ul meu chiar în clipa când s-a repezit la tine și ai tras focul de pistol. Am venit din spate și i-am dat cu ghioaga în cap. Hai scoală, să vedem dacă n-ai pățit ceva.

Anton se sculă în picioare. Nu pățise nimic. Până și hainele îi erau intacte. Să-l fi surprins pe jaguar într-atât

împuşcătura, încât a întârziat să se folosească de armele lui ascuţite?

Anton strânse mâna salvatorului său şi, îmbrăţişându-l, rosti:

— Fără tine n-aş mai fi în viaţă. M-ar fi rupt în bucăţi. Cum să-ţi mulţumesc?

— Fiindu-mi prieten ca şi până acum. Asta-i tot. Hai să ne întoarcem la ai noştri.

— Şi jaguarul?

— Îl lăsăm deocamdată aici. O să-l ridice mai pe urmă cambaşii.

Nu se depărtară bine, că se ivi şi Tata Jaguar. Auzind strigătul şi focul de pistol, se grăbise să-i vină în ajutor băiatului. Îşi dădu repede seama de situaţie, se aplecă asupra fiarei, o cercetă, apoi spuse:

— Tigroaică, da, da, tigroaică de vreo cinci ani. Rareori am întâlnit un exemplar atât de mare. Hauca, eşti un viteaz! Ce mai lovitură, sfinte Dumnezeule! I-ai sfărâmat ţeasta. Dă mâna să ţi-o strâng. Sunt convins că o să ajungi cândva un bărbat destoinic.

Se întoarseră tustrei în sat. După ce aflară cele petrecute, cambaşii porniră cu mic cu mare, bărbaţi, femei şi copii, să aducă jaguarul în alai triumfal. Îl jupuiră pe loc. Blana fireşte că aparţinea tânărului incaş care doborâse fiara, dar el o dăruie lui Anton în amintirea grozavei întâmplări.

Cambaşii evacuară câteva colibe, punându-le la dispoziţia oaspeţilor pentru odihnă. Anunţaţi de curierii lui Țeastă-Tare, o seamă de războinici din satele învecinate se şi prezentară la datorie în timpul nopţii. Dimineaţa sosiră alţii, în număr mare, apoi şi familiile ce-şi părăsiseră casele pentru că se aflau în calea vrăjmaşilor. Veniră de-a valma, cu câţel, cu purcel.

Albii distribuiră puştile capturate între căpeteniile care îi conduceau pe noii sosiţi. Şi nu erau puţini aceştia, deoarece fiecare sat îşi avea căpetenia lui. Li se spunea

cațichi. Până la urmă se adunară peste șase sute de luptători tineri și viguroși. Bineînțeles că femeile trebuiră să gătească, să coacă, să frigă cantități enorme de mâncare. De asemenea, bieții localnici trebuiră să-și golească toate cămărilor pentru a asigura trupei provizii pe mai multe zile, căci nu se putea ști dinainte cum se vor desfășura evenimentele. Dar Tata Jaguar îi consola explicându-le că dușmanul înfrânt va fi obligat să suporte cheltuielile războiului, poate chiar mai mult decât atât. Oare nu se aleseseră ei de pe-acum eu puști bune și cu optzeci de cai?...

12. Pradă crocodililor

A treia zi Tata Jaguar, însoțit de Hauca și de bătrânul Anciano, ieșiră din sat ea să cerceteze terenul. Îi luase cu dânsul fiindcă știa că-i pot fi de mare folos. În dimineața următoare, trupa cambașilor avea să pornească spre Valea lacului secăt pentru a ocupa poziția indicată de el cu lux de amănunte. În absența sa, oamenii se aflau sub comanda credinciosului și dibaciului Geronimo, fapt care ațâța și mai mult invidia sublocotenentului Verano.

După ce Hammer și cei doi însoțitori se depărtară, doctorul Morgenstern grăi către Fritze:

— Bine că a plecat, altminteri n-aș fi îndrăznit nicicum să-mi duc planul la îndeplinire. Cu ochii lui veșnic treji, ar fi observat imediat dispariția noastră și ne-ar fi adus înapoi.

— Și am fi ajuns de râsul lumii, dom' doctor, zău dacă nu crăpăm de necaz! răspunse Fritze. Vasăzică tot vă mai gândiți la planul dumneavoastră?

— Da. Cu cât judec mai mult, cu atât îmi dau seama ce păcat e de oasele acelea minunate. Vrei să mă părăsești?

— Nici gând. Mai curând mă părăsesc pe mine decât pe dumneavoastră, doar știți...

— Atunci să acționăm. Dar cum e mai bine? Ziua nu prea merge, ce zici?

— Nu prea, căci Geronimo ăsta cu clonț de uliu nu ne-ar lăsa s-o ștergem. Simte grozav. Așa că nu rămâne decât să plecăm noaptea. Lăsați pe mine, că scot eu caii cu șei cu tot, plus curele ca să legăm oasele.

Astfel Fritze cel isteț își petrecu toată ziua pregătind marea evadare. Seara, oamenii din tabără se culcară devreme, căci dis-de-dimineată trebuiau să plece la drum. Situație favorabilă, care îi îngădui lui Fritze să-l anunțe către miezul nopții pe Morgenstern că totul e în regulă. Cărase încă de ce seara în pădure trei samare și două șei,

aduse în taină caii și îi priponise de copaci. Acum vitejii noștri își luară armele și porniră tiptil spre pădure. Înșeură caii de călărie, legară caii de povară unul de celălalt ca să-i aibă alături, se săltară, în șei și pe-acți-e drumul.

— Oare mai găsim oasele? întrebă îngrijorat micul savant.

— Le găsim la fix, îl asigură Fritze.

— Luna e ca un tăiș de cuțit, abia dacă văd pe unde călcăm.

— Nu-mi pun eu nădejdea în lună, ci în căpățâna mea. Cunosc drumul de parcă l-aș fi bătut douăzeci de ani ca poștaş.

Într-adevăr, Fritze știa direcția și nu se abătea. Însă pădurea era ca o cetate neagră, mută, neprimitoare și flăcăul nu izbuti să găsească trecerea de acum trei zile, pe unde ieșiseră în câmp deschis. Se văzură deci nevoiți să descalece și să aștepte zorii. Dar și în zori căutară ba ici, ba colo, apucând adesea pe drum greșit și făcând apoi cale întoarsă. Abia după vreo două ore descoperiră întâmplător urmele Tatii Jaguar și avură astfel posibilitatea să se orienteze. Urmele se păstrasera atâta vreme fiindcă iarba era deasă și înaltă, iar călăreții nu consideraseră necesar să le șteargă. Ținându-se, așadar, de aceste urme, vitejii noștri își continuă drumul, trecură prin pădure, ieșiră la pârâu și coborâră pe mal în jos spre Valea lacului sec.

După un scurt popas, în care își adăpară caii și le îngăduiră un pic de odihnă, porniră mai departe. Urmele Tatii Jaguar și ale celor doi însoțitori ai săi se mai vedeau încă foarte clar.

Valea rămânea treptat în spatele lor. Fritze își struni calul și, aplecându-se în șa, cercetă gânditor urmele. Apoi zise:

— Dacă nu greșesc eu, atunci a greșit Tata Jaguar.

— Ce vrei să spui cu asta? întrebă doctorul.

— A luat-o prea mult spre stânga. De fapt, drumul e dincolo, la dreapta.

— Probabil că te înșeli, Fritze. Tocmai Tata Jaguar să greșească drumul, pe latinește via sau trames!...

— Și totuși, oricât mi-aș frământa glagoria, nu văd altcum. Când am venit prima oară înapoi, am luat-o de-a dreptul spre vale... Dar îmi aduc aminte că dădeam cu nasul în ea. Pe când urmele astea cam fug spre stânga. Încotro apucăm?

— Mergem cum a mers și Tata Jaguar. Nu se poate să nu ajungem la mocirlă.

— Bine, cum porunciți.

Continuară să se țină de urme. După câteva ore dădură de un teren nisipos. Aici urmele nu se mai vedeau. Deși ținutul li se părea total necunoscut, totuși dezertorii noștri înaintau sânguincios căutând să se mențină pe aceeași direcție. Astfel mai trecu un răstimp. Deodată Fritze își struni calul și spuse răspicat:

— Nu m-am înșelat, dom' doctor. Am luat-o greșit. Altminteri, eram de mult la mocirlă.

— Ai dreptate. Însă nu cred ca Tata Jaguar să fi pierdut direcția.

— Atunci o fi făcut anume un ocol.

— Iar noi am pierdut atâta timp. Ce-i de făcut, Fritze? Ne întoarcem în Valea lacului sec?

— Asta nu. Am luat-o prea la stânga, deci cârmim la dreapta. Și pentru că ne-am tot dus înainte, mai dăm îndărăt. Adică pe scurt: înapoi și spre dreapta. Dacă nici așa nu dăm de mocirlă, atunci să mă picați cu ceară, dom' doctor.

Merseră conform ideii lui Fritze și, într-adevăr, după un oarecare timp, zăriră siluetele copacilor din jurul mocirlei. Trecuse însă mult de amiază și soarele începea să coboare la orizont.

Ajunși la țintă, luară caii de dârlogi și se apropiară cu multă atenție de locul unde zăcea tezaurul antediluvian.

— Și acum la treabă! Se îndemnă Fritze. Peste un ceas va cădea întunericul. Până atunci încărcăm samarele și... la drum.

— Zici să nu rămânem aici peste noapte?

— Nu. Doar știți că azi se împlinește sorocul și ne putem trezi cu abiponii. Ce s-ar mai bucura să ne prindă pe amândoi. Hai să ne apucăm de treabă, dom' doctor, dar păzea la crocodili! Abia acuma văd câți mișună pe-aici.

Într-adevăr, dacă te uital atent, puteai să vezi sute de asemenea lighioane, mai ales pe marginea apei, lângă mal. Oasele zăceau la locul lor, neatinse. Cei doi se apucară să le strângă și să le lege. Dar lucrul nu mergea chiar atât de repede cum ar fi dorit flăcăul, căci, Morgenstern avea mereu ceva de observat, de lămurit. De sute de ori îi atrăgea atenția să umble cu băgare de seamă, să nu cumva să vatăme osemintele acestea dragi. De pe unele trebuiau să răzuie mărul, pe altele să le spele. Timpul trecea și eroii noștri nici nu bănuiau ce se întâmplă în preajma mocirlei. Deodată auziră un glas. Cum stăteau ghemuiți în stuf, se ridicară cu ochii plini de mirare. Cine putea fi vizitatorul neașteptat? O tufă mare se înălța drept în fața lor. Se uitară printre crengi. Și ceea ce zăriră era de natură să-i îngrijoreze în cel mai înalt grad.

O întreagă armată de călăreți și pedestrași se apropia de mocirlă, căutând parcă un loc potrivit pentru popasul de noapte. Câțiva călăreți, poate doisprezece sau paisprezece, dibuiseră cei cinci cai și acum se îndreptau spre ei. Unul din călăreți era indian, ceilalți albi. Descălecară și începură să răscolească stuful. Nu se aflau decât la vreo patruzeci de pași de vitejii noștri. Aceștia le puteau distinge cu ușurință trăsăturile.

— Sfinte Sisoie, ce mai cozonac! îi șopti Fritze lui Morgenstern. Asta pentru că am întârziat cu vorbăria dumneavoastră. Mi-am închipuit eu c-o să iasă prost. Cunoașteți pe vreunul dintre indivizi?

— Din păcate, da, răspunse doctorul, simțind cum îl trec nădușelile. Dacă nu mă-nșel, unul e Antonio Periile, cel care a tras în mine... îi văd și pe căpitanul Pellejo, care a dat peste noi când cu *gigantohelonia*...

— Iar eu îl recunosc pe ăla lungu de-i zice Gambusino. Ia uitați-vă, dom' doctor, pe câmp! Cel puțin opt sute de oameni înarmați. Și ce credeți că sunt? Abiponi!

— N-am putea să fugim, Fritze?

— Încotro, mă rog? Să fugim la ei, să ne vârâm sub apă? Ori ne prind indienii, ori ne papă crocodilii.

— Atunci să stăm aici în stuf. Poate nu ne găesc până se face întuneric, pe latinește *caliginosus* sau *obscurus*. Apoi ne cărăm.

— Nu vă mai puneți nădejdea în fleacuri! Nici n-o să picure cinci minute în oala veșniciei, că ne-or și apuca de ciuf.

— Și atunci o pățim, nu?

— Mă rog, n-are să fie o plăcere.

— Și cum le răspundem dacă ne întreabă ce căutăm aici?

— Bine că v-ați gândit și la asta, dom' doctor. Dumneavoastră nu răspundeți nimic. Lăsați pe mine. În nici un caz nu trebuie să afle că Tata Jaguar e pe-aproape și că indienii cambași se așteaptă la un atac. Le spunem că am venit singuri-singurei și o ținem așa chiar dacă ar fi să ne tragă în țeapă, să ne frigă, să ne spânzure, să ne otrăvească, să ne trimită pe lumea cealaltă. Ia vedeți! Au și dat de urma noastră. Ajută, Doamne!

Tot căutând, călăreții reușiră să deosebească urmele vechi de cele noi. Acum se apropiau repede, în cap cu Gambusino. Acesta se opri în spatele tufei și, zărindu-i pe cei doi fărtați în veșmintele lor roșii, exclamă foarte surprins:

— *Ay maravilla!* Ce minune! Pe cine văd aici? Niște cunoștințe vechi și dragi. Bine-ați venit, señores! Ce vă preocupă? Ați mai descoperit vreo broască-gigant? Uite și

ciolane, pe legea mea! Las' că o să arătați și voi la fel în curând.

Râse batjocoritor, iar ceilalți îi ținură isonul. Apoi, înșfăcându-i pe bieții „paleontologi”, îi traseră până la caii lor, unde pământul solid și uscat era mai sigur decât cel de lângă apă.

Acolo făcură cerc în jurul lor și îi buzunăriră pentru a doua oară.

Gambusino se înfipse cu picioarele rășchirate în fața celor doi prizonieri.

— Ei, i se adresă el ironic lui Morgenstern, ce s-a mai ales din Tata Jaguar?

— E pe urmele voastre, răspunse repede Fritze, căutând să atragă asupra lui și celelalte întrebări.

— Tu ce te bagi, obrăznicătură? Dar hai, vorbește, poate vei fi mai sincer decât stăpânul tău, care a făcut-o pe prostul rândul trecut. De fapt ar trebui să te omoram, dar dacă ne spui adevărul s-ar putea să scapi. Ia spune, s-a luat Tata Jaguar după noi chiar în dimineața aceea?

— Da.

— Și până unde a mere?

— Asta n-o știu că n-am fost de față.

— Dar ce căuta dumnealui la Gran Chaco?

— Umbla după ceai cu yerbatores-ii lui.

— În ce parte?

— Nici asta n-o știu, că tăcea întruna și nu prea vorbea cu noi. Am aflat că voia să vă ajungă repede din urmă, să vadă încotro mergeți.

— Câți oameni are?

— Vreo douăzeci.

— Și voi de unde aveți dobitoacele și armele astea? Doar nu v-am lăsat nimic.

— Ni le-a dat Tata Jaguar. Spunea că o să i le plătească bancherul Salido.

— Mi-am închipuit eu. Și ce căutați aici?

— Am auzit că în Gran Chaco se găsesc oase de animale străvechi și am venit așa, la un noroc. De altfel, am și descoperit ciolanele.

— V-ați întâlnit cu cambașii? Unde?

— Nicăieri. Am trecut ieri prin câteva sate și le-am găsit pustii.

— Pustii? De ce?

— De unde să știm noi asta, señor?

Cainbusino îi propti zdravăn pumnul în piept și rosti mânios:

— Ascultă, omule, ori ești un tâmpit fără pereche, ori ești un șmecher clasa-ntâi. În ambele cazuri nu e nici o pagubă să împărți soarta cu stăpânul tău. Vasăzică ne-ai mărturisit că Tata Jaguar se află în urmă, nu înaintea noastră cum credeam. De fapt, asta ne ajunge. Legați-i de copaci! O să vedeți imediat ce distracție vă pregătesc.

Ultimele cuvinte le adresă oamenilor săi. Cei doi germani fură legați. Apoi Gambusino se întreținu în șoaptă cu ciracii, care îl înconjurau. Bucuria lor exprimată prin hohote de râs nu prezicea nimic bun. Gambusino se întoarse rânjind la prizonieri:

— Ca să nu puteți evada din nou, vă condamnăm la moarte în două feluri: veți fi spânzurați și apoi devorați de crocodili. Doar dracul să vă mai dea vreo speranță!

Morgenstern dori să ia cuvântul în apărare, însă Fritze îi spuse repede pe nemțește:

— Tăceți. Orice vorbă ar fi de prisos.

— Atunci, dragul meu, am pierdut definitiv partida.

— Ba să nu credeți, dom' doctor. Dacă nu ne omoară chiar acuși, vom fi salvați.

— Cine să ne salveze?

— Tata Jaguar.

— Imposibil. Doar nu-i aici.

— Vă spun eu că este. În clipa când Gambusino isprăvea de vorbit, m-am uitat întâmplător la brațul ăla mic de apă.

Și ce văd? Cineva se ridică din stuf și îmi face semn! apoi s-a topit. Era Tata Jaguar, l-am recunoscut.

— Te-oi fi înșelat. Soarele — pe latinește sol — a apus și nu se vede bine.

— Nu m-am înșelat. Era înalt și spătos. I-am recunoscut și haina de piele. Zău dacă vă mint, dom' doctor. Mi-a făcut repede un semn și s-a pitulat din nou.

Puteau să discute în voie, căci bandiții se depărtaseră pentru scurt timp ca să-i cheme pe abiponi la spectacolul ce-l puneau la cale. Indienii lăsară baltă pregătirile pentru instalarea taberei și veniră cu toții să se amuze pe socoteala celor doi captivi.

Benito Pajaro, adică Gambusino, așteptă un timp, după care ordonă ca indienii să se retragă nițel:

— Faceți loc, să putem începe. Aprindeți un foc sub arborele de colo. Pe urmă veți vedea cum țopăie ăștia doi.

Arborele respectiv se afla pe mal, având jumătate din coroană răsfirată deasupra apei. Crengile de jos erau foarte groase; puteau rezista la greutatea unui bărbat.

Oamenii executară ordinul și aprinseră un foc lângă trunchiul copacului. Crocodilii ce forfoteau lângă mal o zbughiră speriați.

— Se întorc ei îndată, îl asigură Gambusino pe Morgenstern în bătaie de joc. Să n-aveți nici o grijă! Veți avea plăcerea să-i cunoașteți foarte curând. Ce credeți că urmează?

Prizonierii nu îndrăzniră să răspundă. Gambusino continuă: vă spânzurăm de crengile care atârnă deasupra apei, în așa fel ca drăguții de crocodili să vă poată atinge cu botul. Asta înseamnă a fi spânzurat și devorat în același timp.

Cei doi condamnați se cutremurară. Totuși unul dintre bandiți și anume Antonio Perillo, toreadorul, își exprimă părerea că procedeul e prea blând.

— Asta nu-i nimic, se adresă el lui Gambusino. E un fleac pentru acești netrebnici! Dumnealui, care se dă drept

neamț, a scăpat atunci de glonțul meu. Pe urmă a izbutit să fugă. Vasăzică ne-a răpit de două ori prilejul de a-l vedea cum crapă. De aceea ni s-ar cuveni o recompensă. Dacă-l spânzurăm după procedeul obișnuit, înseamnă să-și dea duhul imediat. Ei, și apoi ce-am câștigat dacă-l sfâșie crocodilii. Nu! Indivizii ăștia trebuie să se zbată cât mai mult în ghearele morții.

— Atunci ce propui? întrebă celălalt.

— Să-i spânzurăm, nu zic ba, însă de subsuori. Și să lungim cureaua mai-mai să-i atingă crocodilii. Atunci să vedeți comedie, când vor juca deasupra boturilor căscate ale fiarelor.

— Păi dacă atârnă așa de sus, n-o să-i sfâșie.

— Asta deocamdată! răsă toreadorul. Întâi să treacă prin toate frigurile morții, apoi, când ne-om plictisi, îi slobozim mai în jos.

Ideea se bucură de aprobare unanimă și preparativele începură numaidecât.

— Ce cruzime! șopti micul savant. Aceștia-s oameni? Aș prefera să ne arunce de pe-acum pradă crocodililor.

— Ba să mă iertați, îl contrazise Fritze. Asta ar însemna să pierim. Așa, însă, mai câștigăm timp. Curaj, dom' doctor! Sunt convins că Tata Jaguar nu ne uită. Tocmai cruzimea lor drăcească poate să ne fie de folos.

Se întunecase. Focul încins arunca umbre tremurătoare în stufăriș. Lumini roșii, parcă însângerate, jucau pe suprafața apei tulburi, măloase din care se ițeau capetele crocodililor. Bandiții aduseră patru lasouri legate strâns două câte două. După care doi indieni se urcară în copac, fiecare pe câte o cracă groasă, ca să agațe lasourile ce urmau să fie trase în sus și în jos, ca pe niște scripeți. Treaba terminată, indienii coborâră din copac.

Apoi fură aduși prizonierii. Li se legară mâinile la spate și li se trecu pe sub braț un capăt al lasoului, strâns înnodat. Celuilalt capăt îi făcură vânt peste cracă. Doi

oameni vânjoși. Îi traseră în sus pe slujitorii paleontologiei și îi lăsară să se legene în văzduh.

Cum ambele crăci se întindeau până peste apă, captivii atârnavu deasupra ei. Se bălăbăneau în lasouri, fapt care îi atrăgea pe crocodilii din preajmă. Aceștia clămpăneau grozav din fălcile lor uriașe.

Potrivit ideii lui Perillo, prizonierii fură spânzurați în așa fel, încât fiarele să nu-i poată ajunge. Totuși, de câte ori se căsca sub ei un bot din acelea teribile, bieții oameni se închirceau de groază, trăgându-și picioarele sub ei. N-aveau pace nici o clipă, se zbăteau întruna, căci s-ar fi putut ca unul din crocodili să sară totuși mai sus. Iar dacă un lasou ar fi cedat, fiarele s-ar fi năpustit năprasnic asupra victimei. Firește că starea în care se găseau cei doi fâtați desfide orice descriere. Dacă tăceau sau țipau, nu se putea ști pentru că indienii, în marea lor bucurie, acopereau orice alt sunet cu glasurile lor, iar albi se desfătau nu mai puțin zgomotos. Abia înceta urletul, că se și pornea din nou, mai dezlănțuit, când vreun crocodil își repezea botul încercând să muște din victimă.

Tămbălăul dură mai mult de o jumătate de ceas până ce spectatorii răgușiră și câțiva dintre ei cerură să se facă un sfârșit. Dar Perillo se opuse:

— Nu acum, încă nu! Să mai îndure câteva ore spaima morții!

— Dar pierdem prea mult timp, obiectă cineva. Mai avem de lucru, trebuie să orânduim tabăra, să mâncăm.

— Păi cine ne obligă să stăm aici? Scârnăviile astea sunt legate bine și nu pot scăpa. Haidem la treabă! Pe urmă ne întoarcem și o luăm de la capăt.

Ceilalți se declarară de acord și, după puțin timp, prizonierii se pomeniră singuri. Nimeni nu se mai afla în preajmă. Acestei împrejurări eroii noștri, atât de groaznic chinuiți, aveau să-i datoreze salvarea.

Fritze nu se înșelase în legătură cu apariția Tatii Jaguar. Acesta, după cum se știe, pornise de la Arroyo Clara, însoțit

de Anciano și de incaș, ca să-i spioneze pe abiponii ce se apropiu. Drumul îl dusesese către Valea lacului secat. Era convins că abiponii se îndreptau într-acolo. Dacă ar fi mers drept înainte risca să fie văzut în câmp deschis. De aceea se abătuse la stânga. Doctorul Morgenstern și Fritze o luaseră tocmai pe această urmă deviată, ceea ce îi obligase la un lung ocol.

Tata Jaguar se întorsese apoi până la granița dintre teritoriul cambașilor și cel al abiponilor, trecând peste un șes neted, complet lipsit de arbori sau arbuști. De aici cârmise la dreapta, ca să cerceteze urmele și să-și facă o idee asupra efectivelor trupei inamice.

Călăreau deci spre sud, în trap lin, scrutând cu atenție terenul de dedesubt ca și orizontul. Timp de vreo două ore nu observară nimic. Dar apoi descoperiră o urmă neobișnuit de lată ce se abătea în unghi drept de la direcția lor. Era clar că pe aici trecuseră atât călăreți cât și pedestrimi, dar numărul nu se putea deduce decât cu aproximație, deoarece rândurile din spate călcaseră pe urmele celor din față.

— Sunt abiponii, constată Anciano. Trebuie că se simt în mare siguranță dacă mășcăluiesc în șiruri largi și lasă urme atât de limpezi. Dar câți or fi la număr e greu de spus.

— Și totuși tare aș vrea să aflu treaba asta, răspunse Tata Jaguar. Dacă ne luăm după ei, poate găsim unele semne care să ne servească de îndreptar. În orice caz, având în vedere că au un avans de patru ore, trebuie să ne grăbim ca să ajungem înaintea lor la Valea lacului secat.

Câtva timp mai târziu, cei trei călăreți descoperiră locul unde poposiseră abiponii. Lăsară caii să pască mai la o parte și Hauea se grăbi să cerceteze urmele, care acum se deosebeau clar unele de altele. Tata Jaguar, voind să-i dea prilejul de a-și arăta perspicacitatea, întreabă:

— Ei, ce zici? Cam câți dușmani se află înaintea noastră?

— Vreo cincizeci de călăreți și de cincisprezece ori pe-atâția glotași care merg pe jos, răspunse Hauea fără

șovăire.

— Bine socotit. Și eu cred că sunt cam atâția.

— Atunci ce facem? se interesă Anciano. Călărim mai departe pe urmele lor?

— Nu. Acuma știu care-i situația, ne-am ajuns scopul. Mergem iarăși spre nord și, de îndată ce regăsim urmele noastre, ne întoarcem la cambași.

Cei trei porniră la drum. Timpul se scurgea încet și monoton. Deplasarea le luase aproape două zile. Era amiază târzie.

Deodată Tata Jaguar își struni calul și se uită surprins la pământ. Era tocmai locul unde Morgenstem și Fritze descoperiseră că au luat-o pe drum greșit.

— Curios, murmură Hammer. Văd urmele a cinci călăreți care veneau după noi și au cârmit spre sud.

— Dinspre Valea lacului secat, completă Anciano.

— Înseamnă că sunt cambași, căci abiponii încă nu pot fi acolo. Urmele duc spre mocirlă. Ce să fie cu imprudența asta a cambașilor?

Hauca o luase puțin înainte. Revenind, auzi întrebarea de mai sus și clătină din cap:

— Nu sunt cambași. Mă iertați. Că tinerețea mea îndrăznește s-o spună, dar cred că mai degrabă e vorba de învățatul cel mărunț și de servitorul lui.

— Atunci n-ar fi decât două persoane, pe când urmele arată cinci.

— Nu v-ați uitat eu luare-aminte. Mai priviți o dată și veți vedea că au fost numai doi călăreți care duceau cu ei încă trei cai.

Coborând din șa, Tata Jaguar se convinse imediat că tânărul incaș avea dreptate.

— Doi călăreți și trei cai de povară, da, da, reflectă Hammer. Doctorașul nostru e într-adevăr capabil să desfidă orice pericol pentru ciolanele lui. A luat și cai de samar ca să transporte oasele.

— Mă miră doar că señor Geronimo le-a îngăduit să plece...

— Crezi că le-a îngăduit? N-ar face-o niciodată. Au plecat pe ascuns, profitând de întuneric și de ceață, fără ca nimeni să-i observe. De aceea au sosit abia nu demult. Acum nu rămâne decât să ne apropiem cu atenție de mocirlă și să vedem dacă nu e cazul să le dăm vreun ajutor.

Porniră deci pe urmele celor doi păcătoși. Până la mocirlă mai aveau de făcut două ore, ceea ce ar fi coincis cu lăsarea întunericului. De aceea trebuiau să mâne la galop.

Zburau peste câmp și se uitau mereu în direcția de unde ar fi putut să apară inamicul.

Astfel trecu o oră și jumătate. Trebuiau să fi ajuns aproape de țel. Deodată incașul arătă spre răsărit:

— Se apropie niște călăreți! Sunt mulți, căci se vede o pată mare. Dar ei nu ne pot vedea: suntem numai trei inși.

— Hai să facem un ocol, ca să ieșim din câmpul lor de vedere, hotărî Tata Jaguar. Când noi vom fi de o parte a mocirlei și ei de cealaltă, probabil că nu ne vor zări.

În câteva secunde pata pe care o văzuse Hauca dispăru.

Cei trei călăreți descriseră un arc mare spre vest, cotind apoi iarăși spre est. În depărtare creșteau copaci, apoi tufe mici. Călăreții opriră la capătul dinspre apus al mocirlei, încât acesta se găsea acum între ei și abiponii ce se apropiau. Soarele cobora după orizont.

Descălecară și își priponiră caii. Tata Jaguar scoase din buzunar luneta și se cațără într-un copac de unde putea cuprinde cu ochii un spațiu mai vast. Și într-adevăr îi și zări pe abiponi, care veneau pe jos, având în frunte un grup de călăreți albi.

Își mută privirea spre stufăriș. Cercetă atent prin lunetă, dar nu descoperi pe nimeni, căci Morgenstern și Fritze stăteau aplecați asupra prețioasei lor descoperiri.

Între timp Hauca se urcase și el într-un copac. Privi câteva clipe și îl anunță pe Tata Jaguar:

— Se zăresc cinci cai, señor.

— Unde?

— Dincolo, lângă copacii din spatele stufului. De la dumneata nu se vede.

— În schimb o să-i vadă abiponii, nu-i așa?

— Călăreții albi au și luat-o la galop într-acolo. Acuma descalecă.

— Nu-i bine! Să știi că-i descoperă pe cei doi nenorociți.

Din păcate, amurgul se lăsa repede, nu se mai vedea la distanță. Tata Jaguar coborî din copac, incașul la fel.

— Mă strecor până acolo, hotărî cel dintâi.

— E periculos, observă Anciano.

— Lasă că nu mi-e frică de abiponi.

— Nu mă gândesc la ei, ci la crocodilii care pătrund până la stuf.

— Mai e nițică lumină și o să mă păzesc. Auziți?

Din direcția mocirlei răsunară voci mânioase.

— Gata, i-au prins, zise Tata Jaguar. Trebuie să aflu ce se întâmplă.

— Merg și eu, se offeri Anciano.

— Și eu! sări Hauca.

— Tu rămâi aici la cai. Să vină numai Anciano.

Cei doi se depărtară. Mergeau aplecați prin stufăriș.

O vreme înaintară destul de ușor la adăpostul vegetației, dar curând fură nevoiți să se culce cu burta la pământ. Se târau încet și cu mare băgare de seamă, ca să nu miște stuful. Tijele ascuțite le răneau mâinile, dar ei nu se sinchiseau de acest lucru. Adeseori le apăreau în cale băltoace rău mirositoare și mărăcini țepoși. Dar ei se târau înainte. În sfârșit ajunseră la cel mult șaizeci de pași de locui unde Hauca zărise caii.

Până atunci fuseseră destul de prudenți, ca să nu-și ridice capul deasupra stufului. Dar era timpul să se uite, totuși, până a nu se întuneca de tot. Tata Jaguar își scosese mai demult pălăria și o ținea între dinți. Acuma smulse un

mănunchi de stuf, îi înălță ca pe un evantai și își săltă capul atât cât să poată scruta terenul fără să fie văzut.

Și iată-l pe micul savant împreună cu Fritze înconjurați de călăreții albi sosiți de curând! Ceva mai în urmă se înșirau grupuri-grupuri de abiponi. Fritze era întors cu fața spre locul de unde pândeau Tata Jaguar și Anciano. Ceilalți stăteau cu spatele spre locul respectiv și îi fixau pe proaspeții lor prizonieri.

Deodată Tata Jaguar se săltă cât era de înalt și, fulgerător, îi făcu un semn lui Fritze. Apoi se ascunse din nou.

— Ce-ați făcut, señor! îl muștră Anciano. Semnul ăsta poate să ne coste viața.

— Deloc, nu m-a văzut decât Fritze. Iar dânsul o să-i spună lui Morgenstern să aibă nădejde în ajutorul nostru...

— Ce-ar avea de gând cu bieții oameni?

— Vom vedea imediat. Mi se pare că se sfătuiau. Smulge și tu niște stuf, ridică-l înaintea ta și vezi ce se mai întâmplă.

Anciano execută operația. Priviră amândoi. Dincolo, Gambusino discuta eu însoțitorii săi. Toți stăteau întorși cu spatele. Apoi izbucniră strigăte de aprobare. Cuvintele însă se învâlmășeau, se topeau în văzduh.

Între timp seara coborâse de-a binelea și abiponii își aprinseră focul lângă un copac.

Prizonierii fură aduși până aproape de foc. Lumina le desena clar staturile și fețele.

Deodată Tata Jaguar scăpă o exclamație pe care dușmanii ar fi auzit-o fără îndoială dacă n-ar fi făcut atâta tărăboi.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă Anciano.

Nu primi nici un răspuns. Tata Jaguar sta cu ochii țintă la grupul de oameni din jurul focului.

— De ce ați strigat? insistă bătrânul. Dacă vă auzeau... Ați descoperit ceva?

Tata Jaguar respira nervos, agitat, încât bătrânul stăruia din nou cu întrebările.

— Îl vezi pe omul acela înalt, pieptos, ca un uriaș printre ceilalți? rosti în sfârșit Tata Jaguar. Uite acela care se răstește acum la prizonieri.

— Bineînțeles că-l văd. Îl și cunosc destul de bine.

— Ce vorbești? Îl cunoști, într-adevăr? Cum îl cheamă?

— Benito Pajaro, poreclit Gambusino.

— Ah! El e vasăzică! Omul pe care-l caut de ani de zile...

Ridicase vocea atât de tare, încât Anciano îl domoli:

— Mai încet, señor, vă rog. Ne trădați. Ce-i cu dumneavoastră? Doar vă știu cât se poate de prevăzător. Nu vă dați seama de primejdie? Aveți ceva cu acest Gambusino?

— Mă mai întrebi! șuieră printre dinți Tata Jaguar, după care se cufundă în tăcere.

Aceasta se petrecea în momentul când — așa cum știm din cele spuse anterior — doi abiponi legau lasourile de crăcile copacului. Anciano, văzând ce se întâmplă, șopti mai mult pentru sine:

— Ce vor să facă? De ce agață lasourile?

— Cam bănuiesc eu, răspunse Tata Jaguar, care își regăsise din nou calmul obișnuit.

— Vor să-i spânzure?

— Asta e clar.

— Atunci nu-i putem salva.

— Poate că totuși... N-au de gând să le treacă lațul în jurul gâtului, altminteri ar fi făcut-o fără multă zăbavă și nu ar fi ales tocmai crăcile de deasupra apei. Fii atent!

Urmă scena descrisă mai înainte, când cei doi prizonieri agățați de copac se zbăteau, ferindu-se de boturile crocodililor. Anciano se cutremură:

— Ce cruzime, señor! Uite cum dau fiarele să-i înhațe! Ce-i de făcut?

— Deocamdată nimic. Mai așteptăm. Situația e într-adevăr grea, însă nu fără ieșire. Oricum, în ce privește

lasourile, se poate rezista la strânsoarea lor.

— Eu, unul, m-aș repezi în ticăloșii aceia...

— N-are nici un rost. Ar fi să le faci un rău și mai mare prizonierilor. Trebuie să avem răbdare.

Își permiteau să discute cu glasul aproape normal, căci abiponii deveniseră cumplit de gălăgioși. Abia după un timp larma se mai potoli și toată lumea se depărta fără să mai dea vreo atenție prizonierilor spânzurați în copac.

— Hai până acolo, șeilor! șopti Anciano. E timpul.

Dădu să se ridice, însă Tata Jaguar îl reținu:

— Stai pe loc! Vrei să strici totul? Îi vezi cumva pe dușmani?

— Nu-i văd, că-i întuneric. Însă știu că s-au dus cu toții.

— Asta da, probabil. I-au lăsat pe prizonieri spânzurați în copac ca să le prelungească spaima și să-i dea apoi pradă crocodililor. Acum o să aducă vreascuri și alte cele pentru foc. Pe urmă, când vor aprinde focurile, vom putea să-i vedem și vom fi mai feriți de primejdie.

— O să pună paznici la copac.

— Nu-i nimic, le înfigem cuțitul în spate. Faptul că i-au lăsat pe cei doi nenorociți să se zbată în chinurile morții mă face să cred că se simt în siguranță. Așa că mai avem timp, sunt convins.

— Iar eu judec altfel, señor. S-ar putea ca ticăloșii să știe că ne aflăm, pe-aproape.

— Să fi pălăvrăgit Fritze? Când e vorba de stăpânul său, e în stare de cele mai mari năzbâtii. Totuși nu cred să ne fi trădat. E un șmecher și jumătate.

Focurile se aprinseră pe rând. Tabăra fu instalată la oarecare distanță de mocirlă și, spre satisfacția lui, Tata Jaguar observă că arborele de care atârnav prizonierii era mascat față de tabără de un tufiș înalt, ceea ce favoriza extrem de mult salvarea celor doi ghinionști.

Indienii forfoteau întruna; cărau stuf și alte uscături pentru întreținerea focurilor. Trebuia deci așteptat până se

vor liniști. Anciano însă își pierdu repede răbdarea. Cum să stea atâta vreme inactiv?

— Señor, dacă nu pornim îndată, sunt gata să fac o prostie, mărturisi el. Vreau să-i sugrum pe câinii ăștia.

— Fii cuminte, omule! Crezi că eu nu stau ca pe jar? Pe mine mă frige și mai rău. Habar n-ai ce simt de un sfert de oră încoace. Trebuie să mă țin cu dinții ca să nu izbucnesc. Dar uite colo: se împarte carnea. Înseamnă ca oamenii se vor aduna și se vor apuca să mănânce, între timp noi isprăvim treaba.

Într-adevăr, abiponii grăbeau din toate părțile către un mic tăpșan. Chiar și cei ocupați cu căratul stufului zoreau într-acolo. Capătul mocirlei ieșea din raza lor de observație. Focul de sub copac, nefiind întreținut, ardea prea slab ca să lumineze împrejurimea.

Sărind în picioare, Tata Jaguar dădu fuga spre copac. Anciano îl urmă. Între ei și tabără se înălța tufișul mai sus pomenit. Trebuiau să acționeze repede și foarte atent.

Tata Jaguar își desprinsese lasoul de la brâu și îl pregăti pentru lansare. Cu glas reținut se adresă celor două victime:

— Am venit să vă ajutăm. Țineți-vă bine și nu faceți nici o mișcare până nu atingeți pământul.

Aruncă lasoul cu atâta precizie, încât acesta se încolăci în jurul lui Morgenstern. Apoi către Anciano:

— Deznodă lasoul celălalt, dar vezi să nu-l scapi din mână. Îl lași să alunece încet pe măsură ce eu îl trag pe doctor cu lasoul meu.

Anciano făcu întocmai. Deznodă lasoul cel vechi, dar îl ținu strâns, ca nu cumva Morgenstern să cadă în apă. Acesta pluti o vreme între cer și pământ, apoi ateriză lângă Tata Jaguar. O tăietură de cuțit și micul savant își simți brațele libere. Dădu să spună ceva și să-și desfacă lasoul de la piept. Dar Tata Jaguar îl opri:

— Stați așa și nu vorbiți. Lasoul rămâne pe dumneavoastră.

Era vorba de lasoul cu care îl spânzuraseră bandiții. Acum, repetând operația, Tata Jaguar îl coborî și pe Fritze. După care îi lămuri:

— Facem în așa fel ca dumnealor să creadă că v-au tras în jos crocodilii și v-au mâncat. De aceea nu vă dezleg încă. Trebuie să destram lasourile ca să pară că au fost rupte de crocodili.

Roase curelele cu ajutorul cuțitului și abia pe urmă le rupse. Anciano le fixă din nou pe crăci în poziția inițială. Capetele atârnavu sfâșiate de parcă crocodilii i-ar fi smuls pe cei doi condamnați.

Toate acestea se petrecu mult mai repede decât le-am descris, timp în care Tata Jaguar nu pierdu nici o clipă din ochi tabăra dușmanilor. Acolo nimeni nu se mai gândea la prizonieri. Toți erau ocupați cu propriile burdihane și abia după ce gătară de mâncat observară întâmplător că focul de sub copac aproape că se stinsese. Gambusino trimise un indian ca să mai pună niște stuf. Dar omul se întoarse gâfâind:

— Señores, să vedeți ce s-a întâmplat: prizonierii au fost mâncați de crocodili!

Nimeni nu crezu. Totuși Gambusino și alți câțiva săriră în sus și alergară la fața tocului. Voiau să se convingă de adevăr. Focul, încins din nou, lumina cele două capete ale lasourilor atârinate de crăci. Crocodilii priveau de jos cu ochi încremeniți.

— S-au dus, pe onoarea mea că s-au dus! exclamă Perillo, toreadorul. Cine ar fi crezut! Cum de-au reușit să-i înhațe?

— Mă rog, s-or fi săltat cu toată puterea, până le-au venit de hac, opină căpitanul Pellejo.

— Cam greu, se îndoi Gambusino. Crocodilul nu e în stare de un asemenea salt... Și dacă a venit cineva de a tăiat lasourile și i-a salvat pe indivizi?

— Să le taie? Cine putea ajunge până aici?

— Adevărat și asta... Ia coborâți lasourile, să vedem dacă au fost tăiate cu cuțitul.

Le cercetă amănunțit și ajunse la concluzia că fuseseră sfâșiate, nu tăiate.

— Vasăzică bestiile au reușit să sară atât de sus! conchise Gambusino. Le-o fi fost foame, nu glumă. Cred că s-au lins pe bot de așa ospăț. Uitați-vă cum stau și pândesc, parcă ar mai vrea. În fine, am scăpat într-un fel de găgăuții ăia. Și-au primit răsplata.

— Mie, unul, îmi pare nespus de rău că s-a terminat atât de repede, mormăi Perillo. Să mai fi stat agățați, să fi văzut și eu cum îi rup crocodilii. Dacă nu se stingea focul, cred că bestiile s-ar fi temut și n-ar fi sărit. Trebuia să prevăd chestia asta.

Între timp Morgenstern și Fritze fură conduși, nu prin stuf, ci pe drum ocolit, până la locul unde aștepta incașul.

Cât ținu drumul, tăcură mâlc. Apoi însă doctorul, răsuflând ușurat, se adresează Tatii Jaguar în limba germană:

— Adineauri ne-ați interzis să vorbim. Dar acum vă pot spune că a fost teribil, îngrozitor, un coșmar nemaipomenit. Îmi tremură toate fibrele.

— Și mie, întâi Fritze. Întâi mi-am făcut curaj ca să zic așa, dar când m-au ridicat în copac și am văzut crocodilii cum rânjesc la mine, am sfeclit-o.

— Pe mine nu m-ai zărit? se interesă Tata Jaguar.

— Ba da, răspunse Fritze, v-am recunoscut și îmi ziceam că n-o să ne lăsați de izbeliște.

— Spune-mi în primul rând dacă au încercat să scoată de la voi cum ați ajuns la mocirlă.

— Ehei! Ne-au descusut ca la poliție, dar nu le-am spus nimic.

Povesti cum fuseseră chestionați și ce anume întrebări li s-au pus. După ce îl ascultă, Tata Jaguar — care până atunci le vorbise cam aspru — schimbă oarecum tonul:

— Prin urmare, n-ați comis numai gafe. Mă-ntreb, totuși, cum de v-a trecut prin cap să veniți iarăși la mocirlă?

— Asta-i vina mea, interveni micul savant. Mă obsedau oasele. Trebuia să pun mâna pe ele și nu m-am lăsat până nu l-am convins și pe Fritze să meargă la mlaștină, pe latinește *palus*.

— Mare imprudență! O să-mi povestiți mai târziu cum s-au petrecut lucrurile. E timpul să plecăm. Caii i-ați prăpădit și sunteți extenuați, așa că vă dăm noi caii noștri. Anciano și cu mine mergem pe jos.

— Nu, señor, protestă incașul, luați calul meu. Sunt tânăr, aproape un băiețandru, pe când dumneavoastră și Anciano...

— Lasă asta, îl întrerupse Tata Jaguar. Rămâne cum am spus.

Era de presupus că dușmanii se vor deplasa în linie dreaptă spre Valea lacului secat. Pentru ca aceștia să nu dea de urmele lui, Tata Jaguar socoti nimerit să meargă la oarecare distanță de linia respectivă, însă paralel cu ea.

Porniră, așadar: Morgenstern, Fritze și tânărul incaș călare, iar Tata Jaguar și Anciano pe jos, călcând cu pași mari și călăuzindu-i pe cei dintâi.

După câțva timp, când secera lunii se ivi pe boltă, luminându-i pe drumeți, bătrânul Anciano putu observa mersul obosit al Tatii Jaguar. Omul acesta, de obicei atât de vioi și viguros, părea acum doborât de o povară grea și necruțătoare. Vremea se scurgea încet, fără ca el să scoată un cuvânt. Numai arareori parcă-și încleșta fălcile și scrâșnea din dinți. Până la urmă Anciano se hotărî să rupă tăcerea și îl întrebă cu glas reținut:

— Vă frământă ceva, señor? Nu vreți să-mi spuneți și mie?

— O să afli și tu, Anciano, răspunse Tata Jaguar. Ani de zile am căutat să i-o plătesc nemernicului acesta de Gambusino, dar nu l-am întâlnit nicăieri...

— Curios lucru. Dacă-mi spuneți o vorbă, vă puneam de mult față-n față cu el.

— Cum să-ți spun când nici eu nu știam că omul pe care îl caut e Gambusino. Acuma știu. Nu numai că l-am văzut adineauri; i-am recunoscut și glasul mai demult. Când ne-am întâlnit prima oară jos, la Rio Salado și i-am scos din mâna abiponilor pe acești doi camarazi, care și astăzi erau s-o pățească, am auzit deodată un glas puternic și tăios. Deși foarte grăbit, am stat locului, ca împietrit și am tras cu urechea. Fiind pădure în dreapta și în stânga, timbrul vocii era ușor schimbat. Acuma însă nu mai am nici o îndoială.

— Vă e dușman?

— Trebuie să-i plătesc o datorie și chitanța va fi scrisă cu sânge — chiar mâine, așa sper.

— Sânge pentru sânge?

— Da! Banditul acela l-a ucis pe fratele meu, sus, în nord. Cum s-au petrecut lucrurile, n-aș putea să-ți povestesc. A fost groaznic, atât de groaznic încât mi-a albit și părul. L-am urmărit lungă vreme până am aflat că a șters-o în sud — de fapt e originar de aici, din Argentina. Ei și am venit înapoi să-l caut. Am bătut călare toată țara, am navigat pe toate fluviile, m-am cățărat pe toți munții. Degeaba!... Dar acum e al meu, nu-l mai scap din ochi până... până-mi plătește!

— Luați-l atunci în grija dumneavoastră, că eu mă ocup de celălalt.

— Care?

— Toreadorul. Vreau să-l întreb câte ceva despre scalpul eu care s-a lăudat în fața lui Verano.

13. Secretul toreadorului

Focurile de lângă mocirlă se stinseseră. Abiponii și albi dormeau duși; a doua zi urmau să pornească la drum foarte devreme. La cai veghea un paznic. Dar acesta nu era singurul care veghea; mai erau trei inși certați cu somnul și anume Gambusino, toreadorul și căpitanul Pellejo.

Raporturile dintre Pellejo și ceilalți doi semănau cu cea dintre sublocotenentul Verano și Tata Jaguar: era ofițer, pe când Gambusino și Perillo nu erau decât niște simpli civili. De aceea se credea superiorul lor. În ultimul timp se certase cu ei de repetate ori și de fiecare dată fusese nevoit să cedeze, deoarece autoritatea lui Gambusino asupra abiponilor era mai mare decât a sa. Iată, ce-l necăjea și îi alunga somnul.

Astăzi, după dispariția celor doi captivi, când revenită cu toții în tabără, Pellejo se amestecă printre ostașii adunați la foc lângă Lacul palmierilor, căci se socotea de drept comandantul lor. Deodată se pomeni cu Gambusino și Perillo, iar cel dintâi îl informă pe un ton oficial:

— Señor căpitan, mâine ajungem în satul cambașilor și atacăm imediat. Să vă dau instrucțiunile cuvenite...

— Mie? se revoltă Pellejo. Eu nu primesc instrucțiuni decât, din partea superiorilor ierarhici!

— Și nu acceptați ideea că aș fi superiorul dumneavoastră?

— Nicidecum.

— Știam. Totuși am tăcut până azi. Cum însă ne aflăm în ajunul atacului, e cazul să ne lămurim. Citiți vă rog documentul acesta!

Scoase din buzunar o cutiuță de tablă, o deschise și îi arătă o hârtie împăturită. Apoi o desfăcu și i-o dădu. Căpitanul citi la lumina focului, pări și restitui hârtia.

— Ei, întreabă Gambusino, cine comandă?

— M-am încredințat că trebuie să ascult de ordinele dumneavoastră.

— Nu numai dumneata, ci și militarii ceilalți. Te rog să le-o comunici.

— Voi comunica, señor, răspunse Pellejo, ridicându-se în picioare. Apoi, brusc, se depărtă ca să-și mai domolească furia.

Când se întoarse după o vreme, focul nu mai ardea. Gambusino și toreadorul plecaseră. Pellejo se lungi lângă caporalul său, care nu ațipise încă și îl întrebă încet:

— Unde-i colonelul cel proaspăt uns, dacă nu cumva o fi general?

— S-a dus către mocirlă împreună cu Perillo. Au de discutat niște planuri și nu vor să fie tulburați.

— Ce a mai făcut în lipsa mea?

— Nimic, doar că ne-a arătat și nouă documentul.

— Nu cumva e fals?

— Nu. E semnat de vicepreședintele Confederației și poartă sigiliu. Trebuie să-i dăm ascultare.

— Și eu? Eu... să-mi pierd comanda?

— Señor căpitan, trebuie să-i dăm ascultare, cum spuneam. Doar suntem militari. Nesupunerea poate să ne coste capul.

— Asta se cheamă devotament? Nu m-aș fi așteptat...

Pellejo se înveli în pătura lui și încercă să doarmă. Nu-și dădea seama că de fapt ajunsese și el un răzvrătit, un rebel și ca atare nu mai avea nici un drept să-i tragă la răspundere pe ostași. Încercase să joace un rol de prima mână ea să fie avansat și iată-l dintr-o dată răpus. Asta nu-i dădea pace. Se gândea mereu la Gambusino și la Perillo. Fără îndoială că pregătesc ceva împotriva lui. N-ar putea oare să afle ce pregătesc? De ce nu? Poate că o să-l ajute întâmplarea. Își înalță capul și trase cu urechea. Toată lumea dormea, chiar și vecinul lui, caporalul. Pellejo se strecură de sub pătură și porni tiptil, târâș, spre mocirlă. Abia după un răstimp destul de lung reuși să zărească, la

lumina lunii, copacii de pe mal. Se târî până acolo fără să-i descopere însă pe cei doi adversari. Atunci porni la noroc înainte, mascat de tufe și stufăriș. În sfârșit, auzi niște voci înăbușite. Numai la câțiva pași de el două umbre alăturate, Gambusino și toreadorul, ședeau pe un petic de pământ. În imediata lor apropiere se înălța un mănunchi des de stuf. Riscă să se furișeze până acolo și se lungi cu burta la pământ. Dacă vreunul din cei doi s-ar fi ridicat în picioare, cu siguranță că l-ar fi descoperit. Vorbeau în șoaptă, dar, încordându-și auzul, Pellejo izbuti să prindă discuția lor.

— Drept să-ți spun, parcă nu-mi vine a crede, rosti Gambusino. Mă rog, lasourile au fost rupte, sfâșiate, însă gândește-te că erau împletite în cincisprezece, deci tari, nu glumă. Pentru un crocodil nu-i mare lucru să-ți smulgă piciorul de la șold, dar să sfâșie un asemenea lasou mi se pare peste putință.

— Eu iau lucrurile cum s-au întâmplat și nu-mi bat capul, răspunse Perillo. La urma urmei, cine să-i fi eliberat?

— Tata Jaguar.

— Păi nu-i aici. Ai auzit ce spunea găgăuță ăia mic...

— Cum nu cred că a pierit, așa nu cred în vorbele lui. Te întreb: este dumnealui colonelul Glotino sau nu? Dacă da, înseamnă că e destul de șmecher ca să ne îmbrobodească. El zicea că Tata Jaguar a rămas în urmă. Și dacă nu-i adevărat? Dacă ne-a luat-o înainte?

— Măi, măi, asta ar fi rău de tot! Adică: în loc să atacăm, s-ar putea să ne atace ei pe noi. Tata Jaguar i-a mai ajutat pe cambași împotriva abiponilor, ce-i drept în altă regiune. Ciracii lui nu se tem nici de dracu'.

— Trebuie să fim atenți. Dacă e aici, cu siguranță că ne întinde o cursă.

— Totuși ar fi lăsat niscăi urme și le-am fi descoperit...

— Pai n-ai văzut că, pe unde treceam, satele și colibe erau părăsite?

— Și astea sunt urme?

— Firește. Oamenii și-au luat tălpășița. De ce? De frica noastră. Prin urmare, le-a spus cineva că venim asupra lor. Cine le-a spus? Mă tem că Tata Jaguar.

— Crezi?

— Așa bănuiesc... Și-apoi toate depozitele noastre golite. Desigur, s-ar fi putut ca indienii să le fi descoperit întâmplător. De aceea la început nici nu m-a dus gândul la Tata Jaguar. Însă acum, judecând serios, nu cred ca spânzurații ăia să fi căzut în gura crocodililor. Ceea ce până adineauri n-a fost decât o presupunere a devenit pentru mine un fapt cert: Tata Jaguar se află prin preajmă.

— Dar cum naiba să-i fi scos? Doar lasourile mai stau și acum agățate de copac.

— Asta n-o înțeleg nici eu. Omul ăsta face niște chestii la care alții nici n-ar visa.

— Dacă-i așa cum spui, atunci trebuie să ne așteptăm ca, la ora actuală, cambașii să fie deja mobilizați și să stea la pândă.

Deh, nu sunt sigur. Poate n-a avut destul timp să-i mobilizeze. În orice caz trebuie să ne grăbim. Plecând în zori, ajungem seara la Pârâul limpede și atacăm satul în timpul nopții.

— Și dacă domnii cambași de-acolo sunt înarmați?

— Atunci se duce naibii planul.

— *Damnacion!* Fir-ar să fie! Și câte parale ne-a costat, câtă osteneală! Ar însemna ca, în loc să dăm lovitura umplându-ne de avuții, să ne întoarcem prăpădiți ca niște cerșetori.

— Jucăm *và banque*, totul pe o carte. Dacă pierdem, luăm viața de la început. Eu mă duc în munți și caut vreo vână de aur sau de argint, iar tu te apuci de vechea ta meserie: toreador.

— Adică tu să crapi într-o bună zi prin munți, iar eu, Antonio Perillo, în arenă. Află că am și simțit la Buenos Aires că nu mai sunt *espada* de altădată. Mi s-au muiat

mușchii, mă cam ține la încheieturi. Nu, nici vorbă să revin la vechea mea meserie.

— Atunci cum ai s-o scoți la capăt? Ori vrei să urci cu mine sus?

— Ca să-mi putrezească oasele în Cordilieri?! Cunoscut eu ceva mai interesant, cu mult mai interesant.

— Ce?

Perillo șovăi îndelung. Abia într-un târziu răspunse pe un ton confidențial:

— Până acum nimeni nu știe secretul meu și nici n-ar trebui să-l știe. Dar ne așteaptă bătălia cu cambașii. S-ar putea să fiu rănit ori chiar ucis și ar fi mare păcat ca secretul acesta să moară odată cu mine. De aceea am să ți-l încredințez ție, cel mai bun camarad al meu.

— Mă faci extrem de curios. Tonul tău grav îmi spune că e ceva cu totul neobișnuit.

— Într-adevăr, e vorba de niște bogății mari, de o comoară probabil uriașă.

— O comoară? Ia ascultă, nu aiurezi?

— Nu aiurez deloc. E adevărul curat. Am și o dovadă pe care tu o cunoști foarte bine.

— Care?

— Scalpul acela cu plete albe. Doar l-ai văzut.

— Aha, scalpul indianului care a vrut să te atace și pe care l-ai omorât?

— Exact. Numai că povestea, cum o știi tu, e născocită de mine. Acuma îți pot spune adevărul, că doar te pricepi la de-alde astea. Află că nu m-a atacat nici un indian. Eu l-am atacat!

— *Demonio!* Vasăzică, așa stau lucrurile. Atunci îți spun și eu cu toată sinceritatea că n-am prea crezut în povestea ta, pentru că de fapt nu aveai nimic la tine care să-l fi putut ispiti pe indian. Deci tu l-ai atacat... Iar scalpul e în legătură cu comoara de care vorbești? Nu cumva indianul era stăpânul acelei comori?

— Ai ghicit!

— *Qué diablos!* Haide, zii mai precis! De ce n-ai pus mâna pe comoară?

— Fiindcă n-o purta cu el. Doar câteva lucruri și atât...

— Și nu ți-a mărturisit unde se află grosul?

— Nu.

— Prin urmare, nici nu știi unde se găsește comoara?

— Da și nu. Adică nu știu exact...

— Nu mai vorbi în dodii, frate!

— Știu regiunea, dar nu și locul precis.

— Atunci scoate-ți din cap istoria asta. Degeaba comoară, dacă nu știi unde se află. Poate că nu există decât în căpățâna ta.

— Ba este cu adevărat! Pot să jur.

— Păi unde?

— Sus în munți... E acolo un fel de văgăună căreia îi zicea Barranca del Homicidio.

— Așa? Cunoscut văgăuna. Se spune că acolo ar fi fost uciși ultimii incași.

— Da, da. Și eu mă gândesc că incașii aceia, înainte de a muri, trebuie să-și fi ascuns comorile.

— Hm! Am auzit nu o dată despre marile bogății ale incașilor. Cică toate obiectele erau din aur curat. Pe atunci spaniolii au dus cu ei corăbii întregi pline cu aur și argint. Dar ce atâta vorbă! Mai bine spune-mi cum a fost.

— Îți spun totul. Veneam din Chile, unde participasem la niște lupte cu taurii și obținusem câteva premii în bani. Dar îmi cunoști firea... I-am risipit cât ai zice pește. Am mâncat zdravăn, am băut pe rupte, am jucat și am pierdut totul, până la ultimul ban. Ca să pot lua drumul îndărăt, a trebuit să mă angajez servitor la un comerciant care pleca la Mendoza. Firește că n-a mai ajuns. Îți închipui de ce... Rânji mulțumit și, după o pauză, continuă: Rămăsesem, așadar, singur și am trecut înapoi, peste munți. Către seară mă aflam la Barranca del Homicidio. Zici că ai fost acolo, știi cât de neprimitor e ținutul. Aș fi luat-o călare spre Salina del Condor, însă era drum lung și primejdios; chiar și pe

lună plină te puteai prăvăli sau rătăci. Bătea un vânt aspru, așa că m-am adăpostit în dosul unei stânci, mi-am legat catârul și m-am culcat.

— Îți mai venea să dormi? făcu Gambusino cu tâlc.

— Și de ce nu?

— Păi negustorul ăla care n-a mai ajuns la Mendoza...

— Aș, doar nu sunt copil sau babă. Mortul e mort, nu mai învie. Totuși somnul mă ocolea. În schimb m-am pomenit cu...

— Cu indianul, bănuiesc.

— Întocmai. Era lună plină, nici urmă de nori. Auzind pași, am tras cu urechea. Un bărbat se apropia de stânca în dosul căreia mă aflam. Nu mă observase. Nu văzuse nici catârul. Se opri și își ridică ochii la cer. Atunci i-am zărit chipul. Era bătrân, dar încă în putere; un moșneag frumos, chipeș, purtând pe umeri un arc mare și o tolbă cu săgeți; cuțitul îi lucea la cingătoare. Alte arme nu avea, nici alte lucruri nu părea să poarte la el. Mi-a atras atenția mai cu seamă părul lui alb, des și lung, ce-i atârna până la șold. Am constatat mai târziu că-l purta prins într-o șpangă. Omul stătu multă vreme așa, neclintit. Se uita țintă la lună și murmura. Parcă spunea o rugăciune și aștepta ca luna să ajungă în crucea bolții. După care porni mai departe.

— Și te-ai luat după el? întrebă Gambusino.

— Ara vrut, firește, însă n-am reușit. Omul apucă pe creasta văgăunii și dispăru în spatele ei. Drept să-ți spun, m-a uimit bătrânul. Peretele, aproape vertical, părea să nu aibă nici un locșor de sprijin. Și totuși omul cobora cu o siguranță de parcă ar fi călcat pe niște scări solide. I-am văzut părul scânteind, în raza lunii, apoi l-am pierdut din ochi, atât de adânc coborâse. Cine să fi fost? După chip era indian. Și ce căuta? De ce n-o fi așteptat până la revărsatul zorilor dacă avea de gând să se angajeze pe un drum atât de primejdios? Și unde își avea catârul? Am rămas pe marginea văgăunii pândind întoarcerea lui. Am pândit toată noaptea. Nu mai venea. Abia dis-de-dimineată, când licări

soarele, l-am zărit cum se cațără încet pe partea cealaltă a văgăunii. Ducea în spate o povară. Ajuns pe creastă, ridică brațele la cer de parcă ar fi salutat noua zi. Apoi își văzu de drum. Îl urmăream fără ca el să mă observe. Din înălțimea unde se afla, drept înaintea ochilor mei, se făcea o pantă abruptă. Moșneagul o luă în jos, pe urmă coti după o stâncă și îl pierdui iarăși din vedere.

— Și l-ai urmărit? se interesă curios Gambusino.

— L-am urmărit. Voiam să aflu cu orice preț cine-i omul și ce anume scosese în toiul nopții din văgăună, căci seara nu avusese nici o povară cu el. Mi-am dezlegat catârul, am încălecat și am luat-o pe urma lui. N-a fost nevoie să ocolesc, deoarece direcția pe care apucase ducea exact la Salina del Condor, unde voiam și eu să ajung. Coborâi în viteză panta. După un povârniș destui de abrupt se deschidea o vâlcea. Acolo îl zării pe bătrân. Părea grăbit. Mergea mai repede decât catârul meu. Am dat pinteni catârului și l-am urmărit în vâlcea, în câmp deschis, am urcat o coastă și m-am lăsat iarăși la vale. Mă apropiasem atât de mult, încât omul auzi tropotul din spatele lui. Se opri, întoarse capul și o luă și mai iute la picior. Voia să scape de mine. Mi-am, îndemnat din nou catârul, care porni la galop. Bănuind că-l urmăresc, moșneagul se uita în dreapta și în stânga, căutând o trecere, un ascunziș. Dar pereții laterali ai văii erau atât de drepți, încât nu era chip să te cațeri pe ei. La un moment dat valea se lărgi și dânsul dădu să cârmească. Atunci i-am strigat: „Stai că trag!” Se prefăcu că nu aude, așa că trăsei un foc de armă, nu în el, «ci alături; nu voiam să-l nimeresc. Glonțul şuieră printre stânci, drept care omul gândi că e mai cuminte să se supună. Se opri și își întoarse fața spre mine. Mă apropiai de el cu pușca în mână. „Ce v-am făcut, señor, de ce trageți?” m-a întrebat. „Dar dumneata de ce ai luat-o la goană când ți-am poruncit să te oprești?” i-am răspuns.

Atunci se înalță mândru, își scutură părul lung și alb, cum își scutură leul coama și rosti pe un ton suveran: „Cine

are dreptul să poruncească aici? Nu cumva dumneavoastră?”

Ochii îi scânteiau. Dar nu numai ochii, ci și povara ce-o ducea în spinare, într-o plasă, prin care străbăteau luciri ca de aur curat. Și când făcu o mișcare, auzii un clinchet moale și lin, specific aurului. Pe urmă nu mai știu nici eu ce mi-a venit. Știu doar că am descărcat a doua țeavă. Am tras fulgerător. Glonțul nimeri în plin și omul căzu la pământ.

— L-ai lovit în piept? întrebă Gambusino.

— Nu. Glonțul a pătruns prin spate drept în inimă. Când am dus pușca la ochi, bătrânul s-a răsucit repede ca să se ferească. Dar în zadar, căci i-am ghicit mișcarea și l-am împușcat pe la spate. Sarcina i-a alunecat, a căzut alături. Plasa se desfăcu și câteva lucruri se răspândiră pe jos. Erau niște cupe mici de aur și alte obiecte a căror întrebuințare n-o cunoșteam. Bătrânul murise. Am adunat lucrurile și le-am înfășurat într-o pătură ce o aveam de obicei la spatele șei...

— Și desigur că te-ai întors la văgăună? îl întrerupse Gambusino.

— Ba nu. De două zile duceam lipsă de apă, trebuia să-mi adap catârul ca să nu se prăpădească. De aceea m-am îndreptat spre Salina del Condor, în preajma căreia, precum știi, se află câteva izvoare. Abia pe urmă aveam de gând să mă întorc la Barranca și să caut locul de unde bătrânul scosese obiectele acelea de preț.

— Dar mai întâi l-ai scalpat?

— Păi da. Nici nu-mi dau seama cum de m-am hotărât. Aveam eu acasă o colecție eu tot felul de mărunțișuri, amintiri din primele mele călătorii și aventuri... Și cum stăteam așa în fața mortului și îi admiram părul, parcă vedeam scalpurile indienilor care se găsesc în atâtea colecții. Și ce mi-am zis? Zău că merită să păstrez o asemenea chică!... I-am jupuit țeasta și am vârât chica lângă celelalte lucruri, în pătură.

— Hm! Vasăzică, așa te-ai ales cu scalpul, zise Gambusino, îngândurat. Eu nu l-aș fii luat cu mine.

— De ce?

— Fiindcă ar putea să te trădeze.

— Cum adică? Prin ce?

— Prin raritatea lui. Ai mai văzut tu pe cineva să poarte părul în felul acesta? Și ce păr bogat, ce lung și alb ca argintul! Bătrânul are desigur rude și cunoscuți care i-au pierdut urma și au făcut cercetări. Dacă vreunul din ei află că scalpul se găsește la tine? Dacă există cineva care cunoaște și el secretul cu comoara? În locul tău n-aș vorbi cu nimeni despre scalp și cu atât mai puțin l-aș arăta.

— Ei, lasă, au trecut de atunci cinci ani, nu mai e nici o primejdie.

— Eu, unul, te sfătuiesc să fii prudent. Uite, chiar acum îmi vine în minte un indian bătrân care poartă părul tot așa. Trăiește singur în munți. Asemănarea asta mă face să bănuiesc oarecare legături cu mortul. S-ar putea ca, prin nu știu ce întâmplare, omul să afle de scalpul cu pricina. Și-atunci, dacă l-a cunoscut cumva pe bătrân, poți s-o pățești rău de tot.

— Cum îi zice indianului?

— I se spune Anciano bătrânul, fiindcă e trecut de o sută de ani. Dar, în ciuda vârstei, omul e încă viguros și sprinten ca la patruzeci. S-a făcut vestit prin îndrăzneala și dibăcia lui.

— Nu-l cunosc și nu mă interesează. E bogat?

— Dimpotrivă.

— Atunci n-are habar de comoară și nu văd ce folos aș trage din sfatul tău...

— Poate că ai dreptate. Mi-a trecut și mie așa prin gând... Zii înainte!

— Din păcate, lucrurile au ieșit pe dos. Voiam să-mi adăp catârul la Salina, să-mi umplu și eu burta cu apă și să măntorc la Barranca. Dar, sosind la Salina și cârmind după un cot, numai că văd pe cineva care șade și mă privește mirat.

Urcase fără îndoială din vale și mergea în munți. Asta mi-a răsturnat toate planurile. Să mă întorc, nu mai puteam fiindcă omul s-ar fi luat după mine și ar fi descoperit leșul. Să mă așez iarăși nu-mi convenea, căci și-ar fi întipărit în memorie chipul meu și ar fi putut să mă trădeze odată și odată. Așa că am dat piteni catârului și am trecut repede pe lângă el.

— Mare prostie! De ce nu l-ai pocnit?

— Aș fi făcut și asta, crede-mă, dar, de cum m-a zărit, a și pus mâna pe pușcă. Mi-ar fi luat-o înainte... Așa că m-am oprit numai o clipă și mi-am întors repede fața de la el. Mânând la galop, am ajuns după o jumătate de oră la unul din izvoarele de lângă Salina. Acolo am zăbovit puțin, apoi mi-am continuat drumul. Bănuiam că omul mă va urmări.

— De unde până unde bănuială? Doar nici nu vorbiseși cu el.

— Tocmai asta putea să-i dea de gândit. Și pe urmă, dacă descoperea cadavrul, mă acuza firește de omor.

— Cum arăta? Cred că i-ai reținut bine înfățișarea.

— Tocmai că nu. Ca să-l privesc cu atenție, ar fi trebuit să mă întorc cu fața la el, ceea ce am evitat, pe bună dreptate, așa că nu i-am reținut trăsăturile. Știu doar că nu era tânăr, avea părul cărunt.

— Dar statura?

— Ți-am spus că ședea. N-am văzut cum arăta în picioare. Oricum, nu părea să fie scund.

— Deh, ai fost cam ușuratic. Omul ăsta poate să-ți ceară socoteală când nici nu te aștepti. Mai bine te așezai lângă el și pândeai momentul potrivit ca să-l împuști.

— Mi-a trecut și mie prin gând, însă prea târziu. Astăzi regret că n-am făcut-o, căci se pare că omul mă ține minte cum nici n-aș fi bănuir.

— Ce vorbești?! Te-a mai întâlnit după aceea și te-a recunoscut?

— Așa cred. M-a și amenințat și am simțit în vorbele lui ca o aluzie la întâmplarea de-atunci.

— Cine-i?

— Tata Jaguar.

— *Valgame Dios!* Să-și fi băgat nasul și aici?!

Perillo evocă întâlnirea din restaurantul de la Buenos Aires, unde Tata Jaguar îi amintise de Salina del Condor. Atunci Gambusino exclamă cu voce atât de tare, încât aproape că-i trezi pe abiponii adormiți:

— Dânsul era! Fără nici o îndoială! Trebuie să fii foarte atent. Iată un motiv în plus ca să-l lichidăm cât mai repede. Zii mai departe!

— Am mers atunci călare ziua și noaptea toată. Nu m-am oprit decât pentru câteva minute și mi-am dat osteneala să nu las nici o urmă. Firește că m-aș fi întors imediat la Barranca să caut comoara, dar în asemenea împrejurări a trebuit să mai amân pentru câteva săptămâni. Între timp am stat la Chicoauia. Spre norocul meu am dat acolo peste un negustor de antichități care mi-a cumpărat marfa și mi-a plătit-o pe loc, fără să întrebe măcar de unde posed asemenea obiecte de aur. Când m-am văzut cu bani, n-am putut răbda și m-am dus la Salta. Ei și acolo am jucat și am pierdut aproape tot. Nu mi-a rămas decât suma strict necesară pentru drumul înapoi la Barranca.

— Și te-ai întors și n-ai găsit nimic?...

— Din păcate așa e. Mai întâi am căutat cadavrul indianului, dar nu mai rămăsese nici urmă din el. Condorii îi căraseră până și oasele. Apoi, la Barranca, am cercetat pas cu pas, palmă ce palmă, fără să descopăr nici cel mai mic semn. Și de câte ori am mai revenit la locul cu pricina, în zadar am căutat, deși sunt convins că există bogății uriașe care au aparținut cândva monarhilor peruvieni.

— Asta e posibil, firește. De fapt, cercetările tale n-au fost destul de temeinice. Pentru așa ceva e nevoie de o mare pregătire și răbdare. Or tu ești prea puțin versat.

— Ai dreptate. Tocmai de aceea mă gândesc că am găsit în tine omul potrivit. Ești dispus să mergi cu mine până la văgăuna aceea?

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine. O lovitură ca asta nu trebuie amânată, pricepi. Altminteri se poate găsi cineva care, printr-un simplu noroc, să descopere ceea ce tu ai căutat în zadar cu atâta osteneală. Dacă, din cine știe ce motiv, campania împotriva cambașilor va lua o întorsătură proastă pentru noi, atunci cel mai bun lucru va fi să ne repezim în munți și să punem mâna pe comoară.

— Crezi că o s-o găsim?

— Sper... Și acum vreau să fac un tur de control, să văd dacă nu ne paște vreo primejdie. Mă tot bate gândul că Tata Jaguar se află prin preajmă și ne spionează.

Când ofițerul care pândea de după tufiș auzi aceste vorbe, se târî repede înapoi și își reluă locul în tabără.

14. Bătălie în codrul secular

Nu se crăpase bine de ziuă când oamenii din tabără fură treziți ca să se pregătească de drum. Din cei opt sute de războinici numai cincizeci erau călare, de aceea trupa ajunsese abia către prânz în zona pădurii ce străjuia de ambele părți Valea lacului secat. Încă de departe, Gambusino, chemându-l pe Braț-Viteaz, căpetenia abiponilor, întrebă:

— Asta e pădurea și valea prin care urmează să trecem?

— Da, señor.

— Nu-i chip s-o luăm prin altă parte?

— Ba da, însă e ocolul mare și ar cere o mulțime de timp.

— Timp nu avem. Până diseară trebuie să ajungem la satul cambașilor. La noapte atacăm. Dar ia spune: apă se găsește în valea asta?

— Este o gârlă nu prea departe, care se varsă într-un lac micuț.

— Atunci oprim acolo să ne odihnim.

Discuția fu auzită de căpitanul Pellejo, care tocmai se apropiase în fruntea ostașilor săi. Măsură din ochi pădurea și, în calitatea sa de militar, se simți obligat să intervină:

— Señor, terenul din fața noastră impune prudență. Nu putem manevra nici la dreapta, nici la stânga și trebuie să traversăm o vale mărginită de pereți înalți. Ce se întâmplă dacă dușmanii ne pândesc în acest cazan?

— M-ar bucura foarte dacă ar fi atât de tâmpiți, făcu încrezut Gambusino. Pătrundem înăuntru și îi nimicim pe toți, că de scăpat n-au pe unde să scape.

— Ușor de spus, mai greu de realizat. Eu v-aș sfătui...

— N-am cerut sfatul nimănui! i-o tăie brutal Gambusino. Dacă aveți opinii, țineți-le pentru dumneavoastră până vi le cer!

Indignat, căpitanul îi întoarse spatele fără să mai spună nimic. Trupa se puse din nou în mișcare. După o bucată de drum se iviră niște urme ce veneau din stânga și duceau drept spre vale. Pe-acolo se întorsese Tata Jaguar, care, în situația dată, renunțase să mai șteargă urmele. Gambusino sări de pe cal și le cercetă:

— E vorba de câțiva cai și doi oameni pedestri, dar asta nu-i nimic. Ei au venit dinspre sud pe când noi venim din est, așa că n-au de unde să știe de prezența noastră.

Drept care își continuă liniștit drumul fără a trimite cercetași. Căpitanul Pellejo sesiză această mare greșală, dar tăcu. Totuși, când se apropiară de pădure și căpitanul văzu deschizându-se gura văii, nu se mai putu stăpâni și atrase atenția asupra primejdiei posibile:

— Eu aș trimite câțiva oameni înainte să vadă dacă putem trece.

— Și eu v-am mai spus că doresc din toată inima ca valea să fie plină de cambași, răspunse Gambusino. Dacă nu vă ține curajul, rămâneți aici.

— Exact, cine se teme poate chiar să se întoarcă, adăugă Antonio Perillo. De lași nu avem nevoie.

— Faceți aluzie la mine, señor? sări jignit ofițerul.

— Credeți ce poftiți!

— Bine, atunci cred că laș e acela care împușcă oameni fără apărare ca să-i jefuiască și apoi fuge din fața primului ins pe care îl vede șezând liniștit la Salina del Condor.

Abia îi scăpaseră aceste vorbe, că se și căi amar. Gambusino și Perillo îl ascultară uluiți. Primul își reveni mai repede și rânji:

— Ați visat probabil. Ce înseamnă aiurelile astea?

— O să aflați, señores, o să aflați mai târziu, răspunse Pellejo, dând pintenii calului. Eu, unul, nu vă mai dau nici un sfat.

Ceilalți doi se priviră semnificativ. Apoi Gambusino îi șopti lui Perillo:

— Mișelul ăsta ne-a spionat aseară. Altă explicație nu există. Ce crezi că-i de făcut?

— Trebuie lichidat. Și cât mai repede, ca să nu aibă prilejul să trăncănească.

— Just. Asta-i ultima zi a vieții sale! De fapt, măgarul are dreptate într-un fel când ne recomandă să fim prudenți, numai că nu vreau să țin seama de sfatul lui repetat cu atâta stăruință. În ce mă privește n-am să mă expun. Ne oprim amândoi la intrare și așteptăm să intre ceilalți. Pe urmă vedem dacă valea e ocupată de cambași sau nu.

Își puseră planul în aplicare. Merșeră cu Braț-Viteaz până în fața intrării, unde se opriră pentru a lăsa ca grosul trupei să intre în „cazan”. Însă Braț-Viteaz ridică mâna și făcu oamenilor lui semn să stea pe loc. După care pătrunse singur între pereții văii. Se întoarse după câteva minute și anunță:

— Nu e nimeni înăuntru. Putem intra liniștiți.

— Ei, hai, dați-i drumul! porunci Gambusino, stând mai la o parte împreună cu Perillo.

Păreau amândoi, niște veritabili comandanți gata să primească defilarea trupelor. Braț-Viteaz trecu în fruntea abiponilor săi. Urmară soldații albi.

Dar căpetenia greșise crezând că valea e neocupată, greșeală pe care avea să o regrete cât de curând.

Întors lângă Valea lacului secat, Tata Jaguar constatase cu mirare că pe marginile văii nu se zărea nici o siluetă de cambaș. Îi strigă deci de departe lui Geronimo, care-l întâmpinase la jumătatea, drumului:

— Sper că toți războinicii noștri sunt aici...

— Toți!

— Păi unde?

— În spatele meu, la gârlă.

— Și de ce nu în vale?

— Fiindcă savanții ăștia doi, care, după câte văd, se află teferi lângă tine, dispăruseră la un moment dat și mă temeam să nu-i prindă abiponii și să-i silească a mărturisi

care sunt intențiile noastre. Mi-am zis că e mai prudent să nu ocup vrea până nu te întorci. Am făcut bine ori nu?

— Bine! Meriți laude.

Geronimo se apropie și îi strânse mâna. Albii veniră și ei să-i salute pe șeful întors în mijlocul lor. Morgenstern și Fritze se traseră rușinați mai la o parte. Ar fi preferat să dispară ca să nu fie luați la întrebări. Dar se găsi cineva care alergă să-i întâmpine râzând cu toată gura:

— Păi bine, señores, ce v-a venit s-o ștergeți așa, fără un cuvânt de bun-rămas? Am intrat la griji. Dacă vă înghițea vrea broască din alea uriașe?!

Vorbise Parmesan, chirurgul. Morgenstern nu scoase nici o vorbă, Fritze însă ripostă:

— Ei, și? Dacă ne înghițea, știu că i-ați fi tăiat burta ca să le scoateți afară.

— Fără îndoială, dar cu condiția să mă fi înștiințat la timp. Încolo nici un impediment. Mă descurc și la cezariană. Tai orice!... Ați fost probabil la mlaștina cu oase, nu-i așa?

— Da. De fapt plănuisem o excursie în lună, dar, fiind abia la primul ei pătrar, n-ar fi avut loc să ne găzduiască.

— Precum văd, sunteți foarte bine dispus. Înseamnă că v-a mers totul în plin. Și noi care ne temeam că ați căzut în mâinile abiponilor! Totuși ceva parcă nu-i în regulă: unde vă sunt caii?

— I-a halit broasca de care vă temeți: să nu ne înghită pe noi. Așa că, dacă doriți, vi se oferă ocazia unei operații pe cinste. Poate mai salvați ceva din bietele dobitoace...

Cu acestea, Fritze îl părăsi îndreptându-se spre Morgenstern, care își găsisese refugiul sub uri copac. Se așază lângă el și îi spuse în germană:

— Chirurgul ăsta voia să-și bată joc de mine, dar nu i-a mers. De, îmi pare rău de cășori... Și Tata Jaguar ce să spun... Mă miră că nu ne-a tras încă o săpuneală în lege. Nu găsiți că e curios?

— Așteaptă, numai să-și facă puțin timp.

— Asta zic și eu. Dar nu vă necăjiți. O să iau totul asupra mea. Eu, Fritze, am pus la cale tărașenia. Îmi tot umblau prin minte ciolanele alea și nu m-am lăsat până nu v-am convins și pe dumneavoastră s-o tulim.

— Nu prea merge, Fritze. Cum să accept un asemenea sacrificiu din partea ta? E împotriva demnității și onoarei mele, pe latinește *honor*. Mi-aș pierde respectul pentru propria mea persoană.

— Cum? Ce vorbă-i asta? Cine pretinde să vă respectați? Nimeni. Destul că vă respect eu și ceilalți.

— Nu, Fritze, nici nu te-ar crede pe cuvânt. Să fi prevăzut cât de cât lucrurile, nu făceam prostia asta. Acuma drege dacă poți.

— Credeți că nu se poate? Eu, unul, știu cum am putea ieși cu obrazul curat. Știu taman ce trebuie.

— Ei?

— Trebuie să ne dovedim curajoși, viteji.

— Adică să participăm și noi la bătălia ce se pregătește?

— Asta e! Ori vreți să vă arătați vitejia cu altă ocazie?

— Hm! Nu sunt fricos, dar un combatant trebuie să verse sânge, pe latinește *sanguis*. Or mie nu-mi place să văd sângele curgând...

— Așa? Vă e milă de niște ticăloși care ne-au spânzurat la un deget de boturile crocodililor? Eu, unul, nu cred să fi mâncat vreodată oameni, însă pe bandiții ăștia i-aș mesteca fripți.

Pe când Fritze își dădea osteneala să stimuleze spiritul războinic al stăpânului său, albii și căpeteniile cambașe se adunară ca să afle rezultatul recunoașterii efectuate de Tata Jaguar. După ce îi lămurii asupra situației, acesta adăugă:

— Sunt convins că vor cădea în cursă. Nu e nevoie să ne grăbim, fiindcă, după părerea mea, trupa lor nu va sosi înainte de amiază. Așadar, să fim înțeleși. O sută de oameni pătrund în vale și se înșiră pe liziera din față a pădurii. Bineînțele ascunși. Comandant: Geronimo. Operația din

vale o conduc eu personal. Voi sta pitulat drept în mijlocul lizierei. Fără îndoială că dușmanii se vor instala aici pentru odihnă. Atunci am să ies în față și am să-i somez pe conducătorii lor să se predea fără luptă.

— Și dacă nu vor sau nu au încredere? întrebă Geronimo.

— Atunci, fie ce-o fi. Eu mi-am făcut datoria.

— Dar e limpede că nu te vor lăsa să pleci. Vor pune mâna pe tine.

— Ei, aș! Nu mă prind ei atât de ușor. La primul lor gest și îi împușc pe Gambusino și Perillo, iar voi, auzind împușcăturile, tăbărâți asupra celorlalți.

— Și, până una-alta, tu te afli chiar în mijlocul lor... Tare periculos, îți riști viața.

— Sunt de aceeași părere, îl susținu sublocotenentul Verano. I-am spus și domnului Jaguar, însă m-a repezit. La ce să-i mai someze pe răzvrățiți și să-și expună viața? Nu merită ei atâta generozitate. Nimiciți-i fără milă pe toți, absolut pe toți! Abiponii sunt fiare, iar albi înhăitați cu ei sunt niște lepădături. Cu astfel de inși nu se cade să fi milos, altminteri îți tai singur craca de sub picioare. În ce mă privește, voi trage la prima lor apariție.

— Ba n-o să trageți! îl avertiză Tata Jaguar. Părerea mea o știți. Sper să duc la împăcare aceste două triburi indiene care se dușmănesc. În plus mi-ar conveni să-i prind pe Gambusino și pe Perillo de vii — ceea ce probabil că nu ar fi cu puțință dacă s-ar trage fără ordinul meu.

— Și dacă totuși voi trage?

Hammer își încruntă sprâncenele și răspunse dur:

— Atunci veți fi răspunzător de masacrul ce va urma și o să vă împușc.

— Cu alte cuvinte, aveți de gând să mă asasinați!

— Să vă pedepsesc! Dacă acționați împotriva ordinului meu, sunteți un criminal și vă execut fără nici o ezitare.

Ofițerul se întoarse și plecă supărat. Când socoti că nu mai poate fi auzit, își strânse pumnii și mormăi: „Eu să mă

supun unui asemenea ins! Toți îl venerază, iar eu parcă aș fi recrut în fața unui general. Auzi, cică să-i cruce pe indieni. Ce dobitocie! Las' că le arăt eu! Trebuie împușcați până la unul. O dată faptul împlinit, acest «general» — umanitar n-o să mai aibă ce crâcni. S-a stabilit ca primul foc să fie semnalul atacului... Ei bine, focul acesta o să-l trag eu!”

Tata Jaguar, după ce mai expuse o dată planul în amănunțime, se apropie de copacul sub care ședea Morgenstern și Fritze.

— E timpul să trecem fiecare la postul lui, se adresă el micului savant. Vreau să vă explic sarcina dumneavoastră.

— Asta-i bine, vorbi Fritze în locul stăpânului său. Știți unde am dori să ne postați?

— Unde?

— Acolo unde-i primejdia mai mare.

— Zău? Ați devenit viteji peste noapte?

— Cum peste noapte?! Eu, unul, sunt așa de când lumea. Și apoi azi e o treabă specială: trebuie să ștergem rușinea ce am pățit. Înțelegeți, să ne spânzure deasupra crocodililor!... Asta cere răzbunare. O să dau iama-n ei ca pisica în vrăbii, iar dom' doctor o să-mi stea într-ajutor.

— Voi să dați iama-n dușmani? Nu se aprobă! Vă repartizez eu în altă parte, unde sper să nu ne puteți încurca. Zic sper, fiindcă nu e chiar sigur că n-o să faceți și acolo vreo prostie.

— Așa... Și uncie ne repartizați?

— La cai. Să-i păziți, căci nu putem să-i luăm cu noi în vale.

— La cai? se strâmbă Fritze. Adică din eroi am ajuns un fel de rânđași. Ce părere aveți, dom' doctor?

— Eu... mă supun cu regret, răspunse micul savant. De fapt am fi vrut să combatem, doar nu suntem mai prejos decât alții...

— Mă rog, mă rog, acceptă liniștit Tata Jaguar. Dar din câte am văzut și constatat, curajul dumneavoastră poate

păgubi mai mult prietenilor decât dușmanilor. De aceea vă dau o sarcină mai comodă.

— Și credeți că numai doi oameni singuri vor fi în stare să stăpânească atâtea cai? În ce mă privește, mi-e greu să afirm că aș fi atât de înzestrat...

— N-o să fiți singuri. Vă mai dau șase cambași cu aceeași însărcinare. Sper ca măcar de astă dată să mă pot bizui pe dumneavoastră, domnule doctor.

— Fără îndoială, deși aș fi preferat să lupt alături de ceilalți. Dar fiindcă țineți neapărat să rămânem la cai, ne vom achita de misiune, pe latinește *officium*.

— Perfect. Nu trebuie decât să fiți atenți ca nici un cal să nu fugă în vale. Lucrul e destul de ușor. Puteți avea nădejde în ajutorul cambașilor.

Acestea zise, Tata Jaguar îi părăsi. Era limpede că, de fapt, nu voia decât să-i îndepărteze pe cei doi buclucași de teatrul bătăliei. Nu avea încredere în ei și se temea să nu-i facă vreo nouă pozna. Sesizând intenția, Fritze își simți inima ca de catran.

— Sunteți, firește, om cu școală, dom' doctor, se adresă el micului savant, ați trecut și pe la universitate, nu?

— Chiar pe la trei.

— Și vă pune paznic la cai! Nu e rușinos?

— Păi ce să fac...

— Asta-i acuma! Facem și noi de capul nostru, ca și când n-am fi auzit nimic. Lăsăm caii să fie cai și ne aruncăm în luptă.

— Mi-ar plăcea și mie, chiar foarte mult... însă i-am promis.

— Ne duce de nas, dom' doctor. Păcăleală curată. Parcă de cai e vorba? Pentru asta îi ajung câțiva cambași. Nu vrea decât să ne țină departe de bătălie. Mare jignire, zău așa! Ce-or să gândească indienii despre noi?!

— Într-adevăr, pe toți dracii! se aprinse la rândul lui Morgenstern. O să spună că suntem niște babe. Fritze, te urmez!

— Foarte bine. Le arătăm noi! O să ne batem ca leii. Vai de cel care îmi pune la îndoială curajul. Îl fac praf!

Cam la un ceas înaintea prânzului pozițiile fură ocupate. Albii împreună cu optzeci de cambași, sub comanda lui Geronimo, executaseră întâi o manevră, pentru ca abiponii să nu le descopere urmele, apoi se deplasaseră în monom până la liziera pădurii și, astfel înșirați, se pitiseră printre tufe și copaci. Cel care încheia șirul se afla la vreo două sute de pași de gura văii. Așteptau cu toții sosirea inamicului. După aceea aveau să-i închidă drumul îndărăt.

Ceilalți, numai indieni — peste cinci sute de oameni — ocupaseră laturile văii, jumătate pe dreapta, jumătate pe stânga. Se împărțiseră deci în două unități. Tata Jaguar se afla în dreapta, fapt care îi îndemnă pe Morgenstern și Fritze să se strecoare printre războinicii de pe latura opusă.

Aici perechea de rebeli își tăie drum cu atâta grabă, încât, după un răstimp, când indienii începeau să se desfășoare, ajunse în fruntea întregului șir, foarte aproape de gura văii. Astfel Tata Jaguar nici nu le bănuie prezența.

În schimb lângă el se afla un alb care nu voise să se alăture grupului comandat de Geronimo și anume sublocotenentul Verano. Până să-și fi pus trupele în mișcare, Tata Jaguar se apropiase de ofițer și îl întrebase pe un ton răspicat:

— Señor, știți ce am de gând. Doriți totuși să participați la operația noastră?

— Da.

— Atunci vă rog să stați permanent lângă mine.

— Înțeleg, señor. Vreți să mă sechestrați, să mă țineți sub observație. Nu aveți încredere în persoana mea. Ei bine, nu mă opun: voi fi mereu cu dumneavoastră.

Îl însoțise deci pe Tata Jaguar până la poziția din dreapta văii și rămase lângă el. Afișa o indiferență și un calm desăvârșit, încât te puteai ușor înșela asupra intențiilor

sale. În sinea lui însă era hotărât ca, în momentul potrivit, să tragă, focul de armă fatal.

De cealaltă parte, Fritze îl rugă pe un cambaș să-i împrumute cuțitul, tăie niște crăci și confecționa două bâte groase din care una îi reveni stăpânului său. Erau singurele lor arme. Puștile le fuseseră confiscate la mlaștină.

— Așa! zâmbi el, mulțumit. Când l-oi altoi pe careva cu semnul ăsta de mirare, n-o să mai zică nici păs.

Cambașii, necunoscând rolul celor doi intruși, îi tratau cu toată bunăvoința. Fritze ardea de nerăbdare să-și pună în funcție arma lui primitivă. De altfel și Morgenstern dorea să-și afirme curajul exemplar. De aceea minutele de așteptare li se păreau neînchipuit de lungi. În cele din urmă, Fritze, trăgând cu coada ochiului la tufărișul des ce se înălța în spatele lui, vorbi către Morgenstern:

— Mi se pare că timpul e prea lung și răbdarea prea scurtă. Ce ziceți, dom' doctor, n-ar fi cazul ca abiponii să se grăbească nițel?

— Chiar așa. Nu-i deloc plăcut să tot stai și să-aștepți cu sufletul la gură.

— Ce-ar fi să cercetăm situația? Doar ne aflăm aici lângă gura văii. Dacă ne-am urca pe clin în sus, am putea să-i vedem când se apropie.

Într-adevăr, numai că tufărișul e prea des.

— Să încercăm totuși. Suntem amândoi mici de stat și ne putem strecura mai ușor decât alții care-s niște măgădăi cât *gigantohelonia* dumneavoastră.

— Nu-mi mai pomeni de ea, Fritze. Mă indis pune.

Fritze se cățăără primul ca să croiască drum și stăpânului său. Acesta îl urmă. Era într-adevăr greu să te strecuri prin tufăriș, însă nu imposibil. După unele eforturi, cei doi ajunseră — ce-i drept cu hainele cam ciupite — la înălțimea unei stânci ce trona deasupra intrării. Sus creșteau arbori și arbuști, dar pe latura dinspre șes înălțimea era destul de golașă. Abia ce ajunseră sus și își îndreptaseră privirile

spre răsărit, că-i și văzură pe abiponi venind încet, agale, ca niște drumeți ce nu vor să se obosească.

— Uite-i! În sfârșit! Slavă Domnului! exclamă Fritze, bătând din palme ca un copil. Acuși începe tevatura, dom' doctor.

De acolo de sus, unde stăteau pitiți, se vedea nu numai șesul până hăt departe, ci și cazanul de dedesubt. Totul era tăcut, nemișcat, de parcă nici o ființă omenească nu s-ar fi aflat prin apropiere. Abiponii veneau fără grabă în frunte cu cei cincizeci de călăreți. Unora li se puteau desluși chiar trăsăturile feței.

— Ei, îl recunoașteți pe cel din capul coloanei? se adresa Fritze micului savant. Cel mai mare dintre ticăloși!

— Da, e Gambusino.

— Și la dreapta lui?

— Perillo, toreadorul. Dar să vorbim mai încet, altminteri o să ne audă când ajung jos.

Observație foarte îndreptățită, căci stâncile de la intrarea deasupra căreia pândeau cei doi „viteji” aveau o înălțime de cel mult douăzeci de coți.

Cum spuneam la începutul acestui capitol, abiponii se opriră la intrare în timp ce Braț-Viteaz cercetă terenul și, constatând că nu era nimic de temut, se întoarse și raportă în consecință. Apoi își conduse oamenii în Valea lacului secat.

Aceștia îl urmară până la micul lac din mijlocul văii și se răspândiră pe mal. Nimeni nu bănuia că se află de fapt într-o capcană fără ieșire. După trupa de pedestri intrară în cazan și cei cincizeci de călăreți.

— Gambusino a rămas la urmă, îi șopti Fritze doctorului. Păcat că suntem prea sus. Tare l-aș mai izbi în cap.

Și își săltă parul arătând cum ar izbi. Tufa din fața lor avea rădăcini adânci, dar înfipte într-un teren fărâmicios și crăpat din cauza intemperiilor. Chiar dedesubt stătuse un timp Gambusino, mândru și semeț pe calul lui. Acum nu se mai vedea. Morgenstern, curios, se aplecă înainte:

— Să fi intrat și el?

Răspunsul la această chestiune avea să fie cu totul inedit. Micul savant se aplecase prea mult, bizuindu-se pe soliditatea terenului, care însă se dislocă brusc și încăpu să alunece, fără speranță de oprire. Astfel doctorul se pomeni dus la vale.

— Stați, opriți-vă, pentru Dumnezeu! strigă Fritze atât de tare, încât glasul i se auzi până-n depărtări. Încotro ați luat-o? În jos? Ei, asta n-am s-o rabd!

Îl apucă pe Morgenstern de picioare, însă terenul, cedând din nou, porni și el la vale. Se rostogoliră astfel amândoi, lovindu-se când de o tufă, când de un trunchi de copac sau de bolovanii care, spre norocul lor, nu erau prea ascuțiți. Și călătoria se isprăvi abia jos, când nimeriră exact sub calul lui Gambusino.

Acesta, însoțit de Antonio Perillo și de căpitanul Pellejo, mai întârziase un timp după ce toți alții ceilalți intraseră în cazan. Auzise strigătul lui Fritze și, ridicând capul, îi zărise pe cei doi spioni venind de-a dura și aterizând, cum spuneam, la picioarele calului său. Din cauza șocului violent, bieții ghinioniști uitară parcă să se ridice.

— Cine-s ăștia?! se miră Gambusino. Parcă i-aș cunoaște.

— *Que sorpresa!* exclamă Antonio Perillo. Să mă scuipi între ochi dacă nu sunt găgăuții pe care i-am spânzurat aseară. Hei stimabililor, ați crăpat sau încă nu?

De sus, de pe cal, îi lovi atât de tare cu patul puștii, încât îi trezi din buimăceală. Fritze își reveni cel dintâi, se pipăi peste tot și, constatând că e întreg, îl ajută și pe Morgenstern să se scoale.

— Cum ați ieșit din căzătura asta? îl întrebă el fără să-i bage în seamă pe bandiți. V-ați ținut bine oră vi s-au frânt niscăi oscioare?

Doctorul se pipăi la rîndul lui:

— Se pare că am rămas intact, însă capul mi-e tobă, pe latinește *tympanum*.

— Asta trece. Cum de-ați căzut?

— Păi ca și tine, adică...

— Gura! se răsti la ei Gambusino. Acum vorbesc eu! Încotro ați șters-o aseară?

— Încoace, răspunse Fritze.

— E clar. Și cine v-a dezlegat?

— Nimeni. Am rupt legăturile cu dinții.

— Ia ascultă, dacă ești prea bine dispus și îți arde de glumă, apoi te fac eu să-ți schimbi dispoziția. Mărturisește cine v-a eliberat.

— N-am altceva de spus. Ne-am dezlegat singuri.

— Cum?

— Ce-s prost să-mi trădez sistemul!? Dacă știți poanta, ne spânzurați din nou și ne legați în așa fel, încât să nu mai putem scăpa.

— Nu cumva îți bați joc de noi, omule? Încă o dată: cine v-a eliberat? Tata Jaguar?

— Măi, da curioși mai sunteți! Vă povestim mai pe urmă.

Își luă stăpânul de braț și porni cu el spre gura văii. Antonio Perillo scoase pistolul, însă Gambusino îl opri râzând:

— Lasă-i că tot nu scapă. Se vede că habar n-au de războinicii noștri care se află aici. Ce sperietură o să-i apuce când i-or zări!

Îi urmară deci pe cei doi fărtați. Căpitanul Pellejo venea în spate. Dar abia cârmiră în gura văii, că-i și văzură pe Morgenstern și Fritze cum o zbughesc la dreapta într-un tufiș și în aceeași clipă, spre stupoarea lor, se ivi dintre arborii de pe partea stângă a văii Tata Jaguar.

— *Todos los diablos!* înjură Gambusino. Ăsta-i Jaguar!

Instantaneu își struniră caii. Și tocmai atunci din spatele Tatii Jaguar se înălță un nou raș și trosni un foc de armă. Restul e imposibil de descris, fie chiar și în timp înzecit sau însutit față de fracțiunea de secundă în care se derulă totul...

Lovit în cap, Braț-Viteaz se prăbuși de pe cal în apa lacului. Urmă o liniște grozavă. Apoi izbucni din rândurile

abiponilor un urlet fioros, al cărui ecou făcu să se cutremure valea. Auzind detunătura, Tata Jaguar se întoarse fulgerător și îl surprinse pe ofițer cu arma ridicată. Din câteva salturi fu lângă el.

— Nemernic, trădător, asasin! răcni Tata Jaguar, scos din fire. Asta înseamnă a executa ordinele mele?

— Nu sunt subalternul nimănui! răspunse dârz ofițerul.

— Nici al lui Dumnezeu care interzice să ucizi?! De fapt, dumneata nici nu ești un simplu ucigaș, ci un măcelar!

— Nu am tras decât în căpetenia indienilor.

— Ba ai dat semnalul morții pentru alte șase sute de suflete! Auzi?

Din ambele părți ale văii, cambașii trăgeau ascunși după copaci. Abiponii cădeau cu grămada. În față, la intrare, o voce ca de stentor striga:

— Fugiți, salvați-vă! Sunteți împresurați!

Era glasul lui Gambusino, care tuna cutremurând valea. Apoi banditul își întoarse calul și se năpusti afară. Perillo îi urmă. Trecând pe lângă căpitanul Pellejo, care stătuse îndărătul lor, toreadorul rânji diabolic. Își trase cuțitul de la brâu și, din goană, îl înfipse în pieptul ofițerului.

— Așa, ca să nu mai poți trăncăni, spion ordinar! adăugă Perillo, depărtându-se grăbit împreună cu celălalt mișel.

Dincoace, Tata Jaguar îl privi cu scârbă pe sublocotenentul Verano:

— Au și căzut pe puțin o sută de oameni, iar bandiții aceia doi caută să scape! Dar îi prind eu până la urmă... Ei și acum amintește-ți de promisiunea mea!

Scoase pistolul, îl duse fulgerător la tâmpla sublocotenentului și apăsă pe trăgaci. Verano se prăbuși. Tata Jaguar, bărbatul vrednic și necruțător, își roti privirea peste vale. Tocmai răsunase o nouă salvă a cambașilor. Cu atât mai primejdioase erau aceste salve, cu cât abiponii se aflau în fața unui inamic nevăzut și cădeau răpuși câte zece, douăzeci deodată. „Ce-i de făcut? se întrebă Tata Jaguar. Să mă iau după Gambusino și Perillo sau să rămân

aici ca să pun capăt masacrului?” Deodată îl zări pe Geronimo dând buzna în vale cu oamenii lui. Aceasta îl făcu să se decidă pe loc. Alergă spre unul din caii abiponilor, care necheza speriat. Sări în şa. Tocmai atunci se ivi şi bătrânul Anciano, cu arma în mână, strigând:

— Perillo, ucigaşul, încearcă să scape, señor! Mă duc. După el, trebuie să-l prind.

— Mergem amândoi, răspunse Hammer. Ține-te lângă mine, hai!

Se îndreptară spre ieşire. Acolo Jaguar opri pentru o clipă şi se adresă lui Geronimo:

— I-ai văzut pe cei doi fugari?

— Da. Nu i-am putut opri fiindcă nu aveam cal la îndemână:

— În ce direcție au apucat?

— Spre stânga.

— Dă ordin şi opreşte imediat focul! Nu mai trageți până mă-ntorc.

Apoi, însoți de bătrânul Anciano, coti la stânga printre stânci. Urmele fugarilor se vedeau clar.

Din momentul când Gambusino lansase strigătul său disperat şi părăsise valea, nu trecuseră mai mult de două minute şi totuşi siluetele celor doi bandiți abia de se mai zăreau la orizont.

— N-o să-i putem ajunge. Caii ăștia nu sunt buni de nimic, se îndoie bătrânul Anciano.

— Îi ajungem! Trebuie să-i prind! hotărî Tata Jaguar.

Ca să ușureze galopul se aplecară mult înainte, sprijiniți în scări. Goneau îndemnându-și caii cu pintenii, cu frâul. Distanța se micșora încet. Nu numai Anciano, dar și Tata Jaguar, care altminteri menaja cu orice preț caii, lovea acum fără milă în burta animalului. Aproape că zburau peste câmpul neted, înierbat, paralel cu liziera pădurii ce se întindea din Valea lacului secăt până departe spre nord. Distanța se scurta întruna și bandiții își pierdeau treptat avansul inițial.

— Dacă am putea trage în picioarele cailor! spuse Anciano.

— Ușor de nimerit, îl asigură Tata Jaguar.

— Ușor? Mie mi se pare cu neputință.

— Ba eu pot. Numai că astfel i-am scăpa din mâini pe bandiți. Ar zbughi-o pe jos în pădure, care e foarte deasă și am fi nevoiți să-i lăsăm în plata Domnului. Mă și mir de ce nu leapădă caii ca să-și caute adăpost în adâncul pădurii. Dacă n-o fac, sunt sigur că-i ajungem. Numai că trebuie să-i depărtăm de pădure, să-i scoatem în câmp deschis.

Din păcate nu izbutiră să-și pună planul în aplicare.

Gambusino avea un cal mai bun decât Perillo, însă, trăgând mai greu la cântar, nu se putea detașa de complicele său. Călăreau deci alături. La un moment dat, constatară cu spaimă că distanța ce-i despărțea de urmăritori scădea mereu. Zadarnic împunseră caii cu cuțitele, ca să-i oblige la maximum de efort. Gambusino întoarse din nou capul și se sperie de-a binelea.

— *Cascaras!* înjură el, furios. Se apropie. Vor să ne depărtăm de pădure. Hai, golește coburii! Lăsăm caii și fugim în desiș!

Perillo nu protestă. Știa că celălalt are dreptate. Goliră repede coburii, mânăra spre pădure și, odată ajunși la marginea ei, săriră din șa, luând-o la sănătoasa printre copaci. Perillo voia să intre cât mai adânc în desiș, dar Gambusino îl reținu:

— Stai, omule! Aici putem sta ca în sânul lui Avram. Crezi că Tata Jaguar va risca să vină încoace și să slujească drept țintă gloanțelor noastre?

Se pitulară deci în spatele primului pâlț de arbori, ținându-și puștile pregătite și pândind cu încordare: vin ori nu vin? Nu văzură și auziră nimic. Domnea o liniște adâncă.

— Ce zici, am dreptate? se umflă în pene Gambusino. Li-e teamă să vină după noi.

— Atunci poate că am scăpat. Stăm aici până își iau tălpășița, pe urmă ne reluăm drumul călare.

— Călare? Nici în vis!

— De ce?

— Fiindcă n-o să avem cai.

— Ei, aș! Doar îi văd cu ochii mei. De când i-am părăsit, abia dacă s-au mișcat din loc.

— Așa e, îi văd și eu. Numai că Tata Jaguar nu e atât de prost, încât să ni-i lase nouă. La Barranca del Homicidio va trebui să mergem pe jos, drăguțele. În tot cazul ai făcut o ispravă bună lichidându-l pe căpitan. Acuma habar n-au încotro ne ducem. I-auzi! N-am avut dreptate?

Într-adevăr, se auziră două împușcături. Caii, loviți mortal, se prăbușiră. Gambusino prevăzuse bine lucrurile.

Când cei doi fugari își abandonaseră caii și dispăruseră în pădure, bătrânul Anciano exclamase bucuros:

— Se simt încolțiți și caută să se ascundă! Acuma nu ne mai scapă. Să mănăm mai repede!

Era pe punctul să o ia la galop turbat ca să-i prindă pe fugari, însă Tata Jaguar, care mergea alături, îi prinse calul de dârlogi. Se opriră amândoi după câțiva pași.

— Ce-ți trece prin gând! îl mustră Hammer pe indian. Vrei să-ți pui capul la bătaie? Stăm aici!

— Stăm? se miră bătrânul. Păi atunci ne scapă! Se vâără în inima pădurii și nu-i mai găsim.

— Nu fac ei asta. Pun rămășag că s-au oprit la margine și ne pândesc cu armele în mâini. Dacă ne apropiem, trag în noi și gata.

— S-ar putea, señor. Uite că nu m-am gândit... Dar să-i lăsăm să scape?...

Tata Jaguar nu răspunse. Chipul său vădea o amară resemnare. Tăcu o vreme, cu ochii întunecați, cu fălcile încleștate. Apoi:

— Nu ne rămâne decât să ne întoarcem.

— Aoleo, dar trebuie să-l prind pe Antonio Perillo, pe ucigașul care...

— Și eu doresc să-l prind pe Gambusino. Însă dacă mergem orbește, atunci treaba iese pe dos: cădem noi în

cursă.

— Vasăzică nu-i chip, señor? Doar vă știu de om tare priceput și ager la minte. Oricât ar fi de încurcate lucrurile, dumneavoastră știți să le descurcați. Și tocmai acum, când am pus totul la cale și ne aflăm atât de aproape de țintă, tocmai acum să dați greș, să vă întoarceți fără să fi făcut vreo ispravă?

— Nu-i chiar așa, răspunse Hammer, mai înseninat, îi lăsăm în pace numai pentru un timp. Doar știm locul unde se află și vom porni pe urmele lor.

— Ei, da, însă asta n-am putea-o face decât mai, târziu...

— Firește. Acuma trebuie să ne întoarcem în vale, unde-i mai multă nevoie de mine decât aici.

— Bine, bine și dacă plecăm, ticăloșii ies din desiș, încalecă și ne-o iau înainte de n-o să-i mai ajungem nicicând.

— N-o să încalece. Îi fac eu să meargă pe jos, nici o grijă.

Și Tata Jaguar duse la ochi pușca cu două țevi. Amândouă încărcăturile izbiră în plin. Caii bandiților căzură ca fulgerați. Tata Jaguar își întoarse calul fără să mai arunce o privire îndărăt. Numai Anciano își ridică pumnul amenințător spre locul unde bănuia că se află cei doi bandiți. Moșul, de obicei atât de calm, fierbea de necaz că trebuie să abandoneze urmărirea.

La Valea lacului secat îi întâmpină o ceată de cambași sub comanda lui Țeastă-Tare însărcinați cu paza intrării. Întrebat de Tata Jaguar cum stau lucrurile, căpetenia raportă:

— Stau cum ne așteptam, señor. Am învins.

— Asta se înțelege de la sine, că doar nu puteau abiponii să ne învingă pe noi. Te-am întrebat numai ca să aflu ce s-a petrecut de la plecarea mea. Ați mai tras și după aceea?

— Doar câteva focuri, señor.

— De ce. Ați mai tras? se înfurie Hammer. Asta-i curată crimă!

— Păi nu sunt ei dușmanii noștri?! Dacă izbânda ar fi fost de partea lor, ne stârpeau până la unul.

— Atunci mă mir că nu i-ați împușcat pe toți. I-am poruncit lui Geronimo să pună capăt vărsării de sânge. Hai Anciano, să vedem ce s-a întâmplat.

— Intrară prin gura văii și văzură de îndată un tablou cât se poate de trist. Cambașii, care înainte stătuseră ascunși după copaci, își părăsiseră posturile pentru a se arăta dușmanului în toată neînfricarea lor. Înșirați de jur-împrejurul văii, pândeau gata să tragă. La dreapta, unde stătuse Tata Jaguar în așteptarea abiponilor, se aflau acum Geronimo și tovarășii lui albi, printre care Morgenstern și Fritze.

Abiponii rămaseră în preajma micului lac. Nu cutezau să contraatace. Se mărgineau să-și adune morții și răniții. La prima vedere se putea observa că pieriseră jumătate din ei, ceea ce îl revoltă și mai mult pe Tata Jaguar. Se apropie în galop de Geronimo, sări din șa și îl întrebă cu asprime:

— Cum se face că ați omorât atâția oameni, fără să mai vorbim de răniți? Ți-am spus doar să opriți focul până mă întorc!

— Nu e vina mea, se scuză Geronimo. N-au vrut să mă asculte. A trebuit să-i ameninț ca să se oprească.

— Atunci... măcar să nu le punem supraviețuitorilor condiții prea grele. Din păcate, sublocotenentul Verano l-a împușcat pe șeful lor și va trebui să tratăm cu locțiitorii. Trimite un mesager. Să poftească până la mine. Le asigur o escortă. Dar să vină neînarmați.

Pe când trimisul se depărta, Tata Jaguar îl luă la rost pe Morgenstern, adresându-i-se în germană:

— Nu v-am spus eu să stați la cai?! Cum naiba de-ați ajuns tocmai în partea opusă a văii și încă în brațele inamicului?

Omulețul răspunse cam jenat:

— Ne-a îndemnat curajul, domnule Hammer, spiritul de vitejie, pe latinește *fortitudo* sau chiar *strenuitas*.

— Adică anarhie, indisciplină! Foarte ciudat cum curajul dumneavoastră se soldează totdeauna cu urmări grave. S-ar părea că posedați niște *fortitudo* sau *strenuitas* de un fel cu totul deosebit.

În clipa aceea sosi un cambaș cu vestea că muribundul căpitan Pellejo dorește să-i vorbească Tatii Jaguar.

Însoțit de Anciano, acesta se îndreptă imediat spre locul unde ofițerul grav rănit și pansat ca vai de lume stătea întins pe frunziș. Sângele îi curgea șiroaie prin bandaj, își apăsa rana cu mâna, ea și cum ar fi vrut să mai rețină în el viața, ce începuse a-l părăsi. Tata Jaguar înțelese după paloarea feții și după ochii lui sticloși că orice ajutor ar fi fost zadarnic. Îngenunche totuși ca să-i cerceteze rana.

— Nu vă mai osteniți, señor, murmură Pellejo. Simt că lovitura e mortală.

— Din nefericire văd și eu că nu puteți fi salvat. Mai aveți de trăit doar câteva minute. Vreți să vă ușurați conștiința ori să-mi comunicați vreo dorință pe care aș putea s-o împlinesc?

— Da, o dorință, răspunse căpitanul și un licăr fugar îi luminează ochii. Răzbunați-mi moartea, señor!

— Sunt gata s-o fac. Am și eu o veche răfuială cu acei oameni... la care voi adăuga și crima de-acum. Însă ajutați-mă. Cunoașteți planurile lor?

— Cunosc, gemu Pellejo în timp ce-și apăsa rana. Clipele mele sunt numărate, însă cred că voi reuși să redau cele auzite de mine. Gambusino și Perillo sperau să se îmbogățească de pe urma acestei rebeliuni și a loviturii de stat pe care o pregătiseră. Sperau într-o pradă bogată. Acum sunt nevoiți să renunțe. În schimb vor să ajungă în munți, ca să pună mâna pe un tezaur mult râvnit.

— Aha! În ce loc?

— Lângă Salina del Condor.

— Nu știți mai precis?

— Știam... dar nu mai pot să-mi amintesc numele... sunt istovit...

— Poate Barranca del Homicidio?

— Da, da, răspunse muribundul, puțin mai înviorat.

— Ce tezaur să existe acolo?...

— Mare de tot, din vremea incașilor.

— Dar Gambusino de unde știe?

— De la Antonio Perillo. Acesta l-a urmărit pe un indian care urcase într-o noapte cu lună plină la Barranca, iar dimineața se întorsese încărcat cu lucruri de preț. Perillo l-a pândit, l-a ucis și l-a prădat... I-a luat și scalpul...

Bătrânul Anciano mormăi ceva ca pentru sine, înăbușit.

— Și pe urmă? S-a mai întors Perillo la Barranca? întrebă Tata Jaguar pe ofițerul muribund.

— Da, s-a întors să caute comoara și n-a găsit nimic, însă acuma vrea să urce din nou împreună cu Gambusino, care e mai priceput și are mai multă experiență.

— Sunteți sigur de acest lucru?

— Am auzit-o chiar din gura lor. Am tras cu urechea... Ei nu știau că...

Vorbise încet și respirând anevoie. Glasul i se stingea treptat. Mâna îi alunecă de pe piept, vlăguită. Făcu un ultim efort ca să se ridice, dar căzu la loc horcând. Membrele îi zvâcniră spasmodic, apoi încremeni.

— S-a dus, constată Tata Jaguar, sculându-se în picioare. A fost un rebel, un trădător, deci și-a primit răsplata cuvenită. Totuși mărturisirea lui are pentru noi o mare importanță.

— Da, confirmă grav Anciano. Deocamdată Perillo mi-a scăpat, dar o să-i calc pe urme ca un câine până îl găsesc.

— În ce privește urmele, de fapt nu ne mai interesează. Acuma știm că ținta celor doi bandiți e Barranca del Homicidio. Tragem o fugă până acolo și îi pândim.

15. Doctorul Morgenstern își atinge ținta

În sfârșit, sosiră abiponii care țineau locul șefului ucis, iar dinspre gura văii se apropia Țeastă-Tare, căpetenia cambașilor. Era deci timpul să înceapă tratativele, mai ales că ziua se pleca spre amurg.

La aceste convorbiri nu luau parte decât albi și loțiitorii căpeteniei. Tata Jaguar rosti câteva cuvinte de împăcare încercând să mai reducă din pretențiile cambașilor și să-i convingă pe abiponi că prietenia lor cu Gambusino și cu complicele său nu le-a adus decât nenorocire, că lucrul cel mai cuminte pentru ei ar fi să trăiască uniți și în bună pace cu frații lor.

Cuvintele sale făcură impresie asupra ambelor părți. Urmă apoi târguiala cu privire la despăgubirile pe care aveau să le plătească abiponii. Cu acest prilej se iscă o controversă agitată pe care Tata Jaguar o potoli după o vreme, făcând ca taberele să ajungă la un compromis.

Cambașii nu pierduseră în bătălie nici un războinic, motiv suficient să nu-și umfle pretențiile. Abiponii primiseră o pedeapsă cruntă prin numărul mare de morți și de răniți. Fură obligați să depună armele și să facă legământ de pace. Tata Jaguar izbuti să evite penalizarea în cai și alte animale, pe care cambașii voiau să o impună abiponilor, căci altminteri — faptul nu constituia nici un secret pentru el — animalele destinate despăgubirii ar fi fost în prealabil furate de la coloniștii albi.

Cambașii erau mulțumiți și nu știau cum să-și manifeste mai din plin recunoștința față de Tata Jaguar. În schimb, abiponii erau, firește, deprimați. Își jeleau morții și spălau cu apă rece plăgile răniților. Toți, învingători și învinși, rămaseră deocamdată pe loc. A doua zi abiponii, dezarmați, urmau să părăsească valea, bineînțelese numai cei teferi sau

ușor răniți. Cei răniți mai grav aveau să fie eliberați după o îngrijire atentă din partea cambașilor.

Pe nimeni nu-l bucurase acest măcel ca pe Don Parmesan Rui el Ibario, care vedea, în sfârșit, o ocazie unică de a-și demonstra dibăcia și cunoștințele de chirurg. Se adresă deci șefilor abiponi cerându-le permisiunea să trateze el bolnavii, dar fu refuzat cu răceală și fără mulțumiri. De fapt, acești indieni se pricepeau mai bine la vindecarea rănilor decât orice medic alb. Don Parmesan le întoarse supărat spatele și se apropie de Morgenstern, cu care-i plăcea să discute.

— Să nu le tragi un toc de bătaie, señor?! Eu mă ofer să-i ajut și ei refuză! Aș fi putut să salvez de la moarte o mulțime de răniți. Ori nu credeți?

— Ba sunt convins, răspunse cu politețe micul savant.

— Aș fi salvat foarte mulți, señor. I-am văzut cum zac plini de sânge, cu membrele sfărâmate. Trebuie operați, trebuie amputați, altminteri îi doboară cangrena. Și cine amputează cu mai mare meșteșug decât mine? Cred că nu puneți la îndoială faptul că eu retez orice, absolut orice?

— Nicidecum.

— Vedeți, tocmai de aceea îmi doream să fiți rănit la braț, la picior sau la piept, să vă demonstrez pe viu arta de a extrage plumbii sau așchiile de os. La nevoie v-aș fi retezat mădularul atins. Ce păcat, señor, că tocmai un om deștept ca dumneavoastră nu beneficiază măcar de o mică fractură...

Se lăsase seara și, odată cu ea, tabăra primi musafiri, adică femeile și copiii mai mari ai cambașilor. Știind cu aproximație când avea să aibă loc bătălia, veniră să afle rezultatul, mai întâi câte unul, timid, înfricoșat, pe urmă cârduri întregi, voioase. Aduseră mâncare și băutură din belșug și, având în vedere că se încheiase pacea, îi poftiră și pe abiponi la ospăț. În jurul focurilor aprinse la repezeală se grupară în fel și chip prieteni și dușmani.

Deși nu mai putea fi vorba de vreo primejdie, Tata Jaguar postase doi străjeri, la intrarea în vale — un obicei al său de la care nu abdică. Așa își vor fi spus și cei doi indieni în cauză, căci, plictisindu-se să stea singuri în post, reveniră după un timp și se așezară la foc, fără ca Tata Jaguar să observe. Gestul lor de indisciplină, aparent minor, avea să conducă la urmări grave.

Gambusino și Antonio Perillo stătuseră ascunși în desiș o oră întreagă fără a îndrăzni să-și scoată capul de acolo.

— Nu văd pe nimeni, constată cel dintâi.

— S-au dus, întregi celălalt.

— Totuși nu-mi prea vine să cred. Dacă s-au pitit prin preajmă și ne pândesc?

— Atunci s-ar vedea, barem, caii lor.

— Nu-i chiar așa. Pădurea e într-adevăr foarte deasă, totuși, la margine, sunt câteva intrânduri unde nu-i mare lucru să ascunzi o pereche de cai.

— Păi dacă ne-o fi teamă întruna, o să stăm aici până-n ziua de apoi.

— Ei, nu mai exagera și tu. Deocamdată prefer să nu ies, căci s-ar putea să mă pomenesc cu un glonț în cap.

Dar după ce se întunecă, riscul e mai mic. Atunci poate că ne întoarcem chiar în Valea lacului secăt.

— Ți-ai ieșit din minți? Vrei să pună mâna pe noi?

— Ho, ce te sperii din nimic! Am o idee foarte bună.

— Ce idee?

— E vorba de cai. Ai noștri au pierit și, până să facem rost de alții, ar trebui să treacă multe zile. Or, în vale se găsesc destui...

— Vrei să le furăm caii?

— Nu pe toți, numai doi.

— Nebunie curată.

— Ei, aș! Doar e clar că au învins cambașii, iar abiponii trebuie să fi fost stârpiți până la unul. După o asemenea izbândă, indienii ăștia sud-americani se poartă ca niște tânci. Mănâncă și beau, chiuie și răcnesc fără a se gândi

decât la bucuria victoriei. Posibil deci să lase intrarea în vale nepăzită. Și chiar dacă pun paznic, îi facem noi de petrecanie. Numai dracul ar putea să ne împiedice să punem mâna pe cai.

— Și dacă n-au ștei?

— Măi păcătosule, nu vezi că Tata Jaguar, după ce a împușcat caii, a uitat să le scoată harnașamentul? Șterpelim o pereche de cai, oricum ar fi și îi aducem încoace, unde avem tot ce ne trebuie.

Perillo mai făcu și alte rezerve, dar Gambusino le spulberă pe rând.

Între timp se înserase și cei doi părăsiră cu mare prudență desișul. Se întoarseră înapoi pe lângă pădure, căci se temeau să nu dea peste urmăritorii care ar fi putut să-i pândească dintre copaci. Se furișară deci o bucată peste câmp și, abia când pădurea rămase mult în urmă, apucară la dreapta spre Valea lacului sec.

Drumul îndărăt pe jos le ceru de patru ori mai mult timp decât după-amiază, când fugiseră călare de la locul bătăliei. De rătăcit nu se puteau rătăci căci se orientau după liziera pădurii și se apropiau de ea treptat. Încă înainte de a ghici, prin întuneric, gura văii, îi întâmpină larma celor adunați la ospăț.

— Auzi? întrebă Gambusino și se opri în loc. Sărbătorească victoria. Al naibii ghinion am avut, ne-a dat peste cap toate planurile... Știam doar că Tata Jaguar ne-a luat-o înainte...

— Atunci de ce n-ai procedat în consecință? Pellejo, fie-i țărâna ușoară, avea dreptate când ne îndemna să fim mai prevăzători.

— Taci, nu-mi aminti de obraznicul ăla! Îi intrase în cap că e comandant! Acum ce să mai vorbim, așa ne-a fost scris și basta! Ia stai tu aici, că eu mă strecur nițeluș să văd cum stau lucrurile.

Se depărtă și se întoarse după vreo zece minute foarte bucuros:

— Exact cum spuneam. Nici o pază. Putem intra, hai!

Îl trase pe toreador după sine. La intrarea văii lumina de la focuri le căzu pe obraji. Se traseră deci mai la o parte, în umbra stâncilor. Gambusino privi în sus și rosti:

— Aici ni s-au rostogolit la picioare roșcovanii ăia mărunței. I-am lăsat să fugă pentru că eram sigur că n-au nici o ieșire. Și când colo, ne-au scăpat din nou.

— Nu face nimic. Mă și bucur că nu i-am ucis.

— De ce, omule?

— Fiindcă s-ar putea să fie totuși ceea ce pretind a fi. N-ai văzut cât de prostește s-au purtat de fiecare dată? Pare de necrezut că încurcă-lume ăla să fie colonelul Glotino.

— Cu cât mă gândesc mai mult la poznele lui, cu atât mi se pare și mie că ne-am înșelat datorită asemănării. Dacă l-aș mai întâlni, aș renunța să-l tratez cu asprime, ca de altfel și pe celălalt. Le-aș trage doar câte o pereche de palme, așa pentru ținere de minte, că prea ni se vâără sub picioare ca niște gândaci. Dar să lăsăm asta. Ce rost are să ne pierdem timpul vorbind despre niște stârpituri... Ia te, uită ce bine am nimerit!...

Arată spre tabăra din vale. La lumina focurilor aproape că se putea recunoaște fiecare ins.

— Privește colo, la stânga. Îl cunoști?

— Tata Jaguar.

— Exact. Câinele! Cum i-aș mai găuri scăfârlia! Dar acum trebuie să ne grăbim. Din fericire, caii mișună aici ca într-o herghelie.

Așa era. Cambașii își lăsaseră la început caii afară, lângă lac, în seama unor paznici. Dar după bătălie, odată ce căderea nopții, îi mânaseră în vale și animalele se împrăștiară care încotro. Tata Jaguar îngăduise aceasta, știind că la intrare stau de veghe cei doi străjeri. De-ar fi bănuț cine veghează în locul lor!

Plimbându-și ochii peste mulțimea cailor, Antonio Perillo rosti nedumerit:

— Am auzit noi cum se trăgea cu armele, totuși parcă n-a fost nici o bătălie aici.

— Ei, nu! I-au ținut pe abiponi într-un foc năprasnic. Doar se văd mormane de cadavre lângă lac.

— Bine, bine, dar unde sunt abiponii ceilalți?

— Au fugit desigur.

— Imposibil. Tata Jaguar rânduise la gura văii cel puțin o sută de luptători. Știi cât de greu am trecut printre ei, deși nu eram decât doi inși. Atunci cum să treacă abiponii?

— Hm! Întrebarea ta nu e lipsită de temei. Să-i fi ucis oare pe toți? În cazul acesta ar trebui să se vadă și mai multe cadavre.

— Poate că i-au aruncat în apă.

— Nici gând. Doar n-o să-și strice apa de băut ca să...

Se opri. Își duse mâna streășină la ochi privind țintă spre unul din focuri, apoi izbucni:

— *Demonio!* Nu mă ostenisem să le cercetez fețele. Acuma văd că abiponii șed în jurul focului alături de cambași!

— De neînchipuit!

— Și totuși așa e. Uită-te și tu mai atent.

După ce se convinsese cu propriii săi ochi, Antonio Perillo întrebă:

— Cum se poate una ca asta? Nu mai înțeleg nimic.

— Explicația e simplă. Abiponii, fiind împresurați, ar fi pierit până la unul. Or, ca să se salveze, au fost nevoiți să ceară pace și îndurare.

— Îndurare? Se pare că-i mai mult decât atât. Nici măcar nu le-au legat mâinile. Înfulecă laolaltă cu cambașii și se poartă ca și când ar fi liberi de tot.

— *Tempesta!* Într-adevăr. Aici numai canalia de Tata Jaguar e de vină. El trebuie să fi făcut pace între abiponi și cambași.

— O pace pe care abiponii vor plăti-o scump.

— Să nu crezi. Tipul e deștept foc. Dacă i-ar obliga la despăgubiri prea grele, ar fi să le ațâțe dorul de răzbunare și dușmănia împotriva cambașilor. Pun rămășag că s-a

purtat cu mărinimie. Le-o fi spus că prin pierderile lor și-au ispășit de fapt pedeapsa.

— Ei, cum să fie chiar atât de milos...

— Eu, unul, nu mă mir. Îi cunosc șiretenia. Abiponii sunt astfel câștigați de partea lui și tratați ca prieteni, iar noi nu mai avem ce pescui. S-a zis cu *pronunciamento*. Bine că ne-am fixat barem o altă țintă și un alt scop. Ce zici de caii ăștia doi? Parcă n-ar fi de lepădat. Hăi să-i prindem! Tu-l iei pe cel din dreapta, eu pe celălalt. Dar fii atent!

Se târără prin iarbă spre cei doi cai neînșeuăți, însă cu căpestre. Se ridicară apoi și, apucând caii strâns de dârlogi, făcură cale întoarsă. Lângă stâncile de la intrare, Gambusino răsuflă ușurat:

— Ai văzut ce bine am brodit-o? Mergând călare vom economisi cel puțin câteva zile de drum. Ocolim pădurea, trecem dincolo în Tucuman și ne urcăm în diligență. Astfel ajungeam mai repede la Salta, căci diligența își schimbă la fiecare stație caii.

— Și de la Salta?

— Facem rost de catări. În munți caii nu rezistă din pricina aerului.

— Asta o știi, dar de unde bani pentru catări? La treaba ce ne așteaptă nu ține să-i închiriem, trebuie să-i cumpărăm. Or cu banii mei nu cumperi nici un țap ca lumea, darămite un catâr.

— Nu-ți face griji. E drept că și prin buzunarele mele cam suflă vântul, dar am la Salta un prieten care o să-mi sară în ajutor.

— Cine? Poate că-l cunosc.

— Îl cheamă Rodrigo Sereno.

— Nu e cumva expeditorul care sade lângă oraș pe drumul spre Injuy?

— Chiar el. Are și un han încăpător. Închiriază cai și catări. Mai face și alte zeci de treburi.

— Păi îl cunosc. Dacă ți-e prieten, atunci n-o să avem nici o bătaie de cap.

— Firește, ne face rost de orice. Hai, încălecarea! Ne așteaptă un drum lung în noaptea asta.

Săriră pe cai și se depărtară în galop.

După plecarea lor, la intrarea văii se prezentară alți doi cambiași ca să înlocuiască primul schimb de străjeri. Negăsind pe nimeni, își luară totuși posturile în primire fără să le dea prin gând să-l informeze pe Tata Jaguar că intrarea stătuse nepăzită atâta timp. La controlul pe care acesta îl făcu mai târziu, găsi totul în ordine. Nu bănuia nimic din cele întâmplate și care îi răsturnau de fapt toate socotelile. Nici măcar nu se descoperise lipsa celor doi cai: erau caii abiponilor și nu-i priveau pe cambiași.

Aceștia din urmă stătură treji mult după miezul nopții. Bucuria de a fi scăpat cu atâta ușurință de un atac nimicitor nu-i lăsa să doarmă. Iar albi, cărora ei le datorau salvarea, fură nevoiți să le țină tovărășie.

Doctorul Morgenstern și Fritze ședeau mai la o parte, în întuneric, prost dispuși, preocupați de necazurile lor. Nu schimbau decât rareori câte un cuvânt. De ce? Asta se poate afla din dialogul ce urmează:

— Oare am făcut-o chiar atât de lată? se adresă Fritze stăpânului său.

— Știu și eu! răspunse Morgenstern. La Jüterbock, în societatea corală, sunt tratat cu mai mult respect.

— Așa o fi, dar aici în Gran Chaco nu ajunge să ai o voce plăcută de bariton. Aici e musai să fii colțos, să te bați vitejește.

— Și ce, nu ne-am dovedit destul de curajoși? N-am fost noi în primele rânduri? Nu ne-am cățarat pe stânci ca să reperăm cu o clipă mai devreme, hoarda inamicilor?...

— Hm! Îmi dați voie să fiu sincer, dom' doctor?

— Firește.

— Atunci aflați că, după părerea mea, n-am prea fost la înălțime. Ne-am pripit.

— Pripit, pe latinește *praeproperus*! Cum adică, dragul meu?

— Am luat-o razna fără să cerem voie nimănui.

— Eu nu obișnuiesc să cer voie. Sunt un om liber!

— Și eu. Dar atârnă și de împrejurări. În Gran Chaco nu te porți ca la Stralau, lângă Rummelsburg. Acolo eu mi-s mai mare decât Tata Jaguar, pe când aici dânsul comandă și se cuvine să-l ascult.

— Păi chiar tu ai propus să lăsăm caii în plata Domnului și să ne strecurăm în vale.

— Așa e, nu zic ba. Voiam și eu să fac ceva grozav, să-mi arăt curajul, să vă dau ghes și dumneavoastră la un picuț de glorie. De unde să fi știut că stâncile astea se sfarmă nitam-nisam ca un cozonac? De unde să-mi treacă prin gând că mă vor arunca mișelește până sub labelle lui Gambusino? Dacă nu pățeam ce-am pățit, mișelul n-ar fi bănuț nimic, s-ar fi băgat în capcană și l-ar fi prins ai noștri, așa că, orice s-ar zice, tot Tata Jaguar are dreptate.

— Dacă pui astfel problema, n-am să te contrazic. Adevărul e că ne-am făcut de rușine.

— De baftă ne-am făcut, dom' doctor! Și ce bunătate de pari pregătisem! Au rămas colo sus, iar noi dă-i și dă-i de-a dura. Mai bine rămâneam noi pe loc și se duceau pari la vale. Dar acu' ce să mai vorbim, că tot nu schimbăm nimic.

— De schimbat nu se mai poate. Însă mă frământ, dragă Fritze și mă întreb: oare nu s-ar putea să spălăm într-un fel rușinea? Mă gândesc la un act de curaj pentru salvarea onoarei, pe latinește *dignitas* sau *honor*. Dă-mi o idee, că fac orice, nu mă sperii de nimic.

— Iar eu sunt gata să vă ajut. Idei din astea zboară aici peste tot și ocazii sunt o mulțime. Prindem una și trecem la faptă. Atunci vom crește iarăși în ochii lor.

— Bine, de acord. Vasăzică la prima ocazie arătăm ce putem.

— Arătăm, chiar de-ar fi să ne lipsim în felul ăsta de o *gigantohelonie*.

— Asta nu! se împotrivi Morgenstern. Până acolo n-am să merg. Un gigant preistoric e pentru mine mai presus de

orice. De altfel ne vom atinge în curând scopul. Îți amintești, nu-i așa, că șeful cambașilor ne-a promis un asemenea gigant...

— Credeți că se ține de cuvânt, dom' doctor?

— Absolut. Dacă nu, atunci îl provoc la luptă pe viață și pe moarte, ceea ce va constitui în același timp și actul eroic merit să mă reabiliteze.

— De-aș fi în locul dumneavoastră, l-aș mai întreba o dată, mai ales că se apropie de noi.

Se nimeri într-adevăr ca tocmai atunci Țeastă-Tare să se apropie de cei doi ghinionisti. Se ridicară în picioare. Morgenstern îl întreabă dacă își mai amintește de făgăduială.

— Da, răspunse șeful indian. Eu nu-i mint niciodată pe prieteni.

— Înseamnă că animalul acela există aievea?

— Cum să nu! E la Pârâul limpede. Dincolo de sat, o zi călare! Vă jur!

— Și mi-l vindeți mie?

— Nu-l vând, seșor, vi-l dăruiesc. Tovarășii dumneavoastră ne-au făcut un mare bine, au salvat viața și avutul multora dintre noi. Cum aș putea să vă iau bani pentru oasele alea? Și așa o să plătiți o groază de parale pentru transport.

— Și când îmi arătați animalul?

— Măine, nu, căci mai avem multe de făcut. Dar poimăine sunt gata să plec împreună cu dumneavoastră.

— Ce fel este? Glyptadont, megatherium, mastodont?

— La asta nu mă pricep, nici n-am auzit vreodată asemenea nume. Dar o să-i vedeți oasele și o să-i dați numele potrivit.

Acestea zise, Țeastă-Tare plecă și luă loc lângă Tata Jaguar, care se interesă ce anume discutase cu micul savant. Aflând tema discuției, Hammer răsă înțelegător:

— Doctorul ăsta nu trăiește decât pentru dihăniile lui. E un om de treabă. Deși mi-a pricinuit destule necazuri,

totuși aș vrea să-i fac o surpriză plăcută. Ia spune, cum stați cu animalul acela? L-ați dezgropat de tot?

— Am lăsat la vedere numai căpățâna și spinarea până spre coadă. Încolo e acoperit.

— O să fie greu de scos?

— Nu, că doar voiam și noi să-l scoatem și să-l vindem...

— Cât timp ne-ar lua?

— Pământul e cam pietros... Vreo opt sau zece oameni ar isprăvi treaba în câteva ore.

— Unelte aveți?

— Avem de-ale noastre. Nu seamănă ce ale albilor, dar cred că sunt la fel de bune.

— Și zici că poimâine vrei să-l conduci pe doctor la locul cu pricina?

— Da.

— Bine. Îmi dai mâine zece oameni cu uneltele necesare. O să mă duc chiar eu și o să-i pregătesc scheletul gata dezgropat. Dar vezi să nu afle nimic. E o surpriză.

— Vă dau tot ce-mi cereți și, pe deasupra, o călăuză care cunoaște bine locurile. Vă dau și curele ca să aveți cu ce lega muntele acela de oase. Proptele vă puteți face singuri din bambus ori din diferite tulpini, că doar e tufăriș mult și înalt pe-acolo.

Gândul că în curând va vedea cu propriii lui ochi exemplarul promis, nu-l lăsa pe doctor să doarmă. De altfel nu veghea numai el. Nici abiponii nu puteau dormi, fie că-i necăjea înfrângerea suferită, fie că-i dureau rănille căpătate în luptă. Câțiva răniți muriră chiar în cursul nopții.

Dimineața Tata Jaguar îi dădu lui Geronimo îndrumările necesare și plecă însoțit de zece oameni, fără să spună încotro merge și cât va lipsi. Nu se socotea indispensabil aici. Geronimo era un locțiitor de nădejde.

În primul rând se pune chestiunea unde și cum să fie îngropați morții. Erau atât de numeroși, încât pentru săparea gropilor ar fi fost nevoie nu numai de serioase forțe de muncă, dar și de foarte mult timp. De aceea, la

propunerea lui Geronimo, abiponii hotărâra să-i incinereze afară, în fața văii. Cărară morții acolo și îi îngrămădiră unii peste alții pe un rug de lemn uscat. Apoi dădură foc uriașei stive. Sumbra operație se termină abia pe la prânz. Era timpul ca abiponii ceilalți, teferi sau ușor răniți, să părăsească locul dezastrului. Ar fi întârziat ei lângă tovarășii lor grav răniți, însă, deși dezarmați, nu se bucurau de prea multă încredere din partea cambașilor. Primind făgăduiala că cei rămași vor fi bine îngrijiți, porniră pe jos — caii fuseseră, firește, reținuți ca pradă de război. Li se înapoiaseră doar cuțitele, de care nu se puteau lipsi pe drum.

Cambașii doreau și ei să se întoarcă la vetrele lor. Luară hotărârea ca unii dintre ei să rămână în Valea lacului secăt și să-i oblojească pe răniți până ce aceștia vor fi în stare să se deplaseze. Drept care trebuiră să-și improvizeze adăposturi din ramuri și frunziș. Cu aceste pregătiri și discuții îi apucă după-amiaza. În sfârșit, porniră la drum, afară de bolnavi și de îngrijitorii lor. Din cauza plecării tardive, ajunseră abia pe întuneric în satul de la Pârâul limpede. Întorcându-se victorioși, fură primiți și sărbătoriți cu toate onorurile. Se înțelege că o atenție deosebită li se acordă albilor, căci numai datorită lor tribul cambaș evitase o mare nenorocire.

Bucuria luă și aici forma unui ospăț care se prelungi până noaptea târziu.

Dimineața, căpetenia cambașilor se oferă să plece cu Morgenstern pe drumul făgăduit. Li se alăturară toți albi, fără excepție, precum și câțiva călăreți cambași.

Se îndreptară spre nord prin păduri și peste întinderi sterpe. Către seară atinseră malul unui lac cu apă sărată, situat într-o regiune cu pământ lutos. De jur-împrejur era pădure și tufăriș.

— Aici? întrebă Morgenstern, cuprins de febra nerăbdării.

— Aproape, răspunse căpetenia.

— Atunci duceți-mă acolo, repede, hai!

— Aveți răbdare. Soarele s-a și ascuns în dosul copacilor. Peste puțin va fi prea întuneric ca să putem săpa. Trebuie așteptat până mâine.

— Înseamnă să mor de curiozitate. Și, în fond, chiar dacă nu mă apuc imediat de săpături, se cuvine să văd încă astăzi locul cu pricina.

— De ce chiar azi?

— Fiindcă e ziua mea de naștere, *natalis* pe latinește.

— Ziua dumneavoastră? Cine putea să știe! Dacă-i așa, señor, atunci vi-l arăt chiar azi. Însă mai întârziem puțin, căci până se întunecă trebuie să facem rost de lemne pentru foc. După aceea vă duc și o să vedeți locul la lumina unei făclii.

Se apucară de adunat vreascuri, încet, fără grabă, oamenii fiind inițiați în ceea ce urma să se întâmple. Căpetenia îi avertizase pe toți cu excepția lui Morgenstern și Fritze. Trebuiau să întârzie până se va întuneca de tot, pentru ca surpriza să-și facă efectul dorit.

Morgenstern aduna și el vreascuri, doar-doar va grăbi clipa mult așteptată. Nu observase în preajma lor urmele de copite și de tălpi, care în nici un caz nu puteați proveni de la grupul ce-l însoțea. Tot atât de puțin îi atrăsese atenția faptul că Geronimo și căpetenia dispăruseră pentru o bucată de timp. Aceștia se duseseră la Tata Jaguar ca să-i comunice fericitul eveniment, ziua de naștere a micului savant, fapt care se potrivea de minune cu intențiile lor.

După ce adunară destule vreascuri, oamenii le dădură foc. Abia atunci Morgenstern observă lipsa celor doi.

— Parcă ar conspira împotriva mea, se plânse el lui Fritze. Acum, când totul e pregătit, căpetenia își face de lucru pe undeva. Și doar știe că nu pot să aștept.

— Mai răbdați nițeluș, îl sfătui Fritze. Rabzi un ceas, trăiești un an. Și-apoi, cu cât așteptați mai mult, Cu atât crește dihania aceea, ca să zic așa. Ia uitați-vă! Se întorc. Începe cercul.

Căpetenia și Geronimo se întoarseră, ce-i drept, însă cu asta Morgenstern încă nu rezolva nimic, fiindcă, spre marea lui indignare, oamenii voiau să cineze mai întâi. Nu bănuia micul savant amator că aniversarea lui mai necesita o mică pregătire.

Mâncară toți în afară de Morgenstern, căruia îi pierise pofta. Deodată, din apropiere, răsună un foc de armă. Morgenstern sări în sus speriat:

— Ce-i cu asta? Cine trage? Te pomenești că abiponii!

— Nu, señor, îl calmă Geronimo. Nu e decât un semnal: a sosit clipa să vedeți locul pe care ați vrut să-l examinați. Permiteți să vă conduc.

Îl apucă de braț și porni urmat de ceilalți. Căpetenia îl luase de braț pe Fritze. Merse așa încet, cu pași rari, chiar solemni, printre niște pâlcuri de arbuști până ajunseră într-un loc întunecos, nelămurit, unde Geronimo se opri. Cu voce gravă acesta raportă:

— Señor, astăzi, de ziua nașterii dumneavoastră, ne-am adunat la mormântul marelui dispărut oare, cu multe mii de ani în urmă, a coborât aici așteptându-vă să-l treziți duios la o nouă viață. *La enhorabuena, la enhorabuena!*

— *La enhorabuena!* Sincere felicitări! exclamă în cor și ceilalți.

În aceeași clipă răsări din întuneric o flăcăruie. Se mișca ba la stânga, ba la dreapta, ba în sus, ba în jos. Apoi răsăriră și altele și, la lumina lor, ieși la iveală un cadru înalt de vreo patru coți, pe care scria cu litere confecționate din bambus uscat: „La mulți ani!” Dădură foc literelor și, timp de câteva minute, urarea se profila destul de clar pe cerul întunecat.

— Ce frumos, dragă Fritze! exclamă doctorul cu entuziasm. Sunt sărbătorit în Gran Cacho cu focuri de artificii! Și totuși gigantul preistoric mi-ar fi mai pe plac...

— Deh, zic și eu, mormăi Fritze. Să nu fie cumva o glumă, dom' doctor, din care chiar dumneavoastră, om cu

faimă și cu onor, să ieșiți un fel de animal din acelea... Ah, dar asta ce-o mai fi?

Letterele arseseră. Cadrul de bambus dispăruse. În schimb, la dreapta și la stânga răsăriră niște puncte luminoase care creșteau rapid, înălțându-și flăcările. Două focuri ardeau la distanță de vreo șaisprezece pași unul de altul și, între ele, se afla scheletul alb al unui animal gigantic, așezat pe tulpini groase de bambus. Tata Jaguar stătea de-o parte zâmbitor și înconjurat de cei zece cambiași care-l ajutaseră să ducă treaba la bun sfârșit. Dar Morgenstern nici nu-i văzu. Privea țintă la schelet și sufla pe nas ca din foaie. Ar fi vrut să vorbească, să Strige, dar nu putea să lege nici un cuvânt. Până ce, în sfârșit, reuși să îngăime întretăiat:

— Un me... ga... the... ri... um! Un co... los!

Pronunțase cu chiu cu vai aceste cuvinte și, deodată, se risipi vraja ce-l imobiliza. Se repezi la schelet, cuprinse torsul uriaș și sărută os cu os. Mângâie craniul ca și când ar fi fost vorba de căpșorul unui copil adorat, se aplecă să dezmiere ghearele încârligate, țopăia, râdea, turuia întruna, de-ai fi spus că și-a ieșit din minți. Îl chemă și pe Fritze ca să-i arate toate minunățiile scheletului — „țeasta splendidă, rotundă, dinții cilindrici de o mare frumusețe, picioarele scurte, masive, ghearele admirabile, încovoiate, lungi, extraordinara lungime, cel puțin patru metri și jumătate, colosala înălțime, trei metri și jumătate...”

Fără a se lăsa derutat de glosele marginale, pe cât de seci pe atât de drastice ale lui Fritze, urmă cu entuziasm:

— Și unde mai pui că ce lipsește nici un os! Până acum nu există muzeu în lume care să se poată lăuda cu un megatherium întreg!

— Că-i întreg, mă rog, n-ar fi mare lucru, obiectă Fritze. Asta se întâmplă și cu alte vietăți. De pildă, eu. Parcă mie îmi lipsește ceva? Toate oscioarele sunt la locul lor, ba încă învelite în carne și piele...

— Ești un prost, Fritze. Stai în fața celei mai mari minuni și nu-i simți deloc grandoarea, frumusețea, farmecul. Nu ești făcut pentru știință.

— Dacă-i vorba numai de dihăanii moarte, apoi nici că-mi pare rău. Dar ia spuneți, dom' doctor, ce-aveți de gând cu animalul ăsta?

— Mai întrebi! Îl transport acasă.

— Just. Și îl arătați la panoramă contra bani?

— Ce idee... Îl donez unei universități, unui muzeu de prim rang, unde, pe lângă numele lui, va figura și al meu.

— Pe-al meu, vă rog frumos, să nu mi-l scrie. N-am nici un chef eu, Fritze Kiesewetter, să mă tragă în nemurire un animal, colea... Dacă vreți să-l duceți acasă, va trebui să tocmiți un vapor. Și mă-ntreb cum o să-l cărați până la țărmul mării. Că doar nu poate merge pe picioare, dobitocul!

— Demontăm totul și împachetăm fiecare os în parte. La asta o să ajuți și tu.

— Cu plăcere, dom' doctor. Când îi dăm drumul?

— Dacă ar fi după mine, aș începe chiar acum. Dar, din păcate, nu-i posibil. Trebuie să facem rost de o mulțime de lucruri. O să le procurăm din orașul cel mai apropiat.

— Adică din Tucuman, interveni Tata Jaguar, care tocmai se apropiase. În privința asta vă stau la dispoziție, domnule doctor. Poimâine pornim călare spre Tucuman. Acolo vă procur toate cele de trebuință. Iau cu mine și câțiva cambași care vor căra lucrurile înapoi.

— Vă pricepeți la asemenea târguieli?

— Cred că da, zâmbi Tata Jaguar. Uitați-vă cu atenție la acest megatherium. Observați poate vreun fragment, vreun os nelalocul lui?

— Nu. Totul e perfect de parcă diluviul s-a consumat abia ieri.

— Ei, aflați că acest schelet, atunci când l-am dezgropat, nu era decât un maldăr de oase învălmășite.

— Cum? Dumneavoastră l-ați dezgropat?

— Dezgropat și reconstituit. Doar nu vă imaginați că a stat ascuns în tufiș din vremea potopului.

— Atunci... sunteți... un... excelent zoolog și paleontolog, vorbi cam împiedicat și uimit Morgenstern.

— Chiar dacă nu sunt specialist, mă pricep totuși să reconstitui un megatherium și sunt probabil în stare să vă procur de la Tucuman cele trebuincioase pentru păstrarea și ambalarea lui.

— Fără îndoială, sunt convins. Prin urmare, plecați poimâine?

— Da.

— Încotro?

— În munți, spre Barranca del Homicidio.

— Cu câtă plăcere v-aș însoți, dar veți recunoaște și dumneavoastră că mi-e absolut imposibil. Nici eu, nici Fritze nu putem lipsi de aici. Trebuie să rămânem.

— Înțeleg, firește. O să vă recomand atenției cambașilor. Să contați pe prietenia lor.

După aceste cuvinte, Tata Jaguar se depărtă făcând semn și celorlalți să-i lase pe Morgenstern și pe Fritze singuri, netulburați, lângă scheletul giganticului preistoric.

De atâta bucurie micul savant uitase până și să-i mulțumească sau măcar să-l întrebe cum de i-a venit ideea să dezgroape animalul. Era atât de copleșit de prețioasa descoperire, atât de preocupat să-i cerceteze amănuntele, încât nu se mai gândea la nimic altceva. Pipăia și studia fiecare fragment pentru a zecea și a suta oară și nu mai contenea cu explicațiile adresate lui Fritze, ocupat la rândul lui cu întreținerea focului, căci aveau nevoie de lumină pentru a putea să curețe uriașul schelet,

Tata Jaguar însă, după ce se întoarse în tabără cu ceilalți oameni, îi spuse lui Geronimo:

— În sfârșit, le-am găsit leacul. Acest savant și servitorul lui n-o să ne mai dea de furcă. O să stea în sat ca mieluşei. Putem pleca în munți fără teamă că ne vor face iarăși vreo poznă.

— Vasăzică n-o iei de-a dreptul la Salta, ci la Tucuman?

— Da. De la Salta încolo ar trebui să batem călare drum lung, istovitor. Ar însemna să dureze prea mult deplasarea. În schimb, așa putem vinde caii la Tucuman și să ne continuăm drumul cu diligență. O să zburăm nu alta, căci caii sunt schimbați la fiecare stație. Apoi, la Humahuaca, ne facem rost de catări. Altminteri nu merge prin munți.

— Și de la cine îi luăm?

— De la Rodrigo Sereno, care posedă catării cel mai bine îngrijiți. În felul acesta ajungem în munți cu mult înaintea lui Gambusino și avem timp destul să luăm toate măsurile ca nici el, nici Perillo să nu ne scape.

— Iei și cambași cu tine?

— Nici prin gând nu-mi trece. Însă bătrânul Anciano și Hauca trebuie să fie de față.

— De fapt, jumătate din oamenii noștri urmau să rămână în Chaco, la cules de ceai.

— Asta se poate face mai târziu. Acum am nevoie să rămână la dispoziția mea. Trebuie să-i prindem pe ucigași.

— Și Don Parmesan, chirurgul?

— Pe ăsta nu-l putem folosi. Voi aranja lucrurile în așa fel, ca să stea cu Morgenstern și cu Fritze.

Toate rolurile fiind stabilite, se duseră la culcare, urmând ca, odată cu zorii, să se întoarcă în sat. Cât privește pe Morgenstern, acesta n-ar fi putut dormi în starea euforică ce-l stăpânea. Totuși, cum nu se odihniise nici în ajun, ațipi pentru câteva ore. Dar nici nu răsări bine soarele, că micul savant se și afla iarăși la megatheriumul lui. Îl măsura în fel și chip, notând rezultatele în carnet.

Pregătirile de plecare îl neliniștiră grozav. Ar fi vrut să rămână chiar pe loc, dar cum nu se putea, fu nevoit să se despartă de comoara lui, nu înainte de a-i asigura un acoperământ protector din bambus și stuf, ca să o ferească de vânt și de ploaie. Apoi porni și el îndărăt spre satul de la Pârâul limpede, unde ajunseră cu toții pe înserat.

Acum, când megatheriumul dispăruse din fața ochilor săi, Morgenstern era din nou în stare să se gândească la alte lucruri. Cântări deci valoarea uriașă a darului pe care i-l făcuseră cambașii și se simți profund îndatorat față de Tata Jaguar pentru marea surpriză ce-i pregătise. Își repară bineînțelese greșeala, mulțumindu-i călduros. La fel și căpeteniei, care îl asigură că oamenii lui sunt gata să transporte scheletul până în preajma vreunui port.

Discutând despre plecarea de-a doua zi în direcția munților Cordilieri, Tata Jaguar nici nu avu nevoie să stăruie pe lângă Don Parmesan ca să rămână în sat. Chirurgical îl căută pe Morgenstern și-l întreabă:

— Señor, plecați și dumneavoastră mâine?

— Nu.

— Așadar, rămâneți aici până veți reuși să transportați colosul într-o regiune civilizată?

— Da.

— De fapt, îmi dau seama că arta mea e mai puțin căutată în Chaco, prin munții împăduriți, decât în lumea orașelor și în pampas. Știți doar că sunt un chirurg eminent și că retez orice os, orice organ. Pe scurt: retez orice. Dar dacă nimeni nu apelează la mine, atunci toată știința și măiestria sunt de prisos. De aceea m-am gândit să-l scutesc pe Tata Jaguar de prezența mea. Rămân și eu cu dumneavoastră, apoi ne deplasăm împreună spre alte meleaguri unde știința și reprezentanții ei sunt prețuiți cum se cuvine. De acord?

— Întru totul. Societatea dumneavoastră nu-mi poate fi decât agreabilă, peramoenus sau pergratus, cum zice latinul.

A doua zi dimineața, când Tata Jaguar și oamenii lui porneau la drum, toți localnicii se strânseseră să-i mai mulțumească o dată pentru salvarea lor și să-l salute cu respect. Un grup de războinici, sub conducerea căpeteniei, formară o escortă de onoare care îl petrecu un timp, iar doi călăreți primiră sarcina să-l însoțească până la Tucuman și

să aducă de acolo lucrurile pe care Tata Jaguar avea să le achiziționeze pentru Morgenstern.

Către prânz, escorta și căpetenia porni spre Valea lacului secăt, ca să vadă de abiponii răniți și de îngrijitorii lor. Luă cu el câțiva cambași, precum și pe Morgenstern și Fritze, răspunzând ce plăcere dorinței celui dintâi. Căci micul savant nu avea ce face și se plictisea.

Găsiră totul în cea mai perfectă ordine. Nimic suspect nu se întâmplase în absența lor. Doar o singură chestiune îl cam neliniștea pe cambașul însărcinat cu supravegherea taberei. Acesta, după ce se informă la căpetenie asupra numărului cailor capturați de la abiponi și de la complicitii lor albi, rosti nedumerit:

— Atunci lipsesc doi. Erau cincizeci de călăreți care mai duceau cu ei cinci cai liberi, deci la un loc cincizeci și cinci. Dacă scădem caii lui Gambusino și Perillo, care au fost împușcați, ar trebui să avem cincizeci și trei. Totuși nu sunt decât cincizeci și unu. Mă întreb unde-or fi caii lipsă?

— Poate s-a greșit la numărătoare, sugeră căpetenia.

— Nu s-a greșit, că doar am numărat și șeile: cincizeci și trei. Lipsesc vasăzică doi cai. Trebuie să fi dispărut seara sau noaptea.

— Unde să fi dispărut?

— I-a luat Gambusino.

— Ce-ți veni! exclamă speriat Țeastă-Tare. Cum putea să intre când gura văii era păzită de doi străjeri?

— Ar trebui să-i întrebi dacă și-au făcut datoria, sau dacă nu cumva s-au așezat și ei lângă foc. Și mai e un lucru care mă face să cred că Gambusino a furat caii.

— Ce anume?

— Ieri am trimis un om de-al nostru să aducă șeile celor doi cai împușcați de Tata Jaguar. Când colo, șeile s-au topit. Nu e ciudat?

— Nu văd nimic ciudat. Perillo și Gambusino trebuie să fi luat șeile ca să le folosească de îndată ce ar găsi alți cai.

— Atunci ar, fi luat și căpestrele.

— Păi ce, căpestrele le-ați găsit?

— Da, mi le-au adus oamenii mei.

— Asta chiar că n-o înțeleg. De ce să fi luat numai șeile? Mai curând poți călări fără șa decât fără dârlogi.

— Pentru mine, unul, nu-i greu de înțeles. Caii pe care i-am capturat de la abiponi aveau căpestre. Ori Gambusino a furat doi din caii aceia, cu căpestre cu tot, așa că nu-i mai trebuiau decât șei.

— Totuși cum a pătruns în vale când intrarea era păzită de doi războinici?

— Mă tem că și-au părăsit postul. Dar ascultă mai departe: m-am dus eu însumi să cercetez urmele celor doi fugari. Și le-am descoperit, ca și pe cele ale Tatii Jaguar și ale lui Anciano, care se luaseră după ei. La întoarcere aceștia călăriseră pe marginea pădurii. Dar mai erau și urmele a doi oameni care au ieșit pe jos din ascunzătoarea fugarilor, au mers o bucată pe câmp și s-au îndreptat înapoi. Iar de aici se vedeau urmele a doi călăreți care duceau înapoi taman până la caii împușcați. Acolo călăreții au stat un timp, apoi, ținând mereu marginea pădurii, au cotit ca să înconjoare pădurea. Ei, ce zici?

Căpetenia căzu pe gânduri. Clătină din cap, chibzui un răstimp, apoi rosti:

— Dacă-i așa, înseamnă că Gambusino și Perillo au fost într-adevăr în vale și au pus mâna pe cei doi cai.

— Asta cred și eu. Și mai cred că Tata Jaguar se află în mare primejdie, căci ticăloșii i-au luat-o înainte. Când a plecat Tata Jaguar?

— Azi-dimineată.

— Deci Gambusino e în câștig cu trei zile și nu mai poate fi întrecut.

— S-ar putea totuși, fiindcă Tata Jaguar merge la Tucuman și de acolo ia diligența pe când Gambusino, ca să ajungă la Salta, trebuie să treacă prin pustiuri și păduri.

— Las' că nici Gambusino nu e prost. Ce te faci dacă a luat-o și el prin Tucuman?

— Atunci Tata Jaguar se află într-adevăr în cea mai mare primejdie. Trebuie să trimit un om după el. Dar mai întâi să vedem cine au fost paznicii de la intrare.

Încălecă și porni repede, însoțit de întregul grup. Trecând de pădure, goni ca săgeata peste câmpul întins. Dacă era cazul să trimită un curier după Tata Jaguar, atunci nici o clipă nu trebuia pierdută.

Căpetenia și indienii săi călăreau în față, iar cei doi germani mai în urmă. Asistaseră la discuție și erau foarte preocupați. Călăreau alături. Morgenstern rupse primul tăcerea.

— Ia spune, Fritze, cam câtă vreme crezi că poate să stea megatheriumul meu sub acoperământ fără să sufere stricăciuni?

— În tot cazul câteva luni, poate și ani.

— Ești sigur?

— N-am nici o îndoială. Dar de ce întrebați?

— Fiindcă nu mă lasă în pace un gând.

— Care?

— Mă tot gândesc la necesitatea de a săvârși un act eroic. Doar știi, am mai vorbit despre asta.

— Mi-amintesc. Trebuie folosit primul prilej ca să ne arătăm curajul și să spălăm rușinea.

— Ei bine, ocazia s-a ivit. Tata Jaguar e în primejdie, pe latinește periculum.

— Asta o știi, dar ce are-a face cu noi?

Șmecherul de Fritze se prefăcea că nu înțelege prea bine lucrurile, ca să nu se spună apoi că el a fost inițiatorul acțiunii.

— Mai întrebi?! se miră Morgenstern. Doar îi datorăm până și viața! Cum s-ar putea să nu ne privească și pe noi primejdia în care se află Tata Jaguar?!

— Păi atunci să ne luăm după el?

— Bineînțeles.

— Dar căpetenia vrea să trimită un om de-al lui. Am fi de prisos.

— Ba nicidecum. Ia închipuie-ți că omul nu-l mai găsește la Tucuman. O să se întoarcă frumușel crezând că și-a făcut datoria.

— Pe când noi am merge mai departe și l-am căuta...

— Ei, vezi! Noi n-am avea liniște până nu l-am găsi și nu l-am scoate din mâinile lui Gambusino.

— Hm! Totuși mai e ceva.

— Ce?

— Megatheriumul.

— Asta nu te privește. E treaba mea. Dacă eu îl părăsesc pentru moment, nu văd nici un motiv să te frământți tu, Oricum, va rămâne la locul lui.

— Da, de fugit n-o să fugă. Faceți cum doriți, că eu vă urmez.

— Dar căpetenia? O să ne lase să plecăm?

— Îi spunem că am uitat să vorbim cu Tata Jaguar în legătură cu niște lucruri necesare pentru megatherium, de aceea vrem să-l însoțim pe curier până la Tucuman. Nici un om n-ar avea ceva împotriva.

— Adevărat. Ești un mare pișicher. Deci mergem călare la Tucuman.

— Mergem, însă numai dacă se adevărește că Tata Jaguar se află în pericol.

Din păcate, se vădi că locțiitorul căpeteniei în Valea lacului secat nu se înșelase. Identificați, cei doi străjeri mărturisiră faptul că-și părăsiseră posturile și că petrecuseră două ore — cât mai dura schimbul lor — lângă foc, în societatea celorlalți. Căpetenia nu avu nici un motiv să-i rețină pe Morgenstern și pe Fritze de la călătoria proiectată. Astfel, încă înainte de miezul nopții, aceștia porniră spre Tucuman împreună cu mesagerul cambaș. Numai Don Parmesan rămase pe loc așteptând — după cum spera el — grabnica lor întoarcere.

16. Señor Sereno și musafirii lui

Orașul Salta, pe numele lui întreg San Miguel de Salta, e așezat în Valea Lermei, un câmp neted către carie coboară numeroase ape de munte. Orașul, relativ dens populat, practică un asiduu comerț de trafic cu Bolivia. Unul din cei mai importanți expeditori era señor Rodrigo Sereno, a cărui proprietate se afla — poate se mai află și azi — la intrarea dinspre nord în Salta. Proprietatea era compusă din grajduri și antrepozite vaste, iar în fața lor, către stradă și întinzându-se pe un front larg, se găsea edificiul principal din care o parte servea de locuință stăpânului și familiei sale. Cealaltă parte a clădirii era destinată mai ales oaspeților și călătorilor străini de oraș.

Se făcuse seara târziu. Vizitatorii în trecere plecaseră, iar oaspeții găzduiți în local, ca și personalul domestic, se duseseră la culcare. Señor Rodrigo ședea singur în odaia lui și calcula încasările zilei. Deodată auzi niște pași. Aruncă repede o cuvertură peste grămada de bani și se ridică de la masă ca să nu se observe ce făcea.

În locurile acelea nu puteai fi niciodată destul de prevăzător. Chipul său exprima încordare și vigilență. Ușa se deschise și în cadrul ei apărură doi bărbați la vederea cărora expeditorul se însenină brusc.

— *Buenos tardes!* Bună seara, îl salutară ei.

Gazda și musafirii își strânseră puternic mâinile. Cei doi vizitatori erau Gambusino și Antonio Perillo.

Primul își plimbă cercetător privirea prin odaie, stăruind un moment asupra mesei din fața lor. Ridică apoi cuvertura și întreabă râzând:

— Ați numărat banii, señor Rodrigo și i-ați ascuns de ochii noștri? Păi de când ne-ați rânduie și pe noi între oamenii suspecti?

— Vai, nu vorbiți așa, răspunse gazda. Știți prea bine că nu de dumneavoastră mă feresc. Am auzit pași și nu bănuiam cine-o fi. Luați loc, vă rog. Fiți bineveniți. Cu ce vă pot servi?

— Cu de-ale gurii, ce se găsește. Și două sticle de vin. Apoi ne pregătiți provizii pentru doi oameni care vor sta în munți o săptămână și ceva. Că de vânat nu se știe dacă vor avea parte...

Señor Rodrigo dispăru pentru o clipă și se întoarse cu mâncare și vin. Se așeză pe un scaun și, în timp ce musafirii înfulecau tăcuți, îi privi bucurându-se de pofta lor. Dar cum nu prea era dedat cu tăcerea, li se adresă după un timp:

— Dincotro veniți, señores?

— Din Tucuman, răspunse Gambusino.

— Ați călătorit cu diligența?

— Da. Am sosit chiar acum.

— Rămâneți la mine peste noapte?

— Numai câteva ore. Pe urmă plecăm mai departe. Aveți să ne vindeți doi catâri buni?

— Se înțelege. Pentru niște señores ca dumneavoastră găsesc totdeauna cele necesare.

— Și cât cereți pe ei?

— N-o să vă coste mai mult de douăzeci de *bolivianos* catârul.

Asta însemna optzeci de mărci pentru un catâr solid, rezistent, obișnuit cu urcușul. Un preț într-adevăr foarte modest.

— Și dacă nu dispunem pentru moment de bani? întrebă cu tâlc Gambusino.

— E ca și cum ați dispune. Nu mi-ați rămas niciodată datori.

— Bine. Achităm la întoarcere. Dați-ne un pat cumsecade, căci diligența ne-a hurducat rău de tot. Dar mai întâi spuneți-ne unde îi putem găsi pe indienii moioși.

— La ei vă duceți? Curajoși indivizi, întreprinzători. Dar nu le-aș acorda încredere.

— Fiindcă nu-i cunoașteți. Cu mine-i altceva, suntem prieteni.

— Îi găsiți la vânătoare în ținutul Guanacotales. E tocmai sezonul.

— Asta nu prea îmi convine. Ar fi să pierd mult timp. De fapt, drumul nostru duce în altă parte.

— Încotro?

— În munți. E tot ce vă pot spune. Banii îi primiți oricum, chiar dacă n-o să știți care ni-e ținta.

— Desigur, señores. Mă iertați, n-am vrut să vă descos.

Astfel se încheie scurta lor convorbire. Oaspeții terminară de mâncat și se culcară apoi în patul pe care gazda îl căptușise cu pături și blănuri moi.

Señor Rodrigo își reluă socotelile, vârî banii zornăitori într-o pungă și trecu în altă odaie, ca să se culce și el. Era întuneric. Cei doi musafiri dormeau și trăgeau aghioase de zile mari. Timpul se scurgea încet, încet. Se făcu ora douăsprezece, apoi unu. Señor Rodrigo intră în camera musafirilor cu o lumânare în mână. Se apropie de pat și îi trezi:

— Sculați-vă, señores. E timpul de plecare.

Cei doi se sculară imediat. Fură tratați cu ceai de mate și cozonac proaspăt, după care gazda îi conduse în curte, unde-i aștepta perechea de catâri. Erau înșeuăți. În coburi se aflau alimentele comandate de Gambusino. Gazda plimbă lumânarea în jurul catârilor și vorbe:

— Mulțumiți, señores? Harnașamentul vi-l dau cu împrumut. Mi-l restituiți când n-o să vă mai trebuiască.

— Catârii sunt buni, señor Rodrigo, constată Gambusino. Harnașamentul vi-l înapoiem peste o săptămână, cel mult câteva zile mai târziu. Rămâneți sănătos!

— Călătorie plăcută și noroc!

Se depărtară în timp ce Sereno îi urmări încântat de parcă ar fi făcut o afacere excelentă. Când Gambusino

pleca în căutare de aur, señor Rodrigo îi împrumuta de obicei cai sau catâri, chiar și bani ori alte lucruri, pe care le primea întotdeauna înapoi împreună cu dobânzi grase.

În vreme ce tropotul catârilor se pierdea în noapte, negustorul intră în casă și se culcă din nou.

Seara următoare lucrurile se petrecură aproape la fel, numai că de astă dată musafirii erau cu mult mai numeroși. Sereno tocmai terminase de socotit și vârâse banii în pungă când auzi o mulțime de pași în fața ușii. Deschise și douăzeci și șase de oameni înarmați pătrunseră în odaie. Purtau toți haine și încălțări de piele și pălării cu boruri largi, exceptând doi inși care erau desculți și cu capul descoperit. Părul le cădea pe spate, lung. Judecând după trăsăturile lor, păreau să fie indieni. Unul era tânăr, celălalt foarte bătrân.

Sereno cunoștea pe câțiva dintre noii sosiți și îi salută călduros, îndeosebi pe Tata Jaguar. Acesta comandă vin și se interesă dacă până într-o oră li s-ar putea servi *asado con cuero*, adică friptură în sânge preparată cu piele cu tot.

— Firește, oricât doriți, señor, se grăbi să-l asigure negustorul.

— Faceți așa ca să ajungă la douăzeci și șase de bărbați flămânzi. Apoi scoateți catării dumneavoastră în curte ca să-i vedem și noi. Vrem să cumpărăm douăzeci și șase de capete.

Douăzeci și șase de catâri! Și nu cu chirie, ci vânzare cu plata în bani peșin! Pe deasupra douăzeci și șase de porții de *asado con cuero* plus treisprezece sticle cu vin! Bună afacere! Rodrigo Sereno își încovoia spinarea, se plecă până la pământ. Parcă se făcuse mai mic cu un cot. Năvăli în bucătărie, își trezi slujitorii și le dădu dispozițiile de rigoare. Friptura să fie gata cât mai repede; catării să fie ȧesălați și periați lună; să nu rămână fir de praf pe ei. Apoi negustorul se întoarse în încăperea cea mare și își făcu de lucru lângă mesele așezate cap la cap, așteptând noile porunci ale musafirilor.

Aceștia ședeau tăcuți, duși pe gânduri, fără să schimbe nici un cuvânt între ei. Señor Rodrigo, volubil și curios, nu putu suporta multă vreme atâta liniște. Se așeză pe un scaun, se tot suci fără astâmpăr și, în cele din urmă, întrebă pe tonul cel mai politicos de care dispuneau instrumentele sale vocale:

— Îmi permiteți să aflu și eu de unde veniți, señores?

— De la Tucuman, sună răspunsul cam sec.

— Dar n-ați călătorit cu diligența?

— Nu.

— Ah, uitasem, diligența a sosit ieri. Cu această ocazie m-au vizitat doi señores cunoscuți și foarte renumiți. O să vă mire când veți auzi numele lor.

Nimeni nu-i răspunse. Doar Picaro cel șugubăț, care nu scăpa niciodată prilejul de a-și plasa poantele, i-o întoarse zâmbind:

— Nu ne-ar mira deloc să auzim numele lor, ci doar faptul că le-ați rosti dumneavoastră, care, după cât se pare, sunteți cel mai discret om de pe teritoriul Argentinei.

— O, chiar atât de departe nu merge discreția mea. E drept că de felul meu nu sunt vorbăreț, dar a trece sub tăcere numele unor asemenea señores ar fi o impietate. Așadar, aflați că unul din ei era faimosul toreador Antonio Perillo.

În ignoranța sa nici nu observă impresia pe care această știre o produse asupra oaspeților. Aceștia se priviră între ei și se înțelesesă din ochi să tacă. Doar Hammer întrebă cu prefăcută nepăsare:

— Și celălalt?

— Celălalt era un señores și mai vestit: Gambusino Benito Pajaro.

— Așa. Și de unde au venit?

— De la Tucuman, cu diligența. Cam tot la ora asta. Le-am închiriat doi catâri, le-am dat și provizii pe o săptămână și i-am trezit cu un ceas după miezul nopții, fiindcă trebuiau să plece.

— Încotro?

— La indienii moioși, care se află acum în regiunea văii Guanaco.

În acel moment hangiul fu chemat la bucătărie, prilej nimerit pentru oaspeți de a-și schimba între ei părerile. Tata Jaguar rosti cu glas înăbușit:

— Să fie oare adevărat? Tu ce spui, Geronimo?

— Gambusino și Perillo trebuie să fi grăbit călare, cu toată viteza, până la Tucuman. Asta ar fi singura explicație.

— Așa cred și eu. Foarte bine că am tras aici și că am folosit cai de releu fără să mai așteptăm diligența următoare. Gambusino a câștigat un avans de o zi, totuși vom ajunge înaintea lui pentru că, voind să treacă mai întâi pe la moioși, va trebui să facă un ocol considerabil. Și mai avem un mare avantaj: știm din ce direcție va veni. Îl putem aștepta dincolo de valea Guanaco.

— Ce-o fi căutând la moioși? se întrebă cu glas tare unul din fărtați.

— Ei, asta-i acum! spuse Hammer. Doar e foarte ușor de ghicit. Gambusino și Perillo umblă să pună mâna pe o comoară la Barranca del Homicidio. Pentru asta e nevoie de timp, poate chiar de mult timp, s-ar putea să nu le ajungă proviziile. Și atunci e nevoie de vânat, pentru care treabă vor ei să-i angajeze pe moioși. Totodată le trebuie oameni care să-i apere de ochii unor nepoftiți, fie drumeți, fie vânători în trecere — pentru ca nimeni să nu-i poată surprinde la lucru și să le descopere intențiile. Vor pune deci străjeri moioși, care să oprească pe orice străin ce se apropie.

— Dar atunci chiar străjerii ar putea ghici ce anume urmăresc dumnealor.

— N-are importanță. După ce își atinge scopul, Gambusino îi împușcă pe moioșii care i-au ocrotit și dispare pentru totdeauna cu comoara lui. Asta ca să nu-l poată găsi rudele indienilor uciși, care, firește, s-ar răzbuna.

— Mare ticăloșie! Gambusino e un om rău și mârșav, totuși nu-mi vine să cred că ar săvârși asemenea faptă.

— Nu? întrebă ironic Tata Jaguar. Am tăcut multă vreme, însă astăzi voi vorbi. Ascultă: tot așa s-a purtat și cu fratele meu, care era și dânsul *gambusino* sau prospector, cum li se spune în Statele Unite căutătorilor de aur. Descoperise o vână de aur foarte bogată. Atunci a apărut acest bandit care l-a ucis într-un chip bestial, l-a jefuit și a dispărut. Crima asta m-a făcut să încărunțesc, să albesc de tot. I-am luat urma criminalului, care ducea spre Argentina, însă nu am reușit să dau de el. Abia de curând ne-am întâlnit și ne-am recunoscut reciproc. Acuma clipele unuia din noi sunt numărate, ale mele ori ale lui, nu se știe...

— Ale lui, ale lui! interveniră toți, bătând cu pumnii în masă.

— Stați liniștiți, îi rugă Tata Jaguar. Fără gălăgie! Nimeni nu trebuie să afle despre ce vorbim.

Señor Rodrigo reapăru însoțit de câțiva servitori care aduceau pe tăvi îmbietorul *asado con cuero*. Mușteriii se ospătară și băură câte un păhărel, însă chipurile lor erau atât de grave, încât gazdei îi pieri curajul să înnoade noi discuții. După cină ieșiră cu toții în curte ca să vadă catării. Își vânduseră caii la Tucuman, pentru că nu-i puteau folosi în munți; de aici urmau să-și continue drumul călare pe catări. Animale și harnașament se găseau din belșug la Rodrigo Sereno.

La lumina felinarelor și a lumânărilor aleaseră numărul necesar de catări, pentru care gazda le ceru același preț modest: douăzeci de *bolivianos* exemplarul. Apoi duseră șeile în casă pentru a umple coburii cu alimente — ceea ce se făcu într-o jumătate de ceas. Între timp Tata Jaguar ceru socoteala, băgă mâna sub cingătoare și scoase un pumn de piese de aur cu care achită totul.

Imediat oamenii încălecară pe catări și se pierdură în noapte. Señor Sereno privi lung în urma lor, mulțumit de târgul ce-l făcuse.

După câțva timp, când abia se crăpa de dimineață, hanul fu vizitat de alți doi mușteri. Rodrigo Sereno tocmai își sorbea tacticos, printr-un tub de argint, ceaiul de mate. Oaspeții, mărunți de stat și purtând veșminte stacojii, erau înarmați până-n dinți. De cum se deschise ușa, unul din ei întrebă:

— Dumneavoastră sunteți hangiul Rodrigo Sereno?

— Da, señores.

— Atunci ne aflăm în casa, pe latinește *domus* sau și *aedificium*, pe care o căutăm. Aveți catări de vânzare?

— Cu plăcere, oricâți.

— Dar cu mâncarea și băutura cum stați? Se găsește ceva și pentru noi?

— Tot ce doriți. Luați loc și faceți comanda.

Aduse două scaune și îi pofti să se așeze la masă. O ușoară lipsă de respect se vădea în glasul lui. Noii veniți, în ciuda armelor ce purtau, nu-i inspirau prea multă considerație. Aceștia însă nu observară nimic. Comandară *mate* cald cu pâine și se cuibăriră comod în scaunele oferite de hangiu.

După ce le puse dinainte ceaiul, Sereno luă și el loc la masă, afișând un aer superior și măsurându-i oarecum amuzat.

— Îmi permiteți să vă întreb, señores, rosti el într-un târziu, aveți de gând să stați câțva timp aici în Salta?

— Cumpărăm catări, deci e limpede că plecăm mai departe, răspunse răspicat Fritze Kiesewetter.

— Și de unde veniți?

— De la Tucaman.

— Tot de la Tucaman? Desigur că n-ați folosit diligența!

— Nu. Am venit călare pe cai de poștă. După cum întrebați, s-ar părea că au mai venit și alții de acolo.

— Exact. Aseară am primit un grup numeros, iar alaltăieri două persoane. Și încotro mergeți, dacă mi-e îngăduit?...

— Mai întâi la Salina del Condor. Însă nu cunoaștem drumul. N-ați putea să ne dați o călăuză de nădejde?

— Cum să nu. Dacă-l plătiți bine, vă procur imediat un om potrivit: am un argat care a fost în câteva rânduri acolo. Îl conving eu să vă însoțească. O să vă aștepte lângă catârii pe care îi puteți vedea în orice moment.

Era greu de crezut ca peonul de care vorbea señor Rodrigo să fie un om de nădejde, altminteri hangiul nu l-ar fi cedat așa de ușor. Când cei doi drumeți dădură cu ochii de peon, acesta se declară gata să-i servească și puse condiții atât de avantajoase, încât căzură imediat de acord. În schimb, cu atât mai pipărați la preț se dovediră catârii. Sereno pretinse de fiecare animal câte cincizeci de *bolivianos*, adică de două ori și jumătate prețul cerut în ajun. La care se adăuga, firește, costul șeilor și al proviziilor.

În timp ce se pregăteau alimentele, Morgenstern — conversând cu proprietarul — îl întrebă la un moment dat:

— Ați vorbit, señor, de niște oameni care au sosit ieri și alaltăieri din Tucuman. Îi știți cumva pe nume?

— Firește, sunt persoane binecunoscute.

— Îmi spuneți și mie?...

— De ce nu. Sunt chiar mândru că vă pot arăta ce fel de señores trag la mine. Alaltăseară a fost vestitul Benito Pajaro cu încă un domn.

— Aha, Gambusino! Iată, așadar, urma justă, pe latinește *semita* sau *vestigium*. Și celălalt trebuie să fi fost Antonio Perillo, nu?

— Întocmai, îi cunoașteți și dumneavoastră?

— Mai bine decât v-ați putea imagina. Și cine erau domnii de ieri?

Señor Rodrigo îi privea acum și pe cei doi mușterii cu mai puțină suficiență și cu mai mult respect. Cine-l cunoștea atât de bine pe Gambusino — judeca el — trebuia să fie totuși cineva. În loc de răspuns plasă deci o întrebare:

— Vorbeați de o urmă. Nu cumva doriți să-l ajungeți din urmă pe Gambusino?

— Într-adevăr.

— Știți încotro s-a dus?

— Cu precizie.

— Atunci trebuie să plecați repede căci și dânsul părea foarte grăbit. Dar și mai grăbiți erau cei de aseară: peste douăzeci de bărbați, conduși de vestitul Tata Jaguar. Pe acesta probabil că nu-l cunoașteți.

— Cum să nu-l cunoaștem! Doar facem parte din anturajul lui.

— Așa? Sunteți oamenii lui și totuși umblați după Gambusino? Să înțeleg oare că și Tata Jaguar vrea să-l întâlnească?

— Ați ghicit. E vorba de o afacere foarte interesantă, pe latinește *negotium*. Chestie vitală pentru noi. Ca să înțelegeți...

Micul savant era cât pe ce să treacă la confidențe față de hangiu. Dar Fritze, mult mai prudent, îl întrerupse:

— E vorba de o vână de argint care cică a fost descoperită sus în munți. Ei bine, toți acești seňores, ca și noi, de altfel, se îndreaptă într-acolo. Vrem să exploatăm vâna dacă o fi ceva de capul ei.

— O, vă felicit, exclamă gazda pe un ton condescendent. O afacere la care participă Tata Jaguar și Gambusino nu poate fi decât foarte rentabilă. Sper că de câte ori veți avea drum pe-aici, vă veți aminti de mine și veți trage la hanul meu. Salutați-l vă rog pe Tata Jaguar! Îl stimez și îl admir din toată inima. Poftim și dovada: pentru că faceți parte din anturajul lui voi mai lăsa din prețul catârilor: treizeci de *bolivianos* catârul în loc de cincizeci! Îngăduiți să vă restitui diferența.

Le înapoie banii respectivi, ceea ce îi miră destul de mult pe cei doi omuleți porniți pe fapte de vitejie.

17. Întâlniri neașteptate

Cine urcă dinspre răsărit Anzii Cordilieri ca să ajungă în Chile sau Peru, trebuie să se cațere pe mai multe trepte montane care, din pricina diversității nivelurilor, se deosebesc și în ce privește clima.

Prima treaptă, Yungas, atinge 1.600 metri. Aici domnește exuberanța tropicală, cu vaste păduri virgine, întrerupte din când în când de pajiști cu verdeață succulentă, numite *pajonales*. Șirul Medio Yungas constituie cea de-a doua treaptă având o înălțime medie de 2.900 metri. Aici clima e temperată și se întind păduri uriașe, în care cresc mai ales diferite specii de *cinchona*, un fel de scorțișoară. Urmează apoi masivul Cabezeras de los valles, atingând 3.300 metri. Acești munți, fiind ocrotiți împotriva furtunilor, mai poartă încă bogate și diverse forme de vegetație. Cu ei se sfârșește de fapt zona păduroasă, căci pe treapta următoare arborii apar izolați și numai în locuri deosebit de ferite. Această treaptă, numită Puna, cu climă uscată, cu ploi rare, urcă până la 3.900 metri. Se află aici, în afară de copaci stingheri, tot soiul de buruieni și ierburi (*gentiana*, *valeriana*, *yereta* etc.), care servesc de pășune. Și mai sus e masivul Puna brava, cuprinzând cele mai înalte piscuri, tot ceea ce trece de 3.900 metri. Aici se află zăcămintele mari de minereu. Trecătorile duc de la un gigant la celălalt. Ploaia se transformă adeseori, chiar și în toiul verii, în zăpadă și grindină. Iarna bântuie viscole grozave. Călătorul ce se încumetă să treacă Anzii în acest anotimp riscă să-și piardă viața.

Dincolo de granița dintre Argentina și Bolivia, unde Puna se mărginește cu Cazabera de sus, coboară spre răsărit o pădure destul de deasă cu arbori de *cinchona calisaya*. În locurile deschise din jurul pădurii se află așezările indienilor moioși. Ceva mai departe, peste Puna,

se întinde valea Guanaco, pe care un grup din acești indieni și-o alesese ca loc de vânătoare. Mai sus, aproape de Puna brava, pe un mic platou, își revarsă apele Salina de Condor, iar și mai sus, deasupra platoului, se cascadează acea prăpastie numită Barranca del Homicidio. În preajma ei un drumeag, încrucișându-se cu o potecă venind dinspre Chile, duce în jos, urcă apoi spre Salina del Condor și coboară iar până dincolo de granița Argentinei, spre Salta. Lângă graniță, drumeagul se unește cu un altul venind mult mai dinspre nord, din Peru. Termenul „drumeag” este de fapt impropriu, căci ceea ce se înțelege la noi prin drumeag sau potecă, nemaivorbind de șosea, e cu totul altceva. Aici cătării calcă peste stânci și bolovani uriași, străbat coclauri și văgăuni, fără a lăsa o urmă cât de mică. Terenul pare absolut neumblat. Numai un vânător sau un ghid cu multă experiență se poate orienta în acest ținut. Călătorul neavizat pierde foarte ușor direcția și rătăcește zile și săptămâni întregi prin munți fără să găsească o cărare care să-l ducă la țintă. Până și un cunoscător, dacă nu e foarte atent, poate să nu observe locul unde se întâlnesc cele două firicele de drum și să o ia într-o direcție greșită.

Astfel a pățit-o și peonul care îi călăuzea pe cei doi germani spre Salina del Condor. E drept că mai fusese cândva pe aici împreună cu alți călători, dar nu se prea sinchisise de amănuntele topografice. Iar acum nu reușea să se descurce.

Se făcuse amiază. Încă din primele ore ale dimineții peonul se purtase într-un chip foarte ciudat, schimbând de mai multe ori direcția, luând-o când la dreapta, când la stânga, fără nici o noimă. Se tot uita în jurul lui cam fâstâcit și jenat, dându-și în același timp silința să pară calm și stăpân pe situație.

Doctorului nu-i bătuse la ochi această comportare a călăuzei. În schimb Fritze, mai perspicace, își dădu seama de adevăr. Cei trei călători se aflau acum într-un loc de unde se deschideau două vâlcele înguste: una spre stânga,

cealaltă drept în față. Peonul se opri încercând să-și amintească poziția terenului. Se uita în toate părțile și nu știa încotro s-o apuce. Fritze își pierdu răbdarea și întrebă:

— De ce te-ai oprit, señor? Oi fi încurcat drumul!

— Cum de vă trece prin gând așa ceva, replică peonul. Credeți că nu știu unde mă aflu?

— Deh, știi mătăluță că ne aflăm în Anzi, dar mă tem că nu prea știi în ce loc anume...

— Mă luați peste picior? Dacă-i așa, vă las, vă las aici în munți și mă întorc numaidecât, răspunse ghidul, ofensat.

— Crezi că o să te întorci acasă călare? O să fie cam greu, făcu calm Fritze.

— Și de ce, mă rog?

— Catârul pe care șezi e al nostru! Așa că va trebui s-o cam iei pe jos.

— Și dacă nu vi-l dau?

— Nu vorbi prostii! Doar vezi că suntem înarmați și în locurile astea hoții sunt împușcați în doi timpi și trei mișcări fără să li se ceară părerea. Cum ne întorci spatele, cum îți ard un glonț în dos! Și acum hai, condu-ne mai departe, dacă știi într-adevăr drumul!

Peonul nu avea deloc înfățișarea unui om fricos; îl intimidă totuși atitudinea energică a lui Fritze și o porni spre vâlceaua din stânga. Cei doi mărunței îl urmară.

Vâlceaua cotea în fel și chip, ba într-o direcție, ba într-alta. Părea să nu se mai sfârșească și se îngusta treptat, ajungând până la urmă un soi de văgăună strâmtă ce semăna cu un canion nord-american.

Peonul călărea din ce în ce mai încet. Își dădea seama că nu mai fusese pe aici, căci nu văzuse niciodată o văgăună atât de alungită și întortocheată. În sfârșit, se opri:

— M-ați zăpăcit adineauri. Nu trebuia s-o iau la stânga, ci drept înainte. Acela era drumul. Să ne întoarcem, señores!

— Mi-am închipuit eu, mormăi supărat Fritze. Acum o să batem drumul ăsta lung înapoi. Barem dacă ai ști că

celălalt e bun!

— Știu. Întoarceți fără grijă. Am cârmit prea mult la stânga. Trebuie s-o luăm spre dreapta în jos.

— Dacă-i așa, mă bucur, fiindcă...

Se întrerupse în mijlocul frazei și trase cu urechea.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Morgenstern. Ai auzit ceva?

— Da. Parcă am auzit un zgomot. Ascultați!

Nu se înșelase. Zgomotul se repetă. Suna ca un tropot de copite ce se apropia din ce în ce mai mult.

— Nu cumva ne aflăm totuși pe drumul cel bun? se întrebă peonul, înseninându-se la față.

Văgăuna cotea din nou înaintea lor. De după cot se iviră trei călăreți. Primul era fără îndoială un catârgiu, un arriero. Venea apoi un catâr foarte încărcat și, în urma lui, un călăreț care părea să fie stăpânul bagajelor. Acesta, înalt de statură și bine înarmat, purta veșmântul tradițional al băștinașilor. Avea părul și barba blonde, iar ochii de culoare deschisă, ca la semințiile nordice, îi aținteau cu mirare pe cei trei călăreți apăruiți pe neașteptate. În spatele lui se afla un alt catârgiu.

Se opriră față-n față și se măsurară câteva secunde fără a scoate un cuvânt. Apoi al treilea dintre călăreți se adresă peonului:

— E cu puțință? Ori mă-nșel? Nu ești dumneata Mazeso, peonul lui Rodrigo Sereno din Salta?

— Așa e, răspunse cel interpelat. Dar de unde mă cunoașteți?

— De la Salta. Obişnuiesc să trag la stăpânul dumitale și te-am văzut acolo. Nu cumva ești călăuza acestor doi señores?

— Întocmai.

— *Cielo!* Ce-ți veni s-o faci pe călăuza prin munți?

— Cunosc eu munții mai bine decât credeți dumneavoastră, răspunse peonul, ofensat. Și, afară de asta, nici nu vrem să trecem munții.

— A, vreți să rămâneți de partea astălaltă? Atunci se schimbă situația. Dar ați depășit deja limita Punei și drumul ăsta vă duce la Puna brava, un ținut nepopulat, îmi dai voie să te întreb încotro vă duceți de fapt?

— Acolo de unde veniți dumneavoastră, adicătele la Salina del Condor.

— Salina? *Dios!* Îți închipui că noi venim de-acolo?

— Sunt convins.

— Zău? Află că te înșeli, băiete. Noi venim din Peru și mergem la Salta. Nu există decât două drumuri, cel pe care ne găsim acum și altul care vine dinspre Chile, trece pe lângă Salina del Condor și se întâlnește cu primul într-un punct situat la o jumătate de zi călare în spatele vostru.

— Bineînțeles. Asta o știu și eu.

— Dar nu-ți dai seama, se pare, că v-ați rătăcit. Ai scăpat din vedere locul unde se întâlnesc cele două drumuri. Trebuia să cârmiți la stânga, nu să mergeți drept înainte.

— Exact cum gândeam eu! se răsti Fritze la peon. Trebuia să ținem stânga, iar dumneata trăgeai mereu în dreapta. Ne-ai tot purtat aiurea și ne-ai mâncat vreo trei sferturi de zi.

— Nu, señor, nu e chiar atât de mult, i se adresă politicoș străinul. Drumul cel bun urcă spre vest în munți. De la capătul văgăunii îl atingeți în trei ore.

— Hm! făcu îngândurat Fritze. Noroc că v-am întâlnit. Dacă ar fi fost după călăuza noastră, am fi ajuns să putrezim pe undeva, căci dumnealui voia să ne întoarcem și s-o luăm spre dreapta. Așa ne-a mai venit inima la loc. Vasăzică în trei ore putem ieși la drumul cel bun. Mă-ntreb doar în ce fel o să mergem. Văd că e o îngrămădeală de munți și stânci, de văi și râpe, că te și miri cum poate să treacă cineva pe-aici.

— Adevărat. Numai cine cunoaște bine locurile se poate încumeta până sus. De aceea cred că e cazul să vă întoarceți. Călărim împreună până la răscrucea de care vorbeam, apoi vă arăt eu ce aveți de făcut.

— Toate bune, dar asta nu ne ajută cu nimic. Am pierdut o mulțime de timp și, dacă facem cale întoarsă, pierdem și mai mult.

— Sunteți chiar atât de grăbiți?

— Firește. Trebuie să ne întâlnim la Salina del Condor cu niște persoane pe care probabil că le cunoașteți măcar din auzite. E vorba de trupa Tata Jaguar din care facem și noi parte.

— Tata Jaguar? Îl știu! E cel mai vestit om al munților. M-am întâlnit cu el în câteva rânduri. Îmi pare cu atât mai rău că nu vă pot fi de folos. Señorul aci de față ne-a angajat să-l însoțim până la Salta. Prin urmare, vă repet ce-am spus: cel mai bun lucru e să vă înapoiați cu noi.

Străinul cel blond ascultase întreaga discuție, atent, tăcut, scrutându-i mereu pe doctor și pe servitorul său. Acum își scoase ceasul, îl consultă și se adresează catârgiului care vorbise până atunci:

— Cunoști destul de bine regiunea ca să-i scoți pe acești domni la drumul cel bun?

— Da.

— Fără să întârzii până după apusul soarelui?

— Fără.

— Drumul acela se întâlnește cu al nostru pe direcția Salta?

— Întocmai.

— Atunci poți să-i ajuți fără să-mi strici cu nimic. Dumneata îi conduci, iar eu mă țin după voi. Cele trei ore le recâștigăm mâine, în schimb domnii aceștia ar pierde mai mult de o zi. Dacă până diseară îi scoatem la drumul cel bun, poate că ar fi de acord să petrecem noaptea împreună, iar dimineața să ne vedem fiecare de ținta lui. Haideți, să pornim!

Își întoarse catârul fără să mai aștepte răspuns. Cei doi însoțitori îl imitară. Astfel Morgenstern și Fritze nu mai avură nimic de făcut decât să-i urmeze. Trecerea fiind foarte îngustă, nu putură mâna mai repede ca să-l ajungă

pe străinul din față și să-i mulțumească pentru amabilitate. Convoiul îl încheia ghidul lor, care, pocăit de-a binelea, nu mai cuteza să sufle un cuvânt.

În mai puțin de un sfert de ceas ajunseră la capătul văgăunii. De pe un mic tăpșan puteai să vezi limpede munții ce se înălțau la vest. Apoi terenul cobora într-o vale strâmtă care se lărgea treptat și se strecura iarăși în sus printre munții înalți și abrupti, cu piscuri pleșuve.

Numai pe coastele munților se ițea, ici și colo, câte un petic de verdeață. Apa lipsea cu desăvârșire. Lângă tufele rare catârgiii și peonul se opriră ca să adune ceva crengăriș.

Acum, în fine, Morgenstern găsi prilejul să se prezinte amabilului străin și să-i mulțumească. Își mână catârul până în dreptul acestuia și vorbi în spaniolă:

— Señor, ne-ați acordat un sprijin pe care nici n-am fi îndrăznit să vi-l cerem. Permiteți să mă recomand: Morgenstern, doctor Morgenstern. Am venit din Germania pentru studii paleontologice. Acesta e servitorul meu Fritze Kiesewetter.

— Sunteți germani? se bucură blondul, vorbind în cea mai curată limbă germană. Ce plăcere să pot fi de folos unor compatrioți de-ai mei!

— Vasăzică și dumneavoastră?

— Exact. Și eu. Și o spun cu mândrie.

— Născut dincolo sau dincoace?

— Dincolo, în patrie. Mă numesc Engelhardt și profesiunea mea... de fapt nu mai am nici una. Am trăit până acum în Peru, la Lima, dar mi-am vândut întreprinderea și mă întorc în Germania. Deocamdată mă duc prin Salta la Buenos Aires, unde am niște rude.

— Din Buenos Aires venim și noi. Am stat la bancherul Salido. Poate îl cunoașteți...

— Salido? Și n-ați auzit acolo de numele meu? întrebă Engelhardt cu vizibilă încordare.

Micul savant rămase o clipă pe gânduri, apoi zise:

— Când mi-ați spus adineauri că vă cheamă Engelhardt, numele mi s-a părut într-adevăr cunoscut... Dar de unde?... Hm! Hm!

— Dom' doctor, sări bucuros Fritze. Păi sigur că am auzit de numele ăsta! Nu pricepeți că domnul Engelhardt e, ca să zic așa, genul masculin al părinților lui Anton?

Doctorul căscă gura, se uită mai întâi la Fritze, apoi la Engelhardt, își mai mută de câteva ori privirea de la unul la celălalt și răspunse clătinând din cap:

— Te înșeli, Fritze. Dacă ar fi tatăl lui Anton, n-ar trece Anzii spre Argentina tocmai când băiatul lui, pe latinește *puer* sau *filius*, se află în drum spre Peru.

— Ei, aflați domnule doctor, că sunt, într-adevăr tatăl lui Anton, pe care l-ați cunoscut în casa lui Salido, confirmă Engelhardt. Numai că fiul meu nu e în drum spre Lima, deoarece i-am telegrafiat lui Salido că voi veni eu însumi să-l iau de-acolo.

— Atunci telegrama n-a ajuns la timp. Fiul dumneavoastră a plecat cu siguranță din Buenos Aires. Am călătorit mai multe zile împreună. Dar nu înțeleg de ce Salido nu v-a răspuns imediat prin telegraf.

— Habar n-am. Din cauza măsurilor excepționale, Peru e complet izolat de Argentina. Am și aflat că telegrama mea a fost ultima expediată de-acolo. Prin urmare, nici răspunsul lui Salido n-ar mai fi putut ajunge la Lima. Până acum eram ferm convins că Anton se mai găsește la el. Supărătoare complicație.

— Spuneți că v-ați vândut întreprinderea?

— Să precizez, domnule doctor... Eu sunt bancher. Or, împrejurările sunt de așa natură, încât riscam să-mi pierd averea din cauza războiului. Spre norocul meu s-a ivit o posibilitate de a-mi lichida afacerea în condiții foarte bune și m-am folosit imediat de acest prilej. Dar nu am vândut numai banca, am lichidat toată averea mea imobilă. Astfel am putut să părăsesc în grabă țara, unde împrejurările politice îmi primejduiau și avutul și tihna vieții. I-am

telegrafiât lui Salido cã voi cãlãtori pe uscat peste Anzi, cãci mai am cãte ceva de rezolvat la Salta, Tucuman și Cordova. Soția și celãlalt fiu al meu au preferat drumul pe apã. Am fost de acord cu ei, deoarece gãsisem o navã nouã, solidã, al cãrei cãpitan mi-e prieten. Urma sã ne întãlnim cu toții la Buenos Aires, în speranța cã Anton se mai aflã acolo. Dar iatã cã a plecat! Ce ghinion! La Lima n-o sã ne gãseascã și îl vor obliga sã intre în armatã, cãci e foarte bine dezvoltat pentru vârsta lui...

— Nu vã faceți griji, îl întrerupse Fritze. Anton al dumneavoastrã nu va trece în Peru. Oamenii din jurul lui sunt destul de deștepți sã nu-l lase sã treacã tocmai acum.

— De unde știți? Cum de sunteți așã de sigur?

— Îi cunosc eu pe oamenii aceia.

— Atunci spuneți-mi și mie cine sunt, unde-i pot gãsi.

— La Salina del Condor. Dragul dumneavoastrã Anton e cu Tata Jaguar și cu încă vreo douãzeci de bãrbați viteji. Așã cã, nici o grijã.

Umbra de amãrãciune dispãru subit de pe chipul lui Engelhardt. Își lovi palmele de bucurie și exclamã:

— Așã! E cu Tata Jaguar! Prin urmare sus, la Salina del Condor? Pãi nu e prea departe de aici.

— Taman așã. Tata Jaguar trebuia sã-l conducã peste munți, dar o sã vi-l predea dumneavoastrã viu și nevãtãmat.

— Ce coincidență miraculoasã!

— Nu e nici un miracol, interveni micul savant: asta se datoreazã inimii bune cu care sunteți înzestrat. Dacã ați fi trecut pe lângã noi fãrã sã vã pese de încurcãtura în care ne aflam, ați fi deplâns multã vreme absența bãiatului. Stați sã vã povestesc.

Bravul savant se pregãti sã înceapã o istorie lungã, probabil de la potop încoace. Dar Fritze, realist ca întotdeauna, îi curmã avântul:

— Nu acum, domnii mei, nu acum. Doar știți cãt am întãrziat. Iar acolo sus ne așteaptã ai noștri. Hai sã pornim!

Puteți vorbi și pe drum. Ş-apoi, la primul popas, vom avea timp berechet să ne istorisim verzi și uscate.

Ceilalți doi îl aproară și îl urmară imediat. Drumul urca printre munți și părea să coboare din nou de partea cealaltă. Cei doi *arrieros* și peonul, care o luaseră înainte, se opriră sus, așteptând. Când se reuniră cu toții, călătoria continuă cu îndoită grabă. Treceau prin depresiuni adânci și se cățarau pe pante atât de abrupte, încât nici un cal n-ar fi făcut față unor asemenea încercări. Soarele cobora îndărătul munților și catârgiul care își asumase rolul de ghid îi îndemnă la și mai mare viteză. Sus, în văzduh, plutea un condor. Ghidul îl arătă cu mâna și rosti:

— Se îndreaptă spre cuib. Să ne grăbim și noi până nu se întunecă. N-a mai rămas decât vreo jumătate de oră.

— Și drumul pe care îl căutăm mai e departe? întrebă Engelhardt.

— În câteva minute am ajuns.

— Și unde putem înnopta?

— E un loc destul de aproape. Numai că, din păcate, se află la nord, nu la sud pe unde vom merge mâine. Or asta înseamnă pierdere de timp.

— Vrei să spui că e pe direcția Salina del Condor?

— Da.

— Atunci e bine, am hotărât să nu mă mai duc direct la Salta. O luăm întâi spre Salina. Închipuie-ți, dragă, am luat cunoștință chiar acum că fiul meu se află împreună cu Tata Jaguar!

Peste puțin dădură de un teren nisipos. Îl străbătură în parte, până ce ghidul îi opri:

— Vedeți, señores, aceste urme pe nisip? Sunt vechi, pe jumătate șterse, greu de recunoscut. Dar ele ne arată că acesta e drumul spre Salina. Să mai mergem o bucată, repede.

Își mână catârul la galop și ceilalți făcură la fel. Merseră așa în goana mare până ajunseră lângă un lanț de stânci

despicate. Aici *arriero* își struni catârul și arătă spre un fel de peșteră scundă, dar destul de încăpătoare:

— Iată unde vom dormi, señores! Peștera are două intrări. Aici vântul nu pătrunde. Încingem un foculeț, ne învelim cu păturile și dormim de-a mai mare dragul, ca într-un rancho.

Descălecară ca să cerceteze grotă. Nu avea perete în fund. Între cele două intrări, pe o distanță de vreo douăzeci de pași, se întindea un spațiu gol, boltit, de forma unui semicerc cu capetele desfăcute în afară. Chiar în fața grotei creștea iarbă puna, destul de mărunță dar deasă, oferind catârilor o hrană excelentă. Catârii fură despovărați de șei și căpestre, apoi li se împiedică picioarele, ca să nu se poată depărta prea mult.

La ultimele raze ale zilei oamenii își pregătiră popasul. Potriviră șeile drept pernă, întinseră păturile și își amenajară astfel niște culcușuri cum nu s-ar fi putut închipui mai bune într-o asemenea sălbăticie. Când se întunecă de tot, aprinseră focul. Strânseseră pe drum o mulțime de crengăriș, încât aveau ce arde câteva ore în șir.

Apoi, după ce îmbucară câte ceva, se puseră pe fumat din țigările lui Engelhardt, care mai dispunea de o mică rezervă.

De o parte a focului ședeau cei doi *arrieros* și peonul, întreținându-se în spaniolă, iar de cealaltă parte cei trei germani discutau în limba lor maternă. Fritze și Morgenstern îi relatară bancherului cele întâmplăte la Buenos Aires și mai târziu, pe drum. Engelhardt ascultă, firește, cu cel mai mare interes. Nimeni nu se gândi să pună vreun străjer de pază. Dacă Tata Jaguar s-ar fi aflat aici, cu siguranță că n-ar fi uitat să ia măsurile de precauție absolut necesare într-un asemenea ținut.

După cum spuneam, Gambusino și Antonio Perillo, se îndreptaseră mai întâi spre valea Guanaoo, unde vânau indienii moioși. Intenționau să angajeze pe câțiva dintre aceștia pentru „expediția” lor de la Râpa omorului. Își

luaseră, ce-i drept, provizii de la Salta, dar în nici un caz suficiente în împrejurările date. Gambusino era hotărât să nu renunțe până nu va descoperi tezaurul căutat. Aceasta putea să ceară zile, chiar săptămâni întregi. Era deci nevoie de oameni care să facă rost de vânat, de carne și aceasta cădea în sarcina moioșilor. Apoi, ca să nu fie surprinși de trecători, Gambusino plănuia să pună de pază doi străjeri, unul sus, celălalt în josul râpei. Or, pe aceștia avea să-i aleagă tot dintre moioși.

Bineînțeles că indienii nu trebuiau să aibă acces în perimetrul unde ar fi putut să fie ascunsă comoara. Dar cum să justifice în fața lor tainica și poate lunga întârziere a celor doi albi în râpă? Gambusino chibzui mult, apoi se adresă lui Perillo:

— Cu șmecherii ăștia nu merge să le înșiri brașoave. Trebuie să apelăm la ceva mistic, divin, pricepi? Numai așa îi putem păcăli. Ce-ai zice de un jurământ?

— Într-adevăr, e cel mai bun lucru. Le vom spune că, fiind cândva în primejdie de moarte, ne-am legat cu jurământ să săvârșim o faptă plăcută Domnului. De aceea trebuie să fim numai noi singuri în râpă și să nu ne tulbure nimeni. Indienii sunt extrem de superstițioși. Se vor supune cu teamă și respect; nici n-o să aibă curajul să ne spioneze.

— Da. Și după ce găsim comoara, ne descotorosim de ei. N-o să fie prea greu, că doar nu luăm cu noi decât vreo șase sau vreo opt inși.

Bandiții se bucurară de o primire prietenească la moioși și își expuseră dorința în fața căpeteniei. Acesta nu numai că le asigură sprijinul cerut, dar se și oferă să participe personal la expediție. Bineînțeles că oferta îi indispușe pe ticăloși, dar cum un refuz ar fi fost o firavă jignire și, evident, ar fi dus la retragerea ajutorului promis, trebuia vrând-nevrând să accepte propunerea.

Porniră, așadar, împreună cu căpetenia și cu încă șapte indieni din valea Guanaco spre Barranca del Homicidn. Distanța nu putea fi parcursă într-o singură zi. Spre seară

ajunseră la drumeagul ce ducea spre Salina del Condor, îl urmară până se făcu întuneric. Gambusino voi să poposească în cel dintâi loc mai acceptabil, însă Cuțit-Tăios, căpetenia, se împotrivi:

— În curând va bate vântul rece de miazănoapte, așa că trebuie să găsim un loc ferit.

— Și știi unde?

— Știu. Nu departe de aici este o peșteră cu două intrări.

— Atunci du-ne acolo.

Își continuară drumul: Cuțit-Tăios în frunte, ceilalți în spatele lui. Deodată căpetenia se opri brusc și se plecă mult înainte, scrutând depărtarea.

— Ce-i? Ai zărit ceva? Întrebă Perillo cu glas scăzut.

— Da, răspunse indianul. Parcă arde un foc în peșteră.

— O fi cineva înăuntru! Cine să fie?

— Să văd. Țineți-mi catârul și așteptați-mă aici liniștiți.

Coborî din șa și se depărtă tiptil. Ceilalți descălecară la rândul lor. Abia peste un sfert de oră căpetenia se întoarse cu rezultatul:

— În fața peșterii și puțin mai încolo pasc niște catâri, iar înăuntru stau șase oameni la foc.

— Indieni? se interesă Gambusino.

— Albi.

— Înarmați?

— Bine de tot.

— Și ce fac?

— Vorbesc. Trei în spaniolă, ceilalți într-o limbă pe care n-o înțeleg defel.

— Ciudat, cât se poate de ciudat. Vreau să-i văd și eu.

Îi făcu semn lui Perillo și se furișară amândoi. Lumina din peșteră le călăuzea pașii. Deși pe un teren necunoscut, totuși nu se puteau rătăci. În apropierea grotei se lăsară pe burtă și înaintară târâș până lângă intrare.

— Dacă iese vreunul afară, ne vede, șopti Perillo.

— Numai dacă dă peste noi, altminteri nu. Aici e întuneric pe când înăuntru e lumină. Asta îi împiedică să ne vadă. Putem să mai înaintăm.

Se mai apropiară puțin. Acum puteau să se uite în peșteră. Îl zăriră pe peon și pe cei doi *arrieros*. Pe ceilalți trei nu-i vedeau, dar îi auzeau vorbind. După câțva timp Gambusino își trase complicele de mânecă și se înapoiară o bucată, ridicându-se apoi în picioare.

— L-ai recunoscut?

— Pe cine?

— Pe argatul hangiului din Salta.

— Da.

— Și ceilalți doi? Parcă nu-i cunosc.

— Sunt catârgii, după cum îi arată îmbrăcămintea. I-am mai întâlnit eu undeva, dar nu-i știu pe nume. Ai înțeles cumva ce limbă vorbesc ăilalți trei? Franceză nu-i, nici portugheză, nici engleză.

— Sună a nemțește. Am auzit de multe ori nemți vorbind între ei la Buenos Aires.

— *Demonio!* Nu cumva...

— Ce?

— Taci nițel! Trebuie neapărat să-i vedem la față. Peștera mai are o intrare. Dacă ne strecurăm până acolo cred că-i putem vedea, fiindcă șed de cealaltă parte a focului. Hai!

Făcură un ocol, ca să nu treacă prin fasciculul de lumină și se apropiară târâș de cea de-a doua intrare.

Bănuiala lui Gambusino se adeveri. Cei trei germani sedeau în bătaia luminii — Engelhardt cu fața la spionii de afară, pe care firește că nu-i zărea, doctorul și Fritze, întorși în profil.

Gambusino îl apucă de braț pe Perillo și, în furia lui, îl strânse atât de tare, încât toreadorului îi veni să țipe. Dar se stăpâni și îi făcu lui Perillo semn să vină după el. După ce ajunseră în siguranță, Gambusino scrâșni printre dinți:

— Blestemate creaturi! Cum naiba de-au pătruns și aici în peșteră?

— Or fi având pe dracul în ei...

— Doar așa. Ne împiedicăm mereu de mutrele lor. Am greșit, ce-i drept, crezând că unul din ei ar fi Glotino, dar și așa tipii ăștia sunt o primejdie permanentă. Cum avem ceva important de făcut, hop și ei în calea noastră.

— Asta încă n-ar fi mare lucru. Mai rău e că prin preajma lor se află de obicei Tata Jaguar.

— Ai dreptate. Să sperăm totuși că de astă dată nu l-o fi adus diavolul și pe el.

— Deh, poți să știi?! Cu ăsta nu-i de joacă.

— Pe mine, unul, mă liniștește faptul că în peșteră nu se află decât șase șei. Înseamnă că nu mai e nimeni afară de cei șase inși dinăuntru, deci pentru moment nu avem de ce să ne temem de Tata Jaguar.

— Și cum procedăm? Ne urmăm drumul? Eu aș avea poftă să-i învăț odată minte pe acești nemțșori.

Gambusino chibzui o clipă, apoi:

— Am o idee...

— Ei?

— În fond, ei personal nu reprezintă nici un pericol serios. Și chiar dacă nu sunt atât de milostiv, încât să-mi pese, la o adică, de viața unui om, totuși găsesc că ar fi inutil să-i omorâm. În schimb, luându-i ostatici, putem să-l ținem în șah pe Tata Jaguar, dacă se află cumva pe aproape.

— Vrei să-i cărăm după noi?

— Hm! Prea comod n-ar fi. Însă cred că merită: sunt bogați.

— De unde știi?

— Bănuiesc. Cine întreprinde asemenea expediții nu se poate să nu fie bogat. Dar pe bălaiul acela îl cunoști?

— Nu.

— Și doar ai fost în Peru, la Lima!

— Păi ce, crezi că-i de-acolo?

— Sigur. L-am văzut în câteva rânduri. El însă nu mă știe. N-ai auzit de Engelhardt?

— Bancherul din Lima, grangurul, milionarul?

— Exact.

— El să fie?

— Cum te văd și cum mă vezi. Doar îl știu foarte bine. Gândește-te numai ce preț de răscumpărare am putea stoarce.

— Grozav! Minunată idee! Dacă nu găsim comoara, ne scoatem pârla cu acest Engelhardt. O să dea jumătate din averea lui ca să-l eliberăm.

— Să-l eliberăm? Ca pe urmă să ne hăituiască? Mare prostie! Întâi să scoată paralele, apoi îl lichidăm. De acord? Chiar dacă găsim comoara, n-o să ne strice și banii lui.

— Într-adevăr, așa e. Atunci punem mâna pe el și pe mărunteii cei doi?

— Firește.

— Și ce se-ntâmplă cu ceilalți?

— Îi găurim. Trei gloanțe sau... cuțitul.

— *Diablillo!* Scurt pe doi. Doar n-o să ne pierdem vremea! Numai să nu se opună indienii noștri...

— Le promitem o parte din pradă, iar mai târziu îi dăm la ciori. Stai tu aici până mă-ntorc!

Se depărtă tiptil, în timp ce Perillo se lungi pe burtă. După o vreme, Gambusino se întoarce, însă nu singur, ci însoțit de căpetenie și de șase indieni. Al șaptelea rămăsese să păzească animalele.

— S-au învoit, șopti Gambusino. Pe bancher îl lasă în seama noastră, iar dâșii îi prind pe cei doi aiuriți. Dar nu vor să ucidă pe nimeni, așa că trebuie să ne ocupăm noi pe peon și de arrieros. Uite că ți-am adus și pușca.

— Dă-o-ncoace! Doar nu contează cine o să le ia piuitul, noi sau moioșii! Mergem?

— Imediat. Tu și cu mine ne strecurăm pe partea unde șed catârgiii; moioșii iau în primire cealaltă intrare a peșterii. Când aud focurile noastre de armă, dâșii pătrund

înăuntru, se aruncă asupra nemților, îi dezarmează și îi leagă fedeleș. Totu-i aranjat. Hai!

Făcură un ocol și se apropiară de intrare într-atât ca să-și poată vedea victimele.

— Eu mă ocup de cei doi *arrieros*, tu vezi de peon, îi șopti Gambusino complicelui său. Ochim în cap. E mai sigur. Număr până la trei și apăsăm pe trăgaci. Gata?

— Gata, răspunse Perillo, ducând pușca la ochi.

— Ia bine ținta! Unu... doi... trei!

Pe „trei” îl rosti cu voce tare și, în același timp, slobozi încărcătura din ambele țevi. Perillo trase la rândul lui. Sărmanii oameni se prăbușiră loviți în cap. În aceeași clipă moioșii scoaseră un urlet sălbatic și se năpustiră în peșteră. Totul se petrecu fulgerător de repede, încât Morgenstern, Fritze și Engelhardt se pomeniră doborâți și legați fără ca măcar să facă un gest de împotrivire. Apoi indienii scoaseră afară cadavrele celor uciși, despuindu-le complet.

Gambusino înteți focul și, împreună cu Perillo, se postă astfel în fața prizonierilor, încât aceștia, deși încă năuci de spaimă, să-și poată da seama în mâinile cui au căzut.

— Bine-ați venit în munți, señores! rosti el, batjocoritor. Încântat de revedere. S-ar zice că mi-e sortit să mă bucur mereu de prezența dumneavoastră. Ce mai faceți? Cum vă simțiți?

— Foarte bine, señor, răspunse Fritze, care-și revenise primul, căznindu-se să nu-i ofere lui Gambusino satisfacția de a-l vedea abătut sau îngrozit. Dacă v-ați simți ca mine, ați fi de invidiat.

— De fapt mă interesează mai puțin persoana și mai mult avutul dumneavoastră. Cum stați cu el, bine?

— Strașnic!...

— Atunci puteți plăti o sumuliță pentru răscumpărare?

— Oho! Și încă ce sumă.

— Așa... Dar banii îi aveți la dumneavoastră?

— Din păcate nu. Îi am depuși la bancherul meu.

— Nu face nimic. Îmi dați un mandat de plată. Dar cu dumneata cum stăm?

„Dumneata” era doctorul Morgenstern. Fritze răspunse în locul lui:

— E nevoieaș, señor. Toată averea o poartă în buzunar. Un pumn de *bolivianos*, asta-i tot.

— Atunci va crăpa. Nu-l eliberez decât contra plată.

— N-are dânsul grijă de asta. Știe că plătesc și pentru el. Care-i suma?

— Zece mii de *bolivianos* amândoi. Mai puțin nici că se poate.

— Bine. O să-i încasați. Dați-mi cerneală, toc și o bucată de hârtie. Întocmesc imediat ordinul de plată.

— Stai puțin. Nu e nici o grabă. Trebuie să mă înțeleg și cu seșorul de alături.

Se plantă provocator în fața lui Engelhardt și-l întreabă:

— Mă cunoașteți, señor Engelhardt?

— Nu, răspunse acesta cu sufletul ușurat, aflând că nu e vorba de moarte, ci numai de bani.

— Nu? Ei, nu face nimic. O să mă cunoașteți în curând. Și dacă veți fi la fel de înțelegător ca și seșorul acesta micuț, care nu s-a tocmnit nici pentru o centimă din cei zece mii de *bolivianos*, atunci cunoștința noastră va fi o plăcere pentru ambele părți.

— Și cât pretindeți ca să mă eliberați?

— Asta se va stabili după ce voi fi aflat cât valorează averea dumneavoastră. Am obiceiul să calculez în procente și...

Fu întrerupt. Intrase căpetenia făcându-i un semn grăbit. După ce Gambusino se apropie, Cuțit-Tăios îi spuse în șoaptă:

— Nu suntem singuri aici, ne spionează cineva. Unul din oamenii mei a zărit o umbră târătoare.

— Poate că era un animal.

— Nu señor, era om. Când s-a văzut descoperit, a sărit în picioare și a zbughit-o.

— Și nu l-ați urmărit?

— Parcă se putea pe întunericul ăsta?! A dispărut într-o clipă.

— *Que disgusto!* Atunci trebuie s-o ștergem repede. Cine știe ce fel de oameni umblă pe aici!

— Cu siguranță că e Tata Jaguar, se băgă în vorbă Antonio Perillo, care venise lângă ei și auzise discuția.

— Ba nu-i el. Altminteri n-ar întârzia să ne atace și să-i elibereze pe prizonieri. Dar oricine ar fi, nu trebuie să dea de noi. O să facem ceva ca să-l derutăm.

Se apropie de foc, îl stinse ca să nu-i trădeze și, cu glas reținut, dădu niște ordine. Câțiva indieni adunară laolaltă catării prizonierilor și ai celor uciși, alții îi duseră pe captivii legați spre locul unde se aflau animalele păzite de un moios. Acolo se iscă o mică zarvă, apoi grupul se puse în mișcare, dar nu spre Salina del Condor, ci în sens opus. Terenul, până atunci atât de animat, se cufundă iarăși în întuneric. Totul era tăcut, încremenit.

Încremenit și nu prea. Căci nu departe de peșteră doi oameni, care stătuseră lipiți de peretele stâncii, se desprinseseră imediat de la locul lor.

— Te-au zărit, stăpâne, șopti unul. De aceea au spălat putina. Mare lucru că nu te-au prins.

— Pe mine, dragă Anciano? Asta niciodată! răspunse Haucaropora. Au luat-o în altă parte ca să ne ducă de nas. Dar cu noi n-o să le meargă. Suntem mai iuți de picior decât catării. Cu siguranță că se duc la Salina. Hai repede, să le-o luăm înainte și să-l vestim pe Tata Jaguar!

Cei doi urmași ai vechilor peruvieni dispărură în bezna nopții. Fuseseră trimiși în recunoaștere de către Tata Jaguar, cu misiunea de a-l anunța când se apropie Gambusino. Inițial acesta avusese un avans de o zi, dar îl întârziase popasul la indienii moioși. În timp ce Tata Jaguar și ai săi se deplasaseră drept la țintă, Gambusino — obligat să facă acest ocol — rămăsese în urmă. Astfel grupul lui

Hammer sosise deja la Barranca și își organizase tabăra în apropiere.

18. Testamentul incașului

Barranca del Homicidio, adică Râpa omorului, era desigur un nume înfricoșător și locul însuși ca și împrejurimile se potriveau cu acest nume. Soarele de amiază dogorea deasupra unui peisaj dezolant. Neînsuflețite și golașe se înălțau în vest masivele munților. Povârnișurile stâncilor erau pustii și, de jur împrejur, pe coaste și în văgăuni, nu creștea nici urmă de vegetație.

În ce privește râpa propriu-zisă, aceasta se prăvălea în adânc, abruptă, neîngăduind coborâșul de-a călare. Nu te puteai deplasa decât pe jos și cu multă băgare de seamă. Nici aici, fie pe pereți, fie pe fundul râpei, nu creștea fir de iarbă sau buruiană. Doar la o margine, unde opriseră călăreții, se zăreau rădăcini pe jumătate smulse din pământ, rupte, retezate spre a fi folosite pentru foc de către drumeții ce trecuseră pe-acolo. Sus, pe stânca lucie, nici chiar copitele catârilor nu puteau lăsa vreo urmă, iar fundul era plin de bolovani desprinși din pereții râpei. Nu departe de grupul călăreților, la vreo cincizeci de pași de gura prăpastiei, se afla un mare bloc de piatră suspendat, dedesubtul căruia se deschidea un fel de lăcaș unde s-ar fi putut strecura un om ca să se ferească de vânt și ploaie.

Tata Jaguar îi arătă lui Anciano blocul respectiv:

— Acolo trebuie să se fi tupilat Antonio Perillo ca să-l pândească pe incas până a doua zi dimineața, când l-a omorât. Nu se află aici alt loc unde să te poți ascunde. Undeva jos de tot zace comoara cea tainică și tăcută.

Cei doi vorbeau acum despre comoară deschis, pe față, în prezența celorlalți, folosind și cuvântul „incaș”, căci Anciano și Hauca renunțaseră cu timpul la discreția lor, atât de prudentă.

Aprobând spusele Tatii Jaguar, bătrânul Anciano completă:

— Ascunzătoarea pe care o caută Gambusino și Perillo e dincolo, în văgăuna cealaltă.

— Cunoști locul? întrebă Tata Jaguar.

— Îl cunosc.

— Și Hauca?

— Nu. Pentru dânsul e încă o taină, fiindcă abia de curând a împlinit vârsta la care, potrivit dorinței tatălui său, urmează să afle întregul adevăr.

— Și o să-l afle de la tine?

— Da.

— Înseamnă că știi toate amănuntele?

— Numai cât e nevoie ca să-i arăt drumul și locul.

— Comoara e îngropată? Adică s-a săpat o groapă și apoi s-a acoperit?

— Nu. Comoara e ascunsă într-o hrubă, descoperită de strămoșii noștri pe când răscoleau munții în căutare de aur și argint. Negăsind nimic și ajungând la hruba aceea în care, dacă aruncai o piatră, nici nu auzeai cum cade pe fund, s-au lăsat de săpături și au astupat intrarea. Dar locul și l-au însemnat. Și când străbunul lui Hauca, fugind de urmăritori, s-a îndreptat înapoi împreună cu oamenii cei de credință, a vârat în hrubă tot ce-i mai rămăsese din avutul lui. Dușmanii i-au dibuit și au tăbărit asupra lor măcelărindu-i pe toți, afară de doi inși care au izbutit să scape: unul era incașul, iar celălalt strămoșul meu. Taina a trecut moștenire din urmași în urmași până la Haucaropora și la mine. În ce mă privește, cunosc locul unde se află hruba, dar înăuntru nu am fost nicicând. Singur stăpânul meu, tatăl lui Hauca, avea dreptul să coboare în ea. Acuma o să-i arăt lui Hauca intrarea și, dacă-mi îngăduie, o să văd și eu, pentru întâia oară, lucrurile ascunse acolo.

— Firește că-ți îngădui, credinciosule Anciano, interveni Haucaropora. Îmi ești ca un al doilea părinte și tot ce-i al meu se cade să fie și al tău.

— Ți mulțumesc, răspunse bătrânul, înduioșat. Nu-mi doresc altceva decât iubirea ta statornică. Dar mai am un

gând pe care te rog să mi-l împlinești.

— Spune.

— Porunca suna să nu cobori în hrubă până a nu fi trecut cu vârsta de nechibzuința primei tinereți. Și asta nu întâmplător, căci a pătrunde acolo e lucru primejdios. Ce anume primejdie te așteaptă, nu știu. Tatăl tău, fostul stăpân, tot amâna să mi-o spună, până ce l-au ucis și n-a mai putut să-mi dea lămuriri.

— Așa că nu cunoști care-i primejdia?

— Bănuiesc eu ceva, dar nu sunt sigur. Doar ai auzit și tu că strămoșii noștri știau să pregătească un foc grozav care putea să aștepte veacuri întregi pentru ca pe urmă, dacă-l dezvelea cineva, să se dezlănțuie nimicind totul în jurul lui. Poate că era ceva asemănător cu praful de pușcă de care poporul nostru habar nu avea înainte de a-l fi văzut la spanioli. Din câte mi-a vorbit tatăl tău bănuiesc că hruba e străjuită de un astfel de foc și orice neștiutor care ar pătrunde înăuntru s-ar putea să piară mistuit de flăcări.

— Atunci e într-adevăr primejdios să mă apropii de comoară.

— Așa e. De aceea te-aș ruga să-l iei și pe Tata Jaguar. Dânsul vede mai bine decât toți ceilalți. Cu iscusința și agerimea lui va putea să descopere mai ușor focul cu pricina.

— Bine. L-aș fi rugat, oricum, să mă însoțească. Să vină și prietenul Anton! Auzi, dragă Anton, vreau să vezi și tu printre primii comoara. Ori ți-e frică de focul ascuns?

— Nu mă tem, răspunse Anton Engelhardt, Ca și praful de pușcă, focul vostru nu poate face vreun rău decât dacă-l aprinzi sau dacă vine în atingere cu alt foc. Or de asta ne vom feri.

— Dacă suntem atenți, n-are de ce să ne fie frică, întări Tata Jaguar. Ei, vreți să coborâm chiar azi?

— Da, spuse hotărât Anciano.

— Înainte de a sosi bandiții aceia?

— Eu așa zic.

— Iar eu aş crede să mai aşteptăm, să nu lăsăm cumva urme care ne-ar trăda.

— Păi nu avem destul timp, señor, ca să ştergem urmele? Acum e dimineaţă, iar Gambusino va fi aici abia mâine. Ş-apoi dacă ne încăierăm şi vrăjmaşii mă omoară! Ar însemna să nu-i mai pot arăta tânărului meu stăpân locul de taină şi toată moştenirea ar fi pierdută.

— Nu-i nevoie să te vâri şi tu în luptă.

— Señor, drept cine mă luaţi? se indignă bătrânul. Când e vorba de ucigaşul fostului meu stăpân, eu să stau cu braţele încrucişate? Cereţi-mi orice, numai asta nu!

— Bine. Îmi dau seama ce-i în gândul şi inima ta. Fie precum doreşti. Dar înainte de a căuta hruba, să nu uităm alte lucruri importante. Poate că vom fi nevoiţi să rămânem aici mai multe zile. Pentru noi, oamenii, proviziile sunt îndestulătoare, dar trebuie să ne îngrijim şi de catări. Apă şi nutreţ se găsesc numai jos, la Salina del Condor. Din păcate însă nu ne putem instala acolo, căci Salina e în drumul bandiţilor. Aşa că trebuie să căutăm alt loc, fie şi depărtat, unde să fie păşune şi apă.

— În privinţa asta să nu vă faceţi griji, señor. La numai un ceas depărtare de aici se află un iaz adânc, totdeauna plin cu apă şi cu iarbă de jur împrejur. Hauca şi cu mine suntem singurii care cunoaştem acest loc. Vă conduc eu.

— Zici că-i adânc? Şi catării vor putea să coboare până acolo?

— Pentru cai coborâşul ar fi cu neputinţă, dar catării noştri sunt dedaţi cu drumul povârnit. S-ar putea, ce-i drept, să avem nevoie de ei pentru a-i urmări pe duşmani, încât ar fi bine să-i ţinem în preajma noastră, dar asta încă nu se ştie.

— Până atunci mai e destul timp. Deocamdată, după ce na odihnim niţel, poţi să-i conduci pe ceilalţi la iazul cu pricina. Eu rămân aici cu Hauca şi cu Anton. O să mergem toţi la hrubă după ce te întorci.

Se înțelege că și ceilalți membri ai grupului s-ar fi angajat în căutarea comorii, însă nu-și exprimară dorința, ci ascultară supuși dispozițiile Tatii Jaguar. După un răstimp aceștia porniră călare, sub conducerea bătrânului Anciano, spre iazul ascuns în munți. Tata Jaguar îi urmări din ochi până dispărură, apoi se întoarse către Hauca și Antosi. Tânărul incaș privea gânditor în adâncul râpei.

— Crezi că ai putea găsi hruba fără ajutorul lui Anciano? îl întreabă Tata Jaguar.

— Nu, răspunse Hauca. Tatăl meu trebuie să fi făcut în așa fel, încât nimeni altul să nu descopere intrarea.

— Vom vedea. De vreme ce știu că în râpă e ascuns ceva, nu mi se pare cu neputință să găsesc și locul respectiv. O să încerc numaidecât. Voi rămâneți între timp pe loc. Deși nu cred să apară cineva, fiți totuși cu ochii-n patru. De aici puteți controla împrejurimile. Dacă observați că se apropie vreun om, chemați-mă imediat. Eu o să vă aud.

Cu pași sprinteni Tata Jaguar coborî povârnișul abrupt.

Băieții nu-și luară ochii de la el până ce ajunse jos. Apoi Hauca rosti, clătinând sceptic din cap:

— N-o să găsească nimic. E într-adevăr cel mai deștept dintre bărbații pe care-i cunosc, însă taina e prea greu de dezlegat.

— N-ai văzut cum a zâmbit la vorbele tale? îl contrazise Anton. E convins că va descoperi hruba și cred că o va face. Încă astăzi vei ajunge om bogat, foarte bogat, cu mult mai bogat ca mine și chiar ca tatăl meu. Oare străbunii tăi au avut într-adevăr atâta aur și argint cum se spune și cum scrie în cărți?

— Fără îndoială. Când țara incașilor a fost cotropită și prădată de spanioli, foarte mulți oameni bogați și-au îngropat lucrurile cele mai de preț. Le-au ascuns în așa fel, încât, odată cu moartea lor, nimeni n-a mai știut unde se află. Și de atunci zac în pământ fără să mai poată... cășuna nimănui...

— Cășuna? Vrei să spui folosi...

— Ba deloc. Pentru că tocmai marile avuții ne-au prăpădit poporul. Dacă am fi fost săraci, năvălitorii spanioli ar fi plecat din Peru așa cum au venit. Cunoști pățania celui mai nefericit dintre strămoșii mei?

— Nu.

— L-au luat prizonier și l-au dus într-o sală mare. Acolo Pizarro, cuceritorul, a tras cu vârful săbiei o linie în jurul celor patru pereți, sus de tot, făgăduindu-i libertatea dacă va umple sala până la dunga aceea cu aur și argint. Incașul s-a supus și a făcut întocmai, dar spaniolul nu s-a ținut de cuvânt. A cerut să-i mai umple o sală, tot până la dunga de sus. Dar nici după aceea nu și-a cinstit făgăduiala. Era creștin și mai pe urmă a răspândit cu de-a sila pe pământul nostru învățătura dragostei și adevărului. Vezi, așadar, cum bogăția ne-a dus la pierzanie.

— Da, două săli mari pline cu aur și cu argint! De necrezut.

— Te miră? Atunci nu știi ce comori s-au găsit în cele două Temple ale Soarelui din Cuzco și Ciuchitu, în templele de la Huanacauri, Katcia, Vilicanota și în multe alte locuri sfinte care se numesc Huacas. La Templul Soarelui din Cuzco se aflau peste patru mii de preoți și slujitori. Toate ușile aveau stâlpi de aur. Pervazurile ferestrelor scânteiau de smaralde și alte pietre prețioase. Pereții erau căptușiți cu tăblii de aur. Statuile zeilor și zeițelor erau din aur curat, iar cele ale incașilor de argint. Și apoi câte vase, câte alte obiecte de metal nobil! Apa celor cinci izvoare, coborând din munții învecinați, trecea prin țevi de aur și se vărsa în bazine de aur sau de argint, fiind apoi folosită pentru băut, pentru spălat și pentru scăldatul animalelor de jertfă. Să-ți mai spun și altele? Cunoști tu vreo sumă de bani care să arate prețul unor asemenea bogății?

— Nu, nu mai spune nimic. Aproape că mi-e frică de ceea ce aud. Între atâtea palate, statui și podoabe mă gândesc că trebuie să fi fost și mari artiști.

— Au fost, numai că arta noastră se deosebea de a voastră.

— Și știința?

— Eu nu sunt decât un fecior crescut în singurătatea munților și n-aș putea vorbi de știință așa cum o înțelegeți voi. Dar oameni învățați erau și în neamul nostru. Gândește-te numai la cei kippu-kamayok despre care trebuie să fi auzit.

— Știu, aceia erau cărturari. Doar că scrierea voastră nu se alcătuia din litere și cuvinte ca la noi, ci din sforicele înnodate din loc în loc. Cum e cu puțință să citești niște sfori ca și când ai citi astăzi cărți, ziare și alte tipărituri?

— Firește că nu era ușor. Nu oricine învăța, ca la voi, scrisul și cititul. Un asemenea kippu nu putea fi înnodat decât de un cărturar, de un kamayok, iar de citit îl citea tot un cărturar. Pentru tagma kippu-kamayokilor erau aleși oameni din cei mai pricepuți și fiecare sat avea un dregător ce păstra taina kippurilor, lăsând-o moștenire numai urmașilor săi. Bătrânul Anciano se trage dintr-o astfel de spiță. E în stare și azi să dezlege înțelesul oricărui kippu.

— Și tu?

— Și eu mă pricep, fiindcă sunt urmașul împăraților, care, înainte de toate, își însușeau această artă. Adu-mi o legătură de kippu și îți citesc totul ca și când ar fi scris pe hârtie. Tatăl meu mi-a dat învățătură de incas în speranța că împărăția noastră va reînvia și că eu... Tăcu brusc și își lăsă privirea în pământ. Chipul lui se învălui într-o gravă tristețe. Apoi adăugă oftând: a sperat un timp, dar pe urmă, după cum spune Anciano, nădejdea l-a părăsit. Chiar și eu am crezut că totul va învia din nou; acum însă, de când te cunosc, m-am lăsat de asemenea gânduri.

— De când mă cunoști? întrebă mirat Anton. Să fiu eu pricina?

— Da, da, tu. Însă n-ai făcut-o anume. Eu nu știam decât munții de aici și sălbăticia codrilor; îmi știam neamul meu, nu și altele. Tu mi-ai vorbit de multele popoare și țări, m-ai

făcut să văd cât de mare-i pământul și cât de mic e un om, un tânăr singuratic, chiar dacă se trage din cei puternici, domnitori și fii ai Soarelui. Am visat și m-am trezit. Acuma, de-aș găsi în hrubă toate comorile pământului, tot n-aș mai cădea în visul acela înșelător. Drumul neamului meu s-a sfârșit. Ce a fost nu mă mai privește. Vreau să-mi ațintesc ochii înainte, să învăț, ce ai învățat și tu, să ajung și eu ca bărbații de odinioară sau de azi despre care mi-ai vorbit. Voi pleca din munți și voi merge acolo unde dorința mea își poate găsi împlinire. Tata Jaguar să mă îndrume și îl voi asculta știu că, sărac fiind, n-aș izbuti, de aceea mă bucur că mă așteaptă averea și înscrisul tatălui meu. De n-aș avea un asemenea țel, aș privi cu dispreț tot aurul și argintul ascunse aici, căci s-ar putea să-mi aducă și mie ceea ce au adus strămoșilor mei: prăpădul, moartea, pieirea.

Vorbise încet, rar, cu multe întreruperi. Se ridică apoi și se depărtă ca și când ar fi vrut să mediteze în singurătate asupra celor rostite. Anton nu-l urmă. Deși încă nevârstnic, simțea că prietenul se află într-un moment crucial și că numai întrebându-și propria inimă poate găsi sfat și lua hotărâri.

Când, după un răstimp, incașul se întoarse, chipul său părea înseninat. Îi întinse mâna prietenului său alb și spuse:

— În curând tu vei face cale îndărăt spre Lima și apoi spre Germania, patria părinților tăi, ca să înveți mai departe. Acuma cunosc din gura ta ce țară și ce fel de popor e acela. N-ai vrea să merg și eu cu tine?

— Cu plăcere, cu cea mai mare plăcere! se bucură sincer Anton. Vorbești serios?

— Desigur, însă mai întâi vreau să mă sfătuiesc cu Tata Jaguar și cu credinciosul meu Anciano, fără de care nu aș pleca nicăieri.

— O să mergă și el, o să mergă. Doar te consideră stăpânul lui și îți va urma hotărârea.

— Totuși... la anii lui e greu. Și-apoi nu înțelege limba voastră, ca și mine de altfel.

— Lasă, că e viguros ca un tânăr. Vom călători lungă vreme pe apă și o să vă învăț limba noastră, atât cât trebuie ca să vă puteți descurca la început.

În acel moment se ivi pe buza râpei Tata Jaguar. Totodată răsună tropotul unui catâr. Anciano apărură călare de după o coastă și se opri în fața lor. Sărind din șa, spuse:

— I-am dus la adăpost. Acuma hai să coborâm și să deschidem hruba!

— Tata Jaguar tocmai s-a întors de jos. Zicea că vrea să vadă ce și cum, poate găsește hruba și fără tine, îl informă Hauca.

— Adevărat? întrebă Anciano, adresându-se Tatii Jaguar. Ați căutat în râpă? De bună seamă că n-ați descoperit nimic.

— Ești chiar atât de sigur?

— Sigur, señor.

— Ei, atunci să vedem dacă m-am înșelat. Cred că am găsit intrarea în galerie.

— Unde?

— Jos, pe fundul râpei.

— Asta-i ușor de spus. Doar știați că ascunzătoarea se află acolo.

— Zău? Atunci să coborâm. Vă arăt exact locul.

După ce își priponiră catârul, se lăsară tuspătru în jos.

Greu, foarte greu coborâșul, dar nici pe fundul râpei nu era mai ușor de mers. Parcă un munte întreg se năruise aici, fărâmițându-se în puzderie de bucăți. Grămezi de piatră colțuroasă zăceau peste tot, învălmășite, mai mici, mai mari, fără nici o noimă.

Tata Jaguar înaintă cu pași siguri fără să se uite nici la dreapta, nici la stânga, până spre peretele din fund al râpei. Acolo, într-un anume loc, era o ieșitură de câțiva metri ce alcătuia, cu peretele lateral, două unghiuri obtuze.

Hammer se apropie de unghiul din spate și arătă cu mâna spre pământ.

— Aici! rosti el cu deplină siguranță. Am dreptate, Anciano, ori nu am?

Uimit peste măsură, bătrânul răspunse:

— Aveți, señor. Acesta-i locul. Dar de unde știți? Cum l-ați descoperit? Parcă le-ați cunoaște pe toate.

— Nu e nevoie să fii atotștiutor.

— Nu? Și totuși... Zău dacă nu-i înțeleg acum pe dușmanii care se tem de dumneavoastră ca de nealtul. Ați fi putut de pildă să găsiți ascunzătoarea și s-o goliți fără ca noi să bănuim măcar. Ce-ar fi fost atunci?

— N-ar fi fost nimic. Nu aveți de ce vă teme. Puteam să umblu pe aici ore întregi fără să dau de nici un capăt, căci hruba n-am găsit-o decât datorită faptului că mi-ai vorbit tu despre ea.

— Dar cum de-ați nimerit tocmai unde trebuie?

— Mi-am zis că hruba nu poate să se afle la mijloc, ci într-o parte mai dosnică. Intrarea fusese săpată în stâncă, apoi astupată și mascată de mână de om. Deci locul trebuia să se deosebească oarecum de dezordinea pe care natura o crease de jur împrejur. Așa că nu aveam decât să caut un asemenea loc mai deosebit, unde nu e vălmășag de pietre și unde se vede cât de cât munca omului. Și uite că l-am găsit.

Tata Jaguar îi arătă niște bolovani lângă peretele râpei:

— Oare acești patru bolovani nu desenează colțurile unui pătrat?

— Într-adevăr.

— Și nu sunt și cam de aceeași mărime — nu prea grei pentru un om zdravăn, dar nici prea ușori ca să-i mute din loc vreo izbitură întâmplătoare?

— Adevărat și asta, señor.

— Și de ce se află în acest pătrat numai pietre mici cât pumnul? Dacă pietrele de aici ar fi fost mai mari și mai grele, atunci s-ar fi turtit acoperișul hrubei însemnat la colțuri de cei patru bolovani.

Bătrânul Anciano dădu mirat din cap și exclamă:

— Așa e, señor! Chiar așa.

— Știam. Lucrul mi l-am lămurit prin cea mai simplă judecată. Hruba trebuia acoperită. Or pentru asta nu se putea folosi un bloc mare de stâncă, fiindcă nici un om singur nu l-ar fi putut mișca din loc spre a pătrunde înăuntru. Scânduri sau alte materiale nu erau pe-aici, cum nici azi nu sunt. Așa că omul vostru s-a folosit de o pătură sau de o piele de animal, a întins-o peste groapă și deasupra, la cele patru colțuri, a pus patru bolovani destul de grei ca să țină acoperișul și pietrele de pe el menite să mascheze totul. La nevoie, însă, un bărbat voinic putea să îndepărteze bolovanii.

— Foarte bine, señor, foarte adevărat. Și cu pielea ați ghicit întocmai. La început alăturase niște pari de lemn peste care închipuiseră stratul de pietre. Dar cu timpul parii au putrezit și stăpânul meu, venind încoace, a găsit acoperișul stricat. Și atunci, ca să îndrepte lucrurile, și-a omorât catârul, l-a jupuit și a întins pielea peste gura hrubei. Iar ca să se țină bine, a prins-o la colțuri cu ăști patru bolovani. A presărat apoi pietre deasupra și așa au rămas toate până în ziua de azi. Cum vedeți, acoperișul e încă bun. Poți și să calci pe el fără să se prăbușească... Însă agerimea dumneavoastră, señor, e ceva nemaipomenit! Vreți să deschidem?

— Firește. Nu văd de ce am aștepta.

Cei patru se aplecară și începură să dea la o parte stratul de pietre. Nu era prea gros. Peste puțin ieși la iveală pielea, care se învârtoșase ca o tăblie de fier. Era întinsă și fixată de cei patru bolovani. Îndepărtând bolovanii, pielea putu fi ridicată. Dedesubt se căsca o gaură ce ar fi permis să se strecoare prin ea un bărbat solid. Ducea drept în jos.

— Dar asta nu-i galerie, ci puț, observă Tata Jaguar.

— Numai la gură e așa, lămuri Anciano și aruncă o piatră înăuntru. Auziți? N-a căzut prea adânc. E numai cât

un stat de om. Pe urmă face un cot și duce nițel într-o parte, prin stâncă. Eu zic să coborâm.

— Și cu lumina cum stăm?

— A avut grijă stăpânul meu de asta. Jos se găsesc lumânări de seu. Le-am pregătit atunci cu mâna noastră.

Anciano coborî încet. Atinse fundul cu picioarele în timp ce brațele ridicate îi ajungeau la marginea de sus a deschizăturii. Tata Jaguar îi dădu o cutie de chibrituri. De îndată pâlpâi în adânc flacăra unei lumânări. Haucaropora, care era mai mic de statură, coborî și el, însă ajutat și de sus și de jos. Urmă Anton Engelhardt, apoi Tata Jaguar.

Acesta din urmă fu nevoit să se încovoiaie ca să poată păși în galeria tăiată orizontal. Dar treptat galeria creștea în înălțime, încât Tata Jaguar putu să-și dezdoaie spinarea. Totodată spațiul se lărgi și cei patru inși încăpură ușor. Privind în jurul lor, aceștia nu descoperiră decât un țăruș de lemn vârat într-o crăpătură și de care spânzura un șnur de grosimea unei andrele. Șnurul avea vreo 30 de centimetri, fiind împletit în trei culori și înnodat în mai multe locuri. Alte sfori, mai scurte și mai subțiri, înnodate și ele în fel și chip, erau legate strâns de acesta.

— Un kippu! exclamă Anciano, desprinzând șnurul de pe țăruș.

Îi duse în dreptul lumânării și îl examinează cu atenție. Culorile erau cam șterse, dar se mai puteau recunoaște destul de ușor.

— Poți să-l citești? întrebă Tata Jaguar.

— Da, señor. Acest kippu ne atrage luarea-aminte să nu aprindem altă lumânare până nu vom fi citit și al doilea kippu. Vasăzică mai e unul, poate mai încolo. Să mergem!

După ce studie la rândul lui nodurile, Haucaropora confirmă spusele lui Anciano. Porniră, așadar, mai departe, cei doi bărbați trebuind să se aplece căci tavanul se lăsase din nou în jos. Aerul uscat parcă apăsa nițel plămânii. După vreo cincizeci de pași tavanul se înălța considerabil și spațiul se lărgi mult închipuind un fel de sală pătrată cu

laturile de aproximativ șapte coți și înaltă de patru. Peretele din fund lipsea. Acolo încăperea se mărginea cu gura unei prăpăstii întunecoase, abrupte și probabil foarte adânci. Dar atenția vizitatorilor fu atrasă nu de acest gol negru și misterios, ci de obiectele ce zăceau în jurul lor.

Totul strălucea ca aurul și argintul. Pe niște suporturi de piatră — un soi de etajere — se înșirau sumedenie de obiecte a căror valoare strict materială, dar și artistică te copleșea pur și simplu. Erau acolo statuete de idoli de dimensiunea unor copii și turnate în aur lucitor; statuete înfățișând împărați, de aceleași dimensiuni și lucrate în argint masiv; vase de diferite forme și mărimi, arme de tot felul, podoabe scumpe, stele, sori și lună în diverse reprezentări. Da, era vorba de comori uimitoare ce nu puteau proveni decât de la un incaș sau de la un vlăstar împărătesc, fiindcă în Peru metalul nobil fusese monopolul exclusiv al casei domnitoare. Fără aprobarea suveranului nimeni nu avea dreptul să dețină aur sau argint.

Exportul acestui metal era interzis sub pedeapsa cu moartea. Aurul și argintul trebuiau aduse în capitală și depuse la picioarele împăratului. Se întâmplau ani când, după date certe, incașul își sporea tezaurul cu peste douăsprezece mii de chintale argint și peste patru mii de chintale aur, acesta din urmă — cel mai nobil și prețuit metal — aflându-se în cantități enorme, fie în munți, fie în nisipul fluvial și obținându-se foarte ieftin sau chiar gratuit prin muncă obligatorie.

Anton Engelhardt privea fascinat. Anciano și Hauca stăteau neclintiți, pe de o parte extaziați de bogățiile adunate acolo, pe de alta înfiorați de un sentiment pios în fața idolilor și stăpânilor de odinioară ai neamului lor. Tata Jaguar era cel mai puțin tulburat. Luă lumânarea din mâna lui Anciano și se duse până în fundul acestei originale vistierii, ca să scruteze adâncul tainic și înfricoșător al prăpastiei. În raza tremurătoare a lumânării părea că dedesubt joacă, saltă, se alungă niște făpturi de coșmar,

demonice. Tata Jaguar aruncă o piatră. Aceasta ricoșă în repetate rânduri de pereții abrupti, mereu mai jos, mai jos, parcă zbura în neant.

Depărtându-se de gura prăpastiei, Tata Jaguar se apucă să caute „focul ascuns” și până la urmă îl găsi. În fundul încăperii, fixate pe suporturi joase de piatră, se aflau niște jgheaburi de lut înguste și pline cu o pastă alb-gălbuie cum ar fi ceara. Din loc în loc atârnavă niște scurte fitiluri îmbibate cu aceeași pastă.

— Acesta trebuia să fie focul cel cumplit de care vorbise stăpânul tău, se adresă Tata Jaguar lui Anciano, arătându-i jgheaburile, iar capetele de fitil sunt „lumânările” care nu trebuie aprinse până după citirea celui de-al doilea kippu. Hai să-l căutăm!

Nu căutară mult. Șnurul se găsea chiar la intrare, în peretele stâncos. Nu era simplu ca primul, ci consta dintr-o împletitură foarte frumos lucrată și închipuind un mâner de ale cărui capete spânzurau, ca niște ciucuri, o mulțime de sfori. Acestea, în culori și de lungimi diferite, aveau sute de noduri variate ca mărime. Bătrânul Anciano se apucă imediat să descifreze mesajul. După un timp destul de îndelungat, rosti:

— E un kippu lung și amănunțit pe care nu-l pot dezlega pe loc deoarece culorile au pălit și lumina e prea slabă.

— Dar afară, la lumina soarelui, ai putea să-l dezlegi? întrebă Tata Jaguar.

— Cred că da.

— Atunci să ieșim.

— Și să ne depărtăm de aceste comori care ne farmecă ochii?

— Trebuie. Doar nu aveți voie să vă atingeți de ele până nu cunoașteți conținutul kippului. Încă nu știm ce primejdie ne așteaptă dacă le mișcăm din loc. O mică greșală, o atingere poate însemna pierzania noastră. Așa că ascultați ce vă spun: dacă vreți să rămâneți aici, n-aveți decât; dar

eu, unul, ies afară și nu mai cobor până nu aflu cu de-amănuntul ce cuprinde scrisoarea.

Bătrânul Anciano, vrăjit de atâta aur și argint, parcă nu se îndura să plece. Atunci Hauca îi luă kippul din mână și, după ce îl studie pe cât îi permitea lumina săracă a lumânării, spuse răspicat:

— Acest kippu e testamentul incașului ucis, al tatălui meu. De aceea mi-e mai scump decât toate lucrurile de aici. Aurul și argintul pot aștepta până voi citi totul la lumina zilei. Mă duc.

Cuvântul lui fu hotărâtor. Părăsiră tuspatriu încăperea subterană și o luară înapoi spre gura galeriei, ca să iasă la suprafață. Acolo se găseau mai multe lumânări de seu pregătite de tatăl lui Haucaropora pentru a servi la nevoie. Anciano stinse lumânarea pe jumătate arsă, o puse lângă celelalte, apoi se săltă afară.

Așezați pe niște bolovani, Anciano și tânărul incaș luară nodurile la rând ca să le descifreze. Bineînțeles că nu mergea la fel de ușor ca la primul kippu. Aveau de-a face cu atâtea noduri, cu atâtea accesorii, iar nuanțele erau atât de șterse încât, dacă două fire avuseseră inițial culori înrudite, acum nu se mai deosebeau deloc. Trecu o oră întreagă și încă o jumătate și cei doi peruvieni încă nu se puteau pune de acord în legătură cu sensul fiecărui nod sau fir.

Tata Jaguar și ai săi sosiseră la râpă cam pe la orele unsprezece. A durat apoi vreo două ore până ce Anciano se întoarse de la noul loc de tabără. Acum se apropia de trei după-amiază.

— E periculos să mai stăm aici, constată Tata Jaguar. Dacă cineva ar trece întâmplător pe marginea râpei, ne-ar zări cum stăm lângă puțul ăsta și ar bănuî despre ce-i vorba. Hai să acoperim iarăși intrarea și să urcăm sus. Acolo vă puteți continua treaba fără primejdia de a fi surprinși, căci se vede până hăt departe.

Altceva mai bun nu aveau de făcut. Întinseră pielea la loc, o fixară cu cei patru bolovani și o presărară cu pietriș

și iarbă. Apoi ieșiră din râpă și se duseră la catării lor. Hauca și Anciano se apucară iarăși de citit.

S-ar fi zis că priceperea lor crescuse odată cu ieșirea din râpa sumbră, căci nu trecu bine o jumătate de ceas și îl informară pe Tata Jaguar că au descifrat scrisoarea și toate amănuntele ei.

— Pot să aflu și eu conținutul? întrebă Hammer.

— Firește, señor, aprobă Hauca. Este, cum am spus, testamentul tatălui meu, dar sună altfel decât bănuiam amândoi. Citește Anciano!

Bătrânul îi dădu ascultare. Îngenunche pios, căci era vorba de ultima dorință a stăpânului său, răsfiră printre degetele-i uscate nod după nod, fir după fir, dând — glas mesajului, încet, rar, cu fraze întretăiate:

„Lui Haucaropora, fiul meu și cel din urmă incaș... Când vei da cu ochii de acest kippu, eu voi fi murit... Și neamurile mor... Al nostru s-a dus cum m-am dus și eu... Ia-ți nădejdea că va învia vreodată... nu vei domni nicicând... Neamul nostru a pierit din pricina aurului și argintului său. Oare ai vrea să mori și tu la fel?... Dacă neamul nostru ar fi fost mai sărac, mai trăia și mai muncea încă și azi. Rămâi deci sărac. Atunci vei trăi și vei munci... Nu în aur să-ți afli bogăția, ci în minte și în suflet. Așa vei fi mai fericit decât toți străbunii tăi... Te rog, nu-ți poruncesc... Aurul e al tău. Ia-l sau lasă-l aici... Dacă-l iei, o să ajungi robul lui, dacă-l disprețuiești, o să fii om liber... Vinde buzduganul de aur al incașilor și vei avea destui bani ca să înveți și să ajungi un bărbat pe care munca îl cinstește... Desfătarea în lenevie te va pângări... Dacă vrei totuși aurul, ia-l... Însă ferește-te de focul din jgheaburi!... Pentru cinstea și fericirea ta, întoarce aurul în pământ, căci de acolo fu scos... Atunci vei fi într-adevăr bogat... N-ai decât să aprinzi primul fir de lângă focul tănuț și să fugi repede din hrubă... Și acum alege, însă alege bine! În trupul tău curge sânge de stăpân, deci stăpânește-te pe tine însuși. Vei izbuti... Eu îți stau și îți

rămân alături. Fă ca spiritul meu să se bucure că am un asemenea fecior... Atunci el te va ocroti până mă vei urma. În lumea unde nici aurul, nici argintul nu au preț, ci doar avuția inimii trage în cumpănă... Poartă-te ca un fiu al meu, căci îți sunt tată!”

Bătrânul Anciano citise textul lungind mereu pauzele între fraze. Apoi, tot în genunchi, își fixă privirea plină de așteptare asupra tânărului incaș. La fel privi și Anton, pe care testamentul îl tulburase profund. Tata Jaguar admira în sinea lui înaltele principii morale la care se ridicase defunctul, dar simțul lui practic nu se împăca deloc cu renunțările la care acesta îl îndemna pe fiul său. Hauca stătea drept, cu ochii la soarele pe care strămoșii lui îl veneraseră și căruia îi închinaseră rugi. Acum astrul zilei pălea și cobora încet îndărătul munților. Astfel pălise și grandoarea incașilor, până se stinsese de tot. Ultimul semn al puterii lor se afla jos, în hrubă, unde, la lumina săracă a unei lumânări, scânteiau chipurile zeilor și ale împăraților de demult. Să se stingă oare și acest ultim semn? Chipul frumos și grav al adolescentului părea încremenit; Hauca se uita la soare fără să clipească, urmărindu-l nemișcat, până ce astrul divin dispăru după cel mai înalt dintre piscuri. Apoi tânărul incaș se întoarse spre Anciano, îi luă kippul din mâini, îl vârî sub haina lui vânătorească și rosti:

— Ridică-te, Anciano! Nu mai este nici un incaș pe lume! Fiii Soarelui au pierit odată cu împărăția lor, iar eu voi să ascult de tatăl meu care nădăjduia să fiu destul de tare ca să pot alege drumul cel drept. Aurul îl voi trece din nou în pământ, căci el nu aduce fericirea decât ca răsplată a muncii, pe când munca mea abia începe.

Bătrânul se sculă de jos și îl apucă pe Hauca de amândouă mâinile.

— Fii lăudat pentru această hotărâre, fiule, spuse el, înduioșat. Nici nu mă așteptam la altceva din parte-ți.

Tu nu ai nevoie de sclipitul aurului: comoara cea mai de preț sălășluiește în pieptul tău.

Atunci interveni și Tata Jaguar, adresându-se lui Hauca:

— Cum? Vrei să renunți la toată averea din hrubă? Asta ziceai?

— Da.

— O asemenea hotărâre nu poate fi decât rodul unei tulburări trecătoare. Gândește-te ce drum te-ar aștepta și ce viață ai duce dacă ai lua în stăpânire această avere a tatălui tău!

— Kippul lui nu se mai află jos, în hrubă, ci aici lângă inima mea.

Și tânărul arată locul unde ascunsese testamentul.

— Vasăzică te gândești să aprinzi focul acela năprasnic și să nimicești comoara?

— Așa mă gândesc.

— E o nebunie! Dacă socoți că ție nu-ți trebuie, atunci pune în cumpănă binele pe care l-ai putea face cu ajutorul acestor bogății, câtor oameni le-ai putea însenina viața. E dreptul tău să te lipsești de moștenire, dar nu-i lipsi astfel și pe semenii tăi.

— Moștenirea e numai a mea și fac ce doresc, îi dau foc, așa vreau, fiindcă sper să-i dăruiesc pe semenii cu daruri mai bune.

— Visuri, nechibzuință! Află că n-o să-ți îngădui asemenea faptă!

Atunci Hauca ridică de jos buzduganul de aur și declară cu mândrie, răspicat:

— Señor, vă cinstesc și vă iubesc, dar în treaba asta nu poate hotărî decât o singură voință, adică a mea! Voi vinde în schimb buzduganul, așa cum a dorit părintele meu — ca să am cu ce trăi și învăța. Iar dacă vreți într-adevăr să-mi stați de-a curmezișul, atunci va trebui să mă încerc în luptă dreaptă cu dumneavoastră!

Hammer își înalță capul. Îi stătea pe limbă un răspuns aspru, poate chiar injurios, dar se răzgândi și spuse blând:

— Nu m-ai înțeles bine, tinere incaș. Hotărârea ta e curajoasă și aș cinsti-o și eu dacă ai cunoaște valoarea banului. Mă îndoiesc însă că o cunoști. Și mă gândesc că spusele tale încă nu s-au împlinit în fapt.

— Se vor împlini cât de curând. Cobor în hrubă și aprind focul.

— Ca să ne trădezi astfel și să-l scapi pe ucigașul tatălui tău? Nu știu cum e cu focul vostru, dar mă tem că va zgudui pământul și bolovanii vor sări în toate părțile. Și dacă se apropie Gambusino și Perillo și zăresc de departe cum arată locul, nu spală oare imediat putina?

Hauca îl privi un timp drept în ochi, apoi răspunse:

— Aveți dreptate, señor. Trebuie să mai aștept. I-am putea prinde, nu-i vorbă și în alt fel și în alt loc, însă râpa de aici e cea mai bună capcană. De aceea n-am să vă stric planul.

— Așa da! spuse Hammer, mulțumit. Ceea ce ne interesează în primul rând e să știm precis când sosesc bandiții. Or pentru asta e nevoie de un cercetaș destoinic. Vrei să fii tu cercetașul?

— Bucuros, acceptă Hauca, simțindu-se măgulit că i se încredințează o asemenea misiune.

Nu bănuia că Tata Jaguar caută totodată să-l îndepărteze de la fața locului pentru a nu-i lăsa nici timpul, nici prilejul de a-și duce la îndeplinire intenția lui vizibil pripită.

— Trebuie să pornești imediat, îl îndemnă el în același scop. Călare nu se poate, căci te-ar descoperi mai ușor. Așa că vei avea drum lung pe jos.

— Sunt gata, señor. Spuneți-mi numai până unde să merg.

— Mai întâi te întorci la Salina del Condor, unde Gambusino va sosi probabil chiar azi.

— Și dacă nu vine?

— Atunci pesemne că-și face popasul într-o peșteră cu două intrări care se află în spatele Salinei, pe direcția văii Guanaco, de unde trebuie să sosească indienii moioși.

— Cunosce eu peștera! interveni Anciano. Mă lăsați să-l însoțesc?

— Bucuros. Patru ochi văd mai bine decât doi.

— Și unde vă găsim la întoarcere?

— Cum n-o să f vă întoarceți decât mâine dimineață, cu o să-mi petrec noaptea în tabăra de dincolo, iar mâine voi fi din nou aici, ca să aud ce vești îmi aduceți. Atunci vom ști ce avem de făcut. În orice caz va trebui să vorbești pe ascuns cu prietenii tăi moioși ca să-i câștigi de partea noastră.

Îl rugă pe Anciano să-i descrie urcușul spre tabăra unde poposeau ceilalți, apoi, luând și cei doi catări ai peruvienilor, se depărta călare împreună cu Anton Engelhardt. În schimb, Hauca și Anciano porniră la vale, spre Salina del Condor.

Ajunseră la țel odată cu lăsarea întunericului și, negăsindu-i pe bandiți, se duseră la peștera cu două intrări. Acolo, târziu seara, fură — cum s-a mai spus — martorii asasinării peonului și a celor doi *arrieros*, după care se întoarseră repede la Salina. Așteptară aici o vreme până ce previziunea lor se confirmă. Gambusino apăru la fața locului împreună cu indienii săi. Dar neavând la îndemână vreascuri, stătură pe întuneric, fără să aprindă nici un foc. Astfel cercetașii noștri nu reușeau să-i vadă ca lumea și nici măcar să-i audă, căci bandiții păstrau liniște deplină. De aceea Hauca și Anciano rămaseră acolo numai timpul strict necesar, iar odată cu zorii se întoarseră iarăși la Râpa omorului.

Tata Jaguar îi și aștepta. Îl puseră la curent cu cele văzute. Aduseseră vești prețioase, însă nu erau edificați întru totul. Știau că trei oameni fuseseră împușcați și alți trei fuseseră lăsați în viață. Știau de asemenea că printre aceștia din urmă se află și cei doi nemțișori îmbrăcați în veșminte roșii — ceea ce îl înfurie cumplit pe Tata Jaguar. Însă cine era al treilea? Asta n-o mai știau.

Ca să poată intra în vorbă cu indienii moioși, a căror apariție era iminentă, Hauca și Anciano se ascunseră după o ridicătură de piatră, pe când Tata Jaguar se întoarse călare la oamenii lui, ca să-i aducă mai aproape și să-i informeze asupra faptului că neastâmpăratul savant german, secondat de Fritze, le luaseră iarăși urma și căzuseră din nou în mâinile lui Gambusino.

Acesta sosi devreme, dimineața, împreună cu Antonio Perillo, cu opt indieni și cu cei trei prizonieri. Se opri la marginea râpei și ordonă să fie despovărați catârii. Lăcomia îl îndemna să coboare cât mai repede, să facă recunoașterea. Și cum ținea mult să nu-i scape prizonierii, iar în indieni nu avea încredere, hotărî să-i ia cu dânsul și pe germani. Puse deci să le dezlege picioarele ca să poată coborî. Dar, odată ajunși jos, fură legați din nou și prinși de niște bolovani, ca nu cumva să fugă dându-se de-a rostogolul.

Pe urmă Gambusino și Perillo se depărtară — dar nu prea mult — pentru a cerceta locul. Indienii, fiindu-le interzis accesul la hrubă, rămaseră sus.

Întâmplător prizonierii fuseseră imobilizați tocmai în acea ieșitură a stâncii unde se afla gura galeriei. Fuseseră legați de trei din cei patru bolovani pomeniți cu câțva timp înainte. Morgenstern zăcea pe stratul de piatră ce acoperea pielea de catâr. După ce bandiții se depărtară suficient ca să nu-l mai poată auzi, Fritze Kiesewetter se adresă micului savant.

— Iată c-am ajuns tocmai la țintă, dom' doctor, însă ca prizonieri. Dacă Tata Jaguar ar fi aici, ne-am ridica și noi curând pe propriile noastre labe.

— Dea Domnul să fie aici, oftă tatăl lui Anton Engelhardt, căci e în joc viața noastră. Mare lucru ca ticăloșii ăștia să nu ne omoare după ce vor fi încasat prețul răscumpărării.

Trase mânios de frânghiile care îl legau de bolovan și acesta se mută puțin din loc.

— Asta n-o cred, răspunse Morgenstern. Ne-au mai prins ei în câteva rânduri și n-au recurs la omor, homicidium pe latinește.

— Păi da, fiindcă ne-a scos Tata Jaguar din mâinile lor! preciză Fritze. Acuma, dacă ne lasă în voia soartei, o înfundăm rău de tot.

— Să stau aici, neputincios, când fiul meu se află atât de aproape?! scrâșni din dinți bancherul. Legat de mâini, de picioare și prins de un pietroi, ca o fiară!

Se smuci din nou, trăgând de bolovanul așezat pe un colț al acoperișului de piele. Acesta se mai deplasă un pic și pielea începu să cedeze sub greutatea doctorului Morgenstern.

— Nu știu de ce, dar am impresia că stau pe moale, deși „așternutul” e numai piatră, se miră micul savant. Zău că se cam lasă! Mă cufund.

— Unde nu dă Domnul să mă cufund și eu cât mai adânc! bombăni furios Engelhardt. De-aș avea o singură mină liberă, m-aș scăpa de legăturile astea și ar fi vai și amar de bandiți!

Vorbind, mai trase o dată din răsputeri și bolovanul se deplasă și mai mult.

— Nu vă amăgiți cu visuri, căută să-l astâmpere Fritze. Când te-a legat în chingi Gambusino, să știi că-i lucru cu temei. Doar îi cunoaștem noi meșteșugul. Nu-i așa, dom' doctor?

— Dă, din păcate, răspunse micul savant. Am stat chiar și în condiții mai rele decât acum, spânzurat în copac și... Doamne... Maică Fecioară... Ce-i asta?

De spaimă Morgenstern țipă ascuțit. Bolovanul lui Engelhardt alunecase de pe piele și aceasta cedă complet. Micul savant se cufundă până la brâu în gura galeriei.

— Ce faceți? Încotro vă călătoriți? glumi Fritze. Te pomenești că o ștergeți în iad ori înapoi la potop...

— Ia lasă gluma se supără mărunțelul. Am căzut într-un puț grozav, pe latinește *puteus* și plutesc deasupra unui

hău nemaipomenit, *vorago* sau *barathrum*, cum ar zice latinul. Dacă se rupe frânghia, m-am dus pe copcă. Micul savant nu cântărea decât vreo douăzeci de livre, în timp ce bolovanul care îi ținea frânghia trecea cu mult de greutatea unui chintal. Astfel echilibrul se menținu în chip fericit. Totuși Morgenstern se apucă să urle disperat, până ce îl auziră Gambusino și Perillo. Aceștia se întoarseră repede și nu mică le fu mirarea când își văzură prizonierul vârât pe jumătate în pământ. Îl traseră afară și, odată cu el, apăru și o parte a pieii de catâr.

— Ce-o mai fi și asta? întrebă Perillo. O piele așternută peste groapă! Nu cumva am dat de...

— Taci! îi șopti supărat Gambusino. Ne-am ajuns scopul datorită unei întâmplări. Dar prizonierii nu trebuie să afle nimic. Să-i ducem de aici!

Îi târără pe cei trei, legați cobză, până la o distanță suficientă, ca să nu-i poată vedea ce fac, apoi se întoarseră să examineze ciudățenia. Scoaseră pielea de catâr și aruncară pietre în puț. După ce constată că nu-i prea adânc, Gambusino hotărî să coboare. Se lăsă în jos și, numai după câteva clipe, i se auzi glasul:

— Exact ceea ce căutăm! Am dat lovitura! Sunt aici niște lumânări de seu. Haide și tu!

Când Perillo ajunsese jos, găsi deja o lumânare aprinsă. Nu băgară de seamă lumânarea pe jumătate arsă, folosită de curând, ceea ce n-ar fi fost greu de observat și pătrunseră încet în culoarul orizontal. Înaintând cu prudență, schimbau între ei impresii și nădejdi. Îi stăpânea o emoție febrilă care ajunsese la paroxism în clipa când tezaurul li se dezvălui în fața ochilor. La început parcă își pierdură graiul. În lăcomia lor sălbatică nu se mai săturau privind acele obiecte. Gambusino își reveni cel dintâi și exclamă:

— Le-am găsit! Ha, ha, le-am găsit! Asta înseamnă milioane. Să-mi mulțumești mie, auzi!

— Ba tu mie! replică Perillo. Stai să vedem cât ar face... Uite și fitilurile astea vârate în jgheaburi! Cred că-s pregătite anume ca, la lumina lor, să se poată admira toată strălucirea de aici. Le aprindem?

— Aprinde-le! Cu mukul ăsta de lumânare nu se vede mai nimic.

Perillo luă lumânarea aprinsă din mâna lui Gambusino și o apropie de unul din fitiluri. Acesta se aprinse ea o feștilă oarecare. Închipui la început o flacără mică, liniștit. Apoi flacăra se tulbură și își schimbă culoarea în albăstrui, după care împrășcă o mulțime de scântei aprinzând și celelalte fitiluri. O trombă de foc țâșni până în tavan. Hruha se umplu imediat de un miros ascuțit, insuportabil. Să fi fost vreo zece, douăzeci sau chiar mai multe fitiluri care ardeau fumegând, sfârâind și trosnind.

— Ce se întâmplă? întrebă uluit Perillo. Dracu' a mai văzut asemenea lumânări!

— Ce vrei să fie! bâigui Gambusino. Pieirea noastră, asta e! Trebuie s-o ștergem de-aici! „Lumânările” sunt puse anume ca să-i arunce în aer pe nepoftiți... Așa că...

Amuți brusc din cauza unei detunături. Fitilurile aruncară fulgere zvâcnitoare. Flăcările, ca niște șerpi înnebuniți, năpădiră toată hruba. Hainele celor doi bandiți luară foc.

— Afară! Afară! Repede! strigă Gambusino și se năpusti prin galerie ca să ajungă cât mai degrabă la aer.

Perillo îl urmă. Nici nu-și îngăduiră răgazul să stingă hainele de pe ei. Alergau orbește, se loveau cu capetele de pereți. Dar până să ajungă la ieșire o explozie puternică zgudui pământul.

— Ard, mă sufoc! urlă Perillo.

— Și eu! țipă Gambusino, repezindu-se înainte.

— Scapă-mă! Stinge-mi hainele!

— N-am timp! Să ieșim! Se năruie drăcia!

În sfârșit, ajunse la gura puțului și se săltă afară. Perillo, după el. Jos, în galerie, hainele lor arseseră mai mult

mocnit. Acum, în aer liber, se făcură pălălaie în jurul trupurilor. Năuciți de spaimă, cei doi bandiți se aruncară la pământ. Se tăvăleau ținând și încercând să stingă focul ce-i împresura. Deodată se auzi din nou o altă explozie și încă una, patru, cinci, șase — din ce în ce mai puternice. Râpa se clătină de parcă pereții ei stâncoși ar fi dat să se prăbușească. Prin gura puțului năvăli o coloană de fum greu, negru, dens, însoțită ca de șuieratul a sute de locomotive. Urmă un uruit surd, înfundat, ca și cum s-ar fi rostogolit sub pământ mii de bile de popice. Apoi se lăsă liniște. Numai fumul țâșnea și mai tare din gura puțului, umplând toată valea din spate cu nori rău mirositori. Nu se mai vedea om cu om, nici peisajul din jur. Însă cu atât mai cumplit răsună urletul celor doi ticăloși care încă se mai zvârcoleau ca niște torțe arzânde.

Și Tata Jaguar? Și oamenii lui? Se aflau la numai zece minute depărtare de râpă când Anciano și tânărul incaș veniră să raporteze.

— Señor, se apropie Cuțit-Tăios, căpetenia moioșilor și prieten de-al meu, însoțit de șapte inși, rosti bătrânul. Vreți să vorbesc cu el?

— Firește. Dar bagă de seamă să nu vadă Gambusino...

— N-are cum să vadă, nici să audă. Cum a sosit, a și coborât în râpă împreună cu Perillo și cu cei trei prizonieri.

— Oare Cuțit-Tăios e om de înțeleș?

— Este, señor. Dacă-i vorbesc și îi spun că sunteți aici, o să treacă numaidecât de partea noastră.

— Atunci ia-o tu înainte, iar noi venim mai în urmă, ca să poți vorbi cu el până ne va zări.

Anciano, ferm convins de reușită, porni în graba mare. Ceilalți se deplasară încet în urma lui. Dar nici nu ajunseră la râpă, că bătrânul le și ieși din nou în drum. Venea ducând prietenește de mână pe Cuțit-Tăios.

— Iată-l, señor! strigă bătrânul de departe. Se bucură să-l cunoască pe vestitul Tata Jaguar, căci nu l-a mai văzut până acum. Și trece cu toată inima de partea noastră.

— Nu ai decât acești șapte oameni cu tine? se adresa Tata Jaguar căpeteniei.

— Da, señor.

— Pe cei doi prizonieri mărunți la stat îi cunoaștem. Dar cine-i al treilea?

— Un señor bogat din Lima, un bancher, îl cheamă Engelhardt.

— Tatăl meu! Tata! izbucni Anton, sărind de pe catâr. Dar cum se poate? Ce să caute aici?

— Merge la Buenos Aires ca să-și vadă feciorul.

— Atunci e el! Haideți repede, să-i salutăm!

Agitându-și pușca, Anton fugi spre râpă și dispăru curând după un dâmb ce se înălța pe marginea ei. Ceilalți dădură să-l urmeze, dar Tata Jaguar îi opri:

— Stați! Nu toți în aceeași direcție! Șase oameni să meargă pe partea cealaltă a râpei pentru ca nimeni să nu poată scăpa.

Cei șase își îndemnară catârii la trap. Dar nici restul oamenilor nu rămase pe loc. Săriră din șei și, urmați de Tata Jaguar și de indienii moioși, se grăbiră să coboare în râpă. Nu ajunseră bine jos, că zăriră două făpturi în flăcări ieșind anevoie din gura puțului. Auziră urletele lor, apoi un șir de explozii.

— Căinii, au descoperit galeria și au aprins fitilurile, constată mânios Tata Jaguar. Acum tezaurul e pierdut pentru totdeauna.

Alergară toți într-un suflet spre partea dosnică a râpei, învăluită în fum. Acolo Anton și Hauca îi zăriră cei dintâi pe prizonieri și se repeziră la ei.

— Tată, dragă tată! exclamă Anton, repezindu-se la bancher ca să-l îmbrățișeze, să-l sărute și să-i taie legăturile.

Nimeni nu avea ochi pentru această scenă emoționantă, căci toți urmăreau o altă scenă care se desfășura lângă peretele din fund. Acolo două făpturi omenești se zbăteau înnebunate de durere, cățărându-se în sus. Erau Gambusino

și Perillo. Îi observaseră pe ceilalți și, în ciuda gravelor arsuri, mai sperau să se salveze prin fugă. Dar pe partea opusă a râpei se iviră cei șase călăreți și Tata Jaguar le strigă satisfăcut:

— Lăsați canaliile să urce! Are cine să-i ia în primire.

Se întoarse apoi către prizonieri și, după ce îl salută pe Engelhardt, se adresă cu mânie reținută, celor doi omuleți:

— De ce v-ați ținut iarăși după mine? Nu puteați rămâne la colosul dumneavoastră antediluvian?

— Nu puteam, răspunse Fritze ca de obicei prompt la replică. Trebuia să înhățăm niște dihănii mai periculoase.

— Și de fapt v-au înhățat ele!

— Asta n-a fost decât o șmecherie de-a noastră. I-am atras pe bandiți în gaura asta ca să ia foc. Întrebați-l și pe dom' doctor. Dânsul i-a vârât în bucluc.

— Exact, confirmă micul savant. Am simțit deodată că se lasă pământul sub mine, adică *solum* pe latinește. Și atunci...

— Sunteți un încurcă-lume incorigibil, îl întrerupse Tata Jaguar. Și orice lucru, res pe latinește, îl faceți anapoda. Răbdarea mea, pe latinește *patientia* ca și toleranța sau compasiunea — să le zicem *placabilitas*, *clementia*, *mansuetudo* — toate, au luat sfârșit. Nu mai vreau să știu de dumneavoastră!

Morgenstern ascultă uluit această rafală vrăjmașă de cuvinte latinești. Numai că Hammer nu vorbea serios. Râzând în sinea lui, își întoarse privirea de la cei doi ghinionști, lăsându-i cu gurile căscate.

Ajungând sus, Gambusino și Perillo se pomeniră cu cei șase călăreți care îi pândeau. Aceștia îi mână ră înapoi, la vale, până ce Tata Jaguar porunci ca bandiții să fie aduși înaintea lui. Aceștia nu se împotriviră; durerile pricinuite de arsuri îi vlăguiseră cu totul. Îmbrăcămintea le arsese aproape complet; doar câteva zdrențe mai atârnav de trupurile lor, semănând cu niște plăgi uriașe. Nu trebuia să fii medic ca să-ți dai seama că sunt condamnați la moarte.

— Benito Pajaro, mă mai cunoști? îl întreabă Hammer pe Gambusino.

— Da, răspunse acesta, mistuit de suferință. Sunt ucigașul fratelui tău. Omoară-mă cât mai repede!

— Ar fi o binefacere pentru tine. Câți oameni ai pe conștiință? Nu mai departe decât aseară ai mai omorât încă trei. Dumnezeu ți-a hotărât osânda. Sunt răzbunat și nu vreau să i-o iau înainte. Du-te, așadar, unde vrei! Ești liber!

— Omoară-mă, omoară-mă te rog, imploră banditul, care simțea că numai o moarte rapidă l-ar fi putut mântui.

— N-am să te omor, decise Tata Jaguar.

— Atunci să piei și tu, blestematul!

Cât ai clipi, banditul îi smulse lui Anton, care stătea alături fără grijă, arma cu două țevi. Ochi spre Tata Jaguar, apăsă pe trăgaci și, înainte de a putea fi oprit, își descărcă cel de-al doilea glonț în cap. Lovit de moarte, se prăbuși. Trăise ca un scelerat și termina la fel. Însă ultima-i lovitură criminală eșuase. Exact în momentul fatal, Tata Jaguar sărise la o parte și glonțul nimerise în gol. Fără a mai comenta cazul, Hammer arătă spre Antonio Perillo și se adresa tânărului incaș:

— Iată-l pe ucigașul tatălui tău! Îți aparține!

— Aici am și eu un cuvânt de spus, obiectă micul savant. Doar a vrut să mă omoare la Buenos Aires...

Nimeni nu-l luă în seamă. Hauca îl țintui pe toreador cu o privire sumbră. Cercetă câțva timp fața lui schimonosită de spaimă și durere, apoi rosti:

— Nu vreau să fiu aspru. Îl împușc numaidecât ca să-i curm suferința.

Își îndreptă arma spre ucigaș. Acesta căzu în genunchi cerșind îndurare:

— Nu mă omorî, nu trage! Lasă-mă să trăiesc!

— Bine, atunci te las în viață pentru ca peste două sau trei zile să piei ca un câine râios, hotărî Hauca întorcându-și cu dispreț fața de la el.

Nimeni nu se mai uită la creatura lașă ce se prăbuși între bolovani și rămase acolo gemând.

Oamenii voiau să știe ce dezastru provocase focul în hrubă. Tavanul sărise în aer. Stânca fusese despicată și prin spărtură fumul mai răzbătea și acum. Se crease astfel un soi de ventilație, gazele se evacuaau treptat, încât după un ceas de așteptare oamenii putură coborî în galerie fără nici o primejdie. Dar în spațiul unde fusese tezaurul nu cuteză nimeni să calce. Acolo se căscase o groapă uriașă. Și, sub presiunea exploziei, întreaga comoară se pierduse într-un afund negru din care rânjeau dărâmăturile.

— Vedeți, señor, că soarta mi-a dat dreptate, rosti Hauca, zâmbitor. Moștenirea s-a dus. Testamentul tatălui meu îl voi păstra cu grijă aici, la piept. Ultima lui dorință s-a împlinit.

Astupară gura hrubei cu pietre, apoi ieșiră din râpă ca să se odihnească și să mai stea de vorbă. Cel mai mult aveau să-și spună cei doi Engelhardt, care fuseseră despărțiți atâta timp. Aflând ce plan concepuse incașul în legătură cu viitorul său, bancherul se oferă să-i cumpere buzduganul de aur pe un preț de 1.400 mărci livra, ceea ce — ținând seama de greutatea obiectului — reprezenta o sumă cu care ultimul Fiu al Soarelui își putea întemeia un viitor sigur.

Stătură acolo până dimineța. Gemetele și vaietele lui Perillo continuaseră toată noaptea. În zori îl găsiră mort, chircit. Amândoi bandiții fură îngropați sub o movilă de pietriș. Călăreții luară apoi drumul îndărăt prin Salta și Tucuman, la prietenii lor cambași. Engelhardt și fiul său ar fi trebuit să apuce de fapt în altă direcție, dar se alăturară celorlalți și avură cu toții parte de o primire foarte călduroasă în mijlocul cambașilor.

Acolo îi aștepta doctorul Parmesan Rui el Ibario. Când află de cele întâmplate, nu-și putu reține sincerul său regret:

— Mare păcat că nu m-am dus pe urmele domnilor savanți germani. În ciuda arsurilor suferite, cei doi bandiți n-ar fi sucombat. Aș fi efectuat marea, unica operație posibilă într-un asemenea caz și anume le-aș fi îndepărtat pielea arsă stimulând astfel transudația întreruptă... Doar știți și dumneavoastră că mă pricep la tăiat! Retez orice!

Popasul la cambași fu folosit pentru sortarea și ambalarea diverselor piese ale colosului antediluvian. Fragmentele, izolate cu grijă, urmau să fie transportate pe cai de samar.

Apoi jumătate din oamenii Tatii Jaguar se răspândiră în pădure pentru culesul ceaiului de Paraguay, iar ceilalți — conduși de dânsul personal — îi însoțiră pe Engelhardt, pe fiul său, pe Morgenstern și Fritze, spre Buenos Aires. Anciano și Hauca se aflau și ei în acest grup. Bătrânul se decisese să întreprindă călătoria pe mare spre Germania împreună cu tânărul lui stăpân.

Au trecut de atunci ani și ani. Din păcate nu pot indica orașul unde doctorul Morgenstern își desfășoară activitatea. Megatheriumul l-a făcut celebru și, din timp în timp, însoțit de credinciosul său Fritze, savantul călătorește în regiuni depărtate, căutând cu mare zel relicvele unui om preistoric. În curând, pentru același scop, va pleca în Siberia.

Tânărul incaș a urmat cursurile academiei silvice din Tharandt și a ajuns inginer forestier și vânător iscusit, în această ultimă îndeletnicire fiind secondat și acum de foarte bătrânul, dar încă vigurosul Anciano.

Fostul bancher Engelhardt trăiește ca rentier pe încântătorul mal al Rinului, unde Anton, împreună cu fratele său, au fondat o mare întreprindere pentru desfacerea vigurilor.

Numai Tata Jaguar mai umblă și azi prin pampas și prin Gran Chaco, care i-a devenit o a doua patrie, deși nu-și uită nicicând locurile natale.

Toți acești oameni poartă între ei o corespondență asiduă și prietenească. Și de fiecare dată își amintesc reciproc întâmplările trăite în comun, tema principală și preferată rămânând pentru totdeauna: „Testamentul incașului”.

Poșta redacției

Primim la redacție felurite scrisori, aparținând, deopotrivă, corespondenților mai vechi și mai noi. Spațiul de care dispunem nu ne îngăduie să menționăm toate însemnările corespondenților noștri, multora răspunzându-le direct la scrisorile cu care ne-au onorat. În acest volum, ne mărginim să reproducem următoarele fragmente:

„În privința diferitelor păreri ale cititorilor — exprimate de aceștia la sfârșitul volumului 12 —, socotesc că nu ar fi potrivită editarea în special a capodoperelor lui Karl May, sau mai întâi a romanelor cu acțiune în Vestul Sălbatic, deoarece fiecare carte are farmecul ei. Iar acest farmec este dat de o inegalabilă galerie de personaje, în primul rând de Old Shatterhand și Winnetou sau Kara Ben Nemsi și Hagi Halef Omar.

Old Shatterhand întrunește calitățile eroului ideal, așa cum l-a imaginat literatura de aventuri dintotdeauna și de pretutindeni, dar și creația folclorică: înalt, frumos, îndrăzneț, inteligent, ingenios, drept, cinstit, omenos, devotat, afectuos, neîntrecut în luptă, înotător rezistent, călăreț perfect. În sufletul copilului, adolescentului și chiar a maturului dăinuie, palpită atâta dorință de autodepășire, atâta sete de mai bine, de dreptate, încât orice biruință a lui Old Shatterhand este acceptată ca reală și resimțită ca o victorie proprie.

Dacă Old Shatterhand este întruchiparea fidelă a eroului european, Winnetou sintetizează însușirile nobile ale rasei lui. Portretul său, care coincide în bună parte ce cel al «fratelui alb» se îmbogățește cu ceea ce literatura a statornicit ca trăsături specifice pieilor roșii: reținere demnă, interiorizare, prudență, răbdare, rezistență fizică și morală, orientare fără greș, agerime a simțurilor etc.

Făptura lui plină de prestanță și existența sa zbuciumată evocă istoria plină de măreție, vraja nesfârșitelor întinderi ale preriei, legătura — ruptă de civilizația modernă — dintre om și natură. «În melancoliile și tristețile lui mute, în zbaterea sa între revoltă mândră și resemnare înțeleaptă, are ceva de arhanghel pe cale de a fi izgonit din paradis de demoni» — cum spunea Ion Roman.

El este persoana care dă viață peisajului Vestului Sălbatic, îi dă culoare, dar și o notă de mitic, întregii cărți. Mitic, acesta este cuvântul. «Mistica» lui Karl May, de care vorbea Arno Schmidt, e o mistică de mitologie, una care creează mituri și chipuri mitice. Acesta este Winnetou.

Trecând Atlanticul, îl întâlnim pe Hagi Halef Omar. El sintetizează însușirile caracteristice orientalilor: mic, slab, energic, naiv, copilăros, afectuos, îndrăzneț, înfocat, ingenios, inteligent, dar și nechibzuit, îndărătnic, mândru, răzbunător, irascibil, bun luptător, înotător excelent, călăreț de forță, perfect cunoscător al naturii. El este imaginea literară a orientalului, a beduinului încă nebiruit și nedegradat de «civilizație».

Prin felul de a vorbi, stufos, al lui Hagi Halef Omar, prin modul naiv de a cugeta, exprimat în lungi dialoguri, cu care Karl May aerisește pagina și acțiunea, scăzând sau dimpotrivă crescând încordarea cititorului, se formează portretul moral al lui Hagi Halef Omar, accentuându-se anumite calități și defecte, care îi sunt particulare.

În fapt, toate volumele lui Karl May sunt un fel de «predică» pentru mai bine, pentru credință, adevăr, încredere, speranță, iubire, prietenie. Personajele la el se împart în buni și răi. Cei buni întotdeauna câștigă, chiar cu prețul unor mari sacrificii.

Fără Hagi Halef Omar acțiunea ar fi seacă; un om perfect, căruia totul îi iese bine, poate ajunge plictisitor, pe când cu „năzbâtiile” lui Hagi Halef faptele se succed într-un ritm alert, motiv pentru care cititorul nu mai lasă cartea din mână. Hagi Halef este un beduin cu limbaj, cultură,

gândire și port; fără el descrierea ar fi fost lipsită de viață, ca orice altă descriere obiectivă, dar cât se poate de rece; însă cu el, prin el, Orientul devine un tărâm de basm. Farmecul celor O mie și una de nopți se regăsește și aici, fără povestirile Seherezadei, ci numai prin acțiunea și personalitatea lui Halef, ce însuflă cititorului curaj, voioșie, încredere.

Ideea înființării unui «Fan-Club Karl May» mi se pare binevenită. Acest club ar da posibilitatea cititorilor devotați ai operei lui Karl May să se cunoască personal sau să stabilească o legătură prin corespondență; membrii clubului ar deveni niște activi și rapizi ambasadori ai cititorilor, care, printr-o strânsă legătură cu dv., să dea informații și să exprime doleanțele și propunerile cititorilor; și de ce nu, tot printr-o strânsă legătură cu editura dv., să-și procure mai ușor cărțile.

Acum, când totul este de-abia un vis, noi, cititorii devotați ai operei lui Karl May fiind, în majoritatea cazurilor, de vârstă școlară, avem nevoie de ajutorul dv. personal, domnule Niculae Gheran, și al Editurii, ca totul să devină realitate.”

*Cristian Băiță
Str. Valea Călugărească 14
Bloc 2, Scara D, Etaj 1, Ap. 51
București, cod 77474*

„Cine oare n-a visat în lungile nopți de iarnă aventuri în nemărginita prerie, alături de Winnetou sau inegalabilul Old Shatterhand? Iată de ce vi se cuvin toate laudele pentru curajul de a edita întreaga operă a lui Karl May. Aventuri uimitoare, cărți minunate.

Noi, cei din generația părului alb, bătrâni sau doar vârstnici, așteptăm cu îndreptățită neliniște apariția volumelor, teama de a trece în neant, mai de vreme sau mai

târziu, determinându-ne să solicităm editurii să grăbească ritmul aparițiilor, în așa fel ca în maximum trei ani să publice toată colecția de Opere.

În primul lot, s-ar cuveni tipărit ciclul Winnetou, cel real, nu puzderia de cărțulii care a vânturat numele eroului pe copertile lor. De asemenea placheta de versuri Gânduri îndreptate către cer, carte de un real rafinament, mai puțin cunoscută de tinerii cititori ai lui Karl May.”

Pantelimon Dobroiu
Comuna Turceni (Strâmba-Jiu)
Cod 1449, Județ Gorj

„Ca oricărui băiat, îmi plac cărțile de aventuri. Însă, pe primul loc, în ordinea preferințelor, sunt romanele lui Karl May. Vă scriu pentru a vă mulțumi, a vă felicita și a vă adresa toate urările de bine pentru minunata idee de a publica seria de «Opere complete» ale acestui scriitor de excepție. Am aflat de ea cam târziu, așa că am izbutit să achiziționez doar volumele de la 7 în sus, ceea ce mă va obliga să mă adresez serviciului «Cartea prin poștă». Oricum, v-aș ruga să reveniți cu suplimentări de tiraje.

Înțeleg că nu numai Buzăul se confruntă cu greutate în procurarea cărților. De colaborare cu librării din localitate nu poate fi vorba. De mult în oraș nu se mai găsesc cărți bune. Nădejdea rămâne la «Cartea prin poștă».

De când eram mic mi-au plăcut cărțile lui Karl May, dar n-am avut decât Winnetou. Cu timpul am mai cumpărat și alte volume, dar baza achizițiilor o formează cărțile dvs.

În volumul 13 am găsit niște titluri, cu invitația de a propune ordinea preferințelor. Rețineți: 1. Eu (viața și opera); 2. Old Shatterhand; 3. Winnetou; 4. Prin deșert; 5. Aventuri în Turkestan (fragment din vol. Prin Kurdistanul sălbatic, n.n.); 6. Dervișul; 7. Căpitanul Caiman; 8. Testamentul incașului; 9. Insula giuvaierurilor; 10. Corcitura.”

Dragoș Jipa
Stadionul Micro XIV
Bloc 40, Scara A, Etaj 6, Ap. 26,
Buzău, cod 5100

„În calitate de mare iubitor al scrierilor lui Karl May, m-am bucurat nespus de mult când Editura Pallas și-a asumat dificila și nobila sarcină de a publica integral opera prozatorului german. Din nefericire, bucuria n-a ținut mult timp, întrucât în Alba, după apariția volumului 6 din Opere, s-a așternut o tăcere sepulcrală peste numele lui Karl May. Abia zilele trecute am izbutit să achiziționez din Cluj, cu bucurie dar și ce amărăciune, celelalte volume. De ce cu bucurie, nu trebuie să explic. Cu amărăciune, fiindcă mi-am dat seama de un lucru întristător: difuzorii particulari și directorul Centrului de librării Alba preferă să inunde județul cu tot soiul de romane erotice dezgustătoare, bune pentru adolescente isterice, adulte complexate și bătrâne lascive.

Nu ar fi mai simplu ca editurile Pallas și Eden să înființeze un Club Karl May, să țină evidența tuturor membrilor și să-i servească prompt, fără complicații? Vă asigur că doresc să achiziționez câte un exemplar din toate titlurile care vor apărea în seria dvs. de Opere, indiferent de prețul lor.”

Ioan Nistor
Str. Arieșului 23,
Bloc 404, Etaj 3, Ap. 14,
Alba Iulia, cod 2500

„Am cumpărat de curând volumul 15 din seria de Opere și, la început, am regretat. Cacealmaua părea să fie totuna

cu Prințul petrolului, carte pe care tocmai o cumpărasem. Abia după ce le-am parcurs în paralel am constatat cu ochii mei că versiunea dvs. este mult mai cuprinzătoare, cu personaje pe care le-am mai întâlnit în alte volume ale lui Karl May, deci autentice. Cel mai bun exemplu în această privință îl oferă capitolul 3, intitulat Spre Tucson. Pentru că nu dispun de prea mulți bani, va trebui să fiu în viitor mai atent la cumpărarea cărților. Voi urmări în special volumele din seria de Opere — Karl May, tipărită în colaborare de editurile Eden și Pallas. M-am convins că în selecția titlurilor «marca fabricii» contează enorm. Vă felicit pentru seriozitatea de care dați dovadă. De moment ce v-ați angajat să publicați întreaga creație a lui Karl May — apariția primelor 15 volume fiind o dovadă convingătoare de înaltă profesionalitate —, n-are rost să mă risipesc cu alte achiziții, pe care mai târziu va trebui să le abandonez.”

*Florin Troceanu
Șoseaua Pantelimon 94
Bloc 210 A, Scara A, Etaj 5, Ap. 18.
București*

Mulțumind celor care ne-au scris, ținem să-i asigurăm că vom face tot ce ne stă în putință ca să intensificăm ritmul aparițiilor. În prezent se află în tipografie 9 volume, alte 10 fiind definitivare în redacție. Trei romane sunt în traducere, pentru completarea unor cicluri desperecheate. Din motive lesne de înțeles, nu ne mai grăbim să le anunțăm, ghidându-ne după sugestiile primite de la corespondenți, după ponderea titlurilor preferate.

În privința livrării cărților, efectuată direct de către editură, deocamdată nu promitem nimic, o atare întreprindere presupunând asigurarea unui depozit special. Și a unui serviciu comercial adecvat. În perspectivă poate că vom întreprinde ceva în această privință, dar numai

după ce vom ştii relativ exact numărul „abonaţilor”, asiguraţi pe baza unei minime garanţii. Căci, o spunem cu toată francheţea, nu suntem dispuşi să expediem pachete cu cărţi, returnate ulterior din pricina destinatarilor, nici să păstrăm la sediul editurilor noastre prea multe exemplare, câtă vreme ele sunt solicitate cu insistenţă pe reţea. Poate după crearea unui Club Karl May, vom fi în măsură să asigurăm o prioritate cititorilor fideli.

Până atunci, aşteptăm veşti noi în privinţa modului în care se difuzează cărţile noastre în localitatea sau cartierul dv., precum şi în privinţa preferinţelor din planul de apariţie, publicat la sfârşitul volumului 15 de Opere.

EDEN — PALLAS
Căsuţa poştală, 33-99
Bucureşti

Sfârşitul volumului 16

16

**karl
may**

OPERE

TESTAMENTUL INCASULUI

„Testamentul incasului” este ținta cavalcadei la care participă „Tata Jaguar” și camarazii săi din Buenos Aires. Ei îl urmăresc până sus în Munții Anzi pe toreadorul Antonio Perillo, care a intrat, pe căi criminale, în posesia unui fantastic secret. Va învinge oare dreptatea în întunecata „Prăpastie a morții”?

Ediție integrală, având următorul cuprins :

Espada • Corrida de torros • „Tata Jaguar” • O nouă cunoștință • Călare prin pampas • Unul dintre incași • O eliberare nocturnă • Lipitorile lui Parmesan • Pe drumul războiului • Tata Jaguar povestește • La cambași • Pradă crocodililor • Secretul toreadorului • Bătălie în codrul secular • Doctorul Morgenstern își atinge ținta • Señor Sereno și musafirii lui • Întâlniri neașteptate • Testamentul incasului.

Achiziționați din vreme volumul următor

PIRAT ȘI CORSAR

Lei 6500 + 130 T.L. = 6.630

[1] Moșie (span., n. trad.).

[2] Denumit în vorbirea personajelor și Antonio.

[3] În spaniolă, *picaro* mai înseamnă pungaș, derbedeu, șmecher, șiret, viclean (n. trad.).